DÜZCE ÜNİVERSİTESİ | LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MEHMED HÂLİS DÎVÂNI'NIN BAĞLAMLI DİZİNİ VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

YASİN BAŞARIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ORHAN KILIÇARSLAN

DÜZCE, 2023

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MEHMED HÂLİS DÎVÂNI'NIN BAĞLAMLI DİZİNİ VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

Yasin BAŞARIR tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. …….

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi .....
Düzce Üniversitesi _____

Prof. Dr. …….
Düzce Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üyesi….....
Düzce Üniversitesi _____

Tez Savunma Tarihi: 22/06/2023

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

22 Haziran 2023

(İmza)

Yasin BAŞARIR

ÖNSÖZ

Klasik Türk Edebiyatı, Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinin etkisiyle gelişmiş oldukça zengin bir kültürel dönemin izlerini yansıtan edebi ürünlerdir. Bu metinlerin söz varlığını ortaya çıkarmak ve eserlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için yapılan bağlamsal sözlük çalışmaları günümüzde artarak devam etmektedir. Bağlamsal sözlük çalışmaları, eserlerin yazıldığı dönemin dili, sosyal ve kültürel yaşantısı hakkında bilgi vermesi ve daha sonraki yapalıcak çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır.

Klasik Türk Edebiyatı metinleri araştırmacılar tarafından yazı çevrimi, şekil incelemesi, şerh çalışması ve sözlük gibi birçok yönden incelenmiş ve incelenmeye de devam etmektedir. Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte Klasik metinlerin anlamlandırılmasında yeni çalışma ortamları oluşmuştur. Bu bağlamda oluşan ‘’Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük’’ (TEBDİZ) projesi, klasik metinlerde yer alan söz varlığının bulundukları bağlam çerçevesinde değerlendirilmesi için oluşturulmuş internet tabanlı veri sistemidir.

Çalışmamızda 17. yüzyılda yaşamış olan Mehmed Hâlis Efendi’nin Dîvânı’nın " Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" projesinin teknik altyapısı kullanılarak söz varlığı ortaya konulmuş ve Mehmed Hâlis Efendi’nin kültür ve sanat hayatına tanıtılması amaçlanmıştır. Mehmed Hâlis Efendi Dîvânı’nın metin çevirisi Muammer Atıcı tarafından 2009 yılında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Bu Divan metni incelendikten sonra Divan’ın yegane nüshası temin edilmiş ve gerektiğinde bu nüshaya başvurulmuştur. Toplamda 944 beyitten oluşan Divan metni ayrıntılı olarak kelime ve kelime grupları ile tek tek irdelenmiş, incelenmiş, temel anlamlarının yanında bağlamsal anlamları belirtilmiş, kelime ve kelime grupları eklerinden ayrılmış bir biçimde TEBDİZ sistemine girilmiştir. Divan’ın kelime, terkip, atasözü, deyim gibi tüm yapıları belirlenerek bağlamsal dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır. Bu çalışmada 17.yüzyılda yaşamış olan Mehmed Hâlis Efendi’nin bilinen tek eseri olan Dîvân’ın kelime ve kelime gruplarını metin içerisindeki anlamları dikkate alınarakk bir bağlam içerisinde değerlendirilmiş ve daha sonra yapılacak olan çalışmalara fayda sağlaması amaçlanmıştır.

Tez konusunun belirlenmesi hususundaki yardımlarından dolayı Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak’a; çalışmamın bütün aşamalarını büyük titizlikle inceleyen ve önerileriyle bana yol gösteren, mesleki bilgi ve deneyimlerinden her zaman faydalandığım çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Orhan Kılıçarslan’a; çalışmam

boyunca desteğini esirgemeyen sevgili eşim Feyza Başarır'a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yasin BAŞARIR

ÖZET

MEHMED HÂLİS EFENDİ DİVANI'NIN BAĞLAMLI DİZİNİ VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

BAŞARIR, Yasin

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Orhan Kılıçarslan

Haziran 2023, 890 sayfa

Klasik Türk Edebiyatı metinlerini anlama ve anlamlandırma hususunda günümüzde şerh, tahlil ve sözlük gibi birçok çalışma alanı bulunmaktadır. Bu çalışma alanlarından birisi de internet tabanlı ve kısa ismi TEBDİZ olan "Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" projesidir. Bu sistemde tarihî metinler kullanıldıkları bağlamlara göre TEBDİZ sisteminin altyapısı kullanılarak dizinlenmektedir. Ortaya konulan tez çalışmasında da 17. yüzyıl divan şairlerinden Mehmed Hâlis Efendi'nin Divan'ının da bu sistem altyapısı kullanılarak bağlamlı bir dizini hazırlanmıştır. Divan'da yer alan tüm sözcükler kullanıldıkları bağlam (context) çerçevesinde yorumlanmış, ortaya çıkan verilere dayanılarak şairin hayal dünyası ve sanatı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Divan'ındaki şiirlerden hareketle şairin sanatı, şiir anlayışı, dil ve üslup özellikleri gibi birçok unsur hakkında göstergeler sunulmuştur. Çalışmamız daha önce yapılmış diğer bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları gibi daha sonra yapılacak olan araştırma ve incelemelere katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mehmed Hâlis Efendi, Dîvân, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

ABSTRACT

MEHMED HALİS EFENDİ DİVANI'S CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY

BAŞARIR, Yasin

Master's Degree, The Department of Turkish Language and Liaterature

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Orhan Kılıçarslan

June 2023, 890 pages

Today, there are many fields of study such as commentary, analysis and dictionary in terms of understanding and interpreting Classical Turkish Literature texts. One of these fields of study is the internet-based "Turkish Literature Contextual Index and Functional Dictionary" project, whose short name is TEBDİZ. In this system, historical texts are indexed using the infrastructure of the TEBDİZ system according to the contexts in which they are used. In this thesis, a contextual index of the Diwan of Mehmed Halis Efendi, one of the 17th Century diwan poets, was prepared using the infrastructure of this system. All the words in the Diwan were interpreted within the framework of the context in which they were used, and the poet's imagination and art were tried to be evaluated based on the data obtained. Based on the poems in his Diwan, indicators about many elements such as the poet's art, understanding of poetry, language and stylistic features are presented. Our study will contribute to future research and studies such as other contextual index and functional dictionary studies.

Keywords: Mehmed Halis Efendi, Diwan, Contextual Index and Functional Dictionary, TEBDİZ.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
ÖNSÖZ ii
ÖZET vi
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ ix
KISALTMALAR viii

1. GİRİŞ 1
2. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN HAYATI 3
3. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN ESERLERİ 5
   3.1. Divan 5
4. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ 9
   4.1. Dil ve Üslup Özellikleri 9
   4.2. Etkilendiği Şairler 21
5. MEHMED HÂLİS EFENDİ DİVANI'NIN MUHTEVASI 29
   5.1. Gazeller 29
   5.2. Tahmis 33
   5.3. Kıt'a 33
   5.4. Mesnevi 33
   5.5. Vezin İstatistiği 33
   5.6. Atasözü ve Deyimler 35
6. SONUÇ 39
7. KAYNAKÇA 41

EKLER 43

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Divandaki Nazım Şekilleri 7
Tablo 2. Divanda Yer Alan Gazellerin Kafiye Harflerine Göre Sıralanışı 7
Tablo 3. Mehmed Hâlis'in Etkilendiği Şairlerin Divanda Geçme Sıklığı 22
Tablo 4. Mehmed Hâlis Divanı'nda Redif Olarak Kullanılan Ek ve Kelimeler 30
Tablo 5. Mehmed Hâlis Divanı'nda Tespit Edilen Deyimler 36

KISALTMALAR

a.g.e : Adı geçen eser

bkz. : Bakınız

c : Cilt

G : Gazel

M : Mesnevi

K : Kıta

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TEBDİZ : Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük

vb : Ve benzeri

vd : Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Klasik Türk Edebiyatı Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinin etkisiyle gelişen oldukça zengin bir kültür anlayışını yansıtan edebi bir dönemdir. Bu dönem edebiyatında kaleme alınan metinler eski kültürümüz hakkında bilgi edinebileceğimiz en kıymetli kaynaklar olması bakımından oldukça önemlidir. Bu sebeple araştırmacılar tarafından Türk edebiyatı; felsefî zemin, sosyal hayat ve kültürel çerçeve gibi pek çok yönden incelenmektedir. Eserlerde yer alan bu unsurları ortaya çıkarmak, anlamaya ve anlamlandırmaya yönelik yapılan çalışmalar günümüzde artarak devam etmektedir. Klasik metinleri çözümlemede en çok yapılan çalışmalar metin tahlili, metin şerhi ve sözlüklerdir. Çalışmamızın altyapısını dayandırdığımız TEBDİZ (Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) projesi de klasik metinlerde yer alan söz varlığının anlaşılması ve anlamlandırılmasına katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş dijital bir sözlük sistemidir. Hem okuyucuların hem de araştırmacıların değerlendirmeleri ilgili kelime ve ibarelerin bağlam içerisinde daha net bir biçimde görülmesini mümkün kılmıştır.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarından ilki Furkan Öztürk'ün 2007 yılında hazırlamış olduğu "Bâkî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" adlı çalışmadır. Özer Şenödeyici'nin 2015 yılında tamamladığı "Nâili Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" adlı tezi de bu konuda müteakip bir çalışmadır. Bağlamlı dizin çalışmalarında TEBDİZ altyapısı kullanılarak hazırlanmış çalışmalardan biri de Orhan Kılıçarslan tarafından 2016 yılında tamamlanan "Hayâli Bey Dîvânının İncelenmesi-Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü" adlı çalışmadır. Hazırlanan bu çalışmalar TEBDİZ projesinin ilk örneklerinden olması ve daha sonra yapılan çalışmalara ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Muammer Atıcı tarafından hazırlanan "Mehmed Hâlis Efendi ve Mehmed Hâlis Efendi Divanı" adlı çalışmadan yararlanılmıştır. Divanda 133 gazel, 2 tahmis, 1 kıt'a ve 4 mesnevi olmak üzere toplamda 140 manzume öncelikle TEBDİZ altyapısına uygun yazı fontuna (gentium plus) çevrilmiştir. Bu düzenlemede eserin Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Bölümü 129 numarada kayıtlı bulunan yazmasının yegane nüshası elde edilerek gerekli yerlerde bu nüshaya başvurulmuştur. Gerekli görülen yerlerde yapılan düzeltmelerden sonra Divan metni nazım şekillerine göre ve vezin bilgileriyle birlikte TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. 944 beyitten oluşan Divan metni ayrıntılı olarak kelime ve kelime grupları ile tek tek irdelenmiş, incelenmiş, temel anlamlarının yanında bağlamsal anlamları belirtilmiş, kelime ve kelime grupları eklerinden ayrılmış bir biçimde sisteme girilmiştir. Anlamlandırma sırasında daha önce yayımlanmış sözlüklerden, internet tabanlı sözlüklerden ve TEBDİZ kapsamında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinden yararlanılmıştır.

Çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş kısmı yer almaktadır. İkinci bölümde şairin hayatı, üçüncü bölümde eserleri, dördüncü bölümde edebi kişiliği, beşinci bölümde Divan'ın muhtevası ele alınmıştır. Son kısımda ise sonuç kısmı yer almaktadır.

Çalışmamızın amacı Mehmed Hâlis Efendi Divanı'nda yer alan kelime ve kelime gruplarını metin içerisindeki anlamlarını dikkate alarak bir bağlam içerisinde değerlendirmek ve Divan metninin işlevsel sözlüğünü oluşturmaktır. Ortaya konulan "Mehmed Hâlis Divanı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü" çalışması hem şair özelinde hem de daha sonraki araştrmalar için bir veri sunması bakımından araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

2. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN HAYATI

Mehmed Hâlis Efendi'nin hayatı hakkında bilgi edinebileceğimiz başlıca kaynaklar; Safayi Tezkiresi[1], Salim Tezkiresi[2] ve Tuhfe-i Naili[3] adlı eserlerdir.

Hâlis'in asıl adı Mehmed'dir. Mehmed Hâlis Efendi'nin doğum tarihine ondan bahseden tezkirelerde ve biyografik eserlerde rastlanamamıştır. Mehmed Hâlis Efendi İstanbul Kasımpaşa'da doğmuştur. Salim Efendi Tezkiretüʾş-Şuʾara adlı eserinde şairin doğduğu yeri "Sûy-ı Sıtanbul'da leb-i deryâda revnak-efzâ-yı sâhil-i bahr olan Kâsım Paşa-nâm mahalde tevellüd edip..." şeklinde belirtir. Mehmed Hâlîs Efendi öğrenimini tamamladıktan sonra sesinin güzelliği ve hafız olması sebebiyle veziriazam Bıyıklı Mustafa Paşa'ya imam olmuştur. Daha sonra ise müderrisliğe başlamıştır. Şairin imamlık mesleğinden sonraki meslekleri ve hayatı, Sâlîm Efendi Tezkiresinde detaylarıyla karşımıza çıkmaktadır: Mehhmed Hâlîs Efendi ilim tahsil ettikten sonra geleneğe uyup devlet memurluğuna başlamıştır. M.1691/H.1103 Zi'l-hiccesinde Ebû Saʾîd-zâde Feyzuʾllâh Efendi'den aldığı icazet üzerine birinci dereceden Galatasaray Medresesi'nde müderrisliğe başlamıştır. Daha sonra M.1692/H.1104 Şabanında medresede ikinci dereceden ders vermek üzere Emre Hoca Medresesi'nde görevlendirilmiştir. M.1693/H.1105 Saferinde Sahn-ı Semân medresesi derecesinde müderrisliğe layık görülür. M.1697/H.1109 Rebîʾüʾl-evvelinde Seyyid Feyzu'llah Efendi tarafından Sahn müderrisliğine, M.1698/H.1110 Saferinde Nişâncı Paşa-yı Cedîdeye ve M.1700/H.1112 Şabanında Kadırga Limanı'ndaki Mehmed Paşa Medresesi'ne görevlendirilmiştir. Daha sonra M.1703/H.1115 Rebîʾüʾl-âhirinde Mehmed Efendi'nin emriyle en yüksek derece olan Süleymaniye ve Ayasofya müderrisliklerine getirilmiştir. M.1706/H.1118 Ziʾl-kaʾdesinde Paşmakçı-zâde Efendi'den aldığı derece ile Sultan Ahmed Medresesi'nde

[1] Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî (Nuhbetüʾl Âsâr Min Fevâʾidiʾl Eşʾâr) (İnceleme-Metin-İndeks), Haz. Pervin Çapan, Ankara, AKM Yay, 2005, s.182.
[2] Sâlîm Efendi, Tezkiretüʾş-Şuʾara, Haz. Adnan İnce, Ankara, AKM Yay, 2005, s. 298-299.
[3] Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî, C. I. Sivas, 2009, s.67

göreve başlamış, M.1709/H.1121 Muharreminde Medine kadılığına terfi etmiştir. Medine kadısı iken yine aynı yıl içerisinde Medine'de vefat etmiştir[4]. Cennetü'l-Bakî'ye defn edilen[5] şair için kaynaklar derviş-meşreb, lafzen ve manen halis bir vücud olduğunu kaydetmiştir.[6] Yine kaynaklarda şairin Mevlevî olduğu ve şiirlerinin çoğunluğunun tasavvufi olduğundan bahsedilmiştir.[7]

[4] Sâlim a.g.e. s.298-299.
[5] Siraceddin, Mehmed(1994), Mecmaʾ-ı Şuʾarâ ve Tezkire-i Üdebâ, Dilek Maatbası, s.79
[6] Sâlim a.g.e. s.299.
[7] Siraceddin, Mehmed a.g.e. s.79.

3. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN ESERLERİ

Mehmed Hâlîs Efendi'nin bilinen ve günümüze ulaşan tek eseri Divan'ıdır. Tezkirelerde ve diğer kaynaklarda şairin başka bir eseri olduğuna dair bir kayda rastlanmamıştır.

3.1. DÎVÂN

Dîvân, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Bölümü 129 numarada kayıtlıdır. Divan'ın nüsha özellikleri şu şekildedir: Divan'ın boyutu (dış-iç) 203x 124 mm'dir. Millet Kütüphanesi'nin dijital filigranı eserde yer almaktadır. Divan'da kapağın iç kısmının sağ tarafına sarı karton kağıt yapıştırılmıştır. Eser toplamda 32 varaktır. Cilt özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: Vişneçürüğü renginde sırtı meşin, şirazesi kopuk, cilt kapakları ebrî yapıştırmadır. Cildin korunmasını sağlamak amacıyla üzeri gri tonlu bir karton yapıştırılmıştır. Karton, kitabın şiraze kısmından yıpranmıştır. Divan'n yazımında siyah mürekkep kullanılmıştır. Yazı türü ise, ince taʿlik yazıdır. Satır sayısı her sayfada 19 satırdır. Divan'da müstensih ve telif tarihi ile ilgili bir bilgi verilmemiştir. Eserde yer alan manzumeler iki sütun halinde yazılmış sadece mahlas beyitleri alt alta yazılmıştır.

Birinci varağın a yüzü: Kütüphane mührü yer almaktadır. Millet Kütüphanesi'nin kitap numarası etiketi bulunmaktadır. Eserin 1259 numaralı cd kaydı olduğu kayıtlıdır. Kitabın sayfa sayını gösteren 60 sahife yazısı bulunmaktadır. Bu yazının soluk bir mürekkeple daha sonra yazıldığı anlaşılmaktadır. Sayfanın en üst kısmında ''Türkçe Divanıdır'' başlığı yer almaktadır. Yine bu varakta bir makam adı başlık olarak kullanılmış ve şarkı formunda olan şu manzumeye yer verilmiştir:

Evc Edâ
Yokdun bulamam gönlüm alamam
Karşu duramam gönlüm alamam

Ey çâre-sâzum taş itdün râzum
Karşu duramam gönlüm alamam

Birinci varağın b yüzü: Bu sayfada mihrabiye kısmı boş bırakılmıştır. Boş bırakılan mihrabiye kısmında yuvarlak bir mülkiyet mührü yer almaktadır. Eserin varak numaraları Osmanlıca olarak sol üst köşesde eserin bütününde verilmiştir.

İkinci varağın a yüzü: Bu sayfanın ikinci satırında ve iki manzume hariç bütün sayfalarda şairin mahlası olan Hâlis, üzeri kırmızı mürekkepli kalemle çizilmiştir. Eserin bütün sayfalarında takip (çoban) kaydı bulunmaktadır.

On dördüncü varağın b yüzünde çoban kaydı diğer sayfalardan farklı olarak sütunların ortasına yazılmıştır.

On yedinci varağın b yüzünün derkenar kısmında bir manzume yer almaktadır. Bu manzume, beş bendden oluşan Nabi'nin "kalmamış" redifli gazeline yapılan bir tahmistir. Sayfanın kenarı kopmuş olduğundan baş kısımları okunamamaktadır. Ayrıca buradaki yazı, metnin yazısından farklıdır. Soluk bir yazı ve kalın bir kalemle yazılmıştır. Dolayısıyla daha sonra başka bir müstensih tarafından eklendiğini söyleyebiliriz.

25. varağın a yüzünde de bir derkenar mevcuttur. Bu bölümde yer alan manzume yine Hâlis'e ait olup sonradan başka bir kişi tarafından eklendiğini düşündüğümüz "sonra" redifli bir gazeldir. Diğer sayfalarda yer alan gazellerden farklı olarak bu gazelde Hâlis mahlası kırmızı mürekkep ile çizilmemiştir. Yine bu sayfaya da sonradan kağıt parçası eklenmiştir. Bu sayfanın sol alt kenarında kumaş bez görüntüsü vardır.

Divan'ın birinci bölümü gazeller ile başlar ve ilk gazelin matla beyiti ise aşağıdaki şekildedir:

Çokdur bu ilticâya dil-i âhenîn saña
Gelmez mi zerre merhamet ey nâzenîn saña

Divan'ın en son bölümünde ise ''Medrese'' başlıklı bir lügaz yer almaktadır. Bu lügazın son beyiti aşağıda gösterilmiştir:

Hâlisâ biz virirüz mansıb-ı elgâzına med
Resen-i hılle yapış eyleye Allâh meded

Mehmed Hâlis Efendi Divanı gazeller bölümüyle başlamaktadır. Divanda yer alan gazeller Arap alfabesine göre sıralanmış ve bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple verilmiştir. Gazellerin bulunduğu bölüm 1-b 30-b arasıdır. 30b de bir kıt'a başlığında bir manzume yer almaktadır. Yine aynı sayfada kırmızı mürekkeple kaydedilmiş lügaz başlığı yer almaktadır. Lügazlar mesnevi nazım şekliyle yazılmış ve cevapları lügaz başlıklarında verilmiştir. 30-b de "Lügaz-ı Öreke" başlıklı 10 beyitlik bir lügaz vardır. 31-a da "Ok Hedefi" başlıklı 9 beyitlik lügaz bulunmaktadır. 31-b de ise "Rüʿûs" başlıklı 10 beyit ve "Medrese" başlıklı 11 beyitlik lügaz bulunmaktadır. 32. varağın a yüzü boş bırakılmıştır. 32. varagın b yüzü eserin son sayfasıdır. Bu sayfada kütüphane mührü bulunmaktadır.

Tablo 1. Divandaki Nazım Şekilleri

Gazel	Tahmis	Kıt'a	Mesnevî	TOPLAM
133	2	1	4	140

Tablo 2. Divan'da Yer Alan Gazellerin Kafiye Harflerine Göre Sıralanışı

HARF	GAZEL SAYISI
Elif	8
Be	4
Te	6
Se	2
Cim	1
Ha	1
Hı	1
Dal	4
Zel	1
Re	31
Ze	9
Sin	2
Şın	7
Sad	1
Dad	2
Tı	2

Zı	1
Ayn	1
Gayn	1
Fe	1
Kaf	2
Kef	5
Lam	5
Mim	5
Nun	6
Vav	3
He	12
Ye	9

Eserin bütününe baktığımızda temiz bir yazı ile kaleme alındığını söyleyebiliriz. Süsleme, mihrabiye, serlevha gibi tezhip unsurları ve cetvel yoktur. Eserin şiraze kısmında dağılma ve bazı yerlerinde oksitlenmeden dolayı su akıntıları olsa da güzel muhafaza edildiğini ve sağlam bir cilt olduğunu söyleyebiliriz. Divanda yer alan manzumelerin sayısına baktığımızda eserin bir gazel külliyatı olduğunu söylemek mümkündür.

4. MEHMED HÂLİS EFENDİ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

4.1. DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Divân edebiyatı şairlerinin edebî kişiliği, dil ve üslup özellikleri, şiire bakış açısı gibi unsurları tezkirecilerin değerlendirmeleri ile sunulmaktadır. Fakat Mehmed Hâlîs Efendi'nin şairliği ve şiir hakkındaki görüşlerine dair aydınlatıcı bilgiler tezkirelerde ve benzeri diğer kaynaklarda sınırlıdır. Kaynaklarda şairin tasavvuf vadisinde şiirler kaleme aldığı ve şiirlerinin sağlam mana hazinesine sahip olduğu bilgisi dışında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Divan edebiyatı şairlerinin çoğunda olduğu gibi Mehmed Hâlîs Efendi de şiirlerinde kendi şiir anlayışını ve şairlik hakkındaki görüşlerini değerlendirmiştir. Bu bölümde Mehmed Hâlis Efendi'nin manzumelerinden yola çıkılarak edebî kişiliği Divan'ındaki beyitler ışığında değerlendirilecektir.

Mehmed Hâlîs Efendi, şiiri mana denizinde bulunan gizli bir inceye benzetir.[8] Şiirlerinin dinleyiciye lezzet verdiğini ve kaleminden nağmeler döküldüğünü dile getirir:

Simâʿ-ı gûşa Hâlis virdi lezzet sît-i eşʿâruñ
Düşen bu mûsîkâr-ı feyz-i hâmeñden nagamdur hep
(G. 11/6)

Mehmed Hâlis Efendi için şiirde önemli olan bir diğer husus ise düşüncedir. Şair düşünceyi geniş bir çerçevede değerlendirir ve şairlerin şiirde manaya ulaşmalarında bir vasıta olarak görür:

Tefeyyüz lafza bu eshâba rîz-i maʿnîdür yohsa
Fezâ-yı fikre Hâlis reşhaya mîzâbdur bâʿis

[8] Divan. G.8/8.

(G. 20/8)

Divan edebiyatı şairleri şiirlerinde genellikli mahlas beytinde şiirlerini ve sanatlarını överler. Hâlis de Divan'ında yer verdiği manzumelerinde sık sık şiirini ve kalemini övmüştür. Şair, kalemini inciye benzetir ve o inci saçan kalemden derin manalar dökülür.[9] Hâlis Efendi şiirde tekrardan kaçındığını kaleminin rengârenk manalar vücuda getirdiğini dile getirir:

Hâlisâ zîr-i hevâ kilk-i hümâ-yı tabʿuñ
Günde bir beyze-i rengînden olur maʿnî-zâd
(G. 27/5)

17. yüzyılda sebk-i Hindî üslubu başta İran ve Hindistan olmak üzere diğer dünya edebiyatlarında etkisini göstermeye başlamıştır. 17. yüzyılda divan şairlerinin şiirlerinde de sebk-i Hindî akımının izleri görülmeye başlamıştır. Divan edebiyatında "Klasik sonrası" ilk dönem kabul edilen 17. yüzyılda şairler üzerinde etkili olan bu üslupda şiirde zengin hayeller ile ıstırap, elem gibi temalar ön plandadır. Sebk-i Hindî üslubunda yeni mazmunlar bulmak ve daha önce söylenmemiş olanı söylemek ön plandadır. Yeni hayal ve anlam unsurları ince, nazik ve süslü bir dil ile ifade edilmiştir.[10] Şiirde uzun terkiplerin yanında mübalağa, teşhis, tezat gibi edebi sanatlara da sıklıkla başvurulmuştur.

17. yüzyıl divan şairi olan Hâlis'in şiirlerinde de yer yer sebk-i hindî üslubunun etklileri görülmektedir. Bu üslubun özelleklerinden olan zincirleme tamlamaların çokluğu Hâlis Divanı'nda dikkat çekmektedir:

ʿAceb tûg-ı fürûg-ı hüsn-i ʿâlem-tâbdur perçem
Livâ-yı şîve zer-târ-ı melâhat-yâbdur perçem
(G 105/1)

Bu dûd-ı âh-ı âteş-zây-ı zülf-i çîndür yohsa
Çerâgı dilde sûziş rûy-ı âteş-tâbdan yanmış
(G 73/2)

[9] Divan. G23/7.
[10] Ali Fuat Bilkan, ''Sebk-i Hindî Çalışmaları'', Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, 2007 s.360

Bîmâr-ı çeşm-i dil-siyeh-i nâz-ı yâr içün
Kevnüñ tabîb-i hâzıkı gâyetle hastedür
(G.49/8)

Hâlis, sebk-i Hindî üslubunun ince hayal, gam, keder, ıstırap gibi temalarına şiirlerinde yer vermiştir. Şairin kederli gönlü bazen sevgilinin kadehinin macerasını anlatırken bazen de gam askerlerinden şikayet eder.[11] Sebk-i Hindî üslubunda şiirler kaleme alan şairler bu üslupla özdeşleşmiş hayalleri ve kelimeleri şiirlerinde sık sık kullanmışlardır. Hâlis Efendi Divanı'nda tespit ettiğimiz sebk-i Hindî üslubunu çağrıştıran kelime ve hayeller içeren beyitler aşağıda verilmiştir:

Mevce-i girdâb-ı hüsn ü ânı olmış dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ham-ı gîsû biter
(G. 51/2)

Çeşm-i pür-efsûnını yâd ile bir âh eylesem
Dûd-ı âteş-zâd-ı ser-şîşemde tenbâkû biter
(G. 51/5)

Bu sâhil-i gamda hele sen firkate düşdüñ
Keştî-i emel gark olıyor kıçda dümen yok
(G. 89/3)

O câm-ı meyde görüp ʿaks-i tîg-i ebrûsın
Dü-nîm olup dil-i Hâlis şikest olup kalmış
(G. 71/7)

Son olarak şairin Divan'ında yer verdiği 17/b de bulunan 62 numaralı gazeli sebk-i Hindî üslubunun genel özelliklerini yansıtması bakımından önemlidir. Gazelde yer alan "Siyeh-baht", "dâmân-ı güneh", "Dü-çeşmân-ı hayâl", "ceyb-i hâtır", "sîm-âb-ı mevc-i ıztırâb-âlûd" gibi sebk-i Hindî üslubunu yansıtan ifadeler

[11] G. 48/2 G. 57/3.

dikkat çekicidir. Ayrıca şair şiirlerinde 3'lü 4'lü uzun terkipleri kullanmış, yeni hayalleri yansıtmıştır:

Siyeh-bahtân-ı ʿışkuñ ʿafv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ʿafv ile dâmân-ı güneh mâ ile şüst olmaz

Dü-çeşmân-ı hayâlinde gubâr-ı hattı çârubdur
Anuñ çün basma sâʿat ceyb-i hâtırda dürüst olmaz

Olur deryâ dilân sîm-âb-ı mevc-i ıztırâb-âlûd
Dil-i safvet-nihâduñ tabʿ u endâmında süst olmaz

(G. 62 / 1, 2, 3)

Hâlis'in şiirlerinde etkili olan bir diğer üslup ise Hikemî şiir anlayışıdır. 17. yüzyılda Nâbî ekolü olarak da bilinen ve etkisini artıran hikemi şiirin temelinde öğüt ve nasihat verme vardır. Bu tür şiirler didaktik olup insanları doğruya yönlendiren beyanlara yer verirler.[12] Hâlis Efendi de bazı şiirlerinde yer yer öğüt verme yoluna başvurmuş nasihatlarda bulunmuştur. Aşağıda verilen beyitte şair, ömrün boş heveslerle heba edilmemesi gerektiğini söyler ve ölümden sonraki hesap gününe dikkat çeker:

Vakt-i ʿömrini itme sarf-ı hevâ
Nakd-i enfâsı bil hisâb iledür

(G. 56/7)

Şaire göre insan, gösterişsiz sade bir yaşam sürmelidir.[13] Kırılmış gönülleri hoşnut kılmayı, yetimlere şefkat göstermeyi öğütler:

Eyle taltîf dil-i münkesirân-ı çarhı
Sîga tahsîn ile zahrın dilin al eytâmuñ

(G. 95/2)

[12] Ahmet Çolak, Bir Hikemi Tarz Şairi: Haşmet, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, Cilt:4 –Sayı:7, 2015, S.4.
[13] G. 57/5

Bir başka şiirinde ise hayır duasının önemine dikkat çekerek tövbe edip hak yoluna yönelmeyi öğütler:

Al hayr duʿâsın elin öp pîr-i mugânuñ
Ey câm-ı safâ tekyede rindâne münîb ol

(G 98/5)

Hâlis efendi, insanların işledikleri büyük günahlardan dönmelerini, temiz kalpli olmalarını bir beytinde şu şekilde dile getirir:

Fenâyı terk idüp ey şeyh sîne-sâf ol kim
Kebîr olan günehi dilde cây-gîr idelüm

(G 104/4)

Hâlîs, şiirini dinleyenlere zevk veren kırık bir besteye benzetir.[14] Bir şiirinde ise kaleminden çıkan şiirlerin sırlı kelamlar olduğunu dile getirir:

ʿAceb îmâ-yı ebrû hâmeveş sırr-ı sühan söyler
İşitse bir hafî sırr-ı dehânuñ bu dehen söyler

(G 43/1)

Şiirlerini yeni bir zeminde kaleme aldığını söyleyen şairin[15] güzellik kaleminin eli açıldığında söylediği hoş şiirler dürr-i ʻAden olurlar:

Güşâde dest-i tahsîn-i kalem insâk ile Hâlis
Bu nazm-ı âb-dâra söylese dürr-i ʿAden söyler

(G. 43/5)

Kalemin siyahlığı ile sevgilinin saçlarının siyahlığı arasında ilişki kuran şair, kalemin sevgilinin güzellik unsurlarını beyanda yetersiz kaldığını söyler:

İdemez zülf-i nigâr-ı siyeh-i yâri beyân
Hâlisâ mahbereden hâme yüzi kara çıkar

(G 42/7)

[14] G. 44/6.
[15] G.99/5.

Hâlîs, kalemin cızırtısına kaderin dahi güleceğini söyleyerek şairliğini ve şiirini aşağıdaki beyitte şu şekilde eleştirir:

Görse bu şîve-i hat-ı ebrû keşîdesin
Hâlis sarîr-i hâmemüze ol kader güler
(G 39/8)

Şair, felek bahtını parçalasa da şiir yolunda kaleminin tatlı sözden vazgeçmeyeceğini, bereketli kalemin daima cevher saçacağını ifade eder:

İtse de devrân benüm ney-pâre-i bahtum şikest
Safhı tabʿ-ı Hâlis olmaz kilk-i hoş-gûdan halâs
(G79/9)

Eylerdi reşh-i âb güher-i hâme Hâlisâ
Olsa nigîn-i tabʿuma bir mâye-dâr-ı feyz
(G 81/6)

Şaire göre şiir, gücünü edebî sanattan almalı ve bir uyum içinde olmalıdır:

İstiʿâreyle mecâz itmededür takrîri
Olamaz tabʿ-ı kalem vech-i şebehden fârîg
(G 86/5)

Bir şiirinde ise sevgilinin güzellik unsurlarından olan siyah göz ile kara kalem arasında ilişki kuran şair, bu iki unsurun birbirinden ayrılamayacağını ifade eder:

Dûde vü sürmede var bûy-ı ʿalâka Hâlis
Olmadı hâme dahı çeşm-i siyehden fârîg
(G 86/6)

Kaleme dair bahsettiği bir şiirinde ise hoş sözler karşısında kalemin nutkunun tutulduğunu yazamaz hale geldiğini şu şekilde söyler:

Nice kanlar dökilür hamret-i gül-rûsında

Lâl olur nutk-ı kalem çeşm-i sühan-gûsında

(G 125/1)

Şair, ey kalem diye başladığı 100 numaralı gazelinde kalemini över ve devamında kaleminin mucize sözler beyan ettiğini, cilveli olduğunu ifade eder:

Ey hâme nagme-rîz-i nevâ-yı nihânum ol
V'ey nakş-beste satr-ı hüner sen lisânum ol
…..
…..
…..
Ey merdümân-ı hâme-i mûyîn-tırâz-ı çeşm
Zîver-nümâ-yı sûret-i tasvîr-i cânum ol
Hüsn ü edâ-yı şîve-i **Hâlis** gibi hemân
Sihr-âşinâ-yı hâme-i muʿciz-beyânum ol

(G 100/1,5,6)

Şiirde yenilikden yana olan şair, daha önce kullanılmamış olan mazmunların, manaların kullanılması gerektiğini düşünür.[16] Şair, kaleminden taze manalar sızdığını, misk kokulu şiirler vücuda getirdiğini ise bir beytinde şu şekilde ifade eder:

ʿAceb mi tâze maʿnâ reşh iderse kilk-i **Hâlis**'den
Mesâm-ı şiʿre müşgîn-sâz bir mîzâbdur perçem

(G 105/5)

Yeni bir zeminde şiirler kaleme aldığını, yeni mana hazineleri keşfettiğini, efsunlu mazmunlar bulduğunu ise aşağıdaki beyitte şu şekilde ifade eder:

Bulup bu nev-zemînde bir defîne Hindû-yı hâme
Gözet efsûnı **Hâlis** nakd-i vâfirdür çalar çarpar

(G 33/7)

[16] G. 94/4

Şiirde yeni bir zemin açmak için eski mazmunlardan kurtulup yeni mazmunları bir neccar gibi işlemek gerektiğini izah eder:

Hâlisâ virdi kesel köhne-binâ-yı mazmûn
Böyle bir tâze zemîn açmaga neccâr ister
(G 37/8)

Alçakgönllü bir yaratılışa sahip olan şair, Nâbî yolunda ilerlediğini fakat şiir yolunda onunla yarışmasının mümkün olmadığını "haddim değil" diyerek dile getirir.[17] Hâlis efendi, şiirlerini tanzir etmenin zor olduğunu, tanzir edebilecek olanı da takdir edeceğini söyler, eski zeminde yeni bir şiir inşa ettiğini ifade eder:

Bir zemîn-i köhne buldum **Hâlisâ** açdum yine
Âferîn tanzîr iden üstâdına evbâşına
(G 124/7)

Tanzir sahasında iddialı olan şair bu tarzda cilveli taze gazel meydana getirdiğini ve bunda başarılı olduğunu söyler:

Şâkirüñ tanzîri esnâsında tabʿ-ı hâmeden
Oldı bir nakş-ı digerle cilve-ger tâze gazel
(G. 96/7)

Şairin kalemi kendisinden önce yazılmış güzel eserlerin feyzini bir bulut gibi saçmakta ve taze zeminde cevher çıkartmaktadır:

Sehâb-ı kilk-i **Hâlis** reşh ider feyz-i meâsir kim
Zihî bu ter-zemîn bir tabʿ-ı gevher-bârdan kalmış
(G 75/5)

Hâlis, kaleminden taze manalar doğduğunu, şiir yolunda adının yavaş yavaş duyulmaya başladığını "sihr-i helâlüm" duyuldu diyerek ifade eder:

Bir tâze tıfl-ı maʿnî togup şakk-ı hâmeden

[17] G. 101/7

Hâlis duyıldı sihr-i helâlüm yavaş yavaş

(G 76/7)

Daha önce duyulmamış, işitilmemiş gazeller vücuda getirdiğini[18] şiirlerinin güzellik kabesine asılması gerektiğini söyler:

Hisân-ı nazm zülf-i perîşânı kaldırur
Taʿlîk olınsa Kaʿbe-i hüsne kasîdemüz

(G66/5)

Şair, şiirden anlayan bilgin kimselerin, eserlerini gördüklerinde kendisini takdir edeceklerini söyler:

Ẓurefâ zümresi âsârını görse **Hâlis**
Eser-i kilk-i sühan-sâzına hakkâ dirler

(G 38/5)

Hâlis Efendi, kaleminden nagme dökülmeyen, şiir yeteneği olmayan şairleri ise şu şekilde eleştirir:

Müseddes-hâne-i tekvîn-i eşyâ böyledür **Hâlis**
Nice kem-mâye kilk-i bî-nagam şeş-târe yaslanmış

(G 78/6)

Hâlis'in şiirlerinde tasavvuf önemli bir yer tutmaktadır. Manzumelerinin büyük çoğunluğunda tasavvufa yer veren şair, dünyanın gelip geçici olduğuna, salik bir mürid olmak gerektiği gibi hususlara dikkat çekmiştir:

Sadâkatse murâduñ Hâlisâ bu dehr-i fânîde
Mürüvvetle dürûg-âmîz olan mihr ü vefâdan geç

(G 21/8)

Tâbiş-i ʿışk ile rindân-ı şerer bilmezler
Sâlikân-ı reh-i cânân faner bilmezler

(G 57/1)

[18] G. 66/6

Şairin aşk ateşiyle yanan gönlü, tasavvuf yolunda tasarrufun[19] zorluğuyla beladadır:

Hâlis bu tasavvufla tasarruf ne belâdur
Sûzı dili ifhâma yarar sîm-beden yok
(G 89/6)

Divanda yer alan 98 numaralı gazelde şair, tasavvufta mürşidin önemine dikkat çekmiş, müridin onun hayır duasını alması gerektiğini ifade etmiştir. Müridin sırlarını açık etmemesini, "pür-neşve" olup ilahi şevkle ilerlemesini söylemiştir:

Al koynına yâri şeb-i hulyâda habîb ol
Yâr ı çeküp âgûşa dil-âzâr-ı rakîb ol
Ol şâhuñ idüp hutbe ile tekyesin eşʿâr
Çık minber-i yâre hat-ı hüsninde hatîb ol
…..
…..
Al hayr duʿâsın elin öp pîr-i mugânuñ
Ey câm-ı safâ tekyede rindâne münîb ol
Pür-neşve olup şevk-i ilâhî ile **Hâlis**
İç su yerine bâdeyi mânend-i nesîb ol
(G 98 1.2.5.7)

Rızkın Allah'tan geldiğini ise şu şekilde ifade eder:

ʿAtâsı Hâlis'e taksîmden mukaddemdür
Viren cenâb-ı hudâ rızk-ı nâ-nihâdemüzi
(G 130/9)

Zikir meclisinin tevhidi güzelleştirdiğini, âşıkları çoşturduğunu ise bir beytinde şu şekilde ifade eder:

Hezârân cûşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevhîde revnak cûşiş-i ezkârdan soñra

[19] Tasarruf, bir tasavvuf terimi olarak olağanüstü hareketler sergileme, eşya ve canlılara farklı suretlerde etki etme gibi anlamlara gelir. Allah'ın yakın dostlarına bahşettiği bir lütufdur.

(G 117/5)

Divan şiiri şairlerimiz musiki ile ilgili unsurlara büyük ilgi duymuş ve bu ilgiyi şiirlerine yansıtmıştır. Medrese eğitimi gören Hâlis Efendi'nin musiki ile ilgilendiğine dair kaynaklardan herhangi bir bilgiye rastlamasak da şairin Divan'ında yer alan makam ve musikiye ait terimlerin çokluğu onun musikiye karşı uzak olmadığını en azından ilgi duyduğunu göstermektedir.

Hâlis, Divan şiirinde musiki terim olarak kullanılan ''mûsîkâr''[20] kelimesini şiirinin verdiği lezzetle uyum içerisinde göstermiştir:

Simâʿ-ı gûşa **Hâlis** virdi lezzet sît-i eşʿâruñ
Düşen bu mûsîkâr-ı feyz-i hâmeñden nagamdur hep
(G 11/6)

Bir başka şiirinde ise "mûsîkâr", "tanbur" gibi musikiye ait terimleri sevgilinin güzellik unsurlarıyla harmanlamıştır:

Gûşına girmez iken nagme-i mûsîkârı
Keʾs-i tanbûrda mızrâb ile târı seyr it
(G 14/5)

Hâlis Divanı'nda musiki terimleri bakımından dikkat çeken bir diğer husus ise makam isimlerinin kullanımıdır. Şair makam isimlerini şiirlerinde ahenk içerisinde kullanmıştır:

Âgâz iderek yâri **hüseynîye** çıkarduñ
Âgûşı miyân-beste-i zencîre münâsib
(G 12/5)

Ne gam şeh-nâz iderse sen dügâh it **bûselik** fasluñ
Nühüfte-kâr ile dil nakş-ı şâʿirdür çalar çarpar
(G 33/4)

[20] Rüzgar estikçe gagasında bulunan deliklerden çeşitli sesler vücuda getiren masal kuşu.

Bir beytinde ise bülbülün gülü görünce nağmesiz kalamadığını hüseynîye makamına çıktığını söyler:

Bir gül göricek evc ü **hüseynîye** çıkarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şûrîde nagamsuz
(G 63/6)

Hâlîs Efendi'nin şiirlerinde musiki bağlamında yer verdiği bir diğer husus ise çalgı aletleridir. Divan'da tespit ettiğimiz çalgı aletleri aşağıda yer alan beyitlerde italik olarak gösterilmiştir:

Gûşına girmez iken nagme-i mûsîkârı
Keʾs-i ***tanbûr***da mızrâb ile târı seyr it
(G 14/5)

Bu dehrüñ sîne-kûbân olması mızrâb-ı tîşeyle
Hezârân târ-ı nev-âgâz-ı ***santûr*** oldıgındandur
(G 45/5)

Sonuç olarak, Hâlis Efendi'nin şair ve şiir hakkındaki görüşlerine baktığımızda onun ince ve nazik yaratışlı bir ruha sahip olduğunu söyleyebiliriz. Kaleminden nağmeler dökülen şair, şiirini mana denizinde bulunan gizli bir inceye benzetir. Bazen ise şiiri, kırık bir beste, hoş bir ezgidir. Şiirde yeni fikirler ortaya koymayı önemser. Şairin kalemi yeni manalar vücuda getiren bir incidir. Şiirlerinde sebk-i Hindî üslubunun özelliklerinden olan zincirleme tamlamaları çokça kullanmıştır. Yine bu üslupla özdeşleşmiş yeni hayalleri ve kelimeleri şiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Şairin etkilendiği ve şiirlerinde yer verdiği bir diğer üslup ise hikemî şiir anlayışıdır. Bazı şiirlerinde yer yer öğüt verme yoluna başvurmuş, nasihatlarda bulunmuştur. Şiirlerini dinleyenlere zevk veren kırık bir besteye benzeten şair, kaleminden çıkan kelamların sırlı olduğunu ifade eder. Hâlis Efendi için şiir, gücünü edebi sanatlardan almalı ve uyum içerisinde olmalıdır. Kaleminin mucize sözler beyan ettiğini söyleyen şair, şiirlerin büyük çoğunluğunda şairliğini ve şiirini över. Şiirlerini yeni zeminde kaleme aldığını söyleyen şair, daha önce kullanılmamış olan mazmunların ve manaların kullanılmaması gerektiğini düşünür.

Şiirde yeni bir zemin açmak için eskiden kullanılmış mazmunlardan kurtulup yeni mazmunları işleyip güzelleştirerek kullanılmasını savunur. Alçakgönülllüğü elden bırakmayan şair, üstad saydığı şairlere karşı mütevazıdır. Şair, daha önce duyulmamış gazeller kaleme aldığını söyler. Şiirlerinin üstadlar tarafından takdirle karşılanacağını ifade eder. Kaleminden söz değeri taşımayan şiirler çıkan şairleri ise "kem-mâye kilk'' diyerek eleştirir. Şiirlerinde felekten şikayet eden şairin gönlü hastadır. Şiirlerinde aşk ön plandadır. Bu aşk çoğunlukla tasavvufi bir aşktır. Şair şiirlerinde tasavvufu beşeri aşkla harmanlayarak bir sentez içerisinde işlemiştir. Şairin aşk ateşiyle yanan gönlü, tasarrufun zorluğuyla mücadele içindedir. Şiirlerinde musikiyi çeşitli edebî sanatlar ve şiire ait unsurlarla uyum içerisinde kullanmaya özen göstermiş ve bunda başarılı olmuştur.

4.2. ETKİLENDİĞİ ŞAİRLER

Divan edebiyatı şairleri yetişme süreçlerinde usta-çırak ilişkisi gibi kendi çağında bulunan ve kendinden önce gelen şairlerden etkilenerek şiir tarzlarını geliştirir, geleneği hıfz ede ede kendi şiir anlayışlarını oluştururlar. Hâlis Efendi'nin şiir tarzının şekillenmesinde etkili olan şairlere dair kaynaklarda aydınlatıcı bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin etkilendiği ve feyz aldığı şairlere Divan'ında yer alan manzumelerden ulaşıyoruz.

Divan şiirinde şairlerin yetişmeleri, güzel şiirlerin taklit edilmesi ve bu şekilde kendisini geliştirip özgün eserler ortaya koymasıyla olmuştur. Bu sebeple nazirelerin edebiyatta itici bir güç olduğunu söyleyebiliriz. Şairliğe adım atan kişi ilk evrede çırak gibidir. Belirli hayat tecrübesi, şairler meclisine devamı, şairler tarafından kaleme alınan manzumeleri çokça okuması gibi evreleri tamamlayarak kalfalık unvanına erişir. Şairler, büyük sanatkar olarak nitelendirilen, herkes tarafından takdir edilen şairlerin şiirlerinden etkilenirler. Etkilendileri bu şairlerin beğendikleri şiirlerine aynı konu, aynı vezin, aynı kafiye ve redif ile şiirler yazarlar. Buna "nazire yazmak" veya "tanzir etmek" adı verilir. Yazılan şiir de "nazire" olarak adlandırılır (Yavuz, 2013, s.360).

Hâlis Efendi'nin şiir yeteneğinin gelişmesinde ve şiir üslubunun oluşmasında belli başlı şaiirler etkili olmuştur Şair, üstad olarak gördüğü şairlerin beğendiği

şiirlerine aynı konu, vezin, kafiye ve redifle şiirler yazmıştır. Hâlis'in etkilendiği şairlerin Divan'da geçme sıklığı aşağıda verilen tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3. Mehmed Hâlis'in Etkilendiği Şairlerin Divan'da Geçme Sıklığı

ŞAİRİN ADI	DİVAN'DA KAÇ KEZ GEÇTİĞİ
Nâbî[21]	9
Sâbit[22]	5
Vesîm Efendi	4
Tâhir	2
Pertev – Nâ'ilî – Beliğ - Râgıb	1

Tabloya göre Hâlis'in en çok etkilendiği ve şiirlerine nazire yazdığı şairlerin Nâbî ve Sâbit olduğunu söyleyebiliriz.

Hâlis, Nâbî'nin sekiz şiirine nazire yazmıştır. Bir şiirini ise tahmis olarak kaleme almıştır. Şairin tanzim ettiği şiirlerin konumuz bakımından önemli olduğunu düşündüğümüz birkaç örneğini aşağıda verdik:

Nâbî Divanı'nda[23] 28 numaralı gazel olarak yer alan "seyr it" redifli şiire Hâlis'in Divan'ında yer alan 17 numaralı gazel nazire olarak yazılmıştır:

Zâhir ü bâtına bak hây ile hûyı seyr et
Vahdet ü kesreti gör rûy ile mûyı seyr et
…..
…..
…..

[21] Hayatı 1642 senesinde Urfa'da doğan Yusuf Nâbi yokluk ve sefalet içinde yaşayarak büyür ve 24 yaşındayken de İstanbul'a gider. Burada eğitimine devam ederek şiirleri ile tanınmaya başlar. Paşa vefat edince ise Halep'e gider. Hikemi şiirin en önemli temsilcisi ve Divan edebiyatının en önemli şairlerindendir.
[22] Divan şairi. Asıl adı Alaeddin Ali. Bosna'da doğduğu bilinen Sabit'in doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. 1712'de İstanbul'da yaşama veda etmiş ve Bayrami-melamilerinden La'lizade ailesine damat oluşu nedeni ile Topkapı dışında Sarı Abdullah'ın ayakucuna gömülmüştür.
[23] Nâbî Dîvânı I-II, Haz. Ali Fuat Bilkan, İstanbul, Meb Yay., 1997.

Noktadan dâ'irenin gerdişin et istişhâd
Tohmunun za'fını gör cirm-i gedûyu seyr et
…..
Mâverâ-yı feleğe eyle güzer ey Nâbî
Ham-ı çevgân-ı irâdetdeki gûyu seyr et
(Nâbî 1,5,7))

Al hayâle mey-i gül-gûn ile rûyı seyr it
Şemm-i ruhsâr [u] lebiyle mül ü bûyı seyr it
…..
Meye humret getürür ʿaks-i lebi sâgarda
Âteşîn reng ile mînâda gelûyı seyr it
…..
…..
…..
Sîtı yok köhne sifâl ile sebûnuñ **Hâlis**
Pür-sadâ kâse-i çînîdeki hûyı seyr it
(Hâlis 1,3,7)

Nâbî Divanı'nda 312 numaralı gazele Hâlis Divanı'nda 61 numarada yer alan nazire ise şu şekildedir:

Temâşâ-yı cemâlüñ mihr-i ʿâlem-tâbdan kalmaz
Şeb-i hicrânda fikr-i talʿatuñ meh-tâbdan kalmaz
…..
Egerçi ser-be-ser bîdârlıúdur şâm-ı hicrânuñ
Nümûdâr-ı hayâl olmaúda ammâ h˘âbdan kalmaz
…..
…..
…..
…..
…..
…..
O şûhuñ lerziş-i endâmunı tahrîre kasd itsem

Devâtumda mürekkeb **Nâbiyâ** sîm-âbdan kalmaz

(Nâbî 1,3,10)

Sirişk-i dîde ey ebr-i kerem mîzâbdan kalmaz
Hayâl-i çîn-i zülfüñ mevce-i girdâbdan kalmaz
…..
Temâşâ eylesem âyîne-i hulyâda endâmuñ
Dilüm bir hayli müddet cevher-i sîm-âbdan kalmaz
…..
…..
…..
…..
Ne mümkin pey-rev olmak hazret-i üstâd Nâbî'ye
Ḳalem-i meşk sühanda **Hâlisâ** ârâbdan kalmaz

(Hâlis 1,3,8)

Nâbî Divanı'nda yer alan 735 numaralı gazele Hâlis Divanı'nda 125 numaralı gazel nazire olarak yazılmıştır:

Ḫam olur kadd-i edâ nükte-i ebrûsında
Süst olur pây-ı sühan maʿnî-i gîsûsında
…..
…..
…..
Tâzyâne-sıfat âvîhte olmış saf saf
Müjeler dâʾire-i gamze-i câdûsında
…..
Ne kadar maʿnî-i vahşi var ise muzmerdür
Nâbiyâ hâşiye-i çeşm-i sühan-gûsında

(Nâbî 1,5,7)

Nice kanlar dökilür hamret-i gül-rûsında
Lâl olur nutk-ı kalem çeşm-i sühan-gûsında

…..

…..

…..

…..

…..

İntizârında olur devlet-i hulyâ-yı visâl

Leẕẕet olmaz hele yâr olsa da pehlûsında

Hâlisâ Nâbî-i üstâda kim olmış pey-rev

Şehd-i maʿnâ bulınur hâme-i hoş-gûsında

(Hâlîs 1,7,8)

Nâbî, Divan'da ismi en çok geçmesi ve en çok nazire yazılan şair olması bakımından Hâlis Efendi'nin şiir tarzının oluşmasında en çok etilendiği şair olduğunu söyleyebiliriz. Hâlis Efendi'nin kaleme aldığı nazire örneklerine baktığımızda vezin, konu ve ahenk bütünlüğünü başarıyla sağladığını söyleyebiliriz. Nâbî, 17. yüzyıl divan şiirinde hikemi şiirin en büyük temsilcisi olması yönüyle devrin pekçok şairini etkliemiş ve hikemi şiir anlayışla şiirler kaleme almalarını sağlamıştır. Hâlis'in de Divan'ında yer alan bazı manzumelerinde hikemi şiirin temelini oluşturan öğüt ve nasihat verme örnekleriyle birlikte, dünyanın gelip geçici olduğunu, bilgelik, sağduyu atasözü, özdeyiş gibi konulara şiirlerinde yer vermiştir.

Şairin şiir tarzının oluşmasında etkili olan bir diğer isim ise Sâbit'tir. Hâlis Divan'ında Sâbit'in ismi beş şiirde[24] geçmektedir. Sâbit'in isminin geçtiği şiirlere baktığımızda sadece ikisinin nazire olduğunu diğerlerinin Sâbit Divanı'nda[25] bir karşılığı olmadığını söyleyebiliriz. Şairin tanzir ettiği şiirler örnek oluşturması bakımında aşağıda verilmiştir:

Sâbit'in Divan'ında yer alan 20 numaralı gazelex Hâlis Divanı'nda 10 numaralı gazel nazire olarak kaleme alınmıştır:

Bülbülüñ gönlün alaldan gonca bî-dildür garîb

Gelmedi dâr ü diyâr-ı yâre bir yıldur garîb

[24] Bkz. Divan. G.10, G.50, G.92, G.116, G.126

[25] Bosnalı Alaaddin Sabit, Divan, Haz. Turgut Karacan, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., 1991.

…..

…..

…..

Dâd-ı hak olmayıcak çarh-ı felekden **Sâbitâ**

Böyle yâd illerde kâm almak da müşkildür garîb

(Sâbit 1,5)

Yâd ider feyyâzuñ iʿtâsında câhildür garîb

Rûz u şeb deryûzeden ʿâlemde mâʾildür garîb

…..

…..

…..

…..

Mugberâsâ **Hâlisâ** râh-ı sühan gâyet dakîk

Pey-rev olmak vâdî-i Sâbit'de müşkildür garîb

(Hâlîs 1,6)

Sâbit Divanı'nda 224. Numarada yer alan ve ona nazire olarak yazılan Hâlis Divanı'nda 92. numarada bulunan gazel ise Sâbit'e yazılan bir başka nazire örneği olarak karşımıza çıkmaktadır:

Menâfiʿin göremezsin biḍaʿâ-i hünerüñ

Sahîfe-i esere dökme nûrını basaruñ

…..

…..

…..

Garîbe şehrimüzüñ külhanında yir yokdur

Göñül ısınmış iken gurbete sogutma yirüñ

…..

…..

Henüz kanı akar vasf-ı eşkde **Sâbit**

Çekîde bir gazel-i pâki yok mı kilk-i terüñ

(Sâbit)

Çü pîçiş-i ham-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyânına nice bel baglayam o müşg-i terüñ
…..
…..
…..
Sahîh-i cevhere bak ezberümde âyînedür
Ne farkı var ʿacebâ sîm-âyîne ile berüñ
…..
…..
Zemîn-i Sâbit'e ekmiş bezir-ger-i hâmuñ
Sehâb-ı feyz ile **Hâlis** çemenlenür eserüñ
(Hâlis 1,5,8)

Hâlis Efendi'nin en çok nazire yazdığı ve şiirlerinde isimlerini zikrettiği şairler Nâbî ve Sâbit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında Divan'da yer alan manzumelerde ismi geçen diğer şairler ise Pertev, Tâhir, Vesîm, Nâ'ilî, Belîg ve Râgıb Paşadır.

Hâlis, Pertev'i söz güneşi olarak nitelendirir ve eski lafzlardan uzak yeni manaya ulaştığını belirtir:

Şuʿle-i mihr-i cihân-tâb-ı sühandür Pertev
Nükte-senc-i şuʿarâ tâze dehendür Pertev
(G.114 / 1)

Hâlis Efendi, şiirlerinde Vesîm Efendi'nin şairliğini över ve onun şiirlerini bereketli olarak nitelendirir:

Feyz-bahş olmadadur bu gül-i eşʿâr-ı Vesîm
Hâlis'üñ sâha-i tanzîrine gülzârından
(G. 106/5)

Hâlis Efendi'nin bir şiirinin makta beytinde Belîg, Nâ'ilî ve Râgıb'ın isimleri geçmektedir. Şairin bu şairlerle aynı dönemde yaşaması ve etkileşim halinde olması yönüyle bu şairlerden de etkilendiğini söylemek mümkündür:

Buña **Nâbî Belîg** ü **Nâ'ilî Râgıb** dahı çokdur
İder meşk-i sühanlar **Hâlis**-i nâ-çârdan soñra
(G. 117/7)

Hâlis, belagat meydanında Sâbit'in şiirlerini tanzir ederken kaleminin çoştuğunu dile getirir:

Cenâb-ı **Sâbit**'e tanzîre meydân-ı belâgatde
Ḫayâl-i hâma düşdi hâme **Hâlis** cüst ü cûlarla
(G. 126/7)

Bir şiirinde ise kaleme aldığı şiirlerine nazire yazmanın zor olduğunu, bunu başarabilecek olanı ise takdir edeceğini söyler:

Bir zemîn-i köhne buldum **Hâlisâ** açdum yine
Âferîn tanzîr iden üstâdına evbâşına

Sonuç olarak Hâlis Efendi'nin kaleme aldığı nazirelere ve yazdığı şiirlere baktığımızda şairin en çok etkilendiği isimlerin Nâbî ve Sâbit olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Nâbî'nin hikemî şiir anlayışının etkileri Hâlis'in şiirlerinde kendisini hissettirir. Şairin hikemî şiirin nasihatta bulunma yönünü şiirlerinde başarıyla yansıttığını söyleyebiliriz. Hâlis, Nâbî'nin 8 şiirini Sâbit'in ise 2 şiirini tanzim etmiştir. Tanzim ettiği şiirlerde vezin, kafiye ve konu bütünlüğüne özen göstermiş, kendine has üslubuyla nazireler kaleme almıştır. Hâlis'in şiir anlayışının gelişmesinde etkisi olan diğer şairler ise; Pertev, Vesîm, Belîg, Nâ'ilî ve Râgıb'dır. Divan edebiyatı geleneğinde yetişen her şair gibi Hâlis de nazire mektebinden geçmiş, üstad olarak gördüğü şairlerin şiirlerini nazireler kaleme almıştır.

5. MEHMED HÂLİS EFENDİ DİVANI'NIN MUHTEVASI

17. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğunun gerilemesine karşılık Divan şiiri için çok verimli bir dönem olmuştur. Divan şiiri bu dönemde hem nazım da hem nesir de olgunlaşma dönemini yaşamıştır. Kaside alanında Nef'î gazel de ise Nâbî, Şeyhülislâm Yahyâ, Neşâtî, Nâ'ilî gibi şairler ön plana çıkmıştır. Divan şiiri, İran etkisinden kurtulmaya başlamış, sade, kolay ve güzel bir şiir dili kullanılmaya başlanmıştır. Gazel ve kaside türlerinde parlak bir dönem yaşanmıştır. Bu yüzyılda Nâbî ile özdeşleşmiş olan hikemi şiir tarzı, bu dönemde yetişmiş şairleri etkisi altına alarak onları bu tarzda şiirler kaleme almaya teşvik etmiştir. Yine bu dönemde İranlı şairlerce geliştirilen sebk-i Hindî akımı da bu dönem şairlerin benimsediği bir diğer akımdır. Mehmed Hâlis Efendi'nin manzumelerinde her iki akımında izlerine rastlamak mümkündür. Şairin Nâbî tarzında şiirler kaleme almasının yanında sebk-i Hindî'nin esas özelliklerini yansıtan şiirleri de vardır. Sebk-i Hindî'nin özellikle uzun terkipleri Hâlis Divanı'nda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

5.1. GAZELLER

Yüz kırk manzumeden oluşan Hâlis Efendi Divanı'nın büyük çoğunluğunluğunu gazeller oluşturmaktadır. Divan'da toplam 902 beyitten oluşan 133 gazel vardır. Bu yönüyle divana gazel külliyatı demek doğru olacaktır. 5 beyitli 42 gazel, 6 beyitli 23 gazel, 7 beyitli 31 gazel, 8 beyitli 17 gazel, 9 beyitli 10 gazel, 10 beyitli 4 gazel, 11 beyitli 3 gazel, 12 beyitli 1 gazel, 13 beyitli 2 gazel bulunmaktadır. Hâlis'in manzumelerinde en çok kullanılan beyit sayısı 5 ve 7 olarak gözükmektedir. Bu kullanım divan şiiri geleneğinindeki genel kullanıma uygundur. Diğer gazellerin büyük çoğunluğu 6, 8 ve 9 beyitten oluşmaktadır.10 ve üzeri beyitler ise oldukça azdır. Hâlis, kaleme aldığı 133 gazelinde de mahlas kullanmıştır. Gazellerin tamamında elifba sırasına göre her harften kafiye/redif yapılmıştır. Şairin en çok kullandığı kafiye harfleri "elif, re, ze, şın, he, ye"dir. Şairin bu harfleri sıklıkla

kullanmasının sebebini kafiye bulmada zorlanmak istememesi olarak söyleyebiliriz. Divan'da 20. ve 49. gazeller iki matlalıdır (gazel-i dü matla). Divan'da dikkat çeken bir diğer husus ise "redd-i matla"nın sıklığıdır. Hâlis, 4, 14, 34, 49, 65, 68 ve 118 numaralı gazellerde redd-i matlaya başvurmuştur.

Divan'da yer alan 133 gazelin tamamında kafiye kullanılmıştır. Gazellerin 123 tanesinde redif kullanılmış 10 tanesinede ise kullanılmamıştır. Hâlis Divanındaki redif olarak kullanılan ek ve kelimeler tablo olarak aşağıda verilmiştir:

Tablo 4. Mehmed Hâlis Divanı'nda Redif Olarak Kullanılan Ek ve Kelimeler

Redif	**Gazel Numarası**
saña	1,4
sevdâ	2,6
ifşâ	3
âşinâ	5,8
bana	7
mehtâb	9
garîb	10
hep	11
münâsib	12
nîst	13
seyr it	14,17
mahabbet	15
şerbet	16
tabî'at	18
abes	19
bâ'îs	20
geç	21
sabah	22
ruh	23
tevhid	24
mî-revîd	25
murâd	26
âd	27
mütelezziz	28
dur	29,36
ûr	30
buluşur	31
geçer	32
çalar çarpar	33,40
-edür	34
getürür	35
ister	37
dirler	38
güler	39

parlar geçer	41
çıkar	42
söyler	43
-dür	44,49
oldıgındandur	45
âr	46
çevürür	47
söyledür	48
-dadur	50
geçirür	52
döker	53
virür	54
ider	55
iledür	56
bilmezler	57
-ir	58
budur	59
-umuz	60
kalmaz	68
elmâs	69
heves	70
kalmış	71
kalmamış	72.75
yanmış	73
-uş	74.75
yavaş	76
yaslanmış	78
halâs	79
garaz	80
-ı feyz	81
-ı hat	82
hattât	83
mahfûz	84
vâsi’	85
fârig	86
feylesof	87
ne var ne yok	88
-an yok	89
-uñ	90,91,92,94,95
-laruñ	93
-el	96,97
-ol	98,100
-yı ikbâl	99
benüm	101
bezim	102
idelüm	103,104
perçem	105
-ından	106,109

-işden	107
-den	108,110
bülbülden	111
-û	112,113
Pertev	114
ne	115
-e	116
soñra	117
husûsında	118
bunda	119
şeklinde	120
-larla	121,126
-uma	122
-de	123
-ına	124
-sında	125
-dur Hâcı Bektaş-ı Velî	127
-yı Gülşenî	128
-a döndürdüñ beni	129
-müzi	130
-ı	131
-lendi	132
seni	133
beni	134
leblebi	135

Yukarda verilen tablodaki verileri incelediğimizde şairin redif kullanımında Türkçe kelime, ek ve yardımcı fiillerin çokluğu dikkat çekmektedir. Halîs'in şiirlerinde yer verdiği kelimelerin ve rediflerin büyük çoğunluğunun Türkçe kelimelerden oluşması onun şiir dilinde sadeleşmeye önem verdiğini ve buna katkı sağladığını göstermektedir. 127 numaralı şiirde "Hâcı Bektaş-ı Velî", 128 numaralı şiirde ise "Gülşenî"yi redif olarak kullanmıştır. Gazellerin 92 tanesi kelime ve ek+kelime halindedir. 31 gazelde ise ek ve ek grubu halindeki redifler kullanılmıştır.

Hâlîs şiirde Divan şiiri geleneğinin kalıplaşmış konuları olan "aşık-sevgili, gül-bülbül, rind-zâhid, şarap-bezm" gibi klasik mazmunları kendine özgü üslubuyla anlatmıştır. Nâbî'nin etkisi şiirlerinde kendisini hissettirmektedir. HâlÎs, Nâbî ekolü olarak anılan hikemî şiire dair güzel örnekler kaleme almıştır. Şair şiirlerinde kendisine verilen öğüt ve nasihat verme yetkisini başarıyla yansıtmıştır. Şairin şiirlerinde yer verdiği bir diğer üslup ise sebk-i Hindî akımıdır. Bu akımın en belirgin

özelliklerinden birisi olan zincirleme isim tamlamaları Hâlîs Divanı'nda dikkat çekmektedir. 3'lü, 4'lü, 5'li ve 6'lı terkipleri sıklıkla kullanmıştır. Hâlis'in tasavvuf felsefesini işleyen ve doğrudan tasavvuf'u konu eden şiirleri de vardır. Şair hayata ilişkin edindiği deneyimleri ve hayat tercübelerini sade ve anlaşılır bir dille ifade etmiş ve bunda başarılı olmuştur. Hâlis'in hikemi şiir, sebk-i Hindî ve tasavvuf üzerine kaleme aldığı şiirlere ilişkin örnekler "dil ve üslup" bölümünde verildiği için burada verilmemiştir.[26]

5.2. TAHMİS

Hâlis Divanı'nda kaleme alınmış iki tahmis bulunmaktadır. Bunlardan ilki Nâbî'nin "kalmamış" redifli gazeline yapılan tahmisdir. Bu şiir divanda derkenar kısmında yer almaktadır. Diğer ise Tâhir'in gazeline yapılan tahmistir. Her iki şiiri aruzun "Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

5.3. KIT'A

Hâlis Divanı'nda kıt'a nazım şekliyle yazılmış bir şiir yer almaktadır. Şâir bu şiirde Bağdat'ın güzelliklerini konu edinmiştir. Aruzun Mefâ'îlün mefâ'îün mefâ'îlün mefâ'îlün kalıbıyla kaleme alınmıştır.

5.4. MESNEVİ

Divan'da mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olan dört manzume yer almaktadır. Bu manzumelerin tamamı lügaz türünde yazılmıştır. Cevapları lügaz başlıklarında verilmiştir. 30-b de "Lügaz-ı Öreke" başlıklı 10 beyitlik bir lügaz vardır. 31-a da "Ok Hedefi" başlıklı 9 beyitlik lügaz bulunmaktadır. 31-b de ise "Rüʿûs" başlıklı 10 beyitli ve "Medrese" başlıklı 11 beyitlik lügaz bulunmaktadır. Lügazlar, aruzun "Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

5.5. VEZİN İSTATİSTİĞİ

Divan'da yer alan yüzkırk manzumede toplam da yedi farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan aruz kalıbı vekullanım miktarı aşağıdadır:

[26] Bkz. Dil ve Üslup

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün: 26 gazel

Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün: 23 gazel, 4 mesnevi

Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün: 31 gazel, 1 kıt'a

Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün: 22 gazel

Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün: 13 gazel

Mefâʿilün feʿilâtün mefâʿilün feʿilün: 19 gazel

Fe'ilâtün mefâʿilün feʿilün: 1 gazel

Yukarıda verilen aruz istastistiğine bakıldığında divanda yer alan 140 manzumenin 53'ünde remel, 44'ünde hecez, 22'sinde muzârî, 19'unda müctes ve 1''inde hafif bahri kullanılmıştır. Şairin en çok remel ve hecez bahirlerini tercih etmesi Divan şiiri geleneğine uyduğunu gösterir. Zira divan şiirinde kaleme alınan şiirlerde en çok tercih edilen bu bahir kalıplarıdır. Hâlis'in şiirlerinde az da olsa vezin aksaklıkları dikkat çekmektedir. Şairin Türkçe kelime ve eklerde, Arapça ve Farsça kelimelerde imâleye ve zihafa başvurduğu görülür. İmale ve zihaf örnekleri şu şekildedir:

Fenâ-yı rüzgâr**ı** mevc-i âb **ile** idüp tastîr
Vefâ**sı** neş'e-i yek-lahzadur **bu** 'âlem-i âbuñ
İmâle
(G. 94/2)

Şeş-perle pîş-i Nâ**bî**ye Hâlis inüp kalem
Râh-ı sühanda hadd-i zebânum degül benüm
Zihaf
(G. 101/7)

Şiirlerinde divan şairlerinin büyük çoğunluğunun sıklıkla kulladığı klasik aruz kalıplarını tercih eden Hâlis, şiirlerine aruz ölçüsünü büyük ölçüde başarıyla uygulamıştır.

5.6. ATASÖZÜ VE DEYİMLER

Mahallî olarak doğan ve zamanla en uygun şeklini alarak genelleşen atasözleri, bir tecrübenin tezahürü olarak ortaya çıkar (Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü 1992: (I/6). Deyimler ise bir kavramı özel bir yapıda anlatan kalıplaşmış kelime gruplarıdır (Aksoy, 1984: 19). Divan edebiyatı şairleri de manzumelerinde anlatmak istedikleri fikir ve düşüncelerini atasözü ve deyimler ile kuvvetlendirmişlerdir. Hâlis Divanı'nda çok bilinen iki atasözü tespit edilmiştir.

Kişinin kendi işini, tutumunu ve davranışını övmesi, yapılan eleştirilere kulak asmaması anlamına gelen "yoğurdum karadır diyen olmaz" atasözü Hâlis Divanı'nda bir beyitte geçmektedir:

Müdâhaneyle geçer dil-firîb-i vaʿd-i visâl
Şehâ bu baht-ı siyâhum yogurdı gör karadur
(G 36/4)

Günümüzde de çokça kullanılan, yapılan iyiliğe karşılık kişinin arkasından iş çevirilmesi anlamına gelen "besle kargayı oysun gözünü" atasözü Hâlîs Divanı'nda "besle gurâbı lâzum olur çeşmün oymağa" şeklinde geçer:

Besle gurâbı lâzum olur çeşmüñ oymaaa
Şeh-bâz-ı gamzı sayda ne murg-ı hucestedür
(G 44/5)

Büyük zaferler için her türlü tehlikeyi göze almak anlamına gelen "ya devlet başa ya kuzgun leşe" deyimi Hâlis Divanı'nda "tâli' olur başuma ya kuzgun düşer leşe" şeklinde karşımıza çıkar:

Şehbâl-i nâzuñ açsa o tâvus aurer-i nâz
Ṭâliʿ olur başuma ya kuzgûn düşer leşe
(G 116/4)

"Başdan çıkmak" deyimi kinayeli olarak hem kötü yola düşmek hem de saçın fesin altından çıkması anlamında kullanılmıştır:

Başdan çıkmış perîşân zîr-i fesden perçemi
Bu günâhı zâhid-i istiafâra sor sorma baña
(G 7/5)

Âşık ile sevgilinin arasındaki ilginin artmasıyla rakibin olumsuz etkilendiğini anlatan "kanı kurumak" deyimi zayıf düşmek, bıkmak, usanmak anlamlarında kullanılmıştır:

Kurudı rakîbüñ çü seg-i meslaha kanı
Cânân ile biz ülfet idelden hıralandı
(G 132/4)

Bazı deyimler ise aynı beyit içerisinde birlikte verilmiştir. Aşağıda verilen örnek beyitte "dâmeni tutuşmak" ve "âteşe düşmek" deyimleri birlikte kullanılmıştır:

Hecr ile dâmenüm tutuşup düşsem âteşe
Ol mihr-i nûr-ı subh u şafak hayr u şer güler
(G 39/2)

Bir başka beyitte ise "gönül almak" ve "ayağını öpmek" deyimleri birlikte kullanılmıştır:

Sâkî dilüñ al öp ayaguñ pîr-i mugânuñ
Mestâneye bir dem mi olur sâgar-ı Cem'süz
(G 63/4)

Divan'da tespit edebildiğimiz deyimler aşağıda tablo olarak verilmiştir:

Tablo 5. Mehmed Hâlis Divanı'nda Tespit Edilen Deyimler

Deyim	Kullanıldığı yer
Adı çık-	(G 42/4, 42/5, 116/4)
Ağzı süt kok-	(G 125/4)
Aklında kal-	(G 50/4)
Aklını oynat-	(G 97/1)
Aklını al-	(G 77/3)
Aralarından su sız-	(G 89/5)

Arayıp sor-	(G 79/8)
Ateşe düş-	(G 39/2)
Ayak bağı ol-	(G 90/10)
Bakmaya kıyamamak	(G 46/4)
Başa çık-	(G.91/5)
Başına gün doğ-	(G 64/2)
Baştan çık-	(G 7/5)
Bel bağla-	(G 92/1)
Çanına ot tıka-	(G 81/4)
Çekip çevir-	(G 47/1)
Çile çek-	(G 58/4, 70/3)
Çileden çık-	(G 125/3)
Diş bile-	(G 91/4)
Dört nala git-	(G 76/2)
El ayak öp-	(G 19/4, 63/4, 98/5
Etekleri tutuş-	(G 39/2)
İfşâ et-	(G 3/1, 43/4, 98/4)
Gece gündüz bilme-	(G 57/6)
Gönül ver-	(G 58/1)
Gönül yap-	(G 22/5)
Gönül al-	(G 63/4, 95/2)
Göz açtırmamak	(G.119/3)
Gözünün yaşına bakma-	(G 124/1)
Gücü kuvveti kalma-	(G 76/3)
Gülüp geç-	(G 39/5)
Günahına gir-	(G 70/5)
Hatırına gel-	(G 4/8)
İfşâ eyle-	(G 3/2)
İpliği pazara çık-	(G 42/3)
İki yüzlü	(G 109/3)
Kan dökül-	(G 125/1)
Kara baht	(G 36/4, 79/2, 100/2
Kokusu çık-	(G 91/1)
Koynuna al-	(G 36/1, G.98/1)
Kucak aç-	(G 75/3, 118/7)
Kulağına gir-	(G 14/5)
Kulağına küpe et-	(G 74/4, 130/3)
Kulak tıka-	(G 16/8, 66/6)
Mest ol-	(G 71/4)
Ortaya çık-	(G 33/6, 66/2)
Mürekkep yala-	(L 3/5)
Ömrünü harca-	(G 56/7)
Sevdaya düş-	(G 91/7)
Sineye çek-	(G 24/3)
Süt kuzusu	(G 86/4)
Tuzak kur-	(G 53/4)
Uzak dur-	(G 86/4)
Üstüne düş-	(G 76/3)
Ya devlet başa ya kuzgun leşe	(G 116/3)
Yâd et-	(G 10/1, 54/2, 57/6)

Yâd eyle-	(G 51/5)
Yara aç-	(G 57/2)
Yoğurdum karadır diyen olmaz	(G 36/4)
Yüz sür-	(G 19/4/, 40/3, 44/7, 124/5)
Yüz ver-	(G 54/1)
Yüzü kara	(G 37/7, 42/7)
Zincire çek-	(G 43/3)

Divan edebiyatı şairleri fikir ve düşüncelerini yansıtmak için çeşitli edebi sanatlar vasıtasıyla atasözü ve deyimlere şiirlerinde yer verirler. Hâlis Efendi de çeşitli atasözü ve deyimler ile şiirde anlatmak isteği tezi kuvvetlendirmiştir. Verilen örneklere baktığımızda şairin halk arasında sıklıkla kullanılan deyim ve atasözlerini tercih ettiğini görürüz. Vezin gereği bazı deyimlerin yapısında değişiklikler yapmıştır. Dikkati çeken bir diğer husus ise bir beyitte birden fazla deyim kullanılmasıdır. Şair bu tür kullanımlarda tezat, tenasüp gibi sanatlara başvurarak beyitte kullandığı kelimeler arası ilişkiyi sağlamlaştırmıştır.

6. SONUÇ

Bu çalışmada 17. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairi olan Mehmed Hâlis Efendi'nin bilinen tek eseri olan Divanı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü TEBDİZ projesinin altyapısı kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmamızın amacı Divan'ını incelediğimiz şairin söz varlığını metnin bütünlüğünü dikkate alarak bulunduğu bağlam çerçevesinde kayda almak ve edindiğimiz bu verilerden yola çıkarak Hâlis'in edebî kişiliği ve şahsiyetine yönelik çıkarımlarda bulunmaktır.

Divan'da yer alan 133 gazel, 2 tahmis, 1 kıt'a, 4 mesnevi gentium plus flontu dikkate alınarak yeniden düzenlemiş ve TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Yüklenen bu metinlerin her kelimesi bulundakları bağlam dikkate alınarak irdelenmiş ve anlamlandırılma işlemi yapılmıştır. Elde edilen bu veriler ışığında şairin hayatı, edebi kişiliği, dil ve üslup özellikleri hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Edebî kişiliği ve hayatı hakkında tezkirelerde ve diğer kaynaklarda aydınlatıcı bilgi bulunmayan şairin manzumelerinden yola çıkarak şiir tarzı, dil ve üslup özellikleri gibi unsurlar tespit edilerek değerlendirilmiştir. Hâlis Efendi 17. yüzyılda etkisini gösteren şiirde anlam güzelliğini ön plana alan sebk-i Hindî akımı ve yine bu yüzyılda Nâbî ekolü olarak da bilinen hikemî şiir anlayışından etkilenmiş ve bunu şiirlerine büyük ölçüde yansıtımıştır. İyi bir eğitim alan Hâlis'in şiirlerinde Arapça ve Farsçaya hâkim olduğu görülmektedir. Şiirlerinde çoğu Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan uzun terkipler kullanmıştır. Hâlis, gazellerinde tasavvuf felsefesi önemli bir yer tutmuş, tasavvuf inancını yansıtan gazeller kaleme almıştır. Sonuç olarak Hâlis Efendi'nin muhteva olarak divan edebiyatı geleneği çerçevesinde şiirler yazdığını söylebiliriz.

"Hâlis Efendi Dîvânı'nın Bağlam Dizini ve İşlevsel Sözlüğü" çalışmamızda şairin söz varlığından yola çıkılarak üslubu ve edeb'i kişiliği hakkındaki tespitler

ortaya konmuş ve değerlendirilmiştir. “TEBDİZ” projesi kapsamında hazırlamış olduğumuz bu çalışma bizden sonra yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacaktır.

7. KAYNAKÇA

Aksoy, Ö.A. (1981). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü.* Ankara: TDK Yayınları.

Ataseven, B. (2022). *Gümülcineli Dürrî Dîvânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Atıcı, M. (2009). *Mehmet Hâlis Efendi ve Mehmet Hâlis Efendi Dîvânı.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bilkan, A.F. (1997). *Nâbî Dîvânı I-II.* İstanbul: MEB Yay.

Bilkan, A.F. (2007). Sebk-i Hindî çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 9, 359-388.

Çapan, P. (2005). *Mustafa Safayi Efendi, Tezkire-i Safayî- İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yayınları.

Çavuşoğlu, M. (2003). *Divanlar Arasında.* İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Çolak, A (2015). Bir hikemi tarz şairi: Haşmet. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7, 135-171.

Devellioğlu, F. (2003). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat* (20. Basım). İstanbul: Aydın Kitabevi.

Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Gök, S. (2019). Klasik şiirde bağlamlı dizin çalışmalarına dair (Hayretî Dîvânı örneği). *TÜRÜK Uluslararası, Dil, Edebiyat ve Halkbilini Araştırmaları Dergisi*, 19, 226-277.

İnce, A. (2005). *Salim Efendi, Tezkiretü'ş Şu'arâ –İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: Akm Yayınları.

Karacan, T (1991). *Bosnalı Alaaddin Sabit, Divan.* Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.

Kaya, İ. (2020). *Subhîzâde Feyzî Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Kılıçarslan, O. (2016). *Hayâlî Bey Dîvânının incelemesi-bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü.* Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kocakaplan, İ. (2007). *Açıklamalı Edebi Sanatlar.* İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı Yayınları.

Onay, A.T. (1992). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*. (Hzl. Cemal Kurnaz) Ankara: TDV Yayınları.

Onay, A.T. (2019). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü* (3. Basım). Ankara: Kurgan Edebiyat.

Öztürk, F. (2007). *Bakî Dîvânı sözlüğü (bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük).* Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pala, İ. (1995). *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü.* İstanbul: Akçağ Yayınları.

Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü.* Ankara: Yargı Yayınevi.

Siraceddin, M. (1994). *Mecmaʾ-ı Şuʾarâ ve Tezkire-i Üdebâ*. Ankara: Dilek Maatbaası.

Şemsettin S. (2007). *Kâmus-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tanyeri, M.A (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tulum, M. (2011). *17. yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı.* Ankara: TDK Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (10. Basım). Ankara: TDK.

Elektronik Kaynakça:

Kubbealtı Lügati : http://lugatim.com/

TEBDİZ : https://www.tebdiz.com/

TDK : https://sozluk.gov.tr/

EKLER

Mehmet Hâlis Efendi Dîvânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU

1) Sözlükte bulunan tüm kelimeler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Madde başları altı çizgili ve koyu renk olarak gösterilmiştir.
2) Madde başlarının tespitinde tamlamalar, kalıp ifadeler, birleşik fiiller, deyimler ve birbirine bağlı olmayan müstakil kullanılan kelimelerin anlamlandırması yapılmıştır.
3) Özel bir anlamı karşılayan bazı yapılar birleştirilerek bağlama uygun olarak anlamlandırılmıştır.
4) Müstakil olmayan birleştirilmiş yapılar deyim, atasözü, kalıp ifade, dua ifadesi gruplarından hangisinin içerisinde yer alacaksa o grup adı kelime tipi bölümünde belirtilmiştir.
5) Madde başlarının altında anlamlandırılması yapılan kelime ya da kelime grubunun metinde geçtiği tanık beyti verilmiştir.
6) Madde başlarının anlamlandırılmasında ilk olarak gerçek anlam verilmiş, ‖ işaretinden sonra metinde kastedilen anlam yazılmıştır.
7) Bazı maddelerin anlamlandırılmasında bağlama dikkat çekmek amacıyla ( ) işaretleri arasında açıklamalar yapılmıştır.

A a

a: *Ey.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın **a** sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [a,]*
2. A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
   O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [a,]*
3. Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
   Ya o kūyında **a** cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [a,]*
4. Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
   Bīşügūnında **a** kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [a,]*

a: *O, üçüncü teklik şahıs zamiri.*

1. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
   Anuñ çün başma sā'at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [anuñ, -nuñ]*

āb: *Su.*

1. Mīzābıdur ḥarīmine ey Ka'be-i ḥasen
   Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [āb-ı, -ı]*
2. Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
   Çeşme-i nev-'ayn-ı Ḥıżr-ı **āb-ı** ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [āb-ı, --ı]*
3. Eylerdi reşḥ-i **āb** güher-i ḫāme Ḫāliṣā
   Olsa nigīn-i ṭab'uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [āb,]*
4. Açdum yine bu şeş-per-i ṭab'umla bir zemīn
   Ḫāliş bu nev-şinīd iledür **āb** u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [āb,]*
5. Cevheri ta'rīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
   Zīr-gehden **āb-ı** cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [āb-ı, -ı]*
6. Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la'lüñ müdām
   Ābı şāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [ābı, -ı]*

āb u tāb: *Güzellik, parlaklık, tarz.*

1. Tābiş-i yār **āb u tāb** iledür
   Nūrı devrān āfitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [āb u tāb,]*

‘abā: *Yünden mamul kaba kumaş.*

1. Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] **‘abā** içre olur
   Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [‘abā,]*
2. Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i **‘abāyem** şākirem
   Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [‘abāyem, -y, -em]*
3. Olsa **‘abāları** varaḳ-ı gül ile sirişt
   Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 19). [‘abāları, -lar, -ı]*

‘abd-ı siyeh-kār: *Günahkar kul.*

1. Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
   Rū-siyeh ben gibi bir **‘abd-ı siyeh-kār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [‘abd-ı siyeh-kār, -ı]*

ābek: *Sulu, su dolu olan şeyler.*

1. Cevheri ta‘rīf idüp **ābek** tereşşuḥ itdirür
   Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [ābek,]*

‘abes: *Boş, anlamsız, gereksiz.*

1. Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ şehā **‘abes**
   Āġūş-ı mū-miyānı içün ḫulyā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [‘abes,]*
2. Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
   Pā-der-rikāb-ı devlete bu iştihā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [‘abes,]*
3. Her dem ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye baṣar
   Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [‘abes,]*
4. Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
   Pāy ını būs içün o şehe ilticā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [‘abes,]*
5. Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā
   Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ būriyā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [‘abes,]*
6. Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı
   Varken bu iḫtiḳān-ı müdārā devā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [‘abes,]*
7. Bir maṭlabuñ var ise yine Ḥaḳḳa pek yapış
   Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliş ricā **‘abes** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 14). [‘abes,]*

āb-ı güher: *İnci damlası.*

1. Reg-i **āb-ı güher** mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
   Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [āb-ı güher,]*

āb-ı rūy: *Yüz suyu.*

1. İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḥabābumuz
   Kej-dūn **āb-ı rūy** ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [āb-ı rūy,]*

āb-ı ṣāfī: *Saf şarap.*

1. Eger ḳaṣd ile dil-dār **āb-ı ṣāfī** ṣunsa sāġarla
   O cām ʻaks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [āb-ı ṣāfī,]*

āb-ı tābdur: *Parlak su.*

1. Viren gül-reşk-i şermi yāre **āb-ı tābdur** bāʻiş
   Hemān reng-i ḫacālet ʻārıża mīnābdur bāʻiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [āb-ı tābdur, -dur]*

āb-ı yāḳūta: *Yakut suyu.*

1. Beñzedür dil **āb-ı yāḳūta** reg-i laʻlüñ müdām
   Ābı şāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [āb-ı yāḳūta, -a]*

ʻabīr: *Güzel koku.*

1. Meʼāl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr idelüm
   Meşāma micmer-i dil-sūziş-i **ʻabīr** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [ʻabīr,]*

ʻabīr-efşānuñ: *Güzel koku saçan.*

1. Çıḳdı būyı yine ol zülf-i **ʻabīr-efşānuñ**
   Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [ʻabīr-efşānuñ,]*

āb-rūlarla: *Yüz suyu; yüz aklığı; şeref; değer.*

1. Olup şermende-i būs-ı ʻiẕārı meclis-i meyde
   Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser **āb-rūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [āb-rūlarla,]*

āb-rūy: *Yüz suyu, haysiyet, şeref.*

1. Meh-i nev ġurrelenür **āb-rūy-ı** ruḫsārından
   Mihr pertev-zededür rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [āb-rūy-ı, --ı]*

ābuñ: *Su.*

1. Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
   Vefāsı neş'e-i yek-laḥẓadur bu 'ālem-i **ābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [ābuñ,]*

<u>aç:</u> *Örtüsünü veya kapağını kaldırmak.*

1. O ġonca-fem ne demde **açılur** şaḥn-ı çemen-zāra
   Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [açılur, -ıl, -ur]*
2. Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı 'ışḳ ol reviş budur
   Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [açma, -ma]*
3. Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı mażmūn
   Böyle bir tāze zemīn **açmaġa** neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [açmaġa, -maġa]*
4. Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
   Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [açar, -ar]*
5. Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini **açdı** kitāb-ı ḫaṭ
   Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [açdı, -dı]*
6. Açıldı baḫş-i fenn-i beyān-ı melāḥati
   Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [açıldı, -ıl, -dı]*
7. Açdum yine bu şeş-per-i ṭab'umla bir zemīn
   Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [açdum, -du, -m]*
8. Şehbāl-i nāzuñ **açsa** o ṭāvus ġurer-i nāz
   Ṭāli' olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [açsa, -sa]*
9. Açar 'aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
   Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [açar, -ar]*
10. Ṣabāhü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz **açdurmaz**
    Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [açdurmaz, -dur, -maz]*
11. Açup şevḳ-i 'iẕāruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde
    Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [açup, -up]*
12. Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller **açıldı** sīnede
    Jende-i sad-pāredür bu ḥırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [açıldı, -ı, -l, -dı]*
13. Burḳa'-ı ruḫsār-ı la'linüñ **açup** ol māh-rū
    Va'd idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [açup, -up]*
14. Bir zemīn-i köhne buldum Ḫāliṣā **açdum** yine
    Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [açdum, -du, -m]*
15. İtmiş güşāde bir gül-i ra'nā-yı Gülşenī
    Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [açmış, -mış]*
16. Gülzār-ı vaḥdet içre **açup** berg-i rūlaruñ
    Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [açup, -up]*
17. Sünbüllerüñ **açarsa** n'ola ravża-i behişt
    Gīsū-yı müşg-zāy-ı 'ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [açarsa, -ar, -sa]*

‘aceb: *Acaba.*

1. Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān
   Yāruñ **‘aceb** engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [‘aceb,]*
2. Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı **‘aceb**
   Dest-i a‘māda ‘aṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [‘aceb,]*
3. ‘Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
   Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eşerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 19). [‘aceb,]*
4. ‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
   İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [‘aceb,]*
5. ‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz
   Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [‘aceb,]*
6. Bu ḫāhiş ile dil olmış **‘aceb** esīr-i heves
   Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [‘aceb,]*

‘aceb-: *Garip, acayip, tuhaf, şaşırtıcı.*

7. Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış **‘acebdür** feylesof
   Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [‘acebdür, -dür]*

8. ‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur perçem
   Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [‘aceb,]*
9. Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
   ‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [‘aceb,]*
10. Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi **‘aceb** zevce
    Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 11). [‘aceb,]*
11. Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
    Ne yerde yanġın **‘aceb** var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [‘aceb,]*
12. ‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḥālişden
    Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [‘aceb,]*
13. Yeme ṣunmaz ne **‘aceb** ġamze-i vaḫşet-zedesi
    ‘Āṣıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [‘aceb,]*
14. ‘Aceb mir’āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
    Teb-i bī-tāb-ı ḫayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 15). [‘aceb,]*

‘acebā: *Merak, şüphe ve tereddüt bildiren bir söz.*

1. Ne çeker ḫārıñ elinden **‘acebā** gülşende
   Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [‘acebā,]*
2. Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
   Ne farḳı var **‘acebā** sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [‘acebā,]*

açıldı: *Belirmek, peyda olmak.*

1. Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
   Açıldı sīnede şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [açıldı, -ıl, -dı]*

‘āciz: *Yetersiz, zayıf.*

1. ‘Āṣıḳ-ı āluftesin **‘āciz** eṭibbā derdine
   Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 13). [‘āciz,]*

ad: *İsim, şöhret.*

1. Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
   Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [aduñ, -uñ]*
2. Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ‘aṣra
   Az hedāyā ile **aduñ** daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [aduñ, -uñ]*
3. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar benüm de eḥibbā **adum** beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [adum, -um]*

ādem: *Insan ‖ Hz. Âdem.*

1. Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
   Ḳarīn-i ḥācet ider **ādemi** niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ādemi, -i]*
2. Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle
   Rü’yāda ider **ādemi** şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [ādemi, -i]*

‘aden: *İçerisinde inci çıkarılmakla meşhur yer.*

1. Ḫālişā ḥāşılı bu nüh ṣadef-i devrānda
   Şā‘irān zümresine dürr-i **‘Adendür** Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [‘adendür, -dür]*

‘ādet: *Alışkanlık haline getirilen davranış.*

1. Mā-ḥaṣal mīrüm olup manṣıb-ı muḫlişle be-kām
   Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur **‘ādet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 26). [‘ādet,]*

adı: *İsim.*

1. Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḫāliş
   Na‘relerle **adı** var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 18). [adı,]*

‘adūlarla: *Düşman. II. Rakip.*

1. Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
   Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat **‘adūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 18). [‘adūlarla,]*

āferīn: *Takdir ve övgü sözü.*

1. Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
   Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ **āferīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [āferīn,]*
2. Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i nāz
   Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [āferīn,]*
3. Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu şeb
   Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [āferīn,]*
4. Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
   Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [āferīn,]*
5. Bir zemīn-i köhne buldum Ḫāliṣā açdum yine
   Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 14). [āferīn,]*

āfet: *Bela, musibet, felaket.*

1. Kālā-yı tefāḫur düşürür **āfet-i** ‘ayne
   Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [āfet-i, --i]*
2. Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya
   Ol **āfet** va‘de durmaz virme bil inkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [āfet,]*

āfitāb: *Güneş II Sevgili, dost.*

1. Aḫşamdan yidügi şey ‘aḳlında ḳalmamış
   Ol **āfitābı** gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [āfitābı, -ı]*
2. Tābiş-i yār āb u tāb iledür
   Nūrı devrān **āfitāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [āfitāb,]*
3. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
   Başuma gün ṭoġmadı ey **āfitāb** aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [āfitāb,]*
4. Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
   Bugün fürūġ-ı ‘iẓār ile **āfitāb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [āfitāb,]*

āfitāb-ı ḥüsn: *Güzellik güneşi II sevgili.*

1. Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey **āfitāb-ı ḥüsn**
   Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [āfitāb-ı ḥüsn,]*

<u>āfitāb-ı vuṣlata:</u> *Vuslat güneşi.*

1. Saña kāfīdür şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
   İtse taḥvīl **āfitāb-ı vuṣlata** burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [āfitāb-ı vuṣlata, -a]*

<u>‘afv:</u> *Birinin suçunu bağışlama.*

1. Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ **‘afv-ı** cürmi dilde cüst olmaz
   Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [‘afv-ı, -ı]*
2. Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
   Olur **‘afv** ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [‘afv,]*
3. Zencīr-bend-i ma‘şiyetüz gerçi Ḫālişā
   ‘Afv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [‘afv-ı, -ı]*

<u>âġâz:</u> *Anlatmak, seslendirmek.*

1. Te’līf idiyor ḳudreti var faṣl-ı dürūġı
   Āġāz idemez şohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [āġāz,]*

<u>āġāz ider:</u> *Başlamak (musiki bağlamında).*

1. Nühüfte-kār-ı naḳş **āġāz ider** ‘uşşāḳ-ı dil-beste
   Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [āġāz ider, -er]*

<u>āġāz iderek:</u> *Anlatmaya başlamak.*

1. Āġāz iderek yāri ḥüseynīye çıḳarduñ
   Āġūşı miyān-beste-i zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [āġāz iderek, -erek]*

<u>āġāze-i sevdā:</u> *Sevda başlangıcı.*

1. Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i ‘uşşāḳ
   İder her mū gelū-yı üstüḫān **āġāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [āġāze-i sevdā,]*

<u>âġâz-ı:</u> *Baş, başlangıç, ilk söz.*

1. Āġāz-ı būs idince uṣūl ile Ḫālişā
   Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [āġāz-ı,]*

āġāz-ı neyçe-gāhuñ: *Ney çalmaya başlama.*

1. Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā
   Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ būriyā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [āġāz-ı neyçe-gāhuñ, -uñ]*

āġūş: *Kucak.*

1. Sürīni üzre dökse cār şālüñ püskülüñ dil-dār
   Virür **āġūşa** kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [āġūşa, -a]*
2. Āġāz iderek yāri ḥüseynīye çıḳarduñ
   Āġūşı miyān-beste-i zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [āġūşı, -ı]*
3. Henüz **āġūş-ı** müsemmāda iken virmişdür
   Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [āġūş-ı,]*
4. Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
   Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [āġūş-ı, -ı]*
5. Viren şafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
   Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil tehī **āġūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [āġūş,]*
6. Açar **āġūşını** şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
   Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [āġūşını, -ı, -n, -ı]*
7. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
   Fikri **āġūşına** endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [āġūşına, -ı, -n, -a]*
8. Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ **āġūş-ı** ḫulyāya
   Ki leẕẕet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliş ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 13). [āġūş-ı, -ı]*
9. Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol
   Yārı çeküp **āġūşa** dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [āġūşa, -a]*
10. Bedr-i cemālüñ almadan **āġūş-ı** fikrine
    Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [āġūş-ı, -ı]*
11. Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz **āġūş-ı** ḫulyāya
    Ol āfet va‘de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 11). [āġūş-ı, -ı]*
12. Açar ‘aksi daḫı āyīnede **āġūş** açarsa yār
    Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [āġūş,]*
13. Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
    Miyān **āġūş-ı** ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [āġūş-ı, -ı]*

āġūş eyleyeli: *Kucaklamak, kucağına almak.*

1. O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
   Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [āġūş eyleyeli, -y, -eli]*

āġūş-ı ḫayāl: *Hayal kucağı.*

1. İtsem ol sīm-teni zīver-i **āġūş-ı ḫayāl**
   Ceyb-i endīşededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [āġūş-ı ḫayāl,]*

<u>āġūş-ı hayāle:</u> *Hayaller kucağı.*

1. Alma o perī-peykeri **āġūş-ı ḫayāle**
   Rü'yāda ider ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [āġūş-ı ḫayāle, -e]*

<u>āġūş-ı hulyāya:</u> *Hayal kucağı, hayal.*

1. Ciger-gāhı kenār-ı lücce-i **āġūş-ı ḫulyāya**
   Dil-i sīm-ābumuz deryā meḳāṭirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [āġūş-ı ḫulyāya, -ya]*
2. Almasam **āġūş-ı ḫulyāya** ḫayāl-i vuṣlatuñ
   Nīm-laḫẓa sūziş-i ḥasret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [āġūş-ı ḫulyāya, -ya]*

<u>āġūş-ı mū-miyānı:</u> *Beli kıl gibi ince olan güzellerin kucağı.*

1. Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ şehā 'abe<u>s</u>
   Āġūş-ı mū-miyānı içün ḫulyā 'abe<u>s</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [āġūş-ı mū-miyānı, -ı]*

<u>aġyār:</u> *Yabancı, rakip.*

1. Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş **aġyār**
   Ḳomaz bir mīve bāġ-ı 'işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 13). [aġyār,]*
2. Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i **aġyāre**
   Temūzı 'ışḳı berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 11). [aġyāre, -e]*
3. Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün **aġyār**
   Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [aġyār,]*
4. Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez 'uşşāḳa
   Olamaz bir dil-i **aġyār-ı** le'īmān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [aġyār-ı, --ı]*
5. O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
   Rehā bulsaydı dil bir kerre **aġyār-ı** müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [aġyār-ı, --ı]*
6. Dimiş **aġyāre** raḳīb küştesi meydānda mıdur
   Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [aġyāre, -e]*
7. Ḫavf-ı vişāle reşk ile **aġyār** idüp nizā'
   Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [aġyār,]*
8. Dil berāber olur **aġyāre** nevāzişlerde
   Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [aġyāre, -e]*

<u>aġzı:</u> *Ağız.*

1. Baḳ henūz māderinüñ şīri ḳoḳar **aġzında**
   Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [aġzında, -nda]*

āh: *Ah etme, inleme.*

1. Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
   Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [āhum, -um]*
2. Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını **āh**
   O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [āh,]*
3. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
   Ḫār u gül bu gülşen içre **āh** hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [āh,]*
4. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir **āh** eylesem
   Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [āh,]*
5. O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taṣvīr
   Bu **āhı** germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [āhı, -ı]*
6. Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider **āh-ı** fürū-bürde
   Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [āh-ı, -ı]*
7. Bu dūd-ı **āh-ı** āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
   Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [āh-ı, -ı]*
8. Hezār **āh** ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
   Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [āh,]*
9. Döker zülfüñ ‘ıẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı **āhumdan**
   Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [āhumdan, -um, -dan]*
10. Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i **āh-ı** derūn-ı men
    Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [āh-ı, -ı]*
11. Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
    Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [āh,]*
12. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
    Diger nümāyiş-i āteşle **āh-ı** bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [āh-ı, -ı]*
13. Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
    Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [āh,]*
14. Dūd-ı **āh-ı** ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda
    Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [āh-ı, -ı]*
15. Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp **āh**
    Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [āh,]*
16. Dūd-ı **āh-ı** ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda
    Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [āh-ı, -ı]*

aḥbā: *Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.*

1. Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i **aḥbādan** resīd ister
   Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [aḥbādan, -dan]*

ahbāb: *Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.*

1. Tebessüm-rīz-i gül-ḥand olsada bu ṣūret-i devrān
   Nevāziş-kārī-i **aḥbāb-ı** vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [aḥbāb-ı, -ı]*

‘ahd: *Söz verme, söz.*

1. Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı **‘ahdi** seyr eyle
   Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [‘ahdi, -i]*

aḥdeb: *Kambur.*

1. Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
   Bu **aḥdeblige** kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [aḥdeblige, -lig, -e]*

āhen-pāy: *Ayak.*

1. Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
   Ol **āhen-pāy-ı** pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [āhen-pāy-ı, -ı]*

āheste: *Yavaş bir biçimde, ağır ağır.*

1. Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū
   Kūyına şimdi pāy-ı dil **āheste** bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [āheste,]*

āh-ı ciger-sūz-ı seher: *Seher rüzgarının gönül yakan ahı.*

1. Güşına itmez eşer **āh-ı ciger-sūz-ı seḥer**
   Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [āh-ı ciger-sūz-ı seḥer,]*

āh-ı feryādum: *Feryad, figan.*

1. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
   Enīn ü **āh-ı feryādum** hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [āh-ı feryādum, -um]*

āh-ı seher-ḥīze: *Pek erkenci feryat.*

1. Rāyet-i **āh-ı seher-ḫīze** muḳābil olamaz
   Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfi gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [āh-ı seher-ḫīze, -e]*

āhir: *Sonunda, nihayet.*

1. Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur **āḫir**
   Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [āḫir,]*
2. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına **āḫir**
   Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [āḫir,]*

āhiret: *İnsanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya.*

1. Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫālişā cānān idüp inṣāf
   Bu bir da'vā-yı rūz-ı **āḫiretdür** hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [āḫiretdür, -dür]*

ahşam: *Akşam II karanlık.*

1. Aḫşamdan yidügi şey 'aḳlında ḳalmamış
   Ol āfitābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [aḫşamdan, -dan]*
2. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
   Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb **aḫşamsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [aḫşamsuz, -suz]*
3. İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
   Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek **aḫşamuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [aḫşamuñ, -uñ]*
4. Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
   Gördükce ḫaṭuñ yalvarup **aḫşama** ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [aḫşama, -a]*
5. Ṣabāhü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
   Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i **aḫşamdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [aḫşamdur, -dur]*

āhū: *Ceylan ‖ dilber, güzel.*

1. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
   Deşt-i ġamz-ı sāḫir-i çeşminde hep **āhū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [āhū,]*
2. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa 'anberlü
   Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki **āhū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [āhū,]*
3. Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
   İki **āhū-yı** muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [āhū-yı, --yı]*

āhuvān-ı encümi: *Yıldız ahuları, yıldızlar.*

1. Gice deşt-i felekde **āhuvān-ı encümi** ṣayda
   İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [āhuvān-ı encümi, -i]*

'ak: *Akmak, coşmak.*

1. Olup āyīnede **'aksüñ** senüñ āġūş-ı ḫulyāya
   Ki lezzet-baḫş olur rü'yāsı Ḫāliş 'ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 13). ['aksüñ, -süñ]*
2. Boġazdan **aḳaraḳ** yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
   Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn ṣularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 11). [aḳaraḳ, -araḳ]*

'āḳıbet: *Son, nihayet II Netice, sonuç.*

1. Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
   'Āḳıbet eyledi ta'rīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 6). ['āḳıbet,]*
2. Ḥırz-ı cān itmiş iken va'de-i vaṣluñ Ḫāliş
   'Āḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 10). ['āḳıbet,]*
3. Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri
   Düşdi sevdālara bu **'āḳıbeti** hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 14). ['āḳıbeti, -i]*

4. Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
   ‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [‘āḳıbet,]*

‘ākıbet itdi: *Son buldu.*

1. Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup mevcine dūd-ı āhum
   ‘Āḳıbet itdi dilüm silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 12). [‘āḳıbet itdi, -di]*

‘akīde: *İman, itikat.*

1. Ebrūlarındadur naẓar-ı dil keşīdemüz
   La‘l-i lebüñ görince bozıldı **‘aḳīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [‘aḳīdemüz, -müz]*

‘ākil: *Akıllı kimse.*

1. Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
   Çoḳ **‘ākili** gördüm hele zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [‘ākili, -i]*

‘aḳl: *Akıl.*

1. Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār uymaz
   Ceybden **‘aklumı** almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [‘aklumı, -u, -m, -ı]*
2. Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uşşāḳı ‘inān-gīr-i ecel
   Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden **‘aḳla** ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [‘aḳla, -a]*
3. Dāniş ü **‘aḳl** u ḥıred silk-i necīb-i emced
   Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [‘aḳl,]*

‘akl: *Akıl.*

1. Aḫşamdan yidügi şey **‘aḳlında** ḳalmamış
   Ol āfītābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [‘aḳlında, -ı, -n, -da]*

‘akl: *Düşünme, anlama ve kavrama gücü.*

1. Ceybümde iken **‘aḳlı** düşürdüm yine Ḫāliş
   Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [‘aḳlı, -ı]*

‘aḳl: *Akıl, düşünme, anlama ve kavrama gücü.*

1. Ceybümde iken **‘aḳlı** düşürdüm yine Ḫāliş
   Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [‘aḳlı, -ı]*

akrān: *Bir yaşta veya bir rütbede olanlar.*

1. Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
   Ġayret-i **aḳrān-ı** ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [aḳrān-ı, -ı]*

‘aks: *Yansıma.*

1. ‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile la‘l-nümādur
   Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 11). [‘aks-i, -i]*
2. O cām-ı meyde görüp **‘aks-i** tīġ-i ebrūsın
   Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [‘aks-i, -i]*
3. Der-āġūş itmeden āyīne **‘aks-i** sīne-i yāri
   Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [‘aks-i, -i]*
4. Ol **‘akse** ḥased kim görür endāmını yāruñ
   Sīm-āba döner ḳalbi hemān ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [‘akse, -e]*
5. Girye-ḫīz-i **‘aks-i** ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
   Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ‘ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [‘aks-i, -i]*
6. Açar **‘aksi** daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
   Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [‘aksi, -i]*
7. ‘Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp **‘aks-i** ruḫ-ı yāri
   Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [‘aks-i, -i]*
8. Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
   Kimse görmez ṣūret-i **‘aksüm** daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [‘aksüm, -üm]*

‘aks-i cānānı: *Sevgilinin yansıması.*

1. İdelden āyīne gözden nihān ol **‘aks-i cānānı**
   Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [‘aks-i cānānı, -ı]*

‘aks-i cemāle: *Güzel yüzün yansıması.*

1. Biz āşināyız o **‘aks-i cemāle** āyīnede
   Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [‘aks-i cemāle, -e]*

‘aks-i ‘izār-ı yārdan: *Sevgilinin yanağının görüntüsü.*

1. Görilmez cām-ı mey **‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan** ṣoñra
   Naẓar mir’āte olmaz mihr-i pür-envārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan, -dan]*

‘aks-i ‘izāruñ: *Yanağın aksi.*

1. Bezim de **‘aks-i ‘iẕāruñ** görince mīnāda
   Dimiş ki Ḫālişe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [‘aks-i ‘iẕāruñ, -uñ]*

‘aks-i lebi: *Dudak yansıması (Şaraba sevgilinin dudağının yansıması bağlamında).*

1. Meye ḥumret getürür **‘aks-i lebi** sāġarda
   Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [‘aks-i lebi, -i]*

‘aks-i leb-i rengīn: *Daha canlı dudağın görüntüsü.*

1. Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
   O cām **‘aks-i leb-i rengīn** ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [‘aks-i leb-i rengīn,]*

‘aks-i rengi: *Rengin yansıması.*

1. Degül tebḫāle gird-i lebde **‘aks-i rengi** ṣahbādan
   Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u vişn-ābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [‘aks-i rengi, -i]*

‘aks-i sāġarda: *Kadehin yansıması.*

1. Gül degüldür reng-i rūyuñ gösterür cām-ı ḥabāb
   ‘Aks-i sāġarda ruḫuñ gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 6). [‘aks-i sāġarda, -da]*

‘aks-i sāġar-ı ser-şāra: *Dolu kadehin yansıması.*

1. Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi gül-‘iẕār
   Yoḫsa **‘aks-i sāġar-ı ser-şāra** ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [‘aks-i sāġar-ı ser-şāra, -a]*

‘aks-i sīnesin: *Kalbin yansıması.*

1. Aldum ḫayāle āyīnede **‘aks-i sīnesin**
   Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [‘aks-i sīnesin, -si, -n]*

‘aks-i yār: *Sevgilinin yansıması.*

1. Oldı mir‘at-i dile endām-ı cānān āşinā
   ‘Aks-i yār ile ḫayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [‘aks-i yār,]*

al: *Çalmak ǁ kapmak.*

1. Aldum ḫayāle āyīnede ‘aks-i sīnesin
   Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [aldum, -du, -m]*

al: *Almak.*

1. Dil ḫayāle **alalı** sırr-ı fem-i mevhūmuñ
   Eyledi ġonca daḫı nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [alalı, -alı]*
2. Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
   Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [al,]*
3. Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
   Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [al,]*

4. Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle
   Rü'yāda ider ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [alma, -ma]*
5. O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
   O şīr-i ḫurdeyi **al** ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [al,]*
6. Dest-i ḫayāle **almaya** gör ba'ż ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [almaya, -ma, -ya]*
7. Sāḳī dilüñ **al** öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
   Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [al,]*
8. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi **almış**
   Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [almış, -mış]*
9. Çeşm-i zer dīdesine degme bir 'ayyār uymaz
   Ceybden 'aklumı **almış** beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [almış, -mış]*
10. Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
    Şīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin **al** eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [al,]*
11. Gerçi fırḳat-pīşe-i **āl-i** 'abāyem şākirem
    Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem 'amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [āl-i,]*
12. Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol
    Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [al,]*
13. Al ḫayr du'āsın elin öp pīr-i muġānuñ
    Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [al,]*
14. Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
    Bu vāsıṭa ile **alınur** kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [alınur, -ınur]*
15. Terāzū-yı şemīme **aldı** dil būy-ı 'iẕār ile
    Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [aldı, -dı]*
16. Bedr-i cemālüñ **almadan** āġūş-ı fikrine
    Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [almadan, -ma, -dan]*
17. Ḫayāl-i mū-miyānuñ **alamaz** āġūş-ı ḫulyāya
    Ol āfet va'de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 11). [alamaz, -amaz]*
18. Yāri çapraz altına **almış** pişürmişler bu şeb
    Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [almış, -mış]*
19. O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp vā'iẓ
    Lisānı ḫurmete **almış** efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [almış, -mış]*
20. Almasam āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl-i vuṣlatuñ
    Nīm-laḫẓa sūziş-i ḥasret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [almasam, -m, -sa, -ma]*

a'lā: *Yüce.*

1. O şūḫ sübḥayı ra'nā deler ṭaḳar geçirür
   Miṣāl-i cevher-i **a'lā** deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [a'lā,]*
2. Çār mışra'la hele böyle 'ımādı ḳıṭ'a
   Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne **a'lā** ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [a'lā,]*
3. Ḫāliṣā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
   Fetḥa bir sırr-ı **'alādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 26). ['alādur, -dur]*

'alāḳa: *Bağlantı, ilişki.*

1. Dūde vü sürmede var būy-ı **‘alāḳa** Ḫāliş
   Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 11). [‘alāḳa,]*

ālāt: *Vasıtalar. Âletler.*

1. Bilindi irtifā‘-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
   Hemān **ālāta** dā᾽ir ḫatṭ u usturlābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [ālāta, -a]*

ālāy: *Bölük, grup.*

1. Görür **ālāy-ı** ceyş-i ḥüsni ṣoñra ‘anberīn ḫāli
   Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [ālāy-ı, -ı]*

ālāyiş: *Gösteriş, debdebe, tantana.*

1. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki **ālāyişi** almış
   Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [ālāyişi, -i]*

‘ālem: *Kâinat, dünyâ ‖ dünyadaki herkes ve her şey.*

1. Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
   Rūz u şeb deryūzeden **‘ālemde** mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [‘ālemde, -de]*

‘ālem: *Kainat, evren, dünya.*

1. Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü **‘āleme**
   Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [‘āleme, -e]*
2. Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
   Vefāsı neş’e-i yek-laḥẓadur bu **‘ālem-i** ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [‘ālem-i, -i]*
3. Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
   Ki lezzet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliş **‘ālem-i** ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [‘ālem-i,]*
4. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm **‘ālemde**
   Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [‘ālemde, -de]*
5. Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār
   ‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [‘ālemüñ, -üñ]*

‘ālem-i ma‘ni: *Mana alemi.*

1. ‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḥı
   Ḥaşr olur bir daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [‘ālem-i ma‘ni,]*

‘ālem-i misāl: *Ruhlar âlemi ile şehadet âlemi ortasındaki âlem, rüya âlemi.*

1. Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri **‘ālem-i miṣāl**
   Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [‘ālem-i miṣāl,]*

‘ālem-tāb: *Dünyayı aydınlatan, dünyayı parlatan.*

1. Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẕuhūr-ı ḫaṭṭıdur
   İnkisāf-ı mihr-i **‘ālem-tāb** rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [‘ālem-tāb,]*
2. ‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i **‘ālem-tābdur** perçem
   Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [‘ālem-tābdur, -dur]*

ālet: *Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine, aygıt.*

1. Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
   Geh olur dāfi‘a-ı sıḳlete **ālet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [ālet,]*

‘ālī: *Yüce, ulu.*

1. Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
   İtse taḥrīküñ murād **‘ālī** rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [‘ālī,]*

alt: *Alt, alt taraf.*

1. Yāri çapraz **altına** almış pişürmişler bu şeb
   Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [altına, -ı, -n, -a]*

ālūde: *Bulaşıklık, kirlilik.*

1. Ne ḳadar faḳr ile **ālūde** ise şeyḫ-i riyā
   Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [ālūde,]*

ālūde-dāmen: *Eteği bulaşmış. || Suç işlemiş, günahkar.*

1. Yetiş şābūn neş’e ile ḥabāb **ālūde-dāmendür**
   Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [ālūde-dāmendür, -dür]*

āmāde: *Hazır, hazırlanmış, müheyya.*

1. Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū
   Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [āmāde,]*
2. Şemīm **āmāde** leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
   Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [āmāde,]*

āmāl: *Ameller, işler. II Yapılan hayırlar.*

1. İtdi ḫulyāda fem-i **āmāli** yek-būseyle şād
   Nā’il oldı leẕẕet-i la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [āmāli, -i]*

amān: *Dikkat çekme, tembih, uyarı.*

1. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẓārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [amān,]*

‘amel: *Amel, iş, kar.*

1. Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem şākirem
   Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem **‘amel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [‘amel,]*

ammā: *Ancak, ama.*

1. Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül **ammā**
   Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [ammā,]*
2. Ḥarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫāliṣā **ammā**
   Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [ammā,]*
3. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle **ammā** ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [ammā,]*
4. Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḥıżrı virmekde ḥayāt
   Ḥüsnüñ efzūn eylemiş **ammā** yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [ammā,]*

an: *O.*

1. Yerler yüzin sürince **anuñ** kefş-i pāyına
   Pāy ını būs içün o şehe ilticā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [anuñ, -uñ]*

an: *An, zaman.*

1. Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb
   Sāye-i nev-hāle-i **āndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [āndur, -dur]*
2. Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne’şküftedür her **ān**
   Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [ān,]*
3. Bir **anda** ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ
   Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [anda, -da]*
4. Çeşm ü ḫāl ü **ānına** yārüñ nigāh itmek ne güç
   İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ānına, -ı, -na]*

añа: *O. Teklik üçüncü şahıs zamiri.*

1. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
   Her ne bārān olsa gökden **añа** ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [añа,]*
2. Olur bir köhne maẓmūn ġamze-i Tātār **añа** Ḫāliş
   Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [añа,]*
3. Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek **añа**
   Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [añа,]*

‘anber: *Güzel koku.*

1. Rīze-hā-yı **‘anberi** memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
   Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [‘anberi, -ı]*

2. ‘Anber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
   Şordum o ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [‘anber,]*
3. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa **‘anberlü**
   Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [‘anberlü,]*

‘anberīn: *Amber kokulu.*

1. Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni şoñra **‘anberīn** ḫāli
   Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [‘anberīn,]*

‘anberīn-aṭlās: *Güzel kokulu kumaş.*

1. Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā **‘anberīn-aṭlās**
   Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [‘anberīn-aṭlās,]*

ancaḳ: *Sadece, yalnızca.*

1. Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya Ḫāliṣā
   Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [ancaḳ,]*

‘andelīb: *Bülbül II âşık.*

1. Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra şor şorma baña
   ‘Andelībüñ sūzişin gülzāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [‘andelībüñ, -ün]*
2. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
   Bir **‘andelīb-i** nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [‘andelīb-i,]*
3. Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
   Feryādı **‘andelībe** yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [‘andelībe, -e]*
4. İderse mevc-i yüm-i çeşm-i **‘andelīb** ḫurūş
   Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [‘andelīb,]*
5. ‘Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
   Esdi bu gülşene şad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [‘andelīb,]*
6. Dūd-ı āh-ı **‘andelīb** itmiş tecessüm bāġda
   Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [‘andelīb,]*

‘andelīb-i zāre: *Ağlayan, feryat eden bülbül.*

1. Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
   Görüp şevḳuñ o ġonca **‘andelīb-i zāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [‘andelīb-i zāre, -e]*

ānı: *Onu.*

1. Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü **ānı** olmış dil-şiken
   Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [ānı,]*
2. Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
   Felekde **ānı** ṣoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [ānı,]*
3. Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
   Su'āl itdüm **anı** bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [anı,]*

<u>añla:</u> *Akıl erdirmek, idrak etmek, fark etmek.*

1. Gelürdi belki sūy-ı i'tidāle 'unṣur-ı cānān
   Eṭibbā **añlasa** ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [añlasa, -sa]*
2. Eṭibbā ma'den-i la'le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
   Henūz **añlanmaduḳ** ma'cūndur cevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 16). [añlanmaduḳ, -n, -ma, -duḳ]*

<u>ara:</u> *Bulmaya çalışmak.*

1. O la'l-i sāġar-ı ṣahbā **arar** bulur buluşur
   O cām-ı neşve-i mīnā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [arar, -r]*
2. O la'l-i sāġar-ı ṣahbā **arar** bulur buluşur
   O cām-ı neşve-i mīnā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [arar, -r]*
3. Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh
   O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [arar, -r]*
4. Çü 'ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
   O kūy-ı nāḳa-i Leylā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [arar, -r]*
5. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
   Bir 'andelīb-i nevāzā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [arar, -r]*
6. Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḫāliş
   Kenārı lücce-i deryā **arar** bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 10). [arar, -r]*
7. Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi 'ayyāş
   Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā **aradur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 12). [aradur, -dur]*
8. Memhūrī-i zaḫmuñ **arama** sīnede Ḫāliş
   Çalınmadı ismüñ hele meṣṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [arama, -ma]*
9. Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū **arar** zāhid
   Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [arar, -r]*

<u>ārāb:</u> *Arap ırkına mensup kimse.*

1. Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī'ye
   Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā **ārābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 16). [ārābdan, -dan]*

<u>'arak:</u> *Rakı.*

1. Keşret-i nuẓẓār ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
   Bu ġażabla çün **‘araḳ** rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [‘araḳ,]*
2. O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
   ‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [‘araḳla, -la]*

‘arak-rīz: *Terleyen, ter döken.*

1. N’idigün bilmem **‘araḳ-rīz-i** ḥicāb ol gül-‘iẕār
   Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īşāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 21). [‘araḳ-rīz-i, -i]*
2. Keşret-i nuẓẓār ile gül-rū **‘araḳ-rīz-i** ḥicāb
   Bu ġażabla çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [‘araḳ-rīz-i, -i]*
3. Rūyuñ görürse gülşen **‘araḳ-rīz-i** şerm olur
   Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [‘araḳ-rīz-i, -i]*
4. ‘Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp ‘aks-i ruḫ-ı yāri
   Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [‘araḳ-rīz,]*

‘araḳ-rīz olıyor: *Terler dökmek, akmak.*

1. Her seher şerm ile gülşende **‘araḳ-rīz olıyor**
   Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [‘araḳ-rīz olıyor, -ı, -yor-ıyor]*

ârâmiş: *Dinlenme, istirahat, huzur.*

1. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
   Ġamze-i Tātār ile **ārāmiş** itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [ārāmiş,]*
2. Ḫayāl-i yār ile **ārāmiş** itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
   Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [ārāmiş,]*
3. Dil şu‘le-i ruḥsār ile evvel çıralandı
   Ḫaṭṭuñ gelüp **ārāmiş-i** ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [ārāmiş-i, -i]*

ārāyiş: *Süs, ziynet.*

1. La‘l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
   Bulmış **ārāyiş** cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [ārāyiş,]*
2. Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
   Çeşmüm göremez zülfíni **ārāyiş-i** ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 10). [ārāyiş-i,]*
3. Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās
   Zīnet-dih-i **ārāyiş** olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [ārāyiş,]*
4. Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā
   Zīnet-dih-i **ārāyiş** olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 14). [ārāyiş,]*

5. Ḥāl-i ‘iẕār-ı feyżidür **ārāyiş-i** cemāl
   Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 15). [ārāyiş-i, -i]*

‘ārıż: *Yanak, yüz.*

1. Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur bā‘iş
   Hemān reng-i ḫacālet **‘ārıża** mīnābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [‘ārıża, -a]*
2. Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
   Nūrı **‘ārıżdur** çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [‘ārıżdur, -dur]*
3. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı **‘ārıżuñ**
   Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [‘ārıżuñ, -uñ]*

arka: *Arka.*

1. Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
   Yüki boşandı raḳīb **arḳadan** atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [arḳadan, -dan]*

‘arūs: *Süslenmiş gelin.*

1. Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
   Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı **‘arūs-ı** zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [‘arūs-ı, -ı]*

‘arż-ı kālā: *Kumaş sunmak.*

1. ‘Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
   Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [‘arż-ı kālā,]*

arzū: *Arzu, dilek, istek.*

1. Ḥaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan **ārzū**
   Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [ārzū,]*
2. Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
   Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [ārzū-yı, --yı]*
3. Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
   Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı **ārzū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [ārzū,]*
4. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
   Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḥayālüñ **ārzūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [ārzūlarla,]*
5. Mey-āşām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
   Zifāf it ḳanberi bintü’l-‘ineble **ārzūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [ārzūlarla,]*
6. Ārzū-yı şemme-i la‘l ile şordum sāġarı
   Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [ārzū-yı, -yı]*

āsār: *Eserler II şiirler.*

1. Ẕurefā zümresi **āṯārını** görse Ḥāliş
   Eṯer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [āṯārını, -ı, -n, -ı]*
2. Ḥurde-kārı eylemiş mūy-ı ḥaṭ u ḫālüñ ġarīb
   Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn **āṯārına** naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [āṯārına, -ı, -n, -a]*

āsār-ı ṭabī‘at: *Mizacın eserleri.*

1. Çoḳ renge temeṯṯül ider **āṯār-ı ṭabī‘at**
   Ḳāle gelecek şey’ degül esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [āṯār-ı ṭabī‘at,]*

‘aṣāveş: *Yaşlılık günlerinde kullanılan değnek bağlamında kullanılmıştır; yaşlıların asa kullanma kültürünün arkasında, asaya dayanmanın Hz. Peygamber âdeti veya sünneti olarak görülmesi de göz önünde tutulmalıdır.*

1. Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı ‘aceb
   Dest-i a‘māda **‘aṣāveş** pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [‘aṣāveş,]*

aşcı: *Yemek pişirmekle görevli kimse.*

1. Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu şeb
   Āferīn bu orṭanuñ **aşcısına** yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [aşcısına, -sı, -na]*

‘asel: *Bal.*

1. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
   Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez **‘asel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [‘asel,]*

‘ases: *Gece bekçisi. Asesler sarhoşları azarlayan ve tartaklayan görevliler olarak da bilinirler.*

1. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm **‘ases** gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [‘ases,]*

‘āşık: *Sevgili'ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.*

1. Merhem-zededür **‘āşıḳa** dīnār-ı maḥabbet
   Ḳāl eylemeden sikke keser nār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [‘āşıḳa, -a]*
2. Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde o mīrān henūz
   İdemez **‘āşıḳına** def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [‘āşıḳına, -ı, -(n)a]*
3. ‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
   Virdi ebrūya keşīde yine ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [‘āşıḳ-ı, -ı]*

4. Ol ‘akse ḥased kim görür endāmını yāruñ
   Sīm-āba döner ḳalbi hemān **‘āşıḳ-ı** zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [‘āşıḳ-ı, -ı]*
5. Kitāb-ı şafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
   Düşürdi **‘āşıḳı** bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [‘āşıḳı, -ı]*

‘āşıkān: *Aşıklar.*

1. Yeme şunmaz ne ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
   ‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [‘āşıḳānuñ, -uñ]*

‘āşıḳ-ı āluftesin: *Düşkün âşık.*

1. ‘Āşıḳ-ı āluftesin ‘āciz eṭibbā derdine
   Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 13). [‘āşıḳ-ı āluftesin, -sin]*

‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı: *Kan döken aşık.*

1. Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı nümāyān
   Ḥasret çeker ol **‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 10). [‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı, -ı]*

‘āşıḳ-ı şeydā: *Divane âşık.*

1. Reng virmede şahbā gibidür **‘āşıḳ-ı şeydā**
   Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [‘āşıḳ-ı şeydā,]*

‘āşıḳ-ı şūrīde: *Divane âşık.*

1. Yapışur ṭurmaz eli her şeyine dil-dāruñ
   Olmadı **‘āşıḳ-ı şūrīde** ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [‘āşıḳ-ı şūrīde,]*

asıl: *Asıl, esas, temel.*

1. Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
   Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [aşılmış, -mış]*

āşinā: *Bildik, tanıdık, dost.*

1. Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
   Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [āşinā,]*
2. Oldı mir‘at-i dile endām-ı cānān āşinā
   ‘Aks-i yār ile ḫayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [āşinā oldı, -dı]*

3. Oldı mir‘at-i dile endām-ı cānān āşinā
‘Aks-i yār ile ḫayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [āşinā oldı, -dı]*
4. Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [āşinā,]*
5. Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [āşinā,]*
6. Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [āşinā,]*
7. Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına
Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [āşinā,]*
8. Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān **āşinā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [āşinā,]*
9. Ḳāmet-i ra‘nāsı bir maẕmūna olmaz āşinā
Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [āşinā olmaz, -maz]*
10. Ḳāmet-i ra‘nāsı bir maẕmūna olmaz āşinā
Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [āşinā olmaz, -maz]*
11. Ḫāli seyr it gör bu āteş-reng-i mīnā-gerdeni
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [āşinā olmaz, -maz]*
12. Sūḫte olmaḳ ile taṯhīr oldı hicrān sūz-ı ‘ışḳ
Şüst ü şūlarla dilüm ṣābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [āşinā olmaz, -maz]*
13. İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken ber-ṭaraf
Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [āşinā olmaz, -maz]*
14. Eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm āteş-ḫurūş-ı Nīldür
Dīde-i ḫūn-bārumuz Ceyḥūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [āşinā olmaz, -maz]*
15. Ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden ne iḫrāc eylesek
Cevher-i Ḫāliş dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 16). [āşinā olmaz, -maz]*
16. Bir nevāzişle devā it ey ṭabīb-i rūzgār
Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma‘cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 14). [āşinā olmaz, -maz]*
17. Ḫurde-kārī-çeşm gūyā sendeki siḥr-i ḥelāl
Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 12). [āşinā olmaz, -maz]*
18. Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan geç
Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān **āşinādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [āşinādan, -dan]*
19. Biz **āşināyız** o ‘aks-i cemāle āyīnede
Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [āşināyız, -yız]*

<u>āsiyā:</u> *Değirmen II felek.*

1. Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş
Ol **āsiyāyı** ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [āsiyāyı, -y, -ı]*

<u>āşiyān:</u> *Ev, yuva.*

1. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
   Feżā-yı çenber itmiş **āşiyān** gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [āşiyān,]*

āsmān: *Gök, gökyüzü.*

1. Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
   Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i **āsmān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [āsmān,]*

āşnāyī: *Dostluk.*

1. Evvel remīde bāl-i nigeh **āşnāyī** idi
   Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [āşnāyī,]*

āstān: *Eşik, dergah.*

1. Gice ḫulyāda sīmīn **āstān-ı** yār içün aġyār
   Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [āstān-ı, --ı]*

astār: *Astar: Bir tür kumaş.*

1. Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür
   Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh **astār** şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [astār,]*

āşūb-ı fiten: *Fitne karışıklığı.*

1. Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
   Yanından i‘āz ile geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [āşūb-ı fiten,]*

āşüfte: *Sevgiden kendinden geçen.*

1. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi **āşüfte**
   Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [āşüfte,]*

at: *Atmak, fırlatmak.*

1. Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
   Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [atıldı, -ıl, -dı]*
2. Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
   Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [atup, -up]*

3. Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
   Yüki boşandı raḳīb arḳadan **atar** semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [atar, -ar]*
4. Tīr-bāz-ı nigehi **atdı** dile ṭaş dikdi
   Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 11). [atdı, -dı]*

‘aṯā: *Baba, ata.*

1. ‘Aṯāsı Ḫāliṣe taḳsīmden muḳaddemdür
   Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 17). [‘aṯāsı, -sı]*

‘ateh: *Bunama, bunaklık.*

1. Yapışur ṭurmaz eli her şeyine dil-dāruñ
   Olmadı ‘āşıḳ-ı şūrīde **‘atehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [‘atehden, -den]*

āteş: *Yakıcı, parlayıcı madde.*

1. Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar **āteş**
   Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [āteş,]*

āteş: *Ateş II Şiddet.*

1. Hezār eşerle seher hem-çü **āteş-i** gül-i ter
   Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [āteş-i, -i]*
2. Celāl-i **āteş-i** cevvāle-i envār-ı hestīdür
   Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 13). [āteş-i,]*
3. Şerār-ı **āteş-i** ‘ışḳı nihān içün dolaşur
   Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [āteş-i, -i]*
4. Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem **āteşe**
   Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u şafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [āteşe, -e]*
5. Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
   İder penbeyle memzūc **āteşi** la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [āteşi, -i]*
6. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
   Diger nümāyiş-i **āteşle** āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [āteşle, -le]*
7. Ḫayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
   Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm **āteşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [āteşe,]*
8. Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
   Yetişdi **āteşüm** söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [āteşüm, -üm]*
9. Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir **āteş-i** terle
   Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [āteş-i, -i]*

āteş-bār: *Ateş saçan.*

1. Şehā gülşende feyż-i şevķüm **āteş-bārdur** sensüz
   Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [āteş-bārdur, -dur]*

āteş-dāndan: *Mangal, ocak.*

1. Bu rütbe ḫurde-sāl iken ķıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
   Dü şürmez tābe-i tuṭķalı **āteş-dāndan** tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [āteş-dāndan,]*

āteş-feşān: *Ateş saçan.*

1. Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı men
   Tāb-āver-i şerāre-i **āteş-feşānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [āteş-feşānum, -um]*

āteş-hurūş-ı nīldür: *Ateşle çoşan Nil nehri.*

1. Eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm **āteş-ḫurūş-ı Nīldür**
   Dīde-i ḫūn-bārumuz Ceyḥūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 9). [āteş-ḫurūş-ı nīldür, -dür]*

āteş-i terle: *Islak ateş; şarap.*

1. Āteş-i terle olan şūret-i ruḫsārı görüp
   Gül-i şad-bergdeki reng-i nigūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [āteş-i terle, -le]*
2. Fürūġ-ı **āteş-i terle** ‘iẕārı gördükce
   Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [āteş-i terle, -le]*
3. Gül ü mül **āteş-i ter** hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
   Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [āteş-i ter,]*
4. Ķızarmış **āteş-i terle** gül-i şermendeveş sāķī
   Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [āteş-i terle, -le]*

āteş-i tevḥīd: *Birlik ateşi.*

1. İtmiş Ḫalīli **āteş-i tevḥīd** içinde nūr
   Te’sīr-i şevķ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [āteş-i tevḥīd,]*

ateşîn: *Ateşli, yakıcı.*

1. Meye ḫumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
   Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [āteşīn,]*

2. Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne'şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir **āteşīn** civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [āteşīn,]*

āteş-reng: *Ateş rengi, kırmızı.*

1. Ḫāli seyr it gör bu **āteş-reng-i** mīnā-gerdeni
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [āteş-reng-i, -i]*

āteş-zād: *Ateşten yaratılmış.*

1. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
Dūd-ı **āteş-zād-ı** ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 10). [āteş-zād-ı, -ı]*

āteş-zār: *Ateş bahçesi, ateşi çok olan yer.*

1. Açup şevḳ-i 'iẕāruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde
Görinür baña sensüz gülşen **āteş-zār** şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [āteş-zār,]*

āteş-zāy: *Ateş doğuran, ateşli.*

1. Gāh olur bādī-i def'-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
Nāle-i cān-gāh-ı **āteş-zāy-ı** şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [āteş-zāy-ı, --ı]*
2. Bu dūd-ı āh-ı **āteş-zāy-ı** zülf-i çīndür yoḫsa
Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [āteş-zāy-ı, -ı]*

atlas: *İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.*

1. O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn **aṭlasa** her cins ferve ṣevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [aṭlasa, -a]*
2. Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i 'abāyem şākirem
Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem 'amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [aṭlas-ı,]*
3. Degüldür ġāze gül-gūn **āṭlas** zībāsıdur Ḫāliş
' İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [āṭlas,]*
4. Giymez bu çarḫ-ı **aṭlası** virse felek aña
Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [aṭlası, -ı]*

āvāre: *Başıboş, dağınık. II Perişan.*

1. Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner **āvāre** Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [āvāre,]*

avdan: *Bir hayvanın yakalanması işi.*

1. Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi **avdan**
   Ṣaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [avdan,]*

āvīze: *Avize, billûr vesaireden yapılan asma şamdan, askı.*

1. Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri ṣorma ey zāhid
   Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür **āvīze-i** dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [āvīze-i, -i]*

ay: *Dünyanın uydusu, kamer. II Sevgilinin yüzü.*

1. Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
   Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [ay,]*
2. Döker zülfüñ ‘iẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
   Esen yelden ṭoġan **aydan** ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [aydan, -dan]*
3. Sulṭān-ı ‘işve ḥüsn-i melāḥat-ger **aydur**
   Baḳ tīr-i nāzişe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [aydur, -dur]*

āyā: *Acaba.*

1. Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
   Kim itdi kim yidi **āyā** kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [āyā,]*
2. Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuṣūṣında
   Nedür ol zīver **āyā** mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [āyā,]*
3. Ṣu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
   Nedür ol zīver **āyā** mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [āyā,]*

ayaġ: *Ayak II Kadeh.*

1. Sāḳī dilüñ al öp **ayaġuñ** pīr-i muġānuñ
   Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem’süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [ayaġuñ, -uñ]*

‘ayār: *Ayar, madenlerin karışma derecesi.*

1. Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān
   Olmaya tā ki **‘ayār-ı** zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [‘ayār-ı, -ı]*
2. Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
   Ey çarḫ senüñ ṣāniyeli yoḳ mı **‘ayāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [‘ayāruñ, -uñ]*

ayāz: *Soğuk.*

1. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm ‘ases gibi bārū degül **ayāz-ı** ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [ayāz-ı, -ı]*

āyīne: *Ayna.*

1. Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizār
   Ṭūṭī-i taṣvīri ol **āyīne** söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [āyīne,]*
2. Gösterür **āyīnemüz** ṣūretde kendin sāde levḥ
   Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [āyīnemüz, -müz]*
3. Biz āşināyız o ‘aks-i cemāle **āyīnede**
   Dilümde ṣūret-i rūḥ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [āyīnede, -de]*
4. Der-āġūş itmeden **āyīne** ‘aks-i sīne-i yāri
   Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [āyīne,]*
5. Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ
   Sīmīn-berin itdüm hele **āyīnede** maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [āyīnede, -de]*
6. Aldum ḫayāle **āyīnede** ‘aks-i sīnesin
   Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [āyīnede, -de]*
7. Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde **āyīnedür**
   Ne farḳı var ‘acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [āyīnedür, -dür]*
8. İdelden **āyīne** gözden nihān ol ‘aks-i cānānı
   Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [āyīne,]*

9. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
   Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [āyīne-i, -i]*
10. Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir
    Olur **āyīne** olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [āyīne,]*
11. Açar ‘aksi daḫı **āyīnede** āġūş açarsa yār
    Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [āyīnede, -de]*
12. Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt **āyīne** rūlarla
    O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [āyīne,]*
13. Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẓār
    Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḫı **āyīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [āyīnede,]*
14. Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uṣṣāḳdan
    Māni‘-i ṣafvet degül gerd ü ġubār **āyīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [āyīnede,]*
15. ‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḥı
    Ḥaşr olur bir daḫı **āyīne-i** zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [āyīne-i, -i]*

āyīne-i endāmdur: *Endam aynası. İnsanın başından ayağına kadar bütün vücudunu gösteren büyük ayna, boy aynası II (Sevgilinin) tüm güzelliği.*

1. Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi tanẕīrde
   Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm **āyīne-i endāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [āyīne-i endāmdur, -dur]*
2. La‘l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
   Bulmış ārāyiş cemāl **āyīne-i endāmsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [āyīne-i endāmsuz, -suz]*

āyīne-i ḥulyā: *Hayal aynası.*

1. ‘Aceb mir’āt-ı bī-sīm-ābdur **āyīne-i ḥulyā**
   Teb-i bī-tāb-ı ḫayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 15). [āyīne-i ḥulyā,]*

āyīne-i ḥulyāda: *Hayal aynası.*

1. Temāşā eylesem **āyīne-i ḥulyāda** endāmuñ
   Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [āyīne-i ḥulyāda, -da]*

āyīne-i pūlāddan: *Çelik ayna.*

1. ‘Aceb **āyīne-i pūlāddan** sīmīn beden ḳalmaz
   Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [āyīne-i pūlāddan, -dan]*

‘ayne: *Ayna.*

1. Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i **‘ayne**
   Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [‘ayne,]*

‘ayn-ı pīrāna: *Mürşidin gözü.*

1. Ḫāk-i pāy-ı ḳademi dīdelere sürme-resā
   ‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [‘ayn-ı pīrāna, -a]*

‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ: *Hakikat güneşinin gözü.*

1. Olur Ḫāliş senüñ de belki **‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ**
   Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḥalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ, -üñ]*

‘ayyār: *Aldatan, hileci, hilekâr, dolandırıcı.*

1. Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
   Aduñ ey çeşm-i ḫıred şan‘at-ı **‘ayyāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [‘ayyāra, -a]*
2. Çeşm-i zer dīdesine degme bir **‘ayyār** uymaz
   Ceybden ‘aklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [‘ayyār,]*
3. Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör
   Ḫayfdur şöhreti **‘ayyārlaruñ** zürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 16). [‘ayyārlaruñ, -lar, -uñ]*

‘ayyār-ı sāḥirdür: *Büyüleyen hilekar (sevgilinin gözü bağlamında).*

1. O çeşm-i mesti bir **‘ayyār-ı sāḥirdür** çalar çarpar
   Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [‘ayyār-ı sāḥirdür, -dür]*

‘ayyāş: *Çok içki içen.*

1. Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi **‘ayyāş**
   Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [‘ayyāş,]*
2. Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i nāz
   Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına **‘ayyāşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [‘ayyāşına,]*

‘ayyāş-meşreb: *İçki içen, sarhoş.*

1. Ḫalāş olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden
   Öper **‘ayyāş-meşreb** cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 14). [‘ayyāş-meşreb,]*

az: *Az.*

1. Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ‘aşra
   Az hedāyā ile aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [az,]*
2. Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān
   Az vaḳtile te’sīr-i fiġān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [az,]*

āzāde: *Azat edilmiş, bağlarından kurtulmuş, özgür, serbest.*

1. Merdümān-ı çeşminüñ **āzādesi** olsam daḫı
   Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [āzādesi, -si]*

āzār: *İncitme.*

1. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
   Enīn ü āh-ı feryādum hezār **āzārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [āzārdur, -dur]*

āzīne: *Cuma günü.*

1. Olur isḥāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
   Hevā yaġmurlıdur **āẕīnemüz** çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [āẕīnemüz, -müz]*
2. Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
   Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i **āzīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [āzīnede,]*

B b

bā-‘aşer: *Çoklukla, çoğunlukla.*

1. Ḫāliṣā **bā-‘aşer-i** vaṣf-ı siyeh kākülidür
   Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [bā-‘aşer-i, --i]*

bāb: *Bir kitabın bölümlerinden her biri.*

1. Ḫayālümüzde çeküp yāri sîneye Ḫāliş
   Raḳîb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı **bāb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 12). [bāb,]*

bāb-ı cevrüñ: *Eziyet tarafı.*

1. Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencîrveş ey serv-i nāz
   Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [bāb-ı cevrüñ, -üñ]*

bāb-ı ḥayretdür: *Şaşkınlık kapısı, şaşkınlık makamı.*

1. O bir mir’āt-i bī-sîm-āb-ı lerziş **bāb-ı ḥayretdür**
   Be-ġāyet pür-‘iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥîd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [bāb-ı ḥayretdür, -dür]*

baca: *Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol, çatı penceresi.*

1. Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı çıḳdı **bacadan**
   İnbîḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 9). [bacadan, -dan]*

bād: *Rüzgâr, yel.*

1. Bir kerre esse **bād-ı** şabā zülf-i yārdan
   Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [bād-ı, --ı]*

bāde: *Kadeh.*

1. Bāde ey gül ġamze-i pür-kîne söyler söyledür
   Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bî-temkîne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [bāde,]*
2. Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
   İç şu yerine **bādeyi** mānend-i nesîb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [bādeyi, -y, -i]*
3. Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū
   Āmāde dilde **bāde-i** şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [bāde-i, -i]*

bāde-fürūş: *Meyhaneci II içki satan.*

1. İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelîb ḫurūş
   Dehān-ı ġonca olur jālelerle **bāde-fürūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [bāde-fürūş,]*

bāde-ḫārā: *Haram şarap.*

1. Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsi‘
   Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [bāde-ḫārāna, -n, -a]*

bāde-i dīrīne: *Eski şarap.*

1. Ol dehān-ı lüknet-āmīzinde ḥarf-i vuṣlatı
   Neş’e-sāz-ı **bāde-i dīrīne** söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [bāde-i dīrīne, -e]*

bāde-i gül-fāmdur: *Gül renkli şarap.*

1. ‘Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp ‘aks-i ruḫ-ı yāri
   Dil-i sīm-āba sāyeñ **bāde-i gül-fāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [bāde-i gül-fāmdur, -dur]*

bāde-i gül-gūna: *Gül renkli kırmızı şarap.*

1. Ḫāli seyr it gör bu āteş-reng-i mīnā-gerdeni
   Keyf-i efyūn **bāde-i gül-gūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [bāde-i gül-gūna, -a]*

bāde-i naḫvet: *Kibir, gurur şarabı.*

1. Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
   Ḫāliṣā ol **bāde-i naḫvet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 20). [bāde-i naḫvet,]*

bāde-nūş: *Şarap içenler.*

1. Gel **bāde-nūş-ı** sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
   Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [bāde-nūş-ı, -ı]*

bādī: *Sebep olan, sebep olucu.*

1. Gāh olur **bādī-i** def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
   Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [bādī-i, -i]*
2. Sūz-ı çeşmüñ parladur ey ġonca çeşm-i bülbüli
   Şu‘le-i āvāze **bādī** revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [bādī,]*
3. Dehāna ġonca yā cüz’ eyle maẕmūn nükte-i ma‘dūm
   Kelāl-i ṭab‘a **bādī** cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [bādī,]*

bād-ı hevā: *Arzu ve heves yeli.*

1. Çeker nāzişle dest-i itminān-ı himmet-i yāri
   Teheyyüb eylemez **bād-ı hevā** yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [bād-ı hevā,]*

bād-ı ṣabā: *Sabah rüzgarı.*

1. Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi ḳor **bād-ı ṣabā** Ḫāliṣ
   Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür ṣīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [bād-ı ṣabā,]*

bāġ: *Bahçe.*

1. Berg-i ruḥsār-ı gülistāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ
   Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [bāġı, -ı]*
2. Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliṣ neşve-i rūy-ı nigār
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 9). [bāġ-ı, --ı]*
3. Bu **bāġ-ı** terüñ sünbüli de müşge yaḳındür
   Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [bāġ-ı, --ı]*
4. Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül **bāġda** Ḫāliṣ
   Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [bāġda, -da]*
5. İtmiş güşāde bir gül-i ra‘nā-yı Gülşenī
   Açmış bu **bāġda** gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [bāġda, -da]*
6. Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş tecessüm **bāġda**
   Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [bāġda, -da]*

baġal: *Koltuk.*

1. Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
   Eyler ‘uṣṣāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür **baġal** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [baġal,]*

bāġ-ı dilde: *Gönül bahçesi.*

1. Fürūġ-ı āteş-i terle ‘iẕārı gördükce
   Bu **bāġ-ı dilde** biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [bāġ-ı dilde, -de]*
2. Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
   Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [bāġ-ı dilümde, -üm, -de]*
3. Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
   Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [bāġ-ı dilümde, -ü, -m, -de]*

bāġ-ı iremsüz: *Cennet.*

1. İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül
   Bir gün naẓar-ı mihr olamaz **bāġ-ı iremsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 14). [bāġ-ı iremsüz, -süz]*

bāġ-ı ‘işvede: *Naz bahçesi.*

1. Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
   Ḳomaz bir mīve **bāġ-ı ‘işvede** bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [bāġ-ı ‘işvede, -de]*

baġla: *İp ve benzeri şeylerle dolamak.*

1. Raḳībi **baġlayalum** ṭūle-i nuḥūsete kim
   Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [baġlayalum, -yalum]*

baġr: *Bağır ve göğüs.*

1. Maḥabbetüñ göricek şu‘le ṭāb-ı reşkinden
   Raḳīb eritdi bütün **baġrı** yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [baġrı, -ı]*

bahār: *Bahar mevsimi.*

1. Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı **bahār-ı** feyż
   Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [bahār-ı, -ı]*

bahār u nev-hazān-ı nev-hazān-ı: *Bahar ve sonbahar.*

1. Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda ḥasret-rīz
   Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [bahār u nev-ḫazān-ı nev-ḫazān-ı, -ı]*

baḥr: *Deniz.*

1. Cüst ü cū itmekde **baḥr-i** ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
   Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 15). [baḥr-i, -i]*

baḥr-i vaḥdet: *Birlik denizi || tasavvufta tüm varlıkların bir araya toplandığı düşüncesi.*

1. Olmış o **baḥr-i vaḥdet** içinde ṣadef gibi
   Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [baḥr-i vaḥdet,]*

baḥş: *Söz etmek, konuşmak.*

1. Bu şeb **baḥş** itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuşūşında
   Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [baḥş,]*
2. Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
   Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi **baḥş** mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [baḥş,]*
3. Açıldı **baḥş-i** fenn-i beyān-ı melāḥati
   Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [baḥş-i, --i]*
4. Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
   Baḥş-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā'im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [baḥş-i, --i]*

bahs-i 'ışḳı: *Aşktan söz etme.*

1. Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
   Ferāmūş itse **baḥş-i 'ışḳı** tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [baḥş-i 'ışḳı, -ı]*

baḫt: *Talih, kısmet, mutluluk.*

1. Ḥālişā bā-'aşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
   Ḥāme vü maḥberede **baḫt-ı** Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 14). [baḫt-ı, --ı]*
2. İtse de devrān benüm ney-pāre-i **baḫtum** şikest
   Ṣafḥı ṭab'-ı Ḥāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [baḫtum, -um]*
3. Çemende nergisüñ 'ömri füzūn-ter gülden
   Ḥazān ider o da **baḫt-ı** siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [baḫt-ı, --ı]*

baht-ı siyāhum: *Kötü talih, kara yazı.*

1. Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i va'd-i viṣāl
   Şehā bu **baḫt-ı siyāhum** yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [baḫt-ı siyāhum, -um]*
2. Ṭāli'-i vārūne mi **baḫt-ı siyāhından** mıdur
   Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [baḫt-ı siyāhından, -ı, -n, -dan]*

baht-ı siyeh-kār: *Kötü talih, kara baht.*

1. Ḫam-ı gīsūlara bir **baḫt-ı siyeh-kār** ister
   Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [baḫt-ı siyeh-kār,]*

baḫt-ı siyehüm: *Kötü talih.*

1. Girdi **baḫt-ı siyehüm** beynine zülf-i siyehüñ
   Şeb-i hicrāna olup fāşıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [baḫt-ı siyehüm,]*

2. Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż'ı sipihrüñ
   Bir gün idemem re'yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [baḫt-ı siyehümden, -m, -den]*

<u>bā'is:</u> *Sebep olan.*

1. Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur **bā'i<u>s</u>**
   Hemān reng-i ḫacālet 'ārıża mīnābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [bā'i<u>s</u>,]*
2. Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur **bā'i<u>s</u>**
   Hemān reng-i ḫacālet 'ārıża mīnābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [bā'i<u>s</u>, -dur]*
3. O çār-erkān-ı yāri hedme mest-i ḫābdur **bā'i<u>s</u>**
   Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [bā'i<u>s</u>,]*
4. O çār-erkān-ı yāri hedme mest-i ḫābdur **bā'i<u>s</u>**
   Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 4).* *[bā'i<u>s</u>,]*
5. Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden
   Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [bā'i<u>s</u>,]*
6. Degül tebḫāle gird-i lebde 'aks-i rengi ṣahbādan
   Ḥabāb-ı la'l-gūn-ı sāġar u viṣn-ābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [bā'i<u>s</u>,]*
7. Rubūde itmege kāh-ı vücūdı cezbe-i ḥüsnüñ
   O mevc-i pīçiş-i zülfindeki girdābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [bā'i<u>s</u>,]*
8. Girībān-çāk dāġ-ı sīne-i fersūde pīrāhen
   İden 'uşşāḳı nevr-i gerden-i mehtābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 12). [bā'i<u>s</u>,]*
9. Bilindi irtifā'-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
   Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u usturlābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [bā'i<u>s</u>,]*
10. Tefeyyüż lafẓa bu esḫāba rīz-i ma'nīdür yoḫsa
    Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur **bā'i<u>s</u>** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 16). [bā'i<u>s</u>,]*

<u>bak:</u> *Nazar etmek (gözleri bir şey üzerine çevirmek).*

1. Baḳ henūz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
   Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [baḳ,]*

<u>bak:</u> *Üzerinde durmak, meyl etmek, önem vermek.*

1. Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya **baḳ** rūbāhveş aġyār
   Ḳomaz bir mīve bāġ-ı 'işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 13). [baḳ,]*
2. Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān
   Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [baḳma, -ma]*
3. Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā
   Naḳş-ı ḫaṣīr-i cebheye **baḳ** būriyā 'abe<u>s</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [baḳ,]*
4. Ḳışra baḳma maġza **baḳ** ey zāhid-i ṣūret-perest
   Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [baḳ,]*

5. Ḥayālde ḳıyamam **baḳmaġa** o gül-rūya
İderse cünbiş-i müjgān-ı naẕra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [baḳmaġa, -maġ, -a]*
6. Baḳup o zülfine ta'līḳ-nüvīs-i cīm olsam
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [baḳup, -up]*
7. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde **baḳup**
Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [baḳup, -up]*
8. Ṣaḥīḥ-i cevhere **baḳ** ezberümde āyīnedür
Ne farḳı var 'acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [baḳ,]*
9. Sulṭān-ı 'işve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur
Baḳ tīr-i nāzişe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [baḳ,]*
10. Günde biñ 'ıḳd-ı æüreyyā Ḥālişā īṣār ider
Çeşm-i inṣāf ile gerdūn **baḳsa** ma'nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [baḳsa, -sa]*
11. Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [baḳmadı, -ma, -dı]*

bāl: *Arının yaptığı tatlı madde II Sevgilinin dudağı.*

1. Evvel remīde **bāl-i** nigeh āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [bāl-i, -i]*

bāl: *Kanat.*

1. Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü **bālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [bālüm, -um]*

bāl açdı: *Kanat açmak, uçmak.*

1. Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [bāl açdı, -dı]*

bāl ü perdür: *Kol kanat.*

1. Yanar bir şu'le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
Döner 'uşşāḳına bir **bāl ü perdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [bāl ü perdür, -dür]*

bālā: *Uzun, yüksek, yukarı.*

1. Bālāda yoḳ dilüñ naẕarı bestedür bezim
Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [bālāda, -da]*
2. Ḳad-i **bālā-yı** yār ile vefā-yı 'ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [bālā-yı,]*

bām: *Gökkubbe.*

1. Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
   Ki ḫālī olmadı kānūn içinde **bāmda** mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [bāmda, -da]*

baña: *Birinci tekil şahıs zamiri.*

1. Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a Ḫāliṣā
   Ol dil-nişīn ṣuffe **baña** ṣeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [baña,]*
2. Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
   Ḫāl-i siyāhı **baña** hemān dārçīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [baña,]*
3. Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra ṣor ṣorma **baña**
   ‘Andelībüñ sūzişin gülzāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [baña,]*
4. Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra ṣor ṣorma **baña**
   ‘Andelībüñ sūzişin gülzāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [baña,]*
5. Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi gül-‘iẕār
   Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [baña,]*
6. Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
   Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [baña,]*
7. Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
   Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [baña,]*
8. Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
   Bu günāhı zāhid-i istiġfāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [baña,]*
9. Şu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
   Tīşe-i Ferhād’ı sen kūhsāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [baña,]*
10. Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
    Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [baña,]*
11. Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
    Kilk-i sīm-i Ḫāliş’i yek-pāre ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 20). [baña,]*
12. N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘iẕār
    Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īşāra ṣor ṣorma **baña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 22). [baña,]*
13. Söyler dehen-i ġamze **baña** lā vü ne‘amsüz
    Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [baña,]*
14. Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir beyān itdi
    Ḫaber virdi münāfıḳmış **baña** yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [baña,]*
15. Açup şevḳ-i ‘ışāruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde
    Görinür **baña** sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [baña,]*

bāng: *Yüksek sesle bağırma II İlan etme.*

1. Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
   Çoḳ mı olursa **bāng-ı** verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [bāng-ı, -ı]*

bār: *Yük, ağırlık.*

1. Yazıḳdur şāḫ-ı şefṫ-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
   Ḳomaz bir mīve bāġ-ı ‘işvede **bārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [bārı, -ı]*
2. Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eṣmārdan ḳalmış
   Ḥulī şefṫ-ālūlardan dūr olup dil **bārdan** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [bārdan, -dan]*

bārān: *Yağmur.*

1. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
   Her ne **bārān** olsa gökden aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [bārān,]*

bārī: *Hiç olmazsa.*

1. Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
   İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun **bārī** eṣel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [bārī,]*
2. Siyāhī-i ṣebi teşbīh iderler Ḥālişā zülfe
   Müsāvī olsa būy-ı müşg ile **bāri** gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [bāri,]*

bārid: *Soğuk, tatsız, nahoş.*

1. Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
   Raḳīb-i **bāridüñ** ḥammāma nāṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 12). [bāridüñ, -üñ]*

bārū: *Kale duvarı, sur.*

1. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm ‘ases gibi **bārū** degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [bārū,]*

baş: *Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.*

1. Bintü’l-‘inebcigüñ **başı** mı çıḳdı bacadan
   İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 9). [başı, -ı]*
2. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
   Başuma gün ṭoġmadı ey āfītāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [başuma, -um, -a]*
3. Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
   Visāde ẓann idüp ḳoymış **başun** şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [başun, -un]*
4. Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
   Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [başa, -a]*

5. Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
   Bīşügünında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [başa, -a]*
6. Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
   Ṭāli‘ olur **başuma** ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [başuma, -um, -a]*
7. Ḥavf-ı vişāle reşk ile aġyār idüp nizā‘
   Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş **başa** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [başa,]*
8. Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḥālişā
   Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse **baş** başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [baş,]*
9. İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
   Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [başıldı, -ı, -l, -dı]*

baş: *Yere basmak.*

1. Neşve bintü’l-‘inebi tā ki olaldan dāmād
   Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle **başup** virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [başup, -up]*
2. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
   Anuñ çün **başma** sā‘at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [başma, -ma]*

başal: *Soğan.*

1. Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan degül
   Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı **başal** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [başal,]*

başar: *Örtmek, bürümek, kaplamak.*

1. Olur Ḥāliş senüñ de belki ‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ
   Cilā-yı tūtiyā rād-ı **başardur** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 22). [başardur, -dur]*
2. Naḳş-ı ḫaṭı şaḥīfe-i dillerde mün‘akis
   Ḥātem-meniş **başar** dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [başar,]*
3. Her dem ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye **başar**
   Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [başar,]*

başdan çıkmış: *Baştan çıkması (Sevgilinin fesi bağlamında).*

1. Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
   Bu günāhı zāhid-i istiġfāra şor şorma bańa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [başdan çıḳmış,]*

başla: *Bir işi yapmak üzere harekete geçmek.*

1. Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
   Bīşügünında a kāfir o beyāż **başlar** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [başlar, -r]*

bast: *Etraf.*

1. Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış
   Noḳṭa-i reml ile **basṭ** itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [basṭ,]*

bāṭından: *Gizli.*

1. Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i cārīdür
   Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı ehl-i **bāṭından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [bāṭından,]*

bayram: *Bayram ‖ çok mutlu olunan gün ve zaman.*

1. İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
   Nā’il oldı leẕẕet-i la‘l-i lebe **bayramsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [bayramsuz, -suz]*
2. Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
   Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i **bayramdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [bayramdur, -dur]*

ba‘ż: *Bazı.*

1. Dest-i ḫayāle almaya gör **ba‘ż** ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [ba‘ż,]*

bāzār: *Alış-veriş, ticaret yapılan yer.*

1. ‘Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
   Bīve-i müfsid-tek ipligi **bāzāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [bāzāra, -a]*

bāzū: *Güç, kuvvet.*

1. Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
   Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [bāzū-yı, --yı]*
2. Ebrū-yı zūr-ı sā‘id-i nāzişle ḳalmadı
   Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 14). [bāzū-yı, --yı]*

bāzū-yı saḫt-ı naḫvet: *Kibrin katı pazısı, kibir.*

1. Çeker **bāzū-yı saḫt-ı naḫvet** ile ebruvān hergiz
   Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uşşāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [bāzū-yı saḫt-ı naḫvet, --ı]*

bed-du‘ā: *Birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış.*

1. Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña rāci‘dür
   Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna **bed-du‘ādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [bed-du‘ādan, -dan]*

bedel: *Karşılık, bir şeyin yerine verilen.*

1. Yāri görince dağdağa-i iştiyāḳ ile
   Ḫavf u niyāzumuz **bedeli** nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [bedeli, -i]*

beden: *Vücut, gövde.*

1. Şanki bu ṭab‘-ı raṣānetle ḫişār-ı naẓma
   Sırr-ı maẖmūn u me‘ān ile **bedendür** Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [bedendür, -dür]*

beden: *Gövde, cisim.*

1. ‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn **beden** ḳalmaz
   Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [beden,]*

bed-güher: *Mayası bozuk kimse.*

1. Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye Ḫāliş
   Raḳīb-i **bed-güheri** şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 12). [bed-güheri, -i]*

bedīd: *Görünür, açık, meydanda.*

1. Āh eylesem tecessüm idüp serv olur **bedīd**
   Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [bedīd,]*

be-dīdār: *Görünür, aşikar, açık.*

1. Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde **be-dīdār** oldı
   Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [be-dīdār,]*

bed-mizāc: *Kötü huylu.*

1. Mevc-āver olmada reg-i nabżında **bed-mizāc**
   Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 11). [bed-mizāc,]*

bedr: *Dolunay.*

1. Meh-i ḫüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
   Cemāl-i **bedr-i** yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [bedr-i, -i]*
2. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [bedr-i, -i]*
3. Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliş
   Bedr-i mehi nev-hāle ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 10). [bedr-i, -i]*

bedr-i ḫüsn: *Güzellik ayı II sevgilinin dolunay, ayın on dördü gibi güzelliği.*

1. Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
   Düşer faṣl-ı bahāra **bedr-i ḫüsn** ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [bedr-i ḫüsn,]*

bedr-i ḳamer: *Ayın tam bir daire olarak dolgun, parlak görüldüğü hali, dolunay.*

1. Şeb-i deycūr-ı cehle zā'il eyler şem'-i himmetdür
   Leb-ā-leb nūr ile **bedr-i ḳamerdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [bedr-i ḳamerdür, -dür]*
2. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
   Bu ġurre-i kemāle o **bedr-i ḳamer** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [bedr-i ḳamer,]*
3. Pāleheng olmaġa şāyeste degül **bedr-i ḳamer**
   Maṭla'-ı nūr-ı fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 23). [bedr-i ḳamer,]*

be-dūş: *Omuzda.*

1. Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş'al **be-dūş** olmış
   O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [be-dūş,]*

be-ġāyet: *Son derecede, pek ziyade.*

1. O bir mir'āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḫayretdür
   Be-ġāyet pür-'iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 18). [be-ġāyet,]*

be-gird: *İçeri sokma, idhal etme, girdirme.*

1. Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat **be-gird-i** ḫaṭ
   Şayḳal-zidā-yı levḥa-i şafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [be-gird-i, -i]*

begüm: *Efendim, canım.*

1. Sikender'sin **begüm** 'ibretle cism-i şāfı seyr eyle
   Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 11). [begüm,]*

behcet: *Güzellik, çekicilik, sevinç.*

1. Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
   'Āḳıbet bu **behcet** ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [behcet,]*

behcet-fürūz: *Güzellik.*

1. Feżā-yı sīne-i **behcet-fürūz-ı** dil-dāra
   Raḳīb 'uṣāre-i ṭūr-ı ḥasedle cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [behcet-fürūz-ı, -ı]*

be-kām: *Isteğine kavuşma.*

1. Mā-ḥaṣal mīrüm olup manṣıb-ı muḫlişle **be-kām**
   Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 25). [be-kām,]*

be-kef-i ġamze: *Sevgilinin can alıcı yan bakışının elinde.*

1. Dil siyeh-mest gelüp meykede-i nāzişden
   Tīġ u ḫançer **be-kef-i ġamze** levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [be-kef-i ġamze,]*

bekle: *Beklemek, durmak.*

1. Biz bün-i çāh-ı taḥassür **beklerüz** ey çerḫ-i dūn
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [beklerüz, -r, -üz]*
2. Bāb-ı cevrüñ **beklerüz** zencīrveş ey serv-i nāz
   Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [beklerüz, -r, -üz]*

bel bağlayam: *Bir kimsenin kendisine yardım edeceğine inanmak, güvenmek; hizmetine girmek.*

1. Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
   Miyānına nice **bel bağlayam** o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [bel bağlayam, -ya, -m]*

belā: *Afet, musibet, çok zor iş.*

1. Ḫāliş bu taṣavvufla taṣarruf ne **belādur**
   Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [belādur, -dur]*

be-leb: *Dudakta, dudağında.*

1. Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
   Āġūş-ı feyż-i leb **be-leb-i** perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [be-leb-i, -i]*

belīġ: *Belâgati olan, yerinde, güzel ve etkili söz söyleyen, belâgatli.*

1. Buña Nābī **Belīġ** ü Nā’ilī Rāġıb daḥı çoḳdur
   İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [belīġ,]*

belki: *Bir ihtimal.*

1. Olur Ḫāliş senüñ de **belki** ‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ
   Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [belki,]*

2. Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme şevri
   Ḥāżır bulınur mezra‘ada **belki** şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 12). [belki,]*
3. İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
   Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [belki,]*
4. Gelürdi **belki** sūy-ı i‘tidāle ‘unṣur-ı cānān
   Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [belki,]*
5. Belki bu nev-ġoncanuñ te’sīr iderdi gūşına
   Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [belki,]*

bellü: *Belli, aşikar, apaçık.*

1. Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden
   Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb **bellü** gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 14). [bellü,]*
2. Kitāb-ı şafḥa-i ruḫsārı **bellü** ḫaṭṭ u hāmişden
   Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [bellü,]*
3. Degüldür ġāze gül-gün āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
   ‘ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes **bellüdür** ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [bellüdür, -dür]*
4. Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid
   Dükān-ı sin-keşān pes **bellüdür** āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [bellüdür, -dür]*

ben: *Birinci teklik şahıs zamiri.*

1. Ben o ‘Īsī lebi şordum daḫı Mūsāda iken
   Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şem‘-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [ben,]*
2. Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
   Rū-siyeh **ben** gibi bir ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [ben,]*
3. Bilürem **ben** bu dile bülbül-i şeydā dirler
   Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [ben,]*
4. Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār uymaz
   Ceybden ‘aklumı almış **beni** itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [beni, -i]*
5. İtse de devrān **benüm** ney-pāre-i baḫtum şikest
   Şafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḫoş-gūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [benüm, -üm]*
6. Ḥācet mi ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
   Ben bildigüm budur hele re’y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [ben,]*
7. Va‘de-i ḫulfını **ben** ol dedenüñ bilmez idüm
   Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [ben,]*
8. ‘İẕārı farḳ idemem **ben** gül-i muḫammerden
   Vücūd ı tā ser ü pā lü’lü’-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [ben,]*
9. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar **benüm** de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [benüm, -üm]*
10. Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
    Baḳmadı bir dem **benüm** dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [benüm, -üm]*
11. Vaḳ‘a-i tārīḫ-i hicrānum **benüm** mażbūṭ iken
    Ḥādiṣāt-ı ravżatü’l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 15). [benüm, -üm]*

bende: *Kul, köle.*

1. Bendesi ġavṭa-ḥor-ı lücce-i ‘işyān olsa
   Ol yüm-i maġfiret-i ḥażret-i Gufrān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 5). [bendesi, -si]*
2. Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
   Ḫāliṣā vardur Ḥaḳīḳat **bende-i** dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [bende-i, -i]*

bender-i: *Liman, iskele, şehir.*

1. Neyl içün **bender-i** nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
   Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 9). [bender-i,]*

bend-i sevdā: *Aşk bağı.*

1. Girdi baḫt-ı siyehüm beynine zülf-i siyehüñ
   Şeb-i hicrāna olup fāṣıla **bend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [bend-i sevdā,]*
2. Ḥalḳa-der-ḥalḳa olup mevcine dūd-ı āhum
   ‘Āḳıbet itdi dilüm silsile **bend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 12). [bend-i sevdā,]*

beni: *Birinci teklik şahıs zamiri ll âşık.*

1. Enfās-ı tayyibeyle **beni** ḥişşe-mend idüp
   Ḫāliş virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 21). [beni,]*
2. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum degül **benüm**
   Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [benüm,]*
3. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum degül **benüm**
   Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [benüm,]*
4. Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
   Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [benüm,]*
5. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
   Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [benüm,]*
6. Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
   Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [benüm,]*
7. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
   Āyīne-i dilümde gümānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [benüm,]*
8. Rü’yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
   Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [benüm,]*
9. Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem
   Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül **benüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 14). [benüm,]*
10. Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ **beni**
    Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [beni,]*
11. Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ **beni**
    Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [beni,]*

12. Keşret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
    Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [beni,]*
13. Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
    Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [beni,]*
14. Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliṣ hemān
    İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 18). [beni,]*
15. Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
    Ḫāliṣā ol bāde-i naḫvet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 20). [beni,]*
16. Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ īmā ider
    Çeşm-i gūyāsındaki ṣoḥbet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 18). [beni,]*
17. Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
    Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [beni,]*
18. ‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş
    Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu ‘ıllet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [beni,]*
19. Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
    Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 12). [beni,]*
20. Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
    Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [beni,]*
21. Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
    ‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [beni,]*
22. Eylesem de ol ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
    Ġamze-i çeşmindeki vaḥşet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [beni,]*
23. Almasam āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl-i vuṣlatuñ
    Nīm-laḫẓa sūziş-i ḥasret helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [beni,]*
24. La‘l-i nābuñ yād ile lezzet helāk eyler **beni**
    Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [beni,]*
25. La‘l-i nābuñ yād ile lezzet helāk eyler **beni**
    Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler **beni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [beni,]*

beñze-: *Benzemek.*

1. Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri ḫaṭāyī ḳāġıda
   Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 13). [beñzedüp, -d, -üp]*

beñze-: *Andırmak, gibi olmak, denk olmak.*

1. Bu nev-zemīn-i Sābite **beñzer** mi Ḫāliṣā
   Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [beñzer, -r]*

beñzed: *Benzemek.*

1. Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la‘lüñ müdām
   Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [beñzedür, -ür]*

beñzer: *Benzemek.*

1. Ḫāliṣ mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite
   Beñzer velī yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [beñzer,]*

berāber: *Birlikte, beraber.*

1. Dil **berāber** olur aġyāre nevāzişlerde
   Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [berāber,]*

ber-dest: *Eli üzerine.*

1. Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
   Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı **ber-dest** dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [ber-dest,]*

ber-düş: *Başıboş.*

1. Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
   Derūnuñ pür-güneh **ber-düş-ı** semmūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [ber-düş-ı, -ı]*
2. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
   Fikri āġūşına endīşemi itmiş **ber-düş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [ber-düş,]*

bere: *Kuzu, koyun yavrusu.*

1. Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp āh
   Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum **berelendi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [berelendi, -len, -di]*

berg: *Yaprak.*

1. Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
   Temūzı ‘ışḳı **berg** ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12). [berg,]*
2. Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
   Nūrı ‘ārıżdur çü **berg-i** āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [berg-i,]*
3. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda **berg-i** bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [berg-i,]*
4. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda **berg-i** bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [berg-i,]*
5. Sīm-āb-ı mevc **berg-i** gül-i naḳş-ı ārıżuñ
   Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [berg-i, -i]*

6. Düşerdi **berg-i** ʿiẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
   Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [berg-i,]*
7. Yār der-ḫāb idi düşdi **berg-i** rūya eşk-i ter
   Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [berg-i,]*

berg-i gül: *Gül yaprağı.*

1. Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
   Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [berg-i gül,]*
2. Ḫāliş ḳulıdur gülşen-i esrār-ı Ḫudānuñ
   Renciş viremez berg-i güle ḫār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [berg-i gül,]*
3. Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
   Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 18). [berg-i gül,]*

berg-i ḫazān: *Sonbahar yaprağı.*

1. Ḫasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū **berg-i ḫazān**
   Ravż-ı endīşemde şāhum şāḫ-ı zerdālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 11). [berg-i ḫazān,]*

berg-i ḥüsnüñ: *Güzellik yaprağı.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [berg-i ḥüsnüñ, -üñ]*

berg-i ruḫsār-ı: *Yanak, yaprağı, yanak.*

1. Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ
   Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [berg-i ruḫsār-ı, --ı]*

berg-i rūlaruñ: *Can yaprağı.*

1. Gülzār-ı vaḥdet içre açup **berg-i rūlaruñ**
   Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [berg-i rūlaruñ, -lar, -uñ]*

ber-leb: *Dudakta.*

1. Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā'ubālīden
   Öper ʿayyāş-meşreb cām **ber-leb** bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 14). [ber-leb,]*

ber-ṭaraf: *Bir yana, şöyle dursun.*

1. İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken **ber-ṭaraf**
   Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [ber-ṭaraf,]*

berü: *Bu tarafa, bu yana, buraya, beriye.*

1. Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā'iẓ
   Öteden **berü** olur soḥbet-i rindān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [berü,]*

berüñ: *Yaprak, yemiş.*

1. Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
   Ne farḳı var 'acebā sīm-āyīne ile **berüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [berüñ,]*

bes: *Kafi, yeter, yetişir.*

1. Degüldür ġāze gül-gün āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
   ' İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi **bes** bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [bes,]*
2. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum **beşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [beşe, -e]*

besle: *Büyütmek, barındırmak.*

1. Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
   Şeh-bāz-ı ġamzı şayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [besle,]*
2. Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
   Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [besle,]*
3. Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
   Neşv ü nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [besler, -r]*
4. Toḫm-ı emeli ekmek içün **besleme** ṣevri
   Ḫāżır bulınur mezra'ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 11). [besleme, -me]*

best: *Uzun, yüksek.*

1. Ḥarīr-i pāre-i zülfi derīçehā-yı dile
   Ḥavāsı teb zer-i kānumda **best** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [best,]*

beste: *Bağlı, bağlanmış.*

1. Dilüñ kemerde degül çār-mışra'a naẓarı
   O mū-miyānına **beste** uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [beste,]*

2. Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
   Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste **bestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 12). [bestedür, -dür]*
3. Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
   Ol mū-miyāna **besteligüm** köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [besteligüm, -lig, -üm]*
4. Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
   Ol mū-miyāna besteligüm köhne **bestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [bestedür, -dür]*
5. Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū
   Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste **bestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [bestedür, -dür]*
6. Bālāda yoḳ dilüñ naẓarı **bestedür** bezim
   Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [bestedür, -dür]*

bevvāb: *Kapıcı.*

1. Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
   Reft ü rūba göyüne(?) **bevvāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [bevvāba, -a]*

beyābān: *Çöl, sahra.*

1. Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
   Atıldı deşt ü **beyābāna** ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [beyābāna, --a, -]*

beyābān: *Çöl, sahra, badiye.*

1. O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
   Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı **beyābān** vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [beyābān,]*

beyān: *Anlatma, açık ve güzel söyleme, ifade.*

1. İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri **beyān**
   Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 13). [beyān,]*
2. Açıldı baḫş-i fenn-i **beyān-ı** melāḥati
   Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [beyān-ı, --ı]*
3. Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür feylesof
   Hep **beyān** itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [beyān,]*
4. Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir **beyān** itdi
   Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [beyān,]*
5. O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ **beyān** eyler
   Dü-ṣūretli mesā’ilden şaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [beyān,]*
6. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum degül benüm
   Rāh-ı mecāz fenn-i **beyānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [beyānum, -u, -m]*

beyān-ı ḥāmede: *Kalemin açıklaması, beyanı.*

1. Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı la'l ile
   Bu **beyān-ı ḥāmede** ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 16). [beyān-ı ḥāmede, -de]*

beyāż: *Beyaz.*

1. Diḳḳatle **beyāż-ı** şafaḳ-ı gerdeni seyr it
   Gördükce ḥaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [beyāż-ı, -ı]*
2. Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
   Bīşügünında a kāfir o **beyāż** başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [beyāż,]*

beyn: *Ara, orta.*

1. Girdi baḫt-ı siyehüm **beynine** zülf-i siyehüñ
   Şeb-i hicrāna olup fāşıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [beynine, -i, -n, -e]*

beyt: *İki dizeden oluşan nazım birimi.*

1. O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş
   Bu nüh **beyte** naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [beyte, -e]*
2. Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
   Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [beyninde, -i, -n, -de]*

beyt-i tevekküldür: *Tevekkül evi, tevekkül.*

1. Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feth ider bir gün saña
   Ḫāliṣā **beyt-i tevekküldür** bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [beyt-i tevekküldür, -dür]*

beyze: *Yumurta (yuvarlak şekli ile yazı bağlamında).*

1. Ḫāliṣā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab'uñ
   Günde bir **beyze-i** rengīnden olur ma'nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [beyze-i, --i]*

bezim: *Dostlar toplantısı, içki meclisi.*

1. Bālāda yoḳ dilüñ naẓarı bestedür **bezim**
   Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [bezim,]*
2. Bālāda yoḳ dilüñ naẓarı bestedür **bezim**
   Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [bezim,]*
3. Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
   Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [bezim,]*

4. Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i ṭab‘
   Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [bezim,]*
5. Erbāb-ı fende ḳalmasa ma‘nā-yı ebruvān
   Hem-çün kepāde mışra‘-ı ber-cestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [bezim,]*
6. Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
   Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [bezim,]*
7. Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
   Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [bezim,]*
8. Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
   Ḫavf u niyāzumuz bedeli nestedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [bezim,]*
9. Zencīr-bend-i ma‘ṣiyetüz gerçi Ḫāliṣā
   ‘Afv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür **bezim** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [bezim,]*

bezir-ger: *Tohum atma, tohum saçma.*

1. Zemīn-i Sābite ekmiş **bezir-ger-i** ḫāmuñ
   Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [bezir-ger-i, -i]*

bezm: *Sohbet, yaran sohbeti ǁ ziyafet, işret sohbeti.*

1. Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına
   Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [bezm-i, --i]*
2. Sāḳī çü hāle şem‘ine pervānelikledür
   Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [bezm-i,]*
3. Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh **bezm-i** muṣavvirde
   Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [bezm-i,]*
4. Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri ‘ālem-i misāl
   Seyr it ṣafā-yı **bezm-i** muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [bezm-i,]*
5. Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma gelmez kesel
   Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [bezm-i,]*
6. Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū
   Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [bezme, -e]*

bezm-i cānān: *Sevgilinin bulunduğu meclis.*

1. Dil olup la‘l-i yār ile sūzān
   Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [bezm-i cānān,]*

bezm-i mey: *Şarap meclisi.*

1. Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
   Ḫabāb-ı çeşm-i bī-fer **bezm-i mey** bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [bezm-i mey,]*

bezm-i meyde: *Şarap meclisi.*

1. Ārzū-yı şemme-i la‘l ile şordum sāġarı
   Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [bezm-i meyde, -de]*

bezm-i meyi: *Şarap meclisi.*

1. Ne dem ki **bezm-i meyi** mey-keşān çeker çevirür
   O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [bezm-i meyi, -i]*

bezm-i muṣavvirdeki: *Tasvir edilmiş, anlatılmış meclis.*

1. Ol **bezm-i muṣavvirdeki** taṣvīrümi seyr it
   Cānāne ile ol meh-i Ken‘ān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [bezm-i muṣavvirdeki, -de, -ki]*

bezminde: *Eğlence meclisi, meclis.*

1. Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem **bezminde** rindāna
   Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [bezminde, -i, -n, -de]*

bī-amān: *Acımasız || Sevgili.*

1. Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz **bī-amān** feṣṣādsın
   Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [bī-amān,]*

bī-ārām: *Rahatsız, huzursuz.*

1. Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
   Pertev-i mihrüñle dil çün jāle **bī-ārāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [bī-ārāmdur, -dur]*

bī-ca: *Yersiz, olmadık yere, gereksiz yere.*

1. O çeşm-i sūzen-i müjgāna rişte-i emeli
   Ḳumāş-ı ḥüsnine **bī-cā** deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [bī-cā,]*

bī-çāre: *Çaresiz, düşkün, zavallı.*

1. Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
   Olmadı **bī-çāre** mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [bī-çāre,]*

bī-cedel: *Tartışmasız; kavga etmeden.*

1. Girye-ḫīz-i ʻaks-i ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
   Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ʻışḳum **bī-cedel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [bī-cedel,]*

bī-çeşm: *Kör, gözleri görmeyen.*

1. Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı nümāyān
   Ḥasret çeker ol ʻāşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [bī-çeşm,]*

bīd: *Söğüt ağacı.*

1. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda berg-i **bīd-i** cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [bīd-i,]*
2. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda berg-i **bīd-i** cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [bīd-i,]*

bī-edeb: *Edepsizlik.*

1. Ṣūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
   Çoḳ tedebbür eylemişdür **bī-edebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [bī-edebdür, -dür]*

bī-elḳāb: *Osmanlı belgelerinde muhatabın sıfatlarının sayıldığı hitap cümlesine verilen ad.*

1. Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri ḫaṭāyī ḳāġıda
   Jāj-ḫā mektūb-ı **bī-elḳāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 14). [bī-elḳāba, -a]*

bī-emān: *Aman vermeyen, amansız, zalim.*

1. Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
   O ḫūn-rīz-i müjeñ bir **bī-emān** ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [bī-emān,]*

bī-engübīn: *Bal.*

1. A Ḫāliş bu müseddes hānemüz **bī-engübīn** olmaḳ
   O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [bī-engübīn,]*

bī-hāba: *Uykusuz, aşk derdinden gözüne uyku girmeyen (kimse).*

1. Āh ey çeşm-i füsūn **bī-ḥāba** döndürdüñ beni
   Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [bī-ḥāba,]*

bī-hengām: *Zamansız.*

1. O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş
   Bu nüh beyte naẕīreñ gerçi **bī-hengāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [bī-hengāmdur, -dur]*

bī-hūş: *Akılsız, şuursuz.*

1. Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār uymaz
   Ceybden ‘aklumı almış beni itdi **bī-hūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [bī-hūş,]*
2. Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i sīne-i yāri
   Olursam mest-i **bī-hūşı** diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [bī-hūşı, -ı]*
3. Görmeden **bī-hūş** olurlarmış seni ey mest-i nāz
   Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [bī-hūş,]*

bī-imsāk: *Kendini tutmak. Bir şeyden el çekme.*

1. Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı **bī-imsāk**
   Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [bī-imsāk,]*

bī-islām: *İslam olmayan (yer, şey) (gamze bağlamında).*

1. Kişver-i kāfir ziḥām-ı ‘işve-i pür-neşvesin
   Ġamze pür-āşūb bir serḥadd-i **bī-İslāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [bī-islāmdur, -dur]*

bī-jāle: *Sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen su damlaları, çiy, şebnem.*

1. Piyāle bir gül-i **bī-jāledür** pür-dāġ-ı dil lāle
   Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [bī-jāledür, -dür]*

bī-kīne: *Kinsiz, nefret duymayan.*

1. Reng virmede ṣahbā gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā
   Yāri idemez sīne-i **bī-kīnede** maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [bī-kīnede, -de]*

bil: *İdrak etmek, kavramak.*

1. Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne **bilmez** gūyiyā
   Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [bilmez, -mez]*
2. Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā dirler
   Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [bilürem, -ür, -em]*
3. Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
   Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*
4. Vaḳt-i ʻömrini itme ṣarf-ı hevā
   Naḳd-i enfāsı **bil** ḥisāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 14). [bil,]*
5. Vaʻde-i ḫulfını ben ol dedenüñ **bilmez** idüm
   Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [bilmez, -mez]*
6. Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
   Ḫaylice **bilür** pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 20). [bilür, -ür]*
7. Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭaʻn olmış
   Zāhidā itme ḫaṭā diş **biliyor** dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [biliyor, -iyor]*
8. Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş **bilür** ol şūḫ
   Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [bilür, -ür]*
9. Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya
   Ol āfet vaʻde durmaz virme **bil** inkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [bil,]*
10. Hele bintü'ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ʻaceb zevce
    Ki **bilmem** kilk ile mīnā gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [bilmem, -me, -m]*
11. Bilindi irtifāʻ-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
    Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u usturlābdur bāʻis *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 13). [bilindi, -i, -n, -di]*
12. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
    Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil **bilmez** ʻasel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [bilmez, -mez]*
13. Ḥācet mi ḳaldı mışraʻ-ı çār-ı tedebbüre
    Ben **bildigüm** budur hele re'y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [bildigüm, -dig, -üm]*
14. Ṭıfl iken **bilmezdi** girdi şimdi on dört yaşına
    Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [bilmezdi, -mez, -di]*
15. ʻĀşıḳ-ı āluftesin ʻāciz eṭibbā derdine
    Çoḳ zamāndur Ḥālişā bīmārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [bildüm, -dü, -m]*
16. Dūd-ı āh-ı ʻandelīb itmiş tecessüm bāġda
    Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [bildüm, -dü, -m]*
17. Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḫüsni taṣvīr itdiler
    Dād elinden şāʻirüñ nā-çārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [bildüm, -dü, -m]*

18. Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer **bilmezler**
    Sālikān-ı reh-i cānān faner **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [bilmezler, -mez, -ler]*
19. Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer **bilmezler**
    Sālikān-ı reh-i cānān faner **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [bilmezler, -mez, -ler]*
20. Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
    Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [bilmezler, -mez, -ler]*
21. Dilde ṣafvet mi ḳodı zülf-i seḫāb-endūduñ
    Leşker-i ġam hele bir dürlü keder **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [bilmezler, -mez, -ler]*
22. Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ perçem-i müşgīne ġulüv
    Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [bilmezler, -mez, -ler]*
23. Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
    Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer **bilmezler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [bilmezler, -mez, -ler]*
24. Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
    Ey seḫāb-ı dīde gevher-bārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [bildüm, -dü, -m]*
25. Tıfl iken mektebde leb gül-nārsın **bildüm** seni
    Gül-‘iẕārı ġonca-i gülzārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [bildüm, -dü, -m]*
26. Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i‘cāz içre ey ‘Īsī-nefes
    Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [bildüm, -dü, -m]*
27. Ol mehüñ ḫīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
    Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [bildüm, -dü, -m]*
28. Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın **bildüm** seni
    Gül-‘iẕārı ġonca-i gülzārsın **bildüm** seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [bildüm, -dü, -m]*

bilād: *Şehirli.*

1. Bilād-ı rābi‘ası çār-ṣūret-i ḫaṭ ile
   Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 13). [bilād-ı, -ı]*

bī-lerziş: *Titremez, titremeden.*

1. Ẕātında o **bī-lerziş** ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
   Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [bī-lerziş,]*

billūr: *Billûr, şeffaf cam. Şeffaf bir cevher.*

1. Sifāl ü ma‘den-i **billūr** ü mīnā sāġar-ı şahbā
   Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [billūr,]*

bilme: *(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.*

1. N’idigün **bilmem** ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘iẕār
   Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īs̱āra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 21). [bilmem, -m]*

bī-ma‘ni: *Manasız, anlamsız.*

1. Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’s̱īr
   Oḳur güftār-ı **bī-ma‘nī** gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [bī-ma‘nī,]*

bīmār: *Hasta.*

1. Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
   Kevnüñ ṭabīb-i ḥāẕıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 15). [bīmār-ı, -ı]*
2. O rütbe cism-i ża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
   Zemīn üzre düşen sāyem daḫı **bīmārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [bīmārdur, -dur]*
3. ‘Āşıḳ-ı āluftesin ‘āciz eṭibbā derdine
   Çoḳ zamāndur Ḫāliṣā **bīmārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [bīmārsın, -sın]*

bīm-i hazān: *Sonbahar korkusu.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor **bīm-i ḫazān** pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [bīm-i ḫazān,]*

bī-mürekkeb: *Mürekkepsiz.*

1. Ke s̱ret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
   Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [bī-mürekkeb,]*

biñ: *Bin.*

1. Biñ laḫẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı
   Ol şu‘le-i cevvāle-i pergār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 17). [biñ,]*
2. Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār idüp pesend
   Zāhid görince raḳṣ iderek didi **biñ** yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [biñ,]*
3. Günde **biñ** ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā īs̱ār ider
   Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [biñ,]*

binā: *Bina, yapı.*

1. Geh ider **bīnāları** mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
   Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā'-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [bīnāları, -lar, -ı]*
2. Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise
   Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i **bīnā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 12). [bīnā-yı, --yı]*

bī-naġam: *Namesiz, ahenksiz.*

1. Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş
   Nice kem-māye kilk-i **bī-naġam** şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [bī-naġam,]*

bī-nakş: *Nakışsız, süssüz.*

1. Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü **bī-naḳş** ol
   Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [bī-nakş,]*

bī-nevā: *Sessiz sedasız, zavallı.*

1. Kem-māye **bī-nevālara** zāhid teraḥḥum it
   İḫlāş-ı penç-gāh oḳu 'uşşāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [bī-nevālara, -lara]*
2. 'Uşşāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup
   Kem-māye **bī-nevālara** itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [bī-nevālara, -lara]*

binīşden: *Üst üste binmiş olan.*

1. Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı 'ahdi seyr eyle
   Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü **binīşden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [binīşden,]*

bī-niyāz: *Niyazsız, ihtiyaçsız, müstağni.*

1. Virür nuḥūseti elbette ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ
   Teşebbüş itmede ḥırmāna **bī-niyāz-ı** ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [bī-niyāz-ı, -ı]*

bintü'l-'ineb: *Üzümün kızı II şarap.*

1. Neşve **bintü'l-'inebi** tā ki olaldan dāmād
   Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [bintü'l-'inebi, -i]*
2. Sāġar-ı ṣahbāyı gör Cem nesli bir tīredür
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek **bintü'l-'ineb** hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [bintü'l-'ineb,]*

3. Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliş neşve-i rūy-ı nigār
   Duḫt-ı rezle şıḳma pek **bintü'l-'ineb** hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 10). [bintü'l-'ineb,]*
4. Bintü'l-'inebcigüñ başı mı çıḳdı bacadan
   İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 9). [bintü'l-'inebcigüñ, -cigüñ]*
5. Mey-āşām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
   Zifāf it ḳanberi **bintü'l-'ineble** ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [bintü'l-'ineble, -le]*

bintü'ş-şefe: *Diş(ler)?.*

1. Eyledi dāmād iken **bintü'ş-şefeyle** imtizāc
   Ḫāme Ḫāliş ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [bintü'ş-şefeyle, -yle]*

bir: *Bir, belgisiz sıfat.*

1. Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına
   Bezm-i meyde yāre olmaz **bir** gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [bir,]*
2. Ḳāmet-i ra'nāsı **bir** maẕmūna olmaz āşinā
   Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [bir,]*
3. Bir nevāzişle devā it ey ṭabīb-i rūzgār
   Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma'cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 13). [bir,]*
4. Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü'd-dīn-i Kübrādur
   Döner **bir** ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [bir,]*
5. Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż'ı sipihrüñ
   Bir gün idemem re'yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [bir,]*
6. Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān
   Yāruñ 'aceb engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [bir,]*
7. Daḫı **bir** şīr ü şeker-ḫūrde o mīrān henūz
   İdemez 'āşıḳına def'-i ḫarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [bir,]*
8. Her sīnede **bir** taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ
   Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [bir,]*
9. Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş 'uşşāḳ
   Çekerler sīneye **bir** sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [bir,]*
10. Yanar **bir** şu'le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
    Döner 'uşşāḳına **bir** bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [bir,]*
11. Yanar **bir** şu'le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
    Döner 'uşşāḳına **bir** bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [bir,]*
12. O **bir** mir'āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḫayretdür
    Be-ġāyet pür-'iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [bir,]*
13. Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider **bir** gün saña
    Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [bir,]*
14. Ḫālişā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab'uñ
    Günde **bir** beyze-i rengīnden olur ma'nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [bir,]*

15. Bu dehen ey ġonca-fem **bir** noḳṭa-i evhāmdur
Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [bir,]*
16. Kişver-i kāfir ziḥām-ı ‘işve-i pür-neşvesin
Ġamze pür-āşūb **bir** serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [bir,]*
17. Gūşına itmez eşer āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
Ol gül-i ter nām-ver **bir** māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [bir,]*
18. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [bir,]*
19. Ol perī **bir** laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [bir,]*
20. O çeşm-i mesti **bir** ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [bir,]*
21. Bulup bu nev-zemīnde **bir** defīne Hindū-yı ḫāme
Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [bir,]*
22. Sāġar-ı şahbāyı gör Cem nesli **bir** tīredür
Duḫt-ı rezle şıḳma pek bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [bir,]*
23. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde **bir** deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [bir,]*
24. Ḫam-ı gīsūlara **bir** baḫt-ı siyeh-kār ister
Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [bir,]*
25. Çarpmışdur o perīyi yine **bir** çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [bir,]*
26. Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
Rū-siyeh ben gibi **bir** ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [bir,]*
27. Ḫāliṣā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle **bir** tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [bir,]*
28. Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā dirler
Saña **bir** ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [bir,]*
29. Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
Ḳomaz **bir** mīve bāġ-ı ‘işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [bir,]*
30. Olur **bir** köhne maẕmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [bir,]*
31. Çeşm-i bülbül göricek **bir** güli gülzāra çıḳar
Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [bir,]*
32. Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i ‘arūs
Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [bir,]*
33. ‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
İşitse **bir** ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [bir,]*
34. Rūḥ **bir** murġ-ı muşavverdür ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taşvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [bir,]*
35. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile **bir** āh eylesem
Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [bir,]*
36. Vaṣf-ı ḳand-ı la‘li Ḫāliş sāḥa-i tanẓīrde
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 18). [bir,]*
37. Dilde şafvet mi ḳodı zülf-i seḫāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele **bir** dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [bir,]*

38. Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [bir,]*
39. Temāşā eylesem āyīne-i ḥulyāda endāmuñ
Dilüm **bir** ḥayli müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [bir,]*
40. ‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
Gelmez hele **bir** ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [bir,]*
41. Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye **bir** dem mi olur sāġar-ı Cem’süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [bir,]*
42. Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [bir,]*
43. Şākirüñ tanẓīri eşnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı **bir** naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [bir,]*
44. Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre **bir** zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [bir,]*
45. Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ **bir** bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [bir,]*
46. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden **bir** nişān yoḳ güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [bir,]*
47. İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 14). [bir,]*
48. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [bir,]*
49. Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
Rind-i kec-mest-i felek devr idemez **bir** cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [bir,]*
50. Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile **bir** ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [bir,]*
51. Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le **bir** sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [bir,]*
52. Bu zaḫm-ı dil nihān **bir** ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān **bir** āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [bir,]*
53. Bu zaḫm-ı dil nihān **bir** ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān **bir** āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [bir,]*
54. Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen **bir** yanar āteş
Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [bir,]*
55. Piyāle **bir** gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [bir,]*
56. Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile **bir** meclisde vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [bir,]*
57. Gūyā ufuḳ-ı nāzda **bir** mihr-i müşa‘şa‘
Ol rütbe eşi‘ayla durur ḫāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [bir,]*
58. Hemān gülde mi tertīb **bir** güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [bir,]*
59. Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir kim
Zihī bu ter-zemīn **bir** ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [bir,]*

60. Bir tāze ṭıfl-ı maʿnī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [bir,]*
61. Çeşm-i zer dīdesine degme **bir** ʿayyār uymaz
Ceybden ʿaklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [bir,]*
62. Deşt-i nāz-ı vaḫşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāş
Olmadı **bir** būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [bir,]*
63. Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı **bir** laḫẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [bir,]*
64. Böyle būy-ı kākülüñ ruḥsāra eylerse dirīġ
Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [bir,]*
65. Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭabʿuma **bir** māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [bir,]*
66. Açdum yine bu şeş-per-i ṭabʿumla **bir** zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [bir,]*
67. Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ
Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [bir,]*
68. Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ʿuşşāḳa
Olamaz **bir** dil-i aġyār-ı leʾīmān vâsiʿ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [bir,]*
69. Mihr-i ʿāşıḳ olamaz naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı **bir** meh-i nev nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [bir,]*
70. Vaʿde-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
Bize de olmadı **bir** demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [bir,]*
71. Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir **bir** ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [bir,]*
72. Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mızrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [bir,]*
73. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [bir,]*
74. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı **bir** ṭaraf çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez **bir** düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [bir,]*
75. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı **bir** ṭaraf çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez **bir** düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [bir,]*
76. Esrārını **bir** ġoncaya fāş itme çü bülbül
Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [bir,]*
77. Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi evveller
Ḳondı ruḥsārına **bir** ḥüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [bir,]*
78. ʿAceb mi tāze maʾnā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şiʿre müşgīn-sāz **bir** mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [bir,]*
79. Raḳībe itdigün evżāʿı hep **bir** bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [bir,]*
80. Raḳībe itdigün evżāʿı hep **bir** bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [bir,]*
81. Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma **bir** kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [bir,]*
82. Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı şoruñ **bir** meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [bir,]*
83. Ḫayāl-i vuṣlatı şanduḳ dilden oldı zer-dīde
Suʾāl itdüm anı **bir** sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [bir,]*
84. O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil **bir** kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [bir,]*

85. Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ **bir** çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [bir,]*
86. Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz **bir** şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [bir,]*
87. Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [bir,]*
88. Başa çekdi bizi **bir** çırpıda dürzī-i şūḫı
Bīşügūnında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [bir,]*
89. Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh **bir** ḫāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [bir,]*
90. Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı **bir** ḫāsiyet yazmış
Henūz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [bir,]*
91. Kemer **bir** ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [bir,]*
92. Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ **bir** sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [bir,]*
93. Tıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
Baḳmadı **bir** dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [bir,]*
94. Bir zemīn-i köhne buldum Ḫāliṣā açdum yine
Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [bir,]*
95. ‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḫı
Ḥaşr olur **bir** daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [bir,]*
96. Ḫāliṣā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
Feṭḥa **bir** sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 26). [bir,]*
97. İtmiş güşāde **bir** gül-i ra‘nā-yı Gülşenī
Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [bir,]*

98. Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ **bir** āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [bir,]*
99. Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i‘cāz içre ey ‘Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [bir,]*
100. Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş **bir** perī
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15). [bir,]*
101. Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la‘lidür **bir** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [bir,]*

bir ḳaṭre: *Bir damla, çok az.*

1. Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [bir ḳaṭre,]*

bırak: *Ardında bırakmak, koymak.*

1. Ne vaḫşetler **bıraḳmış** çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
   Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [bıraḳmış, -mış]*
2. Bu iḥtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş
   Girü **bıraḳmadı** destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [bıraḳmadı, --ma-dı]*

biraz: *Biraz.*

1. Biraz bacaḳlı **biraz** fındıḳ ile zer maḥbūb
   Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [biraz,]*
2. Du'ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā'iẓ
   Yuṭup şarāb-ı riyāyı **biraz** sevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [biraz,]*

bī-revāc: *İtibarsız, değersiz.*

1. Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
   Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [bī-revāc,]*

bī-sīm-āb: *Gümüş suyu.*

1. O bir mir'āt-i **bī-sīm-āb-ı** lerziş bāb-ı ḥayretdür
   Be-ġāyet pür-'iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [bī-sīm-āb-ı, -ı]*
2. 'Aceb mir'āt-ı **bī-sīm-ābdur** āyīne-i ḫulyā
   Teb-i bī-tāb-ı ḥayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 15). [bī-sīm-ābdur, -dur]*

bī-siper: *Sipersiz, korumasız.*

1. Şaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
   Ol ḫande-i verālarına **bī-siper** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [bī-siper,]*

bī-sūd: *Boş yere, boşuna, faydasız.*

1. Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp āh
   Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [bī-sūd,]*

bit: *Sona ermek, tamamlanmak.*

1. Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān olmış
   Dāġı sīnemde **biter** serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [biter, -er]*
2. Fürūġ-ı āteş-i terle 'iẕārı gördükce
   Bu bāġ-ı dilde **biter** ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [biter, -er]*

3. Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
   Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [biter, -er]*
4. Gül-'iẕārında o yāruñ ḫāl-i 'anber-bū **biter**
   Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taṣvīrdür şeb-bū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [biter, -er]*
5. Gül-'iẕārında o yāruñ ḫāl-i 'anber-bū **biter**
   Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taṣvīrdür şeb-bū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [biter, -er]*
6. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i şad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
   Deşt-i ġamz-ı sāḥir-i çeşminde hep āhū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [biter, -er]*
7. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
   Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū **biter (***Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [biter, -er]*
8. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
   Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şişemde tenbākū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 10). [biter, -er]*
9. Ḫasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū berg-i ḫazān
   Ravż-ı endīşemde şāhum şāḫ-ı zerdālū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 12). [biter, -er]*
10. Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
    Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 14). [biter, -er]*
11. Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı la'l ile
    Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 16). [biter, -er]*
12. Vaṣf-ı ḳand-ı la'li Ḫāliş sāḥa-i tanẕīrde
    Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū **biter** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 18). [biter, -er]*

bī-tāb: *Yorgun, takatsız, güçsüz.*

1. İdelden āyīne gözden nihān ol 'aks-i cānānı
   Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o **bī-tābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [bī-tābuñ,]*
2. Miyān-ı yāre vaḳt ile naẕardan mū-be-mū her şeb
   Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup **bī-tābdur** perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [bī-tābdur, -dur]*
3. 'Aceb mir'āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
   Teb-i **bī-tāb-ı** ḫayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [bī-tāb-ı, --ı]*

biter: *Tükenmek, sona ermek.*

1. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm 'ases gibi bārū degül ayāz-ı şabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [biterse, -se]*

bī-vefāsın: *Vefasız, sadakatsiz.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [bī-vefāsın,]*

bîve-i: *Dünya dulu.*

1. ʻArż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḥulḳuñ
   Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [bīve-i,]*

biz: *Birinci çokluk şahıs zamiri, biz.*

1. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm ʻases gibi bārū degül ayāz-ı şabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [bizüm, -üm]*
2. Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [biz,]*
3. Sāḳī çü hāle şemʻine pervānelikledür
   Bezm-i cemāl-i yāre **bizüm** intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [bizüm, -üm]*
4. Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
   Feryādı ʻandelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [biz,]*
5. Başa çekdi **bizi** bir çırpıda dürzī-i şūḫı
   Bīşügūnında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [bizi, -i]*
6. Biz āşināyız o ʻaks-i cemāle āyīnede
   Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [biz,]*
7. Vaʻde-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
   Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [bize, -e]*
8. Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
   Cānān ile **biz** ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [biz,]*

bīzār: *Rahatsız, bıkkın.*

1. Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şuʻle bir sāġar
   Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey **bīzārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [bīzārdur, -dur]*

boğaz: *İki kara arasından geçerek iki denizi birbirine bağlayan deniz kolu.*

1. Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
   Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 11). [boġazdan, -dan]*

boş: *Dolu olmayan, boş.*

1. Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
   Yüki **boşandı** raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [boşandı, -an, -dı]*

böyle: *Aynıyla, bu şekilde.*

1. Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete dizgin mi girer
   Eyledi pā-zede-i ʻışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [böyle,]*

2. Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı mażmūn
   Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [böyle,]*
3. Ḳumāş-ı hüsni gibi **böyle** tāze naḳş olmaz
   Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [böyle,]*
4. Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
   Ḳumāş-ı ḥüsni gibi **böyle** tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [böyle,]*
5. Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā **böyledür** Ḫāliş
   Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 11). [böyledür, -dür]*
6. Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ
   Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 11). [böyle,]*
7. Çār mışra‘la hele **böyle** ‘imādı ḳıṭ‘a
   Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a‘lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [böyle,]*
8. Zülfi nāf-i ḥotene perçemi müşg-i Çīne
   Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [böyle,]*

bozıl: *Bozulmak, işlemez, işe yaramaz duruma gelmek, ârızalanmak.*

1. Ebrūlarındadur naẓar-ı dil keşīdemüz
   La‘l-i lebüñ görince **bozıldı** ‘aḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [bozıldı, -dı]*

bozuḳ: *Bozulmuş olan.*

1. Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre
   Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [bozuḳ,]*

bu: *Bu, işaret zamiri.*

1. Ḥırz-ı cān itmiş iken va‘de-i vaṣluñ Ḫāliş
   ‘Āḳıbet eyledi **bu** ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [bu,]*
2. Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
   Yeter **bu** tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [bu,]*
3. Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
   Yeter o şūḫa maḥabbetle **bu** ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [bu,]*
4. Eküp ḥadīḳa-i ḥulyāya ṭoḫm-ı nergisini
   Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [bu,]*
5. Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
   Efendi çoḳ mı **bu** ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [bu,]*
6. O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā’il
   O demde maḳsim-i erzāḳ olur **bu** rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [bu,]*
7. Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ cān müteleẕẕiẕ
   Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [bu,]*
8. Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
   Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [bu,]*

9. Ẓuhūr itse eger **bu** ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
   Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 11). [bu,]*
10. Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
    Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [bu,]*
11. Bulup **bu** nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
    Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [bu,]*
12. Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
    Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [bu,]*
13. O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣüret
    Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [bu,]*
14. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
    Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [bu,]*
15. Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i vaʿd-i viṣāl
    Şehā **bu** baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [bu,]*
16. Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
    Bu ḫarābāt da ey muġbeçe miʿmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [bu,]*
17. Bilürem ben **bu** dile bülbül-i şeydā dirler
    Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [bu,]*
18. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
    Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [bu,]*
19. Ay sipihr-i ʿişve hem-çün raʿd **bu** üftāde nüh
    Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [bu,]*
20. Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
    Erbāb-ı ṭabʿa **bu** ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 12). [bu,]*
21. Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
    Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [bu,]*
22. Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
    Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [bu,]*
23. A Ḫāliş **bu** müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
    O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [bu,]*
24. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
    Felek **bu** çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [bu,]*
25. Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı laʿl ile
    Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 16). [bu,]*
26. Bu naẓm-ı dil-keş-i lü'lü'-ṭırāzı ey Ḫāliş
    Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [bu,]*
27. Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫālişā cānān idüp inṣāf
    Bu bir daʿvā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [bu,]*
28. Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne'şküftedür her ān
    Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [bu,]*
29. Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş **bu** gülşen bir yanar āteş
    Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [bu,]*
30. Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
    Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [bu,]*
31. Geçirdüñ ʿömri cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
    Budur cihānda hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [budur, -dur]*

32. Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [bu,]*
33. Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [bu,]*
34. Bu nev-ḫaṭ çār mışra‘la melāḥat resmini Ḫāliş
Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [bu,]*
35. Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḥulyāda
Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [bu,]*
36. Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir kim
Zihī **bu** ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [bu,]*
37. Vardı firāş-ı yāre ḫayālüm yavaş yavaş
Gitdi **bu** şuşa ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [bu,]*
38. Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü’l-ayn ile **bu** nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [bu,]*
39. Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı **bu** hāy ile hūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [bu,]*
40. Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya Ḫāliṣā
Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [bu,]*
41. Açdum yine **bu** şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş **bu** nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [bu,]*
42. Açdum yine **bu** şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş **bu** nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [bu,]*
43. Ḫācet mi ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm **budur** hele re’y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [budur, -dur]*
44. Çār mışra‘la hele böyle ‘imādı ḳıṭ‘a
Dīdeler görmedi Ḫāliş **bu** ne a‘lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [bu,]*
45. Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [bu,]*
46. Ḫaṭ gelmedi gūş eyleme feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde henūz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [bu,]*
47. Ḫāliş **bu** taṣavvufla taṣarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [bu,]*
48. Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge yaḳındür
Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [bu,]*
49. Farḳ eyle **bu** elfāz ile fārisleri şāhum
Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 15). [bu,]*
50. Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri şāhum
Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 16). [bu,]*
51. Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliş
Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 18). [bu,]*
52. Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri
Düşdi sevdālara **bu** ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 14). [bu,]*
53. Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li **budur** ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [budur, -dur]*
54. Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [bu,]*
55. Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
Vefāsı neş’e-i yek-laḫẓadur **bu** ‘ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [bu,]*
56. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [bu,]*

57. ‘Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
Esdi **bu** gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [bu,]*
58. Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur
Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [bu,]*
59. Rü’yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
Ey sīm-ten **bu** rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [bu,]*
60. Zāhid ile **bu** meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [bu,]*
61. Döküp ‘iẕārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [bu,]*
62. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir
Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [bu,]*
63. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir
Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [bu,]*
64. Feyż-baḫş olmadadur **bu** gül-i eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẕīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [bu,]*
65. Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı **bu** nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [bu,]*
66. Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet **bu** degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [bu,]*
67. Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [bu,]*
68. Bu iḫtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş
Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [bu,]*
69. Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [bu,]*
70. Perestiş itmek içün jāle şanma rūyında
Vużū’ ider **bu** gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bu,]*
71. Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [bu,]*
72. Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [bu,]*
73. Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül **bu** fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [bu,]*
74. Şanki **bu** ṭab‘-ı raşānetle ḫişār-ı naẕma
Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [bu,]*
75. Ḫāliṣā ḥāşılı **bu** nüh ṣadef-i devrānda
Şā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [bu,]*
76. Sende varken o melāḥat **bu** ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [bu,]*
77. Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya **bu** meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [bu,]*
78. Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [bu,]*
79. Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḫāliṣā
Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [bu,]*
80. Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol ziver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [bu,]*

81. Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [bu,]*
82. O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş
Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [bu,]*
83. Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [bu,]*
84. Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ʻıṭrı çāk itmiş **bu** zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [bu,]*
85. Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [bu,]*
86. Belki **bu** nev-ġoncanuñ te'sīr iderdi gūşına
Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [bu,]*
87. Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür **bu** ḫırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [bu,]*
88. Yāri çapraz altına almış pişürmişler **bu** şeb
Āferīn **bu** orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [bu,]*
89. Yāri çapraz altına almış pişürmişler **bu** şeb
Āferīn **bu** orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [bu,]*
90. Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn **bu** mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [bu,]*
91. Keşkül itmez **bu** hilāl-i feleki destinde
Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḫācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 19). [bu,]*
92. İtmiş güşāde bir gül-i raʻnā-yı Gülşenī
Açmış **bu** bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [bu,]*
93. Teşbīh olur mı gülşen içinde **bu** nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [bu,]*
94. Ḫāl-i ʻiẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna **bu** sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 16). [bu,]*
95. Giymez **bu** çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [bu,]*
96. Çār-mışraʻla miyān-beste nevā **bu** ṭavr ile
Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [bu,]*
97. Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda **bu** sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 12). [bu,]*
98. ʻİllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş
Ey ṭabīb-i ʻışḳ **bu** ʻillet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [bu,]*
99. Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
Bu ḥilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [bu,]*
100. Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse içün
Bu cām virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 12). [bu,]*
101. Ṭabīʻat daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı **bu** ḫaṭ u eşʻār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [bu,]*
102. Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar şoñra **bu** nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [bu,]*
103. Nühüfte naġmedür **bu** tīre-baḫt-ı beste-i ʻuşşāḳ
İder her mū gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 11). [bu,]*
104. Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi şayda
İdüp **bu** hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [bu,]*

105. Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [bu,]*
106. Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet şīt-i eş‘āruñ
Dü şen **bu** mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [bu,]*
107. Baḫt-ı siyehümden mi **bu** kec-vaż’ı sipihrüñ
Bir gün idemem re’yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [bu,]*
108. Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
Pā-der-rikāb-ı devlete **bu** iştihā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [bu,]*
109. Her dem ki pāy-ı nāzişi **bu** dīdeye başar
Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [bu,]*
110. Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı
Varken **bu** iḫtiḳān-ı müdārā devā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [bu,]*
111. Tefeyyüż lafẓa **bu** esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 15). [bu,]*
112. Tebessüm-rīz-i gül-ḥand olsada **bu** ṣūret-i devrān
Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [bu,]*
113. Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp **bu** kilk-i dür-efşānını
Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 13). [bu,]*
114. Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider bir gün saña
Ḫāliṣā beyt-i tevekküldür **bu** revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [bu,]*
115. Ola **bu** seb’a-i ebyāta naẓīreñ ta’līḳ
Ka’be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm’e ma’ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 15). [bu,]*
116. Rūya ey meh gelse ḫaṭ **bu** ḫüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [bu,]*
117. Ḫāliṣā mażmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [bu,]*
118. Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
Bu gülşenüñ hezārını görmiş güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [bu,]*
119. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [bu,]*
120. Görse **bu** şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş şarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [bu,]*
121. Keşret-i nuẕẕār ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [bu,]*
122. Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [bu,]*
123. ‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ **bu** dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [bu,]*
124. Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliş
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [bu,]*
125. Destinde **bu** şükūfe-i ḫāṭır-firībümüz
Nāçīz-i nīm-sebze-i ḫod-rūy-ı destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 11). [bu,]*
126. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār u gül **bu** gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [bu,]*
127. Ḳoşar kemānına **bu** dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [bu,]*

128. Bu naẕm-ı dil-keş-i lü’lü’-ṭırāzı ey Ḫāliş
Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [bu,]*
129. Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı ẕeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [bu,]*
130. Raḥīḳ-i būs-ı ‘iẕāruñla ehl-i keyf-i dile
Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [bu,]*
131. Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves
Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [bu,]*
132. Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
Bu günāhı zāhid-i istiġfāra şor şorma bańa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [bu,]*
133. Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
Māh-ı rūze gelmedi **bu** dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [bu,]*
134. Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
Eyle **bu** ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 14). [bu,]*
135. Sikkeye gelmez mi **bu** sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş’i yek-pāre şor şorma bańa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [bu,]*
136. Fürūġ-ı āteş-i terle ‘iẕārı gördükce
Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [bu,]*
137. Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i ma‘nī
Olur mı **bu** ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş‘ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [bu,]*
138. Bu ne sır ṣahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [bu,]*
139. Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [bu,]*
140. O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taşvīr
Bu āhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [bu,]*
141. Vir zekūt-ı cemālüñ ‘uşşāḳa
Bu kemāl-i ḥasen nişāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [bu,]*
142. Ḳalmazdı **bu** sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḥayret
Şādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [bu,]*
143. Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş **budur**
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [budur, -dur]*
144. Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş **budur**
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [budur, -dur]*
145. Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [budur, -dur]*
146. Çekse evān cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [budur, -dur]*
147. Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh nakş-ı nāz ide
Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [budur, -dur]*
148. Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [budur, -dur]*
149. Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [budur, -dur]*
150. İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş **budur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [budur, -dur]*

151. O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [bu,]*
152. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ **bu** gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [bu,]*
153. Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
ʻĀḳıbet **bu** behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [bu,]*
154. Bir nevāzişle devā it ey ṭabīb-i rūzgār
Yoḫsa **bu** dil-ḫasteler maʻcūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 14). [bu,]*

bu: *Koku.*

1. Bu mihr ü māhı görüp reng ü **bū** arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [bū,]*

buġday: *Buğday.*

1. Ol **buġday** eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp
Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [buġday,]*

b'ügsistedür: *Kırılmış, kopmuş.*

1. Meşām-ı dilde cemʻiyyet mi ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf ile **b'ügsistedür** şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 14). [b'ügsistedür,]*

bugün: *Bugün.*

1. Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı ʻiẕār ile āfītāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [bugün,]*

buḫūr: *Tütsü.*

1. Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya **buḫūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 14). [buḫūr,]*

bul: *Elde etmek, ulaşmak.*

1. Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
Teşbīh idecek şey **bulamam** tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [bulamam, -a, -ma, -m]*
2. Buldum o nihād ile siriştinde ṭabīʻat
Eyler nice mānīleri iẕhār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [buldum, -du, -m]*

3. Çü ‘ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
   O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [bulur, -ur]*
4. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
   Bir ‘andelīb-i nevāzā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [bulur, -ur]*
5. Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḫāliş
   Kenārı lücce-i deryā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 10). [bulur, -ur]*
6. Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh
   O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [bulur, -ur]*
7. O la‘l-i sāġar-ı ṣahbā arar **bulur** buluşur
   O cām-ı neşve-i mīnā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [bulur, -ur]*
8. O la‘l-i sāġar-ı ṣahbā arar **bulur** buluşur
   O cām-ı neşve-i mīnā arar **bulur** buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [bulur, -ur]*
9. Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
   Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [bulup, -up]*
10. Ceẕb-i ta‘affünāt ile **bulmış** metāneti
    Enf-i raḳīb lehcede ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [bulmış, -mış]*
11. Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
    Revnaḳ **bulamaz** çeşm-i ḥabāb olmasa nāẕır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [bulamaz, -a, -maz]*
12. Bulursam irtifā‘ı pertev-i mihr-i ‘iẕāruñla
    Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 11). [bulursam, -ur, -sa, -m]*
13. La‘l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
    Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [bulmış, -mış]*
14. Besler seḫāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
    Neşv ü nemā **bulur** o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [bulur, -ur]*
15. Şeker-ḫand olmada elfāẕ-ı ma‘nī nükte **bulduḳça**
    Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [bulduḳça, -duḳça]*
16. Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
    Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 16). [bulamaz, -a, -maz]*
17. Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme şevri
    Ḫāżır **bulınur** mezra‘ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 12). [bulınur, -ı, -n, -ur]*
18. O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
    Rehā **bulsaydı** dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [bulsaydı, -sa, -ydı]*
19. Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
    Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat ‘adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 18). [bulınmış, -ı, -n, -mış]*
20. Bir zemīn-i köhne **buldum** Ḫāliṣā açdum yine
    Āferīn tanẕīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [buldum, -du, -m]*
21. Ḫāliṣā Nābī-i üstāda kim olmış pey-rev
    Şehd-i ma‘nā **bulınur** ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 16). [bulınur, -ı, -n, -ur]*

bülbül: *Âşıkların sembolü olan bülbül, güzel sesiyle bilinir. Güle ulaşmak, güle olan aşkını ifade etmek için öten bir kuştur.*

1. Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
   Hezār [u] **bülbüle** virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [bülbüle, -e]*

bülbülden: *Bülbül; âşık.*

1. Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı **bülbülden**
   Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [bülbülden,]*
2. Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
   Bülbül olamaz hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [bülbül,]*
3. Hezār āh ile **bülbül** gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
   Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [bülbül,]*
4. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü **bülbül**
   Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [bülbül,]*
5. Belki bu nev-ġoncanuñ te’s̱īr iderdi gūşına
   Hem-res-i efġānı olsa **bülbülüñ** feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [bülbülüñ, -üñ]*
6. Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı **bülbülden**
   Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [bülbülden,]*
7. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
   Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [bülbülden,]*
8. Perestiş itmek içün jāle şanma rūyında
   Vużū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bülbülden,]*
9. Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter gülden
   Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [bülbülden,]*
10. Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
    Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı **bülbülden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [bülbülden,]*
11. Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
    Hezār [u] **bülbüle** virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [bülbüle, -e]*

bülbül-i dehr: *Dünya bülbülü.*

1. Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
   Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile hūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [bülbül-i dehr,]*

bülbül-i şeydā: *Çılgın bülbül LL Çılgın aşık.*

1. Bilürem ben bu dile **bülbül-i şeydā** dirler
   Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [bülbül-i şeydā,]*

bülbül-i şūrīde: *Çılgın bülbül.*

1. Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
   Olmaz mısın ey **bülbül-i şūrīde** naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 12). [bülbül-i şūrīde,]*

bülbül-i zār: *İnleyen bülbül. || Aşık.*

1. Gicede nālişi terk itmez idi **bülbül-i zār**
   ʻĀlemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [bülbül-i zār,]*

bülend: *Yüksek, yüce, ulu.*

1. Ṣīt-i **bülendümüz** nice gūş eyler ehl-i ṭabʻ
   Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [bülendümüz, -ü, -müz]*

bulsa: *Bulmak.*

1. Raḳīb **bulsa** daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş
   Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [bulsa,]*

buluş: *Buluşmak, bir araya gelmek, kavuşmak.*

1. O laʻl-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur **buluşur**
   O cām-ı neşve-i mīnā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [buluşur, -ur]*
2. O laʻl-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur **buluşur**
   O cām-ı neşve-i mīnā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [buluşur, -ur]*
3. Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh
   O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [buluşur, -ur]*
4. Çü ʻışḳ-ı süziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
   O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [buluşur, -ur]*
5. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
   Bir ʻandelīb-i nevāzā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [buluşur, -ur]*
6. Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḫāliş
   Kenārı lücce-i deryā arar bulur **buluşur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 10). [buluşur, -ur]*

bün: *Esas, kök, temel.*

1. Biz **bün-i** çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [bün-i, -i]*

buña: *Bu, işaret zamiri.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger **buña** dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [buña,]*
2. Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
   Ḫaṭ diyü vaṣfumuz **buña** vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [buña,]*
3. Buña Nābī Belīġ ü Nā'ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
   İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [buña,]*

bunda: *Bu, işaret zamiri.*

1. Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
   Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [bunda,]*
2. Ṣabāhü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
   Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [bunda,]*
3. Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş ülfete
   O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [bunda,]*
4. 'Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp 'aks-i ruḫ-ı yāri
   Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [bunda,]*
5. Sikender'sin begüm 'ibretle cism-i ṣāfı seyr eyle
   Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [bunda,]*
6. Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
   O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḫaccāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [bunda,]*
7. 'Aceb mir'āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
   Teb-i bī-tāb-ı ḫayret lerziş-i endāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [bunda,]*
8. Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i ṣāfından mı nāzildür
   Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 18). [bunda, -dur]*
9. Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
   Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [bunda,]*
10. Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
    Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [bunda,]*
11. O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliṣ
    Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [bunda,]*
12. Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur **bunda**
    Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur **bunda** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [bunda,]*

burc-ı ḥamel: *Koç burcu.*

1. Saña kāfīdür şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
   İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata **burc-ı ḥamel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [burc-ı ḥamel,]*

burc-ı sipihr: *Gökteki yıldız takımı.*

1. O mehi eyleyeli **burc-ı sipihr** āġūş
   Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [burc-ı sipihr,]*

būriyā: *Hasır.*

1. Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā
   Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ **būriyā** ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [būriyā,]*

burka‘: *Örtü, peçe.*

1. Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
   Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [burḳa‘-ı, -ı]*

bürūdet: *Maddi ve manevi soğukluk.*

1. Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
   Düşürdi yaz iken yāre **bürūdet** bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [bürūdet,]*

bûs: *Öpme.*

1. Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
   Pāy ını **būs** içün o şehe ilticā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [būs,]*
2. Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş
   Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [būsı, -ı]*
3. Āġāz-ı **būs** idince uṣūl ile Ḫālişā
   Mīnāda nakş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [būs,]*
4. Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
   Leb-i taşavvur ile **būs** idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [būs,]*
5. Olup şermende-i **būs-ı** ‘iẕārı meclis-i meyde
   Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 13). [būs-ı, --ı]*
6. Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
   Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la‘lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [būs-ı, --ı]*

būs eyler: *Öpmek.*

1. Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
   Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [būs eyler, -r]*

būse: *Öpme, öpücük, öpüş.*

1. Ferdādaki leẕā'iẕ-i gül-būs-i la'lidür
   Ṣūfī bezimde **būse-i** peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [būse-i, --i]*
2. Rü'yāda naḳş-ı **būse** ile gül gül itdigüm
   Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [būse,]*
3. Ṣarāb-ı naḥvet ile mest-i nāz iken cānān
   Yüz üstine sürinüp **būseye** ṣitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [būseye, -y, -e]*
4. Leb-i sāġarda reng-i **būse-i** yāri temāşāya
   Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [būse-i, --i]*
5. Sāġar-ı ser-şārı rindüñ **būseden** maṭleb lebi
   Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la'lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [būseden, -den]*

būselik: *Klasik Türk müziğinde bir makam..*

1. Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it **būselik** faṣluñ
   Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā'irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [būselik,]*
2. Şeh-nāz ider 'uşşāḳa düşen **būselik** itmek
   Ṣarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [būselik,]*
3. Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
   Būselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [būselik,]*
4. O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
   'Araḳla **būselik** lebrīz idince ke's-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [būselik,]*

būs-ı dāmenden: *Etek öpme.*

1. İrtifā'-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
   Cism-i rengīn-i şafaḳla **būs-ı dāmenden** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [būs-ı dāmenden, -n, -den]*

būs-ı femüñ: *(Sevgilinin) ağzını öpme.*

1. Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ şehā 'abeṣ
   Āġūş-ı mū-miyānı içün ḫulyā 'abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [būs-ı femüñ, -üñ]*

būs-ı 'īdde: *Bayram öpmesi (Bayramda el öpme bağlamında).*

1. Yek-ni'met-i 'azīz-i lebüñ **būs-ı 'īdde**
   Pā-der-rikāb-ı devlete bu iştihā 'abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [būs-ı 'īdde, -de]*

būs-ı 'izāruñla: *Yanağı öpme.*

1. Raḥīḳ-i **būs-ı 'iẕāruñla** ehl-i keyf-i dile
   Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [būs-ı 'iẕāruñla, -uñ, -la]*

būs-ı ḳademsüz: *Ayağını öpme.*

1. Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı latīfi
   Yār ile geçinmek güç olur **būs-ı ḳademsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [būs-ı ḳademsüz, -süz]*

būs-ı la‘l: *Dudağın öpücüğü.*

1. Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile
   O **būs-ı la‘l** ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [būs-ı la‘l,]*

but: *Ayak.*

1. Bu şeb zānū-nişīn olmış o **büt** āyīne rūlarla
   O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [büt,]*

buṭlān: *Bâtıl olma, Hak'tan uzak, boş ve temelsiz olma.*

1. Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna henūz
   Ḫaṭ-ı **buṭlān** çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [buṭlān,]*

bütün: *Bütün, tamamıyla.*

1. Ol va‘de-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
   Yār ile rū-be-rūda **bütün** neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [bütün,]*
2. Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o **bütüñ** ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [bütüñ,]*
3. Maḥabbetüñ göricek şu‘le ṭāb-ı reşkinden
   Raḳīb eritdi **bütün** baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [bütün,]*

būy: *Koku.*

1. Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
   Şemm-i ruḥsār [u] lebiyle mül ü **būyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [būyı, -ı]*
2. Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki reng ü būyuñ
   Gice de olsa ider **būyını** şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [būyını, -ı, -n, -ı]*
3. Müşg-i Çīne **būyını** teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā
   Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [būyını, -ı, -n, -ı]*
4. Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
   Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [būy-ı, -ı]*
5. Böyle **būy-ı** kākülüñ ruḥsāra eylerse dirīġ
   Bir giyāh olmaz çemende **būy-ı** şeb-būdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [būy-ı, --ı]*

6. Dūde vü sürmede var **būy-ı** ‘alāḳa Ḫāliş
   Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 11). [būy-ı, --ı]*
7. Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
   Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [būy-ı, --ı]*
8. Ne rengi ne **būyı** olur evrāḳ perīşān
   Az vaḳtile te’s̲īr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [būyı, -ı]*
9. Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge yaḳındür
   Ta‘bīr idemem **būyını** ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [būyını, -ın, -ı]*
10. Çıḳdı **būyı** yine ol zülf-i ‘abīr-efşānuñ
    Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [būyı, -ı]*
11. Bu nāle rūy-ı güle **būyına** degül Ḫāliş
    Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [būyına, -ı, -n, -a]*
12. Tenzū ṣanur o gerden-i sīmīni şemm ider
    Ceyb-i vücūdı **būy-ı** dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [būy-ı, --ı]*
13. Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe
    Müsāvī olsa **būy-ı** müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [būy-ı, --ı]*
14. Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
    Ġaraż **būy-ı** fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [būy-ı, --ı]*

būy-ı benefş̱e: *Menekşe kokusu.*

1. Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker
   Būy-ı benefş̱e nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [būy-ı benefş̱e,]*

būy-ı güli: *Gül kokusu.*

1. Şemm eylemeden **būy-ı güli** eyledi taṣvīr
   Būy-ı semen ü nergisi gülzār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 11). [būy-ı güli, -i]*

būy-ı haṭā: *Hata kokusu, hata II güzel koku, misk.*

1. Ey zülf baḳma ḥāl-i perīşāna raḥm idüp
   Varsa sözümde **būy-ı ḫaṭā** müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [būy-ı ḫaṭā,]*

būy-ı ‘iẕāruñ: *Yanağın kokusu (Sevgili bağlamımda).*

1. Gāhī semene geh güle geh ‘ıṭra mümās̱il
   Şeft-ālū gibi şāmmede **būy-ı ‘iẕāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [būy-ı ‘iẕāruñ,]*

2. Terāzū-yı şemīme aldı dil **būy-ı ‘iẕār** ile
   Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [būy-ı ‘iẕār,]*

būy-ı kākülüñ: *Kakülün kokusu.* || *Sevgilinin saçının kokusu.*

1. Böyle **būy-ı kākülüñ** ruḫsāra eylerse dirīġ
   Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 11). [būy-ı kākülüñ, -üñ]*

būy-ı nāfe: *Misk kokusu.*

1. Deşt-i nāz-ı vaḫşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāṣ
   Olmadı bir **būy-ı nāfe** çīn-i gīsūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [būy-ı nāfe,]*

būy-ı ruḥsār: *Yanağın kokusu.*

1. Çın seḥer Ḫāliṣ nesīme şordı dil reng-i lebüñ
   Şemme-yāb-ı **būy-ı ruḫsār** oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 10). [būy-ı ruḫsār,]*
2. Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
   Ṣabā hem-şemm-i güldür **būy-ı ruḫsārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [būy-ı ruḫsārı, -ı]*
3.

būy-ı semen: *Yasemin kokusu.*

1. Şemm eylemeden būy-ı güli eyledi taṣvīr
   Būy-ı semen ü nergisi gülzār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 12). [būy-ı semen,]*

C c

cādū: *Büyücü, cadı.*

1. Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i **cādū** hücūm
   Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [cādū,]*

cāhil: *Bilgisiz, cahil.*

1. Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında **cāhildür** ġarīb
   Rūz u şeb deryūzeden ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [cāhildür, -dür]*

cām: *Kadeh. II Şarap.*

1. Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse içün
   Bu **cām** virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 12). [cām,]*

2. Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
   O **cām** ‘aks-i leb-i rengīn ile viṣn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [cām,]*
3. Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
   Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir **cāmsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [cāmsuz, -suz]*
4. Neşve-i **cām-ı** ḳaderden ṭab‘uma gelmez kesel
   Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [cām-ı, -ı]*
5. Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden
   Öper ‘ayyāṣ-meşreb **cām** ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 14). [cām,]*
6. Sikender’sin begüm ‘ibretle cism-i ṣāfı seyr eyle
   Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh **cāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [cāmdur, -dur]*
7.

cām-ı billūr: *Billur kadeh.*

1. Sifāl-i köhne gül-gūn rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
   Virürse reng-i ṣahbā **cām-ı billūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [cām-ı billūr,]*

cām-ı cem: *Şarabın mucidi eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.*

1. Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
   Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne dem **cām-ı Cem** döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [cām-ı cem,]*

cām-ı elmās: *Elmastan yapılmış kadeh.*

1. Olınca **cām-ı elmās** ile ser-mest-i mey-i gül-gūn
   Ṭutar ṣahbā gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [cām-ı elmās,]*

cām-ı ḥabāb: *Kadehteki kabarcık.*

1. Gül degüldür reng-i rūyuñ gösterür **cām-ı ḥabāb**
   ‘Aks-i sāġarda ruḫuñ gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [cām-ı ḥabāb,]*

cām-ı mey: *Şarap kadehi.*

1. Görilmez **cām-ı mey** ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan ṣoñra
   Naẓar mir’āte olmaz mihr-i pür-envārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [cām-ı mey,]*

cām-ı meyde: *Şarap kadehi.*

1. O **cām-ı meyde** görüp ‘aks-i tīġ-i ebrūsın
   Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [cām-ı meyde, -de]*

cām-ı neşve-i: *Sevinç kadehi.*

1. O la‘l-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur buluşur
   O **cām-ı neşve-i** mīnā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [cām-ı neşve-i, --i]*

cām-ı ṣafā: *Mutluluk kadehi.*

1. Al ḫayr du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ
   Ey **cām-ı ṣafā** tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [cām-ı ṣafā,]*

cāmuñ: *Kadeh.*

1. Her işüñ ṣonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
   ‘ İllet-i kec derekātında ne var nüh **cāmuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [cāmuñ,]*

cān: *Ruh.*

1. Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ **cān** müteleẕẕiẕ
   Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [cān,]*
2. Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
   Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i **cān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [cān,]*
3. Būy-ı ‘iẕārı **çanına** ot ṭıḳdı ġoncanuñ
   Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [çanına, -ı, -n, -a]*
4. Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı çeşm
   Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i **cānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [cānum, -um]*

cānān: *Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.*

1. Süḫan-dānī nizā’uñ Ḫāliṣā **cānān** idüp inṣāf
   Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [cānān,]*
2. Baḳma her ḫāline Ḫāliṣ mey içerken **cānān**
   Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [cānān,]*
3. Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ
   Bāġı sünbül-zār-ı **cānāndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [cānāndur, -dur]*
4. Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it
   Cānāne ile ol meh-i Ken‘ān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [cānāne, -e]*
5. Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
   Cānān olamaz ḫiẕmeti çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [cānān,]*
6. O rütbe cism-i ża‘f-ı hecr-i **cānān** ile dil-ḫaste
   Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [cānān,]*

7. Çıḳdı būyı yine ol zülf-i ‘abīr-efşānuñ
   Zīr-i fesden görinen perçemidür **cānānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [cānānuñ, -uñ]*
8. Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken **cānān**
   Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [cānān,]*
9. Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı **cānāna**
   Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [cānāna, -a]*
10. Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle ‘unṣur-ı **cānān**
    Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [cānān,]*
11. Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
    Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [cānān,]*

cān-gāh: *Can evi.*

1. Geh olur muḳbile sermāye-i ‘izzet şerbet
   Gāh müdebbirlere **cān-gāh-ı** veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [cān-gāh-ı, -ı]*
2. Gāh olur bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
   Nāle-i **cān-gāh-ı** āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [cān-gāh-ı, -ı]*
3. ‘Andelīb itmiş idi nāle-i **cān-gāh** hezār
   Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [cān-gāh,]*

capa: *Cefa.*

1. Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen
   Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi **çāpa** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [çāpa,]*

cār: *Dört LL Yar (Sevgili bağlamında).*

1. O **çār** encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
   Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [çār,]*
2. Sürīni üzre dökse **cār** ṣālüñ püsküllüñ dil-dār
   Virür āġūṣa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [cār,]*

cārī: *Akan, akıcı.*

1. Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i **cārīdür**
   Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [cārīdür, -dür]*

cārīye: *Para ile alınıp satılan, üzerinde sâhibinin her türlü hakka sâhip bulunduğu kız, halayık.*

1. Cevheri ta‘rīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
   Zīr-gehden āb-ı **cārīye** sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [cārīye,]*

cārūb: *Süpürge.*

1. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı **çārubdur**
Anuñ çün başma sā‘at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [çārubdur, -dur]*

câvid-i: *Uçsuz bucaksız deniz.*

1. Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i **cāvīd-i** yār
Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḥıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [cāvīd-i,]*

cāy: *Yer, mahal, makam.*

1. İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
Ola ecdādı gibi her güni **cāy-ı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [cāy-ı, --ı]*

cāy-gīr: *Yerleşen, yer tutan.*

1. Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
Kebīr olan günehi dilde **cāy-gīr** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [cāy-gīr,]*

cāy-ı fürūyı: *Alçak yer.*

1. Neyl-i yek-būse ile rif‘at-i cāh it ey dil
Ser-firāz olmak ile **cāy-ı fürūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 12). [cāy-ı fürūyı, -yı]*

cāẕib: *Alım, alımlılık, çekicilik.*

1. La‘l-i nāb-ı **cāẕibüñ** olmış mey-i gül-fāmsuz
Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [cāẕibüñ, -üñ]*

cāzibe: *Alım, alımlılık, çekicilik.*

1. Çekse evān **cāzibe-i** ḫüsn-i dil-rübā
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [cāzibe-i, --i]*

cāẕū: *Cadı, büyücü.*

1. Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i **cāzū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 14). [cāzū,]*

cebhe: *Yüz, alın.*

1. Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā
   Naḳş-ı ḥaṣīr-i **cebheye** baḳ būriyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [cebheye, -ye]*
2. Yolında eyleye gör sūde **cebhe-i** şevḳi
   O mevc-i naḳş-ı ḥaṣīrdür hemān maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [cebhe-i, --i]*

cebīn: *Alın.*

1. Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı **cebīn-i** düşnām
   Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [cebīn-i, -i]*

cebīn-sāy-ı hāk: *Toprağa yüz sürme, secde.*

1. Geçirdüñ ‘ömri **cebīn-sāy-ı ḫāk** olup yek-vār
   Budur cihānda hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [cebīn-sāy-ı ḫāk, -ı]*

cefā: *Eziyet, sıkıntı.*

1. Rüsūm-ı nāziş-i cānāna ta‘ẓīm itme lāzımdur
   Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı **cefādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [cefādan, -dan]*
2. Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
   Tīr-bāzān-ı **cefā** şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [cefā,]*
3. Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur
   Geh sitem-rīz-i **cefā** gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [cefā,]*

cehl: *Bilgisizlik.*

1. Şeb-i deycūr-ı **cehle** zā’il eyler şem‘-i himmetdür
   Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [cehle, -e]*

celāl: *Yücelik, ululuk.*

1. Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
   Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 13). [celāl-i, --i]*

celeb: *Kesilecek hayvanları ve bilhassa koyun sürüsünü celbederek kasaplara satan tacir.*

1. Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
   İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek **celebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [celebdür, -dür]*

cellād: *Cellat (Sevgili bağlamında).*

1. Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
   Ya o kūyında a **cellād** yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [cellād,]*

cem: *Şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.*

1. Sāġar-ı şahbāyı gör **Cem** nesli bir tīredür
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-'ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [cem,]*
2. Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
   Būs-ı **Cemden** mā-cerā-yı la'lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [cemden, -den]*

cem': *Bir araya getirme, birleştirme.*

1. Kimüñ vebāline girsem ki **cem'** zer maḥbūb
   Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [cem',]*

cemāl: *Güzellik, hüsn ü ân. Güzel yüz.*

1. Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı **cemāl**
   Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 13). [cemāl,]*
2. Ol muṣḥaf-ı **cemāli** hem-āġūş seyir içün
   Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [cemāli, -i]*
3. Bedr-i **cemālüñ** almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [cemālüñ, -üñ]*
4. Ḫāl-i 'iẕār-ı feyżidür ārāyiş-i **cemāl**
   Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 15). [cemāl,]*

cemāl: *(Sevgilinin) güzel yüzü.*

1. Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla 'uşşāḳuñ
   Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taşvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [cemālüñ, -(ü)ñ]*
2. Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i **cemālüñle**
   Şeb-i hecrinde rü'yāda daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [cemālüñle, -üñ, -le]*
3. La'l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
   Bulmış ārāyiş **cemāl** āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [cemāl,]*
4. Meh-i ḥüsninde hāle yā seḫāb-endūd-ı ḥicrāndur
   Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [cemāl-i,]*
5. Hecme-i nuẕẕār-ı 'uşşāḳ itdi pā-māl-i **cemāl**
   Reşk iderler gül-'iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [cemāl,]*

cemāl-i yāre: *Sevgilinin güzelliği.*

1. Sāḳī çü hāle şem‘ine pervānelikledür
   Bezm-i **cemāl-i yāre** bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [cemāl-i yāre, -e]*

cem-i ġafīr: *Büyük cemâat, insan kalabalığı. II Ekseriyet.*

1. Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
   Ḫāliş şükāt(?)-ı **cem-i ġafīr** ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 14). [cem-i ġafīr,]*

cem‘iyyet: *Topluluk.*

1. Meşām-ı dilde **cem‘iyyet** mi ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
   Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [cem‘iyyet,]*

cenāb: *Şeref.*

1. Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
   Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 16). [cenāb-ı, -ı]*
2. Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan resīd ister
   Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [cenāb-ı, --ı]*
3. Ol **cenāb-ı** ḫażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
   Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 13). [cenāb-ı, -ı]*
4. Bu kilk-i edhemi Nābī **cenābına** āḫir
   Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [cenābına, -ı, -n, -a]*
5. Cenāb-ı Sābite tanżīre meydān-ı belāġatde
   Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 13). [cenāb-ı, --ı]*
6. ‘Aṭāsı Ḫāliṣe taḳsīmden muḳaddemdür
   Viren **cenāb-ı** Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 18). [cenāb-ı, --ı]*

cenāb-ı mīkā’il: *Mikail hazretleri LL Melek.*

1. O vaḳte oldı müvekkel **cenāb-ı Mīkā’il**
   O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [cenāb-ı mīkā’il,]*

cenāb-ı nābīnüñ: *Nâbî hazretleri (XVII. yüzyıl Divan Edebiyatı şairi).*

1. Görüp zemīnini Ḫāliş **cenāb-ı Nābīnüñ**
   Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [cenāb-ı nābīnüñ, -nüñ]*

cendere: *Sıkıştırma işinde kullanılan makine, baskı makinesi, pres.*

1. Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı dil-dāra
   Raḳīb ‘uṣāre-i ṭūr-ı ḥasedle **cenderedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [cenderedür, -dür]*

cennet: *Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.*

1. Ḫāl-i ‘iẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
   Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 16). [cennetde, -de]*

cerrār: *Dilenci.*

1. Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ‘aṣra
   Az hedāyā ile aduñ daḫı **cerrāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [cerrāra, -a]*

ceste cestedür: *Derece derece, parça parça.*

1. Gāhī nevāziş-i nigehi geh ‘itāb-ı nāz
   Teslīm-i defter-i dilümüz **ceste cestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [ceste cestedür, -dür]*

cevāb: *Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.*

1. Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
   Şān-ı muḳarrer ile virildi **cevāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [cevāb-ı, --ı]*
2. Sāmān-ı **cevābı** ile pā-bend olur āḫir
   Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [cevābı, -ı]*
3. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir
   Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz **cevāb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [cevāb,]*

cevāb-ı hāme-i meşṭūr: *Gizli kalemin cevabı (Şiir bağlamında).*

1. Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan resīd ister
   Cevāb-ı ḫāme-i meşṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 16). [cevāb-ı ḫāme-i meşṭūr,]*

cevher: *Yaratılış, tıynet, maya.*

1. Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi tanẕīrde
   Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [cevher-i, -i]*

2. Nāmlı **cevherli** ebrūlarla dil mecrūḥ iken
   Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [cevherli, -li]*
3. Ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden ne iḫrāc eylesek
   Cevher-i Ḫāliş dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 16). [cevher-i, --i]*
4. O şūḫ sübḥayı ra‘nā deler ṭaḳar geçirür
   Miṣāl-i **cevher-i** a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [cevher-i,]*
5. Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
   Dilüm bir ḫayli müddet **cevher-i** sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [cevher-i, -i]*
6. Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās
   Zīnet-dih-i ārāyiş olur **cevher-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [cevher-i, -i]*
7. Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā
   Zīnet-dih-i ārāyiş olur **cevher-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 14). [cevher-i, -i]*
8. Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ **cevher-i** nāzuñ
   İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [cevher-i, -i]*
9. Cevheri ta‘rīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
   Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [cevheri, -i]*
10. Ṣaḥīḥ-i **cevhere** baḳ ezberümde āyīnedür
    Ne farḳı var ‘acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [cevhere, -e]*
11. Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
    Henūz añlanmaduḳ ma‘cūndur **cevher** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 16). [cevher,]*
12. Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol tebeh nüḥūl
    Dūr-bīn ile baḳarlar **cevher-i** eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [cevher-i, -i]*

cevher-fürūş: *Cevher satan.*

1. Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi Ḫālişā
   Cevher-fürūş naẓm olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [cevher-fürūş,]*

cevvāle: *Hareket eden.*

1. Biñ laḥẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı
   Ol şu‘le-i **cevvāle-i** pergār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 18). [cevvāle-i, -i]*
2. Celāl-i āteş-i **cevvāle-i** envār-ı hestīdür
   Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 13). [cevvāle-i, -i]*

ceyb: *Yaka II Cep.*

1. Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
   Şikāf-ı çāk-i **ceyb-i** sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [ceyb-i, -i]*

2. Ceybümde iken ‘aḳlı düşürdüm yine Ḫāliş
   Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [ceybümde, -üm, -de]*
3. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
   Anuñ çün başma sā‘at **ceyb-i** ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [ceyb-i, -i]*
4. Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār uymaz
   Ceybden ‘aklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [ceybden, -den]*
5. Tenzū ṣanur o gerden-i sīmīni şemm ider
   Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [ceyb-i, -i]*

ceyb-i endīşededür: *Endişe, keder cebi.*

1. İtsem ol sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl
   Ceyb-i endīşededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [ceyb-i endīşededür, -de, -dür]*

ceyḥūn: *Ceyhun nehri.*

1. Eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm āteş-ḫurūş-ı Nīldür
   Dīde-i ḫūn-bārumuz **Ceyḥūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [ceyḥūna, -a]*
2. Ḫayāl-i zülf ile **Ceyḥūna** döndi çeşm-i ḫūn-bārum
   Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [ceyḥūna, -a]*

ceyş: *Asker, ordu.*

1. Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
   Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfī gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ceyş-i, --i]*
2. Görür ālāy-ı **ceyş-i** ḥüsni ṣoñra ‘anberīn ḫāli
   Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [ceyş-i, --i]*

ceyş-i haṭṭı: *Sakal askerleri.*

1. Bir ṭarafdan **ceyş-i ḫaṭṭı** bir ṭaraf çāsār-ı nāz
   Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [ceyş-i ḫaṭṭı, -ı]*

ceyş-i hatuñ: *Sevgilinin ordusu, askerleri.*

1. Eyledi **ceyş-i ḫaṭuñ** perçem-i müşgīne ġulüv
   Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [ceyş-i ḫaṭuñ,]*

cezb: *Kendine çekme.*

1. Ceẕb-i ta‘affünāt ile bulmış metāneti
   Enf-i raḳīb lehcede ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [ceẕb-i, -i]*

cezbe-i ḥüsnüñ: *Güzellik cazibesi.*

1. Rubūde itmege kāh-ı vücūdı **cezbe-i ḥüsnüñ**
   O mevc-i pīçiş-i zülfindeki girdābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [cezbe-i ḥüsnüñ, -üñ]*

ciger-gāh: *Gönül.*

1. Ciger-gāhı kenār-ı lücce-i āġūş-ı ḫulyāya
   Dil-i sīm-ābumuz deryā meḳāṭirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [ciger-gāhı, -ı]*

cihān: *Dünya.*

1. A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
   O zī-bāl-i **cihānuñ** mīr-i zenbūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [cihānuñ, -uñ]*
2. Geçirdüñ ‘ömri cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
   Budur **cihānda** hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [cihānda, -da]*
3. Ḥayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
   Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı **cihān** düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [cihān,]*

cihān-tābuñ: *Cihanı aydınlatan.*

1. Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol **cihān-tābuñ**
   İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [cihān-tābuñ,]*
2. Şu‘le-i mihr-i **cihān-tāb-ı** süḫandür Pertev
   Nükte-senc-i şu‘arā tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [cihān-tāb-ı, -ı]*

cilā: *Cila. II Açığa çıkma, görünme. II tasavvuf: Allah'ın, zatında zatı için tecelli etmesi.*

1. Ḫāk-i pāy-ı ḳademi dīdelere sürme-resā
   ‘Ayn-ı pīrāna **cilādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [cilādur, -dur]*

cilā-yı tūtiyā: *Sürmenin verdiği parıltı, göze verdiği fayda.*

1. Olur Ḫāliş senüñ de belki ‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ
   Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 22). [cilā-yı tūtiyā, -yı]*

cilve-ger: *Cilve etmek, cilvelenmek, cilveli.*

1. İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter lafẓa **cilve-ger**
   Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [cilve-ger,]*
2. Ṣākirüñ tanẓīri esnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
   Oldı bir naḳş-ı digerle **cilve-ger** tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [cilve-ger,]*

cīm: *Arap alfabesindeki "Cim" harfi.*

1. Baḳup o zülfine ta‘līḳ-nüvīs-i **cīm** olsam
   Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [cīm,]*

cins: *Aynı tür, türdeş.*

1. O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
   Bu gül-gūn aṭlasa her **cins** ferve sevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [cins,]*
2. Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
   Bu ḫilāf-ı **cins** ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [cins,]*

cism: *Beden, vücut.*

1. Mālişüñe rü’yā-yı ḫayāl oldı vücūdum
   Rü’yā göremem **cism** ile ta‘bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [cism,]*
2. İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
   Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [cism-i, -i]*
3. Ḳaṭre dem **cismümde** ḳoymaz bī-amān feşşādsın
   Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [cismümde, -üm, -de]*
4. O rütbe **cism-i** ża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
   Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [cism-i, -i]*
5. Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
   Raḳībüñ **cismi** lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [cismi, -i]*
6. Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol tebeh nüḥūl
   Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [cism-i,]*
7. Vaṣl-ı hicrān zār-ı **cismüm** pür-nizār itdükce sen
   Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [cismüm, -üm]*

cism-i nizār: *Zayıf beden.*

1. Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes **cism-i nizār**
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [cism-i nizār,]*

cism-i şāfı: *Saf, duru cisim.*

1. Sikender'sin begüm 'ibretle **cism-i şāfı** seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 11). [cism-i şāfı,]*

civār: *Yakın yer, etraf.*

1. Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne'şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn **civārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [civārdur, -dur]*

cū': *Aç kalma.*

1. Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā'-i **cū'**
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 11). [cū',]*

cübbe: *Cüppe.*

1. Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı 'ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet **cübbe** vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [cübbe,]*

cüdā: *Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.*

1. Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden **cüdā**
Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [cüdā,]*

cüft: *Çift.*

1. Çār-mışra'la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [cüfte, -e]*

cūlarla: *Nehir, ırmak.*

1. Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre **cūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [cūlarla,]*

cümle: *Bütün, her.*

1. İde ol ẕāt-ı Ḫudā **cümle** ḫaṭādan me'mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [cümle,]*

cünbiş: *Hareketlilik, canlılık, ahenk.*

1. Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile hergiz
   Yengān iledür **cünbiş** ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 14). [cünbiş,]*
2. Neden geldi suḫūnet **cünbiş-i** sennūr-ı dil-dāra
   Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [cünbiş-i, -i]*

cünbiş-i ebrū: *Kaşın hareketleri.*

1. İtdi rāz-ı dilümi çeşm-i süḫan-gū ifşā
   Nükte-i ġamzı ider **cünbiş-i ebrū** ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [cünbiş-i ebrū,]*

cünbiş-i mestāneden: *Kendinden geçmişçesine hareket etmek, salınma.*

1. Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i meyḫāneden ġaraż
   Taḳlīd-i şīve **cünbiş-i mestāneden** ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [cünbiş-i mestāneden, -den]*

cünbiş-i müjgān-ı: *Kaşların çalgısı.*

1. Ḥayālde ḳıyamam baḳmaġa o gül-rūya
   İderse **cünbiş-i müjgān-ı** naẓra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [cünbiş-i müjgān-ı, -ı]*

cünbiş-i şūḫı: *Neşeyle oynama.*

1. Salṭanatla **cünbiş-i şūḫı** serīr-i nāzda
   Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra şor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 17). [cünbiş-i şūḫı, -ı]*

cunun: *Aklını kaybetmiş kişi. II. Aşık.*

1. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda berg-i bīd-i **cünūn** ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [cünūn,]*
2. Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
   Ravżumda berg-i bīd-i **cünūn** ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [cünūn,]*
3. İtdi te’sīr-i **cünūn** maġz-ı ser-i nā-şāduma
   Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [cünūn,]*

cürm: *Günah.*

1. Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı **cürmi** dilde cüst olmaz
   Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [cürmi, -i]*

<u>cûş:</u> *Coşma.*

1. Hezārān **cūşa** geldi tekye-i gülşende gül diye
   Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [cūşa, -a]*

<u>cūşiş:</u> *Coşma.*

1. Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
   Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [cūşiş-i, -i]*
2. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
   Bu eşk-i **cūşiş-i** ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [cūşiş-i, -i]*
3. Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
   Şirişk-i dīde mevc-i **cūşiş-i** enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [cūşiş-i, -i]*
4. Girye-ḫīz-i ‘aks-i ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
   Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ‘ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [cūşiş-i, -i]*
5. Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
   Gelür tevḥīde revnaḳ **cūşiş-i** eẕkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [cūşiş-i, -i]*

<u>cüst:</u> *Arama, araştırma.*

1. Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde **cüst** olmaz
   Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [cüst,]*

<u>cüst ü cūsı:</u> *Araştırma, arayıp tarama.*

1. Dehāna ġonca yā cüz’ eyle maẕmūn nükte-i ma‘dūm
   Kelāl-i ṭab‘a bādī **cüst ü cūsı** şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [cüst ü cūsı,]*
2. Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
   Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 15). [cüst ü cū,]*
3. ‘Anber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
   Ṣordum o ḳand-ı leb didi sen itme **cüst ü cū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [cüst ü cū,]*
4. Cenāb-ı <u>S</u>ābite tanẕīre meydān-ı belāġatde
   Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş **cüst ü cūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 14). [cüst ü cūlarla, -lar, -la]*

<u>cūy:</u> *Irmak II Aşığın gözyaşları.*

1. Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı **cūy-ı** nāz
   Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [cūy-ı, -ı]*

cüyūş: *Askerler, ordular.*

1. Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
   Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [cüyūş-ı, --ı]*

cüz’: *Parça, kısım.*

1. Dehāna ġonca yā **cüz’** eyle maẕmūn nükte-i ma‘dūm
   Kelāl-i ṭab‘a bādī cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [cüz’,]*

Ç ç

çābük-zebān: *Hızlı dil, akıcı dil.*

1. Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
   Nigeh bir ḥāfıẓ-ı **çābük-zebān** ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [çābük-zebān,]*

çağır: *Yüksek sesle seslenme.*

1. Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına **çağırur**
   Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [çağırur, -ur]*

çāh-ı taḥassür: *Hasret çukuru.*

1. Biz bün-i **çāh-ı taḥassür** beklerüz ey çerḫ-i dūn
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [çāh-ı taḥassür,]*

çāh-ı zekan: *Çene çukuru.*

1. Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
   O ḥüsn-i Yūsuf’a **çāh-ı ẕeḳan** tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [çāh-ı ẕeḳan,]*

çāk: *Yırtmak, parçalanmak.*

1. Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
   Şikāf-ı **çāk-i** ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [çāk-i, -i]*
2. Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
   Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [çāk,]*
3. Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
   O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir **çaḳum** ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [çaḳum, -um]*

çāk itmiş: *Yaralar çizmek, parçalamak.*

1. Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
   Dimāġ-ı ‘ıṭrı **çāk itmiş** bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [çāk itmiş, -miş]*

çākū: *Çakı, kesici (bir) alet.*

1. La‘line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem
   Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [çākū-yı, --yı]*

<u>çal:</u> *Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak.*

1. Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
   Çalınmadı ismüñ hele mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [çalınmadı, -ı, -n, -ma, -dı]*

<u>çalar çarpar:</u> *Ele geçirmek (Hırsızlık bağlamında).*

1. O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür **çalar çarpar**
   Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [çalar çarpar, -ar]*
2. O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür **çalar çarpar**
   Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [çalar çarpar,]*
3. Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
   Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [çalar çarpar,]*
4. Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faşluñ
   Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā‘irdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [çalar çarpar,]*
5. Ciger-gāhı kenār-ı lücce-i āġūş-ı ḫulyāya
   Dil-i sīm-ābumuz deryā meḳāṭirdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [çalar çarpar,]*
6. Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
   Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [çalar çarpar,]*
7. Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı **çalar çarpar**
   Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [çalar çarpar,]*
8. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẓārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [çalar çarpar,]*
9. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẓārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [çalar çarpar,]*
10. Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
    Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [çalar çarpar,]*
11. Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
    Ṣabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [çalar çarpar,]*
12. Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
    Temūzı ‘ışḳı berg ü reng-i ezhārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12). [çalar çarpar,]*
13. Yazıḳdur şāḫ-ı şefṫ-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
    Ḳomaz bir mīve bāġ-ı ‘işvede bārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [çalar çarpar,]*
14. O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī rub‘-ı meskūna
    Dil-i ‘uşşāḳı gūyā faż̇l-ı dā’irdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [çalar çarpar,]*

15. Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan resīd ister
    Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 16). [çalar çarpar,]*
16. Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
    Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [çalar çarpar,]*
17. Olur bir köhne mażmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
    Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 16). [çalar çarpar,]*
18. Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
    Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [çalar çarpar,]*
19. Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı **çalar çarpar**
    Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı **çalar çarpar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [çalar çarpar,]*

çapraz: *Bir köşeden bir köşeye uzanan.*

1. Yāri **çapraz** altına almış pişürmişler bu şeb
   Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [çapraz,]*

çār mışra'la: *Dört mısra.*

1. Bu nev-ḫaṭ **çār mışra'la** melāḥat resmini Ḫāliş
   Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [çār mışra'la, -la]*
2. Çār mışra'la hele böyle 'imādı ḳıṭ'a
   Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a'lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [çār mışra'la, -la]*

çār-ebrū: *Dört kaşlı civân II Sevgili.*

1. Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa olup çār-pā gidüp
   Ol **çār-ebrūya** dil ü ḫālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [çār-ebrūya, -ya]*
2. Çarpmışdur o perīyi yine bir **çār-ebrū**
   Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [çār-ebrū,]*
3. Çār-ebrūları gūyā ki murabba' mısra'
   ḫaṭṭ ına maṭla'-ı eş'ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [çār-ebrūları, -lar, -ı]*
4. Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
   Olmadı bir laḫẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [çār-ebrūsıyla, -sı, -y, -la]*
5. O **çār-ebrū** olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
   Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [çār-ebrū,]*
6. Çār-ebrūlarla vaşf-ı ḥüsni taşvīr itdiler
   Dād elinden şā'irüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [çār-ebrūlarla, -lar, -la]*

çār-erkān-ı yāri: *Sevgilinin hizmetinde bulunan dört kişi (çār-erkān:Padişahın özel hizmetlerinde bulunan ve Enderun'un azamlarından olan dört kişi hakkında kullanılan bir tabirdir.).*

1. O **çār-erkān-ı yāri** hedme mest-i ḫābdur bā‘iş
   Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [çār-erkān-ı yāri, -i]*

çarḫ: *Felek, alem, dünya.*

1. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu **çarḫı** daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [çarḫı, -ı]*
2. Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
   Ey **çarḫ** senüñ şāniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [çarḫ,]*
3. Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
   Ey **çarḫ** senüñ şāniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [çarḫ,]*
4. Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı **çarḫı**
   Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [çarḫı, -ı]*
5. Giymez bu **çarḫ-ı** aṭlası virse felek aña
   Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [çarḫ-ı, --ı]*

çarḥ-ı āsiyā: *Feleğin çarkı.*

1. Ol buġday eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp
   Ey **çarḫ-ı āsiyā** ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [çarḫ-ı āsiyā,]*

çār-mışra‘: *Dört mısra.*

1. Dilüñ kemerde degül **çār-mışra‘a** naẓarı
   O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [çār-mışra‘a, -a]*
2. Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
   Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [çār-mışra‘la, -la]*

çarp: *Şiddetle vurmak.*

1. Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
   Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [çarpmışdur, -mış, -dur]*

çār-pā: *Dört ayaklı.*

1. Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa olup **çār-pā** gidüp
   Ol çār-ebrūya dil ü ḫālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [çār-pā,]*

çār-pāre: *Dört parça (beyitte rubai anlamında).*

1. Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār idüp pesend
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 11). [çār-pāresiyle, -si, -y, -le]*

<u>çār-rükn:</u> *Dört unsur.*

1. Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 11). [çār-rükn,]*

<u>çār-şenbe:</u> *Çarşamba günü.*

1. Olur isḥāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz **çār-şenbeden** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [çār-şenbeden, -den]*

<u>çār-şūret:</u> *Biçim, görünüş, kılık, tarz.*

1. Bilād-ı rābi‘ası **çār-şūret-i** ḫaṭ ile
Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 13). [çār-ṣūret-i, -i]*

<u>çāsār:</u> *Belirli bir yaşta, belirli bir yaşa ulaşmış.*

1. Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ **çāsārdan** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [çāsārdan, -dan]*
2. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf **çāsār-ı** nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [çāsār-ı, -ı]*

<u>çāşnī-baḫş:</u> *Tat verici.*

1. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [çāşnī-baḫş,]*

<u>çāşnī-baḫş-ı ḥayāt:</u> *Hayata çeşni, tat veren (dudak bağlamında).*

1. Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur la‘l-i teri
Gül-i la‘linden ider kesb-i ḥalāvet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 11). [çāşnī-baḫş-ı ḥayāt,]*

<u>çek:</u> *Yölendirmek, kanalize etmek, iletmek.*

1. Dilin zencīre **çekmiş** zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
Ferāmūş itse baḫ<u>ş</u>-i ‘ışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [çekmiş, -miş]*

2. Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet ile ebruvān hergiz
Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uṣṣāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [çeker, -er]*
3. Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [çekse, -se]*
4. Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o şūḫ
Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [çekse, -se]*
5. Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş ‘uṣṣāḳ
Çekerler sīneye bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [çekerler, -ler]*
6. Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
Dil-i nā-rāmı **çekmiş** mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [çekmiş, -miş]*
7. Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [çekdi, -di]*
8. Kemān-ı saḫtı içün çilleler **çeküp** yārüñ
Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [çeküp, -üp]*
9. Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül **çeker**
Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [çeker, -er]*
10. Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol
Yārı **çeküp** āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [çeküp, -üp]*
11. Ḫayālümüzde **çeküp** yāri sīneye Ḫāliş
Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 11). [çeküp, -üp]*
12. Başa **çekdi** bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
Bīşügūnında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [çekdi, -di]*
13. Çeker nāzişle dest-i itminān-ı himmet-i yāri
Teheyyüb eylemez bād-ı hevā yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [çeker, -er]*
14. Ne **çeker** ḫārıñ elinden ‘acebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [çeker, -er]*
15. Çoḳ çille-i saḫtuñ **çeker** ol ḳaşı kemānuñ
Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [çeker, -er]*
16. Çekse evān cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat **çekiş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [çekiş, -iş]*
17. Çekse evān cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [çekse, -se]*
18. Ziyāde **çekme** ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [çekme, -me]*
19. Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna henūz
Ḫaṭ-ı buṭlān **çekilür** ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [çekilür, -il, -ür]*

<u>çeker çevirür:</u> *Kendine çekip döndürmek II hâle, yola koymak, yönetmek.*

1. Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān **çeker çevirür**
O kār-ḫāneyi pīr-i muġān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [çeker çevirür,]*

2. Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān **çeker çevirür**
   O kār-ḫāneyi pīr-i muġān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [çeker çevirür,]*
3. Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān **çeker çevirür**
   O kār-ḫāneyi pīr-i muġān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [çeker çevirür, -ür]*
4. Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfır olsa dile
   O būs-ı la'l ü miyānuñ nihān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [çeker çevirür,]*
5. Virür nu'ūmeti elbet sebīke-i sīme
   Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 6). [çeker çevirür,]*
6. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [çeker çevirür,]*
7. Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş
   Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān **çeker çevirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [çeker çevirür,]*

çekīde-ber-çekīde: *(Peş peşe) damlama.*

1. Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda ḥasret-rīz
   Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [çekīde-ber-çekīde,]*

çelīpā: *Haç, salip, put, çarmıh.*

1. Açar āġūşını şekl-i **çelīpā** deyr-i ḫulyāda
   Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [çelīpā,]*

çemen: *Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.*

1. Püşt-i lebde **çemen-i** Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ
   Nefes-i 'Īsī-i dem-baḫşa virür naḳş-ı kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 3). [çemen-i, -i]*
2. Ṣarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ
   Çemende nergisi seyr ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [çemende, -de]*
3. Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ
   Bir giyāh olmaz **çemende** būy-ı şeb-būdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [çemende, -de]*
4. Ḫaṭṭında sebz-i nev **çemen-i** ter ne var ne yoḳ
   La'linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [çemen-i, -i]*
5. Ḫaṭ gelmedi gūş eyleme feryād-ı hezārı
   Bu deşt-i melāḥatde henüz tāze **çemen** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [çemen,]*
6. Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
   Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş **çemenlenür** eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [çemenlenür, -le, -nür]*
7. Çemende nergisüñ 'ömri füzūn-ter gülden
   Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [çemende, -de]*

çemen-zār: *Çimenlik.*

1. Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
   O nergisler **çemen-zār** içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [çemen-zār,]*

çenber: *Kaş.*

1. Dilüñ kemerde degül çār-mışra‘a naẓarı
   O mū-miyānına beste uṣūl-i **çenberedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [çenberedür, -e, -dür]*

çenber: *Başa bağlanan değirmi yemeni.*

1. Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
   Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur **çenber** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [çenber,]*

çenber: *Cambazların gösteri yaptığı halka.*

1. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
   Feżā-yı **çenber** itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [çenber,]*

çerāġ: *Mum, kandil. || Ay.*

1. Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
   Çerāġı dilde süziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [çerāġı, -ı]*

çerḫ-i dūn: *Alçak felek.*

1. Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey **çerḫ-i dūn**
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [çerḫ-i dūn,]*

çeşm: *Göz II göz çukuru.*

1. O **çeşm-i** sūzen-i müjgāna rişte-i emeli
   Ḳumāş-ı ḫüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [çeşm-i, --i]*
2. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
   Eşk-i dem-ā-dem ile dü **çeşmüm** vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [çeşmüm, -üm]*
3. Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫālişā
   Mīnā-yı **çeşm-i** terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [çeşm-i, --i]*

4. Her dem ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye baṣar
   Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abes̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [çeşme, -e]*
5. Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣūret-perest
   Nūrı **çeşme** maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [çeşme, -e]*
6. Sūz-ı **çeşmüñ** parladur ey ġonca çeşm-i bülbüli
   Şu‘le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [çeşmüñ, -üñ]*
7. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i **çeşmine** yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [çeşmine, -i, -n, -e]*
8. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
   Eşk-i dem-ā-dem ile dü **çeşmüm** vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [çeşmüm, -üm]*
9. Teng ise **çeşm-i** siyeh ġamze-i cānān vâsi‘
   Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [çeşm-i, -i]*
10. Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı **çeşm**
    Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [çeşm,]*
11. Gel ey midād **çeşm-i** siyeh-baḫtı şerḥ idüp
    Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [çeşm-i, -i]*
12. Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫālişā īs̲ār ider
    Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [çeşm-i, -i]*
13. Olur bir köhne maẕmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
    Şebīḫūn itse **çeşmi** ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 16). [çeşmi, -i]*
14. Besle ġurābı lāzum olur **çeşmüñ** oymaġa
    Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [çeşmüñ, -üñ]*
15. Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫāliṣā
    Mīnā-yı **çeşm-i** terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [çeşm-i, -i]*
16. O ġonca-fem ne demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
    Ki **çeşm-i** mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [çeşm-i, -i]*
17. Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
    Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 10). [çeşmüm, -üm]*
18. Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
    İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [çeşm-i, -i]*
19. İderse mevc-i yüm-i **çeşm-i** ‘andelīb ḫurūş
    Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [çeşm-i, -i]*
20. Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
    Açma ḥabāb-ı **çeşm-i** mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [çeşm-i, -i]*
21. Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
    Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫāliṣā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [çeşm-i, -i]*
22. Bīmār-ı **çeşm-i** dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
    Kevnüñ ṭabīb-i ḫāẕıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 15). [çeşm-i,]*
23. Şükr-i hezār o **çeşm-i** sebel dīde-i raḳīb
    Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [çeşm-i,]*
24. Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler **çeşm-i** gūyāsı
    Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [çeşm-i,]*

25. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
Deşt-i ġamz-ı sāḥir-i **çeşminde** hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [çeşminde, -i, -n, -de]*
26. Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ **çeşmi** her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [çeşmi, -i]*
27. Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine i‘ādemüzi
O şūḫ **çeşmine** ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [çeşmine, -i, -n, -e, -]*
28. Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme **çeşmine**
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [çeşmine, -i, -n, -e, -]*
29. Varup firāşına zāhid o **çeşm-i** ser-mesti
Leb-i taṣavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [çeşm-i, -i]*
30. İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i **çeşm** ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [çeşm,]*
31. Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 12). [çeşm-i, -i]*
32. Āh ey **çeşm-i** füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [çeşm-i, -i]*
33. Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [çeşm,]*
34. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i **çeşmümden** ḥayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [çeşmümden, -ü, -m, -den]*
35. Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i **çeşmümden** cüdā
Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [çeşmümden, -ü, -m, -den]*
36. Merdümān-ı **çeşminüñ** āzādesi olsam daḫı
Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [çeşminüñ, -i, -n, -üñ]*

çeşmān: *Gözler.*

1. Dü **çeşmānum** teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [çeşmānum, -um]*
2. Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i **çeşmāna** maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [çeşmāna, -a]*
3. Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre **çeşmāna** naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [çeşmāna, -a]*

çeşmānumda: *Gözler.*

1. Keşret-i eşküm dü **çeşmānumda** ḳuvvet ḳoymadı
   Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [çeşmānumda, -+um, -+da]*

ceşme: *Pınar.*

1. Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
   Çeşme-i nev-'ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [çeşme-i, --i]*
2. Żiyā-yı mihri temāşāya **çeşme** ḳudret yoḳ
   Felekde ānı ṣoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [çeşme,]*

ceşme: *Çeşme.*

1. Mīzābıdur ḥarīmine ey Ka'be-i ḥasen
   Āb-ı sirişk-i **çeşme-i** raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [çeşme-i, -i]*

ceşm-i āhūsındaki: *Ceylan göz.*

1. Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
   Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [çeşm-i āhūsındaki,]*
2. Deşt-i nāz-ı vaḥşet olmaz **çeşm-i āhūdan** ḫalāṣ
   Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [çeşm-i āhūdan, -dan]*

ceşm-i bī-envārdur: *Nursuz, ışıksız göz.*

1. Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
   Nigāh-ı mest-i nergis **çeşm-i bī-envārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [çeşm-i bī-envārdur, -dur]*

ceşm-i bī-fer: *Fersiz göz.*

1. Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu'le bir sāġar
   Ḥabāb-ı **çeşm-i bī-fer** bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [çeşm-i bī-fer,]*

ceşm-i bülbül: *Bülbülün gözü.*

1. Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra çıḳar
   Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [çeşm-i bülbül,]*

ceşm-i bülbüli: *Bülbülün gözü II bülbül gözünü andıran camdan süs eşyası.*

1. Sūz-ı çeşmüñ parladur ey ġonca **çeşm-i bülbüli**
   Şu‘le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [çeşm-i bülbüli, -i]*

<u>çeşm-i dile:</u> *Gönül gözü.*

1. Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
   Bu pertev-i ruḫı **çeşm-i dile** ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [çeşm-i dile, -e]*
2. Ḥayfā ki **çeşm-i dil** olalı dūş o mehveşe
   Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [çeşm-i dil,]*

<u>çeşm-i ġazāli:</u> *Ceylan gözlü (sevgili).*

1. Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
   Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [çeşm-i ġazāli, -i]*

<u>çeşm-i giryānumla:</u> *Ağlayan göz.*

1. Şu getürdüm **çeşm-i giryānumla** kūy-ı dil-bere
   Tīşe-i Ferhād’ı sen kūhsāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 15). [çeşm-i giryānumla, -um, -la]*

<u>çeşm-i gūyāsındaki:</u> *Konuşan göz.*

1. Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ īmā ider
   Çeşm-i gūyāsındaki ṣoḥbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 18). [çeşm-i gūyāsındaki, -sı, -n, -da, -ki]*

<u>çeşm-i habāb:</u> *Su kabarcığının gözü.*

1. Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
   Revnaḳ bulamaz **çeşm-i ḥabāb** olmasa nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [çeşm-i ḥabāb,]*

<u>çeşm-i hasret-keş:</u> *Hasret çeken gözler.*

1. Dökerdüm **çeşm-i ḥasret-keş** bu gülşen bir yanar āteş
   Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [çeşm-i ḥasret-keş,]*

<u>çeşm-i hayāl:</u> *Hayal gözü.*

1. O ġazāle nigeh-endāz olalı **çeşm-i ḫayāl**
   Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [çeşm-i ḫayāl,]*

çeşm-i hevesüm: *Heves, istek gözü.*

1. Çeşm-i hevesüm revzen-i endīşede ḳaldı
   Gāhī ider ‘uşşāḳını hicrān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 7). [çeşm-i hevesüm, -üm]*

çeşm-i hıred: *Akıl gözü.*

1. Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
   Aduñ ey **çeşm-i ḫıred** ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [çeşm-i ḫıred,]*
2. Zerrīn ṣu‘ā‘a **çeşm-i ḫıred** olmadı resā
   Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [çeşm-i ḫıred,]*
3. Ṣu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi **çeşm-i ḫıred** Ḫāliş
   Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [çeşm-i ḫıred,]*

çeşm-i hūn-bārum: *Kanlar yağdıran göz.*

1. Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi **çeşm-i ḫūn-bārum**
   Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [çeşm-i ḫūn-bārum, -um]*

çeşm-i maġmūmı: *Gamlı göz.*

1. Olur isḥāba zīr-i eşk-i ḥasret **çeşm-i maġmūmı**
   Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [çeşm-i maġmūmı, -ı]*

çeşm-i maḥmūruñ: *Süzgün, baygın bakışlı göz.*

1. Ṣarāb-ı naḫvet ile gördi **çeşm-i maḫmūruñ**
   Çemende nergisi seyr ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [çeşm-i maḫmūruñ, -uñ]*
2. La‘l-i nābuñ yād ile lezzet helāk eyler beni
   Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [çeşm-i maḫmūrında, -ı, -n, -da]*

çeşm-i mesti: *Sarhoş göz.*

1. O **çeşm-i mesti** bir ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
   Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [çeşm-i mesti, -i]*
2. Bāde ey gül ġamze-i pür-kīne söyler söyledür
   Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [çeşm-i mestüñ,]*
3. O **çeşm-i meste** füsūn u fiten ne kār eyler
   Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [çeşm-i meste, -e]*

çeşm-i nergis: *Nergisin gözü.*

1. Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
   Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [çeşm-i nergis,]*

çeşm-i pür-efsūnını: *Sihir dolu göz, büyüleyici, kendine bağlayan göz.*

1. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
   Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [çeşm-i pür-efsūnını, -ı, -n, -ı]*

çeşm-i pür-eşküm: *Gözyaşı dolu olan göz.*

1. Leb-i sāḳī ile gül-būs olalı leb-ber-leb
   Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [çeşm-i pür-eşküm, -i-üm]*

çeşm-i siyehden: *Kara göz.*

1. Dūde vü sürmede var būy-ı ʻalāḳa Ḫāliş
   Olmadı ḫāme daḫı **çeşm-i siyehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 12). [çeşm-i siyehden, -den]*

çeşm-i sühan-gū: *Söz söyleyen, konuşan göz.*

1. İtdi rāz-ı dilümi **çeşm-i süḫan-gū** ifşā
   Nükte-i ġamzı ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [çeşm-i süḫan-gū,]*

çeşm-i şūr-engīzi: *Fitne koparan göz.*

1. Ne vaḫşetler bıraḳmış **çeşm-i şūr-engīzi** yek-ṭarfa
   Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [çeşm-i şūr-engīzi, -i]*

çeşm-i zer: *Altın göz.*

1. Çeşm-i zer dīdesine degme bir ʻayyār uymaz
   Ceybden ʻaklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [çeşm-i zer,]*

çeşm-i żuʻafādur: *Güçsüz göz (gözü az gören bağlamında).*

1. Şeyḫ-i maḥbūb-liḳādur Ḥācı Bektaş-ı Velī
   Nūrı **çeşm-i żu‘afādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [çeşm-i żu‘afādur, -dur]*

<u>çık:</u> *Dışarı atmak, kaybetmek.*

1. Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra **çıḳar**
   Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [çıḳar, -ar]*
2. İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
   Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [çıḳar, -ar]*
3. Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
   Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [çıḳar, -ar]*
4. Āġāz iderek yāri ḥüseynīye **çıḳarduñ**
   Āġūşı miyān-beste-i zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [çıḳarduñ, -duñ]*
5. Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña rāci‘dür
   Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [çıḳup, -up]*
6. Bu ne sır ṣahbā-yı la‘linden **çıḳar** reng-i neşāt
   Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [çıḳar, -ar]*
7. Çıḳdı būyı yine ol zülf-i ‘abīr-efşānuñ
   Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [çıḳdı, -dı]*
8. Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ‘aşra
   Az hedāyā ile aduñ daḫı cerrāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [çıḳar, -ar]*
9. Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
   Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [çıḳar, -ar]*
10. ‘Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
    Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [çıḳar, -ar]*
11. Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i ‘arūs
    Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [çıḳar, -ar]*
12. Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra **çıḳar**
    Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra **çıḳar** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [çıḳar, -ar]*
13. Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı **çıḳdı** bacadan
    İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 9). [çıḳdı, -dı]*
14. Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye **çıḳarsın**
    Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [çıḳarsın, -sın]*
15. Ḫayālinden **çıḳarmaz** ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
    Mürīdi ile bir meclisde vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 7). [çıḳarmaz, -maz]*

16. ‘Uşşāḳı ġālibā yine tehdīd içün **çıḳup**
    Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [çıḳup, -up]*
17. Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
    Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [çıḳarup, -up]*
18. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
    Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [çıḳardılar, -ar, -dı, -lar]*
19. Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen **çıḳmaz**
    ‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [çıḳmaz, -maz]*
20. Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem **çıḳmaz**
    O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [çıḳmaz, -maz]*
21. Vaṣf-ı ma‘nīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
    Çileden **çıḳdı** kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [çıḳdı, -dı]*

<u>çille:</u> *Eziyet, sıkıntı.*

1. Çoḳ **çille-i** saḫtuñ çeker ol ḳaşı kemānuñ
   Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [çille-i, -i]*
2. Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
   Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı **çille-i** kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [çille-i, -i]*
3. Vaṣf-ı ma‘nīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
   Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [çileden, -den]*
4. Kemān-ı saḫtı içün **çilleler** çeküp yārüñ
   Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [çilleler, -ler]*
5. Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
   Ebrū-yı zūr-ı **çille** kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [çille,]*
6. Vaṣf-ı ma‘nīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
   Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [çileden, -den]*

<u>çīn:</u> *Kıvrım.*

1. Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa **çīn** pür-çīn pīç pīç
   Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 11). [çīn,]*

2. Ol zülf-i **çīne** ḳāfile-sālār-ı gül çeker
   Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [çīne, -e]*
3. Bu zülf-i **çīn** ü gīsū-yı merġūlesin görüp
   Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [çīn,]*

<u>çīn:</u> *Çin ülkesi.*

1. Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
   Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye **Çīn** ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [çīn,]*
2. Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i **Çīne**
   Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [çīne, -e]*

<u>çīn:</u> *Buruşuk, çatık.*

1. Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i **çīndür** yoḫsa
   Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [çīndür, -dür]*

<u>cın seḥer:</u> *Seher vakti II sabahın en erken saati.*

1. Çın seḥer Ḫāliş nesīme şordı dil reng-i lebüñ
   Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [çın seḥer,]*

<u>çīnī:</u> *Çini, bakır.*

1. Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı şahbā
   Ne fāsıḳdur ki **çīnī** kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [çīnī,]*

<u>çīn-i cebīn:</u> *Alın buruşukluğu‖kızma, surat asma.*

1. Şaḳın fāş itme mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza
   İder **çīn-i cebīn** ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [çīn-i cebīn,]*

<u>çīn-i gīsūdan:</u> *Saçlarının kıvrımı (Sevgili bağlamında).*

1. Deşt-i nāz-ı vaḫşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāş
   Olmadı bir būy-ı nāfe **çīn-i gīsūdan** ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [çīn-i gīsūdan, -dan]*

<u>çīn-i zülfüñ:</u> *Saçınının kıvrımı (Sevgili bağlamında).*

1. Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
   Ḫayāl-i **çīn-i zülfüñ** mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [çīn-i zülfüñ, -üñ]*
2. Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
   Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 11). [çīn-i zülfüñ, -üñ]*

<u>çıralandı:</u> *Çıra, meşale.*

1. Dil ṣu‘le-i ruḫsār ile evvel **çıralandı**
   Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [çıralandı,]*

<u>çırpı:</u> *Kuru, ince, küçük çalı dalları. Çalı çırpı şeklinde de söylenir.*

1. Başa çekdi bizi bir **çırpıda** dürzī-i şūḫı
   Bīşügūnında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [çırpıda, -da]*

<u>çok:</u> *Çok.*

1. Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn saña
   Gelmez mi ẕerre merḥamet ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [çoḳdur, -dur]*
2. Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
   Efendi **çoḳ** mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [çoḳ,]*
3. Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
   Çoḳ ‘ākili gördüm hele zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [çoḳ,]*
4. Çoḳ renge temes<u>s</u>ül ider ā<u>s</u>ār-ı ṭabī‘at
   Ḳāle gelecek şey’ degül esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [çoḳ,]*
5. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
   Bu ḫaṭā **çoḳ** saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [çoḳ,]*
6. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu çarḫı daḫı **çoḳ** zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [çoḳ,]*
7. Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
   Cānān olamaz ḫiẕmeti **çoḳ** iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [çoḳ,]*
8. Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi fırāşda
   Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [çoḳ,]*
9. Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol ḳaşı kemānuñ
   Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [çoḳ,]*
10. Açıldı baḫ<u>ş</u>-i fenn-i beyān-ı melāḥati
    Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [çoḳ,]*
11. Ṣūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
    Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [çoḳ,]*
12. Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
    Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü **çoḳ** ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [çoḳ,]*
13. İtdi raḳīb güft ü şenīd ile **çoḳ** nizā‘
    Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [çoḳ,]*
14.

15. Buña Nābī Belīġ ü Nā'ilī Rāġıb daḫı **çoḳdur**
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliş-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [çoḳdur, -dur]*
16. 'Āşıḳ-ı āluftesin 'āciz eṭibbā derdine
Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [çoḳ,]*
17. Açıldı baḫṣ-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [çoḳ,]*

çü: *Çünkü.*

1. Yanar bir şu'le-i nūr-ı maḥabbetdür **çü** pervāne
Döner 'uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [çü,]*
2. Çü 'ışḳ-ı süziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [çü,]*
3. Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la'le mümtezic
Nūrı 'ārıżdur **çü** berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [çü,]*
4. Sāḳī **çü** hāle şem'ine pervānelikledür
Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [çü,]*
5. Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm **çü** ḫalḳa
Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 9). [çü,]*
6. Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde **çü** nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [çü,]*
7. Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [çü,]*
8. Bu kūçede dili yanıḳ ṭa'āmına çaġırur
Ne yerde yanġın 'aceb var mıdur **çü** çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [çü,]*
9. Esrārını bir ġoncaya fāş itme **çü** bülbül
Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [çü,]*
10. O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [çü,]*
11. Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [çü,]*
12. Ḳurudı raḳībüñ **çü** seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [çü,]*

çūb: *Ağaç odun.*

1. Sā'id-i fitneyle meşḳ-i **çūb** ider ol şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [çūb,]*

çün: *Çünkü, nedeniyle.*

1. Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
Pertev-i mihrüñle dil **çün** jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [çün,]*
2. Heft sūrāḫ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh **çün** Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [çün,]*
3. Keşret-i nuẓẓār ile gül-rū 'araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla **çün** 'araḳ rūḫ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [çün,]*
4. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
Anuñ **çün** başma sā'at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [çün,]*

<u>çün:</u> *Gibi.*

1. Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
   O şeb **çün** hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [çün,]*

D d

da: *De, da bağlacı.*

1. Ma‘kūs olursa **da** işümüz rāstdur yine
   ‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [da,]*
2. Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa **da** Ḫāliş
   Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [da,]*
3. Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
   Bu ḫarābāt **da** ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [da,]*
4. Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
   Raḳībüñ cismi lāġar olsa **da** işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [da,]*
5. Tīġ-i ebrū olsa **da** zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
   Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [da,]*
6. Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter gülden
   Ḫazān ider o **da** baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [da,]*
7. Lebinden emr-i ḳulḳul olsa **da** sırr-ı dehen çıḳmaz
   ‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [da,]*
8. İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
   Leẕẕet olmaz hele yār olsa **da** pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [da,]*

dād: *Adalet, doğruluk, insaf.*

1. Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḥüsni taṣvīr itdiler
   Dād elinden şā‘irüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [dād,]*

dādemüzi: *İhsan edilmiş.*

1. Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
   Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı **dādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 16). [dādemüzi,]*

dāfi‘a: *Defeden, savan, savuşturan, iten.*

1. Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
   Geh olur **dāfi'a-ı** s̱ıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [dāfi'a-ı, -ı]*

dāġ: *Yara.*

1. Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān olmış
   Dāġı sīnemde biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [dāġı, -ı]*

dāġ urdı: *Yaralamak.*

1. Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı **dāġ urdı**
   Açıldı sīnede şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [dāġ urdı, -dı]*

daġdaġa: *Rahatsızlık.*

1. Yāri görince **daġdaġa-i** iştiyāḳ ile
   Ḫavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 13). [daġdaġa-i, -i]*

daġı: *Dahi, ve.*

1. Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
   Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [dāġı,]*

dāġ-ı dil: *Gönül yarası.*

1. Açup şevḳ-i 'iẕāruñ **dāġ-ı dil** gülzār şeklinde
   Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [dāġ-ı dil,]*

dāġ-ı sīne-i fersūde: *Gönlü eskimiş yarası, gönül yarası.*

1. Girībān-çāk **dāġ-ı sīne-i fersūde** pīrāhen
   İden 'uşşāḳı nevr-i gerden-i mehtābdur bā'i̱s̱ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 11). [dāġ-ı sīne-i fersūde,]*

dahı: *De, bir de.*

1. Olmamışdur dil **daḫı** pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
   Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 13). [daḫı,]*
2. Dūd-ı āhum **daḫı** feyż-āver-i hicrān olmış
   Dāġı sīnemde biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [daḫı,]*
3. Dil ḫayāle alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
   Eyledi ġonca **daḫı** nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [daḫı,]*
4. Ṭabī'at **daḫı** meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
   Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş'ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 13). [daḫı,]*
5. Ben o 'Ḫsī lebi şordum **daḫı** Mūsāda iken
   Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şem'-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [daḫı,]*

6. Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ‘aṣra
   Az hedāyā ile aduñ **daḫı** cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [daḫı,]*
7. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu çarḫı **daḫı** çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [daḫı,]*
8. Raḳīb bulsa **daḫı** gerdiş içre şān Ḫāliş
   Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [daḫı,]*
9. Dilüñ senüñ **daḫı** ol ṭıfla dil-rubūde imiş
   Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [daḫı,]*
10. İtme kürsīde **daḫl-i** pīr-i muġān
    Vā‘iẓüñ meclisi ṣevāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 11). [daḫl-i, -i]*
11. Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
    Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [daḫl,]*
12. O duḫter-i reze meclisde **daḫl** idüp vā‘iẓ
    Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [daḫl,]*
13. Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
    Mīnā hemīşe şeyḫe **daḫı** ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [daḫı,]*
14. Aḫşamdan yidügi şey ‘aḳlında ḳalmamış
    Ol āfītābı gör **daḫı** zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [daḫı,]*
15. Ḫāliş mürekkebüñ **daḫı** reftār-ı Sābite
    Beñzer velī yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 11). [daḫı,]*
16. Dil olup la‘l-i yār ile sūzān
    Bezm-i cānān **daḫı** kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [daḫı,]*
17. Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i cemālüñle
    Şeb-i hecrinde rü’yāda **daḫı** meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [daḫı,]*
18. O rütbe cism-i ża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
    Zemīn üzre düşen sāyem **daḫı** bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [daḫı,]*
19. Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
    Ṭıbāḳ-ı nüh **daḫı** ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [daḫı,]*
20. Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
    Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī **daḫı** idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [daḫı,]*
21. Ḫaṭ geldi **daḫı** mesned-i ḥüsninden inmedi
    Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [daḫı,]*
22. Kūhsāra **daḫı** söyleme esrārını Ḫāliş
    Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [daḫı,]*
23. Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
    Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [daḫı,]*
24. Dūde vü sürmede var būy-ı ‘alāḳa Ḫāliş
    Olmadı ḫāme **daḫı** çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 12). [daḫı,]*
25. Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen yoḳ
    Söylerse **daḫı** vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [daḫı,]*
26. Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi **daḫı** Ḫāliş saña
    Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [daḫı,]*
27. Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
    Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [daḫı,]*
28. Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb **daḫı** çoḳdur
    İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [daḫı,]*
29. Açar ‘aksi **daḫı** āyīnede āġūş açarsa yār
    Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [daḫı,]*

30. Eṭibbā ma‘den-i la‘le **daḫı** bir ḫāsiyet yazmış
Henüz añlanmaduḳ ma‘cündur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [daḫı,]*
31. Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
Kimse görmez ṣüret-i ‘aksüm **daḫı** āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [daḫı,]*
32. ‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḫı
Ḥaşr olur bir **daḫı** āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [daḫı,]*
33. Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam **daḫı**
Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [daḫı,]*

dahme: *Donanmalarda atılan havâî fişek.*

1. Ṭılısm-ı **daḫme-i** nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 11). [daḫme-i, -i]*

dā’im: *Daima, her zaman.*

1. Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
Baḫş-i istiḫḳāḳ olur ḳalbümde **dā’im** mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [dā’im,]*

dāʾir: *Halka; dönme, daire çizme.*

1. Bilindi irtifā‘-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
Hemān ālāta **dāʾir** ḫaṭṭ u usturlābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [dāʾir,]*

dā’irelendi: *Halka, çember II Çevre.*

1. Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliṣ
Bedr-i mehi nev-hāle ile **dā’irelendi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 10). [dā’irelendi,]*

dakīk: *İnce, hassas.*

1. Muġberāsā Ḫālişā rāh-ı süḫan ġāyet **daḳīḳ**
Pey-rev olmaḳ vādī-i Ṣābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 11). [daḳīḳ,]*

dakk: *Vurmak, çekmek.*

1. Çoḳ **daḳḳ** u laḳ muṣāḥabet itdi firāṣda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [daḳḳ,]*

dām: *Tuzak, ağ.*

1. Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i **dām** o şūḫ
Murġānı dil-figende-i ‘uşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [dām,]*

dāmād: *Damat, güvey.*

1. Neşve bintü'l-'inebi tā ki olaldan **dāmād**
   Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [dāmād,]*
2. İçinden kendini **dāmād** idüp neş'eyle şahbāya
   Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [dāmād,]*
3. Eyledi **dāmād** iken bintü'ş-şefeyle imtizāc
   Ḫāme Ḫāliş ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [dāmād,]*

dāmān: *Etek.*

1. Siyeh-baḫtān-ı 'ışḳuñ 'afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
   Olur 'afv ile **dāmān-ı** güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [dāmān-ı, -ı]*

dāmen-çāk: *Etek yırtmak.*

1. Olursañ ḥıfẓ ile 'işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
   Senüñ dünyāda **dāmen-çāk-ı** ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [dāmen-çāk-ı, -ı]*

dāmenüm ṭuṭuşup: *Etekleri tutuşmak, telaş etmek.*

1. Hecr ile **dāmenüm ṭuṭuşup** düşsem āteşe
   Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u şafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [dāmenüm ṭuṭuşup, -up]*

dām-ı nihān: *Gizli tuzak.*

1. Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi şayda
   İdüp bu hāleyi **dām-ı nihān** naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [dām-ı nihān,]*

dāne: *Tane, adet, miktar.*

1. O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
   Çü **dāne-i** dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [dāne-i,]*
2. Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la'lüñ müdām
   Ābı ṣāf-ı **dāne-i** rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [dāne-i,]*

dāne-dār: *Taneli olmak.*

1. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir
   Bu **dāne-dār** olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [dāne-dār,]*

dāne-i dendān-ı dür: *İnci diş tanesi.*

1. Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
   Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 14). [dāne-i dendān-ı dür,]*

dāne-i dendān-ı dür: *İnci diş tanesi.*

1. Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
   Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 14). [dāne-i dendān-ı dür,]*

dāniş: *Bilgi, ilim, irfan.*

1. Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliş
   Taḥsīn olınur **dāniş** ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 20). [dāniş,]*
2. Dāniş ü ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
   Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [dāniş,]*

dārāt: *Debdebe, tantana, heybet, azamet.*

1. Şevket ü **dārāt** u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
   ‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [dārāt,]*

darb: *Darbe, vurma, vuruş.*

1. Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i **ḍarb**
   Şöhretüñ var nīze-i şāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [ḍarb,]*

darb-ı nuṭḳuma: *Söz vuruşu.*

1. Ṭāḳat-güdāz olsa eger **ḍarb-ı nuṭḳuma**
   Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [ḍarb-ı nuṭḳuma, -um, -a]*

dārçīn: *Tarçın(renk bağlamında).*

1. Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
   Ḥāl-i siyāhı baña hemān **dārçīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [dārçīn,]*

dārū: *İlaç.*

1. Ḫāle yek-naẕra ile itdi dimāġ-ı nigehi
   Ṭarfetü'l-ayn ile bu nükhet-i **dārū** medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [dārū,]*

dārü's-sa'āde: *"Saray memurlarının büyüklerinden biri olan kızlar ağasının unvanı idi. Dâr-üs-saade, padişahın evi demek olup tâzimen bu unvan ile anılırdı.".*

1. Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni şoñra 'anberīn ḫāli
   Gelür **dārü's-sa'āde** naẓarīye ḫünkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [dārü's-sa'āde,]*

da'vā: *Iddia.*

1. Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫāliṣā cānān idüp inṣāf
   Bu bir **da'vā-yı** rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [da'vā-yı, -y, -ı]*

dāye-dār: *Sütnine, bir çocuğa süt veren ve bakan câriye, dadı, taya.*

1. Dāye-dār olmak içün şerbet-i la'l ile müdām
   Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [dāye-dār,]*

de: *Bağlaç, dahi.*

1. Biterse **de** neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm 'ases gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [de,]*
2. Olur Ḫāliş senüñ **de** belki 'ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ
   Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [de,]*
3. Çekse **de** ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
   Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [de,]*
4. Bezim **de** 'aks-i 'iẕāruñ görince mīnāda
   Dimiş ki Ḫālişe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [de,]*
5. Heft sūrāḫ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
   Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse **de** şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [de,]*
6. İtse **de** devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
   Ṣafḥı ṭab'-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [de,]*
7. Ṭutamaz 'uḳde olur dildeki reng ü būyuñ
   Gice **de** olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [de,]*
8. Va'de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
   Bize **de** olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [de,]*
9. Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
   Gelse **de** ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [de,]*
10. Bu bāġ-ı terüñ sünbüli **de** müşge yaḳındür
    Ta'bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [de,]*
11. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
    Çıḳardılar benüm **de** eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [de,]*
12. Eylesem **de** ol ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
    Ġamze-i çeşmindeki vaḫşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [de,]*

dede: *Derviş.*

1. Va‘de-i ḫulfını ben ol **dedenüñ** bilmez idüm
   Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [dedenüñ, -nüñ]*

def‘: *Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.*

1. Gāh olur bādī-i **def‘-i** vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
   Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [def‘-i, -i]*

defātir: *Ganimetin kaydedildiği defterler.*

1. Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan resīd ister
   Cevāb-ı ḫāme-i meṣtūr **defātirdür** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 16). [defātirdür, -dür]*
2. Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
   Çalınmadı ismüñ hele meṣtūr-ı **defātir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [defātir,]*

deffe: *Yan, yüz; kitap cildinin iki tarafından her biri.*

1. Nesīc-i **deffe-i** zer-bāf-ı zülfíne Ḫāliş
   Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [deffe-i, -i]*

def’-i ḥarāret: *Susuzluğunu gidermek (Sevgilinin aşığın susuzluğunu gidermesi, gönül yangınını söndürmesi bağlamında).*

1. Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde o mīrān henūz
   İdemez ‘āşıḳına **def’-i ḥarāret** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [def’-i ḥarāret,]*

defīne: *Hazine, para.*

1. Bulup bu nev-zemīnde bir **defīne** Hindū-yı ḫāme
   Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [defīne,]*

defter-i dilümüz: *Gönül defteri.*

1. Gāhī nevāziş-i nigehi geh ‘itāb-ı nāz
   Teslīm-i **defter-i dilümüz** ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [defter-i dilümüz, -ümüz]*

deg: *Dokunmak, el sürmek.*

1. Çeşm-i zer dīdesine **degme** bir ‘ayyār uymaz
   Ceybden ‘aklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [degme, -me]*

degme: *Dokunmak, ilişmek.*

1. Degme elmāsları zīver-i mengūş itmez
   Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 21). [degme,]*

degül: *Değil.*

1. Berg-i gül ü ruḥsāra **degül** nāle-i bülbül
   Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [degül,]*
2. Çoḳ renge temessül ider āsār-ı ṭabī‘at
   Ḳāle gelecek şey’ **degül** esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [degül,]*
3. Degül tebḫāle gird-i lebde ‘aks-i rengi ṣahbādan
   Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u vişn-ābdur bā‘is *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [degül,]*
4. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm ‘ases gibi bārū **degül** ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [degül,]*
5. Gül **degüldür** reng-i rūyuñ gösterür cām-ı ḥabāb
   ‘Aks-i sāġarda ruḫuñ gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [degüldür, -dür]*
6. Dilüñ kemerde **degül** çār-mıṣra‘a naẓarı
   O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [degül,]*
7. Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı şikem
   Ṭarāvetinde lebinden füzūn **degül** gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [degül,]*
8. Ḫāliş mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite
   Beñzer velī yalan **degül** sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [degül,]*
9. Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
   Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [degül,]*
10. Öyle miksīr **degüldür** yine şimdi vā‘iẓ
    Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [degüldür, -dür]*
11. Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan **degül**
    Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı başal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [degül,]*
12. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum **degül** benüm
    Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [degül,]*
13. Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem
    Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 14). [degül,]*
14. Rü’yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
    Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [degül,]*
15. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
    Āyīne-i dilümde gümānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [degül,]*
16. Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
    Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [degül,]*
17. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
    Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [degül,]*

18. Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [degül,]*
19. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum **degül** benüm
Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum **degül** benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [degül,]*
20. Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu **degül** ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [degül,]*
21. Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
‘ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [degüldür, -dür]*
22. Bu nāle rūy-ı güle būyına **degül** Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [degül,]*
23. Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uşşāḳdan
Māni‘-i ṣafvet **degül** gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [degül,]*
24. Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la‘lüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān **degül** ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [degül,]*

dehān: *Ağız.*

1. Ol **dehān-ı** lüknet-āmīzinde ḥarf-i vuṣlatı
Neş’e-sāz-ı bāde-i dīrīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [dehān-ı, -ı]*
2. Dehāna ġonca yā cüz’ eyle maẖmūn nükte-i ma‘dūm
Kelāl-i ṭab‘a bādī cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [dehāna, -a]*

dehān-ı ġonca: *Goncanın ağzı.*

1. İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelīb ḫurūş
Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [dehān-ı ġonca,]*

dehān-ı ṭūṭī-i: *Papağanın ağzı.*

1. İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker ta‘şīr
Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [dehān-ı ṭūṭī-i, -i]*

dehānuma biber kor: *Ağzına biber koymak/sürmek (ceza bağlamında).*

1. Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
Ḫāl-i siyāhı baña hemān dārçīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 3). [dehānuma biber ḳor, -r]*

dehen: *Ağız ve dudak.*

1. Söyler **dehen-i** ġamze baña lā vü ne‘amsüz
   Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [dehen-i, -i]*
2. Bī-çeşm ü **dehen** eşk ile güftārı nümāyān
   Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [dehen,]*
3. Bu **dehen** ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
   Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [dehen,]*
4. Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
   Nükte-senc-i şu‘arā tāze **dehendür** Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [dehendür, -dür]*
5. Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı **dehen** çıḳmaz
   ‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [dehen,]*
6. ‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
   İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu **dehen** söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [dehen,]*
7. Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda **dehen** yoḳ
   Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [dehen,]*
8.

dehen-i semen: *Kıymetli dudak.*

1. O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taṣvīr
   Bu āhı germle **dehen-i semen** tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [dehen-i semen,]*

dehr: *Dünya ‖ felek.*

1. Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
   Māh-ı rūze gelmedi bu **dehre** bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [dehre, --e]*
2. Bu **dehrüñ** sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
   Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [dehrüñ, -üñ]*

dehr-i fānīde: *Fani dünya.*

1. Ṣadāḳatse murāduñ Ḫālişā bu **dehr-i fānīde**
   Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 15). [dehr-i fānīde, -de]*

dek: *Bir işin sona erdiği yeri veya zamânı gösterir.*

1. Bu iḫtişāmını dīvān-ı ḥaşre **dek** Ḫāliş
   Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [dek,]*

deler ṭakar geçirür: *Delik açmak,yırtmak, açmak.*

1. O şūḫ sübḥayı ra‘nā **deler ṭaḳar geçirür**
   Miṣāl-i cevher-i a‘lā **deler ṭaḳar geçirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [deler ṭaḳar geçirür,]*

2. O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
   Çü dāne-i dür-i yektā **deler ṭaḳar geçirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [deler ṭaḳar geçirür,]*
3. Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
   Çü keh-rübā dili tenhā **deler ṭaḳar geçirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [deler ṭaḳar geçirür,]*
4. O çeşm-i sūzen-i müjgāna rişte-i emeli
   Ḳumāş-ı ḥüsnine bī-cā **deler ṭaḳar geçirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [deler ṭaḳar geçirür,]*
5. Bu naẓm-ı dil-keş-i lü'lü'-ṭırāzı ey Ḫāliş
   Bu kilk-i nādire-pīrā **deler ṭaḳar geçirür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [deler ṭaḳar geçirür,]*

delk: *Dervişlere özgü köhne giysi, hırka.*

1. Terk-i ārāyiş idüp **delḳ** [ü] 'abā içre olur
   Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [delḳ,]*

delü delü: *Deli deli.*

1. Dökilsün **delü delü** eşk-i taḥassür dīde-i terden
   Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur bā'iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [delü delü,]*

dem: *Zaman.*

1. Ne **dem** ki bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
   O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [dem,]*
2. O ġonca-fem ne **demde** açılur şaḥn-ı çemen-zāra
   Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [demde, -de]*
3. Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
   Mestāneye bir **dem** mi olur sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [dem,]*
4. Nūş eyleyince sāġar-ı şahbā-yı la'lini
   Geldi o **demde** ol ruḥ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [demde, -de]*
5. Va'de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
   Bize de olmadı bir **demde** külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [demde, -de]*
6. Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
   Baḳmadı bir **dem** benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [dem,]*
7. Ḫayli **dem** rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
   Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [dem,]*
8. Her **dem** ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye başar
   Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā 'abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [dem,]*
9. O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
   O **demde** maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [demde, -de]*
10. Kimi ḫumār serin kimi Ḫālişā keyfin
    Yapar göñülleri her **demde** dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [demde, -de]*

11. Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne **dem** cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [dem,]*
12. Ne **dem** leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [dem,]*
13. Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḥayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla **demdür** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [demdür, -dür]*
14. Ḳaṭre **dem** cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı ḥayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [dem,]*
15. Reg-i nabż-ı ḥayāle ursa nīşter ḳatre **dem** çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [dem,]*

dem-ā-dem: *Her zaman, daima, her an.*

1. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i **dem-ā-dem** ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [dem-ā-dem,]*
2. Eşk-i seyl-āb **dem-ā-demle** dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [dem-ā-demle, -le]*

dem-beste: *Suskun, sessiz.*

1. Heft sūrāḥ-ı ḥavāssı ḳapa ol **dem-beste**
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [dem-beste,]*

demīde: *Yetişmiş.*

1. Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i **demīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [demīdemüz, -müz]*

dem-keş: *Uzun ve devamlı nağmelerle öten (bülbül vb. kuş).*

1. Yeme ṣunmaz ne ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o **dem-keşler** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [dem-keşler, -ler]*

dem-sāz: *Dost, sırdaş, uygun arkadaş.*

1. Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
Güzīne sā‘at-i **dem-sāzı** ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [dem-sāzı, -ı]*

dendān: *Diş. II Sevgilinin dişleri.*

1. Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan
   Şaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb **dendān-ı** ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [dendān-ı, -ı]*

dendānuñ: *Diş, yazı dizisi.*

1. Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa'n olmış
   Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor **dendānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [dendānuñ,]*

der-āġūş: *Kucaklama.*

1. Der-āġūş itmeden āyīne 'aks-i sīne-i yāri
   Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [der-āġūş,]*
2. Hemān naḳş-ı **der-āġūş-ı** miyānı itmede taḳlīd
   Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [der-āġūş-ı, -ı]*
3. Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
   Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [der-āġūş,]*

derd: *Keder, acı, zahmet.*

1. 'Āşıḳ-ı āluftesin 'āciz eṭibbā **derdine**
   Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 13). [derdine, -i, -n, -e]*

der-debīr: *Katib, yazıcı.*

1. Görüp zemīnini Ḫāliş cenāb-ı Nābīnüñ
   Şikeste ḫāme-i nāçīzi **der-debīr** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [der-debīr,]*

derd-i serüñ: *Kafa derdi.*

1. Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı **derd-i serüñ**
   Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [derd-i serüñ, -üñ]*

derd-mendān: *Dert sahipleri, tasalılar, kaygılılar.*

1. Derd-mendāna şifā-ḫāne-i esrār-ı Ḫudā
   Ḫaste-i ' ışḳa devādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [derd-mendāna, -a]*

dere: *Dere, küçük akarsu.*

1. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
   Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir **deredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [deredür, -dür]*

derekāt: *Basamaklar LL Aşağı katlar.*

1. Her işüñ şonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
   ‘ İllet-i kec **derekātında** ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [derekātında, -ı, -n, -da]*

derem: *Akçe, para.*

1. Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
   Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm hep **derem** döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [derem,]*

der-hāb: *Uyku kapısı, uyku esnasında.*

1. Yār **der-ḫāb** idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
   Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [der-ḫāb,]*

der-harem: *Harem içinde, haremde.*

1. O şāhīn-i nigeh ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
   Kebūterveş dil-i üftāde gūyā **der-ḥaremdür** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [der-ḥaremdür, -dür]*

derīçehā-yı dile: *Gönül kapısı.*

1. Ḫarīr-i pāre-i zülfi **derīçehā-yı dile**
   Ḫavāsı teb zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [derīçehā-yı dile, -e]*

derk: *Anlama, kavrama, idrâk etme.*

1. Şu‘ā‘-ı zer midür **derk** itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
   Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [derk,]*

derūn: *Gönül.*

1. Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
   Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı semmūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [derūnuñ, -un]*

2. Ḫaṭ geldi gitmez oldı **derūnumdan** ārzū
   Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [derūnumdan, -um, -dan]*
3. Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı **derūn-ı** men
   Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [derūn-ı, -ı]*

dervāze-i sevdā: *Aşk kapısı.*

1. Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
   Açıldı sīnede şimden girü **dervāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [dervāze-i sevdā,]*

deryā: *Deniz (aşığın gözyaşı bağlamında).*

1. Ciger-gāhı kenār-ı lücce-i āġūş-ı ḫulyāya
   Dil-i sīm-ābumuz **deryā** meḳāṭirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [deryā,]*
2. Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
   Rū-siyeh ben gibi bir ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 13). [deryā-yı fırāvān,]*
3. Olur **deryā** dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
   Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [deryā,]*
4. Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
   Çeşm-i **deryāya** gelür mi Ḫālişā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [deryāya, -y, -a]*

deryūze: *Dilencilik.*

1. Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
   Rūz u şeb **deryūzeden** ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [deryūzeden, -den]*

deryūze: *Dilencilik.*

1. Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
   Rūz u şeb **deryūzeden** ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [deryūzeden, -den]*

deryūze-kārān: *Dilenciler(aşıklar bağlamında yer almıştır).*

1. Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
   Şehā kūyuñ senūñ **deryūze-kārāna** keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [deryūze-kārāna, -a]*

dest: *El.*

1. Destinde bu şükūfe-i ḫāṭır-fırībümüz
   Nāçīz-i nīm-sebze-i ḫod-rūy-ı destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 11). [destinde, -i, -n, -de]*

2. Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
   Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest **dest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [dest,]*
3. Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
   Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [destde, -de]*
4. Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
   İnḥirāf-ı **dest-i** ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [dest-i, -i]*
5. Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
   Gürīze çeşm-i āhū **deşt** ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [deşt,]*
6. Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
   Atıldı **deşt** ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [deşt,]*
7. Taḥsīn-i **dest-i** püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
   Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [dest-i, -i]*
8. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i şad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
   Deşt-i ġamz-ı sāḫir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [deşt-i, -i]*
9. Deşt-i nāz-ı vaḥşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāş
   Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [deşt-i, -i]*
10. Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken
    Şimdi nevbet pür-cilā **destindeki** şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [destindeki, -in, -de, -ki]*
11. Keşkül itmez bu hilāl-i feleki **destinde**
    Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 19). [destinde, -i, -n, -de]*
12. Destinde ġonca şanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
    Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [destinde, -i, -n, -de]*

destār: *Başa sarılan sargı II tülbent II örgü.*

1. Bu iḫtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş
   Girü bıraḳmadı **destārını** mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [destārını, -ını]*

deste: *Demet.*

1. Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü ‘āleme
   Müjgān nişāne-i dil içün **deste** destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [deste,]*
2. Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü ‘āleme
   Müjgān nişāne-i dil içün deste **destedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [destedür, -dür]*
3. Destinde bu şüküfe-i ḫāṭır-firībümüz
   Nāçīz-i nīm-sebze-i ḫod-rūy-ı **destedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 12). [destedür, -dür]*

deste-be-deste: *Deste deste.*

1. Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
   Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [deste-be-deste,]*

dest-gāh: *Musikide makam.*

1. Ḳoşar kemānına bu **dest-gāh-ı** nāzende
   Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [dest-gāh-ı, -ı]*

dest-i a‘māda: *Körün eli.*

1. Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı ‘aceb
   Dest-i a‘māda ‘aṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [dest-i a‘māda, -da]*

deşt-i felekde: *Gökyüzü.*

1. Gice **deşt-i felekde** āhuvān-ı encümi ṣayda
   İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [deşt-i felekde, -de]*

dest-i ḫayāle: *Hayalin eli. II Hayal, düşünce.*

1. Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [dest-i ḫayāle, -e]*
2. Eylesem de ol ġazāli zīver-i **deşt-i ḫayāl**
   Ġamze-i çeşmindeki vaḫşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [deşt-i ḫayāl,]*

dest-i ḥikmet: *Hikmet eli.*

1. Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā’-i pīḫ
   Dest-i ḥikmet ile her ṣu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 12). [dest-i ḥikmet,]*

dest-i itmināN-ı: *(Sevgilinin) Güven eli.*

1. Çeker nāzişle **dest-i itmināN-ı** himmet-i yāri
   Teheyyüb eylemez bād-ı hevā yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [dest-i itmināN-ı, -ı]*

deşt-i melāḥatde: *Güzellik çölü.*

1. Ḫaṭ gelmedi gūş eyleme feryād-ı hezārı
   Bu **deşt-i melāḫatde** henüz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [deşt-i melāḫatde, -de]*

dest-i taṣavvurla: *Hayal eli, düşünce eli.*

1. Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ **dest-i taṣavvurla**
   O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [dest-i taṣavvurla,]*

devā: *Ilaç.*

1. Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı
   Varken bu iḥtiḳān-ı müdārā **devā** ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [devā,]*
2. Derd-mendāna şifā-ḫāne-i esrār-ı Ḫudā
   Ḫaste-i ‘ ışḳa **devādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [devādur, -dur]*

devā it: *Tedavi etmek, çare bulmak.*

1. Bir nevāzişle **devā it** ey ṭabīb-i rūzgār
   Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma‘cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 13). [devā it,]*

devlet: *Mutluluk, talih ǀ makam, haşmet, şan.*

1. Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
   Pā-der-rikāb-ı **devlete** bu iştihā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [devlete, -e]*
2. İntiẓārında olur **devlet-i** ḫulyā-yı viṣāl
   Leẕẕet olmaz hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 13). [devlet-i, --i]*
3. Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
   ‘Āḳıbet bu behcet ü **devlet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [devlet,]*

devr idemez: *Dönmek, dolaşmak.*

1. Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
   Rind-i kec-mest-i felek **devr idemez** bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [devr idemez, -e, -mez]*

devr itdüm: *Dönmek.*

1. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül **devr itdüm** ‘ālemde
   Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [devr itdüm, -düm]*

devrān: *Zaman, devir.*

1. Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi **devrān**
   Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [devrān,]*
2. Tābiş-i yār āb u tāb iledür
   Nūrı **devrān** āfītāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [devrān,]*

3. İtse de **devrān** benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
   Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḥāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [devrān,]*
4. Ḥālişā ḥāşılı bu nüh ṣadef-i **devrānda**
   Ṣā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [devrānda, -da]*

deycūr: *Karanlık. ll Keder, acı.*

1. Ḥālişā yād ideli ol şeb-i **deycūr-ı** ḫaṭı
   Ḥāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [deycūr-ı, -ı]*
2. Şeb-i **deycūr-ı** ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
   Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [deycūr-ı, -ı]*

deyr-i ḫulyāda: *Hayal dünyası.*

1. Açar āġūşını şekl-i çelīpā **deyr-i ḫulyāda**
   Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [deyr-i ḫulyāda, -da]*

deyü: *Diyerek, söyleyerek.*

1. Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa **deyü**
   Ḳapamış penbe ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 15). [deyü,]*

di: *Söylemek.*

1. Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
   Terk-i āsāyiş ile çīn **didi** maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [didi, -di]*
2. Bezim de ‘aks-i ‘iẕāruñ görince mīnāda
   Dimiş ki Ḥālişe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [dimiş, -miş]*
3. Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā **dirler**
   Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [dirler, -r, -ler]*
4. Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā **dirler**
   Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [dirler, -r, -ler]*
5. Çār-ebrūları gūyā ki murabba‘ mısra‘
   ḫaṭṭ ına maṭla‘-ı eş‘ār-ı dil-ārā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [dirler, -r, -ler]*
6. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [dirler, -r, -ler]*
7. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
   Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [dirler, -r, -ler]*
8. Ẕurefā zümresi āṣārını görse Ḥāliş
   Eṣer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā **dirler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [dirler, -r, -ler]*

9. Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
   Ne ġam naġam **diyerek** ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [diyerek, -y, -erek]*
10. ‘Anber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
    Şordum o ḳand-ı leb **didi** sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [didi, -di]*
11. Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
    Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [dimiş, -miş]*
12. Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār idüp pesend
    Zāhid görince raḳṣ iderek **didi** biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [didi, -di]*

dīde: *Göz.*

1. Her dem ki pāy-ı nāzişi bu **dīdeye** baṣar
   Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [dīdeye, -ye]*
2. Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
   O mihri seyre çıḳmış **dīdesin** tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [dīdesin, -s, -i, -n]*
3. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
   Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle **dīde** bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [dīde,]*
4. Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
   Dīde-i Mecnūn-ı ‘ışḳında heves zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 12). [dīde-i,]*
5. Şükr-i hezār o çeşm-i sebel **dīde-i** raḳīb
   Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [dīde-i,]*
6. Amān ey **dīde** pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [dīde,]*
7. O ġonca-fem ne demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
   Ki çeşm-i mest-i nergis **dīde-i** pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [dīde-i, -i]*
8. Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü fer virür
   Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı **dīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [dīdemüz, -müz]*
9. Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
   Şafı müjgānum ile **dīde** çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [dīde,]*
10. Çeşm-i zer **dīdesine** degme bir ‘ayyār uymaz
    Ceybden ‘aklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [dīdesine, -si, -n, -e]*
11. Çār mışra‘la hele böyle ‘imādı ḳıṭ‘a
    Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a‘lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [dīdeler, -ler]*
12. Pāyına sürmek içün sürme çeküp **dīdeleri**
    Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 13). [dīdeleri, -ler, -i]*

13. Döküp ‘iẕārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i **dīdeyi** gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [dīdeyi, -y, -i]*
14. Ḫāk-i pāy-ı ḳademi **dīdelere** sürme-resā
‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [dīdelere, -ler, -e]*
15. Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı **dīde-i** bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 12). [dīde-i, -i]*
16. Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
Ey seḥāb-ı **dīde** gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [dīde,]*

dīde-i ḥulyāda: *Kuruntu gözü.*

1. Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḥulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [dīde-i ḥulyāda, -da]*

dīde-i ḫūn-bārumuz: *Kan saçan göz.*

1. Eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm āteş-ḫurūş-ı Nīldür
Dīde-i ḫūn-bārumuz Ceyḥūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [dīde-i ḫūn-bārumuz, -umuz]*

dīde-i terden: *Islak gözler.*

1. Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür **dīde-i terden**
Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [dīde-i terden, -den]*

diğer: *Başka, başkası.*

1. Şākirüñ tanẓīri esnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı bir naḳş-ı **digerle** cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [digerle, -le]*
2. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [diger,]*

diḳḳat: *Ihtimam, incelik.*

1. Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [diḳḳatle, -le]*
2. Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur **diḳḳat** ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [diḳḳat,]*

3. Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
   Bu şeb **diḳḳatle** zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [diḳḳatle, -le]*

dil: *Gönül.*

1. Dil siyeh-mest gelüp meykede-i nāzişden
   Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [dil,]*
2. Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup mevcine dūd-ı āhum
   ʻĀḳıbet itdi **dilüm** silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 12). [dilüm, -üm]*
3. Dil ḫayāle alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
   Eyledi ġonca daḫı nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [dil,]*
4. Ṭutamaz ʻuḳde olur **dildeki** reng ü būyuñ
   Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [dildeki, -de, -ki]*
5. Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
   Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [dilüñ, -üñ]*
6. Ṣıġar taḥsīn idüp **dil** herşeyüñ dest-i taṣavvurla
   O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [dil,]*
7. Neyl-i yek-būse ile rifʻat-i cāh it ey **dil**
   Ser-fırāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [dil,]*
8. Rüsūm-ı nāziş-i cānāna taʻẓīm itme lāzımdur
   Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [dil-i, -i]*
9. Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
   Pertev-i mihrüñle **dil** çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [dil,]*
10. Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faşluñ
    Nühüfte-kār ile **dil** naḳş-ı şāʻirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [dil,]*
11. Nāmlı cevherli ebrūlarla **dil** mecrūḥ iken
    Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [dil,]*
12. Ezber itmiş sīnede ḫarf-i viṣāl-i dil-beri
    Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḫüsn-edā taʻbīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [dilde, -de]*
13. Dilüñ kemerde degül çār-mışraʻa naẓarı
    O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [dilüñ, -üñ]*
14. Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
    Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [dil,]*
15. Bilürem ben bu **dile** bülbül-i şeydā dirler
    Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [dile, -e]*
16. Naḳş-ı ḫaṭı şaḥīfe-i dillerde münʻakis
    Ḫātem-meniş başar **dile** ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [dile, -e]*
17. Her şeb şikenc-i zülf ile **diller** şikestedür
    Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [diller, -ler]*
18. Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
    Çü keh-rübā **dili** tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [dili, -i]*
19. Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
    Ol ṭurreler meşām-ı **dile** müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [dile, -e]*
20. Biz āşināyız o ʻaks-i cemāle āyīnede
    Dilümde ṣūret-i rūḥ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [dilümde, -ü, -m, -de]*

21. Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā **dili** tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [dili, -i]*
22. Ḥaṭṭuñ şeb-i ḥayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı **dile** müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [dile, -e]*
23. Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
Ferāmūş itse baḫş-i ʻışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [dilin, -in]*
24. Ḥayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa **dile**
O būs-ı laʻl ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [dile, -e]*
25. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḥār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 7). [dil,]*
26. Dil olup laʻl-i yār ile sūzān
Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [dil,]*
27. Terk-i ārāyiş idüp sāde **dil** ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [dil,]*
28. Dilde ṣafvet mi ḳodı zülf-i seḫāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [dilde, -de]*
29. Bir dil-bere **dil** vir ki ola ʻişvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥusn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [dil,]*
30. Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ gözedürken
Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [dil,]*
31. Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḥayret
Şādī-i ḳudūmüñ **dile** olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [dile, -e]*
32. Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [dilüm, -üm]*
33. Siyeh-baḫtān-ı ʻışḳuñ ʻafv-ı cürmi **dilde** cüst olmaz
Olur ʻafv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [dilde, -de]*
34. Sāḳī **dilüñ** al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [dilüñ, -üñ]*
35. Ḥāliş naẓar-ı çeşm ü **dilüñ** kaʻb-ı latīfi
Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [dilüñ, -üñ]*
36. Çın seḥer Ḥāliş nesīme şordı **dil** reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [dil,]*
37. Raḥīḳ-i būs-ı ʻiẕāruñla ehl-i keyf-i **dile**
Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [dile, -e]*
38. Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı **dil** lāle
Dil-i Ḥāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [dil,]*
39. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ **dilde** rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [dilde, -de]*
40. Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine **dil** neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [dil,]*
41. Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
Çerāġı **dilde** sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [dilde, -de]*
42. Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [dilüm, -üm]*
43. Viren şafāyı şeb-i intiẓārdur Ḥāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı **dil** tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [dil,]*

44. Ḥulyā ḥuveyş-i şuşa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya **dil** ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [dil,]*
45. Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle **dil** oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [dil,]*
46. Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḫẓa yāre **dil** tekāpūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [dil,]*
47. Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ‘uşşāḳa
Olamaz bir **dil-i** aġyār-ı le’īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [dil-i, -i]*
48. Çāk itdi meşām-ı **dil-i** nālān-ı hezārı
Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [dil-i, -i]*
49. Bu kūçede **dili** yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [dili, -i]*
50. İdelden āyīne gözden nihān ol ‘aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [dili, -i]*
51. Eyle talṭīf **dil-i** münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [dil-i, -i]*
52. Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın **dilin** al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [dilin, -i, -n]*
53. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı **dil** bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [dil,]*
54. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
Āyīne-i **dilümde** gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [dilümde, -üm, -de]*
55. Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i ṭab‘
Yārüñ **dilinde** yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [dilinde, -i, -n, -de]*
56. Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
Kebīr olan günehi **dilde** cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [dilde, -de]*
57. O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı **dil** bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [dil,]*
58. Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i **dil** olduḳca
O sengīn **dil** ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [dil,]*
59. Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i **dil** olduḳca
O sengīn **dil** ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [dil,]*
60. Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū
Āmāde **dilde** bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [dilde, -de]*
61. Terāzū-yı şemīme aldı **dil** būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [dil,]*
62. Tīr-bāz-ı nigehi atdı **dile** ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 11). [dile, -e]*
63. Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [dilüm, -üm]*
64. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [dil,]*

65. Düşerdi berg-i ‘iẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
Rubūde eylese mihrüñ **dil-i** fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [dil-i, -i]*
66. Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest olmaḳda **dil**
Ḫāliṣā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [dil,]*
67. Beñzedür **dil** āb-ı yāḳūta reg-i la‘lüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [dil,]*
68. Bu ḫāhiş ile **dil** olmış ‘aceb esīr-i heves
Heves heves diyerek oldı **dil** faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [dil,]*
69. Bu ḫāhiş ile **dil** olmış ‘aceb esīr-i heves
Heves heves diyerek oldı **dil** faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [dil,]*
70. Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış
Ḥulī şeft-ālūlardan dūr olup **dil** bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [dil,]*
71. Ḫāliş bu taṣavvufla taṣarruf ne belādur
Sūzı **dili** ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [dili, -i]*
72. Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
Baḥş-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [dil,]*
73. Bālāda yoḳ **dilüñ** naẓarı bestedür bezim
Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [dilüñ, -üñ]*
74. İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice **dil** güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [dil,]*
75. Dil ṣu‘le-i ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [dil,]*
76. Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ **dilden** oldı zer-dīde
Su’āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [dilden, -den]*
77. Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [dil,]*
78. Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i **dilde** gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [dilde, -de]*

dilān: *Gönüller.*

1. Olur deryā **dilān** sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [dilān,]*

dil-āşūb: *Kalbi sıkan, yüreğe sıkıntı veren, gönle eza veren.*

1. Kendi gibi nev-reste **dil-āşūba** düşüp āh
Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [dil-āşūba, -a]*

dil-āvīz: *Gönül asan.*

1. Tenzū ṣanur o gerden-i sīmīni şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı **dil-āvīz-i** müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [dil-āvīz-i, -i]*

dil-āzār: *Gönül kıran.*

1. Al ḳoynına yāri şeb-i ḥulyāda ḥabīb ol
   Yārı çeküp āġūşa **dil-āzār-ı** raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [dil-āzār-ı, -ı]*

dil-ber: *Gönül alan, güzel.*

1. Ol buġday eñlü **dil-bere** fiḳr-i daḳīḳ idüp
   Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [dil-bere, -e]*
2. Bir **dil-bere** dil vir ki ola ‘işvede māhir
   Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [dil-bere, -e]*
3. Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
   Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [dil-berler, -ler]*
4. Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ‘uşşāḳa
   Olamaz bir dil-i aġyār-ı le’īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [dil-berüñ,]*
5. Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
   Hele meftūnı olmaz var mıdur **dil-ber** ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [dil-ber,]*

dil-beste: *Gönül bağlamış, gönül vermiş.*

1. Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı **dil-beste**
   Henūz ol ṣūḥ ṣeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [dil-beste,]*

dil-dār: *Birinin gönlüne malik olan maşuka.*

1. Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı **dil-dāra**
   Raḳīb ‘uṣāre-i ṭūr-ı ḥasedle cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [dil-dāra, -a]*
2. Sürīni üzre dökse cār ṣālüñ püskülüñ **dil-dār**
   Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [dil-dār,]*
3. Ḳulluḳla olur penç-geh ṭā‘at-ı **dil-dār**
   Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [dil-dār,]*
4. Eger ḳaṣd ile **dil-dār** āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
   O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [dil-dār,]*
5. Yapışur ṭurmaz eli her şeyine **dil-dāruñ**
   Olmadı ‘āşıḳ-ı şūride ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [dil-dāruñ, -uñ]*
6. Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
   Baḳmadı bir dem benüm **dil-dār** çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [dil-dār,]*

dil-figende: *Gönlü tutkun.*

1. Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o şūḫ
   Murġānı **dil-figende-i** ʻuşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [dil-figende-i,]*

dil-firīb: *Cazibeli, hoş.*

1. Müdāhaneyle geçer **dil-firīb-i** vaʻd-i viṣāl
   Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [dil-firīb-i, -i]*

dil-germ: *Ümitli,huzurlu, işe bağlı.*

1. Hevā-yı hecr ile **dil-germ** iken durmaz yine gerdūn
   Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [dil-germ,]*

dil-hasteler: *Gönlü hasta, hasta gönüllü II âşık.*

1. Bir nevāzişle devā it ey ṭabīb-i rūzgār
   Yoḫsa bu **dil-ḫasteler** maʻcūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 14). [dil-ḫasteler,]*
2. Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı
   Varken bu iḫtiḳān-ı müdārā devā ʻabeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 11). [dil-ḫasteye, -ye]*
3. O rütbe cism-i żaʻf-ı hecr-i cānān ile **dil-ḫaste**
   Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [dil-ḫaste,]*
4. ʻİllet-i naḫvet seni **dil-ḫaste-i** nāz eylemiş
   Ey ṭabīb-i ʻışḳ bu ʻillet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 13). [dil-ḫaste-i,]*

dil-i: *Gönlü.*

1. Neyl içün bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
   Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 10). [dil-i,]*

dil-i āhenīn: *Katı, demirden gönül.*

1. Çoḳdur bu ilticāya **dil-i āhenīn** saña
   Gelmez mi ẕerre merḥamet ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [dil-i āhenīn,]*

dil-i bīmār: *Hasta gönül.*

1. Ḥarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı tesellī virse
   Hezeyān-güy-ı ṭabībi **dil-i bīmār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [dil-i bīmār,]*

dil-i dil-ber: *Sevgilinin gönlü.*

1. Aldum ḫayāle āyīnede ʻaks-i sīnesin
   Endām-ı ṣafvet-i **dil-i dil-ber** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [dil-i dil-ber,]*

dil-i ḫāliṣ: *Saf, temiz gönül LL Şairin mahlası.*

1. Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
   Dil-i Ḫāliṣ iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 16). [dil-i ḫāliṣ,]*
2. O cām-ı meyde görüp ʻaks-i tīġ-i ebrūsın
   Dü-nīm olup **dil-i Ḫāliṣ** şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [dil-i ḫāliṣ,]*

dil-i nā-rāmı: *İtaatsiz gönül.*

1. Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
   Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [dil-i nā-rāmı, -ı]*

dil-i ṣafvet-nihāduñ: *Temiz huylu gönül.*

1. Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
   Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [dil-i ṣafvet-nihāduñ, -uñ]*

dil-i sengīnine: *Taş gönüllü.*

1. Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol ḳaşı kemānuñ
   Gelmez **dil-i sengīnine** hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [dil-i sengīnine, -i, -n, -e]*

dil-i şeydā: *Çılgın gönül.*

1. Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
   Bilmem imām ile **dil-i şeydā** ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [dil-i şeydā,]*

dil-i sīm-āba: *Gümüş renkl gönül.*

1. ʻAraḳ-rīz oldı sāġarda görüp ʻaks-i ruḫ-ı yāri
   Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [dil-i sīm-āba, -a]*

dil-i sīm-ābumuz: *Gümüş renkl gönül.*

1. Ciger-gāhı kenār-ı lücce-i āġūş-ı ḫulyāya
   Dil-i sīm-ābumuz deryā meḳāṭırdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [dil-i sīm-ābumuz, -umuz]*

dil-i üftāde: *-Düşkün gönül II aşığın gönlü.*

1. O şāhīn-i nigeh ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
   Kebūterveş **dil-i üftāde** gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [dil-i üftāde,]*

dil-i ‘uşşāka: *Aşıkların gönlü.*

1. O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
   Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [dil-i ‘uşşāḳa, -a]*

dil-i ‘uşşākı: *Aşıkların gönlü.*

1. O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī rub‘-ı meskūna
   Dil-i ‘uşşāḳı gūyā faẕl-ı dā’irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [dil-i ‘uşşāḳı, -ı]*

dil-keş: *Gönül çekici, hoşa giden.*

1. Bu naẓm-ı **dil-keş-i** lü’lü’-ṭırāzı ey Ḫāliş
   Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [dil-keş-i, -i]*

dil-nişīn: *Gönülde yer tutan, çok hoşa giden, latif.*

1. Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a Ḫāliṣā
   Ol **dil-nişīn** ṣuffe baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [dil-nişīn,]*

dil-nüvāz-ı: *Gönül okşayan.*

1. Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā keyfin
   Yapar göñülleri her demde **dil-nüvāz-ı** ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [dil-nüvāz-ı,]*

dil-rübū: *Gönlünü kaptırmış, âşık.*

1. Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı çıḳdı bacadan
   İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede **dil-rübūdedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 10). [dil-rübūdedür, -de, -dür]*

dil-rubūde: *Gönlünü kaptırmış, âşık.*

1. Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla **dil-rubūde** imiş
   Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [dil-rubūde,]*

dil-rübūde olmaduḳ: *Gönlünü kaptırmak, aşık olmak.*

1. Yoḳ **dil-rübūde olmaduḳ** ey āfitāb-ı ḥüsn
   Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [dil-rübūde olmaduḳ, -ma, -duḳ]*

dil-şiken: *Gönül kıran.*

1. Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış **dil-şiken**
   Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [dil-şiken,]*

dil-siyeh: *İnsafsız.*

1. Bīmār-ı çeşm-i **dil-siyeh-i** nāz-ı yār içün
   Kevnüñ ṭabīb-i ḥāẕıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 15). [dil-siyeh-i, -i]*

dil-sūziş: *Gönlün yanması, tutuşması.*

1. Me'āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr idelüm
   Meşāma micmer-i **dil-sūziş-i** 'abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [dil-sūziş-i, -i]*

dil-teşne: *Bağrı yanık, susamış gönül.*

1. Dil-teşne ḫastedür mül-i la'l ile Ḫālişā
   Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [dil-teşne,]*

dimāġ: *Zihin, akıl.*

1. Ḫāle yek-naẓra ile itdi **dimāġ-ı** nigehi
   Ṭarfetü'l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [dimāġ-ı, -ı]*
2. Ter **dimāġ** eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
   Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [dimāġ,]*
3. Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i şāfından mı nāzildür
   Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 18). [dimāġ-ı, -ı]*
4. Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
   Dimāġ-ı 'ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [dimāġ-ı, -ı]*

dīnār-ı maḥabbet: *Sevgi altını.*

1. Merhem-zededür ‘āşıḳa **dīnār-ı maḥabbet**
   Ḳāl eylemeden sikke keser nār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [dīnār-ı maḥabbet,]*

dırāz: *Uzun. II Fazla.*

1. Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
   Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [dırāz,]*

direm: *Akçe, para, dirhem.*

1. Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda ḥasret-rīz
   Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm **diremdür** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [diremdür, -dür]*

dirīġ: *Eyvah.*

1. Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse **dirīġ**
   Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 11). [dirīġ,]*
2. Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
   O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [dirīġ,]*

dīrīne: *Eski, kadim.*

1. Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
   Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i **dīrīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [dīrīnede, -de]*

diş: *Çene kemiklerinin üzerinde dizili, ısırmaya ve çiğnemeye yarayan organ. II Sevgilinin dişi.*

1. Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa‘n olmış
   Zāhidā itme ḫaṭā **diş** biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [diş,]*

dişden: *Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.*

1. Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri ṣorma ey zāhid
   Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i **dişden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [dişden,]*

dīvāne: *Aşk ile kendinden geçmiş, aşk delisi.*

1. Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı vaṣf içün
   Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i **dīvāneden** ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [dīvāneden, -den]*

dīvān-ı ḥaşre: *Diriliş mahkemesi.*

1. Bu iḥtişāmını **dīvān-ı ḥaşre** dek Ḫāliş
   Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [dīvān-ı ḥaşre, -e]*

dīvār: *Duvar.*

1. Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i sīne-i yāri
   Olursam mest-i bī-hūşı diyü **dīvāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [dīvāre, -e]*

diye: *Diyerek, deyip.*

1. Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül **diye**
   Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i ezkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [diye,]*

diyerek: *Söyleyip II söyleyerek.*

1. Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves
   Heves heves **diyerek** oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [diyerek, -y, -erek]*

diyü: *Diye, diyerek, deyip, için anlamında zarf.*

1. Şordı namāzsız mı **diyü** duḫter-i reze
   Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [diyü,]*
2. Fikr ü endīşe durur mı **diyü** sīnemde baḳup
   Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [diyü,]*
3. Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i sīne-i yāri
   Olursam mest-i bī-hūşı **diyü** dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [diyü,]*
4. Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
   Ḫaṭ **diyü** vaşfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [diyü,]*
5. Me’āl-i ḫaṭṭını yā Hū **diyü** żamīr idelüm
   Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [diyü,]*

dizgin: *Atın dizgini.*

1. Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete **dizgin** mi girer
   Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [dizgin,]*

dök: *Akıtmak, dökmek.*

1. Maʿnī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem **döker**
   Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam **döker** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [döker, -er]*
2. Maʿnī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem **döker**
   Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam **döker** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [döker, -er]*
3. Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
   Ser-mest-i ʿışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem **döker** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [döker, -er]*
4. Sāz-ı nevā-yı maʿni-i ser-bestedür ḳalem
   Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam **döker** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [döker, -er]*
5. Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
   Ḥāliş sebīke-i ḳalemüm hep derem **döker** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [döker, -er]*
6. Zer-i Ḥāliş **dökilmede** yolına
   Gerdiş-i çarḫumuz dolāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 15). [dökilmede, -il, -me, -de]*
7. Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ
   Dökerdi dür gibi sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [dökerdi, -er, -di]*
8. Sürīni üzre **dökse** cār şālüñ püskülüñ dil-dār
   Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [dökse, -se]*
9.
10. Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
    O gīsūlar **dökilmiş** ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [dökilmiş, -il, -miş]*
11. Nice ḳanlar **dökilür** ḫamret-i gül-rūsında
    Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [dökilür, -i, -lür]*
12. Sürīni üzre **dökse** cār şālüñ püskülüñ dil-dār
    Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [dökse, -se]*
13. Teh-i nihāl-i güle **dökdi** ḫūn-ı eşki hezār
    Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [dökdi, -di]*
14. Döker zülfüñ ʿiẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
    Esen yelden ṭoġan aydan şaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [döker, -er]*
15. Döküp ʿiẕārına ḫasretle reşk şeb-nem içün
    Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [döküp, -üp]*
16. Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya
    Dökerdüm ḫaşm-ı ḫasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [dökerdüm, -er, -dü, -m]*

dolāb: *Dolap LL Dünya.*

1. Zer-i Ḥāliş dökilmede yolına
   Gerdiş-i çarḫumuz **dolāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 16). [dolāb,]*

dolaş: *Etrafını gezmek.*

1. Şerār-ı āteş-i ʿışḳı nihān içün **dolaşur**
   Zebān-ı şuʿleyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [dolaşur, -ur]*

dön: *Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.*

1. Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü'd-dīn-i Kübrādur
   Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [döner, -er]*
2. Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül pīrehenüñ
   Rūy-ı mīnāya **döñer** reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 14). [döñer, -er]*
3. Yanar bir şu'le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
   Döner 'uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [döner, -er]*

dön: *Benzemek.*

1. Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna **döndi** çeşm-i ḫūn-bārum
   Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [döndi, -di]*

dön-: *Başka bir şey halini almak, dönüşmek, değişmek.*

1. Ol 'akse ḥased kim görür endāmını yāruñ
   Sīm-āba **döner** ḳalbi hemān 'āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [döner, -er]*

döndür-: *Benzetmek, çevirmek.*

1. Āh ey çeşm-i fūsūn bī-ḥāba **döndürdüñ** beni
   Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
2. Āh ey çeşm-i fūsūn bī-ḥāba **döndürdüñ** beni
   Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
3. Keşret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
   Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
4. Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen
   Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
5. Ārzū-yı şemme-i la'l ile şordum sāġarı
   Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
6. Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
   Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
7. Çār-mışra'la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
   Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
8. Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri ḫaṭāyī ḳāġıda
   Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 14). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*
9. Vaḳ'a-i tārīḫ-i hicrānum benüm mażbūṭ iken
   Ḫādişāt-ı ravżatü'l-aḥbāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 16). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*

10. Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba **döndürdüñ** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 18). [döndürdüñ, -dü, -ñ]*

dü: *İki.*

1. Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet şīt-i eş‘āruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [dü,]*
2. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı **dü** ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [dü,]*
3. Yek tīr-i ġamzesi yetişürken **dü** ‘āleme
Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [dü,]*
4. Ebrūları **dü** mışra’-ı ber-ceste restedür
Levḥ-i ḫüsün keşīdesi ḫarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [dü,]*
5. Ḳurmış **dü** ebruvānını mānend-i dām o şūḫ
Murġānı dil-figende-i ‘uşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [dü,]*
6. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile **dü** çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [dü,]*
7. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile **dü** çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [dü,]*
8. Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [dü,]*
9. Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [dü,]*
10. Keşret-i eşküm **dü** çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [dü,]*
11. Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
Cüfte **dü** yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [dü,]*

du‘ā: *Allah'a yalvarma; niyaz.*

1. Al ḫayr **du‘āsın** elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [du‘āsın, -sı, -n]*

du‘ā idüp: *Dua etmek. Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.*

1. Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [du‘ā idüp, -üp]*

dü-çār: *Uğramış, yakalanmış, tutulmuş.*

1. İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme **dü-çār**
Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [dü-çār,]*

dūçār oldı: *Uğramak, maruz kalmak.*

1. Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
   Efendi çoḳ mı bu ḥiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [dūçār oldı, -dı]*

düçār olmaġ: *Uğramak, yakalanmak, tutulmak.*

1. Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
   Dil **düçār olmaġ** ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [düçār olmaġ, -maġ]*

dü-çeşmān: *İki göz.*

1. Dü-çeşmān-ı ḥayālinde ġubār-ı ḥaṭṭı çārubdur
   Anuñ çün başma sā'at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [dü-çeşmān-ı, -ı]*

dūd: *Duman, tütün.*

1. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
   Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şişemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 10). [dūd-ı, -ı]*
2. Bu **dūd-ı** āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
   Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [dūd-ı, -ı]*
3. Döker zülfüñ 'iẕāra ḫavf-ı tāb-ı **dūd-ı** āhumdan
   Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [dūd-ı, --ı]*
4. Dūd-ı āh-ı 'andelīb itmiş tecessüm bāġda
   Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [dūd-ı, -ı]*

dūde: *Duman. II Mürekkep yapılan çıra isi.*

1. Ḫāliş mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite
   Beñzer velī yalan degül sāde **dūdedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [dūdedür, -dür]*

dūd-ḫār: *Kelebek LL Aşçı, yemek pişiren kimse LL Külhancı (Yemek bağlamında).*

1. Olursa reşk-i lebüñ ile **dūd-ḫār-ı** şikem
   Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [dūd-ḫār-ı, -ı]*

dūd-ı āh-ı bülbül: *Bülbülün ahının dumanı.*

1. Tecessüm itdi **dūd-ı āh-ı bülbül** bāġda Ḫāliş
   Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [dūd-ı āh-ı bülbül,]*

dūd-ı āhum: *Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman ‖ yürek yangını.*

1. Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān olmış
   Dāġı sīnemde biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [dūd-ı āhum, -um]*

dūd-ı āhum: *Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman ‖ yürek yangını.*

1. Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup mevcine **dūd-ı āhum**
   ʻĀḳıbet itdi dilüm silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 11). [dūd-ı āhum, -um]*

dūd-ı tenbākū: *Tütün dumanı.*

1. Miṣāl-i **dūd-ı tenbākū** ider āh-ı fürū-bürde
   Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [dūd-ı tenbākū,]*

dūd-perver: *Tütün yetiştiren.*

1. Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taṣvīridür
   Şemʻ veş pervāne sūzāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [dūd-perver,]*

dügāh: *Klasik Türk müziğinde bir birleşik makamdır.*

1. Ne ġam şeh-nāz iderse sen **dügāh** it būselik faṣluñ
   Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şāʻirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [dügāh,]*

duḫter: *Kız çocuğu II şarap.*

1. İçinden kendini dāmād idüp neş'eyle ṣahbāya
   Başıldı **duḫter-i** rezle gice dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [duḫter-i, --i]*

duḫt-ı reze: *Üzümün kızı, şarap.*

1. Sāḳī ile **duḫt-ı reze** raġmen yine Ḫāliṣ
   Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [duḫt-ı reze, -e]*
2. Sāġar-ı ṣahbāyı gör Cem nesli bir tīredür
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-ʻineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [duḫt-ı rez, -le]*
3. Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliṣ neşve-i rūy-ı nigār
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-ʻineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 10). [duḫt-ı rezle, -le]*
4. Görür mi şehvet ile **duḫter-i rezi** ʻayyāş
   Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [duḫter-i rezi,]*
5. Ṣordı namāzsız mı diyü **duḫter-i reze**
   Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [duḫter-i reze, -e]*

6. Olaydı **duḫter-i rezle** zifāfı enbīküñ
   Dökerdi dür gibi sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [duḫter-i rezle, -le]*
7. Hele bintü'ş-şefeyle **duḫt-ı rez** düşdi 'aceb zevce
   Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 11). [duḫt-ı rez,]*
8. O **duḫter-i reze** meclisde daḫl idüp vā'iẓ
   Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [duḫter-i reze, -e]*

dükān: *Dükkan, satış yapılan yer.*

1. Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid
   Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [dükān-ı, --ı]*

düken: *Bitmek, sona ermek.*

1. Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i ma'nī
   Olur mı bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş'ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [dükendi, -di]*

dükkânçe-i: *Âşığın gönül pazarının küçük dükkânı.*

1. Evvelleri mānend-i ḥarīr idi ḫaṭ-ı sebz
   Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [dükkānçe-i,]*

dūlāb: *Dolap, su dolabı (âşığın gözyaşları bağlamında).*

1. Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden
   Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene **dūlābdur** bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [dūlābdur, -dur]*

dümen: *Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.*

1. Bu sāḥil-i ġamda hele sen fırḳate düşdüñ
   Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda **dümen** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [dümen,]*

dünbe: *Kuyruk.*

1. Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
   Mürīdi ile bir meclisde vā'iẓ **dünbeden** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [dünbeden, -den]*

dü-nīm: *İki parça, ikiye bölünmüş.*

1. O cām-ı meyde görüp ‘aks-i tīġ-i ebrūsın
   Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [dü-nīm,]*

dünyā: *Dünya.*

1. Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
   Bī-vefāsın a sitem-ger buña **dünyā** dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [dünyā,]*
2. Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
   Senüñ **dünyāda** dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [dünyāda, -da]*
3.

dur: *Kalmak, beklemek.*

1. Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşa‘şa‘
   Ol rütbe eşi‘ayla **durur** ḥāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [durur, -ur]*
2. Hevā-yı hecr ile dil-germ iken **durmaz** yine gerdūn
   Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [durmaz, -maz]*
3. Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya
   Ol āfet va‘de **durmaz** virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [durmaz, -maz]*

dur: *İnci.*

1. Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
   Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [dür,]*
2. O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
   Çü dāne-i **dür-i** yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [dür-i, --i]*
3. Gencīne-i fuṣūl-i **dürer** gibi Ḫālişā
   Cevher-fürūş naẓm olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [dürer, -er]*
4. Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış
   Ḥulī şeft-ālūlardan **dūr** olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [dūr,]*
5. Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ
   Dökerdi **dür** gibi sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [dür,]*
6. Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
   Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile **dür-i** yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [dür-i, --i]*

dur-: *Beklemek.*

1. Ḳo **dursun** bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
   Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 11). [dursun, -sun]*
2. Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
   Mānend-i sürme **durmaz** o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [durmaz, -maz]*
3. İtsem ol sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl
   Ceyb-i endīşededür kīse **durur** naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [durur, -ur]*
4. Durur fütādelerüñ reh-güẕār-ı ‘ışḳuñda
   Müyesser olmadı ey şūḫ bir selām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [durur, -ur]*
5. Çār-rükn üzre żarūretle **durur** ḳaṣr-ı visāl
   Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 11). [durur, -ur]*
6. İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır **dururken** ber-ṭaraf
   Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [dururken, -ur, -ken]*
7. Fikr ü endīşe **durur** mı diyü sīnemde baḳup
   Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [durur, -ur]*

dūr oldı: *Uzak durmak, uzaklaşmak.*

1. Gördi ḳārūresini vesveseden **dūr oldı**
   Eyledi ref‘-i raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 17). [dūr oldı, -dı]*

dūr-ā-dūr: *Uzaktan uzağa.*

1. O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
   Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān **dūr-ā-dūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [dūr-ā-dūr,]*

dūr-bīn: *Uzak görücü, basiretli II Uzağı gösteren alet.*

1. O kūyı **dūr-bīn-i** ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş
   Bu nüh beyte naẕīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [dūr-bīn-i, -i]*
2. Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol tebeh nüḥūl
   Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [dūr-bīn,]*

dür-i meknūna: *Gizli, saklı inci (güzel söz bağlamında kullanılmıştır).*

1. Ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden ne iḫrāc eylesek
   Cevher-i Ḫāliş **dür-i meknūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 16). [dür-i meknūna, -a]*

dürlü: *Türlü, çeşitli.*

1. Dilde ṣafvet mi ḳodı zülf-i seḫāb-endūduñ
   Leşker-i ġam hele bir **dürlü** keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [dürlü,]*

dürr: *Inci II aşığın gözyaşları.*

1. Ḫālişā ḥāşılı bu nüh ṣadef-i devrānda
   Ṣā'irān zümresine **dürr-i** 'Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [dürr-i, -i]*

dürr-i 'aden: *Aden incileri.*

1. Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliş
   Bu naẓm-ı āb-dāra söylese **dürr-i 'Aden** söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [dürr-i 'aden,]*
2. Nigāh-ı germ ile ruḫsār-ı tāb-nākında
   Miṣāl-i şeb-nem-i **dürr-i 'Aden** tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [dürr-i 'aden,]*

dürūġ: *Yalan.*

1. Ol va'de-i **dürūġ-ı** güzeşte ḥisābumuz
   Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 13). [dürūġ-ı, -ı]*

dürūġ-āmīz: *Yalanla karışık.*

1. Ṣadāḳatse murāduñ Ḫāliṣā bu dehr-i fānīde
   Mürüvvetle **dürūġ-āmīz** olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 16). [dürūġ-āmīz,]*

dürūġ-ı viṣāline: *Kavuşma yalanı.*

1. O rütbe virdi **dürūġ-ı viṣāline** ṣūret
   Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [dürūġ-ı viṣāline, -i, -n, -e]*

durur: *Belli bir durumda, görevde bulunmak.*

1. Müjgānları ser-tīz **durur** deste- be-deste
   Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [durur, -(u)r]*

dürüst: *Kurallara uygun, yanlışsız.*

1. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
   Anuñ çün başma sā'at ceyb-i ḫāṭırda **dürüst** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [dürüst,]*

dürzī: *Suriye ve Lübnan'da Müslümanlık'tan ayrı kendilerine mahsus inançları olan ve Fâtımî halîfesi Hâkim Biemrillâh'ın ulûhiyetine inanan Araplaşmış topluluk.*

1. Başa çekdi bizi bir çırpıda **dürzī-i** şūḫı
   Bīşügünında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [dürzī-i, -i]*

düş: *Düşmek, sendelemek.*

1. Şeh-nāz ider 'uşşāḳa **düşen** būselik itmek
   Ṣarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [düşen, -en]*
2. O rütbe cism-i ża'f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
   Zemīn üzre **düşen** sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [düşen, -en]*
3. Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
   Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [düşer, -er]*
4. Ḥayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
   Ey mihr-i şu'le-sūz-ı cihān **düşdüm** āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [düşdüm, -dü, -m]*
5. Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
   Ṭāli' olur başuma ya ḳuzġūn **düşer** leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [düşer, -er]*
6. Hele bintü'ş-şefeyle duḫt-ı rez **düşdi** 'aceb zevce
   Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 11). [düşdi, -di]*
7. Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
   Leb-i cūya ḥabābāsā **düşüp** rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 12). [düşüp, -üp]*
8. Cenāb-ı Sābite tanẓīre meydān-ı belāġatde
   Ḫayāl-i ḫāma **düşdi** ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 14). [düşdi, -di]*
9. Bilād-ı rābi'ası çār-şūret-i ḫaṭ ile
   Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 14). [düşürdi, -ür, -di]*
10. Kendi gibi nev-reste dil-āşūba **düşüp** āh
    Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [düşüp, -üp]*
11. Meh-tāba **düşüp** şevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliş
    Bedr-i mehi nev-hāle ile dā'irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [düşüp, -üp]*
12. Yār der-ḫāb idi **düşdi** berg-i rūya eşk-i ter
    Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [düşdi, -di]*

düş: *Aşırı ilgi veya sevgi göstermek, tutkunu olmak.*

1. Düşerdi berg-i 'iẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
   Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [düşerdi, -er, -di]*

düş: *Düşmek (Sevdaya kapılmak bağlamında).*

1. Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri
   Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 14). [düşdi, -di]*

<u>düş:</u> *Rüya.*

1. Ḥayfā ki çeşm-i dil olalı **dūş** o mehveşe
   Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [dūş,]*

<u>düş-:</u> *Düşmek.*

1. Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
   Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [düşince, --ince]*

<u>düşnām:</u> *Azarlamak, sövmek.*

1. Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i **düşnām**
   Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [düşnām,]*
2. Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı **düşnām-ı** lebüñ
   Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [düşnām-ı, -ı]*

<u>düşnām-ı kibār:</u> *Zarif (insanların) yergisi.*

1. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh **düşnām-ı kibār**
   Her ne bārān olsa gökden aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [düşnām-ı kibār,]*

<u>düşür:</u> *Bırakmak.*

1. Kālā-yı tefāḫur **düşürür** āfet-i ‘ayne
   Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [düşürür, -ür]*

<u>düşür:</u> *Yukarıdan aşağı düşürmek LL kaybetmek (aklını kaybetmek bağlamında).*

1. Ceybümde iken ‘aḳlı **düşürdüm** yine Ḫāliş
   Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [düşürdüm, -dü, -m]*
2. Kālā-yı tefāḫur **düşürür** āfet-i ‘ayne
   Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [düşürür, -ür]*

<u>dü-şüret:</u> *İki yüzlü (Sahte kişi bağlamında).*

1. O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
   Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [dü-ṣūretli, -li]*

<u>düvel:</u> *Devletler, hükumetler.*

1. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
   Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir **düvel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [düvel,]*

<u>duy:</u> *Işitmek, haber almak, öğrenmek.*

1. Bir tāze ṭıfl-ı ma‘nī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
   Ḫāliş **duyıldı** siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 14). [duyıldı, -ıl, -dı]*

<u>düz-:</u> *Anlatmak, sıralamak.*

1. Feżā-yı senesinden çeşm-i **düzdi** gelmedi avdan
   Ṣaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [düzdi, -di]*

<u>düzd-i ḫayālüm:</u> *Hayal hırsızı.*

1. Gehī **düzd-i ḫayālüm** kūy-ı dil-dārı çalar çarpar
   Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [düzd-i ḫayālüm, -üm]*

<u>düzen:</u> *Belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan durum, uyum, nizam, sistem.*

1. Bozuḳ **düzen** iken naġam-ı şarḳī-i yāre
   Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [düzen,]*

E e

eb‘āduma: *Ölçüler, boyutlar.*

1. Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol tebeh nüḥūl
   Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i **eb‘āduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [eb‘āduma,]*

ebnā: *Evlat, çocuk.*

1. Ancaḳ mürüvvet itmedür **ebnāya** Ḫālişā
   Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [ebnāya, -y, -a]*

ebr-i kerem: *Cömertlik bulutu.*

1. Sirişk-i dīde ey **ebr-i kerem** mīzābdan ḳalmaz
   Ḥayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [ebr-i kerem,]*

ebrū: *Kaş.*

1. Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne nişān
   Nigāh-ı diḳḳatüm **ebrūsına** kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [ebrūsına, -sı, -n, -a]*
2. Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı **ebrū** keşīdesin
   Ḥāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [ebrū,]*
3. Çekse de ḫamyāze ḳavs **ebrūları** şaştındadur
   Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [ebrūları, -lar, -ı]*
4. Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne‘amsüz
   Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [ebrūları, -lar, -ı]*
5. Ey kemān **ebrū** idüp ol ġamze-i cādū hücūm
   Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [ebrū,]*
6. ‘Aceb īmā-yı **ebrū** ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
   İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [ebrū,]*
7. O cām-ı meyde görüp ‘aks-i tīġ-i **ebrūsın**
   Dü-nīm olup dil-i Ḥāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [ebrūsın, -sı, -n]*
8. Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mışra‘ ile
   Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [ebrū-yı, --yı]*
9. Nāmlı cevherli **ebrūlarla** dil mecrūḥ iken
   Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [ebrūlarla, -lar, -la]*
10. ‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
    Virdi **ebrūya** keşide yine ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [ebrūya, -ya]*
11. Tīġ-i **ebrū** olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
    Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [ebrū,]*
12. Ḫaṭ u **ebrūsı** vaḥy-i levḥ-i şāfından mı nāzildür
    Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [ebrūsı, -sı]*
13. Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
    Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [ebrū-yı, --yı]*
14. Ebrū-yı zūr-ı sā‘id-i nāzişle ḳalmadı
    Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 13). [ebrū-yı, -yı]*

ebruvān: *Ebrular,kaşlar.*

1. Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet ile **ebruvān** hergiz
   Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uşşāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [ebruvān,]*

2. Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
   Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [ebruvānuñ, -uñ]*
3. Ḳurmış dü **ebruvānını** mānend-i dām o şūḫ
   Murġānı dil-figende-i ‘uşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [ebruvānını, -ın, -ı]*
4. Erbāb-ı fende ḳalmasa ma‘nā-yı **ebruvān**
   Hem-çün kepāde mışra‘-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [ebruvān,]*

ebruvān-ı bütān: *Put gibi güzel sevgilinin kaşları.*

1. Hezār-ġāze ṭırāz olsa **ebruvān-ı bütān**
   Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [ebruvān-ı bütān, -ı]*

ebrū-yı ḫāṭır-şiken: *Gönül inciten kaş (Sevgilinin inciten kaşları bağlamında).*

1. Şaḳın fāş itme mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza
   İder çīn-i cebīn ol **ebrū-yı ḫāṭır-şiken** söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [ebrū-yı ḫāṭır-şiken,]*

ebyāt: *Beyitler, iki dizeden oluşan nazım birimi.*

1. Ola bu seb’a-i **ebyāta** naẓīreñ ta’līḳ
   Ka’be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm’e ma’ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 15). [ebyāta, -a]*

ecdād: *Atalar, dedeler, cedler.*

1. İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
   Ola **ecdādı** gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [ecdādı, -ı]*

ecel: *Dünyevi hayatın sonu, ölüm zamanı.*

1. Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uşşāḳı ‘inān-gīr-i **ecel**
   Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ecel,]*

ecza: *İlaç, devâ, çâre.*

1. Ḥarf-i ṣıḥḥat ile **eczā-yı** tesellī virse
   Hezeyān-güy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [eczā-yı, -(y)ı]*

edā: *Naz, işve, cilve.*

1. Ma‘nī-i ḫoş-nevā-yı **edāyı** ḳalem döker
   Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [edāyı, -y, -ı]*

2. Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
   Olsa reviş ü nāz u **edā** ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [edā,]*
3. Ḥüsn ü **edā-yı** şīve-i Ḫāliş gibi hemān
   Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [edā-yı, -yı]*

edhemī: *Edhemî tarikati.*

1. Bu kilk-i **edhemi** Nābī cenābına āḫir
   Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [edhemi,]*

edhem-reviş: *Karayağız at.*

1. Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliş
   Bu ḫāme-i **edhem-revişüñ** yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 18). [edhem-revişüñ, -üñ]*

edīb: *Güzel ve sanatlı söz söyleyen II Şair.*

1. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle ammā ki **edīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [edīb,]*

edviye: *İlaçlar.*

1. Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
   İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [edviyeyle, -yle]*

efendi: *Efendi ‖ sahip, gönlün sahibi: sevgili.*

1. Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
   Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [efendi,]*

efendi-zāde: *Efendilerin çocukları (Yeni doğan bebekler).*

1. O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp vā‘iẓ
   Lisānı ḥurmete almış **efendi-zādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [efendi-zādemüzi, -müz, -i]*

efġān: *Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat etme.*

1. Belki bu nev-ġoncanuñ te’sīr iderdi gūşına
   Hem-res-i **efġānı** olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [efġānı, -ı]*

efkār: *Fikir, düşünce.*

1. Her sīnede bir taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ
   Ḥükminde Süleymān gibi **efkār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [efkār-ı, --ı]*

eflāṭūn: *M.Ö. 430-348 yılları arasında yaşamış, Aristo'nun hocası olan Yunanlı filozof. Asıl adı Platon'dur (akıl ve bilgi timsali bağlamında kullanılmıştır).*

1. İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken ber-ṭaraf
   Köhne ḳānūn ile **Eflāṭūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [eflāṭūna, -a]*

efsāne-gūy: *Boş konuşan.*

1. Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı vaṣf içün
   Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [efsāne-gūy-ı, -ı]*

efsūn: *Sihir, büyü.*

1. Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı **efsūn** itdi kim
   Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [efsūn,]*
2. Ḫurde-kārī-çeşm gūyā sendeki siḥr-i ḥelāl
   Ġamze-i cādū-pesend **efsūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 12). [efsūna, --a]*
3. Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
   Gözet **efsūnı** Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [efsūnı, -ı]*

efsürde idüp: *Dondurmak.*

1. İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey nūr
   Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [efsürde idüp, -de-üp]*

eftīmūn: *Bağboğan veya gelinsaçı denilen bitki.*

1. Leb-i gül māye ile perçem-i **eftīmūnı**
   Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 21). [eftīmūnı, -ı]*

efzūn: *Artmak, çoğalmak.*

1. Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḥayāt
   Ḥüsnüñ **efzūn** eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [efzūn,]*

eger: *Şart edatı, şayet.*

1. Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ **eger** zülf-i ‘arūs
   Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [eger,]*
2. Ṭāḳat-güdāz olsa **eger** ḍarb-ı nuṭḳuma
   Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [eger,]*
3. Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
   O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [eger,]*
4. Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
   Olsa yāruñ **eger** inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [eger,]*

eḥibbā: *Dostlar, ahbaplar, tanıdıklar.*

1. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı fikrine
   Çıḳardılar benüm de **eḥibbā** adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [eḥibbā,]*

ehl: *Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.*

1. Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ‘ayne
   Faḳr **ehli** olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [ehli, -i]*
2. Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler **ehl-i** ṭab‘
   Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [ehl-i, -i]*
3. Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i cārīdür
   Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı **ehl-i** bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [ehl-i, -i]*

ehl-i ḫībre: *Bilirkişi, uzman; bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse, usta II becerikli, yetenekli kimse.*

1. Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
   Olur muḥtāc **ehl-i ḫībre** engüşter ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [ehl-i ḫībre,]*

ehl-i hünerüñ: *Hüner sahipleri, yazarlar.*

1. Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
   Ey çarḫ senüñ ş̱āniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 13). [ehl-i hünerüñ, -üñ]*

ehl-i keyf-i: *Keyf ehli, rahatına düşkün olanlar.*

1. Raḥīḳ-i būs-ı ‘ıẕāruñla **ehl-i keyf-i** dile
   Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [ehl-i keyf-i, -i]*

ek: *Ekmek, toprağa tohum atmak veya gömmek, toprağı ekip biçmek için kullanmak.*

1. Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya ṭoḫm-ı nergisini
   Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [eküp, -üp]*

2. Toḫm-ı emeli **ekmek** içün besleme s̲evri
   Ḥāżır bulınur mezra‘ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 11). [ekmek, -mek]*
3. Zemīn-i S̲ābite **ekmiş** bezir-ger-i ḫāmuñ
   Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür es̲erüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [ekmiş, -miş]*

el: *El.*

1. Al ḫayr du‘āsın **elin** öp pīr-i muġānuñ
   Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [elin, -in]*

el: *El.*

1. Ne çeker ḫārıñ **elinden** ‘acebā gülşende
   Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [elinden, -i, -n, -den]*
2. Yapışur ṭurmaz **eli** her şeyine dil-dāruñ
   Olmadı ‘āşıḳ-ı şūrīde ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [eli, -i]*
3. Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḫüsni taṣvīr itdiler
   Dād **elinden** ṣā‘irüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [elinden, -i, -n, -den]*

elbet: *Elbet, mutlaka.*

1. Naġam-ı ḫurmet-i ḳulḳul girilür güṣa deyü
   Ḳapamış penbe ile güşını **elbet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 16). [elbet,]*
2. Virür nu‘ūmeti **elbet** sebīke-i sīme
   Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [elbet,]*
3. Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
   Dırāz itme sözi kūtehdür **elbet** cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [elbet,]*

elbette: *Mutlaka.*

1. Virür nuḫūseti **elbette** ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ
   Teşebbüs̲ itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [elbette,]*

elest: *Ruhların ilk yaratıldığı vakit.*

1. Biz āşināyız o ‘aks-i cemāle āyīnede
   Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı **elest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [elest,]*

elezz: *Çok lezzetli.*

1. Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi
   Nebāt olur mı **eleẕẕ** sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [eleẕẕ,]*

elfāz: *Söz, lafız.*

1. Farḳ eyle bu **elfāz** ile fārisleri şāhum
   Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 15). [elfāz,]*

elfāz-ı ma‘nī: *Anlamlı lafızlar, sözler.*

1. Şeker-ḫand olmada **elfāẓ-ı ma‘nī** nükte bulduḳça
   Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [elfāẓ-ı ma‘nī,]*

elmās: *Gayet berrak, ekseriya renksiz, gayet sert ve pek kıymetli bir taş.*

1. Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i **elmās**
   Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [elmās,]*
2. Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müṣa‘ṣa‘
   Ol rütbe eşi‘ayla durur ḥāver-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [elmās,]*
3. Engüşti virür zīnet-i engüşter-i zīver
   Raḫ şındaki ṣafvetle nümāyiş-ger-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [elmās,]*
4. Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
   Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [elmās,]*
5. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
   Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [elmās,]*
6. ‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile la‘l-nümādur
   Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 12). [elmās,]*
7. Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā
   Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i **elmās** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 14). [elmās,]*

elmās-tırāş: *Üzeri elmas gibi eşkâl-i muntazama hâlinde yonulmuş billûr.*

1. Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür
   Elmās-tırāş-ı sāġar-ı Cemdür şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [elmās-tırāş-ı, -ı]*

elmāsveş: *Elmas gibi.*

1. Şu‘le-i **elmāsveş** zīb ü ferüñ parlar geçer
   Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [elmāsveş,]*

emced: *En şerefli.*

1. Dāniş ü ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i **emced**
   Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [emced,]*

emr: *Emir, buyruk, buyurma.*

1. Lebinden **emr-i** ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
   ‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [emr-i, -i]*

enār: *Çınar ağacı. II Sevgilinin endamı.*

1. Olup şermende-i būs-ı ‘iẕārı meclis-i meyde
   Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [enār-ı, -ı]*

enbīk: *Kar ile inbik. (Kar': vurmak, çalmak, doktorun ses almak için bir uzva parmakla vurması İnbik: süzme aletinin adıdır).*

1. Olaydı duḫter-i rezle zifāfı **enbīküñ**
   Dökerdi dür gibi sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [enbīküñ, -üñ]*

encüm: *Yıldızlar.*

1. Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
   Me Meşām-ı gīsuvān-ı **encümi** ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 14). [encümi, -i]*

encümen-ārā: *Meclisin süsü.*

1. O çār **encümen-ārā-yı** ḫaṭ-ı sebzi gibi
   Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [encümen-ārā-yı, -yı]*

endām: *Boy, pos.*

1. Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
   Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u **endāmında** süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [endāmında, -ı, -n, -da]*
2. Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda **endāmuñ**
   Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [endāmuñ, -uñ]*
3. Aldum ḫayāle āyīnede ‘aks-i sīnesin
   Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [endām-ı, -ı]*
4. Ol ‘akse ḫased kim görür **endāmını** yāruñ
   Sīm-āba döner ḳalbi hemān ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [endāmını, -ı, -n, -ı]*
5. ‘Aceb mir’āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
   Teb-i bī-tāb-ı ḫayret lerziş-i **endāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [endāmdur, -dur]*

endām-ı cānān: *Sevgilinin boyu.*

1. Oldı mir‘at-i dile **endām-ı cānān** āşinā
‘Aks-i yār ile ḫayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [endām-ı cānān,]*

endāze-i sevdā: *Aşk ölçüsü.*

1. Sürīni üzre dökse cār şālüñ püskülüñ dil-dār
Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl **endāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [endāze-i sevdā,]*

endīşe: *Düşünce, hayal, fikir.*

1. Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre
Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [endīşe,]*
2. Fikr ü **endīşe** durur mı diyü sīnemde baḳup
Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [endīşe,]*
3. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
Fikri āġūşına **endīşemi** itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [endīşemi, -m, -i]*
4. Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz **endīşemüz** iḥrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 16). [endīşemüz, -müz]*

endūd: *Sürmek, yaldızlamak.*

1. Ṣabāhü’l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
Ġam **endūd-ı** ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [endūd-ı, -ı]*

enf: *Burun.*

1. Ceẕb-i ta‘affünāt ile bulmış metāneti
Enf-i raḳīb lehcede ḫayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [enf-i, -i]*

enfās: *Nefesler, soluklar.*

1. Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend idüp
Ḫāliş virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 21). [enfās-ı, -ı]*

enfī: *Burun.*

1. Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı **enfī** daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [enfī,]*

engūrı: *Üzüm.*

1. Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı **engūrı**
   Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [engūrı,]*

engüşt: *Parmak.*

1. Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān
   Yāruñ ‘aceb **engüşti** mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [engüşti, -i]*
2. Engüşti virür zīnet-i engüşter-i zīver
   Raḫ şındaki ṣafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [engüşti, -i]*

engüşter: *Yüzük.*

1. Engüşti virür zīnet-i **engüşter-i** zīver
   Raḫ şındaki ṣafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [engüşter-i, -i]*
2. Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
   Olur muḥtāc ehl-i ḫībre **engüşter** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [engüşter,]*

enhār: *Irmaklar.*

1. Rıyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
   Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i **enhārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [enhārdur, -dur, -]*

enīn: *İnilti, inleme.*

1. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
   Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [enīn,]*

enīn: *Inilti, inleme.*

1. Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
   Ey ġonca gülşen içre hezārān **enīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [enīn,]*

enlü: *Enli, genişliği fazla olan.*

1. Ol buġday **eñlü** dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp
   Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [eñlü,]*

envār: *Nurlar, ışıklar.*

1. Ẕātında o bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
   Ma‘kūsına virmekdedür **envār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [envār-ı, --ı]*

envār-ı hestīdür: *Varlık nurları.*

1. Celāl-i āteş-i cevvāle-i **envār-ı hestīdür**
   Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 13). [envār-ı hestīdür, -dür]*

enẕār: *Bakışlar, nazarlar.*

1. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı **enẕārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [enẕārı, -ı]*

erbāb-ı fende: *İlim sahipleri.*

1. Erbāb-ı fende ḳalmasa ma‘nā-yı ebruvān
   Hem-çün kepāde mıṣra‘-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [erbāb-ı fende, -de]*

erbāb-ı ṭab‘a: *Huy sahipleri.*

1. Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
   Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 12). [erbāb-ı ṭab‘a,]*

erguvānveş: *Erguvan gibi.*

1. Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş
   Ki zehr-i **erguvānveş** naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [erguvānveş,]*

ėriş: *Erişmek, kavuşmak.*

1. Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide
   Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze **eriş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [eriş,]*

erit: *Erimek, eritmek.*

1. Maḥabbetüñ göricek şu‘le ṭāb-ı reşkinden
   Raḳīb **eritdi** bütün baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [eritdi, -di]*

ervāḥ: *Ruhlar, canlar.*

1. ʻĀlem-i maʻni gibi küştesinüñ **ervāḥı**
   Ḥaşr olur bir daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [ervāḥı, -ı]*

es: *Esmek.*

1. Döker zülfüñ ʻiẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
   Esen yelden ṭoḳan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [esen, -en]*
2. ʻAndelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
   Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [esdi, -di]*

eş‘ār: *Şiirler.*

1. Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
   Taḥrīr ider ol ḥüsn-i ḫaṭ **eş‘ār-ı** ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 8). [eş‘ār-ı, -ı]*
2. Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i maʻnī
   Olur mı bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā **eş‘ār** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [eş‘ār,]*
3. Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin **eş‘ār**
   Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [eş‘ār,]*
4. Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir
   Bu dāne-dār olan **eş‘ārumuz** cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [eş‘ārumuz, -umuz]*
5. Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i **eş‘ār-ı** Vesīm
   Ḫālişüñ sāḥa-i tanẓīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [eş‘ār-ı, -ı]*
6. Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
   Virür **eş‘āra** temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [eş‘āra, -a]*
7. Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’s̲īr
   Oḳur güftār-ı bī-maʻnī gibi **eş‘ār** şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [eş‘ār,]*

eş‘ār-ı dil-ārā: *Gönlü süsleyen şiirler.*

1. Çār-ebrūları gūyā ki murabbaʻ mısraʻ
   ḫaṭṭ ına maṭlaʻ-ı **eş‘ār-ı dil-ārā** dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [eş‘ār-ı dil-ārā,]*

esb: *At, beygir.*

1. Piyāveş olma pā-māl **esb-i** nāza hem-çü ferzāne
   Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [esb-i, --i]*

eşel: *Eşek.*

1. Ṭoġrı ḳaṭʻ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
   İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī **eşel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [eşel,]*

eser: *Eser, iz, nişan.*

1. ʻAceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
   Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet **eserdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [eserdür, -dür]*
2. Hezār **eserle** seher hem-çü āteş-i gül-i ter
   Bir ʻandelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [eserle, -le]*
3. Gūşına itmez **eser** āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
   Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [eser,]*
4. İtmekde rūḥ-ı maʻni-i ter lafẓa cilve-ger
   Ḫāliş leṭāfet ile **eser** söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [eser,]*
5. Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
   Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür **eserüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [eserüñ, -üñ]*
6. Yine geldi **eser-i** ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
   Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [eser-i, --i]*

eser-i kilk-i süḫan-sāzına: *Söz söyleyen kalemin eseri (Şiir bağlamında).*

1. Ẕurefā zümresi āsārını görse Ḫāliş
   Eser-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [eser-i kilk-i süḫan-sāzına, -ı, -n, -a]*

eshāb: *Sahâbeler.*

1. Tefeyyüż lafẓa bu **esḥāba** rīz-i maʻnīdür yoḫsa
   Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur bāʻis *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 15). [esḥāba, -a]*

eşheb: *Kır at.*

1. Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḫūsete kim
   Semend-i **eşheb-i** nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [eşheb-i,]*
2. ʻİnān-ı **eşheb-i** nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb
   Ḥużūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [eşheb-i,]*

eşi‘a: *Güneş ışığı.*

1. Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşaʻşaʻ
   Ol rütbe **eşi‘ayla** durur ḫāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [eşi‘ayla, -y, -la]*

esīr-i heves: *Heves esiri (gönül bağlamında).*

1. Bu ḫāhiş ile dil olmış ʻaceb **esīr-i heves**
   Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [esīr-i heves,]*

eşk: *Göz yaşı.*

1. Bī-çeşm ü dehen **eşk** ile güftārı nümāyān
   Ḥasret çeker ol ʻāşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [eşk,]*
2. O ṭār-ı zülfine **eşk-i** yetīm-i ḫāṭırumı
   Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [eşk-i,]*
3. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
   Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [eşk-i,]*
4. Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı **eşk** ile
   İtmiş ẓuhūr ol ḥaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [eşk,]*
5. Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
   Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [eşk-i, -i]*
6. Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
   Seyl-i **eşk-i** ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [eşk-i, -i]*
7. Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
   Bu **eşk-i** cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [eşk-i, --i]*
8. Döküp ʻiẕārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
   Bu **eşk-i** dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [eşk-i, --i]*
9. Perestiş itmek içün jāle ṣanma rūyında
   Vużū' ider bu gül **eşk-i** nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [eşk-i, --i]*

eşkāl: *Şekiller.*

1. Ṣūret-i **eşkāl-i** ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
   Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [eşkāl-i, -i]*

eşkāl-i cihānı: *Dünyanın halleri.*

1. Biñ laḥẓada taṣvīr ider **eşkāl-i cihānı**
   Ol ṣuʻle-i cevvāle-i pergār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 17). [eşkāl-i cihānı, -ı]*

eşk-i çeşm: *Gözyaşı.*

1. Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya ṭoḫm-ı nergisini
   Bu **eşk-i çeşm** ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [eşk-i çeşm,]*

2. Sikender'sin begüm 'ibretle cism-i şāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı **eşk-i çeşm-i** rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [eşk-i çeşm-i, -i]*

eşk-i dem-ā-dem: *Durmadan akan göz yaşı.*

1. Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [eşk-i dem-ā-dem,]*

eşk-i ḥasret: *Hasret gözyaşı.*

1. Olur isḥāba zīr-i **eşk-i ḥasret** çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [eşk-i ḥasret,]*

eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm: *Gözyaşı seli.*

1. Eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm āteş-ḥurūş-ı Nīldür
Dīde-i ḫūn-bārumuz Ceyḥūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 9). [eşk-i seyl-ā-seyl-i çeşm, -i]*

eşk-i taḥassür: *Hasret, özlem gözyaşı.*

1. Dökilsün delü delü **eşk-i taḥassür** dīde-i terden
Ki ḥaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur bā'iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [eşk-i taḥassür,]*

eşk-i ter: *Taze gözyaşı.*

1. Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya **eşk-i ter**
Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [eşk-i ter,]*

esmā: *İsimler.*

1. İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde nūr
Te'ṣīr-i şevḳ-i vecd ile **esmā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [esmā-yı, -yı]*

esmār: *Meyveler.*

1. Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz **eṣmārdan** ḳalmış
Ḥulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [eṣmārdan, -dan]*

esnā: *An, zaman.*

1. Şākirüñ tanẓīri **esnāsında** ṭab‘-ı ḫāmeden
   Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 13). [esnāsında, -sı, -n, -da]*

esrar: *Gizler, sırlar.*

1. Kūhsāra daḫı söyleme **esrārını** Ḫāliṣ
   Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [esrārını, -ı, -n, -ı]*
2. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [esrārını, -ı, -n, -ı]*

esrār-ı ḫudā: *Allah'ın sırrı.*

1. Derd-mendāna şifā-ḫāne-i **esrār-ı Ḫudā**
   Ḫaste-i ‘ ışḳa devādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [esrār-ı ḫudā,]*

esrār-ı ‘ışḳ: *Aşkın gizemi.*

1. Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum degül benüm
   Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [esrār-ı ‘ışḳ,]*

esrār-ı ṭabī‘at: *Tabiat sırları.*

1. Çoḳ renge temessül ider āsār-ı ṭabī‘at
   Ḳāle gelecek şey’ degül **esrār-ı ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [esrār-ı ṭabī‘at,]*

esse: *İşçi.*

1. Bir kerre **esse** bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
   Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [esse,]*

eşyā: *Mevcudat, yaratılmış olan her şey.*

1. Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı **eşyādan** degül
   Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı başal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [eşyādan, -dan]*
2. Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i **eşyā** böyledür Ḫāliş
   Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 11). [eşyā,]*

eṭibbā: *Tabipler, hekimler LL Sevgili.*

1. ‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
   Gelmez hele bir ḥaste **eṭibbāya** veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [eṭibbāya, -y, -a]*
2. Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle ‘unṣur-ı cānān
   Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [eṭibbā,]*
3. Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
   Henūz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [eṭibbā,]*
4. ‘Āşıḳ-ı āluftesin ‘āciz **eṭibbā** derdine
   Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 13). [eṭibbā,]*

eṭvār: *Hal, tavır, durum.*

1. Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliş
   Taḥsīn olınur dāniş ü **eṭvār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 20). [eṭvār-ı, -ı]*

eṭvārından: *Perişen haller.*

1. Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
   Büselik fehm olınur naġme vü **eṭvārından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [eṭvārından,]*

evān: *Zaman, vakit.*

1. Çekse **evān** cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā
   Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [evān,]*

evbāşına: *Çapkın, sarhoş kimse. II Âşık.*

1. Bir zemīn-i köhne buldum Ḫālişā açdum yine
   Āferīn tanẓīr iden üstādına **evbāşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 14). [evbāşına,]*

evc: *Gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.*

1. Bir gül göricek **evc** ü ḥüseynīye çıḳarsın
   Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [evc,]*

evc-i ṭāḳı: *Kubbenin en üstü II gökyüzünün zirvesi.*

1. Heft sūrāḥ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
   Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [evc-i ṭāḳı, -ı]*

evhām: *Vehimler, şüpheler, korkular.*

1. Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā **evhāmdur** bunda
   Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [evhāmdur, -dur]*

evrāk: *Yapraklar.*

1. Hemān gülde mi tertīb bir güle **evrāḳ**
   Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [evrāḳ,]*
2. Ne rengi ne būyı olur **evrāḳ** perīşān
   Az vaḳtile te'şīr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [evrāḳ,]*
3. Hezārān nüsḫa-i **evrāḳ-ı** gül devr itdüm 'ālemde
   Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [evrāḳ-ı, --ı]*

evvel: *Ilk olarak, ilk önce.*

1. Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
   Çeşme-i nev-'ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [evvel,]*
2. Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
   Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [evvel,]*
3. Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
   Bu idi **evvel** olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [evvel,]*
4. Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi **evveller**
   Ḳondı ruḫsārına bir ḫüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [evveller, -ler]*
5. Dil şu'le-i ruḫsār ile **evvel** çıralandı
   Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [evvel,]*

evvelleri: *Önceleri.*

1. Evvelleri mānend-i ḥarīr idi ḫaṭ-ı sebz
   Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [evvelleri,]*

evżā': *Haller, vaziyetler.*

1. Raḳībe itdigün **evżā'ı** hep bir bir beyān itdi
   Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [evżā'ı, -ı]*

ey: *Seslenme edatı.*

1. Gūş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
   Ey ġonca gülşen içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [ey, -i]*
2. Kesilse gīsuvānı fitneden **ey** gāze-i sevdā
   Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [ey,]*
3. Bir nevāzişle devā it **ey** ṭabīb-i rūzgār
   Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma'cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 13). [ey,]*
4. İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle **ey** nūr
   Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [ey,]*

5. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
   Bu ḫaṭā çoḳ saña **ey** ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [ey,]*
6. Amān **ey** dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [ey,]*
7. Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz **ey** çerḫ-i dūn
   Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [ey,]*
8. Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
   Aduñ **ey** çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [ey,]*
9. Bāde **ey** gül ġamze-i pür-kīne söyler söyledür
   Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [ey,]*
10. Ol buġday eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp
    Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [ey,]*
11. Bu naẓm-ı dil-keş-i lü’lü’-ṭırāzı **ey** Ḫāliş
    Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [ey,]*
12. Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
    Yanından i‘āz ile geç **ey** sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [ey,]*
13. Mīzābıdur ḥarīmine **ey** Ka’be-i ḥasen
    Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [ey,]*
14. Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte **ey** raḳīb
    Feryādı ‘andelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [ey,]*
15. Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
    Olmaz mısın **ey** bülbül-i şūride naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 12). [ey,]*
16. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
    Başuma gün ṭoġmadı **ey** āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [ey,]*
17. Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla **ey** mihr-i münīr
    Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [ey,]*
18. Dü çeşmānum teveccüh **eyle** ḳandīl-i fürūzāndur
    Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [eyle, -le]*
19. İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
    Belki **ey** meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [ey,]*
20. Al ḫayr du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ
    Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [ey,]*
21. Gel **ey** midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
    Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [ey,]*
22. Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
    V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [ey,]*
23. Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
    Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [ey,]*
24. Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı men
    Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [ey,]*
25. Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı çeşm
    Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [ey,]*
26. Rü’yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
    Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [ey,]*
27. Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna **ey** vā‘iẓ
    Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [ey,]*
28. Fenāyı terk idüp **ey** şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
    Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [ey,]*
29. Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri ṣorma **ey** zāhid
    Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [ey,]*

30. Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan
Ṣaḳın pāy-ı nigāhı **ey** raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [ey,]*
31. Ḫayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [ey,]*
32. Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i ṣāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem **ey** kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 18). [ey,]*
33. Olurdı nuḳl içün **ey** ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [ey,]*
34. Hezāruñ gördi gülşen sen gibi **ey** ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [ey,]*
35. Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle **ey** meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [ey,]*
36. Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [ey,]*
37. Görmeden bī-hūş olurlarmış seni **ey** mest-i nāz
Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [ey,]*
38. Āh **ey** çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [ey,]*
39. Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş **ey** serv-i nāz
Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [ey,]*
40. Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i‘cāz içre **ey** ‘Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [ey,]*
41. Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [ey,]*
42. ‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş
Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [ey,]*
43. Ḫayli dem rū-mālsin **ey** mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [ey,]*
44. Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ **ey** āfītāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [ey,]*
45. Neyl-i yek-būse ile rif‘at-i cāh it **ey** dil
Ser-fırāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [ey,]*
46. Ḳışra baḳma maġza baḳ **ey** zāhid-i ṣūret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [ey,]*
47. Sūz-ı çeşmüñ parladur **ey** ġonca çeşm-i bülbüli
Şu‘le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [ey,]*
48. Bu dehen **ey** ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [ey,]*
49. Rūya **ey** meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [ey,]*
50. O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm **ey** perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [ey,]*
51. Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da **ey** muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [ey,]*
52. Sirişk-i dīde **ey** ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
Ḫayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [ey,]*

53. Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [ey,]*
54. Ey zülf baḳma ḥāl-i perīşāna raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [ey,]*

ey şūḫ: *Ey cilveli! ll sevgili.*

1. Durur fütādelerüñ reh-güẕār-ı ‘ışḳuñda
Müyesser olmadı **ey şūḫ** bir selām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [ey şūḫ,]*

.
eyle: *Eylemek, yapmak.*

1. Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ perçem-i müşgīne ġulüv
Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [eyledi,]*
2. Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne **eyledi** ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [eyledi, -di]*
3. Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra **eylerse** dirīġ
Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 11). [eylerse, -r, -se]*
4. Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [eyler, -r]*
5. Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [eylerdi, -r, -di]*
6. Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
Şīve-i ḫaṭṭı güzel **eyledi** imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [eyledi, -di]*
7. Mātürīdiyye ta‘arruż **eyle** fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [eyle,]*
8. Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā’-i pīḫ
Dest-i ḥikmet ile her şu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [eyledi, -di]*
9. Şūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
Çoḳ tedebbür **eylemişdür** bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [eylemişdür, -miş, -dür]*
10. Ḫaṭ gelmedi gūş **eyleme** feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde henūz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [eyleme, -me]*
11. Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük **eyler**
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [eyler, -r]*
12. Dehāna ġonca yā cüz’ **eyle** maẕmūn nükte-i ma‘dūm
Kelāl-i ṭab‘a bādī cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [eyle,]*
13. Şīt-i bülendümüz nice gūş **eyler** ehl-i ṭab‘
Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [eyler, -r]*
14. O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān **eyler**
Dü-şūretli mesā’ilden şaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [eyler, -r]*
15. Nūr-ı tennūresini her seḥer **eyler** taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [eyler, -r]*
16. Lafẓı ḳāl **eyleyelüm** pūte-i ma‘nīde hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [eyleyelüm, -y, -elüm]*

17. Ḫurde-kārı **eylemiş** mūy-ı ḫaṭ u ḫālüñ ġarīb
    Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āṩārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [eylemiş, -miş]*
18. Düşerdi berg-i ‘iẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
    Rubūde **eylese** mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [eylese, -se]*
19. Şafaḳ-reng **eylemiş** tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
    Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẕar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [eylemiş, -miş]*
20. Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
    Ṣīġa taḥsīn ile ẕahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [eyle,]*
21. Ter dimāġ **eyledi** terṭīb midād-ı ḫāme
    Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [eyledi, -di]*
22. Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uşşāḳı ‘inān-gīr-i ecel
    Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [eyledüm, -dü, -m]*
23. Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
    Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [eyler, -r]*
24. Yolında **eyleye** gör sūde cebhe-i şevḳi
    O mevc-i naḳş-ı ḫaşīrdür hemān maşīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [eyleye, -y, -e]*
25. Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç **eylemez** te’sīr
    Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [eylemez, -mez]*
26. Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḫasrete dizgin mi girer
    Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [eyledi, -di]*
27. O şāhīn-i nigeh ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn **eyler**
    Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḫaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [eyler, -r]*
28. Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
    Eyledi ref‘-i raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [eyledi, -di]*
29. Buldum o nihād ile siriştinde ṭabī‘at
    Eyler nice mānīleri iẕhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 16). [eyler, -r]*
30. Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş **eylemiş** ‘uşşāḳ
    Çekerler sīneye bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [eylemiş, -miş]*
31. Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān **eyler** insānı
    Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [eyler, -r]*
32. Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
    Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 14). [eyle,]*
33. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
    Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 13). [eyler, -r]*
34. Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle imtizāc
    Ḫāme Ḫāliş ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [eyledi, -di]*
35. Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh **eylesem**
    Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [eylesem, -se, -m]*
36. Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā **eyler**
    Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [eyler, -r]*
37. Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḫayāt
    Ḫüsnüñ efzūn **eylemiş** ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [eylemiş, -miş]*

eytām: *Yetim'ler, babası vefat etmiş.*

1. Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
   Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al **eytāmuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [eytāmuñ, -un]*

eyyām: *Günler.*

1. Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
   Muḳābildür o mihre ḫaylice **eyyāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [eyyāmdur, -dur]*

ezber: *Ezberleme, zihinde tutma, hıfz.*

1. Ezber itmiş sīnede ḫarf-i viṣāl-i dil-beri
   Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḫüsn-edā ta'bīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 13). [ezber,]*
2. Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ **ezberümde** āyīnedür
   Ne farḳı var 'acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [ezberümde, -ü, -m, -de]*
3. Tıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
   Nigeh bir ḫāfıẓ-ı çābük-zebān **ezber** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [ezber,]*

ezel: *Başlangıcı belli olmayan geçmiş.*

1. Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab'uma gelmez kesel
   Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā'yem tā **ezel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [ezel,]*
2. Çeşm-i nergis tā **ezel** olmış mey-i ser-mest-i nāz
   Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [ezel,]*

ezhār: *Çiçekler II Güzeller.*

1. Ẕikr-i **ezhār** ile şem itseñ eger zülf-i 'arūs
   Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [ezhār,]*
2. Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
   Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [ezhārı, -ı]*

ezhār-ı şeft-ālū: *Şeftali ağacı.*

1. Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı la'l ile
   Bu beyān-ı ḫāmede **ezhār-ı şeft-ālū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 16). [ezhār-ı şeft-ālū,]*

eziyyet çeker: *Sıkıntı çekmek.*

1. Dāye-dār olmak içün şerbet-i la'l ile müdām
   Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [eẕiyyet çeker, -er]*

ezkār: *Allah'ın isimlerini ve belli duâları okumak sûretiyle yapılan zikirler:.*

1. Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
   Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i **ezkārdan** şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [ezkārdan, -dan]*

F f

faġfūr: *Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.*

1. Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
   Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı **faġfūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [faġfūr,]*

fāḫir: *Gösterişli.*

1. Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne **fāḫir** bir ġazel
   Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [fāḫir,]*

faḫr: *Övünme, büyüklenme.*

1. Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
   Faḳr ile **faḫre** sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 14). [faḫre, -e]*

faḳīr-i heves: *Heves fakiri.*

1. Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves
   Heves heves diyerek oldı dil **faḳīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [faḳīr-i heves,]*

faḳr: *Yoksul, ihtiyacı olan. zayıf.*

1. Ne ḳadar **faḳr** ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
   Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [faḳr,]*
2. Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ‘ayne
   Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [faḳr,]*
3. Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
   Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 14). [faḳr,]*

faner: *Sâbit ve süslü fener.*

1. Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer bilmezler
   Sālikān-ı reh-i cānān **faner** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [faner,]*

fârâba: *Farab ülkesi.*

1. Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
   Cüfte dü yekdür uṣūl **Fārāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [fārāba,]*

fāriġ: *El çekmek, terk etmek.*

1. Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden **fārīġ**
   Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [fārīġ,]*
2. Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden **fārīġ**
   Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [fārīġ,]*
3. Yapışur ṭurmaz eli her şeyine dil-dāruñ
   Olmadı ‘āşıḳ-ı şūride ‘atehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [fārīġ,]*
4. Va‘de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
   Bize de olmadı bir demde külehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [fārīġ,]*
5. Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
   Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [fārīġ,]*
6. İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri
   Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [fārīġ,]*
7. Dūde vü sürmede var būy-ı ‘alāḳa Ḫāliş
   Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden **fārīġ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 12). [fārīġ,]*

fāris: *Usta at binicisi.*

1. Farḳ eyle bu elfāz ile **fārisleri** şāhum
   Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 15). [fārisleri, --ler, --i]*

fark: *Ayırma, seçme, ayırt etme.*

1. Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
   Ne **farḳı** var ‘acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [farḳı, -ı]*
2. Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi **farḳ** ider
   Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [farḳ,]*

fâş: *Açığa çıkarmak, belirgin hale getirmek.*

1. Esrārını bir ġoncaya **fāş** itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [fāş,]*

fāş itme: *Ortaya çıkarmak.*

1. Şaḳın **fāş itme** mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza
İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [fāş itme, -me]*

fāsık: *Allah'ın emirlerini tanımamak, sapkın olmak, günah işlemek.*

1. Sifāl ü ma'den-i billūr ü mīnā sāġar-ı şahbā
Ne **fāsıḳdur** ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [fāsıḳdur, -dur]*

fāṣıla: *Ar. İki şeyi birbirinden ayıran açıklık, boşluk; ara, aralık.*

1. Girdi baḫt-ı siyehüm beynine zülf-i siyehüñ
Şeb-i hicrāna olup **fāṣıla** bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [fāṣıla,]*

faṣl: *Mevsim.*

1. O **faṣl** u vaṣlı ki taḳdīm ü te'ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā'ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [faṣl,]*

faṣl-ı bahārı: *Bahar mevsimi.*

1. Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile **faṣl-ı bahārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [faṣl-ı bahārı, -ı]*
2. Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi **faṣl-ı bahār** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [faṣl-ı bahār,]*
3. Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
Düşer **faṣl-ı bahāra** bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [faṣl-ı bahāra, -a]*

faṣl-ı dürūġı: *Yalan faslı.*

1. Te'līf idiyor ḳudreti var **faṣl-ı dürūġı**
Āġāz idemez ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [faṣl-ı dürūġı, -ı]*

faṭīr: *Durgun.*

1. Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [faṭīr-i, -i]*

faṭīr-i heves: *Heves ekmeği, heves.*

1. Hilāl-i rūzeyi gördüm saḥūr idüp Ḫāliş
   Helāl-i mā'ide-i yārdur **faṭīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [faṭīr-i heves, -i]*

<u>fāżıl:</u> *Faziletli, fazilet sahibi, erdemli.*

1. Mehāsā **fāżıl** olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
   Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [fāżıl,]*

<u>fażl:</u> *İyilik, erdem, lütuf.*

1. O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī rub'-ı meskūna
   Dil-i 'uşşāḳı gūyā **fażl-ı** dā'irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [fażl-ı, -+ı]*

<u>fehm:</u> *Aklî melekelerle anlama.*

1. Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
   Büselik **fehm** olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [fehm,]*

<u>felek:</u> *Gökyüzü, sema.*

1. Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [felek,]*
2. Ārzū-yı la'l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
   Rind-i kec-mest-i **felek** devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [felek,]*
3. Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
   Felekde ānı şoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [felekde, -de]*
4. Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
   Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat 'adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 17). [felekde, -de]*
5. Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse **felek** aña
   Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [felek,]*

<u>felek-i aṭlesiyān:</u> *Bütün felekleri çevrelediğine ve içinde hiçbir yıldız bulunmadığına inanılan mevhum dokuzuncu gök katı, arş.*

1. Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü bī-nakş ol
   Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [felek-i aṭlesiyān,]*

<u>fem:</u> *Sevgilinin ağzı.*

1. Yāḳūt-ı **femüñ** la'l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
   İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [femüñ, -üñ]*

2. Mīnāda naḳş-ı reng-i **femi** mevc-bestedür
   Elmās-tırāş-ı sāġar-ı Cemdür şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [femi, -i]*
3. Āġāz-ı būs idince uṣūl ile Ḫālişā
   Mīnāda naḳş-ı reng-i **femi** mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 18). [femi, -i]*
4. İtdi ḫulyāda **fem-i** āmāli yek-būseyle şād
   Nā'il oldı lezzet-i la'l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [fem-i, -i]*
5. Lebüñ mül idi gül-i mül **femüñdedür** şimdi
   Nebāt olur mı elezz sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [femüñdedür, -üñ, -de, -dür]*
6. Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
   Ġaraż būy-ı **fem-i** taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [fem-i,]*
7. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm 'ālemde
   Reg-i sırr-ı **femüñden** bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [femüñden, -üñ, -den]*
8. Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı **femüñ** īmā ider
   Çeşm-i gūyāsındaki şoḫbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 17). [femüñ, -üñ]*

fem-i cānān: *Sevgilinin dudağı.*

1. Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı 'iẕār ile
   Ki olmaz ġonca-i gül bu **fem-i cānān** ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [fem-i cānān,]*

fem-i la'l-i nezāket: *Nazik kırmızı ve değerli ağız.*

1. Naḳş-ı būs ile ruḫ u gerden-i reng-ā-renge
   Virdi bir neşve **fem-i la'l-i nezāket** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 24). [fem-i la'l-i nezāket,]*

fem-i neşāṭa: *Sevinç ağzı.*

1. Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz
   Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [fem-i neşāṭa, -a]*

fen: *Hüner, mârifet, sanat.*

1. Olan mesbūḳ-ı **fen-i** ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
   O kāfir ṭıynetüñ ta'bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [fen-i,]*

fenā: *Yokluk, yok olma.*

1. Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi 'ayyāş
   Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i **fenā** aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 12). [fenā,]*
2. Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
   Vefāsı neş'e-i yek-laḥẓadur bu 'ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [fenā-yı, -yı]*

3. Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
   Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [fenāyı, -y, -ı]*
4. Ol hüviyyetle ḳabūl itdi fenāfi'llāhı
   Maẓhar-ı sırr-ı **fenādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [fenādur, -dur]*

fenāfillāh: *Fenâfillah, tefâni sırrı da denilen, "ölmeden önce ölmüş gibi olup" yokluk sırrına ermek, Allah'ın varlığında yok olmak, erimek.*

1. Ol hüviyyetle ḳabūl itdi **fenāfi'llāhı**
   Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [fenāfi'llāhı, -ı]*

fenerüñ: *Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.*

1. Maḥabbetüñ göricek şu'le ṭāb-ı reşkinden
   Raḳīb eritdi bütün baġrı yaġını **fenerüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [fenerüñ,]*

fenn: *Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu, hüner, marifet, sanat.*

1. Açıldı baḫş-i **fenn-i** beyān-ı melāḥati
   Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [fenn-i, --i]*
2. Esrār-ı 'ışḳ rāz-ı nihānum degül benüm
   Rāh-ı mecāz **fenn-i** beyānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [fenn-i, --i]*

fer: *Parlaklık, aydınlık, nur.*

1. Sipihr-i feyże mehveş nūr u **ferdür** ḫalḳa-i tevḥīd
   Gülistān-ı cemāle verd-i terdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [ferdür, -dür]*
2. Şu'le-i elmāsveş zīb ü **ferüñ** parlar geçer
   Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [ferüñ, -üñ]*
3. Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü **fer virür**
   Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [fer virür, -ür]*
4. Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
   Ḫāliş olındı tecrübesi **fer** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 12). [fer,]*
5. Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü **feri** 'ālem-i miṣāl
   Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [feri, -i]*

ferāmūş itse: *Unutmak.*

1. Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
   Ferāmūş itse baḫş-i 'ışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [ferāmūş itse, -se]*

ferdā: *Yarın, gelecek zaman.*

1. Ferdādaki leẕā'iẕ-i gül-būs-i la'lidür
   Ṣūfī bezimde būse-i peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [ferdādaki, -da, -ki]*
2. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur **ferdā**
   Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [ferdā,]*

ferhād: *Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.*

1. Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
   O zaḫm-ı tīşe-i **Ferhādı** itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [ferhādı, -ı]*
2. İtdi te'sīr-i cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma
   Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı **Ferhāduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [ferhāduma, -u, -m, -a]*

ferrāşına: *Süpüren, çöpçü, hizmetçi II rakipler.*

1. Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
   Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına **ferrāşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [ferrāşına,]*

ferş: *Zemin, yer yüzü.*

1. O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
   Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza **ferş** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [ferş,]*

ferve: *Kürk, makbul hayvan postu.*

1. O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
   Bu gül-gūn aṭlasa her cins **ferve** sevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [ferve,]*

feryād: *Ah, sıkıntı, inleme.*

1. Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
   Feryādı 'andelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [feryādı, -ı]*
2. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [feryādı, -ı]*
3. Belki bu nev-ġoncanuñ te'sīr iderdi gūşına
   Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ **feryāduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [feryāduma, -um, -a]*

feryād-ı 'andelībe: *Bülbülün feryadı II âşığın haykırışı.*

1. Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
   Bu gülşenüñ hezārını görmiş güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [feryād-ı ‘andelībe, -e]*

<u>feryād-ı hezār:</u> *Bülbülün feryadı.*

1. Ne çeker ḫārıñ elinden ‘acebā gülşende
   Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [feryād-ı hezār, -ı]*
2. Tekye-i gülşende **feryād-ı hezār** itmekdedür
   Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile hūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 13). [feryād-ı hezār,]*
3. Ḫaṭ gelmedi gūş eyleme **feryād-ı hezārı**
   Bu deşt-i melāḥatde henūz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [feryād-ı hezārı, -ı]*

<u>ferzāne:</u> *Âlim, bilgin II deneyim sahibi II satrançta vezir.*

1. Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü **ferzāne**
   Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [ferzāne,]*

<u>fes:</u> *Kırmızı ve kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde bir başlık.*

1. Çıḳdı būyı yine ol zülf-i ‘abīr-efşānuñ
   Zīr-i **fesden** görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [fesden, -den]*

<u>feṣṣād:</u> *Fena LL Fitne.*

1. Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān **feṣṣādsın**
   Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [feṣṣādsın, -sın]*

<u>feth ider:</u> *Açmak; idrak etmek.*

1. Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ **feṯḥ ider** bir gün saña
   Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [feṯḥ ider, -er]*

<u>fetḥa:</u> *Üstün, üstün işareti.*

1. Ḫālişā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
   Feṯḥa bir sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 26). [feṯḥa,]*

<u>feylesof:</u> *Felsefeci, bilgin.*

1. Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür **feylesof**
   Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [feylesof,]*
2. Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür **feylesof**
   Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [feylesof,]*
3. Cevheri ta‘rīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
   Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [feylesof,]*
4. Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
   İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [feylesof,]*
5. Ṣūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
   Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [feylesof,]*
6. Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
   İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [feylesof,]*
7. Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā’-i pīḫ
   Dest-i ḥikmet ile her ṣu müktesebdür **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 12). [feylesof,]*
8. Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
   Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur **feylesof** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 14). [feylesof,]*

feyyāż: *Ziyade feyz ve bereket veren, Allah.*

1. Yād ider **feyyāżuñ** i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
   Rūz u şeb deryūzeden ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [feyyāżuñ, -un]*

feyż: *Bereket, bolluk.*

1. Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden
   Ki ḫaṭṭ-ı **feyż-i** sebz-i gülşene dūlābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [feyż-i, -i]*
2. Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
   Āġūş-ı **feyż-i** leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [feyż-i, --i]*
3. Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider **feyż-i** meāṣir kim
   Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [feyż-i, --i]*
4. Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı **feyż**
   Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [feyż,]*
5. Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı **feyż**
   Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [feyż,]*
6. Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i şerm olur
   Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [feyż,]*
7. Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker
   Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [feyż,]*
8. Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
   Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [feyż,]*
9. Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
   Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [feyż,]*

10. Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı **feyż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [feyż,]*

feyż-āver-i hicrān: *Ayrılığın feyzi.*

1. Dūd-ı āhum daḫı **feyż-āver-i hicrān** olmış
Dāğı sīnemde biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [feyż-āver-i hicrān,]*

feyż-baḫş: *Feyiz veren, bereketli.*

1. Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẓīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [feyż-baḫş,]*

feyżī: *Bolluk, bereketlilik.*

1. Ḥāl-i ‘iẕār-ı **feyżidür** ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 15). [feyżidür, -dür]*

feyż-i hāmeñden: *Kalemin bolluğu, bereketi II şiirlerin etkisi.*

1. Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet şīt-i eş‘āruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı **feyż-i ḫāmeñden** naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [feyż-i ḫāmeñden, -eñ, -den-ñ, -den]*

feyż-i şevḳüm: *Şiddetli arzunun, coşkunun verdiği feyiz.*

1. Şehā gülşende **feyż-i şevḳüm** āteş-bārdur sensüz
Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [feyż-i şevḳüm, -üm]*

feżā: *Geniş ova, yer, alan.*

1. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [feżā-yı, --yı]*
2. Pāleheng olmaġa şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı nūr-ı **fezādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 24). [fezādur, -dur]*

feżā-yı fikre: *Düşüncenin uçsuz bucaksız genişliği.*

1. Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba rīz-i maʿnīdür yoḫsa
   Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur bāʿiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 16). [feżā-yı fikre, -e]*

feżā-yı sīne-i: *Göğüs boşluğu.*

1. Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı dil-dāra
   Raḳīb ʿuşāre-i ṭūr-ı ḥasedle cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [feżā-yı sīne-i, -i]*

fiġān: *Acı ile haykırma, feryat anlamında.*

1. Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra çıḳar
   Gösteriş reng-i **figān** nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [figān,]*
2. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
   Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca **fiġānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [fiġānum, -um]*

fikr: *Düşünce, endişe.*

1. Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
   Zānū-yı **fikre** gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [fikre, -e]*
2. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
   Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [fikr,]*
3. Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
   Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [fikri, -i]*
4. Bedr-i cemālüñ almadan āġūş-ı **fikrine**
   Çıḳardılar benüm de eḥibbā adum beşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [fikrine, -i, -n, -e]*

fikr-i dakīk: *Ince düşünce.*

1. Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek **fikr-i daḳīḳ**
   ʿĀḳıbet eyledi taʿrīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [fikr-i daḳīḳ,]*
2. Ol buġday eñlü dil-bere **fiḳr-i daḳīḳ** idüp
   Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [fiḳr-i daḳīḳ,]*

fiʿl: *İş, amel, kâr.*

1. Mātürīdiyye taʿarruż eyle **fiʿlüñ** ḫālıḳı
   İʿtiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [fiʿlüñ, -üñ]*

firāş: *Yatak. Döşek. Minder.*

1. Vardı **firāş-ı** yāre ḫayālüm yavaş yavaş
   Gitdi bu şuşa ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [firāş-ı, -i]*
2. Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi **firāşda**
   Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [firāşda, -da]*
3. Varup **firāşına** zāhid o çeşm-i ser-mesti
   Leb-i taşavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [firāşına, -ı, -n, -a]*
4.

firḳat: *Ayrılık, ayrılış.*

1. Bu sāḥil-i ġamda hele sen **firḳate** düşdüñ
   Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [firḳate, -e]*

firḳat-pīşe: *Ayrılık.*

1. Gerçi **firḳat-pīşe-i** āl-i ʻabāyem şākirem
   Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem ʻamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [firḳat-pīşe-i, -i]*

fiten: *Fitneler.*

1. Zülfi pür-çīn **fiten** naḳş-ı pesend-i sevdā
   Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [fiten,]*
2. Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı **fiten**
   Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [fiten,]*
3. O çeşm-i meste füsūn u **fiten** ne kār eyler
   Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [fiten,]*

fiten-pīşe: *Değerli madenleri saf olup olmadıklarını tesbit etmek amacıyla ateşte eritmek.*

1. Sulṭān-ı ʻişve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur
   Baḳ tīr-i nāzişe o **fiten-pīşe** terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [fiten-pīşe,]*

fitne: *Bela, karışıklık, kargaşa.*

1. Kesilse gīsuvānı **fitneden** ey gāze-i sevdā
   Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [fitneden, -den]*

fukarā: *Fakirler.*

1. Ṭuruḳuñ olsa n'ola şūr ile İsrāfīli
   Rūḥ-baḫş-ı **fuḳarādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [fuḳarādur, -dur]*

fürū-bürde: *Öne eğilmek, baş eğmek.*

1. Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı **fürū-bürde**
   Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [fürū-bürde,]*

fürūġ: *Işık, nur, parlaklık.*

1. Fürūġ-ı āteş-i terle ʻiẕārı gördükce
   Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [fürūġ-ı, -ı]*
2. Şehā şevḳ-i ʻiẕāruñ mihr-i ʻālem-tābdan yanmış
   Fürūġ-ı şemʻ-i ʻışḳum şuʻle-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [fürūġ-ı, --ı]*
3. Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
   İster **fürūġ-ı** pertev-i himmet-şihāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [fürūġ-ı, --ı]*
4. Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıẕṭırāb idelüm
   Bugün **fürūġ-ı** ʻiẕār ile āfītāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [fürūġ-ı, --ı]*
5. ʻAceb tūġ-ı **fürūġ-ı** ḥüsn-i ʻālem-tābdur perçem
   Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [fürūġ-ı, --ı]*

fürūzān: *Aydınlık.*

1. Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i **fürūzāndur**
   Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [fürūzāndur, -dur]*

fuṣūl: *Fasıllar, mevsimler.*

1. Gencīne-i **fuṣūl-i** dürer gibi Ḫālişā
   Cevher-fürūş naẓm olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [fuṣūl-i, -i]*

füsūn: *Büyü, sihir, tılsım II etkileyici, güzel şiir.*

1. Āh ey çeşm-i **füsūn** bī-ḫāba döndürdüñ beni
   Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [füsūn,]*

fütāde: *Düşkün, biçare II âşık.*

1. Durur **fütādelerüñ** reh-güẕār-ı ʻışḳuñda
   Müyesser olmadı ey şūḫ bir selām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [fütādelerüñ, -ler, -üñ]*

füzūn-ter: *Çok fazla, pek çok.*

1. Çemende nergisüñ ‘ömri **füzūn-ter** gülden
   Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [füzūn-ter,]*

G g

ġabġab: *Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan.*

1. Būs eyler iken **ġabġab-ı** sīmīnini yārüñ
   Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [ġabġab-ı, -ı]*

gāh: *Bazen.*

1. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet **gāh** düşnām-ı kibār
   Her ne bārān olsa gökden aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [gāh,]*
2. Gāh olur bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
   Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [gāh,]*
3. Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur
   Geh sitem-rīz-i cefā **gāh** vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [gāh,]*

gāhī: *Bazen, zaman zaman.*

1. Gāhī nevāziş-i nigehi geh ‘itāb-ı nāz
   Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [gāhī,]*
2. Meh-i temmūzda **gāhī** olur sermāye-i sermā
   Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 11). [gāhī,]*
3. Gāhī semene geh güle geh ‘ıṭra mümāṣil
   Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [gāhī,]*

gāhīce: *Bazen, ara sıra.*

1. Nābīye nerm-revlik ider **gāhīce** Ḥāliş
   Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 17). [gāhīce,]*

ġālibā: *İhtimal, ihtimal ki, zannıma göre.*

1. ‘Uşşāḳı **ġālibā** yine tehdīd içün çıḳup
   Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [ġālibā,]*

ġalṭān olursa: *Yuvarlanmak, feda olmak.*

1. ‘Aceb mi kelleler **ġalṭān olursa** reh-güzārında
   Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eşerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 19). [ġalṭān olursa, -ur, -sa]*

ġalṭān-ı ‘ışḳ: *Aşk.*

1. Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
   Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [ġalṭān-ı ‘ışḳ,]*

ġam: *Kaygı, tasa, keder.*

1. Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
   Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil **ġamla** demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [ġamla, -la]*
2. Neşve bintü’l-‘inebi tā ki olaldan dāmād
   Mey-fürūş-ı **ġamı** ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [ġamı, -ı]*
3. Ne **ġam** şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faşluñ
   Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā‘irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [ġam,]*
4. Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
   Ne **ġam** naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [ġam,]*
5. Ṣabāhü’l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
   Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [ġam,]*
6. Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
   Ḫāliṣā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [ġamla, -la]*

ġam-ı ḥayret: *Hayretin kederi.*

1. Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı **ġam-ı ḥayret**
   Ṣādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [ġam-ı ḥayret,]*

ġamz: *Kaşla, gözle işaret etme. II Ara bozma.*

1. İtdi rāz-ı dilümi çeşm-i süḫan-gū ifşā
   Nükte-i **ġamzı** ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [ġamzı, -ı]*
2. Bāzū-yı **ġamz** ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
   Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [ġamz,]*
3. Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
   Şeh-bāz-ı **ġamzı** ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [ġamzı, -ı]*
4. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
   Deşt-i **ġamz-ı** sāḫir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [ġamz-ı, -ı]*
5. Ḫūrde-efsūn ile **ġamz-ı** nigeh-i sāḥiri gör
   Ḫayfdur şöhreti ʻayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [ġamz-ı, -ı]*
6. Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş saña
   Söyledür īmā-yı **ġamz** ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 14). [ġamz,]*
7. Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ **ġamz-ı** nigeh serhadd-ı İslāma
   Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [ġamz-ı, -ı]*

ġamze: *Süzerek göz ucu ile yan bakış ǁ gözle işaret etmek.*

1. Neşve bintü'l-ʻinebi tā ki olaldan dāmād
   Mey-fürūş-ı ġamı **ġamzeyle** başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [ġamzeyle, -y, -le]*
2. Kişver-i kāfir ziḫām-ı ʻişve-i pür-neşvesin
   Ġamze pür-āşūb bir serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [ġamze,]*
3. O çeşm-i mesti bir ʻayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
   Ḫayālüm ey perī-rū **ġamze** kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [ġamze,]*
4. Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār ister
   Terkeş-i nāzişine **ġamze-i** Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [ġamze-i, -i]*
5. Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
   Bu resm-i kāfiri **ġamzeñ** senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [ġamzeñ, -ñ]*
6. Söyler süḫanı **ġamze-i** gūyāda dehen yoḳ
   Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [ġamze-i, -i]*
7. Āşūb-ı fiten **ġamze-i** şūr-ı nigehinden
   Yanından iʻāz ile geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [ġamze-i,]*
8. Söyler dehen-i **ġamze** baña lā vü neʻamsüz
   Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [ġamze,]*
9. İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizāʻ
   Mābeyn-i çeşm ü **ġamzede** var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [ġamzede, -de]*
10. Yeme şunmaz ne ʻaceb **ġamze-i** vaḫşet-zedesi
    ʻĀşıḳānuñ Meke'sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [ġamze-i, --i]*
11. Piristū tīz-bāl-i **ġamzeñ** olmış terkeş ülfete
    O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [ġamzeñ, -ñ]*

12. Ey kemān ebrū idüp ol **ġamze-i** cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [ġamze-i, -i]*

ġamze-i cādū: *Cadı gamzesi.*

1. Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol **ġamze-i cādū**
O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [ġamze-i cādū,]*

ġamze-i cādū-pesend: *Sihirli yan bakış.*

1. Ḫurde-kārī-çeşm gūyā sendeki siḥr-i ḥelāl
Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 12). [ġamze-i cādū-pesend,]*

ġamze-i cānān: *Sevgilinin yan bakışı.*

1. Teng ise çeşm-i siyeh **ġamze-i cānān** vâsi‘
Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [ġamze-i cānān,]*

ġamze-i cānāna: *Sevgilinin gamzesi.*

1. Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [ġamze-i cānāna, -a]*

ġamze-i çeşmindeki: *Gözün süzgün yan bakışı, göz kırpma.*

1. Eylesem de ol ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
Ġamze-i çeşmindeki vaḥşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [ġamze-i çeşmindeki, -i, -n, -de, -ki]*

ġamze-i hūn-hāra: *Kan dökücü yan bakış.*

1. Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
Nevk-i nāzuñ **ġamze-i ḫūn-ḫāra** ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [ġamze-i ḫūn-ḫāra, -a]*

ġamze-i pür-kīne: *Kin dolu bakış.*

1. Bāde ey gül **ġamze-i pür-kīne** söyler söyledür
Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [ġamze-i pür-kīne, -e]*

ġamze-i tātār: *Acımasız yan bakış.*

1. Olur bir köhne mażmūn **ġamze-i Tātār** aña Ḫāliş
   Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [ġamze-i tātār,]*
2. Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
   Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [ġamze-i tātār,]*

ġamz-ı çeşmi: *Gözün yan bakışı (Sevgili bağlamında).*

1. Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ īmā ider
   Çeşm-i güyāsındaki şoḥbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 17). [ġamz-ı çeşmi, -i]*

ġamz-ı çeşm-i hūn-ālūdı: *Kana bulanmış gözün yan bakışı.*

1. Nigāh-ı germ ü **ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı** dāġ urdı
   Açıldı sīnede şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı, -ı]*

ġaraż: *Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.*

1. Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i meyḫāneden **ġaraż**
   Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [ġaraż,]*
2. Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i meyḫāneden **ġaraż**
   Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [ġaraż,]*
3. Ferdādaki leẕā'iẕ-i gül-būs-i la'lidür
   Şūfī bezimde būse-i peymāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [ġaraż,]*
4. Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı vaṣf içün
   Efsāne-gūy-ı şā'ir-i dīvāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [ġaraż,]*
5. Maḥv-ı vücūd-ı 'āşıḳı her şeb ifādedür
   Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [ġaraż,]*
6. Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya Ḫāliṣā
   Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden **ġaraż** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [ġaraż,]*
7. Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
   Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [ġaraż,]*
8. Ma'den-i yāḳūt olur viṣn-ābı nūş itdükce yār
   Tāb-ı meyle la'l-gūnından **ġaraż** ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [ġaraż,]*

ġarīb: *Kimsesiz, zavallı, biçare.*

1. Yād ider feyyāżuñ i'ṭāsında cāhildür **ġarīb**
   Rūz u şeb deryūzeden 'ālemde mā'ildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [ġarīb,]*
2. Yād ider feyyāżuñ i'ṭāsında cāhildür **ġarīb**
   Rūz u şeb deryūzeden 'ālemde mā'ildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [ġarīb,]*
3. Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı 'aceb
   Dest-i a'māda 'aṣāveş pāy-der-gildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [ġarīb,]*

4. Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
   Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [ġarīb,]*
5. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
   Her ne bārān olsa gökden aña ḳā’ildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [ġarīb,]*
6. Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
   Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir yıldur **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [ġarīb,]*
7. Muġberāsā Ḫālişā rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ
   Pey-rev olmaḳ vādī-i Sābitde müşkildür **ġarīb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 12). [ġarīb,]*
8. Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḫaṭ u ḫālüñ **ġarīb**
   Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āsārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [ġarīb,]*

ġark: *Batırmak, boğmak.*

1. Semmūra **ġarḳ** kākül ü perçemle rūyı gör
   Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [ġarḳ,]*
2. Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ
   Keştī-i emel **ġarḳ** olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [ġarḳ,]*

ġavṭa-hor-ı lücce-i ‘işyān: *İsyan denizine dalan kişi.*

1. Bendesi **ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān** olsa
   Ol yüm-i maġfiret-i ḥażret-i Gufrān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 5). [ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān,]*

ġavvāṣ-ı hüner: *Hünerli dalgıç.*

1. Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı **ġavvāṣ-ı hüner**
   Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 15). [ġavvāṣ-ı hüner,]*

ġayb-ı muṭlaḳ: *Allah’tan başka hiç kimsenin bilmediği gayp.*

1. Perde-dār-ı **ġayb-ı muṭlaḳ** feṭḥ ider bir gün saña
   Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [ġayb-ı muṭlaḳ,]*

ġāyet: *Çok, oldukça.*

1. Muġberāsā Ḫālişā rāh-ı süḫan **ġāyet** daḳīḳ
   Pey-rev olmaḳ vādī-i Sābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 11). [ġāyet,]*
2. Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
   Kevnüñ ṭabīb-i ḥāẕıḳı **ġāyetle** ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 16). [ġāyetle, -le]*

ġayret: *İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba.*

1. Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
   Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [ġayret-i,]*

ġażab: *Hiddet, öfke.*

1. Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
   Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [ġażab,]*
2. Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında **ġażab-ı** dü ebrū
   Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [ġażab-ı, -ı]*
3. Keşret-i nuẓẓār ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
   Bu **ġażabla** çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [ġażabla, -la]*
4. Olma gül-çīn-i **ġażab** rūy-ı cebīn-i düşnām
   Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [ġażab,]*

ġazāl: *Ahu, ceylan II Sevgili.*

1. O **ġazāle** nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
   Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [ġazāle, -e]*
2. Ol **ġazālüñ** nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş saña
   Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [ġazālüñ, -üñ]*
3. Eylesem de ol **ġazāli** zīver-i deşt-i ḫayāl
   Ġamze-i çeşmindeki vaḫşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [ġazāli, -i]*

ġāze: *Kadınların süslenmek maksadıyle yüzlerine sürdükleri kırmızı renkli düzgün, allık.*

1. Degüldür **ġāze** gül-gūn āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
   ‘ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [ġāze,]*

ġāze-i sevdā: *Sevda allığı.*

1. Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
   Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya **ġāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [ġāze-i sevdā, -i]*
2. Kesilse gīsuvānı fitneden ey **gāze-i sevdā**
   Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [gāze-i sevdā,]*

ġazel: *Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şeklidir.*

1. Ol cenāb-ı ḫażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
   Bī-revāc olsun **ġazel** Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [ġazel,]*

2. Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
   Erbāb-ı ṭab‘a bu **ġazel** işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 12). [ġazel,]*
3. Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir bir **ġazel**
   Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [ġazel,]*
4. Şākirüñ tanẓīri eṣnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
   Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze **ġazel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [ġazel,]*
5. Bu nev-zemīn-i Ṣābite beñzer mi Ḫālişā
   Şūḫın ṭırāz olsa **ġazel** gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [ġazel,]*

ġazel-ender-ġazel: *Nadir gazel.*

1. Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş saña
   Söyledür īmā-yı ġamz ile **ġazel-ender-ġazel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 14). [ġazel-ender-ġazel,]*

ġazel-i nā-şinīdemüz: *Duyulmamış, işitilmemiş gazel (Şair kendi şiir yeteneğini övmüştür).*

1. Mīnā bezimde gūşını penbeyle ḥıfẓ ider
   Ḫāliş işitmesün **ġazel-i nā-şinīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 12). [ġazel-i nā-şinīdemüz, -müz]*

ġāze-sāy: *Allık süren, renklendiren.*

1. Olur ḳurş-ı semenle **ġāze-sāy-ı** zülf-i şeb Ḫāliş
   Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [ġāze-sāy-ı, --ı]*

ġāze-ṭırāz: *Kadınların süslenmek maksadıyle yüzlerine sürdükleri kırmızı renkli düzgün, allık.*

1. Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
   Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [ġāze-ṭırāz-ı, -ı]*

geç: *Vazgeçmek.*

1. Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan **geç**
   Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān āşinādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 1). [geç,]*
2. Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan **geç**
   Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān āşinādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [geç,]*
3. Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste
   Henüz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [geç,]*
4. Tebessüm-rīz-i gül-ḫand olsada bu şūret-i devrān
   Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [geç,]*

5. Olursun nā'il-i 'izzet serāy-ı mülk-i istiġnā
   Velīkin Yūsufāsā iddi'ā-yı mā-cerādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [geç,]*
6. Żamīr-i ṭab'-ı rindān müstekindür saña rāci'dür
   Çıḳup kürsīde vā'iẓ mey-keşāna bed-du'ādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [geç,]*
7. Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
   Şaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 12). [geç,]*
8. Rüsūm-ı nāziş-i cānāna ta'ẓīm itme lāzımdur
   Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [geç,]*
9. Ṣadāḳatse murāduñ Ḫāliṣā bu dehr-i fānīde
   Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan **geç** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 16). [geç,]*
10. Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar **geçer**
    Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [geçer, -er]*
11. Ḫāliṣā mażmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
    Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [geçer, -er]*
12. Rīze-hā-yı 'anberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
    Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [geçer, -er]*
13. Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
    Şöhretüñ var nīze-i şāḥib-ḳırān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [geçer, -er]*
14. Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
    Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [geçer, -er]*
15. Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la'le mümtezic
    Nūrı 'ārıżdur çü berg-i āsmān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [geçer, -er]*
16. Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar **geçer**
    Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar **geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [geçer, -er]*
17. Geçirdüñ 'ömri cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
    Budur cihānda hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [geçirdüñ, -ir, -dü, -ñ]*

geçin: *Hayatını devam ettirmek, yaşamak.*

1. Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka'b-ı latīfi
   Yār ile **geçinmek** güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [geçinmek, -mek]*

geh: *Bazen, Ara sıra.*

1. Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
   Geh olur dāfi'a-ı ṣıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [geh,]*
2. Geh olur muḳbile sermāye-i 'izzet şerbet
   Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [geh,]*
3. Gāh olur bādī-i def'-i vaḥşetüñ **geh** şevḳ-i vecd
   Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [geh,]*

4. Gāhī nevāziş-i nigehi **geh** ‘itāb-ı nāz
   Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [geh,]*
5. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
   Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [geh,]*
6. Gāhī semene **geh** güle **geh** ‘ıṭra mümāş̲il
   Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [geh,]*
7. Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
   Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [geh,]*
8. Bu zamānuñ yine yek-z̲erre vefāsındandur
   Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [geh,]*

gehī: *Bazen, ara sıra.*

1. Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
   Dür seḥāb olsa **gehī** mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [gehī,]*
2. Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı çalar çarpar
   Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [gehī,]*
3. Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı çalar çarpar
   Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [gehī,]*

gel: *Gelmek.*

1. Dil siyeh-mest **gelüp** meykede-i nāzişden
   Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [gelüp, -üp]*
2. Tāb-ı meyle reng-i zībālar **gelür** ruḫsārına
   Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [gelür, -ür]*
3. Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
   Māh-ı rūze **gelmedi** bu dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [gelmedi, -me, -di]*
4. Rūya ey meh **gelse** ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
   Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [gelse, -se]*
5. Ḫaṭ **geldi** gitmez oldı derūnumdan ārzū
   Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [geldi, -di]*
6. Ne mescide **gelür** ü ne mey-ḫāneye gider
   Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [gelür, -ür]*
7. Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
   Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [gel,]*
8. Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
   Zānū-yı fikre gelmede şimdi **geliş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [geliş, -iş]*
9. Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
   Zānū-yı fikre **gelmede** şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [gelmede, -me, -de]*
10. Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ **gelse** sulṭānum
    Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [gelse, -se]*

11. ‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
Gelmez hele bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [gelmez, -mez]*
12. ‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz
Nu’ūmet **gelse** ṭab’-ı saḫṭ-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [gelse, -se]*
13. Ḥarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nu‘ūmet **gelse** ṭab‘-ı saḫṭ-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [gelse, -se]*
14. Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış
Ḥulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [gelüp, -üp]*
15. Nūş eyleyince sāġar-ı şahbā-yı la‘lini
Geldi o demde ol ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [geldi, -di]*
16. Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [gelmiş, -miş]*
17. Ḫaṭ **geldi** daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [geldi, -di]*
18. Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [gelse, -se]*
19. Ḫaṭ **gelmedi** gūş eyleme feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde henūz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [gelmedi, -me, -di]*
20. Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş **gelür** zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [gelür, -ür]*
21. Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma **gelmez** kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [gelmez, -mez]*
22. Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
Çeşm-i deryāya **gelür** mi Ḫālişā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [gelür, -ür]*
23. Yine **geldi** eşer-i ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [geldi, -di]*
24. Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [gel,]*
25. Neden **geldi** suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [geldi, -di]*
26. Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi **gelmedi** avdan
Şaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [gelmedi, -me, -di]*
27. Peyām-ı ḫande-i gül **geldi** rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [geldi, -di]*
28. Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḫālişā
Şūḫın ṭırāz olsa ġazel **gelse** baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [gelse, -se]*
29. Hezārān cūşa **geldi** tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [geldi, -di]*
30. Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [gelür, -ür]*
31. Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [gelür, -ür]*

32. Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni ṣoñra ‘anberīn ḫāli
Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [gelür, -ür]*
33. Tıfılken ḳāle **gelmez** nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [gelmez, -mez]*
34. Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḥaṭla tīr-i nāzuñ **geldiler** imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [geldiler, -di, -ler]*
35. İtdi te’s̲īr-i cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma
Ṭurre-i Şīrīni **gelmez** ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [gelmez, -mez]*
36. Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde **gelüp** vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [gelüp, -üp]*
37. Dil şu‘le-i ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ **gelüp** ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [gelüp, -üp]*

gelū: *Boğaz.*

1. Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i ‘uşşāḳ
İder her mū **gelū-yı** üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [gelū-yı, -yı]*
2. Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng ile mīnāda **gelūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [gelūyı, -y, -ı]*
3. Aḫşamdan yidügi şey ‘aḳlında ḳalmamış
Ol āfitābı gör daḫı zīr-i **gelūdadur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [gelūdadur, -da, -dur]*
4. Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn
Ṭutar ṣahbā **gelū-yı** sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [gelū-yı, -yı]*

genc-i güherdür: *Cevher, inci hazinesi.*

1. Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i **genc-i güherdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 12). [genc-i güherdür, -dür]*

gencīne: *Hazine.*

1. Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi Ḫālişā
Cevher-fürūş naẓm olalı var niṣābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [gencīne-i, -i]*
2. Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā ile **gencīnede** maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [gencīnede, -de]*
3. Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i **gencīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [gencīnede,]*

gencīne-i cevher: *Mücevher hazinesi.*

1. Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir **gencīne-i cevher** midür
   Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 13). [gencīne-i cevher,]*

ger: *Eğer, şayet.*

1. Çāşnī-baḫş olsa **ger** telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ
   Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [ger,]*

gerçi: *Aslında.*

1. Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna **gerçi** gül ammā
   Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [gerçi,]*
2. Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī **gerçi** Mecnūnuñ
   Ferāmūş itse baḫş-i ‘ışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [gerçi,]*
3. Zencīr-bend-i ma‘ṣiyetüz **gerçi** Ḫāliṣā
   ‘Afv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 15). [gerçi,]*
4. Leb-i cānānda **gerçi** müfīż neş’e-i cārīdür
   Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [gerçi,]*
5. O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliṣ
   Bu nüh beyte naẓīreñ **gerçi** bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [gerçi,]*

gerd: *Toz, toprak, gubar.*

1. Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
   Degül tebḫāle **gerd-i** leb henūz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [gerd-i, -i]*
2. Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem şākirem
   Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [gerçi,]*
3.
4. Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uşşāḳdan
   Māni‘-i ṣafvet degül **gerd** ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [gerd,]*
5. Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḥayāt
   Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [gerd-i, -i]*

gerdān: *Boyun, gerdan.*

1. O tār-ı perçemi tel ḳırdı **gerdānı** naġamlarla
   ‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [gerdānı, -ı]*

gerden: *Boyun, gerdan.*

1. Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı **gerdeni**
   Kilk-i sīm-i Ḫāliṣ'i yek-pāre ṣor ṣorma bańa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [gerdeni, -i]*
2. Ṣeb-i tārīkini zülfinde görüp **gerdenini**
   Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [gerdenini, -i, -n, -i]*
3. Ben o 'Ḫsī lebi ṣordum daḫı Mūsāda iken
   Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar **gerdene** şem'-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [gerdene, -e]*
4. Tīġ-i ġamzeñ itdi 'uṣṣāḳı 'inān-gīr-i ecel
   Eyledüm teslīm-i **gerden** gelmeden 'aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [gerden,]*
5. Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı **gerdeni** seyr it
   Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫṣama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [gerdeni, -i]*
6. Tenzū ṣanur o **gerden-i** sīmīni şemm ider
   Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [gerden-i, -i]*

gerden-i reng-ā-renge: *Rengarenk gerdan.*

1. Naḳş-ı būs ile ruḫ u **gerden-i reng-ā-renge**
   Virdi bir neşve fem-i la'l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 23). [gerden-i reng-ā-renge,]*

gerden-i yāri: *Sevgilinin boynu II sevgilinin yakası.*

1. Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
   Būselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [gerden-i yāri, -i]*

gerdiş: *Dönme dolaşma.*

1. Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi 'ayyāş
   Nigāh-ı pīre-zen-i **gerdiş-i** fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 12). [gerdiş-i, -i]*
2. Raḳīb bulsa daḫı **gerdiş** içre şān Ḫāliş
   Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [gerdiş,]*
3. Kimisi **gerdiş-i** mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
   Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [gerdiş-i, -i]*
4. Ehl-i hünerüñ **gerdişi** yek-sā'a ḳadardur
   Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli yoḳ mı 'ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 13). [gerdişi, -i]*
5. Degme elmāsları zīver-i mengūş itmez
   Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 22). [gerdiş-i, -i]*

gerdiş-i çarhumuz: *Dönen felek.*

1. Zer-i Ḫāliş dökilmede yolına
   Gerdiş-i çarḫumuz dolāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 16). [gerdiş-i çarḫumuz, -u, -muz]*

gerdūn: *Dünya, felek.*

1. Ṭanīn-i ṭās-ı **gerdūn-ı** visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
   Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [gerdūn-ı, --ı]*
2. Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine **gerdūn**
   Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [gerdūn,]*
3. Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫālişā īṣār ider
   Çeşm-i inṣāf ile **gerdūn** baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [gerdūn,]*

gerek: *Lazım, elzem.*

1. İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
   Belki ey meh saña ḫayr olsa **gerek** aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [gerek,]*

germ: *Hararetli, sıcak; aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.*

1. O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taṣvīr
   Bu āhı **germle** dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [germle, -le]*

getür: *Sunmak (kadeh bağlamında).*

1. Meye ḥumret **getürür** ‘aks-i lebi sāġarda
   Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [getürür, -ür]*
2. Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān **getürür**
   Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [getürür, -ür]*
3. Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān **getürür**
   Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [getürür, -ür]*
4. Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne nişān
   Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [getürür, -ür]*
5. Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḫūsete kim
   Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [getürür, -ür]*
6. O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
   Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [getürür, -ür]*
7. Bezim de ‘aks-i ‘iẕāruñ görince mīnāda
   Dimiş ki Ḫālişe gör naḫl-i erġuvān **getürür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [getürür, -ür]*

gevher-bār: *Gevher yağdırıcı, yağdıran.*

1. Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāsir kim
   Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı **gevher-bārdan** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [gevher-bārdan, -dan]*
2. Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
   Ey seḥāb-ı dīde **gevher-bārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [gevher-bārsın, -sın]*

gibi: *Benzetme edatı.*

1. Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o şūḫ
   Reng-i la‘linden ider gül **gibi** neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 20). [gibi,]*
2. Her sīnede bir taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ
   Ḫükminde Süleymān **gibi** efkār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [gibi,]*
3. Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
   Bizüm ‘ases **gibi** bārū degül ayāz-ı şabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [gibi,]*
4. Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī **gibi** tanżīrde
   Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [gibi,]*
5. Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
   Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfi **gibi** cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [gibi,]*
6. Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
   Rū-siyeh ben **gibi** bir ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [gibi,]*
7. Gencīne-i fuṣūl-i dürer **gibi** Ḫāliṣā
   Cevher-fürūş naẓm olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [gibi,]*
8. Ḳumāş-ı hüsni **gibi** böyle tāze naḳş olmaz
   Fem-i neşāṭa lebüñ **gibi** māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [gibi,]*
9. Ḳumāş-ı hüsni **gibi** böyle tāze naḳş olmaz
   Fem-i neşāṭa lebüñ **gibi** māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [gibi,]*
10. Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
    Ḳumāş-ı ḥüsni **gibi** böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [gibi,]*
11. Reng virmede şahbā **gibidür** ‘āşıḳ-ı şeydā
    Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [gibidür, -dür]*
12. Gāhī semene geh güle geh ‘ıṭra mümāsil
    Şeft-ālū **gibi** şāmmede būy-ı ‘iẓāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [gibi,]*
13. Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ
    Dökerdi dür **gibi** sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [gibi,]*
14. İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
    Ola ecdādı **gibi** her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [gibi,]*
15. Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliş **gibi** hemān
    Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [gibi,]*
16. Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
    Ki bilmem kilk ile mīnā **gibi** şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [gibi,]*
17. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber **gibi** āşüfte
    Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [gibi,]*
18. ‘Ālem-i ma‘ni **gibi** küştesinüñ ervāḥı
    Ḥaşr olur bir daḥı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [gibi,]*
19. Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef **gibi**
    Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [gibi,]*
20. Kendi **gibi** nev-reste dil-āşūba düşüp āh
    Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [gibi,]*

gice: *Gece.*

1. Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki reng ü būyuñ
   Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [gice,]*
2. Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi şayda
   İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [gice,]*
3. Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
   Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [gice,]*
4. Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
   İtdüm **gice** ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [gice,]*
5. Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār
   ‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [gicede, -de]*
6. İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
   Başıldı duḫter-i rezle **gice** dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [gice,]*

gid: *Uzaklaşmak.*

1. Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye **gider**
   Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [gider, -er]*
2. Ḫulyā ḥuveyş-i ṣuṣa olup çār-pā **gidüp**
   Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [gidüp, -üp]*

ġıdā-yı berş: *Keten yaprağı ve afyon ruhu ile yapılan, keyif verici, afyonlu şurup veya mâcun.*

1. Raḥīḳ-i būs-ı ‘iẕāruñla ehl-i keyf-i dile
   Bu neşve-ḫānede rengīn **ġıdā-yı berş** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [ġıdā-yı berş,]*

ġill: *Gizli kin, düşmanlık, garaz.*

1. Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o bütüñ **ġill** ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [ġill,]*

gir: *Girmek, dahil olmak.*

1. Girdi baḫt-ı siyehüm beynine zülf-i siyehüñ
   Şeb-i hicrāna olup fāşıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [girdi, -di]*
2. Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete dizgin mi **girer**
   Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [girer, -er]*
3. Kimüñ vebāline **girsem** ki cem‘ zer maḥbūb
   Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [girsem, -se, -m]*
4. Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
   Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 12). [girdi, -di]*
5. Ṭıfl iken bilmezdi **girdi** şimdi on dört yaşına
   Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [girdi, -di]*

gird: *Yuvarlak.*

1. Ẕerrāt-ı **gird-i** ḥaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
   Gelmiş o **gird-i** lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [gird-i, -i]*
2. Ẕerrāt-ı **gird-i** ḥaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
   Gelmiş o **gird-i** lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [gird-i, -i]*

girdāb: *Suların dönerek çukurlaştığı yer.*

1. Rubūde itmege kāh-ı vücūdı cezbe-i ḥüsnüñ
   O mevc-i pīçiş-i zülfindeki **girdābdur** bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [girdābdur, -dur]*
2. Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
   Ḥayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i **girdābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [girdābdan, -dan]*

girdāb-ı hüsn: *Güzellik girdabı.*

1. Mevce-i **girdāb-ı ḥüsn** ü ānı olmış dil-şiken
   Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [girdāb-ı ḥüsn,]*

gird-i leb: *Dudağın etrafı.*

1. Şanma tebḫāle **gird-i leb** sāḳī
   Sāġarı la‘li gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [gird-i leb,]*

gird-i lebde: *Dudağın etrafı.*

1. Degül tebḫāle **gird-i lebde** ‘aks-i rengi şahbādan
   Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u viṣn-ābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [gird-i lebde, -de]*

girībān-çāk iden: *(Âşığın) yakasını yırtmak.*

1. Girībān-çāk dāġ-ı sīne-i fersūde pīrāhen
   İden ‘uşşāḳı nevr-i gerden-i mehtābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 12). [girībān-çāk iden, -en]*

ġırre: *Gururlu, kibirli.*

1. Şu‘le-i elmāsveş zīb ü ferüñ parlar geçer
   Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [ġırre,]*

girü: *Artık, bundan böyle, sadece, sonra.*

1. Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
   Açıldı sīnede şimden **girü** dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [girü,]*
2. Bu iḥtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş
   Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [girü,]*

girye-hīz: *Gözyaşı dökmek.*

1. Girye-ḫīz-i ‘aks-i ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
   Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ‘ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [girye-ḫīz-i, -i]*

ġiş: *Karışık. || Perişan.*

1. Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
   Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü **ġiş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [ġiş,]*

gīsū: *Omuz üstüne dökülen saç.*

1. Şebāne ṭurre-i **gīsū-yı** müşg semāsını āh
   O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [gīsū-yı, -yı]*
2. Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
   Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı **gīsū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [gīsū,]*
3. Çīn-i zülfüñ heves-i **gīsū-yı** müşgīnüñ içün
   Girdi zencīre nigeh şun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 11). [gīsū-yı, -yı]*
4. Bu zülf-i çīn ü **gīsū-yı** merġūlesin görüp
   Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [gīsū-yı, -yı]*
5. Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
   O **gīsūlar** dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [gīsūlar, -lar]*
6. Sünbüllerüñ açarsa n’ola ravża-i behişt
   Gīsū-yı müşg-zāy-ı ‘ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [gīsū-yı, -yı]*

gīsū-dār: *Saçlı.*

1. Ol mehüñ ḫīn-i ṭulū‘ı necm-i **gīsū-dār** idi
   Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [gīsū-dār,]*

gīsuvān: *Saçlar (Sevgilin saçları).*

1. Kesilse **gīsuvānı** fitneden ey gāze-i sevdā
   Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [gīsuvānı, -ı]*
2. Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
   Me Meşām-ı **gīsuvān-ı** encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 14). [gīsuvān-ı, -ı]*
3. O **gīsuvānı** idüp resm-i āhumı taṣvīr
   Bu āhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [gīsuvānı, -ı]*
4. Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı necm-i **gīsū-dār** idi
   Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [gīsū-dār,]*

git: *Gitmek.*

1. Ḫaṭ geldi **gitmez** oldı derūnumdan ārzū
   Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [gitmez, -mez]*
2. Vardı firāş-ı yāre ḫayālüm yavaş yavaş
   Gitdi bu şuṣa ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [gitdi, -di]*
3. Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
   Ki **gitmez** pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [gitmez, -mez]*

giy: *Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.*

1. Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
   Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 17). [giymez, -mez]*

giyāh: *Ot, bitki.*

1. Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ
   Bir **giyāh** olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [giyāh,]*

giyeh: *Ot.*

1. Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
   Gelse de ḫaṭ olamaz tāze **giyehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [giyehden, -den]*

gök: *Gök, gökyüzü.*

1. Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
   Her ne bārān olsa **gökden** aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [gökden, -den]*

ġonca: *Tomurcuk ll sevgili.*

1. Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
   Ey **ġonca** gülşen içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [ġonca,]*
2. Sūz-ı çeşmüñ parladur ey **ġonca** çeşm-i bülbüli
   Şu'le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [ġonca,]*
3. Feryād-ı 'andelībe tebessümde **ġoncamuz**
   Bu gülşenüñ hezārını görmiş güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [ġoncamuz, -muz]*
4. Hezār āh ile bülbül güy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
   Görüp şevḳuñ o **ġonca** 'andelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [ġonca,]*
5. Rūyuñ görürse gülşen 'araḳ-rīz-i şerm olur
   Pür-jāle itdi **ġoncaları** müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [ġoncaları, -lar, -ı]*
6. Būy-ı 'iẕārı çanına ot ṭıḳdı **ġoncanuñ**
   Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [ġoncanuñ, -n, -uñ]*
7. Dehāna **ġonca** yā cüz' eyle mażmūn nükte-i ma'dūm
   Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı şey'-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [ġonca,]*
8. Esrārını bir **ġoncaya** fāş itme çü bülbül
   Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [ġoncaya, -ya]*
9. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
   Gül-ḫand-i şevḳ-i **ġonca** fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [ġonca,]*
10. Destinde **ġonca** şanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
    Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [ġonca,]*
11. Hezār nālişi ol **ġonca** zīr-i güş itmez
    Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [ġonca,]*

ġonca-fem: *Gonca ağızlı (Sevgili bağlamında).*

1. Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
   Ol **ġonca-femi** şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [ġonca-femi, -i]*
2. Bu dehen ey **ġonca-fem** bir noḳṭa-i evhāmdur
   Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [ġonca-fem,]*
3. Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ cān müteleẕẕiẕ
   Bu **ġonca-femüñle** gül-i ḫandān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [ġonca-femüñle, -ü, -ñ, -le]*
4. O **ġonca-fem** ne demde açılur şaḥn-ı çemen-zāra
   Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [ġonca-fem,]*
5. Olurdı nuḳl içün ey **ġonca-fem** bezminde rindāna
   Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [ġonca-fem,]*
6. Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey **ġonca-fem** yoḳdur
   Dimāġ-ı 'ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [ġonca-fem,]*

ġonca-i gül: *Gül goncası.*

1. Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ʿiẕār ile
   Ki olmaz **ġonca-i gül** bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [ġonca-i gül,]*

ġonca-i gülzārsın: *Gülbahçesinin goncası.*

1. Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın bildüm seni
   Gül-ʿiẕārı **ġonca-i gülzārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [ġonca-i gülzārsın, -sın]*

ġonca-i ne'şküftedür: *Açılmamış gonca.*

1. Bu zaḫm-ı dil nihān bir **ġonca-i ne'şküftedür** her ān
   Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [ġonca-i ne'şküftedür, -dür]*

ġonca-i nev-reste-i zībā: *Yeni açmış güzel gonca.*

1. Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā dirler
   Saña bir **ġonca-i nev-reste-i zībā** dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [ġonca-i nev-reste-i zībā,]*

ġonca-i teredür: *Taze gonca (sevgilinin ağzı bağlamında).*

1. O tengī-i dehenüñ meyli **ġonca-i teredür**
   O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [ġonca-i teredür, -e, -dür]*

göñül: *Gönül (Aşığın gönlü bağlamında).*

1. Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
   Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [göñül,]*
2. Kimi ḫumār serin kimi Ḫālişā keyfin
   Yapar **göñülleri** her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [göñülleri, -ler, -i]*

gör: *Görmek.*

1. Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum **gördiler**
   Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [gördiler, -di, -ler]*
2. Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
   Çoḳ ʿākili **gördüm** hele zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [gördüm, -dü, -m]*
3. Ceybümde iken ʿaḳlı düşürdüm yine Ḫāliş
   Yāri **göricek** ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [göricek, -icek]*

4. Şeb-i tārīkini zülfinde **görüp** gerdenini
   Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [görüp, -üp]*
5. Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
   Eyledi refʿ-i raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 17). [gördi, -di]*
6. Āteş-i terle olan ṣūret-i ruḥsārı **görüp**
   Gül-i ṣad-bergdeki reng-i nigūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [görüp, -üp]*
7. Ṣāliḥuñ Ḫāliş **görüp** bu kilk-i dür-efşānını
   Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 13). [görüp, -üp]*
8. Zīb-i dūş oldı **görüp** nūr-ı hilāl-i ʻīdi
   Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 11). [görüp, -üp]*
9. Sāġar-ı ṣahbāyı **gör** Cem nesli bir tīredür
   Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-ʻineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [gör,]*
10. Bezim de ʻaks-i ʻiẕāruñ görince mīnāda
    Dimiş ki Ḫālişe **gör** naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [gör,]*
11. Bezim de ʻaks-i ʻiẕāruñ **görince** mīnāda
    Dimiş ki Ḫālişe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [görince, -ince]*
12. Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i vaʻd-i viṣāl
    Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı **gör** ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [gör,]*
13. Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi ʻayyāş
    Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [görür, -ür]*
14. Ẕurefā zümresi āṣārını **görse** Ḫāliş
    Eṣer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḫaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [görse, -se]*
15. Feryād-ı ʻandelībe tebessümde ġoncamuz
    Bu gülşenüñ hezārını **görmiş** güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [görmiş, -miş]*
16. Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
    Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [görse, -se]*
17. Fürūġ-ı āteş-i terle ʻiẕārı **gördükce**
    Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [gördükce, -dükce]*
18. Aḫşamdan yidügi şey ʻaḳlında ḳalmamış
    Ol āfītābı **gör** daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [gör,]*
19. Ṣordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
    Zāhid **görüp** o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [görüp, -üp]*
20. Ṣanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
    Sāġarı laʻli **gör** ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [gör,]*
21. Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ gözedürken
    Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile hāzır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [gördüm, -dü, -m]*
22. Dest-i ḫayāle almaya **gör** baʻż ṭavrını
    Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [gör,]*
23. Biz **görmedik** mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
    Feryādı ʻandelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [görmedik, -me, -dik]*
24. Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
    Çeşmüm **göremez** zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 10). [göremez, -e, -mez]*

25. Bir gül **göricek** evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
    Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [göricek, -icek]*
26. ʻUşşāḳ **görür** zülfíni sevdāları ḳalḳar
    Gelmez hele bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [görür, -ür]*
27. Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
    Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [gördüm, -dü, -m]*
28. Ebrūlarındadur naẓar-ı dil keşīdemüz
    Laʻl-i lebüñ **görince** bozıldı ʻaḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [görince, -ince]*
29. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
    Geh reng-i kebūdīn **görinür** zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [görinür, -i, -n, -ür]*
30. ʻAks-i gül-i ruḫsārı ile laʻl-nümādur
    Rengīn **görinür** zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 12). [görinür, -i, -n, -ür]*
31. Hilāl-i rūzeyi **gördüm** saḫūr idüp Ḫāliş
    Helāl-i māʼide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [gördüm, -dü, -m]*
32. Şarāb-ı naḫvet ile **gördi** çeşm-i maḫmūruñ
    Çemende nergisi seyr ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [gördi, -di]*
33. O cām-ı meyde **görüp** ʻaks-i tīġ-i ebrūsın
    Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [görüp, -üp]*
34. Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
    Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [görince, -ince]*
35. Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
    Görüp şevḳuñ o ġonca ʻandelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [görüp, -üp]*
36. Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat **görinmedi**
    Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [görinmedi, -i, -n, -me, -di]*
37. Çār mışraʻla hele böyle ʻimādı ḳıṭʻa
    Dīdeler **görmedi** Ḫāliş bu ne aʻlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [görmedi, -me, -di]*
38. Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı **gör**
    Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [gör,]*
39. Ol ʻakse ḥased kim **görür** endāmını yāruñ
    Sīm-āba döner ḳalbi hemān ʻāşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [görür, -ür]*
40. Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri **gör**
    Ḫayfdur şöhreti ʻayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [gör,]*
41. Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
    Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [gördükce, -dükce]*
42. Gülzār-ı nāz içinde ne güller **görür** hezār
    Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [görür, -ür]*
43. Yāri **görince** daġdaġa-i iştiyāḳ ile
    Ḫavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 13). [görince, -ince]*
44. Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıẕṭırāb idelüm
    Bugün fürūġ-ı ʻiẓār ile āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [görüp, -üp]*

45. Yolında eyleye **gör** sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı ḫaṣīrdür hemān maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [gör,]*
46. Görüp zemīnini Ḫāliṣ cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [görüp, -üp]*
47. Bu mihr ü māhı **görüp** reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [görüp, -üp]*
48. Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār idüp pesend
Zāhid **görince** raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [görince, -ince]*
49. Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin **görüp**
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [görüp, -üp]*
50. Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni ṣoñra ‘anberīn ḫāli
Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [görür, -ür]*
51. Sikender’sin begüm ‘ibretle cism-i ṣāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi **gör** nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [gör,]*
52. ‘Araḳ-rīz oldı sāġarda **görüp** ‘aks-i ruḫ-ı yāri
Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [görüp, -üp]*
53. Açup şevḳ-i ‘iẕāruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde
Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [görinür, -i, -n, -ür]*
54. Hezāruñ **gördi** gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [gördi, -di]*
55. Maḫv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
Kimse **görmez** ṣūret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [görmez, -mez]*
56. Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i nāz
Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [görmeden, -me, -den]*
57. Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ **görüp** Ḫāliṣ hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [görüp, -üp]*

göy: *Giymek.*

1. Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
Reft ü rūba **göyüne(?)** bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [göyüne(?), -ü, -n, -e]*

göz: *Görme uzvu, ayn,çeşm.*

1. İdelden āyīne **gözden** nihān ol ‘aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [gözden, -den]*

2. Ṣabāhü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç **göz** açdurmaz
   Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [göz,]*

gözet: *Aramak, bulmaya çalışmak.*

1. Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
   Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [gözet,]*
2. Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
   Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [gözet,]*
3. Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ **gözedürken**
   Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [gözedürken, -ür, -ken]*
4. Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳānı'
   Yārile miyānumda şu sızmaz **gözeden** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [gözeden, -en]*

ġubār: *Toprak.*

1. Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
   Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı **gubāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 20). [gubāruñ, -uñ]*
2. Tūtiyā idi **ġubār-ı** ḳademi evveller
   Ḳondı ruḫsārına bir ḥüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [ġubār-ı, --ı]*
3. Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẕra-i 'uşşāḳdan
   Māni'-i ṣafvet degül gerd ü **ġubār** āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [ġubār,]*
4. Sürmesün rū zāhidān yāruñ **ġubār-ı** pāyına
   Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [ġubār-ı, --ı]*
5. Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
   Ḳırup **ġubār-ı** ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ġubār-ı, --ı]*

ġubārān: *Toz, toprak.*

1. Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne **ġubārāna** henūz
   Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [ġubārāna, -a]*

ġubār-ı hāṭır-ı 'uşşākdan: *Aşıkların gönül tozu.*

1. Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet ile ebruvān hergiz
   Ġubār-ı ḫāṭır-ı 'uşşāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 4). [ġubār-ı ḫāṭır-ı 'uşşāḳdan, -dan]*

ġubār-ı hattı: *Ayva tüylerinin tozu; gubârî yazısı (İnce bir yazıdır. Daha çok mektup yazarken tercih edilir.).*

1. Dü-çeşmān-ı ḫayālinde **ġubār-ı ḫaṭṭı** çārubdur
   Anuñ çün başma sā‘at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [ġubār-ı ḫaṭṭı, -ı]*

ġubār-ı maḳdemi: *Ayağın tozu II sevgilinin bulunduğu yerin toprağı.*

1. Her dem ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye başar
   Çeşme **ġubār-ı maḳdemi** var tūtiyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [ġubār-ı maḳdemi, -i]*

ġubār-ı pāyı: *Ayağın toprağı. || Sevgilinin ayağının toprağı.*

1. Rūya **ġubār-ı pāyı** ḳonup rūzgār ile
   Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [ġubār-ı pāyı, -ı]*

güç: *Ağır ve yorucu emekle yapılan.*

1. Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı latīfi
   Yār ile geçinmek **güç** olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [güç,]*
2. Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh ıtmek ne **güç**
   İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [güç,]*

güft: *Söz, laf, lakırdı.*

1. İtdi raḳīb **güft** ü şenīd ile çoḳ nizā‘
   Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli **güft** ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [güft,]*
2. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
   Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ **güft** ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [güft,]*
3. İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
   Başıldı duḫter-i rezle gice dil **güft** ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [güft,]*

güft ü gū: *Dedikodu,laf, konuşma.*

1. İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘
   Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli **güft ü gū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [güft ü gū,]*

güftār: *Söz, kelam.*

1. Bī-çeşm ü dehen eşk ile **güftārı** nümāyān
   Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [güftārı, -ı]*

2. Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile **güftār-ı** vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [güftār-ı, -ı]*
3. Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’sīr
Oḳur **güftār-ı** bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [güftār-ı, -ı]*

güher: *Cevher.*

1. Eylerdi reşḥ-i āb **güher-i** ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [güher-i, -i]*

güherüñ: *Cevher.*

1. Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ
Dökerdi dür gibi sīmīn-sebīkeden **güherüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [güherüñ,]*

gül: *Gül.*

1. Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [gül,]*
2. Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o ṣūḫ
Reng-i la‘linden ider **gül** gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 20). [gül,]*
3. Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi **gül** ammā
Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [gül,]*
4. Çeşm-i bülbül göricek bir **güli** gülzāra çıḳar
Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [güli, -i]*
5. Bāde ey **gül** ġamze-i pür-kīne söyler söyledür
Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [gül,]*
6. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i **gül-i** gülzār-ı nār
Deşt-i ġamz-ı sāḫir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [gül-i, -i]*
7. Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
Ḫabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [gül,]*
8. Piyāle bir **gül-i** bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [gül-i, -i]*
9. Hemān **gülde** mi tertīb bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [gülde, -de]*
10. Hemān gülde mi tertīb bir **güle** evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [güle, -e]*
11. Ḳızarmış āteş-i terle **gül-i** şermendeveş sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [gül-i, -i]*
12. Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı **gül** çeker
Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [gül,]*

13. Eyler şüküfte ol **gül-i** kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [gül-i, -i]*
14. Döküp ‘iẕārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi **gül** rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [gül,]*
15. Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe
Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri **gül-i** şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [gül-i, -i]*
16. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār u **gül** bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [gül,]*
17. Bir **gül** göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [gül,]*
18. Gāhī semene geh **güle** geh ‘ıṭra mümāsil
Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [güle, -e]*
19. Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
Feryādı hezār it **güle** ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [güle, -e]*
20. Rü’yāda naḳş-ı būse ile **gül** gül itdigüm
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [gül,]*
21. Rü’yāda naḳş-ı būse ile **gül** gül itdigüm
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [gül,]*
22. Sīm-āb-ı mevc berg-i **gül-i** naḳş-ı ‘ārıżuñ
Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [gül-i, -i]*
23. Gülzār-ı nāz içinde ne **güller** görür hezār
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [güller, -ler]*
24. Feyż-baḫş olmadadur bu **gül-i** eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẕīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [gül-i, -i]*
25. Lebüñ mül idi **gül-i** mül femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [gül-i, -i]*
26. Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar **gül-i** muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [gül-i, -i]*
27. Peyām-ı ḫande-i **gül** geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [gül,]*
28. Perestiş itmek içün jāle ṣanma rūyında
Vużū’ ider bu **gül** eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [gül,]*
29. Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter **gülden**
Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [gülden, -den]*
30. Bu nāle rūy-ı **güle** būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [güle, -e]*
31. Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [gülüñ, -üñ]*
32. Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende **gül** diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [gül,]*
33. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı **gül** devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [gül,]*
34. Zaḫm-ı nevk-i nāz ile **güller** açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḥırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [güller, -ler]*
35. Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār
‘Ālemüñ olsa vefā **gül** gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [gül,]*

36. Olsa ‘abāları varaḳ-ı **gül** ile sirişt
Güldür **gül** oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [gül,]*
37. Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül oġlıdur **gül-i** ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [gül-i, -i]*
38. Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [güldür, -dür]*
39. ‘İẕārı farḳ idemem ben **gül-i** muḥammerden
Vücūd ı tā ser ü pā lü’lü’-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [gül-i, -i]*
40. Gül degüldür reng-i rūyuñ gösterür cām-ı ḥabāb
‘Aks-i sāġarda ruḫuñ gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [gül,]*
41. Mey-i gül-gūn ile nakş oldı ne **güller** rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [güller, -ler]*
42. Ne çeker ḫārıñ elinden ‘acebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [gül,]*
43. Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli **gül** pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 13). [gül,]*

gül: *Gülmek.*

1. Mā’il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter **güler**
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [güler, -er]*
2. Mā’il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter **güler**
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [güler, -er]*
3. Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u şafaḳ ḫayr u şer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [güler, -er]*
4. Şaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol ḫande-i verālarına bī-siper **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [güler, -er]*
5. Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [güler, -er]*
6. Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
Bu gülşenüñ hezārını görmiş güẕer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [güler, -er]*
7. Naḳş-ı ḫaṭı ṣaḥīfe-i dillerde mün‘akis
Ḫātem-meniş baṣar dile ol nām-ver **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [güler, -er]*
8. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [güler, -er]*
9. Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [güler, -er]*
10. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [güler, -er]*
11. Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader **güler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [güler, -er]*

gül-āb: *Gül suyu.*

1. Döküp ‘iẕārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
   Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına **gül-āb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [gül-āb,]*
2. Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
   Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [gül-āb,]*

ġulām: *Kul, köle.*

1. Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
   Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir **ġulām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [ġulām,]*

gülarla: *Söylemek.*

1. Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
   Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü **gülarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [gülarla,]*
2. İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
   Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü **gülarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [gülarla,]*

gül-būs: *Gül öpüşü, öpmesi gül hissi veren.*

1. Ferdādaki leẕā’iẕ-i **gül-būs-i** la‘lidür
   Ṣūfī bezimde būse-i peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [gül-būs-i, -i]*

gül-būs olalı: *Öpüşü gül gibi güzel olmak.*

1. Leb-i sāḳī ile **gül-būs olalı** leb-ber-leb
   Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [gül-būs olalı, -alı]*

gül-būsında: *Gül kokusu.*

1. Baḳ henūz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
   Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i **gül-būsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [gül-būsında,]*

gül-çīn: *Gül toplayan, gül devşiren.*

1. Olma **gül-çīn-i** ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
   Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [gül-çīn-i, -i]*

gül-fām: *Gül renkli.*

1. Teşne-leb-i **gül-fāmına** ol sāġar-ı ser-şār
   Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [gül-fāmına, -ı, -n, -a]*

gül-fāme: *Gül renkli.*

1. Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
   Būy-ı leb-i **gül-fāme** yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [gül-fāme,]*

gülfām-ı femüñ: *Gül renkli ağız.*

1. Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i **gülfām-ı femüñ**
   Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [gülfām-ı femüñ, -üñ]*

gül-gūn: *Gül renkli II kırmızı.*

1. Sifāl-i köhne **gül-gūn** rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
   Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [gül-gūn,]*
2. O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
   Bu **gül-gūn** aṭlasa her cins ferve ṣevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [gül-gūn,]*
3. Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
   Reng-i **gül-gūn-ı** leb-i laʻli budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [gül-gūn-ı,]*
4. Degüldür ġāze **gül-gūn** āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
   ʻ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [gül-gūn,]*
5. Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i **gül-gūn**
   Ṭutar ṣahbā gelū-yı sāʻid-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [gül-gūn,]*

gül-ḥand: *Güler yüz.*

1. Tebessüm-rīz-i **gül-ḫand** olsada bu ṣūret-i devrān
   Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vażʻ-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [gül-ḥand,]*
2. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
   Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [gül-ḫand-i, -i]*
3. İder **gül-ḫand-ı** istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
   O şūḫuñ vaʻd-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [gül-ḫand-ı, -ı]*

gül-i handān: *Açılmış gül II Sevgili.*

1. Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ cān müteleẕẕiẕ
   Bu ġonca-femüñle **gül-i ḫandān** müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [gül-i ḫandān,]*

gül-i la‘linden: *Lal renkli gül (sevgilinin dudakları bağlamında).*

1. Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur la‘l-i teri
   Gül-i la‘linden ider kesb-i ḥalāvet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 12). [gül-i la‘linden, -in, -den]*

gül-i ra‘nā-yı: *Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül.*

1. İtmiş güşāde bir **gül-i ra‘nā-yı** Gülşenī
   Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [gül-i ra‘nā-yı, -yı]*

gül-i ruhsārı: *Gül yanaklı.*

1. ‘Aks-i **gül-i ruḫsārı** ile la‘l-nümādur
   Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 11). [gül-i ruḫsārı, -ı]*

gül-i rūyuñ: *Yanağının gülü.*

1. Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
   Temūzı ‘ışḳı berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 11). [gül-i rūyuñ, -uñ]*

gül-i ṣad-bergdeki: *Yüz yapraklı gül.*

1. Āteş-i terle olan ṣūret-i ruḫsārı görüp
   Gül-i ṣad-bergdeki reng-i nigūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [gül-i ṣad-bergdeki, -de, -ki]*

gül-i sāġar: *Kadehteki gül.*

1. Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter ne var ne yoḳ
   La‘linde neşve-i **gül-i sāġar** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [gül-i sāġar,]*

gül-i taşvīrdür: *Gül resmi.*

1. Gül-‘iẕārında o yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter
   Ḫaṭṭ ı ser-berg-i **gül-i taşvīrdür** şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [gül-i taşvīrdür, -dür]*

gül-i ter: *Taze gül.*

1. Gūşına itmez eşer āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
   Ol **gül-i ter** nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [gül-i ter,]*

2. Hezār eşerle seher hem-çü āteş-i **gül-i ter**
   Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [gül-i ter,]*

gül-i zībā-yı: *Renkli gül.*

1. İtmiş güşāde bir gül-i ra‘nā-yı Gülşenī

Açmış bu bāġda **gül-i zībā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [gül-i zībā-yı, -yı]*

gülistān: *Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.*

1. Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḥsārına
   Bezm-i meyde yāre olmaz bir **gülistān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [gülistān,]*
2. Berg-i ruḥsār-ı **gülistāndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ
   Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [gülistāndur, -dur]*

gülistān-ı cemāle: *Güzelliğinin gül bahçesi.*

1. Sipihr-i feyże mehveş nūr u ferdür ḫalḳa-i tevḥīd
   Gülistān-ı cemāle verd-i terdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [gülistān-ı cemāle, -e]*

gül-‘izār: *Gül yanaklı (sevgili bağlamında).*

1. Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi **gül-‘iẕār**
   Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [gül-‘iẕār,]*
2. N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol **gül-‘iẕār**
   Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īṣāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 21). [gül-‘iẕār,]*
3. Gül-‘iẕārında o yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter
   Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taşvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [gül-‘iẕārında, -ı, -n, -da]*
4. Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı **gül-‘iẕār**
   Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [gül-‘iẕār,]*
5. Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın bildüm seni
   Gül-‘iẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [gül-‘iẕārı, --ı]*

gül-‘iẕārān: *Yanağın gül bahçesi (Sevgili bağlamında).*

1. Hecme-i nuẕẕār-ı ‘uşşāḳ itdi pā-māl-i cemāl
   Reşk iderler **gül-‘iẕārān** şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [gül-‘iẕārān,]*

gülnār: *Nar çiçeği. II Sevgilinin yanağı.*

1. Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
   Old ılar nuḳl-i leb-i **gülnāra** rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [gülnāra, -a]*
2. Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı şikem
   Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül **gül-nār** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [gül-nār,]*
3. Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
   Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile **gül-nār** şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [gül-nār,]*
4. Ṭıfl iken mektebde leb **gül-nārsın** bildüm seni
   Gül-'iẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [gül-nārsın, -sın]*

gül-reng-i ruḫuñ: *Gül renkli yanak.*

1. Virdi **gül-reng-i ruḫuñ** ṣahbāya meclisde ḥicāb
   Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [gül-reng-i ruḫuñ, -uñ]*

gül-reşk: *Gül kıskançlığı.*

1. Viren **gül-reşk-i** şermi yāre āb-ı tābdur bā'iş
   Hemān reng-i ḫacālet 'ārıża mīnābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [gül-reşk-i, -i]*

gül-rū: *Gül yüzlü.*

1. Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa o **gül-rūya**
   İderse cünbiş-i müjgān-ı naẕra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [gül-rūya, -y, -a]*
2. Keşret-i nuẕẕār ile **gül-rū** 'araḳ-rīz-i ḥicāb
   Bu ġażabla çün 'araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [gül-rū,]*
3. Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
   Olmadı bī-çāre mey sāġarda **gül-rūdan** ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [gül-rūdan, -dan]*

gül-rūsında: *Gül yüzlü (Sevgili kastedilmiştir).*

1. Nice ḳanlar dökilür ḥamret-i **gül-rūsında**
   Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [gül-rūsında,]*

gülşen: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
   Ey ġonca **gülşen** içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [gülşen,]*
2. Ne çeker ḫārıñ elinden 'acebā **gülşende**
   Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [gülşende, -de]*

3. Her seher şerm ile **gülşende** ‘araḳ-rīz olıyor
   Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [gülşende, -de]*
4. Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u **gülşenden** murād
   Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [gülşenden, -den]*
5. Mā’il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler
   Mānend-i ġonca **gülşen** içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [gülşen,]*
6. Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
   Bu **gülşenüñ** hezārını görmiş güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [gülşenüñ, -üñ]*
7. Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu **gülşen** bir yanar āteş
   Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [gülşen,]*
8. Şehā **gülşende** feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
   Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [gülşende, -de]*
9. Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu **gülşende**
   Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [gülşende, -de]*
10. Rūyuñ görürse **gülşen** ‘araḳ-rīz-i şerm olur
    Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [gülşen,]*
11. ‘Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
    Esdi bu **gülşene** ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [gülşene, -e]*
12. Gül ile **gülşene** baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
    Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [gülşene, -e]*
13. Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
    Ḫār u gül bu **gülşen** içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [gülşen,]*
14. Hezārān cūşa geldi tekye-i **gülşende** gül diye
    Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [gülşende, -de]*
15. Açup şevḳ-i ‘iẕāruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde
    Görinür baña sensüz **gülşen** āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [gülşen,]*
16. Hezāruñ gördi **gülşen** sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
    Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [gülşen,]*
17. Teşbīh olur mı **gülşen** içinde bu nergise
    Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [gülşen,]*

gülşenì: *(ö.1534) Şeyh İbrahim'in mahlasıdır.*

1. İtmiş güşāde bir gül-i ra‘nā-yı **Gülşenī**
   Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [gülşenī,]*
2. İtmiş güşāde bir gül-i ra‘nā-yı **Gülşenī**
   Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [gülşenī,]*
3. İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde nūr
   Te’s̲īr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [gülşenī,]*
4. Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
   Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [gülşenī,]*
5. Sünbüllerüñ açarsa n’ola ravża-i behişt
   Gīsū-yı müşg-zāy-ı ‘ıṭr-sā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [gülşenī,]*

6. Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [gülşenī,]*
7. Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 12). [gülşenī,]*
8. Destinde ġonca ṣanma o nev-sebz-i ṣāḫ-ı gül
Ṣundı ṣarāb-ı gül ile mīnā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 14). [gülşenī,]*
9. Ḫāl-i ‘iẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 16). [gülşenī,]*
10. Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
Berg-i gül oldı ḥulle-i ḫārā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 18). [gülşenī,]*
11. Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [gülşenī,]*
12. Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend idüp
Ḫāliṣ virür murādını mevlā-yı **Gülşenī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 22). [gülşenī,]*

gülşen-i esrār-ı ḥudānuñ: *ALLAH'ın saklı gül bahçesi.*

1. Ḫāliṣ ḳulıdur gülşen-i esrār-ı Ḫudānuñ
Renciş viremez berg-i güle ḫār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [gülşen-i esrār-ı ḫudānuñ,]*

gülşen-zār: *Bahçe.*

1. Hezār āh ile bülbül gūy-ı **gülşen-zāre** yaṣlanmış
Görüp ṣevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [gülşen-zāre, -e]*

gülsitān: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā **gülsitān** bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [gülsitān,]*

ġulüv: *İleri gitme, taşkınlık, aşırılık.*

1. Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ perçem-i müşgīne **ġulüv**
Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [ġulüv,]*

gülzār: *Gül bahçesi.*

1. Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı **gülzār-ı** cemāl
Dāġı Ḫāliṣ oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 13). [gülzār-ı, --ı]*

2. Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra şor şorma baña
‘Andelībüñ sūzişin **gülzāra** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [gülzāra, -a]*
3. Pertev-ārā-yı ruḫuñ **gülzār** u gülşenden murād
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [gülzār,]*
4. Çeşm-i bülbül göricek bir güli **gülzāra** çıḳar
Gösteriş reng-i figān nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [gülzāra, -a]*
5. Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [gülzār-ı, -ı]*
6. Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẓīrine **gülzārından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [gülzārından, -ı, -n, -dan]*
7. Açup şevḳ-i ‘iẓāruñ dāġ-ı dil **gülzār** şeklinde
Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [gülzār,]*

gülzār-ı āteş-fāmdur: *Ateş renkli, kırmızı gül bahçesi.*

1. Gül degüldür reng-i rūyuñ gösterür cām-ı ḥabāb
‘Aks-i sāġarda ruḫuñ **gülzār-ı āteş-fāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 6). [gülzār-ı āteş-fāmdur, -dur]*

gülzār-ı maḥabbet: *Aşkın gülbahçesi.*

1. Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [gülzār-ı maḥabbet,]*

gülzār-ı nār: *Ateşden gül bahçesi.*

1. Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i **gülzār-ı nār**
Deşt-i ġamz-ı sāḥir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [gülzār-ı nār,]*

gülzār-ı ṭabī‘at: *Tabiat, yaradılış bahçesi.*

1. Şemm eylemeden būy-ı güli eyledi taṣvīr
Būy-ı semen ü nergisi **gülzār-ı ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 12). [gülzār-ı ṭabī‘at,]*

gülzār-ı vaḥdet: *Birliğin gül bahçesi.*

1. Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [gülzār-ı vaḥdet,]*

gümān: *Şüphe, kuşku.*

1. Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
   Āyīne-i dilümde **gümānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [gümānum, -um]*

ġumūm: *Gamlar, kederler.*

1. Bir ṭarafdan ḫaṭ **ġumūm-ı** perçem-i zülf-i siyeh
   Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [ġumūm-ı, -ı]*

gün: *Gün, zaman.*

1. Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż’ı sipihrüñ
   Bir **gün** idemem re’yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [gün,]*
2. Ḫālişā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
   Günde bir beyze-i rengīnden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [günde, -de]*
3. Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider bir **gün** saña
   Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [gün,]*
4. İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül
   Bir **gün** naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 14). [gün,]*
5. Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
   Başuma **gün** ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [gün,]*
6. İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
   Ola ecdādı gibi her **güni** cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [güni, -i]*
7. Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫālişā īṣār ider
   Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [günde, -de]*

günāh: *Allah'ın emir ve yasaklarına uymamak.*

1. Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
   Bu **günāhı** zāhid-i istiġfāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [günāhı, -ı]*

güneh: *Günah.*

1. Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
   Olur ‘afv ile dāmān-ı **güneh** mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [güneh,]*
2. Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
   Kebīr olan **günehi** dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [günehi, -i]*

ġurāb: *Karga.*

1. Besle **ġurābı** lāzum olur çeşmüñ oymaġa
   Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [ġurābı, -ı]*

2. Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
   Feryādı ‘andelībe yetişdi **ġurābumuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [ġurābumuz, -u, -muz]*

ġurer: *Parlaklık.*

1. Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus **ġurer-i** nāz
   Ṭāli‘ olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [ġurer-i, --i]*

gürīze: *Kaçma, firar etme.*

1. Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
   Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [gürīze,]*

ġurre: *Parlaklık, aydınlık.*

1. Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
   Bu **ġurre-i** kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [ġurre-i, -i]*
2. Meh-i nev **ġurrelenür** āb-rūy-ı ruḫsārından
   Mihr pertev-zededür rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [ġurrelenür, -lenür]*
3. Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
   Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 11). [ġurre-i, -i]*

gūş: *Kulak.*

1. Simā‘-ı **gūşa** Ḫāliş virdi lezzet şīt-i eş‘āruñ
   Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [gūşa, -a]*
2. Gūşına itmez eser āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
   Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [gūşına, -ı, -n, -a]*
3. Mīnā bezimde **gūşını** penbeyle ḥıfẓ ider
   Ḫāliş işitmesün ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 11). [gūşını, -ı, -n, -ı]*
4. Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
   O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i **gūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [gūş,]*
5. Ḫaṭ gelmedi **gūş** eyleme feryād-ı hezārı
   Bu deşt-i melāḥatde henüz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [gūş,]*
6. Şīt-i bülendümüz nice **gūş** eyler ehl-i ṭab‘
   Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [gūş,]*
7. Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
   Hezār **gūş** iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [gūş,]*
8. Belki bu nev-ġoncanuñ te’sīr iderdi **gūşına**
   Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [gūşına, -ı, -n, -a]*
9. Hezār nālişi ol ġonca zīr-i **gūş** itmez
   Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [gūş,]*

gūş itmedüñ: *Dinlemek.*

1. Gūş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
   Ey ġonca gülşen içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [gūş itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

gūşa girilür: *İşitilmek.*

1. Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
   Ḳapamış penbe ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 15). [gūşa girilür, -a-ür]*

güşād virdi: *Ferahlık vermek.*

1. Neşve bintü'l-'inebi tā ki olaldan dāmād
   Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [güşād virdi, -di]*

güşāde: *Açık, açılmış.*

1. İtmiş **güşāde** bir gül-i ra'nā-yı Gülşenī
   Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [güşāde,]*

güşāde-dest-i: *Eli açık, cömert.*

1. Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliş
   Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i 'Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [güşāde-dest-i, --i-i]*

güşādemüzi: *Açık, açılmış.*

1. Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
   Hezār [u] bülbüle virmez leb-i **güşādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [güşādemüzi,]*

gūşe: *Köşe.*

1. Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
   Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i **gūşe-i** miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [gūşe-i, -i]*

gūşe-i miḥrābdur: *Mihrap köşesi LL Sevgilinin kaşları.*

1. O çār-erkān-ı yāri hedme mest-i ḫābdur bā'iş
   Peresti ş-gāh-ı ḥüsne **gūşe-i miḥrābdur** bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [gūşe-i miḥrābdur, -dur]*

gūş-ı güle: *Gülün kulağı.*

1. Hezāruñ nālişi **gūş-ı güle** hīç eylemez te’s̲īr
   Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [gūş-ı güle, -e]*

gūşına girmez: *Kulak vermek, işitmek.*

1. Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
   Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [gūşına girmez, -mez]*

gūşını kapamış: *Kulak vermemek II (Şişe ağzını pamuk ile) kapamak.*

1. Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
   Ḳapamış penbe ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 16). [gūşını ḳapamış, -ı, -n, -ı-mış]*

gūy: *Çevgan oyununda oynanan top.*

1. Hezār āh ile bülbül **gūy-ı** gülşen-zāre yaṣlanmış
   Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [gūy-ı, --ı]*

gūyā: *Sanki, âdeta.*

1. Ḫurde-kārī-çeşm **gūyā** sendeki siḥr-i ḥelāl
   Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 11). [gūyā,]*
2. O şāhīn-i nigeh ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
   Kebūterveş dil-i üftāde **gūyā** der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [gūyā,]*
3. Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider **gūyā**
   Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 15). [gūyā,]*
4. O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī rub‘-ı meskūna
   Dil-i ‘uşşāḳı **gūyā** faż̧l-ı dā’irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [gūyā,]*
5. Çār-ebrūları **gūyā** ki murabba‘ mısra‘
   ḫaṭṭ ına maṭla‘-ı eş‘ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [gūyā,]*
6. Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşa‘şa‘
   Ol rütbe eşi‘ayla durur ḫāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [gūyā,]*
7. Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
   Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [gūyā,]*
8. Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile **gūyā**
   Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 13). [gūyā,]*
9. Söyler süḫanı ġamze-i **gūyāda** dehen yoḳ
   Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [gūyāda, -da]*
10. Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
    Feżā-yı çenber itmiş āşiyān **gūyā** iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [gūyā,]*
11. Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i **gūyāsı**
    Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [gūyāsı, -sı]*

gūyiyā: *Sanki.*

1. Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla ‘uşşāḳuñ
   Żiyā-yı nūr-ı mihri **gūyiyā** taşvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [gūyiyā,]*
2. Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez **gūyiyā**
   Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [gūyiyā,]*
3. Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki istersen olur zīr-i ḳabūl
   Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 12). [gūyiyā,]*

güzel: *Hoş, güzel.*

1. Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
   Şīve-i ḫaṭṭı **güzel** eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [güzel,]*

güzer: *Geçmek.*

1. Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
   Bu gülşenüñ hezārını görmiş **güzer** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [güzer,]*

güzeşte: *Geçkin.*

1. Ol va‘de-i dürūġ-ı **güzeşte** ḥisābumuz
   Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 13). [güzeşte,]*

güzīn: *Seçilmiş, güzîde.*

1. Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
   Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [güzīne, -e]*

H h

hāb: *Uyku.*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki leẕẕet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliş ‘ālem-i **ḫābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [ḫābuñ, -uñ]*

Ceybümde iken ‘aḳlı düşürdüm yine Ḫāliş
Yāri göricek **ḫābda** tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [ḫābda, --da]*

habāb: *Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.*

Şanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
Sāġarı la‘li gör **ḥabāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [ḥabāb,]*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
Açma **ḥabāb-ı** çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [ḥabāb-ı, -ı]*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā **ḥabābumuz**
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [ḥabābumuz, -u, -muz]*

Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [ḥabāb-ı, -ı]*

Sikender’sin begüm ‘ibretle cism-i şāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [ḥabāb-ı,]*

Yetiş şābūn neş’e ile **ḥabāb** ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [ḥabāb,]*

habābāsā: *Şarap köpüğü gibi.*

Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
Leb-i cūya **ḥabābāsā** düşüp rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 12). [ḥabābāsā,]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [ḥabābāsā,]*

habāb-ı la'l-gūn-ı sāġar: *Şarap kadehinin üzerinde oluşan kırmızı renkli kabarcık.*

Degül tebḫāle gird-i lebde ʻaks-i rengi şahbādan
Ḥabāb-ı laʻl-gūn-ı sāġar u viṣn-ābdur bāʻiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [ḥabāb-ı laʻl-gūn-ı sāġar,]*

haber: *Haber, bilgi.*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭaʻāmına çaġırur
Ne yerde yanġın ʻaceb var mıdur çü çoḳ **ḫaberüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [ḫaberüñ, -üñ]*

Raḳībe itdigün evżāʻı hep bir bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfiḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [ḫaber,]*

hāb-ı nāz-ı ṣabāḥ: *Sabahın nazlı uykusu.*

Virür nuḥūseti elbette **ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ**
Teşebbüş itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ,]*

habīb: *Sevgili, mahbup.*

Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda **ḥabīb** ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [ḥabīb,]*

hābide: *Uykuya dalmış.*

Dest-i ḫayāle almaya gör baʻż ṭavrını
Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [ḫābīde,]*

habīr: *Haberdar, haberli, vâkıf, bilgili.*

Varup fırāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
Leb-i taşavvur ile būs idüp **ḫabīr** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [ḫabīr,]*

haccām: *Hacamatçı II düşman kuvveti; şarap içen kimse, ayyaş.*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān **ḥaccāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [ḥaccāmdur, -dur]*

hācet: *İnsanın muhtaç olduğu şey, lüzumlu husus.*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i **ḥācet** ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ḥācet,]*

Ḥācet mi ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele re’y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [hācet,]*

hācı bektaş-ı velī: *1209'da Nişabur'da doğan ve daha sonra Anadolu'ya gelip Suluca Karaöyük'te Bektaşîliğin temellerini atan tasavvufî şahsiyet.*

Şeyḫ-i maḥbūb-liḳādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī**
Nūrı çeşm-i żu‘afādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Şeyḫ-i maḥbūb-liḳādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī**
Nūrı çeşm-i żu‘afādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Ḫāk-i pāy-ı ḳademi dīdelere sürme-resā
‘Ayn-ı pīrāna cilādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Ṭuruḳuñ olsa n’ola ṣūr ile İsrāfîli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [hācı bektaş-ı velī,]*

Ol hüviyyetle ḳabūl itdi fenāfi’llāhı
Maẓhar-ı sırr-ı fenādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki istersen olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 12). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
Faḳr ile faḫre sezādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 14). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Zā’irān-ı ḥarem-i türbesidür ḫūr u melek
Himmet-i mevhibe-zādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 16). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i semādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 18). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Keşkül itmez bu hilāl-i feleki destinde
Öyle sulṭān-ı Ḫudādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 20). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Degme elmāsları zīver-i mengūş itmez
Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 22). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Pāleheng olmaġa şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı nūr-ı fezādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 24). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Ḫālişā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ‘alādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 26). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

Derd-mendāna şifā-ḫāne-i esrār-ı Ḫudā
Ḫaste-i ‘ ışḳa devādur **Ḥācı Bektaş-ı Velī** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [ḥācı bektaş-ı velī,]*

ḥacr: *Bir kimseyi, kānûnun kabul ettiği bir sebeple kendi malını ve haklarını istediği gibi kullanmaktan menetme, kısıt.*

Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı çıḳdı bacadan
İnbīḳ-i **ḥacr-ı** terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 10). [ḥacr-ı, -ı]*

hadd: *Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem
Rāh-ı süḫanda **ḥadd-i** zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 14). [ḥadd-i, -i]*

hadem: *Hizmet eden, hizmetçi.*

Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
Cānān olamaz ḫizmeti çoḳ iki **ḫademsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [ḫademsüz, -süz]*

hadeng: *Kayın ağacından yapılmış ok.*

Atup **ḫadengi** kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [ḫadengi, -i]*

hadeng: *Ok (Sevgilinin kirpikleri bağlamında).*

Ziyāde çekme **ḫadeng-i** müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [ḫadeng-i, -i]*

hadīka-i hulyāya: *Hayal bahçesi/tarlası.*

Eküp **ḥadīḳa-i ḫulyāya** ṭoḫm-ı nergisini
Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [ḥadīḳa-i ḫulyāya,]*

Eküp **ḥadīḳa-i ḫulyāya** ṭoḫm-ı nergisini
Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [ḥadīḳa-i ḫulyāya, -ya]*

hādisāt: *Hadiseler, olaylar.*

Vaḳ'a-i tārīḫ-i hicrānum benüm mażbūṭ iken
Ḥādiṣāt-ı ravżatü'l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 16). [ḥādiṣāt-ı,]*

hafī: *Gizli, saklı, sır.*

'Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
İşitse bir **ḫafī** sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [ḫafī,]*

hāfıẓ: *Hıfzeden, aklında tutan.*

Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir **ḫāfıẓ-ı** çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [ḫāfıẓ-ı, -ı]*

hāhiş: *İstek, arzu, isteyiş.*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
Bu idi evvel olan **ḫāhiş-i** kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [ḫāhiş-i,]*

Ümmīẓ-i neşve **ḫāhiş-i** meyḫāneden ġaraż
Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [ḫāhiş-i, -i]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi 'āşıḳı bu nāz u istiġnāsı **ḫāhişden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [ḫāhişden, -den]*

Felekde **ḫāhiş-i** neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat 'adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 17). [ḫāhiş-i, -i]*

Bu **ḫāhiş** ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves

Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [ḫāhiş,]*

hāhiş-i vuṣlat: *Kavuşma isteği.*

Çekse evān cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā

Kāh-ı vücūd **ḫāhiş-i vuṣlat** çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [ḫāhiş-i vuṣlat,]*

ḫā’il: *Engel, mâni, perde.*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ

Maṭlaba **ḫā’il** olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [ḫā’il,]*

hāk: *Allah.*

Degme elmāsları zīver-i mengūş itmez

Gerdiş-i **Ḫaḳda** hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 22). [ḫaḳda, -da]*

Luṭf-ı **Ḫaḳ’la** ne ki istersen olur zīr-i ḳabūl

Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [ḫaḳ’la, -la]*

Ḫāk-i pāy-ı ḳademi dīdelere sürme-resā

‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [ḫāk-i,]*

Ḫāliṣā sırrına Hū himmetüñ iste **Ḫaḳdan**

Fetḥa bir sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [ḫaḳdan, -dan]*

hakīkat: *Doğru olan, asıl. Hakikat Sırrı.*

Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā

Ḫāliṣā vardur **Ḫaḳīḳat** bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [ḫaḳīḳat,]*

hakḳ: *Allah.*

Bir maṭlabuñ var ise yine **Ḫaḳḳa** pek yapış

Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliş ricā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [ḫaḳḳa, -a]*

haḳḳā: *Doğrusu, gerçekte.*

Ẓurefā zümresi āṣārını görse Ḫāliş

Eşer-i kilk-i süḫan-sāzına **Ḫaḳḳā** dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [ḫaḳḳā,]*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ʻuṭārid rehber
Maḥv-ı iṯbāt-ı ḥurūf itmede **Ḥaḳḳā** ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [ḥaḳḳā,]*

hāl: *Oluş, buluş, suret, keyfiyet.*

Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil ü **ḥālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [ḥālüm, -üm]*

ʻAnber midür bilinmedi Ḫāliş o **ḫāller**
Şordum o ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [ḫāller, -ler]*

Cüyūş-ı **ḫāl** u ḥaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [ḫāl,]*

Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni şoñra ʻanberīn **ḫāli**
Gelür dārü's-saʻāde naẓarīye ḫünkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [ḫāli, -i]*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḥaṭ u **ḫālüñ** ġarīb
Ṣāniʻuñ ṣad-āferīn āṯārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [ḫālüñ, -üñ]*

Baḳma her **ḫāline** Ḫāliş mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [ḫāline, -i, -n, -e]*

Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü'l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [ḫāle, -e]*

Çeşm ü **ḫāl** ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ḫāl,]*

ḫāl: *Ben, vücuttaki siyah noktalar.*

Ḫāli seyr it gör bu āteş-reng-i mīnā-gerdeni
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [ḫāli, -i]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü **ḫāl** ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ḫāl,]*

Ḫāl-i ʻiẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 15). [ḫāl-i, --i]*

hāl ü ruh: *Ben ve yanak (Tanıkta, sevgilinin güzellik unsurları olan ben ve yanak gülbahçesindeki unsurlara benzetilmiştir).*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ**

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [ḫāl ü ruḫ,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ**

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [ḫāl ü ruḫ,]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür

Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [ḫāl ü ruḫ,]*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb

Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [ḫāl ü ruḫ,]*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taṣvīridür

Şem‘ veş pervāne sūzāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [ḫāl ü ruḫ,]*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā

Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [ḫāl ü ruḫ,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç

Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [ḫāl ü ruḫ,]*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını

Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü **ḫāl ü ruḫ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [ḫāl ü ruḫ,]*

halās: *Kurtulmak, kurtuluş.*

Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden

Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [ḫalāṣ,]*

Deşt-i nāz-ı vaḥşet olmaz çeşm-i āhūdan **ḫalāṣ**

Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan **ḫalāṣ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [ḫalāṣ,]*

Deşt-i nāz-ı vaḥşet olmaz çeşm-i āhūdan **ḫalāṣ**

Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan **ḫalāṣ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [ḫalāṣ,]*

Ṭāli‘-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından mıdur

Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan **ḫalāṣ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [ḫalāṣ,]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler

Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz piristūdan **ḫalāṣ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [ḫalāṣ,]*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḫẓa yāre dil tekāpūdan **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [ḫalāṣ,]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [ḫalāṣ,]*

Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ
Bir giyāh olmaz çemende būy-ı ṣeb-būdan **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [ḫalāṣ,]*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile hūdan **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [ḫalāṣ,]*

Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 16). [ḫalāṣ,]*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliṣ olmaz kilk-i ḫoş-gūdan **ḫalāş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 18). [ḫalāṣ,]*

hāle: *Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i **hāle** rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [hāle,]*

Sāḳī çü **hāle** şem‘ine pervāneliklediir
Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [hāle,]*

Meh-i ḫüsninde **hāle** yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [hāle,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i **hāle** rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [hāle,]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün **hāle** ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [hāle,]*

Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi şayda
İdüp bu **hāleyi** dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [hāleyi, -yi]*

halel: *İki şey aralığı, boşluk.*

Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uşşāḳı ‘inān-gīr-i ecel
Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla **ḫalel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [ḫalel,]*

hālī: *Boş, her şeyden arınmış.*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki **ḫālī** olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [ḫālī,]*

hāl-i ‘anber-bū: *Amber kokulu ben.*

Gül-‘iẕārında o yāruñ **ḫāl-i ‘anber-bū** biter
Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taşvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [ḫāl-i ‘anber-bū,]*

hāl-i dīgerdür: *Başka hal, durum.*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil **ḫāl-i dīgerdür** hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [ḫāl-i dīgerdür, -dür]*

hāl-i perīşāna: *Perişan, zavallı hâl, vaziyet.*

Ey zülf baḳma **ḫāl-i perīşāna** raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [ḫāl-i perīşāna,]*

Ey zülf baḳma **ḫāl-i perīşāna** raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [ḫāl-i perīşāna, -a]*

Ey zülf baḳma **ḫāl-i perīşāna** raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [ḫāl-i perīşāna,]*

hāl-i siyāhı: *Siyah ben LL siyah nokta (şekil açısından).*

Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
Ḫāl-i siyāhı baña hemān dārçīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [ḫāl-i siyāhı, -ı]*

hālıḳ: *Halk eden, yaratan, Allah.*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ **ḫālıḳı**
İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [ḫālıḳı, -ı]*

ḫalīli: *15. yüzyıl şairi Diyarbakırlı Halîlî.*

İtmiş **Ḫalīli** āteş-i tevḥīd içinde nūr

Te’s̲īr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [ḫalīli,]*

hāliş: *17. yüzyıl divan şairlerinden Mehmed Hālis Efendi.*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān **Ḫāliş**

Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye **Ḫāliş**

Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 11). [ḫāliş,]*

Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas zībāsıdur **Ḫāliş**

‘ İz̲ārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur

İder meşḳ-i süḫanlar **Ḫāliş-i** nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [ḫāliş-i, --i]*

Şikenc-i zülf ile **Ḫāliş** perīşān oldı Ṭāhirveş

Gelelden vālī-i ḫüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Mā-ḥaṣal mīrüm olup manṣıb-ı muḫlişle be-kām

Mevsim-i tehniye **Ḫāliş** olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 26). [ḫāliş,]*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ **Ḫāliş**

Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [ḫāliş,]*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da **Ḫāliş**

Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [ḫāliş,]*

Bir maṭlabuñ var ise yine Ḥaḳḳa pek yapış

Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda **Ḫāliş** ricā ‘abe̲s̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 14). [ḫāliş,]*

Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa

Feżā-yı fikre **Ḫāliş** reşḥaya mīzābdur bā‘i̲s̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 16). [ḫāliş,]*

Ṣāliḥuñ **Ḫāliş** görüp bu kilk-i dür-efşānını

Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 13). [ḫāliş,]*

Olur **Ḫāliş** senüñ de belki ‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ

Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [ḫāliş,]*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine **Ḫāliş**

Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Ḫāme **Ḫāliş** meşḳ ider ṭūṭī gibi tanẓīrde
Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [ḫāliş,]*

Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı **Ḫāliş** beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 13). [ḫāliş,]*

Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner **Ḫāliş**
Kenārı lücce-i deryā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
Gözet efsūnı **Ḫāliş** naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [ḫāliş,]*

Bāġ-ı ümniyyemde **Ḫāliş** neşve-i rūy-ı nigār
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Bezim de ‘aks-i ‘iẕāruñ görince mīnāda
Dimiş ki **Ḫāliṣe** gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [ḫāliṣe, -e]*

Ẓurefā zümresi āṣārını görse **Ḫāliş**
Eṣer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [ḫāliş,]*

Olur bir köhne maẕmūn ġamze-i Tātār aña **Ḫāliş**
Ṣebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [ḫāliş,]*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
Bī-revāc olsun ġazel **Ḫāliş** zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [ḫāliş,]*

Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile **Ḫāliş**
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 14). [ḫāliş,]*

A **Ḫāliş** bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [ḫāliş,]*

Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle imtizāc
Ḫāme **Ḫāliş** ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [ḫāliş,]*

Ḫāliş mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite
Beñzer velī yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 11). [ḫāliş,]*

Vaṣf-ı ḳand-ı laʿli **Ḫāliṣ** sāḥa-i tanẓīrde
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 17). [ḫāliṣ,]*

Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
Ḫāliṣ sebīke-i ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [ḫāliṣ,]*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede **Ḫāliṣ**
Çalınmadı ismüñ hele mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [ḫāliṣ,]*

İtmekde rūḥ-ı maʿni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliṣ leṭāfet ile eṣer söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [ḫāliṣ,]*

Ḫāliṣ naẓar-ı çeşm ü dilüñ kaʿb-ı latīfi
Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [ḫāliṣ,]*

Çın seḥer **Ḫāliṣ** nesīme ṣordı dil reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istiṣmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine **Ḫāliṣ**
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Mīnā bezimde gūşını penbeyle ḥıfẓ ider
Ḫāliṣ işitmesün ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 12). [ḫāliṣ,]*

Ḫāṣṣiyyet-i **Ḫāliṣ** leb-i yāḳūt ile gūyā
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Hilāl-i rūzeyi gördüm saḥūr idüp **Ḫāliṣ**
Helāl-i mā'ide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Bu nev-ḫaṭ çār mışraʿla melāḥat resmini **Ḫāliṣ**
Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur **Ḫāliṣ**
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Bir tāze ṭıfl-ı maʿnī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliṣ duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 14). [ḫāliṣ,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i maʿnīde hemān
Olmaya tā ki ʿayār-ı zer-i **Ḫāliṣ** maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [ḫāliṣ,]*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür **Ḫāliṣ**
Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭabʿumla bir zemīn
Ḫāliṣ bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [ḫāliṣ,]*

Çār mıṣraʿla hele böyle ʿimādı ḳıtʿa
Dīdeler görmedi **Ḫāliṣ** bu ne aʿlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [ḫāliṣ,]*

Kūhsāra daḫı söyleme esrārını **Ḫāliṣ**
Biʾr(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Dūde vü sürmede var būy-ı ʿalāḳa **Ḫāliṣ**
Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Ṭarḥ idüp **Ḫāliṣ** taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḫāliṣ olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 12). [ḫāliṣ,]*

Ḫāliṣ bu taṣavvufla taṣarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Nābīye nerm-revlik ider gāhīce **Ḫāliṣ**
Bu ḫāme-i edhem-reviṣüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 17). [ḫāliṣ,]*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ **Ḫāliṣ**
Naʿrelerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [ḫāliṣ,]*

Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
Seḥāb-ı feyż ile **Ḫāliṣ** çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [ḫāliṣ,]*

Olup āyīnede ʿaksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki lezzet-baḫş olur rüʾyāsı **Ḫāliṣ** ʿālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [ḫāliṣ,]*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
Ḫāliṣ imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [ḫāliṣ,]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı **Ḫāliṣ** saña
Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile **Ḫāliṣ**
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i **Ḫāliṣ** gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i muʿciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye **Ḫāliṣ** inüp ḳalem
Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Görüp zemīnini **Ḫāliş** cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẓīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [ḫālişüñ, -üñ]*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre **Ḫāliş** ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [ḫāliş,]*

Bu iḥtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek **Ḫāliş**
Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [ḫāliş,]*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile **Ḫāliş** rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [ḫāliş,]*

Bu nāle rūy-ı güle būyına degül **Ḫāliş**
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [ḫāliş,]*

‘Anber midür bilinmedi **Ḫāliş** o ḫāller
Şordum o ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda **Ḫāliş** o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [ḫāliş,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred **Ḫāliş**
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [ḫāliş,]*

O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm **Ḫāliş**
Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [ḫāliş,]*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda **Ḫāliş**
Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [ḫāliş,]*

Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür **Ḫāliş**
Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat ‘adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 17). [ḫāliş,]*

Cenāb-ı Sābite tanẓīre meydān-ı belāġatde
Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme **Ḫāliş** cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 14). [ḫāliş,]*

Enfās-ı tayyibeyle beni ḥişşe-mend idüp
Ḫāliş virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 22). [ḫāliş,]*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp **Ḫāliş** hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [ḫāliş,]*

ʿAṭāsı **Ḫāliṣe** taḳsīmden muḳaddemdür
Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 17). [ḫāliṣe, -e]*

Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz yine **Ḫāliṣ**
Bedr-i mehi nev-hāle ile dā'irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Ḥırz-ı cān itmiş iken vaʿde-i vaṣluñ **Ḫāliṣ**
ʿĀḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifṣā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti **Ḫāliṣ**
Ne reng virdi ʿiẕār üzre laʿl-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 15). [ḫāliṣ,]*

Meşām-ı dilde cemʿiyyet mi ḳor bād-ı ṣabā **Ḫāliṣ**
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Olur ḳurṣ-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb **Ḫāliṣ**
Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi taʿtīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Simāʿ-ı gūşa **Ḫāliṣ** virdi leẕẕet ṣīt-i eşʿāruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Ceybümde iken ʿaḳlı düşürdüm yine **Ḫāliṣ**
Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [ḫāliṣ,]*

Baḳma her ḫāline **Ḫāliṣ** mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [ḫāliṣ,]*

Ḳaʿr-ı deryā-yı maʾānīden ne iḫrāc eylesek
Cevher-i **Ḫāliṣ** dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 16). [ḫāliṣ,]*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
Dāġı **Ḫāliṣ** oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [ḫāliṣ,]*

Bu naẓm-ı dil-keş-i lü'lü'-ṭırāzı ey **Ḫāliṣ**
Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [ḫāliṣ,]*

Ḫāliṣ ḳulıdur gülşen-i esrār-ı Ḫudānuñ
Renciş viremez berg-i güle ḫār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [ḫāliṣ ḳulıdur, -ı, -dur]*

Ṣadāḳatse murāduñ **Ḫāliṣā** bu dehr-i fānīde
Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 15). [ḫāliṣā,]*

Kimi ḫumār serin kimi **Ḫāliṣā** keyfin
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [ḫāliṣā,]*

Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṯḥ ider bir gün saña
Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [ḫālişā,]*

Ḫālişā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i rengīnden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ḫālişā maẕmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 11). [ḫālişā,]*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından
Nikātı kāfiyemüz **Ḫālişā** ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 14). [ḫālişā,]*

Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a **Ḫālişā**
Ol dil-nişīn şuffe baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [ḫālişā,]*

Ḫālişā bā-‘aşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [ḫālişā,]*

Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 15). [ḫālişā,]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [ḫālişā,]*

Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i ma‘nī
Olur mı bu ḫas u ḫāşāk **Ḫālişā** eş‘ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [ḫālişā,]*

Āġāz-ı būs idince uṣūl ile **Ḫālişā**
Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [ḫālişā,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile **Ḫālişā**
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ḫālişā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [ḫālişā,]*

Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi **Ḫālişā**
Cevher-fürūş naẓm olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī’ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda **Ḫālişā** ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 16). [ḫālişā,]*

Süḫan-dānī nizā’uñ **Ḫālişā** cānān idüp inṣāf
Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ḥarīr-i vaʿd-i vuṣlat nerm olurdı **Ḫālişā** ammā

Nuʿūmet gelse ṭabʿ-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya **Ḫālişā**

Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme **Ḫālişā**

Olsa nigīn-i ṭabʿuma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [ḫālişā,]*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum

Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsiʿ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 12). [ḫālişā,]*

Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken

Çeşm-i deryāya gelür mi **Ḫālişā** dā'-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [ḫālişā,]*

Ḫālişā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı

Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Zencīr-bend-i maʿşiyetüz gerçi **Ḫālişā**

ʿAfv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 15). [ḫālişā,]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler **Ḫālişā** zülfe

Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Ḫālişā ḥāşılı bu nüh ṣadef-i devrānda

Şāʿirān zümresine dürr-i ʿAdendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [ḫālişā,]*

Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi **Ḫālişā**

Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [ḫālişā,]*

Günde biñ ʿıḳd-ı æüreyyā **Ḫālişā** īsār ider

Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa maʿnī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [ḫālişā,]*

Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā

Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [ḫālişā,]*

Bir zemīn-i köhne buldum **Ḫālişā** açdum yine

Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [ḫālişā,]*

Ḫālişā Nābī-i üstāda kim olmış pey-rev

Şehd-i maʿnā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 15). [ḫālişā,]*

Ḫālişā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ʿalādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [ḫālişā,]*

ʿĀşıḳ-ı āluftesin ʿāciz eṭibbā derdine
Çoḳ zamāndur **Ḫālişā** bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [ḫālişā,]*

Leblebici ṭıflınuñ laʿliyle mest olmaḳda dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [ḫālişā,]*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 20). [ḫālişā,]*

Ḫālişā bā-ʿaşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [ḫālişā,]*

Muġberāsā **Ḫālişā** rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ
Pey-rev olmaḳ vādī-i Sābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 11). [ḫālişā,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i laʿl ile **Ḫālişā**
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [ḫālişā,]*

halḳa: *Daire şeklinde olan şey.*

Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem **ḫalḳa-i** zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [ḫalḳa-i, -i]*

Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü **ḫalḳa**
Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 9). [ḫalḳa,]*

Kemer bir **ḫalḳa** mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [ḫalḳa,]*

halḳa halḳa: *Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).*

Noḳṭa noḳṭa **ḫalḳa ḫalḳa** çīn pür-çīn pīç pīç
Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 11). [ḫalḳa ḫalḳa,]*

halḳa-der-halḳa: *Halka halka.*

Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup mevcine dūd-ı āhum
ʿĀḳıbet itdi dilüm silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 11). [ḫalḳa-der-ḫalḳa,]*

ḥalḳa-i çeşm: *Gözün halkası.*

Görince **ḥalḳa-i çeşm** üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [ḥalḳa-i çeşm,]*

ḥalḳa-i sīmīni: *Gümüşten yapılmış halka.*

Bir ḥalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān
Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [ḥalḳa-i sīmīni, -i]*

ḥalḳa-i tevḥīd: *Tevhid halkası, Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği meclislerde kurulan halka.*

Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü’d-dīn-i Kübrādur
Döner bir **ḥalḳa-i tevḥīd** ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Sipihr-i feyże mehveş nūr u ferdür **ḥalḳa-i tevḥīd**
Gülistān-ı cemāle verd-i terdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Sipihr-i feyże mehveş nūr u ferdür **ḥalḳa-i tevḥīd**
Gülistān-ı cemāle verd-i terdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā’il eyler şem‘-i himmetdür
Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş ‘uşşāḳ
Çekerler sīneye bir sīm-berdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Yanar bir şu‘le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
Döner ‘uşşāḳına bir bāl ü perdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 12). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı pür-şererdür **ḥalḳa-i tevḥīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14). [ḥalḳa-i tevḥīd,]*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur **ḫalḳa-i tevḫīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 16). [ḫalḳa-i tevḫīd,]*

O bir mir'āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḥayretdür
Be-ġāyet pür-'iber naḳş-ı şüverdür **ḫalḳa-i tevḫīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 18). [ḫalḳa-i tevḫīd,]*

'Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet e̲serdür **ḫalḳa-i tevḫīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [ḫalḳa-i tevḫīd,]*

Olur Ḫāliş senüñ de belki 'ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ
Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur **ḫalḳa-i tevḫīd** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 22). [ḫalḳa-i tevḫīd,]*

Kimisi gerdiş-i mey kimi **ḫalḳa-i tevḫīd**
Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [ḫalḳa-i tevḫīd,]*

halvet: *Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, tenhaya çekilme.*

Ḫayālinden çıḳarmaz **ḫalvetinde** ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde vā'iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 7). [ḫalvetinde, -i, -n, -de]*

ham: *Kıvrımlı, büklümlü.*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze **ḫam-ı** gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [ḫam-ı, --ı]*

Çü pīçiş-i **ḫam-ı** zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [ḫam-ı, --ı]*

Vaṣf-ı ma'nīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān ol **ḫam-ı** ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [ḫam-ı, --ı]*

Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i **ḫamsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 10). [ḫamsüz, -suz]*

hāme: *Yontulmuş kalem.*

Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi tanẓīrde
Cevher-i ṭab'-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [ḫāme,]*

Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle imtizāc
Ḫāme Ḫāliş ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [ḫāme,]*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey **ḫāme** hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [ḫāme,]*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i **ḫāme** Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [ḫāme,]*

Kef-i ḫaḍīb-i **ḫāme** umar isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [ḫāme,]*

Dūde vü sürmede var būy-ı ‘alāḳa Ḫāliş
Olmadı **ḫāme** daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 12). [ḫāme,]*

Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliş
Bu **ḫāme-i** edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 18). [ḫāme-i, -i]*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı **ḫāme**
Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [ḫāme,]*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliş gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı **ḫāme-i** mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 12). [ḫāme-i, -i]*

Ey merdümān-ı **ḫāme-i** mūyīn-ṭırāz-ı çeşm
Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [ḫāme-i, -i]*

Görüp zemīnini Ḫāliş cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste **ḫāme-i** nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [ḫāme-i, -i]*

O kūyı dūr-bīn-i **ḫāmeden** seyr eyledüm Ḫāliş
Bu nüh beyte naẕīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [ḫāmeden, -den]*

Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i **ḫāme** olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [ḫāme,]*

Ḫalāṣ olmaz zebān-ı **ḫāme** ḳayd-ı lā’ubālīden
Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [ḫāme,]*

Ḫālişā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [ḫāme,]*

Ḫāliṣā bā-‘aṣer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 14). [ḫāme,]*

Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliṣ beḫūruñ
Eyle bu **ḫāmeyi** miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 14). [ḫāmeyi, -y, -i]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā maḥbereden **ḫāme** yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [ḫāme,]*

Bu nev-ḫaṭ çār mışra‘la melāḥat resmini Ḫāliṣ
Siyeh-rū **ḫāme** yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [ḫāme,]*

Şākirüñ tanẓīri e<u>s</u>nāsında ṭab‘-ı **ḫāmeden**
Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 13). [ḫāmeden, -den]*

Ey **ḫāme** naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [ḫāme,]*

Cenāb-ı <u>S</u>ābite tanẓīre meydān-ı belāġatde
Ḫayāl-i ḫāma düşdi **ḫāme** Ḫāliṣ cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 14). [ḫāme,]*

Kendi zu‘mınca nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 14). [ḫāmenüñ, -nüñ]*

<u>ḫāme-i aḫbār-ı dür-īṣāra:</u> *Haber incileri saçan kalem.*

N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘iẕār
Ḫāme-i aḫbār-ı dür-<u>ī</u>ṣāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 22). [ḫāme-i aḫbār-ı dür-<u>ī</u>ṣāra, -a-ı]*

<u>ḫāme-i bī-cā:</u> *Sebebi olmayan kalem.*

Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ saña ey **ḫāme-i bī-cā** dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [ḫāme-i bī-cā,]*

<u>ḫāme-i hāliṣ:</u> *Halisin kalemi LL Şairin mahlası.*

İderse **ḫāme-i Ḫāliş** ney-i şeker ta‘ṣīr
Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [ḫāme-i ḫāliş,]*

<u>ḫāme-i hoş-gū:</u> *Güzel konuşan kalem.*

Ḥırz-ı cān itmiş iken vaʿde-i vaṣluñ Ḥāliş
ʿĀḳıbet eyledi bu **ḫāme-i ḫoş-gū** ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [ḫāme-i ḫoş-gū,]*

Vaṣf-ı ḳand-ı laʿli Ḥāliş sāḥa-i tanẓīrde
Bir neyistān-ı şekerdür **ḫāme-i ḫoş-gū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 18). [ḫāme-i ḫoş-gū,]*

Ḥāliṣā Nābī-i üstāda kim olmış pey-rev
Şehd-i maʿnā bulınur **ḫāme-i ḫoş-gūsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 16). [ḫāme-i ḫoş-gūsında,]*

hāmeveş: *Kalem gibi.*

ʿAceb īmā-yı ebrū **ḫāmeveş** sırr-ı süḫan söyler
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [ḫāmeveş,]*

ham-geşte: *Eğilmiş, bükülmüş.*

Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 9). [ḫam-geşte,]*

ham-ı gīsūlara: *Saçın kıvrımı.*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār ister
Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [ḫam-ı gīsūlara, -lar, -a]*

hāmişden: *Mektubun altına ilave edilen yazı, hâşiye, dipnot.*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u **hāmişden**
Düşürdi ʿāşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [hāmişden,]*

ham-keş: *Olmamış, pişmemiş, çiğ.*

Vaṣf-ı maʿnīde olur nükte-i **ḫam-keşte** miyān
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [ḫam-keşte, -te]*

hammām: *Hamam, sıcak kaplıca.*

Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ **ḫammāma** nāṭūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 12). [ḫammāma, -a]*

ḫamrā: *Kırmızı, kızıl.*

Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül oġlıdur gül-i **ḥamrā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [ḥamrā-yı, -yı]*

hamret: *Kızıla kaçan pembe.*

Nice ḳanlar dökilür **ḥamret-i** gül-rūsında
Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [ḥamret-i, -i]*

hāmūn: *Büyük sahra, düz ova, bozkır.*

Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i **ḫāmuñ**
Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [ḫāmuñ,]*

ḫāmūş: *Suskun.*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi **ḫāmūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [ḫāmūş,]*

hamyāze: *Bezginlik, usanç.*

Çekse de **ḫamyāze** ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [ḫamyāze,]*

hamyāze-i sevdā: *Aşk sıkıntısı.*

Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet ile ebruvān hergiz
Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uşşāḳdan **ḫamyāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 4). [ḫamyāze-i sevdā,]*

hamyāze-rīz: *Esnek bir şekilde.*

Olan **ḫamyāze-rīz** ḥasret-i bedr-i cemālüñle
Şeb-i hecrinde rü’yāda daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [ḫamyāze-rīz,]*

handān: *Gülücü, gülen.*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i **ḫandān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [ḫandān,]*

hande: *Gülme, gülüş.*

Ṣadā-yı **ḫande-i** şemmüm kemāl-i nāzından
Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 13). [ḫande-i, --i]*

Ṣaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol **ḫande-i** verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [ḫande-i, --i]*

Mā'il o rütbe **ḫandeye** ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [ḫandeye, -ye]*

Peyām-ı **ḫande-i** gül geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [ḫande-i, --i]*

hāne: *Gönül evi.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur **ḫāneñde** temkīn ile şāhum ḳaçma bir kişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [ḫāneñde, -ñ, -de]*

A Ḫāliş bu müseddes **hānemüz** bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [hānemüz, -müz]*

hāne-i endīşede: *Düşünce evi.*

Ẓuhūr itse eger bu **ḫāne-i endīşede** iḥrāḳ
Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 11). [ḫāne-i endīşede, -de]*

hān-ḳāh: *Tekke, dergâh. II Gönül.*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [ḫān-ḳāhında, -ı, -n, -da]*

hār: *Diken II Rakip.*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [ḫār,]*

Ḫavf-ı viṣāle reşk ile aġyār idüp nizā'
Oldı raḳīb-i **ḫar** o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [ḫar,]*

Tīr-i müjgānuñ hezār 'uşşāḳa te'sīr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen **ḫāra** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 12). [ḫāra, -a]*

Ne çeker **ḫārıñ** elinden 'acebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [ḫārıñ, -ı, -ñ]*

Ne çeker **ḫārıñ** elinden ‘acebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [ḫārıñ, -ı, -ñ]*

ḫārā: *Pek katı taş, mermer.*

Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
Berg-i gül oldı ḥulle-i **ḫārā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 18). [ḫārā-yı,]*

harāb: *Bozulmuş, yıkılmış, viran.*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı **ḫarāb**
Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 7). [ḫarāb,]*

harābāt: *Meyhaneler, içki içilen yerler.*

Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu **ḫarābāt** da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [ḫarābāt,]*

ḫarem: *Herkesin girmesine izin verilmeyen yer.*

Zā’ırān-ı **ḫarem-i** türbesidür ḥūr u melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [ḫarem-i,]*

ḫarf: *Aslından ayrılmaksızın, aynen, harfî harfine.*

Ḫarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-güy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [ḫarf-i, -i]*

ḫarf-i ḫucestedür: *Mübarek harf.*

Ebrūları dü mıṣra’-ı ber-ceste restedür
Levḥ-i ḥüsün keşīdesi **ḫarf-i ḫucestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [ḫarf-i ḫucestedür, -dür]*

ḫarf-i ümmīdleri: *Ümit sözü.*

Ḫarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [ḫarf-i ümmīdleri, -ler, -i]*

ḫarf-i viṣāl-i dil-beri: *Sevgiliye kavuşma sözü.*

Ezber itmiş sīnede **ḥarf-i viṣāl-i dil-beri**

Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḥüsn-edā ta‘bīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 13). [ḥarf-i viṣāl-i dil-beri, -i]*

ḥarf-i vuṣlatı: *Vuslat sözü.*

Ol dehān-ı lüknet-āmīzinde **ḥarf-i vuṣlatı**

Neş’e-sāz-ı bāde-i dīrīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [ḥarf-i vuṣlatı, -ı]*

ḫār-ı āẕār: *İncitme dikeni.*

Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa o gül-rūya

İderse cünbiş-i müjgān-ı naẓra **ḫār-ı āẕār** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [ḫār-ı āẕār,]*

ḫār-ı maḥabbet: *Aşk dikeni.*

Ḫāliş ḳulıdur gülşen-i esrār-ı Ḫudānuñ

Renciş viremez berg-i güle **ḫār-ı maḥabbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [ḫār-ı maḥabbet,]*

ḫar-ı nā-tüvān: *Güçsüz diken (Rakip bağlamında).*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş

Ol āsiyāyı **ḫar-ı nā-tüvān** çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [ḫar-ı nā-tüvān,]*

ḥarīm: *Harem dairesi, harem; bir evin civarı.*

Mīzābıdur **ḥarīmine** ey Ka’be-i ḥasen

Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [ḥarīmine, -i, -n, -e]*

ḥarīm-i ka‘be-i: *Kâbe'nin haremi.*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür

Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [ḥarīm-i ka‘be-i, -i]*

ḥarīr: *İpek, ipekli kumaş.*

Tār-ı **ḥarīr-i** zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide

Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [ḥarīr-i, -i]*

Ḥarīr-i vaʿd-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nuʿūmet gelse ṭabʿ-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [ḥarīr-i, -i]*

Ḥarīr-i pāre-i zülfi derīçehā-yı dile
Ḥavāsı teb zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [ḥarīr-i, -i]*

Evvelleri mānend-i **ḥarīr** idi ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [ḥarīr,]*

has u hāşāk: *Çer çöp, zorluk ve engel.*

Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i maʿnī
Olur mı bu **ḫas u ḫāşāk** Ḫālişā eşʿār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [ḫas u ḫāşāk,]*

hased: *Çekememezlik.*

Ol ʿakse **ḥased** kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ʿāşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [ḥased,]*

hasen: *Güzel, hüsünlü.*

Dāniş ü ʿaḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şāʿir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı **ḥasendür** Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [ḥasendür, -dür]*

hāşılı: *Doğrusu, sözün kısası.*

Ḫālişā **ḥāşılı** bu nüh ṣadef-i devrānda
Şāʿirān zümresine dürr-i ʿAdendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [ḥāşılı,]*

haşīr: *Ottan örülü döşeme II halı, kilim.*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı **ḫaşīrdür** hemān maşīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [ḫaşīrdür, -dür]*

hāsiyet: *Haya, utanma.*

Eṭibbā maʿden-i laʿle daḫı bir **ḫāsiyet** yazmış
Henūz añlanmaduḳ maʿcūndur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [ḫāsiyet,]*

haşm: *Düşman.*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm **ḥaşm-ı** ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ḥaşm-ı,]*

has-pūş: *Doğruyu örten, yalancı.*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Şafı müjgānum ile dīde çü nehr-i **ẖas-pūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [ẖas-pūş,]*

ḥaşr: *Mahşer, kıyamet.*

ʻĀlem-i maʻni gibi küştesinüñ ervāḫı
Ḥaşr olur bir daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [ḥaşr,]*

hasret: *Özlem, iştiyak.*

Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı
Bu eşk-i cūşiş-i **ḥasretle** dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [ḥasretle, -le]*

Girye-ḫīz-i ʻaks-i ruḫsār-ı sirişk-i **ḥasretem**
Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ʻışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [ḥasretem, -em]*

Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
Seyl-i eşk-i **ḥasretüm** mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [ḥasretüm, -üm]*

Olan ḫamyāze-rīz **ḥasret-i** bedr-i cemālüñle
Şeb-i hecrinde rü'yāda daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [ḥasret-i, --i]*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme şad leb **ḥasret-i** bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [ḥasret-i, --i]*

Döküp ʻiẕārına **ḥasretle** reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [ḥasretle, -le]*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
Dilüm **ḥasretle** reşk-endāzdur çenber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [ḥasretle, -le]*

hasret çeker: *Özlem duymak.*

Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı nümāyān
Ḥasret çeker ol ʻāşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 10). [ḥasret çeker, -er]*

hasret-i ruḥsār-ı nesrīnüñle: *Yaban gülü gibi yanağın hasreti (Sevgili bağlamında).*

Ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū berg-i ḫazān
Ravż-ı endīşemde şāḫum şāḫ-ı zerdālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 11). [ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle, -ı-üñ, -le]*

hasret-rîz: *Özlem saçan gözyaşıyla dolu iki göz.*

Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda **ḥasret-rīz**
Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [ḥasret-rīz,]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı **ḥasret-rīz-i** mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ḥasret-rīz-i, -i]*

hāṣṣiyet: *Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir.*

Her giyāha **ḫāṣṣiyet** yazmış ‘acebdür feylesof
Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [ḫāṣṣiyet,]*

Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 13). [ḫāṣṣiyyet-i, -i]*

haste: *Keyifsiz, mizacı yerinde olmayan, sayru.*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek **ḫastedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [ḫastedür, -dür]*

Derd-mendāna şifā-ḫāne-i esrār-ı Ḫudā
Ḫaste-i ‘ ışḳa devādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [ḫaste-i, -i]*

Dil-teşne **ḫastedür** mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [ḫastedür, -dür]*

Dil-teşne **ḫastedür** mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [ḫastedür, -dür]*

‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
Gelmez hele bir **ḫaste** eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [ḫaste,]*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı ġāyetle **ḫastedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 16). [ḫastedür, --dür]*

haste: *Hasta (Aşık bağlamında).*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu ʻuṣṣāḳ **ḫastedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [ḫastedür, -dür]*

haṭ: *Tüy.*

Rūya ey meh gelse **ḫaṭ** bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [ḫaṭ,]*

Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū
Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [ḫaṭ,]*

Görse bu şīve-i **ḫaṭ-ı** ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün **ḫaṭ** gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [ḫaṭ,]*

O sebzīn nükte **ḫaṭ** semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gün aṭlasa her cins ferve ṣevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [ḫaṭ,]*

Bir ṭarafdan **ḫaṭ** ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [ḫaṭ,]*

O çār encümen-ārā-yı **ḫaṭ-ı** sebzi gibi
Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr ol **ḫaṭ-ı** sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Gelüp **ḫaṭ** ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [ḫaṭ,]*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [ḫaṭ,]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭabʻumla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [ḫaṭ,]*

ʻUṣṣāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş ḥiṭāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [ḫaṭ,]*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [ḫaṭ,]*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [ḫaṭ,]*

Ḥācet mi ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele re’y-i ṣavāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [ḫaṭ,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı **ḫaṭ**
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [ḫaṭ,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı **ḫaṭ**
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [ḫaṭ,]*

Açıldı baḫṣ-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı **ḫaṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [ḫaṭ,]*

Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
Gelse de **ḫaṭ** olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [ḫaṭ,]*

Ḫaṭ gelmedi güş eyleme feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde henüz tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [ḫaṭ,]*

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i **ḫaṭ-ı** ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ minber-i yāre **ḫaṭ-ı** ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
Gördükce **ḫaṭuñ** yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i **ḫaṭ**
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [ḫaṭ,]*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [ḫaṭ,]*

Me’āl-i **ḫaṭṭını** yā Hū diyü żamīr idelüm
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [ḫaṭṭını, -ı, -n, -ı]*

Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna henüz
Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Nükāt-ı **ḫaṭ** u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [ḫaṭ,]*

Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
‘ İẕārında **ḫaṭ-ı** nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü **ḫaṭ** ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ḫaṭ,]*

Cüyūş-ı ḫāl u **ḫaṭ** ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [ḫaṭ,]*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i şāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [ḫaṭ,]*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü **ḫaṭla** tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [ḫaṭla, -la]*

Bilād-ı rābi‘ası çār-ṣūret-i **ḫaṭ** ile
Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 13). [ḫaṭ,]*

Evvelleri mānend-i ḥarīr idi **ḫaṭ-ı** sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [ḫaṭ-ı, -ı]*

Şevket ü dārāt u şānuñ **ḫaṭ** ile itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [ḫaṭ,]*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
Ceyş-i **ḫaṭ-ı** ruḫı zülfi gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ḫaṭ-ı, --ı]*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı bu **ḫaṭ** u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [ḫaṭ,]*

Naḳş-ı **ḫaṭı** ṣaḥīfe-i dillerde mün‘akis
Ḫātem-meniş başar dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 11). [ḫaṭı, -ı]*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı **ḫaṭı**
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [ḫaṭı, -ı]*

Miyān-ı **ḫaṭ** u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [ḫaṭ,]*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı **ḫaṭı** çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ḫaṭı, -ı]*

<u>haṭā:</u> *Yanlış, yanlışlık.*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı müşg itmek **ḫaṭā**
Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [ḫaṭā,]*

Zülf-i pür-çīn ki vaşfında ġażab-ı dü ebrū
Bu **ḫaṭā** çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [ḫaṭā,]*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle **ḫaṭādan** me'mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [ḫaṭādan, -dan]*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında **ḫaṭā** eyler
Virür eş'āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn'den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [ḫaṭā,]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh **ḫaṭā** vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [ḫaṭā,]*

Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa'n olmış
Zāhidā itme **ḫaṭā** diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [ḫaṭā,]*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum **ḫaṭā**
Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [ḫaṭā,]*

haṭāyī: *Merkezinde lotüsü andıran stilize edilmiş bir çiçek motifi ve etrafındaki dallarla stilize çiçek ve yapraklar bulunan süsleme biçimi.*

Ḫāliṣā maẕmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu **ḫaṭāyī** kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [ḫaṭāyī,]*

haṭāyī: *Yanlış.*

Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri **ḫaṭāyī** ḳāġıda
Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 13). [ḫaṭāyī,]*

hātem-meniş: *Hâtem tabiatlı.*

Naḳş-ı ḫaṭı ṣaḥīfe-i dillerde mün'akis
Ḫātem-meniş başar dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [ḫātem-meniş,]*

haṭ-ı hümāyūna: *Kutsal, mübarek yazı.*

Sem'an ve ṭā'a **ḫaṭ-ı hümāyūna** sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [ḫaṭ-ı hümāyūna, -a]*

haṭ-ı nev: *Yeni bitmiş tüy.*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [ḫaṭ-ı nev,]*

ḫat-ı sebz: *Yeni terleyen bıyıklar.*

Evvel olmış ol **ḫat-ı sebz** ü leb-i cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-'ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [ḫat-ı sebz,]*

Bu **ḫaṭ-ı sebz** ile rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
O ḥüsn-i Yūsuf'a çāh-ı zeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [ḫaṭ-ı sebz,]*

Gūyā **ḫaṭ-ı sebzindeki** ālāyişi almış
Geh reng-i kebūdīn görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [ḫaṭ-ı sebzindeki, -i, -n, -de, -ki]*

ḫaṭ-ı sebzüñle: *Yüzde yeni çıkmaya başlayan tüyle.*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş
Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [ḫaṭ-ı sebzüñle, -le]*

ḫaṭ-ı yāri: *Sevgilinin çizgisi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ve çizgi olarak tasavvur edilen ayva tüyleri.*

Nükte-i **ḫaṭ-ı yāri** ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [ḫaṭ-ı yāri, -i]*

ḫaṭīb: *Hutbe okuyan.*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş'ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḫüsninde **ḫaṭīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ḫaṭīb,]*

ḫāṭır: *Gönül ‖ kalp.*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i **ḫāṭır**
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 11). [ḫāṭır,]*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez **ḫāṭır-ı** 'uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra kesret-i züvvārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [ḫāṭır-ı, --ı]*

İtdi te'sīr-i cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma
Ṭurre-i Şīrīni gelmez **ḫāṭır-ı** Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [ḫāṭır-ı, --ı]*

Dil şu'le-i ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i **ḫāṭır** pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [ḫāṭır,]*

O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i **ḫāṭırumı**

Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [ḫāṭırumı, -um, -ı]*

Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur

Anuñ çün başma sā‘at ceyb-i **ḫāṭırda** dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [ḫāṭırda, -da]*

Gelince **ḫāṭıra** tāb-ı maḥabbeti Ḥāliş

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 15). [ḫāṭıra, -a]*

<u>ḫāṭır-ı ġam-gīne:</u> *Gamlı, kederli gönül.*

Bu ne sır ṣahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt

Mā-cerās ın **ḫāṭır-ı ġam-gīne** söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [ḫāṭır-ı ġam-gīne, -e]*

<u>ḫatt:</u> *Ayva tüyü.*

Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden

Ki **ḫaṭṭ-ı** feyż-i sebz-i gülşene dülābdur bā‘i<u>ş</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [ḫaṭṭ-ı, -ı]*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı **ḫaṭṭıdur**

İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [ḫaṭṭıdur, -ı, -dur]*

Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār

Deşt-i ġamz-ı sāḥir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [ḫaṭṭıdur, -ı, -dur]*

Ẕerrāt-ı gird-i **ḫaṭṭ-ı** melāḥat görinmedi

Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [ḫaṭt-ı, -ı]*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ

Şīve-i **ḫaṭṭı** güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [ḫaṭṭı, -ı]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ **ḫaṭṭ-ı** siyeh-fāme dü-çār

Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı, -ı]*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter ne var ne yoḳ

La‘linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [ḫaṭṭında, -ı, -n, -da]*

Gerd-i lebde sebz-i **ḫaṭṭ-ı** Ḫıżrı virmekde ḫayāt

Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı, -ı]*

Bilindi irtifā‘-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān

Hemān ālāta dāʾir **ḫaṭṭ** u usturlābdur bā‘i<u>ş</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [ḫaṭṭ,]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü **ḫaṭṭ** u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [ḫaṭṭ,]*

Dil şu‘le-i ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i **ḫaṭṭuñla**
Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [ḫaṭṭuñla, -uñ, -la]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [ḫaṭṭuñ, -(u)ñ]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i **ḫaṭṭı** virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [ḫaṭṭı, -ı]*

<u>haṭṭāṭ:</u> *Hat sanatkârı, bunu meslek olarak seçen kimse.*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā **ḫaṭṭāṭ**
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [ḫaṭṭāṭ,]*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā **ḫaṭṭāṭ**
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [ḫaṭṭāṭ,]*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid rehber
Maḥv-ı i<u>s</u>bāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [ḫaṭṭāṭ,]*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [ḫaṭṭāṭ,]*

‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
Virdi ebrūya keşīde yine ra‘nā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [ḫaṭṭāṭ,]*

Çār mışra‘la hele böyle ‘imādı ḳıṭ‘a
Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a‘lā **ḫaṭṭāṭ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [ḫaṭṭāṭ,]*

<u>haṭṭı:</u> *Yazı.*

Gül-‘i<u>z</u>ārında o yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter
Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taşvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [ḫaṭṭı,]*

<u>haṭṭ-ı ‘anberīn:</u> *Anber kokulu ayva tüyü.*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün hāle **ḫaṭṭ-ı ‘anberīn** tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [ḫaṭṭ-ı ‘anberīn,]*

<u>haṭṭ-ı sebz-i:</u> *Yeşil ayva tüyü.*

Ḳavs-i ebrūdan mı **ḫaṭṭ-ı sebz-i** la‘le mümtezic
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [ḫaṭṭ-ı sebz-i, -i]*

<u>haṭṭ-ı siyeh-kārından:</u> *Siyahlı ayva tüyleri; kara bıyıklar.*

Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna henūz
Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür **ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından, -ından]*

<u>haṭṭına:</u> *Ayva tüyü.*

Çār-ebrūları gūyā ki murabba‘ mısra‘
ḫaṭṭ ına maṭla‘-ı eş‘ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [ḫaṭṭına, -ı, -n, -a]*

<u>haṭuñ:</u> *Kadın, hanım.*

Besle seḥāb-ı eşk ile nev-sebze-i **ḫaṭuñ**
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [ḫaṭuñ,]*

Ṣabāhü’l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
Ġam endūd-ı **ḫaṭuñ** tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [ḫaṭuñ,]*

<u>hāv:</u> *Ateş yakmak için kullanılan yumuşak ve kuru yün benzeri madde yığını.*

Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
‘ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür **ḫāvdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [ḫāvdan,]*

<u>havā:</u> *Arzu, heves.*

Ḫarīr-i pāre-i zülfi derīçehā-yı dile
Ḫavāsı teb zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [ḫavāsı, -sı]*

<u>havass:</u> *Nitelikler, keyfiyetler.*

Heft sūrāḥ-ı **ḥavāssı** ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [ḥavāssı, -ı]*

ḫāver: *Güneşin doğduğu taraf, doğu, şark.*

Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşa‘şa‘
Ol rütbe eşi‘ayla durur **ḫāver-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [ḫāver-i, -i]*

havf: *Korku, korkma. havfen korkarak, korku hasebiyle.*

Döker zülfüñ ‘iẕāra **ḫavf-ı** tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [ḫavf-ı, -ı]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
Ḥavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [ḥavf,]*

Ḥavf-ı vişāle reşk ile aġyār idüp nizā‘
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [ḫavf-ı, --ı]*

ḫavḫavdan: *Köpek, kuçukuçu (Rakip bağlamında).*

Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan
Ṣaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb dendān-ı **ḫavḫavdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [ḫavḫavdan,]*

havż: *Havuz II cevher, hazine.*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir **ḫavż** idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [ḫavż,]*

hāy: *Hay, seslenme.*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri **hāy** u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [hāy,]*

hāy: *Vay, eyvah.*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı bu **hāy** ile hūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [hāy,]*

hayāl: *Hayal.*

O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [ḫayālüm, -üm]*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı **ḫayāle** nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [ḫayāle, -e]*

Dü-çeşmān-ı **ḫayālinde** ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
Anuñ çün başma sā‘at ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [ḫayālinde, -i, -n, -de]*

Aldum **ḫayāle** āyīnede ‘aks-i sīnesin
Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [ḫayāle, -e]*

Reg-i nabż-ı **ḫayāle** ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [ḫayāle, -e]*

Dil **ḫayāle** alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
Eyledi ġonca daḫı nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [ḫayāle, -e]*

Mālişüñe rü’yā-yı **ḫayāl** oldı vücūdum
Rü’yā göremem cism ile ta‘bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [ḫayāl,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
Al **ḫayāle** lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [ḫayāle, -e]*

Al **ḫayāle** mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [ḫayāle, -e]*

Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa o gül-rūya
İderse cünbiş-i müjgān-ı naẕra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [ḫayālde, -de]*

Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
Ḫayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [ḫayāl-i, -i]*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 7). [ḫayālinden, -i, -n, -den]*

Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı **ḫayāl-i** gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [ḫayāl-i, -i]*

Vardı fırāş-ı yāre **ḫayālüm** yavaş yavaş
Gitdi bu şuşa ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [ḫayālüm, -üm]*

Bir anda **ḫayālüñ** idemem sīnede maḫfūẓ

Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [ḫayālüñ, -üñ]*

Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye Ḫāliṣ

Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 11). [ḫayālümüzde, -ümüzde]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde

Su'āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [ḫayāl-i, --i]*

Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte

Ki gitmez pīş-i çeşmümden **ḫayālüñ** ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [ḫayālüñ, -üñ]*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda

Miyān āġūş-ı ḫulyāya **ḫayāl** īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [ḫayāl,]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde

Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [ḫayāl-i, -i]*

Ol perī ile hem-āġūş-ı **ḫayāl** olmayalum

Ḫāliṣā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [ḫayāl,]*

Ḫayālini o nihālüñ nigāha almayalı

Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [ḫayālini, -i, -n, -i]*

Perī midür o mehüñ şūreti **ḫayālümde**

Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [ḫayālümde, -üm, -de]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya

Ol āfet va'de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 11). [ḫayāl-i,]*

Oldı mir'at-i dile endām-ı cānān āşinā

'Aks-i yār ile **ḫayālüm** oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [ḫayālüm, -üm]*

hayāle al: *Hayal etmek, düşünmek.*

Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān

Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 12). [ḫayāle al,]*

hayāl-i būy-ı zülfe: *(Sevgilinin) zülfü kokusunun hayali.*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [ḫayāl-i būy-ı zülfe, -e]*

<u>ḫayāl-i dil-dār:</u> *Sevgilinin hayali.*

Olma zer-dīde nigeh rūy-ı **ḫayāl-i dil-dār**
Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [ḫayāl-i dil-dār,]*

<u>ḫayāl-i ḫāma:</u> *Gerçekleşmeyecek hayal. II Olmayacak istek.*

Cenāb-ı <u>S</u>ābite tanẓīre meydān-ı belāġatde
Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 14). [ḫayāl-i ḫāma, -a]*

<u>ḫayāl-i nigehüñle:</u> *Bakış hayali.*

İdüp efsürde **ḫayāl-i nigehüñle** ey nūr
Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [ḫayāl-i nigehüñle, -üñ, -le]*

<u>ḫayāl-i tār-ı:</u> *Saçın hayali (Sevgili bağlamında).*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ḫayāl-i tār-ı, -ı]*

<u>ḫayāl-i vaṣl:</u> *Kavuşma hayali.*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [ḫayāl-i vaṣl,]*

<u>ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı:</u> *Sevgiliye kavuşmanın hayali.*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş ‘uṣṣāḳ
Çekerler sīneye bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı, -ı]*

<u>ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber:</u> *Sevgiliye kavuşma hayali.*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile
O būs-ı la‘l ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber,]*

<u>ḫayāl-i vuṣlatuñ:</u> *Kavuşma hayali.*

Almasam āġūş-ı ḫulyāya **ḫayāl-i vuṣlatuñ**

Nīm-laḫẓa sūziş-i ḥasret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [ḫayāl-i vuṣlatuñ, -uñ]*

<u>ḫayāl-i yār:</u> *Yarin hayali.*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uṣṣāḳ

Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [ḫayāl-i yār,]*

<u>ḫayāl-i zülf:</u> *Zülüflerin hayali (Sevgili bağlamında).*

Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum

Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [ḫayāl-i zülf,]*

<u>ḫayāt:</u> *Canlılık, yaşam.*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde **ḫayāt**

Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [ḫayāt,]*

Çeşm-i **ḫayāt-ı** rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile

İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ḫayāt-ı, --ı]*

<u>ḫayf:</u> *Haksızlık, zulüm.*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör

Ḫayfdur şöhreti ‘ayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 16). [ḫayfdur, -dur]*

<u>ḫayfā:</u> *Yazık ki.*

Ḫarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış

Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede **ḫayfā** ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [ḫayfā,]*

Ḫayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe

Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [ḫayfā,]*

Dāye-dār olmak içün şerbet-i la‘l ile müdām

Kāse-i dilde çeker **ḫayli** eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [ḫayli,]*

İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘

Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var **ḫayli** güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [ḫayli,]*

Ceẕb-i ta‘affünāt ile bulmış metāneti

Enf-i raḳīb lehcede **ḫayli** kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [ḫayli,]*

Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir **ḫayli** müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [ḫayli,]*

Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
Atıldı deşt ü beyābāna **ḫayli** tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [ḫayli,]*

Bir naġme içün **ḫayli** ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [ḫayli,]*

Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [ḫayli,]*

<u>hayli demdür:</u> *Hayli zaman, uzun zaman.*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını
Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [ḫayli demdür, -dür]*

<u>haylice:</u> *Epeyce, çokça, hayli zaman, hayli müddet, bir haylice.*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre **ḫaylice** eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [ḫaylice,]*

Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 20). [ḫaylice,]*

<u>hayr:</u> *İyilik.*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u şafaḳ **ḫayr** u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [ḫayr,]*

Al **ḫayr** du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [ḫayr,]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh saña **ḫayr** olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [ḫayr,]*

<u>hayr-du‘ā:</u> *Hayır dua II hayır duacı.*

Luṭf-ı Ḫaḳ’la ne ki istersen olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā **ḫayr-du‘ādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 12). [ḫayr-du‘ādur, -dur]*

<u>hayret:</u> *Şaşırma, şaşırıp kalma, ne yapacağını bilmeme.*

İdelden āyīne gözden nihān ol ‘aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı **ḫayretdür** o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [ḫayretdür, -dür]*

‘Aceb mir’āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
Teb-i bī-tāb-ı **ḫayret** lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [ḫayret,]*

<u>hayretde:</u> *Şaşkınlık içinde.*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
‘Aceb **ḫayretdeyüm** mīnā ile sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [ḫayretdeyüm, -y, -üm]*

<u>hayvān:</u> *İnsan dışındaki canlı mahluk.*

Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı **ḫayvān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [ḫayvān,]*

<u>hazān:</u> *Sonbahar, güzün.*

Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter gülden
Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [ḫazān,]*

<u>ḫāzık:</u> *İşinin ehli.*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
Kevnüñ ṭabīb-i **ḫāẕıḳı** ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 16). [ḫāẕıḳı, -ı]*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i **ḫāzıḳı** pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [ḫāzıḳı, -ı]*

<u>ḫāżır:</u> *Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş.*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
Güzīne sā‘at-i dem-sāzı **ḫāżırdur** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [ḫāżırdur, -dur]*

Dil sāḥa-i ḫulyāda vişālüñ gözedürken
Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile **ḫāżır** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [ḫāżır,]*

Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme <u>ş</u>evri
Ḫāżır bulınur mezra‘ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 12). [ḫāżır,]*

<u>hażret:</u> *Saygı ifadesi.*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẕīreñ ta'līḳ
Ka'be-i **ḥażret-i** üstād-ı Vesīm'e ma'ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16). [ḥażret-i, -i]*

Ol cenāb-ı **ḥażret-i** Vessīm Efendi sūḳıdur
Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliṣ zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 13). [ḥażret-i, -i]*

ḥażret-i gufrān: *Affedici, Hz. Allah.*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i 'iṣyān olsa
Ol yüm-i maġfiret-i **ḥażret-i Gufrān** vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [ḥażret-i gufrān,]*

ḥażret-i üstād: *Hoca, efendi hazretleri anlamında hürmet bildiren ifade.*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ **ḥażret-i üstād** Nābī'ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [ḥażret-i üstād,]*

hecme: *Hücum.*

Hecme-i nuẕẕār-ı 'uşşāḳ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk iderler gül-'iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [hecme-i, -i]*

hecme-i neẕẕāreden: *Bakış şiddeti, tekrarlanan bakış.*

Pīçiş-i zülf-i müselsel **hecme-i neẕẕāreden**
Dīde-i Mecnūn-ı 'ışḳında heves zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 11). [hecme-i neẕẕāreden, -dan-den]*

hecr: *Ayrılık.*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u ṣafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [hecr,]*

O rütbe cism-i ża'f-ı **hecr-i** cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [hecr-i, -i]*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi fırāṣda
Ülfetde şimdi **hecr-i** viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [hecr-i, -i]*

Hevā-yı **hecr** ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [hecr,]*

hedāyā: *Hediyeler.*

Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı ʻaṣra
Az **hedāyā** ile aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [hedāyā,]*

hedm: *Yıkma, harap etme.*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī **hedm** içün ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [hedm,]*

O çār-erkān-ı yāri **hedme** mest-i ḫābdur bāʻiş
Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur bāʻiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [hedme, -e]*

heft: *Yedi sayısı.*

Heft sūrāḫ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [heft,]*

helāk eyler: *Mahvetmek, perişan etmek.*

Laʻl-i nābuñ yād ile leẕẕet **helāk eyler** beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [helāk eyler, -r]*

Laʻl-i nābuñ yād ile leẕẕet **helāk eyler** beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [helāk eyler, -r]*

Almasam āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl-i vuṣlatuñ
Nīm-laḫẓa sūziş-i ḥasret **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [helāk eyler, -r]*

Eylesem de ol ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
Ġamze-i çeşmindeki vaḥşet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [helāk eyler, -r]*

Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
ʻĀḳıbet bu behcet ü devlet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [helāk eyler, -r]*

Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [helāk eyler, -r]*

Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 12). [helāk eyler, -r]*

ʿİllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş
Ey ṭabīb-i ʿışḳ bu ʿillet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [helāk eyler, -r]*

Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [helāk eyler, -r]*

Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ īmā ider
Çeşm-i gūyāsındaki şoḥbet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 18). [helāk eyler, -r]*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
Ḫālişā ol bāde-i naḫvet **helāk eyler** beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 20). [helāk eyler, -r]*

helāl-i mā'ide-i yārdur: *Sevgili sofrasının helal (yiyeceği.).*

Hilāl-i rūzeyi gördüm saḥūr idüp Ḫāliş
Helāl-i mā'ide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [helāl-i mā'ide-i yārdur, -dur-i]*

hele: *Hele.*

Ḳulluḳla olur penç-geh ṭā'at-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez **hele** ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [hele,]*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
Çalınmadı ismüñ **hele** mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [hele,]*

Ḫācet mi ḳaldı mışra'-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur **hele** re'y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [hele,]*

Çār mışra'la **hele** böyle 'imādı ḳıṭ'a
Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a'lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [hele,]*

Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ
Sīmīn-berin itdüm **hele** āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [hele,]*

Bu sāḥil-i ġamda **hele** sen fırḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [hele,]*

Bālāda yoḳ dilüñ naẓarı bestedür bezim
Ebrūda keş-me-keş **hele** peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [hele,]*

Hele bintü'ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi 'aceb zevce
Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 11). [hele,]*

Açar 'aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [hele,]*

İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz **hele** yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [hele,]*

Dilde ṣafvet mi ḳodı zülf-i seḥāb-endūduñ
Leşker-i ġam **hele** bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [hele,]*

‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
Gelmez **hele** bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [hele,]*

Şeker-ḫand olmada elfāẓ-ı ma‘nī nükte bulduḳça
Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [hele,]*

Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
Çoḳ ‘ākili gördüm **hele** zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [hele,]*

hem: *Hem.*

Gül ü mül āteş-i ter **hem** zebān-ı şu‘le bir sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [hem,]*

hem-āġūş: *Kucak kucağa.*

Ol muṣḥaf-ı cemāli **hem-āġūş** seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [hem-āġūş,]*

Gördüm taṣavvurumda **hem-āġūş** iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [hem-āġūş,]*

Ol perī ile **hem-āġūş-ı** ḫayāl olmayalum
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [hem-āġūş-ı, -ı]*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı **hem-āġūş** eylemiş ‘uşşāḳ
Çekerler sīneye bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [hem-āġūş,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli **hem-āġūş** seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [hem-āġūş,]*

hemān: *Sürekli, daima.*

Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur bā‘iş
Hemān reng-i ḫacālet ‘ārıża mīnābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [hemān,]*

Bilindi irtifā‘-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u usturlābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [hemān,]*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil ḥāl-i dīgerdür **hemān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [hemān,]*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde **hemān** ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [hemān,]*

Geçirdüñ ‘ömri cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
Budur cihānda **hemān** māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [hemān,]*

Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [hemān,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde **hemān**
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliṣ maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [hemān,]*

Ol ‘akse ḥased kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi **hemān** ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [hemān,]*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliṣ gibi **hemān**
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [hemān,]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı ḫaṣīrdür **hemān** maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [hemān,]*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [hemān,]*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliṣ **hemān**
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [hemān,]*

Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest olmaḳda dil
Ḫāliṣā leb-ber-leb ol maḳṣad **hemān** ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [hemān,]*

Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
Ḫāl-i siyāhı baña **hemān** dārçīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [hemān,]*

hem-bezm: *Aynı mecliste bulunan kimse, içki ve sohbet arkadaşı.*

Laḥẓa **hem-bezm-i** mey-i ülfet iken meclisde
Geh olur dāfi‘a-ı sıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [hem-bezm-i, -i]*

hem-bū: *Aynı koku.*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile **hem-bū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [hem-bū,]*

hem-çü: *Gibi.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza **hem-çü** ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [hem-çü,]*

Hezār eşerle seher **hem-çü** āteş-i gül-i ter
Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [hem-çü,]*

hem-çün: *Gibi.*

Ay sipihr-i ‘işve **hem-çün** ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [hem-çün,]*

Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider **hem-çün** ẕeker
İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [hem-çün,]*

Erbāb-ı fende ḳalmasa ma‘nā-yı ebruvān
Hem-çün kepāde mışra‘-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [hem-çün,]*

hem-dem: *Dost, arkadaş.*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
Bülbül olamaz **hem-dem** ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [hem-dem,]*

hem-hāb: *Beraber uyumak.*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o **hem-ḫāb-ı** nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [hem-ḫāb-ı, -ı]*

hemīşe: *Daima, her vakit, her zaman.*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā **hemīşe** şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [hemīşe,]*

hem-neşve: *Neşe, sevinç.*

Olmadan **hem-neşve-i** ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [hem-neşve-i, -i]*

hem-pehlū: *Birlikte, beraber, kucak kucağa.*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne **hem-pehlū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [hem-pehlū,]*

hem-rāz-ı maḥabbet: *Muhabbet sırdaşı.*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
Bülbül olamaz hem-dem ü **hem-rāz-ı maḥabbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [hem-rāz-ı maḥabbet,]*

hem-res: *Bir araya gelmek.*

Belki bu nev-ġoncanuñ te'sīr iderdi gūşına
Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [hem-res-i, -i]*

hem-şemm-i güldür: *Gül koklamak.*

Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
Ṣabā **hem-şemm-i güldür** būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [hem-şemm-i güldür, -dür]*

hemşīre: *Kız kardeş II aynı şıradan yapılmış; aynı huyda olan.*

Sāġar-ı ṣahbāyı gör Cem nesli bir tīredür
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-'ineb **hemşīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [hemşīredür, -dür]*

Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliş neşve-i rūy-ı nigār
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-'ineb **hemşīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 10). [hemşīredür, -dür]*

hem-zānū: *Diz dize, yan yana.*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen içre āh **hem-zānū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [hem-zānū,]*

hendese-i ṭab'a: *Yaradılış hendesesi, yaradılış.*

Urdum zirā'-ı **hendese-i ṭab'a** Ḫālişā
Ol dil-nişīn ṣuffe baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [hendese-i ṭab'a, -a]*

henūz: *Halâ, daha.*

Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde o mīrān **henūz**
İdemez ‘āşıḳına def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [henūz,]*

Henūz āġūş-ı müsemmāda iken virmişdür
Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [henūz,]*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [henūz,]*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i leb **henūz** vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [henūz,]*

Ḫaṭ gelmedi güş eyleme feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde **henūz** tāze çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [henūz,]*

Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna **henūz**
Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [henūz,]*

Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
Henūz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 16). [henūz,]*

Baḳ **henūz** māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [henūz,]*

hep: *Hepsi.*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme **hep** kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [hep,]*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür **hep**
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [hep,]*

Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
Deşt-i ġamz-ı sāḥir-i çeşminde **hep** āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [hep,]*

Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm **hep** derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [hep,]*

Raḳībe itdigün evżā‘ı **hep** bir bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [hep,]*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür **hep**
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [hep,]*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür **hep**
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [hep,]*

Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda ḥasret-rīz
Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [hep,]*

O ṣāhīn-i nigeh ‘uṣṣāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [hep,]*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [hep,]*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler ṣāh-ı ḫūbāna
Ṣehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [hep,]*

Simā‘-ı gūṣa Ḫāliṣ virdi leẕẕet ṣīt-i eş‘āruñ
Dü ṣen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur **hep** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [hep,]*

Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür feylesof
Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [hep,]*

her: *Hep, bütün, herkes.*

Baḳma **her** ḫāline Ḫāliṣ mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [her,]*

Her dem ki pāy-ı nāzişi bu dīdeye baṣar
Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [her,]*

Yapışur ṭurmaz eli **her** şeyine dil-dāruñ
Olmadı ‘āşıḳ-ı şūrīde ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [her,]*

Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā keyfin
Yapar göñülleri **her** demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [her,]*

Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [her,]*

Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [her,]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ

Bu gül-gün aṭlasa **her** cins ferve ṣevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [her,]*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā'-i pīḫ

Dest-i ḥikmet ile **her** ṣu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 12). [her,]*

Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış 'acebdür feylesof

Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [her,]*

Sa'y u ibrām u ṭaleb māyesidür **her** kāmuñ

Maṭlaba ḫā'il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [her,]*

Her işüñ ṣonı olur ṣīve-i taḳdīre vuṣūl

' İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [her,]*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me'mūn

Ola ecdādı gibi **her** güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [her,]*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū **her** ṣeb

Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [her,]*

Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i 'uṣṣāḳ

İder **her** mū gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [her,]*

Rīziṣ-i ebr-i 'aṭūfet gāh düṣnām-ı kibār

Her ne bārān olsa gökden aña ḳā'ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [her,]*

Her seher ṣerm ile gülṣende 'araḳ-rīz olıyor

Tābiṣ-i ṣ-i meyle 'iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [her,]*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliṣ

Taḥsīn olınur dāniṣ ü eṭvār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [her,]*

Her sīnede bir taḫt-gehi ṣāh-ı ḫayālüñ

Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [her,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç

Her ne kim teşbīhe ṣāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [her,]*

Rīziṣ-i ebr-i 'aṭūfet gāh düṣnām-ı kibār

Her ne bārān olsa gökden aña ḳā'ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [her,]*

Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne'şküftedür **her** ān

Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [her,]*

Maḥv-ı vücūd-ı 'āşıḳı **her** şeb ifādedür

Şem-i cemāle süziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [her,]*

Nūr-ı tennūresini **her** seḥer eyler taḳlīd

Ṣafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [her,]*

Çekīde-ber- çekīde **her** seḥer olmaḳda ḥasret-rīz

Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [her,]*

her dem: *Her zaman.*

Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur

Tīr-bāzuñ çeşmi **her dem** ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [her dem,]*

her şeb: *Her gece.*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk ile **her şeb**

Nikātı nüsḫa-i tenvīrini tasṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [her şeb,]*

hergiz: *Asla, hiçbir vakit.*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile **hergiz**

Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [hergiz,]*

Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet ile ebruvān **hergiz**

Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uşşāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [hergiz,]*

herkes: *Herkes.*

Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe

Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [herkes,]*

herşey: *Bütün.*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil **herşeyüñ** dest-i taṣavvurla

O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [herşeyüñ, -üñ]*

hest: *Var, var olma.*

Perī midür o mehüñ ṣūreti ḫayālümde

Vücūd ı şīşe-i çeşmümde **hest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [hest,]*

hevā: *Hava II Arzu, aşk.*

Ḫāliṣā zīr-i **hevā** kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i rengînden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [hevā,]*

Olur iṣḥāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [hevā,]*

Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [hevā-yı, --yı]*

hevā-yı āteş-i hicrān: *Ayrılık ateşinin arzusu.*

Dil **hevā-yı āteş-i hicrān** ile oldı ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 7). [hevā-yı āteş-i hicrān,]*

hevā-yı zülf: *(sevgilinin) saçının arzusu.*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür ṣīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 14). [hevā-yı zülf,]*

heves: *Arzu, istekler.*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i **heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [heves,]*

Çīn-i zülfüñ **heves-i** gīsū-yı müşgīnüñ içün
Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 11). [heves-i, -i]*

Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
Dīde-i Mecnūn-ı ‘ışḳında **heves** zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 12). [heves,]*

Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves
Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [heves,]*

Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i **heves**
Heves **heves** diyerek oldı dil faḳīr-i **heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [heves,]*

hezār: *Bin adedi.*

Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı **hezār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [hezār-ı, -ı]*

‘Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh **hezār**
Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [hezār,]*

Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [hezār,]*

hezār: *Bülbül.*

Hezār eserle seher hem-çü āteş-i gül-i ter
Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [hezār,]*

Feryād-ı ‘andelībe tebessümde ġoncamuz
Bu gülşenüñ **hezārını** görmiş güzer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [hezārını, -ı, -n, -ı]*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum **hezār** āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [hezār,]*

Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı **hezārı**
Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [hezārı, -i]*

Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
Feryādı **hezār** it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [hezār,]*

Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür **hezār**
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [hezār,]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [hezār,]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [hezār,]*

Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’sīr
Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [hezāruñ, -uñ]*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te’sīr-i fiġān ile **hezāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [hezāruñ, -uñ]*

Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [hezāruñ, -uñ]*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki **hezār**
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [hezār,]*

hezārān: *Binlerce, pek çok.*

Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan geç
Temelluḳ-sāz-ı istihzā **hezārān** āşınādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [hezārān,]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [hezārān,]*

Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i ez̲kārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [hezārān,]*

Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [hezārān,]*

Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
Ey ġonca gülşen içre **hezārān** enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [hezārān,]*

Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
Ey ġonca gülşen içre **hezārān** enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [hezārān,]*

Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış

Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre yaşlanmış (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [hezār,]

hezār-ġāze: *Bin allık (sevgilinin kaşlarının rengi, süsü bağlamında).*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [hezār-ġāze,]*

hezār-zikr: *Bin zikir.*

Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
Olm ış **hezār-z̲ikr** ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [hezār-z̲ikr,]*

hezeyān-gūy: *Biçimsiz, manasız söz söyleyenler.*

Ḥarf-i şıḥḥat ile eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-gūy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [hezeyān-gūy-ı, -ı]*

hīç: *Asla.*

Süḫan-dānī nizā’uñ Ḫālişā cānān idüp inşāf
Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür **hīç** nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [hīç,]*

Ṣabāhü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat **hīç** göz açdurmaz

Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [hīç,]*

Hezāruñ nālişi gūş-ı güle **hīç** eylemez te'sīr

Oḳur güftār-ı bī-ma'nī gibi eş'ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [hīç,]*

Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol ḳaşı kemānuñ

Gelmez dil-i sengīnine **hīç** nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [hīç,]*

ḥicāb: *Utanma, sıkılma.*

Kesret-i nuẕẕār ile gül-rū 'araḳ-rīz-i **ḥicāb**

Bu ġażabla çün 'araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [ḥicāb,]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde **ḥicāb**

Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [ḥicāb,]*

hicāb ol: *Perde olmak.*

N'idigün bilmem 'araḳ-rīz-i **ḥicāb ol** gül-'izār

Ḫāme-i aḫbār-ı dür-īşāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 21). [ḥicāb ol,]*

hicrān: *Ayrılık ‖ ayrılık acısı.*

Çeşm-i hevesüm revzen-i endīşede ḳaldı

Gāhī ider 'uşşāḳını **hicrān** müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [hicrān,]*

Meh-i ḥüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı **ḥicrāndur**

Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [ḥicrāndur, -dur]*

Perīşān söyledür tāb u teb-i **hicrān-ı** cānāna

Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [hicrān-ı, -ı]*

Sūḫte olmaḳ ile taṭhīr oldı **hicrān** sūz-ı 'ışḳ

Şüst ü şūlarla dilüm ṣābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [hicrān,]*

Vaṣl-ı **hicrān** zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen

Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [hicrān,]*

hicrān-geşt: *Ayrılık.*

Cism-i **hicrān-geştemi** maḥv itdi şol tebeh nüḫūl

Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb'āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [hicrān-geştemi, -e, -mi]*

hicrānuñ: *Ayrılık, sevgilinden ayrı kalma.*

Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri
Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti **hicrānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 14). [hicrānuñ,]*

hiddet-i berk: *Şimşeğin sertliği.*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [ḥiddet-i berḳ,]*

ḥıfẓ: *Saklama, korunma.*

Olursañ **ḥıfẓ** ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [ḥıfẓ,]*

ḥıfz ider: *Saklamak.*

Mīnā bezimde gūşını penbeyle **ḥıfẓ ider**
Ḫāliş işitmesün ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 11). [ḥıfẓ ider, -er]*

ḥikāye: *Hakikî veya uydurma sergüzeşt, kıssa, masal.*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i **ḥikāye** Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [ḥikāye,]*

ḥikmet: *Bilgelik, hakimlik, hakim adamın hali.*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile **ḥikmet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 22). [ḥikmet,]*

Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 14). [ḥikmet,]*

ḫilāf: *Ters, zıt, karşı, yanlışlık.*

Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
Bu **ḫilāf-ı** cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [ḫilāf-ı, --ı]*

hilāl: *Hilal, Yeni ay. Yaka.*

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı **hilāl-i** ‘īdi
Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 11). [hilāl-i, -i]*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [hilāl-i, -i]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ **hilāl** ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [hilāl,]*

hilāl-i feleki: *Göğün hilali.*

Keşkül itmez bu **hilāl-i feleki** destinde
Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 19). [hilāl-i feleki, -i]*

hilāl-i ġurre-i nāza: *Cilveli parlak ay (Sevgili bağlamında).*

Şaḳın fāş itme mihrüñ ol **hilāl-i ġurre-i nāza**
İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [hilāl-i ġurre-i nāza, -a]*

hilāl-i rūzeyi: *Oruç (ramazan) hilali.*

Hilāl-i rūzeyi gördüm saḥūr idüp Ḫāliş
Helāl-i mā’ide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [hilāl-i rūzeyi, -i-yi]*

ḫīle-i şeyṭān: *Şeytanın II Rakibin hileleri,aldatmacası.*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫāliṣā vesvesedür **ḫīle-i şeyṭān** vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 12). [ḫīle-i şeyṭān,]*

himār: *Eşek, har.*

Sifāl-i ġamla kesermiş **ḥimār-ı** derd-i serüñ
Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [ḥimār-ı, -ı]*

himmet: *Lütuf, kerem, yardım.*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı **himmet**
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [himmet,]*

Zā’ırān-ı ḥarem-i türbesidür ḥūr u melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 16). [himmet-i, -ı]*

Ḫālişā sırrına Hū **himmetüñ** iste Ḥaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ʻalādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [himmetüñ, -üñ]*

himmet-i yāri: *Sevgilinin yardımı.*

Çeker nāzişle dest-i itminān-ı **himmet-i yāri**
Teheyyüb eylemez bād-ı hevā yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [himmet-i yāri, -i]*

himmet-şihāb: *Parlak yıldız, kıvılcım.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i **himmet-şihāb-ı** ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [himmet-şihāb-ı, -ı]*

hīn: *An, zaman, vakit.*

Ol mehüñ **ḥīn-i** ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [ḥīn-i, -i]*

hindū-yı hāme: *Hintli kalem, Hint üslubuyla yazan kalem.*

Bulup bu nev-zemīnde bir defīne **Hindū-yı ḫāme**
Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [hindū-yı ḫāme,]*

hıra: *Zayıf, çelimsiz, sıska.*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden **ḫıralandı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [ḫıralandı, -lan, -dı]*

hırām: *Salınış ǁ naz ve edalı yürüyüş.*

Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
Ḳadd-i **ḫırām-ı** nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [ḫırām-ı, -ı]*

hırāşīdelük: *Tırmalamak, delmek.*

Bir naġme içün ḫayli **ḫırāşīdelük** eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [ḫırāşīdelük,]*

hīre: *Kamaşık, donuk göz.*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün **ḫīre** çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [ḫīre,]*

hīre-çeşm: *Kamaşmış göz.*

Cemālüñ perteviyle **ḫīre-çeşm** olmaġla ʻuşşāḳuñ
Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taṣvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [ḫīre-çeşm,]*

hıred: *Akıl, fikir, zihin.*

Dāniş ü ʻaḳl u **ḫıred** silk-i necīb-i emced
Şāʻir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [ḫıred,]*

hırḳa: *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.*

Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu **ḫırḳa-i** peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [ḫırḳa-i, -i]*

hırka-i peşmīnede: *Yünden hırka, sof II sûfîlere mahsus kabâ.*

Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ʻayne
Faḳr ehli olur **ḫırḳa-i peşmīnede** maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [ḫırḳa-i peşmīnede, -de]*

hırman: *Harman, harman yeri.*

Virür nuḥūseti elbette ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ
Teşebbüs itmede **ḫırmāna** bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [ḫırmāna, --a]*

hırz-ı cān: *Can muskası.*

Ḥırz-ı cān itmiş iken vaʻde-i vaṣluñ Ḥāliş
ʻĀḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [ḫırz-ı cān,]*

hisāb: *Sayı, hesap.*

Açıldı baḥs-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez **ḫisāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [ḫisāb-ı, -ı]*

Ol va‘de-i dürūġ-ı güzeşte **ḥisābumuz**
Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 13). [ḥisābumuz, -u, -muz]*

Vaḳt-i ‘ömrini itme ṣarf-ı hevā
Naḳd-i enfāsı bil **ḥisāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 14). [ḥisāb,]*

hiṣār: *Kale.*

Ṣanki bu ṭab‘-ı raṣānetle **ḥiṣār-ı** naẓma
Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [ḥiṣār-ı, --ı]*

hiṣṣe-mend: *Hisse sâhibi olmak.*

Enfās-ı tayyibeyle beni **ḥiṣṣe-mend** idüp
Ḫāliṣ virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 21). [ḥiṣṣe-mend,]*

hiṭāb: *Söylenen söz, konuşma.*

‘Uṣṣāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş **ḥiṭāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [ḥiṭāb-ı, -ı]*

hıṭṭa: *Memleket, ülke. II Ev yerinin çizgisi.*

Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı
Nev-zemīn **ḥıṭṭa-i** nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [ḥıṭṭa-i, -i]*

Bilād-ı rābi‘ası çār-ṣūret-i ḫaṭ ile
Düşürdi **ḥıṭṭa-i** Ṣāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 14). [ḥıṭṭa-i, -i]*

hizmet: *Görev, iş.*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba düçār
Efendi çoḳ mı bu **ḥizmetde** bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [ḥizmetde, -de]*

Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
Cānān olamaz **ḥizmeti** çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [ḥizmeti, -i]*

hıżr: *Hızır Aleyhisselam.*

Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-‘ayn-ı **Ḫıżr-ı** āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [ḥıżr-ı, --ı]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i **Ḫıżr** oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ḥıżr,]*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı **Ḫıżrı** virmekde ḥayāt
Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [ḥıżrı, -ı]*

ḥıżr-ı ḥayāt-engīzüñ: *Hayat, canlılık veren Hızır.*

Püşt-i lebde çemen-i **Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ**
Nefes-i ‘Īsī-i dem-baḫşa virür naḳş-ı kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 3). [ḥıżr-ı ḥayāt-engīzüñ, -üñ]*

hocend-i sevdā: *Sevda Hocend'i, sevda şehri.*

Ḫālişā bā-‘aşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı **Ḫocend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 14). [ḫocend-i sevdā, --i]*

hod-rūy: *Kendini beğenmiş (olan sevgili).*

Destinde bu şükūfe-i ḫāṭır-firībümüz
Nāçīz-i nīm-sebze-i **ḫod-rūy-ı** destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 12). [ḫod-rūy-ı, -ı]*

hokka-i dür: *İnci hokkası (Sevgilinin ağzı bağlamında).*

Ḫoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 13). [ḥoḳḳa-i dür,]*

hoş: *İyi, uyumlu.*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ **ḫoş** bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [ḫoş,]*

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [ḫoş,]*

hoş-bū: *Güzel koku.*

Dil ḫayāle alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
Eyledi ġonca daḫı nükhet-i **ḫoş-bū** ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [ḫoş-bū,]*

hoş-būy: *Güzel koku.*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mıṣra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i **ḫoş-būy** u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [ḫoş-būy,]*

<u>hoş-güftār:</u> *Tatlı dilli.*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i‘cāz içre ey ‘Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı **ḫoş-güftārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [ḫoş-güftārsın, -sın]*

<u>hoş-nevā:</u> *Güzel ses.*

Ma‘nī-i **ḫoş-nevā-yı** edāyı ḳalem döker
Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [ḫoş-nevā-yı, -yı]*

<u>hoş-reftār:</u> *Yürüyüşü güzel olan.*

Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda
Sen o serv-i nāz-ı **ḫoş-reftārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [ḫoş-reftārsın, -sın]*

<u>hoten:</u> *Doğu Türkistan'da bir şehir.*

Zülfi nāf-i **ḫotene** perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [ḫotene, -e]*

<u>hū:</u> *Allah.*

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki rāci‘ nūr-ı **Hū-yı** pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14). [hū-yı, --yı]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u **hūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [hūlarla,]*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i **Hū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [hū,]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i **hūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [hūlarla, -lar, -la]*

Ḫālişā sırrına **Hū** himmetüñ iste Ḫaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [hū,]*

<u>hūbānuñ:</u> *Güzeller, dilberler.*

Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li budur **ḫūbānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [ḫūbānuñ,]*

hücūm: *Saldırı.*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū **hücūm**
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [hücūm,]*

hudā: *Allahü azîm'ü-şan.*

İde ol ẕāt-ı **Ḫudā** cümle ḫaṭādan me’mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [ḫudā,]*

‘Aṭāsı Ḫālişe taḳsīmden muḳaddemdür
Viren cenāb-ı **Ḫudā** rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 18). [ḫudā,]*

Keşkül itmez bu hilāl-i feleki destinde
Öyle sulṭān-ı **Ḫudādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 20). [ḫudādur, -dur]*

Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise
Çeşm-i **Ḫudā-yı** dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 12). [ḫudā-yı, -y, -ı]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker ile kilk-i **Ḫudā-yı** dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 16). [ḫudā-yı, -y, -ı]*

hūdan: *Allah, Allah'ın zikri.*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile **hūdan** ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [hūdan,]*

hudāy: *Allah.*

Zencīr-bend-i ma‘ṣiyetüz gerçi Ḫālişā
‘Afv-ı **Ḫudāy** ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [ḫudāy,]*

hudā’yem: *Rabb'ın (cc.) konuşmasının konuşanıyım.*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i **Ḫudā’yem** tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [ḫudā’yem,]*

ḫükm: *Hüküm, karar.*

Her sīnede bir taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ
Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [ḥükminde, -i, -n, -de]*

ḫulf: *Verdiği sözü tutmama.*

Va‘de-i **ḫulfını** ben ol dedenüñ bilmez idüm
Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [ḫulfını, -ı, -n, -ı]*

ḫulī: *Ziynet eşyası.*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış
Ḥulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [ḥulī,]*

ḫulle: *Cennette giyilecek elbise, cennet elbisesi.*

Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
Berg-i gül oldı **ḥulle-i** ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 18). [ḥulle-i, --i]*

ḫulvü’l-meẕāḳ: *Lezzetli tatlı.*

Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan degül
Olmışam **ḥulvü’l-meẕāḳ-ı** ḳand-i esrār-ı başal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [ḥulvü’l-meẕāḳ-ı, -ı]*

ḫulyā: *Hayal.*

Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ şehā ‘abeş
Āġūş-ı mū-miyānı içün **ḫulyā** ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [ḫulyā,]*

Dil sāḥa-i **ḫulyāda** viṣālüñ gözedürken
Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [ḫulyāda, -da]*

Gice **ḫulyāda** sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde zann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [ḫulyāda, -da]*

Al ḳoynına yāri şeb-i **ḫulyāda** ḥabīb ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [ḫulyāda, -da]*

İtdi **ḫulyāda** fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā’il oldı leẕẕet-i la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [ḫulyāda, -da]*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı **ḫulyāya**

Ki leẕẕet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliş ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 13). [ḫulyāya, -y, -a]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı **ḫulyāya**

Ol āfet va‘de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 11). [ḫulyāya, -y, -a]*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda

Miyān āġūş-ı **ḫulyāya** ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [ḫulyāya, -y, -a]*

Ḫulyā ḫuveyş-i ṣuṣa olup çār-pā gidüp

Ol çār-ebrūya dil ü ḫālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [ḫulyā,]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ

İtdüm gice **ḫulyā** ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [ḫulyā,]*

hulyā-yı viṣāl: *Kavuşma hayali.*

İntiẓārında olur devlet-i **ḫulyā-yı viṣāl**

Leẕẕet olmaz hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 13). [ḫulyā-yı viṣāl,]*

hümā: *Talih kuşu.*

Yine geldi eṣer-i ẓıll-ı **hümā-yı** iḳbāl

Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [hümā-yı, -yı]*

Degme elmāsları zīver-i mengūş itmez

Gerdiş-i Ḫaḳda **hümādur** Ḫācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 22). [hümādur, -dur]*

humār: *Baş ağrısı, mahmurluk.*

Kimi **ḫumār** serin kimi Ḫālişā keyfin

Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [ḫumār,]*

hümā-yı ṭab‘uñ: *Yaradılış hüması, yaradılış.*

Ḫālişā zīr-i hevā kilk-i **hümā-yı ṭab‘uñ**

Günde bir beyze-i rengīnden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [hümā-yı ṭab‘uñ, -uñ]*

hum-ı dilde: *Gönül şarabı.*

Ol buġday eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp

Ey çarḫ-ı āsiyā **ḫum-ı dilde** nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [ḫum-ı dilde, -de]*

ḥumret: *Kırmızılık.*

Meye **ḥumret** getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [ḥumret,]*

hümūm: *Hüzünler.*

Ḳalmazdı bu sīnemde **hümūm-ı** ġam-ı ḥayret
Şādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [hümūm-ı, -ı]*

hüner: *Maharet, marifet, ustalık.*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
V’ey naḳş-beste saṭr-ı **hüner** sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [hüner,]*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i **hünerle** mā’-i pīḫ
Dest-i ḥikmet ile her ṣu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [hünerle, -le]*

hüner: *Beceri isteyen ustalık, beceriklilik II şairlik gücü, şairlik yeteneği.*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i **hüner** āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [hüner,]*

hūn-ı eşki: *Kanlı gözyaşı.*

Teh-i nihāl-i güle dökdi **ḫūn-ı eşki** hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [ḫūn-ı eşki, -i]*

hünkār: *Sultan II Sevgili.*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
Şeh-pesend ṭavrını **ḫünkāra** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [ḫünkāra, -a]*

Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni şoñra ‘anberīn ḫāli
Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye **ḫünkārdan** şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [ḫünkārdan, -dan]*

hûn-rîz-i: *Kan dökücülük.*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O **ḫūn-rīz-i** müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [ḫūn-rīz-i,]*

ḥūr: *Ahu gözlü güzeller.*

Zā'irān-ı ḥarem-i türbesidür **ḥūr** u melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [ḥūr,]*

hurde: *Ufak, parça, kırıntı.*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O şīr-i **ḫurdeyi** al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [ḫurdeyi, -yi]*

Siḥr-i çeşmi öyle **ḫurde** naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [ḫurde,]*

hūrde-efsūn: *Küçük büyü.*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör
Ḥayfdur şöhreti 'ayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [ḫūrde-efsūn,]*

hurde-kār: *Ince, sanatkârane işçilik (Hurde nakış (tezyînat): Tezhipte çok ince süsleme motiflerine verilen isim).*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḥaṭ u ḫālüñ ġarīb
Ṣāni'uñ ṣad-āferīn āṩārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [ḫurde-kārı, -ı]*

hurde-kārī-çeşm: *İncelikleri gören göz.*

Ḫurde-kārī-çeşm gūyā sendeki siḥr-i ḥelāl
Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 11). [ḫurde-kārī-çeşm,]*

hurde-sāl: *Küçük yaş.*

Bu rütbe **ḫurde-sāl** iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [ḫurde-sāl,]*

hūriyān: *Huriler.*

Ḥāl-i 'iẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde **ḫūriyāna** bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 16). [ḫūriyāna, -a]*

hurmet: *Bir şeye veya bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı.*

O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp vā‘iẓ
Lisānı **ḥurmete** almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [ḥurmete, -e]*

Naġam-ı **ḥurmet-i** ḳulḳul girilür gūşa deyü
Ḳapamış penbe ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 15). [ḥurmet-i, -i]*

ḥürriyyet: *Hür ve serbest olma, özgürlük.*

Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
Ġayret-i aḳrān-ı **ḥürriyyet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [ḥürriyyet,]*

ḫurūf: *Harf.*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid rehber
Maḥv-ı iṡbāt-ı **ḫurūf** itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [ḫurūf,]*

hurûş: *Çağlayan, coşan.*

İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelīb **ḫurūş**
Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [ḫurūş,]*

hūşe: *Salkım.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni **ḫūşe** yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [ḫūşe,]*

hūşe: *Başak, başak demeti, salkım.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni **ḫūşe** yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [ḫūşe,]*

hūşe hūşe: *Salkım salkım, başak başak.*

Fürūġ-ı āteş-i terle ‘iẓārı gördükce
Bu bāġ-ı dilde biter **ḫūşe ḫūşe** rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [ḫūşe ḫūşe,]*

hüseynī: *Türk müziğinin altı numaralı basit makamıdır; en eski makamlardandır.*

Āġāz iderek yāri **ḥüseynīye** çıḳarduñ
Āġūşı miyān-beste-i zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [ḥüseynīye, -y, -e]*

hüseynī: *Hz. Hüseyin'e tabi olanlar, onun yolundan gidenler.*

Bir gül göricek evc ü **ḥüseynīye** çıḳarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şūride naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [ḥüseynīye, --(y)e]*

hüsn: *Güzellik.*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā **ḥüsn** ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [ḥüsn,]*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
Serīr-i **ḥüsn-i** melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [ḥüsn-i, -i]*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı **ḥüsnle** zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [ḥüsnle, -le]*

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri **ḥüsn-i** ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [ḥüsn-i, -i]*

Ey nev-ġubār-ı **ḥüsn** ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [ḥüsn,]*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliş gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [ḥüsn,]*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı **ḥüsn-i** ‘ālem-tābdur perçem
Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [ḥüsn-i, -i]*

Çār-ebrūlarla vaṣf-ı **ḥüsni** taṣvīr itdiler
Dād elinden şā‘irüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [ḥüsni, -i]*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḫayāt
Ḥüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [ḥüsnüñ, -üñ]*

hüsn: *Güzel yüz.*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı **ḥüsninde** ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ḥüsninde, -i, -n, -de]*

Ḳıl naẓra vech-i **ḥüsnini** açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [ḥüsnini, -i, -n, -i]*

Görür ālāy-ı ceyş-i **ḥüsni** şoñra ʻanberīn ḫāli

Gelür dārü’s-saʻāde naẓarīye ḫünkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [ḥüsni, -i]*

Şuʻle-i elmāsveş zīb ü ferüñ parlar geçer

Ġırre itme **ḥüsne** mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [ḥüsne, -e]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür

Ḥarīm-i Kaʻbe-i **ḥüsne** siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [ḥüsne, -e]*

ḥüsn ü ān: *Güzellik ve cazibe.*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer

Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [ḥüsn ü ān,]*

Ġażab o şūḫa melāḥatle **ḥüsn ü ān** getürür

Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [ḥüsn ü ān,]*

Şeb-i deycūr-ı **ḥüsn ü āndur** yā ʻanberīn-aṭlās

Aşılmış Kaʻbe-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [ḥüsn ü āndur, -dur]*

hüsne: *Güzel, iyi.*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş

Gelelden vālī-i **ḥüsne** muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [ḥüsne,]*

hüsn-edā: *Güzel hareket.*

Ezber itmiş sīnede ḥarf-i viṣāl-i dil-beri

Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı **ḥüsn-edā** taʻbīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [ḥüsn-edā,]*

Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi evveller

Ḳondı ruḥsārına bir **ḥüsn-edā-yı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [ḥüsn-edā-yı, -yı]*

hüsn-i: *Güzel, güzellik.*

Sulṭān-ı ʻişve **ḥüsn-i** melāḥat-ger aydur

Baḳ tīr-i nāziṣe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [ḥüsn-i,]*

hüsnī: *Güzellik.*

Perestiş-gāh-ı **ḥüsnī** hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [ḥüsnī,]*

hüsn-i bāl-i: *Gönül güzelliği.*

Şaḳın murġ-ı naẕardan **ḥüsn-i bāl-i** kāküli setr it
Şabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [ḥüsn-i bāl-i, -i]*

hüsn-i dil-rübā: *Güzel sevgili.*

Çekse evān cāzibe-i **ḥüsn-i dil-rübā**
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [ḥüsn-i dil-rübā,]*

hüsn-i ḫaṭ: *Güzel çizgili nakış, hüsnühat.*

Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
Taḥrīr ider ol **ḥüsn-i ḫaṭ** eş'ār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 8). [ḥüsn-i ḫaṭ,]*

hüsn-i hulkuñ: *Güzel yaradılış, huy.*

'Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı **ḥüsn-i ḫulḳuñ**
Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [ḥüsn-i ḫulḳuñ, -uñ]*

hüsn-i yūsuf'a: *Hz. Yusuf'un güzelliği.*

Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
O **ḥüsn-i Yūsuf'a** çāh-ı ẕeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [ḥüsn-i yūsuf'a, -a]*

hüsün: *Güzellik.*

Ebrūları dü mıṣra'-ı ber-ceste restedür
Levḥ-i **ḥüsün** keşīdesi ḥarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [ḥüsün,]*

huṣūṣ: *Şekil, yol, konu.*

Eṭibbā ma'den-i la'le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
Henüz añlanmaduḳ ma'cūndur cevher **ḫuṣūṣında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 16). [ḫuṣūṣında, -ı, -n, -da]*

huṣūṣında: *Göre, düşüncesince, kanâatince.*

Bu şeb baḥs itdi tār-ı zülf o meh-peyker **ḫuşūşında**
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [ḫuşūşında,]*

Bu şeb baḥs itdi tār-ı zülf o meh-peyker **ḫuşūşında**
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [ḫuşūşında,]*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [ḫuşūşında,]*

Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [ḫuşūşında,]*

Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [ḫuşūşında,]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [ḫuşūşında,]*

Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [ḫuşūşında,]*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [ḫuşūşında,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver **ḫuşūşında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [ḫuşūşında,]*

huşye: *Erkek cinsel organı.*

Edviyeyle **ḫuşyeyi** taḥrīk ider hem-çün ẕeker
İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [ḫuşyeyi, -yi]*

Ṣūret-i eşkāl-i **ḫuşyeyle** ẕeker teşrīḥine
Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [ḫuşyeyle, -y, -le]*

hutbe: *Camide okunan dinî konuşma.*

Ol şāhuñ idüp **ḫuṭbe** ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḫüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [ḫuṭbe,]*

huṭūṭ-ı feyżi: *Bereketli yazı.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 15). [ḫuṭūṭ-ı feyżi, -i]*

huveyş: *Deride meydana gelen içi su dolu kabarcık.*

Ḫulyā **ḫuveyş-i** ṣuṣa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [ḫuveyş-i, -i]*

hüviyyet: *Cenâbıhakk'ın hiçbir şekilde nitelenemeyen mutlak hakîkati.*

Ol **hüviyyetle** ḳabūl itdi fenāfi'llāhı
Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [hüviyyetle, -le]*

hūy: *Ter.*

Her seher şerm ile gülşende 'araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle 'iẕārındaki **ḫūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [ḫūyı, -ı]*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ Ḫāliş
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki **hūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 16). [hūyı, -ı]*

hūy-gerde: *Terlemek.*

Destde sāġarı **ḫūy-gerde** olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la'li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [ḫūy-gerde,]*

ḫużūr: *Huzur, gönül rahatlığı.*

'İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb
Ḥużūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [ḫużūrı, -ı]*

I ı

‘ıkd: *Gerdanlık.*

Günde biñ **‘ıḳd-ı** æüreyyā Ḫālişā īs̱ār ider
Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11).*
[‘ıḳd-ı, -ı]

‘ısk: *Aşk, yoğun sevgi.*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i **‘ışḳ-ı** nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4).*
[‘ışḳ-ı, -ı]

Girye-ḫīz-i ‘aks-i ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı **‘ışḳum** bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 8).*
[‘ışḳum, -um]

Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
Dīde-i Mecnūn-ı **‘ışḳında** heves zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 12).*
[‘ışḳında, -ın, -da]

Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
Temūzı **‘ışḳı** berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12).*
[‘ışḳı, -ı]

Siyeh-baḫtān-ı **‘ışḳuñ** ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1).*
[‘ışḳuñ, -uñ]

Şehā şevḳ-i ‘iẕāruñ mihr-i ‘ālem-tābdan yanmış
Fürūġ-ı şem‘-i **‘ışḳum** şu‘le-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 2).*
[‘ışḳum, -um]

Şerār-ı āteş-i **‘ışḳı** nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [‘ışḳı, -ı]*

Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i cārīdür
Şoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı **‘ışḳı** ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [‘ışḳı, -ı]*

‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş
Ey ṭabīb-i **‘ışḳ** bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [‘ışḳ,]*

Derd-mendāna şifā-ḫāne-i esrār-ı Ḫudā
Ḫaste-i ‘ **ışḳa** devādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [ışḳa, -a]*

‘ışḳ-ı sūziş-i mecnūndur: *Mecnun'un tesirli aşkı.*

Çü **‘ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur** şeb-i hicrān
O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [‘ışḳ-ı sūziş-i mecnūndur, -dur-iş, --i]*

‘ıtr: *Güzel ve hoş koku.*

Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı **‘ıṭrı** çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [‘ıṭrı, -ı]*

Gāhī semene geh güle geh **‘ıṭra** mümāṯil
Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [‘ıṭra, -a]*

‘ıtr-sā: *Güzel kokulu.*

Sünbüllerüñ açarsa n’ola ravża-i behişt
Gīsū-yı müşg-zāy-ı **‘ıṭr-sā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [‘ıṭr-sā-yı, -yı]*

ıżṭırāb: *Acı, elem, azap, sıkıntı.*

Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ **ıżṭırāb** idelüm
Bugün fürūġ-ı ‘iẕār ile āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [ıżṭırāb,]*

ıżṭırāb-ālūd: *Iztıraba bulamış.*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i **ıżṭırāb-ālūd**
Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [ıżṭırāb-ālūd,]*

İ i

i: *İ- yardımcı fiili.*

Gūşına girmez **iken** naġme-i mūsīḳārı
Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [iken, -ken]*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
Bu **idi** evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [idi, -di]*

Eyledi dāmād **iken** bintü’ş-şefeyle imtizāc
Ḫāme Ḫāliş ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [iken, -ken]*

Ceybümde **iken** ‘aḳlı düşürdüm yine Ḫāliş
Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [iken, -ken]*

‘Andelīb itmiş **idi** nāle-i cān-gāh hezār
Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [idi, -di]*

Va‘de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez **idüm**
Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [idüm, -dü, -m]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde **imiş**
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [imiş, -miş]*

Tūtiyā **idi** ġubār-ı ḳademi evveller
Ḳondı ruḥsārına bir ḥüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [idi, -di]*

Henüz āġūş-ı müsemmāda **iken** virmişdür
Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [iken, -ken]*

Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet **iken** meclisde
Geh olur dāfi‘a-ı ṣıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [iken, -ken]*

Henüz āġūş-ı müsemmāda **iken** virmişdür
Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [iken, -ken]*

i‘ādemüzi: *İstek, arzu. Dilemek. Emir. Ferman.*

Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine **i‘ādemüzi**
O şūḫ çeşmine ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [i‘ādemüzi,]*

i‘āz: *Şaşırmak.*

Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
Yanından **i‘āz** ile geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [i‘āz,]*

iblis: *İblis, şeytan.*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı **iblīsi**
Mürīdi ile bir meclisde vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 7). [iblīsi, -i]*

Gūşına itmez eser āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i **ibrāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [ibrāmdur, -dur]*

ibrām: *Bıktıracak derecede ricada ısrar etme.*

Sa‘y u **ibrām** u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [ibrām,]*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile **ibrāmuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [ibrāmuñ,]*

‘ibret: *Ders alma, uyarılma.*

Sikender’sin begüm **‘ibretle** cism-i ṣāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 11). [‘ibretle, -le]*

iç: *Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil.*

Gülzār-ı nāz **içinde** ne güller görür hezār
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [içinde, -i, -n, -de]*

Mā'il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen **içinde** seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [içinde, -i, -n, -de]*

Olmış o baḥr-i vaḥdet **içinde** ṣadef gibi
Ġalṭān-ı 'ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [içinde, -i, -n, -de]*

Teşbīh olur mı gülşen **içinde** bu nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [içinde, -i, -n, -de]*

İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd **içinde** nūr
Te'sīr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [içinde, -i, -n, -de]*

i'cāz: *Mucize.*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i **i'cāz** içre ey 'Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [i'cāz,]*

içinde: *İçinde, ortamında.*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı kānūn **içinde** bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [içinde,]*

iclāl: *Büyüklük, ululuk, azamet, kudret.*

Yine geldi eser-i ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i **iclāl-i** resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [iclāl-i, -i]*

içre: *Içinde.*

Gūş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
Ey ġonca gülşen **içre** hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [içre,]*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen **içre** āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [içre,]*

Gülzār-ı vaḥdet **içre** açup berg-i rūlaruñ
Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [içre,]*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş **içre** şān Ḥāliş
Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [içre,]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O nergisler çemen-zār **içre** sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [içre,]*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
Dil-berler **içre** ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [içre,]*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i'cāz **içre** ey 'Ḫsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [içre,]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] 'abā **içre** olur
Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [içre,]*

<u>için:</u> *Için.*

Ne çeker ḫārıñ elinden 'acebā gülşende
Gül **için** itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [için,]*

Dāye-dār olmak **için** şerbet-i la'l ile müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli ez̲iyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [için,]*

Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ şehā 'abe<u>s</u>
Āġūş-ı mū-miyānı **için** ḫulyā 'abe<u>s</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [için,]*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
Pāy ını būs **için** o şehe ilticā 'abe<u>s</u> *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [için,]*

Neyl **için** bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 9). [için,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir **için**
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [için,]*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār **için**
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 15). [için,]*

Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü 'āleme
Müjgān nişāne-i dil **için** deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [için,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir **için**
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [için,]*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm **için** ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [için,]*

Kemān-ı saḫtı **içün** çilleler çeküp yārüñ
Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [içün,]*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān **içün** dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [içün,]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf **içün** kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [içün,]*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār **içün** aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [içün,]*

Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı vaṣf **içün**
Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [içün,]*

‘Uşşāḳı ġālibā yine tehdīd **içün** çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [içün,]*

Bir naġme **içün** ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [içün,]*

Toḫm-ı emeli ekmek **içün** besleme ṣevri
Ḥāżır bulınur mezra‘ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 11). [içün,]*

Zülf-i ṭarrārı **içün** şāne-zen-i ṭa‘n olmış
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [içün,]*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ **içün**
Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 11). [içün,]*

Döküp ‘iẓārına ḥasretle reşk şeb-nem **içün**
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [içün,]*

Perestiş itmek **içün** jāle şanma rūyında
Vużū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [içün,]*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse **içün**
Bu cām virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 11). [içün,]*

Pāyına sürmek **içün** sürme çeküp dīdeleri
Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 13). [içün,]*

Olurdı nuḳl **içün** ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [içün,]*

id: *Etmek, eylemek.*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ **ider** vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet **ider** ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ider, -er]*

Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle
Rü’yāda **ider** ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [ider, -er]*

Ne ġam şeh-nāz **iderse** sen dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā‘irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [iderse, -er, -se]*

Berg-i ḥüsnüñ **idiyor** bīm-i ḫazān pejmürde
Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [idiyor, -i, -yor]*

Sā‘id-i fitneyle meşḳ-i çūb **ider** ol şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [ider, -er]*

‘Arż-ı kālā **idicek** Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [idicek, -icek]*

Āġāz-ı būs **idince** uṣūl ile Ḫālişā
Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [idince, -ince]*

Ol buġday eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ **idüp**
Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [idüp, -üp]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ **idince** yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [idince, -ince]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ **idince** yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [idince, -ince]*

O gīsuvānı **idüp** resm-i āhumı taṣvīr
Bu āhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Terk-i ārāyiş **idüp** sāde dil ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [idüp, -üp]*

Şeh-nāz **ider** ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [ider, -er]*

Tār-ı ḫarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz **ide**
Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [ide, -e]*

Süḫan-dānī nizā’uñ Ḫālişā cānān **idüp** inṣāf
Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [idüp, -üp]*

Te’līf idiyor ḳudreti var faṣl-ı dürūġı

Āġāz **idemez** ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [idemez, -e, -mez]*

Te’līf **idiyor** ḳudreti var faṣl-ı dürūġı

Āġāz idemez ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [idiyor, -i, -yor]*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle

Dil-i Ḫāliṣ **iderse** nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 16). [iderse, -er, -se]*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż **idüp** inşā

Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū **ider** āh-ı fürū-bürde

Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [ider, -er]*

Hilāl-i rūzeyi gördüm saḥūr **idüp** Ḫāliṣ

Helāl-i mā’ide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [idüp, -üp]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliṣ reşḥ **ider** feyż-i meāṣir kim

Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [ider, -er]*

‘Āşıḳ-ı zāre **ider** nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm

Virdi ebrūya keşīde yine ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [ider, -er]*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı **idüp** īmā ḫaṭṭāṭ

Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [idüp, -üp]*

Bir anda ḫayālüñ **idemem** sīnede maḫfūẓ

Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [idemem, -e, -me, -m]*

Reng virmede ṣahbā gibidür ‘āşıḳ-ı ṣeydā

Yāri **idemez** sīne-i bī-kīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [idemez, -e, -mez]*

Kūhsāra daḫı söyleme esrārını Ḫāliṣ

Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā **idemez** sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [idemez, -e, -mez]*

Edviyeyle ḫuṣyeyi taḥrīk **ider** hem-çün ẕeker

İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [ider, -er]*

Ṭarḥ **idüp** Ḫāliṣ taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel

Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [idüp, -üp]*

Cevheri ta‘rīf **idüp** ābek tereşşuḥ itdirür

Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Nābīye nerm-revlik **ider** gāhīce Ḫāliş

Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 17). [ider, -er]*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile **idüp** tasṭīr

Vefāsı neş’e-i yek-laḥẓadur bu ‘ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Geh **ider** bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken

Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [ider, -er]*

Ol şāhuñ **idüp** ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār

Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḫüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ **idüp**

Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [idüp, -üp]*

Āh eylesem tecessüm **idüp** serv olur bedīd

Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [idüp, -üp]*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ **ider**

Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [ider, -er]*

Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā‘iẓ

Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ş̲evāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [idelüm, -elüm]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti

Leb-i taṣavvur ile būs **idüp** ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [idüp, -üp]*

‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ **iderse** kilk-i Ḫālişden

Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [iderse, -er, -se]*

Gerden-i yāri uṣūl ile **idüp** şemme raḳīb

Būselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [idüp, -üp]*

Perestiş itmek içün jāle şanma rūyında

Vużū’ **ider** bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [ider, -er]*

Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter gülden

Ḫazān **ider** o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [ider, -er]*

Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār güş **iderüz** bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [iderüz, -erüz]*

Tenzū şanur o gerden-i sīmīni şemm **ider**
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [ider, -er]*

Bezme **idince** rūy-ı teveccüh o māh-rū
Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [idince, -ince]*

Ebrū-yı yāre **ider** nāziş iki mışra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [ider, -er]*

Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār **idüp** pesend
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 11). [idüp, -üp]*

Ḫavf-ı vişāle reşk ile aġyār **idüp** nizā‘
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [idüp, -üp]*

Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā īṣār **ider**
Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [ider, -er]*

Belki bu nev-ġoncanuñ te’sīr **iderdi** gūşına
Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [iderdi, -er, -di]*

Hecme-i nuẕẕār-ı ‘uşşāḳ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk **iderler** gül-‘iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [iderler, -er, -ler]*

Ey kemān ebrū **idüp** ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [idüp, -üp]*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
Va‘d **idüp** rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [idüp, -üp]*

Bir zemīn-i köhne buldum Ḫālişā açdum yine
Āferīn tanẕīr **iden** üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 14). [iden, -en]*

İçinden kendini dāmād **idüp** neş’eyle şahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [idüp, -ü, -p]*

Terk-i ārāyiş **idüp** delḳ [ü] ‘abā içre olur
Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [idüp, -üp]*

Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend **idüp**
Ḫāliş virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 21). [idüp, -üp]*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
'Araḳla būselik lebrīz **idince** ke's-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [idince, -ince]*

Āġāz-ı neyçe-gāhuñ **idüp** rāst zāhidā
Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ būriyā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [idüp, -üp]*

Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż'ı sipihrüñ
Bir gün **idemem** re'yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [idemem, -e, -me, -m]*

O duḫter-i reze meclisde daḫl **idüp** vā'iẓ
Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [idüp, -üp]*

Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge yaḳındür
Ta'bīr **idemem** būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [idemem, -emem]*

iddi'ā-yı mā-cerādan: *Macera iddiası.*

Olursun nā'il-i 'izzet serāy-ı mülk-i istiġnā
Velīkin Yūsufāsā **iddi'ā-yı mā-cerādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [iddi'ā-yı mā-cerādan, -dan]*

idel: *Etmek, eylemek.*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet **idelden** ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [idelden, -den]*

idelüm: *Yapmak, etmek.*

Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb **idelüm**
Bugün fürūġ-ı 'iẓār ile āfitāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [idelüm,]*

Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb **idelüm**
Bugün fürūġ-ı 'iẓār ile āfitāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [idelüm,]*

Döküp 'iẓārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [idelüm,]*

Me'āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr **idelüm**
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i 'abīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [idelüm,]*

Me’āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr **idelüm**

Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [idelüm,]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti

Leb-i taşavvur ile būs idüp ḫabīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [idelüm,]*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim

Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [idelüm,]*

idelüm: *Etmek, yapmak.*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān

Yüz üstine sürinüp būseye şitāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [idelüm,]*

Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir

Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [idelüm,]*

Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye Ḫāliş

Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 12). [idelüm,]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi

O mevc-i naḳş-ı ḫaşīrdür hemān maşīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [idelüm,]*

Görüp zemīnini Ḫāliş cenāb-ı Nābīnüñ

Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr **idelüm** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [idelüm,]*

idi: *Idi.*

Ol mehüñ ḫīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār **idi**

Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [idi,]*

Yār der-ḫāb **idi** düşdi berg-i rūya eşk-i ter

Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [idi,]*

Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī **idi**

Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [idi,]*

Lebüñ mül **idi** gül-i mül femüñdedür şimdi

Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [idi,]*

Gicede nālişi terk itmez **idi** bülbül-i zār

‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [idi,]*

Evvelleri mānend-i ḥarīr **idi** ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [idi,]*

idrār: *Sidik olarak bilinen idrar. Halk dilinde küçük abdest olarak da kullanılır.*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı **idrārdan** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [idrārdan, -dan]*

ifāde: *Anlatım.*

Maḥv-ı vücūd-ı ʻāşıḳı her şeb **ifādedür**
Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [ifādedür, -dür]*

ifḥām: *Susturma, ağız açtırmama.*

Ḫāliş bu taṣavvufla taṣarruf ne belādur
Sūzı dili **ifhāma** yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [ifhāma, -a]*

ifşā eyledi: *Gizli bir şeyi veya konuyu açığa çıkarmak, yaymak.*

Dil ḫayāle alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
Eyledi ġonca daḫı nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [ifşā eyledi, -di]*

Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
ʻĀḳıbet eyledi taʻrīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [ifşā eyledi, -di]*

Ḥırz-ı cān itmiş iken vaʻde-i vaṣluñ Ḫāliş
ʻĀḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [ifşā eyledi, -di]*

İtdi rāz-ı dilümi çeşm-i süḫan-gū ifşā
Nükte-i ġamzı ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [ifşā ider, -er]*

Ṭutamaz ʻuḳde olur dildeki reng ü būyuñ
Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [ifşā ider, -er]*

İtdi rāz-ı dilümi çeşm-i süḫan-gū ifşā
Nükte-i ġamzı ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [ifşā itdi, -di]*

iftirāḳ: *Ayrılık.*

Saña kāfīdür şeb-i yeldā-yı zülf-i **iftirāḳ**
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [iftirāḳ,]*

īhām: *Şüphe ve tereddüde düşürme.*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl **īhāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [īhāmdur, -dur]*

ihrāc: *Dışarıya çıkarma, dışarıya atma.*

Ḳa'r-ı deryā-yı ma'ānīden ne **iḫrāc** eylesek
Cevher-i Ḫāliş dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 15). [iḫrāc,]*

Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab'ı ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz endîşemüz **iḫrāc-ı** lü'lü'den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 16). [iḫrāc-ı, -ı]*

ihrāk: *Yakma.*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endîşede **iḫrāḳ**
Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 11). [iḫrāḳ,]*

ihsān: *Cömertlik, lutuf‖ bağış, hediye.*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsi'
Bāde-ḫārāna olur kîse-i **iḥsān** vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [iḥsān,]*

ihtikān: *Kan toplanması, kanın bir yerde birikmesi.*

Dil-ḫasteye ṭabîb-i zamānuñ tefāḫuru
Varken bu **iḫtiḳān-ı** müdārā devā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḫtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabîb-i zamānuñ tefāḫuru
Varken bu **iḫtiḳān-ı** müdārā devā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḫtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabîb-i zamānuñ tefāḫuru
Varken bu **iḫtiḳān-ı** müdārā devā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḫtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabîb-i zamānuñ tefāḫuru
Varken bu **iḫtiḳān-ı** müdārā devā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḫtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabîb-i zamānuñ tefāḫuru
Varken bu **iḫtiḳān-ı** müdārā devā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḫtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı

Varken bu **iḥtiḳān-ı** müdārā devā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḥtiḳān-ı,]*

Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı

Varken bu **iḥtiḳān-ı** müdārā devā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [iḥtiḳān-ı,]*

iḥtişām: *Gösteriş, görkem.*

Bu **iḥtişāmını** dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş

Girü bıraḳmadı destārını mükevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [iḥtişāmını, -ı, -n, -ı]*

ihyā: *Diriltme, diriltilme, canlandırma.*

Şeb-i zülfi yine **iḥyāda** mı Ḫāliş beḫūruñ

Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 13). [iḥyāda, -da]*

iḳbāl: *Mutluluk, saadet, baht, talih.*

Yine geldi eser-i ẓıll-ı hümā-yı **iḳbāl**

Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [iḳbāl,]*

Yine geldi eser-i ẓıll-ı hümā-yı **iḳbāl**

Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [iḳbāl,]*

Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi evveller

Ḳondı ruḫsārına bir ḥüsn-edā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [iḳbāl,]*

Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı

Nev-zemīn ḥıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [iḳbāl,]*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn

Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [iḳbāl,]*

Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur

Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [iḳbāl,]*

‘Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār

Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı **iḳbāl** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [iḳbāl,]*

iken: *Iken.*

Ḥırz-ı cān itmiş **iken** va‘de-i vaṣluñ Ḫāliş

‘Āḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [iken,]*

Ben o ‘Ḫsī lebi şordum daḫı Mūsāda **iken**

Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şem‘-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [iken,]*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ **iken**
Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [iken,]*

Hevā-yı hecr ile dil-germ **iken** durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz **iken** yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [iken,]*

Bu rütbe ḫurde-sāl **iken** ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [iken,]*

Gülüñ nümāyişi yek-reng **iken** olur ferdā
Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [iken,]*

Ṭıfl **iken** mektebde leb gül-nārsın bildüm seni
Gül-‘iẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [iken,]*

Būs eyler **iken** ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [iken,]*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz **iken** cānān
Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [iken,]*

Hevā-yı hecr ile dil-germ **iken** durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz **iken** yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [iken,]*

Ṭıfl **iken** bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [iken,]*

Vaḳ‘a-i tārīḫ-i hicrānum benüm mażbūṭ **iken**
Ḥādiṣāt-ı ravżatü’l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 15). [iken,]*

Bozuḳ düzen **iken** naġam-ı şarḳī-i yāre
Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [iken,]*

Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
Ḫābīde nāz **iken** o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [iken,]*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş **iken** raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [iken,]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz **iken** ol şāhīnler
Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [iken,]*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz **iken**
Olmadı bir laḫẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [iken,]*

iki: *İki, sayı sıfatı.*

Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
Cānān olamaz ḫiẕmeti çoḳ **iki** ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [iki,]*

Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā **iki** āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [iki,]*

iki: *İki, iki tane.*

Ebrū-yı yāre ider nāziş **iki** mışra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [iki,]*

iktidar: *Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret.*

Ebrū-yı zūr-ı sā‘id-i nāzişle ḳalmadı
Bāzū-yı **iḳtidārda** ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 14). [iḳtidārda, -da]*

ilāhī: *Ey benim Allah'ım.*

Pür-neşve olup şevḳ-i **ilāhī** ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [ilāhī,]*

ile: *Bağlama edatı,ile, bilikte, beraber.*

Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf **ile** yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [ile,]*

Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya ṭoḫm-ı nergisini
Bu eşk-i çeşm **ile** bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [ile,]*

Çeker bāzū-yı saḫt-ı naḫvet **ile** ebruvān hergiz
Ġubār-ı ḫāṭır-ı ‘uşşāḳdan ḫamyāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [ile,]*

Sūḫte olmaḳ **ile** taṭhīr oldı hicrān sūz-ı ‘ışḳ
Şüst ü şūlarla dilüm şābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [ile,]*

İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken ber-ṭaraf
Köhne ḳānūn **ile** Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [ile,]*

Mey-i gül-gūn **ile** naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis **ile** faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [ile,]*

Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
Ol ġonca-femi şemm **ile** gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [ile,]*

Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ **ile** ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [ile,]*

Gül **ile** gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [ile,]*

Hecr **ile** dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u ṣafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [ile,]*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf **ile** b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 14). [ile,]*

Oldı mir‘at-i dile endām-ı cānān āşinā
‘Aks-i yār **ile** ḫayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [ile,]*

Mey-i gül-gūn **ile** naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis **ile** faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [ile,]*

Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb **ile** tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [ile,]*

Dāye-dār olmak içün şerbet-i la‘l **ile** müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [ile,]*

Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
Ḳapamış penbe **ile** güşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 16). [ile,]*

Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
Eyledi ref‘-i raḳīb **ile** ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [ile,]*

Leb-i gül māye **ile** perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 21). [ile,]*

Naḳş-ı būs **ile** ruḫ u gerden-i reng-ā-renge
Virdi bir neşve fem-i la‘l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 23). [ile,]*

Her seher şerm **ile** gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [ile,]*

Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng **ile** mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [ile,]*

Sebz-i ḫaṭṭ **ile** tekellümde kef-i kevs̱ere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [ile,]*

Neyl-i yek-būse **ile** rif‘at-i cāh it ey dil
Ser-fırāz olmak **ile** cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [ile,]*

Neyl-i yek-būse **ile** rif‘at-i cāh it ey dil
Ser-fırāz olmak **ile** cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 12). [ile,]*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl **ile** sebūnuñ Ḫāliş
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [ile,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn **ile** rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [ile,]*

Bī-çeşm ü dehen eşk **ile** güftārı nümāyān
Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [ile,]*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn **ile** hergiz
Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [ile,]*

Buldum o nihād **ile** siriştinde ṭabī‘at
Eyler nice mānīleri iẓhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [ile,]*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile hergiz
Yengān **iledür** cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 14). [iledür, -dür]*

Lisān-ı ḥāl **ile** tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [ile,]*

Biterse de neferāt-ı sitāre **ile** ḳula
Bizüm ‘ases gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [ile,]*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā’il eyler şem‘-i himmetdür
Leb-ā-leb nūr **ile** bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [ile,]*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl **ile**
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [ile,]*

Leb-i sāḳī **ile** gül-būs olalı leb-ber-leb
Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [ile,]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it
Cānāne **ile** ol meh-i Ken‘ān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [ile,]*

Sāḳī **ile** duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş
Būsı leb-i sāġar **ile** rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [ile,]*

Sāḳī **ile** duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş
Būsı leb-i sāġar **ile** rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [ile,]*

Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş **ile** çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [ile,]*

Bāzū-yı ġamz **ile** müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [ile,]*

Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār **ile** dil naḳş-ı ṣā‘irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [ile,]*

Görür mi şehvet **ile** duḫter-i rezi ‘ayyāş
Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [ile,]*

Ḥarf-i ṣıḥḥat **ile** eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-gūy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [ile,]*

Kes̲ret-i nuẕẕār **ile** gül-rū ʿaraḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün ʿaraḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [ile,]*

Ẕikr-i ezhār **ile** şem itseñ eger zülf-i ʿarūs
Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [ile,]*

Varma ümmīd-i recā **ile** kibār-ı ʿaṣra
Az hedāyā **ile** aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [ile,]*

Varma ümmīd-i recā **ile** kibār-ı ʿaṣra
Az hedāyā **ile** aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [ile,]*

Ne ḳadar faḳr **ile** ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [ile,]*

Olursañ ḥıfẓ **ile** ʿişmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [ile,]*

Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ **ile** Ḫāliṣ
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ʿAden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [ile,]*

Her şeb şikenc-i zülf **ile** diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [ile,]*

Semʿan ve ṭāʿa ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliṣ şükāt(?)-ı cem-i ġafīr **ile** restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 14). [ile,]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i şoñ **ile** ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ taʿbīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [ile,]*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül **ile** oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [ile,]*

Olursa reşk-i lebüñ **ile** dūd-ḫār-ı şikem
Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [ile,]*

Ceẕb-i taʿaffünāt **ile** bulmış metāneti
Enf-i raḳīb lehcede ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [ile,]*

Ol vaʿde-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
Yār **ile** rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [ile,]*

Āġāz-ı būs idince uṣūl **ile** Ḫāliṣā
Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [ile,]*

Bu yebs-i zühdi **ile** ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [ile,]*

Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
Bilmem imām **ile** dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [ile,]*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān **ile** oldı ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 7). [ile,]*

Çeşm-i pür-efsūnını yād **ile** bir āh eylesem
Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [ile,]*

Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı la‘l **ile**
Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 15). [ile,]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār **ile**
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [ile,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem **ile** dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [ile,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l **ile** Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [ile,]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār **ile**
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [ile,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem **ile** dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [ile,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l **ile** Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [ile,]*

Bu ḫaṭ-ı sebz **ile** rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı zeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [ile,]*

Nigāh-ı germ **ile** ruḥsār-ı tāb-nākında
Miṯāl-i şeb-nem-i dürr-i ‘Aden tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [ile,]*

Dil olup la‘l-i yār **ile** sūzān
Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [ile,]*

Tābiş-i yār āb u tāb **iledür**
Nūrı devrān āfītāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [iledür, -dür]*

Tābiş-i yār āb u tāb **iledür**
Nūrı devrān āfītāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [iledür, -dür]*

Vir zekūt-ı cemālüñ ‘uşşāḳa
Bu kemāl-i ḥasen nişāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [iledür, -dür]*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep kitāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [iledür, -dür]*

Ṣanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
Sāġarı la‘li gör ḥabāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [iledür, -dür]*

Dil olup la‘l-i yār ile sūzān
Bezm-i cānān daḫı kebāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [iledür, -dür]*

İtme kürsīde daḫl-i pīr-i muġān
Vā‘iẓüñ meclisi ṣevāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 12). [iledür, -dür]*

Vaḳt-i ‘ömrini itme ṣarf-ı hevā
Naḳd-i enfāsı bil ḥisāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 14). [iledür, -dür]*

Zer-i Ḫāliṣ dökilmede yolına
Gerdiş-i çarḫumuz dolāb **iledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 16). [iledür, -dür]*

Tābiş-i ‘ışḳ **ile** rindān-ı şerer bilmezler
Sālikān-ı reh-i cānān faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [ile,]*

Her zamān nāvek-i müjgān **ile** zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [ile,]*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn **ile** nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [ile,]*

Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
Yanından i‘āz **ile** geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [ile,]*

Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ gözedürken
Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār **ile** hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [ile,]*

Besle seḥāb-ı eşk **ile** nev-sebze-i ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [ile,]*

İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet **ile** eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [ile,]*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḥabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy **ile** virmez ṣarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [ile,]*

Eger ḳaṣd **ile** dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn **ile** vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [ile,]*

Eger ḳaṣd **ile** dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn **ile** vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [ile,]*

Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ‘afv **ile** dāmān-ı güneh mā **ile** şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [ile,]*

Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ‘afv **ile** dāmān-ı güneh mā **ile** şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [ile,]*

Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı latīfi
Yār **ile** geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [ile,]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk **ile**
İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ile,]*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng **ile** bir ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [ile,]*

O rütbe cism-i żaʻf-ı hecr-i cānān **ile** dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [ile,]*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi **ile** bir meclisde vāʻiẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [ile,]*

ʻAks-i gül-i ruḫsārı **ile** laʻl-nümādur
Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 11). [ile,]*

Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt **ile** gūyā
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 13). [ile,]*

Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine dil neşve **ile** sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [ile,]*

Bu ḫāhiş **ile** dil olmış ʻaceb esīr-i heves
Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [ile,]*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ **ile** zer maḥbūb
Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [ile,]*

Şarāb-ı naḫvet **ile** gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende nergisi seyr **ile** mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [ile,]*

Şarāb-ı naḫvet **ile** gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende nergisi seyr **ile** mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [ile,]*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl **ile** ḳalur mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [ile,]*

Vardı firāş-ı yāre ḫayālüm yavaş yavaş
Gitdi bu ṣuṣa **ile** mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [ile,]*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum **ile** dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [ile,]*

Ḫāle yek-naẓra **ile** itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü'l-ayn **ile** bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [ile,]*

Ḫāle yek-naẓra **ile** itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü'l-ayn **ile** bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [ile,]*

Hezār āh **ile** bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
Görüp şevḳuñ o ġonca ʻandelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [ile,]*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı bu hāy **ile** hūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [ile,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte **ile** şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [ile,]*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı muḳarrer **ile** virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [ile,]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd **iledür** āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [iledür, -dür]*

Çıḳarup sīn **ile** ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [ile,]*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ **ile** me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml **ile** basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [ile,]*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ **ile** me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml **ile** basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [ile,]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā **ile** gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [ile,]*

Ol perī **ile** hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [ile,]*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā’-i pīḫ
Dest-i ḥikmet **ile** her ṣu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 12). [ile,]*

Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet **ile** kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 14). [ile,]*

Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr **ile** mıżrāb **ile** tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ile,]*

Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr **ile** mıżrāb **ile** tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ile,]*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te’s̱īr-i fiġān **ile** hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [ile,]*

Farḳ eyle bu elfāz **ile** fārisleri şāhum
Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 15). [ile,]*

Sāmān-ı cevābı **ile** pā-bend olur āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [ile,]*

Ḫūrde-efsūn **ile** ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör
Ḥayfdur şöhreti ‘ayyārlaruñ z̤ürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [ile,]*

Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
Ne farḳı var ‘acebā sīm-āyīne **ile** berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [ile,]*

Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
Seḥāb-ı feyż **ile** Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [ile,]*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb **ile** idüp tasṭīr
Vefāsı neş'e-i yek-laḥẓadur bu 'ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [ile,]*

Sa'y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā'il olur diḳḳat **ile** ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [ile,]*

Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn **ile** ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [ile,]*

Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār **ile** ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [ile,]*

Ṭoġrı ḳaṭ' it yār **ile** güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [ile,]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş saña
Söyledür īmā-yı ġamz **ile** ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 14). [ile,]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī **ile** Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [ile,]*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe **ile** tekyesin eş'ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [ile,]*

Rü'yāda naḳş-ı būse **ile** gül gül itdigüm
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [ile,]*

Zāhid **ile** bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [ile,]*

Zencīr-bend-i ma'şiyetüz gerçi Ḫālişā
'Afv-ı Ḫudāy **ile** serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [ile,]*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār **ile**
Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [ile,]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ **ile**
Ḫavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 13). [ile,]*

Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı 'iẓār **ile** āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [ile,]*

Şarāb-ı naḫvet **ile** mest-i nāz iken cānān
Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [ile,]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
Leb-i taşavvur **ile** būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [ile,]*

Miyān-ı yāre vaḳt **ile** naẕardan mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [ile,]*

Gerden-i yāri uṣūl **ile** idüp şemme raḳīb
Büselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [ile,]*

Hevā-yı hecr **ile** dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [ile,]*

Ḳad-i bālā-yı yār **ile** vefā-yı ʻahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [ile,]*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn **ile** şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [ile,]*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş **ile** Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [ile,]*

Bir kerre esse bād-ı şabā zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa **ile** alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [ile,]*

İtdi raḳīb güft ü şenīd **ile** çoḳ nizāʻ
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [ile,]*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ʻiẕār **ile**
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān **ile** hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [ile,]*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ʻiẕār **ile**
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān **ile** hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [ile,]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe
Müsāvī olsa būy-ı müşg **ile** bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [ile,]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mışraʻ **ile**
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [ile,]*

Şanki bu ṭabʻ-ı raşānetle ḫişār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn u meʻān **ile** bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [ile,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ **ile** levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ile,]*

Ḫavf-ı viṣāle reşk **ile** aġyār idüp nizāʻ
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [ile,]*

Ḫayāl-i yār **ile** ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra kes̲ret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [ile,]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā **ile** sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [ile,]*

Hele bintü’ṣ-ṣefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
Ki bilmem kilk **ile** mīnā gibi ṣevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [ile,]*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ **ile** ṣāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [ile,]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār **ile** gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [ile,]*

Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi ṣol tebeh nüḥūl
Dūr-bīn **ile** baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [ile,]*

Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā īs̲ār ider
Çeşm-i inṣāf **ile** gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [ile,]*

Zaḥm-ı nevk-i nāz **ile** güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḥırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [ile,]*

Ḫayāl-i zülf **ile** Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [ile,]*

Yetiş ṣābūn neş’e **ile** ḥabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [ile,]*

Ṭuruḳuñ olsa n’ola ṣūr **ile** İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [ile,]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
Faḳr **ile** faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 14). [ile,]*

İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde nūr
Te’s̲īr-i şevḳ-i vecd **ile** esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [ile,]*

Destinde ġonca ṣanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
Ṣundı ṣarāb-ı gül **ile** mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 14). [ile,]*

Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül **ile** sirişt
Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 19). [ile,]*

Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
Ġalṭān-ı ‘ışḳ **ile** dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [ile,]*

Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
Olm ış hezār-ẕikr **ile** ṣeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [ile,]*

Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr **ile**
Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [ile,]*

Ārzū-yı ṣemme-i la‘l **ile** ṣordum sāġarı
Bezm-i meyde zāhidā viṣn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [ile,]*

Bilād-ı rābi‘ası çār-ṣūret-i ḫaṭ **ile**
Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 13). [ile,]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker **ile** kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 16). [ile,]*

Olınca cām-ı elmās **ile** ser-mest-i mey-i gül-gūn
Ṭutar ṣahbā gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [ile,]*

Şikenc-i zülf **ile** Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [ile,]*

Dil ṣu‘le-i ruḫsār **ile** evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [ile,]*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān **ile** biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [ile,]*

Meh-tāba düşüp ṣevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliş
Bedr-i mehi nev-hāle **ile** dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 10). [ile,]*

La‘l-i nābuñ yād **ile** leẕẕet helāk eyler beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [ile,]*

Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ **ile** itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [ile,]*

Merdüm-i çeşm **ile** istīnās idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins **ile** ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15). [ile,]*

Merdüm-i çeşm **ile** istīnās idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins **ile** ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [ile,]*

Mālişüñe rü’yā-yı ḫayāl oldı vücūdum
Rü’yā göremem cism **ile** ta‘bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [ile,]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr **ile** ta‘bīr ider mehtāb

O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [ile,]*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk **ile** her şeb

Nikātı nüsḫa-i tenvīrini taṣṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [ile,]*

Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü’d-dīn-i Kübrādur

Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd **ile** tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [ile,]*

‘illet: *Asıl sebep, neden.*

‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş

Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu **‘illet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [‘illet,]*

‘illet-i: *Hastalık.*

‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş

Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 13). [‘illet-i,]*

ilticā: *Sığınma, dayanma, dayanak edinme, güvenme.*

Çoḳdur bu **ilticāya** dil-i āhenīn saña

Gelmez mi ẕerre merḥamet ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [ilticāya, -(y)a]*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına

Pāy ını būs içün o şehe **ilticā** ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [ilticā,]*

iltiyām: *İyileştirmek, onarmak, yarayı sarmak.*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa

Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş‘ār-ı **iltiyām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [iltiyām,]*

īmā: *Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.*

‘Aceb **īmā-yı** ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler

İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [īmā-yı, -yı]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḥāliş saña

Söyledür **īmā-yı** ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 14). [īmā-yı, -yı]*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp **īmā** ḫaṭṭāṭ

Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [īmā,]*

Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ **īmā ider**
Çeşm-i gūyāsındaki şoḥbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 17). [īmā ider, -er]*

‘imād: *Direk, sütun.*

Çār mışra‘la hele böyle **‘imādı** ḳıṭ‘a
Dīdeler görmedi Ḫāliṣ bu ne a‘lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [‘imādı, -ı]*

īmān: *Allah’a inanma, dînî inanç.*

Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
Bilmem **imām** ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [imām,]*

imdād: *Herhangi bir tehlikede ya da güç durumda kalana yapılan yardım.*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
Ḫāliṣ **imdādı** olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [imdādı, -ı]*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler **imdāduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [imdāduma,]*

imlā: *Bir lisanın kelimelerini doğru yazmak fenni.*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi **imlā** ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [imlā,]*

imsāk eylemez: *El çekmek, uzak durmak.*

Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil **imsāk eylemez**
Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [imsāk eylemez, -mez]*

imtizāc: *Kaynaşma, uyuşma.*

Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle **imtizāc**
Ḫāme Ḫāliṣ ol şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [imtizāc,]*

in: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden **inmedi**
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [inmedi, -me, -di]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş **inüp** ḳalem

Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [inüp, -üp]*

‘inān-gīr: *Dizginleri elinde tutan.*

Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uṣṣāḳı **‘inān-gīr-i** ecel

Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [‘inān-gīr-i, -i]*

‘inân-ı: *Dizgin, dizginleme, zapt etme, idare etme.*

‘İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb

Ḫużūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [‘inān-ı,]*

inbīk: *Sıvıları damıtmakta kullanılan âlet, taktir âleti.*

Çekse yek-ḳaṭresin **inbīk-i** nevāzişden o şūḫ

Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [inbīḳ-i, -i]*

Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı çıḳdı bacadan

İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 10). [inbīḳ-i, -i]*

Eyledi taḳṭīr **inbīḳ-i** hünerle mā’-i pīḫ

Dest-i ḥikmet ile her şu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [inbīḳ-i, -i]*

inişden: *Yukarıdan aşağıya gittikçe alçalan eğimli yer.*

Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir beyān itdi

Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden **inişden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [inişden,]*

inkār: *Reddetme.*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya

Ol āfet va‘de durmaz virme bil **inkārdan** ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [inkārdan, -dan]*

inşā: *Yapma, yapılma.*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp **inşā**

Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [inşā,]*

inṣāf: *Acıma duygusuna, merhamete ve vicdana dayalı adalet.*

Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫāliṣā cānān idüp **inṣāf**
Bu bir da'vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [inṣāf,]*

Günde biñ 'ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā īṣār ider
Çeşm-i **inṣāf** ile gerdūn baḳsa ma'nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [inṣāf,]*

Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
Olsa yāruñ eger **inṣāf** terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [inṣāf,]*

insān: *Kişi, kimse.*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler **insānı**
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [insānı, -ı]*

intiḳām: *Öç almak.*

Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
Bulınmış **intiḳām-ı** lezzet-i vuṣlat 'adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 18). [intiḳām-ı,]*

intisāb: *Bağlanma, bağlılık.*

Sāḳī çü hāle şem'ine pervānelikledür
Bezm-i cemāl-i yāre bizüm **intisābumuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [intisābumuz, -u, -muz]*

intiẓār: *Bekleme, gözleme.*

İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Lezzet olmaz hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 13). [intiẓārında, -ında]*

iplik: *İplik.*

'Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
Bīve-i müfsid-tek **ipligi** bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [ipligi, -i]*

irādemüzi: *İstek, arzu. Dilemek. Emir. Ferman.*

Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine i‘ādemüzi

O şūḫ çeşmine ṣarf itmedi **irādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [irādemüzi,]*

irtifā‘: *Yükseklik.*

Bulursam **irtifā‘ı** pertev-i mihr-i ‘iẕāruñla

Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 11). [irtifā‘ı, -ı]*

irtifā‘-ı nāz: *Nazın yüksekliği II sevgilinin boyunun uzaması; (sevgilinin) nazının artması, çoğalması.*

Bilindi **irtifā‘-ı nāz** vaḳt-i vuṣlat-ı cānān

Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u usturlābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 13). [irtifā‘-ı nāz,]*

iş: *Yapılan şey, davranış, eylem.*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur

Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte **iş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [iş,]*

Her **işüñ** ṣonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl

‘ İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [işüñ, -üñ]*

Ḥavf-ı viṣāle reşk ile aġyār idüp nizā‘

Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla **iş** başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [iş,]*

Ma‘kūs olursa da **işümüz** rāstdur yine

‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [işümüz, -ümüz]*

īsār: *Yazı ile bildirme, haber verme.*

Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā **īsār** ider

Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [īsār,]*

isbāt: *Kanıt, delil.*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid rehber

Maḥv-ı **isbāt-ı** ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [isbāt-ı, -ı]*

işden: *Vaziyet, hal, durum.*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna

Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun **işden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [işden, -den]*

ise: *Koşul edatı.*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde **ise** şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [ise,]*

Bir maṭlabuñ var **ise** yine Ḥaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı ʻaṣrda Ḫāliṣ ricā ʻabeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [ise,]*

Teng **ise** çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsiʻ
Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsiʻ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [ise,]*

ishāb: *Yanına alma, beraber götürme.*

Olur **isḥāba** zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [isḥāba, -a]*

ʻīsī lebi: *İsa dudak.*

Ben o **ʻİsī lebi** şordum daḫı Mūsāda iken
Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şemʻ-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [ʻiṣī lebi,]*

ʻīsī-nefes: *Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesli.*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i iʻcāz içre ey **ʻİsī-nefes**
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [ʻiṣī-nefes,]*

ışır: *Isırmak II yemek II nasiplenmek.*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid
Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [ışırmışlar, -mış, -lar]*

işit: *Haber almak.*

Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm **işitdi** maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [işitdi, -di]*

Mīnā bezimde gūşını penbeyle ḥıfẓ ider
Ḫāliṣ **işitmesün** ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 12). [işitmesün, -me, -sün]*

ʻAceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [işitse, -se]*

işkenbe: *Karın.*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
Raḳībüñ cismi lāġar olsa da **işkenbeden** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [işkenbeden, -den]*

işkeste: *Kırılmış, kırık.*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
Erbāb-ı ṭab'a bu ġazel **işkeste** bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 12). [işkeste,]*

işkeste-dil: *Kırık gönüller LL Aşıklar.*

Öyle **işkeste-dil** oldı o şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [işkeste-dil,]*

ism: *Ad, nam, unvan.*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
Çalınmadı **ismüñ** hele mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [ismüñ, -üñ]*

'işmet-sezā: *Günahsızlığa layık.*

Olursañ ḥıfẓ ile **'işmet-sezā-yı** Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı şıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). ['işmet-sezā-yı, --yı]*

isrāfīl: *Kıyamet gününü, sûr adı verilen boruyu üfleyip bildirmekle görevli melek.*

Ṭuruḳuñ olsa n'ola ṣūr ile **İsrāfīli**
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [isrāfīli, -i]*

iste: *Talep etmek.*

Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan resīd **ister**
Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [ister, -r]*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār **ister**
Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [ister, -r]*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār **ister**
Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [ister, -r]*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfi gibi cā-sār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ister, -r]*

Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [ister, -r]*

Ḥarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-gūy-ı ṭabībi dil-i bīmār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [ister, -r]*

Neyl içün bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 10). [ister, -r]*

Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [ister, -r]*

Şüst ü şū itmege deryā-yı firāvānında
Rū-siyeh ben gibi bir ‘abd-ı siyeh-kār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [ister, -r]*

Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār **ister** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [ister, -r]*

Ḫālişā sırrına Hū himmetüñ **iste** Ḥaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [iste,]*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz **işte** iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [işte,]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki **istersen** olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [istersen, -r, -se, -n]*

isticābet: *Allah’ın kulun duasını kabul etmesi II kasidenin sunulduğu kişinin şairin dileğine karşılık vermesi.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar **isticābeti**
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [isticābeti, -i]*

istiġnā: *Bir şeye karşı nazlı davranma, tenezzül etmeme.*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u **istiġnāsı** ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [istiġnāsı, -s, -ı]*

iştihā: *Arzu, istek, heves.*

Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
Pā-der-rikāb-ı devlete bu **iştihā** ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [iştihā,]*

istiḥḳāḳ: *Hak etmek, hakkı olmak.*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
Baḥs-i **istiḥḳāḳ** olur ḳalbümde dā'im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [istiḥḳāḳ,]*

istihzā: *Biriyle ince ince alay etme, eğlenme.*

Ḳapılma lābe-i 'ālem-firīb-i dil-rubādan geç
Temelluḳ-sāz-ı **istihzā** hezārān āşınādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [istihzā,]*

İder gül-ḫand-ı **istihzā** raḳībüñ süḫre-kārından
O şūḫuñ va'd-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [istihzā,]*

istīnās: *Yakınlaşmak, alışmak.*

Merdüm-i çeşm ile **istīnās** idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15). [istīnās,]*

istişmām: *Koklama, koku alma.*

Çın seḥer Ḫāliş nesīme şordı dil reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı **istişmāmsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 10). [istişmāmsuz, -suz]*

Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ **istişmāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [istişmāmdur, -dur]*

iştiyāk: *Misvak kullanma.*

Yāri görince daġdaġa-i **iştiyāḳ** ile
Ḥavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 13). [iştiyāḳ,]*

'işve: *Cilve, naz, eda.*

Ay sipihr-i **'işve** hem-çün ra'd bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). ['işve,]*

'işve-i pür-neşvesin: *Neşe dolu işve, naz.*

Kişver-i kāfir ziḥām-ı **'işve-i pür-neşvesin**
Ġamze pür-āşūb bir serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 9). ['işve-i pür-neşvesin, -sin]*

it: *Etmek, eylemek.*

Ne çeker ḫārıñ elinden ʻacebā gülşende
Gül içün **itdigi** feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [itdigi, -dig, -i]*

Ḳulluḳla olur penç-geh ṭāʻat-ı dil-dār
Ṭardı nefer **itmez** hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [itmez, -mez]*

Neyl-i yek-būse ile rifʻat-i cāh **it** ey dil
Ser-firāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr **it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [it,]*

Kendi zuʻmınca nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ **itdigi** levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 14). [itdigi, -dig, -i]*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ʻuşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḫ şeh-nāz **itmede** muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [itmede, -me, -de]*

Gūşına **itmez** eşer āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [itmez, -mez]*

Rīze-hā-yı ʻanberi memzūc-ı müşg **itmek** ḫaṭā
Micmer-i dil ḥāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [itmek, -mek]*

Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh **it** būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şāʻirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [it,]*

Ezber **itmiş** sīnede ḥarf-i viṣāl-i dil-beri
Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḥüsn-edā taʻbīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 13). [itmiş, -miş]*

Neẕẕāre **itse** merdüm-i çeşmi taʻabbüsi
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [itse, -se]*

Olur bir köhne maẕmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
Şebīḫūn **itse** çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 16). [itse, -se]*

Şuʻle-i elmāsveş zīb ü ferüñ parlar geçer
Ġırre **itme** ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [itme, -me]*

Ẕikr-i ezhār ile şem **itseñ** eger zülf-i ʻarūs
Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [itseñ, -se, -ñ]*

Sifāl-i köhne gül-gūn rengüñ **itmez** ẕerrece iẓhār
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [itmez, -mez]*

Vaḳt-i ‘ömrini **itme** ṣarf-ı hevā
Naḳd-i enfāsı bil ḥisāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 13). [itme, -me]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim **itdi** kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [itdi, -di]*

Rü’yāda naḳş-ı būse ile gül gül **itdigüm**
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [itdigüm, -digüm]*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
Dırāz **itme** sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [itme, -me]*

Mey-āṣām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
Zifāf **it** ḳanberi bintü’l-‘ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [it,]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe **itdiler** taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [itdiler, -di, -ler]*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne‘amsüz
Ebrūları taḥrīr-i rumūz **itdi** ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [itdi, -di]*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet **itdi** fırāṣda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [itdi, -di]*

Ḫāle yek-naẓra ile **itdi** dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü’l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [itdi, -di]*

Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār uymaz
Ceybden ‘aklumı almış beni **itdi** bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [itdi, -di]*

Fikr ü endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
Fikri āġūşına endīşemi **itmiş** ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [itmiş, -miş]*

Cüst ü cū **itmekde** baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 15). [itmekde, -mek, -de]*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār **itmekdedür**
Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile hūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 13). [itmekdedür, -mek, -te, -dür]*

Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i şerm olur
Pür-jāle **itdi** ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [itdi, -di]*

‘Uṣṣāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara **itmiş** ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [itmiş, -miş]*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid rehber

Maḥv-ı iṯbāt-ı ḥurūf **itmede** Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [itmede, -me, -de]*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış

Noḳṭa-i reml ile basṭ **itmede** ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [itmede, -me, -de]*

Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ

Sīmīn-berin **itdüm** hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [itdüm, -dü, -m]*

İsti‘āreyle mecāz **itmededür** taḳrīri

Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [itmededür, -me, -de, -dür]*

Cevheri ta‘rīf idüp ābek tereşşuḥ **itdirür**

Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [itdirür, -dir, -ür]*

Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür feylesof

Hep beyān **itmiş** nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [itmiş, -miş]*

Çāk **itdi** meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı

Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [itdi, -di]*

Zülf-i ṭarārı içün şāne-zen-i ṭa‘n olmış

Zāhidā **itme** ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [itme, -me]*

Mizāc-ı saḫtını nerm **itdi** mīnā ol cihān-tābuñ

İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [itdi, -di]*

Gerçi fırḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem şākirem

Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā **itmem** ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [itmem, -me, -m]*

Ṭoġrı ḳaṭ‘ **it** yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı

İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [it,]*

Tīġ-i ġamzeñ **itdi** ‘uşşāḳı ‘inān-gīr-i ecel

Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [itdi, -di]*

Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz

Ġamze-i Tātār ile ārāmiş **itmez** bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [itmez, -mez]*

Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül

Feryādı hezār **it** güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [it,]*

Esrārını bir ġoncaya fāş **itme** çü bülbül
Feryādı hezār it güle ammā ki edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [itme, -me]*

‘Andelīb **itmiş** idi nāle-i cān-gāh hezār
Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [itmiş, -miş]*

Herkes perestiş **itmede** miḥrāb-ı nāzişe
Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [itmede, -me, -de]*

Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir beyān **itdi**
Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [itdi, -di]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su’āl **itdüm** anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [itdüm, -düm]*

Dirīġ **itmez** ṣerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [itmez, -mez]*

Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber **itmiş** āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [itmiş, -miş]*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl **itdi** ṣeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [itdi, -di]*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Ṣebīḫūn **itdi** kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [itdi, -di]*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş **itmez** ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [itmez, -mez]*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı **itmede** taḳlīd
Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [itmede, -me, -de]*

Ṣu‘ā‘-ı zer midür derk **itmedi** çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [itmedi, -me, -di]*

Tecessüm **itdi** dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş
Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [itdi, -di]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid **itdi** mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [itdi, -di]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl **itmiş**

Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [itmiş, -miş]*

Hecme-i nuẕẕār-ı ʻuşşāḳ **itdi** pā-māl-i cemāl

Reşk iderler gül-ʻiẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [itdi, -di]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh **itmek** ne güç

İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [itmek, -mek]*

Yetiş ṣābūn neş'e ile ḥabāb ālūde-dāmendür

Temiz **it** sāḳiyā mīnā-yı terle ṣüst ü ṣūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [it,]*

Ol hüviyyetle ḳabūl **itdi** fenāfi'llāhı

Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [itdi, -di]*

Keşkül **itmez** bu hilāl-i feleki destinde

Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 19). [itmez, -mez]*

Degme elmāsları zīver-i mengūş **itmez**

Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 21). [itmez, -mez]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i güş **itmez**

Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [itmez, -mez]*

Dūd-ı āh-ı ʻandelīb **itmiş** tecessüm bāġda

Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [itmiş, -miş]*

Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile **itdi** ẓuhūr

ʻĀḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [itdi, -di]*

Maʻden-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş **itdükce** yār

Tāb-ı meyle laʻl-gūnından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [itdükce, -dük, -ce]*

Der-āġūş **itmeden** āyīne ʻaks-i sīne-i yāri

Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [itmeden, -me, -den]*

Raḳībe **itdigün** evżāʻı hep bir bir beyān itdi

Ḫaber virdi münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [itdigün, -dig, -üñ]*

ʻAnber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller

Ṣordum o ḳand-ı leb didi sen **itme** cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [itme, -me]*

Bu şeb baḫs **itdi** tār-ı zülf o meh-peyker ḫuṣūṣında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [itdi, -di]*

Gicede nālişi terk **itmez** idi bülbül-i zār
‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [itmez, -mez]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
Nice taḥsīn **itmeyem** yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [itmeyem, -me, -y, -em]*

Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḥüsni taṣvīr **itdiler**
Dād elinden şā‘irüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [itdiler, -di, -ler]*

Ḥırz-ı cān **itmiş** iken va‘de-i vaṣluñ Ḫāliş
‘Āḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [itmiş, -miş]*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik **itmek**
Ṣarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [itmek, -mek]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı **itdi** zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [itdi, -di]*

Mū-miyānuñ yine teşbīh **idecek** fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [idecek, -ecek]*

Merdüm-i çeşm ile istīnās **idermiş** bir perī
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15). [idermiş, -er, -miş]*

İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde nūr
Te’sīr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [itmiş, --miş]*

Nigāh-ı nergis-i taşvīrine i‘ādemüzi
O şūḫ çeşmine şarf **itmedi** irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [itmedi, -me, -di]*

Perestiş **itmek** içün jāle şanma rūyında
Vużū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [itmek, -mek]*

i‘tā: *Verme, verilme.*

Yād ider feyyāżuñ **i‘ṭāsında** cāhildür ġarīb
Rūz u şeb deryūzeden ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [i‘ṭāsında, -sı, -n, -da]*

‘itāb: *Azarlama, paylama.*

Gāhī nevāziş-i nigehi geh **‘itāb-ı** nāz
Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [‘itāb-ı,]*

itdi: *Etmek, eylemek.*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn **itdi** kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [itdi, -di]*

i‘tidāl: *Denge.*

Gelürdi belki sūy-ı **i‘tidāle** ‘unṣur-ı cānān
Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [i‘tidāle, -e]*

i‘tikād: *İnanç.*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [i‘tiḳād,]*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [i‘tiḳād,]*

‘izār: *Yüz, yanak.*

Ne reng virdi **‘iẕār** üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [‘iẕār,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḥāliş
Ne reng virdi **‘iẕār** üzre la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [‘iẕār,]*

Her seher şerm ile gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle **‘iẕārındaki** ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [‘iẕārındaki, -ı, -n, -da, -ki]*

Bulursam irtifā‘ı pertev-i mihr-i **‘iẕāruñla**
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 11). [‘iẕāruñla, -uñ, -la]*

Görüp mey-i ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı **‘iẕār** ile āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [‘iẕār,]*

Ḥāl-i **‘iẕār-ı** feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna bu sevdā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 15). [‘iẕār-ı, -ı]*

Düşerdi berg-i **‘iẕār** üzre şeb-nem-i çeşmüm
Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [‘iẕār,]*

Döker zülfüñ **‘iẕāra** ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [‘iẕāra, -a]*

‘izār-ı āteşīnüñ: *Ateş renkli yanak.*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil **‘iẕār-ı āteşīnüñ** bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [‘iẕār-ı āteşīnüñ, -ī, -nüñ]*

iẓhār: *Gösterme, meydana çıkarma.*

Buldum o nihād ile siriştinde ṭabī‘at
Eyler nice mānīleri **iẓhār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 16). [iẓhār-ı, -ı]*

Sifāl-i köhne gül-gūn rengüñ itmez ẕerrece **iẓhār**
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [iẓhār,]*

‘izzet: *Değer, ululuk, yücelik.*

Olursun nā’il-i **‘izzet** serāy-ı mülk-i istiġnā
Velīkin Yūsufāsā iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [‘izzet,]*

‘ibret: *Ders alma, uyarılma.*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [‘ibret,]*

iç: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [iç,]*

İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [içinden, -i, -n, -den]*

id: *Etmek, eylemek.*

Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i ‘uşşāḳ
İder her mū gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [ider, -er]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 13). [idemez, -e, -mez]*

Ṣaḳın fā̈ş itme mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza
İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [ider, -er]*

Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa o gül-rūya
İderse cünbiş-i müjgān-ı naẕra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [iderse, -er, -se]*

İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker ta‘ṣīr
Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [iderse, -er, -se]*

İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelīb ḫurūş
Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [iderse, -er, -se]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [ider, -er]*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [ide, -e]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
O şūḫuñ va‘d-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [ider, -er]*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [ider, -er]*

Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi ṣayda
İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [idüp, -üp]*

Siyāhī-i şebi teşbīh **iderler** Ḫāliṣā zülfe
Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [iderler, -er, -ler]*

idel: *Etmek, eylemek.*

İdelden āyīne gözden nihān ol ‘aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [idelden, -den]*

ihlāṣ: *Doğruluk, samimiyet.*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu ‘uṣṣāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [iḫlāṣ-ı, -ı]*

iki: *İki, iki tane.*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [iki,]*

illet: *Hastalık II sıkıntı, zorluk.*

Her işüñ ṣonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
‘ **İllet-i** kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [illet-i,]*

inḥirāf: *Bulunduğu yönden başka bir tarafa doğru meyletme, sapma; değişme, bozulma.*

Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [inḥirāf-ı, -ı]*

inkisāf: *Meydana çıkma, aşikâr olma.*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [inkisāf-ı, -ı]*

inkisār-ı şīşe-i hātır: *Gönül şişesinin kırılması.*

İnkisār-ı şīşe-i ḫātır dururken ber-ṭaraf
Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [inkisār-ı şīşe-i ḫātır,]*

inkisār-ı şīşe-i hātır: *Gönül şişesinin kırılması.*

İnkisār-ı şīşe-i ḫātır dururken ber-ṭaraf
Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [inkisār-ı şīşe-i ḫātır,]*

irtifā‘: *Yükseklik.*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 18). [irtifā‘-ı, -ı]*

irtifā‘-ı ḳadridür: *Kıymet, değer yüksekliği.*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [irtifā‘-ı ḳadridür, -i, -dür-idür]*

iste: *Talep etmek.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [ister, -r]*

isti‘āre: *Benzetme, teşbih.*

İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri
Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [isti‘āreyle, -y, -le]*

‘işve: *Cilve, naz, eda.*

Bir dil-bere dil vir ki ola **‘işvede** māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [‘işvede, -de]*

it: *Etmek, eylemek.*

İtsem ol sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl
Ceyb-i endīşededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [itsem, -se, -m]*

İtme kürsīde daḫl-i pīr-i muġān
Vā‘iẓüñ meclisi sevāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 11). [itme, -me]*

İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [itmekde, -mek, -de]*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḫabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [itdi, -di]*

İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [itmiş, -miş]*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā’il oldı lezzet-i la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [itdi, -di]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [itmiş, -miş]*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [itse, -se]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [itdüm, -dü, -m]*

Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [itse, -se]*

Saña kāfîdür şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [itse, -se]*

İtdi raḳîb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [itdi, -di]*

İtdi te’s̱īr-i cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma
Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [itdi, -di]*

İtmiş güşāde bir gül-i ra‘nā-yı Gülşenī
Açmış bu bāġda gül-i zībā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [itmiş, -miş]*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār **itdükce** sen
Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [itdükce, -dükçe]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [itse, -se]*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ **idermiş** meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i şāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [idermiş, -ermiş]*

Ancaḳ mürüvvet **itmedür** ebnāya Ḫālişā
Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [itmedür, -de, -dür]*

‘izār: *Yüz, yanak.*

Fürūġ-ı āteş-i terle **‘iẕārı** gördükce
Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe rūy-ı nigār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [‘iẕārı, -ı]*

Būy-ı **‘iẕārı** çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [‘iẕārı, -ı]*

Döküp **‘iẕārına** ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [‘iẕārına, -ı, -n, -a]*

‘İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḫammerden
Vücūd ı tā ser ü pā lü’lü’-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [‘iẕārı, -ı]*

Olup şermende-i būs-ı **‘iẕārı** meclis-i meyde
Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 13). [‘iẕārı, -ı]*

J j

jāj-hā: *Anlamsız ve saçma sapan söz söyleyen.*

Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri ḫaṭāyī ḳāġıda
Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 14). [jāj-ḫā,]*

jāle: *Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.*

Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
Pertev-i mihrüñle dil çün **jāle** bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [jāle,]*

Perestiş itmek içün **jāle** şanma rūyında
Vużū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [jāle,]*

İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelīb ḫurūş
Dehān-ı ġonca olur **jālelerle** bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [jālelerle, -ler, -le]*

jende: *Eski, eski püskü, yamalı, hırka.*

Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḫırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [jende-i, -i]*

K k

ka‘b: *Kaplama, sarma.*

Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ **ka‘b-ı** latīfi
Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [ka‘b-ı, -ı]*

ḳabā: *Büyük.*

Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem şākirem
Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa **ḳabā** itmem ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [ḳabā,]*

ka’be: *Kıble-i İslâm olan Beytullahü'l-harâm.*

Ola bu seb’a-i ebyāta naẓīreñ ta’līḳ
Ka’be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm’e ma’ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16). [ka’be-i, -i]*

ka’be-i ḥasen: *Güzel kabe.*

Mīzābıdur ḥarīmine ey **Ka’be-i ḥasen**
Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [ka’be-i ḥasen,]*

ka‘be-i ḥüsn: *Güzellik Ka'besi.*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
Aşılmış **Ka‘be-i ḥüsn** üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [ka‘be-i ḥüsn,]*

Ḥisān-ı naẓm zülf-i perīşānı ḳaldırur
Ta‘līk olınsa **Ka‘be-i ḥüsne** ḳaṣīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [ka‘be-i ḥüsne, -e]*

kabūl: *Bir öneriyi uygun bulma, onaylama.*

Ol hüviyyetle **ḳabūl** itdi fenāfi’llāhı
Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [ḳabūl,]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki istersen olur zīr-i **ḳabūl**
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [ḳabūl,]*

kaç: *Kaçmak, kurtulmak.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum **ḳaçma** bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [ḳaçma, -ma]*

kad: *Boy.*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [ḳad-i, --i]*

kadar: *Ölçüsünde, derecesinde, gibi, dek, miktarda.*

Ne **ḳadar** faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [ḳadar,]*

Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a **ḳadardur**
Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 13). [ḳadardur, -dur]*

Yāre ne **ḳadar** virse ṣafā-güster-i elmās
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ḳadar,]*

kadd: *Boy bos, endam II Sevgilinin boyu.*

Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [ḳadd-i, --i]*

kadem: *Adım.*

Tūtiyā idi ġubār-ı **ḳademi** evveller
Ḳondı ruḫsārına bir ḫüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [ḳademi, -i]*

Ḫāk-i pāy-ı **ḳademi** dīdelere sürme-resā
‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [ḳademi, -i]*

kader: *Takdir edilen, alın yazısı.*

Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol **ḳader** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [ḳader,]*

Neşve-i cām-ı **ḳaderden** ṭab‘uma gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [ḳaderden, -den]*

ḳad-i mevzūna: *Düzgün, ölçülü boy (Sevgili bağlamında).*

Ḳāmet-i ra‘nāsı bir mażmūna olmaz āşinā
Serve baḳma ol **ḳad-i mevzūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [ḳad-i mevzūna, -a]*

kadīm: *Eski zamandan beri.*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [ḳadīmi, -i]*

kāf: *Arap alfabesindeki kaf harfi.*

Çıḳarup sīn ile **ḳāfı** idüp īmā ḫaṭṭāṭ
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [ḳāfı, -ı]*

ḳafes: *Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.*

Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür **ḳafes** cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [ḳafes,]*

kāfī: *Elveren, yetişen; yeter, yetecek.*

Saña **kāfīdür** şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [kāfīdür, -dür]*

ḳāfile-sālār: *Kafile başı.*

Ol zülf-i çīne **ḳāfile-sālār-ı** gül çeker
Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [ḳāfile-sālār-ı, -ı]*

kāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden.*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O **kāfir** ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [kāfir,]*

Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
Yanından i‘āz ile geç ey sāḥir-i **kāfir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [kāfir,]*

Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
Bu resm-i **kāfiri** ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [kāfiri, -i]*

Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
Bīşügünında a **kāfir** o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [kāfir,]*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi **kāfir** leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [kāfir,]*

O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm ey perī-rū ġamze **kāfirdür** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [kāfirdür, -dür]*

kāfir-kīş: *Kâfir dinli. II zalim, gaddar.*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle **kāfir-kīş** kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [kāfir-kīş,]*

kāfiye: *Beyit veya mısra sonunda tekerrür eden huruf ve harekât.*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından
Nikātı **kāfiyemüz** Ḫāliṣā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 14). [kāfiyemüz, -müz]*

Ṭarḥ idüp Ḫāliṣ taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile **kāfiyemden** müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 14). [kāfiyemden, -m, -den]*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
Ḫāliṣ imdādı olur **ḳāfiyeye** zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [ḳāfiyeye, -ye]*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i ṣāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı **ḳāfiyem** ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 18). [ḳāfiyem, -m]*

kāġıd: *Maruf üzerine yazı yazılan sahife.*

Beñzedüp sīmīn-ber-i yāri ḫaṭāyī **ḳāġıda**
Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 13). [ḳāġıda, -a]*

Ḫāliṣā maẓmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī **kāġıdından** zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [kāġıdından, -ı, -n, -dan]*

kāh-ı vücūd: *Varlık köşkü.*

Çekse evān cāzibe-i ḥüsn-i dil-rübā
Kāh-ı vücūd ḫāhiş-i vuṣlat çekiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [kāh-ı vücūd,]*

Rubūde itmege **kāh-ı vücūdı** cezbe-i ḥüsnüñ
O mevc-i pīçiş-i zülfindeki girdābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [kāh-ı vücūdı, -ı]*

kāhinden: *Falcı, bakıcı, gaybdan haber verici.*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su'āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı **kāhinden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [kāhinden,]*

kā'il: *Razı olmuş, boyun eğmiş.*

Rīziş-i ebr-i 'aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
Her ne bārān olsa gökden aña **ḳā'ildür** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [ḳā'ildür, -dür]*

kākül: *Saç, perçem.*

Ḫālişā bā-‘aşer-i vaşf-ı siyeh **kākülidür**
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [kākülidür, -i, -dür]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mışra‘ ile
Ṭurre-i **kākül-i** ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [kākül-i, --i]*

Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i **kāküli** setr it
Ṣabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [kāküli, -i]*

İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i **kākül**
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [kākül,]*

Semmūra ġarḳ **kākül** ü perçemle rūyı gör
Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [kākül,]*

kākül-i müşgīn-i: *Mis kokulu saç.*

Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i ‘arūs
Bir ucı **kākül-i müşgīn-i** ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [kākül-i müşgīn-i, -i]*

kal: *Bir durum oluşmak, bir hale girmek.*

Çeşm-i hevesüm revzen-i endīşede **ḳaldı**
Gāhī ider ‘uşşāḳını hicrān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 7). [ḳaldı, -dı]*

Bulursam irtifā‘ı pertev-i mihr-i ‘iẕāruñla
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [ḳalmaz, -maz]*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī’ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 16). [ḳalmaz, -maz]*

O ġonca-fem ne demde açılur şaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [ḳalmaz, -maz]*

Perestiş-gāh-ı ḫüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḫrābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [ḳalmaz, -maz]*

Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i cemālüñle
Şeb-i hecrinde rü’yāda daḫı meh-tābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [ḳalmaz, -maz]*

Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i sīm-ābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [ḳalmaz, -maz]*

Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
O cām ʻaks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [ḳalmaz, -maz]*

Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan **ḳalmaz**
Ḫayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [ḳalmaz, -maz]*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile **ḳalur** mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [ḳalur, -ur]*

Tāb u tüvānı **ḳalmadı** murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ḥācet mi **ḳaldı** mıṣraʻ-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele re'y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [ḳaldı, -dı]*

Ḳaldı nakş-ı nigehi neşve-i pür-ʻişvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [ḳaldı, -dı]*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş **ḳalmasun** işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [ḳalmasun, -ma, -sun]*

Ebrū-yı zūr-ı sāʻid-i nāzişle **ḳalmadı**
Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 13). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Aḫşamdan yidügi şey ʻaḳlında **ḳalmamış**
Ol āfitābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [ḳalmamış, -ma, -mış]*

kal: *Söz, laf.*

Lafẓı **ḳāl** eyleyelüm pūte-i maʻnīde hemān
Olmaya tā ki ʻayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [ḳāl,]*

Açıldı baḫs-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl ü **ḳāl** olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [ḳāl,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş

Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [ḳāl,]

kal: *Kalmak.*

Erbāb-ı fende **ḳalmasa** maʻnā-yı ebruvān
Hem-çün kepāde mıṣraʻ-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [ḳalmasa, -ma, -sa]*

ḳal: *Kalmak.*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde **ḳalup** bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ḳalup, -up]*

ḳal-: *Bir durumun, bir hâlin içinde olmak, bulunmak; hareket edememek.*

Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḥayret
Şādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [ḳalmazdı, -maz, -dı]*

kāl eylemeden: *Eritmek, maden külçesinin eritilip tasfiye edilmesi.*

Merhem-zededür ‘āşıḳa dīnār-ı maḥabbet
Ḳāl eylemeden sikke keser nār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [ḳāl eylemeden, -me, -den]*

kālā: *Kumaş.*

Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ‘ayne
Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [kālā-yı, -y, -ı]*

kālā-yı ḫayāl: *Hayal kumaşı.*

Sürīni üzre dökse cār şālüñ püskülüñ dil-dār
Virür āġūşa **kālā-yı ḫayāl** endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [kālā-yı ḫayāl,]*

ḳalb: *Kalp, gönül.*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
Baḥṣ-i istiḥḳāḳ olur **ḳalbümde** dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [ḳalbümde, -ümde]*

Ol ‘akse ḥased kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner **ḳalbi** hemān ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [ḳalbi, -i]*

kaldır: *Kaldırmak, temizlemek.*

Ḥisān-ı naẓm zülf-i perīşānı **ḳaldırur**
Ta‘līk olınsa Ka‘be-i ḥüsne ḳaṣīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [ḳaldırur, -ur]*

Pāpūşını **ḳaldırmadadur** merdümek-i çeşm
Cānān olamaz ḫiẓmeti çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 15). [ḳaldırmadadur, -ma, -da, -dur]*

ḳāle: *Dedi, söz söyledi.*

Ṭıfılken **ḳāle** gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [ḳāle,]*

ḳāle gelecek: *Dile gelmek.*

Çoḳ renge temessül ider āṣār-ı ṭabī‘at
Ḳāle gelecek şey’ degül esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [ḳāle gelecek, -ecek]*

ḳalem: *Kalem, hâme.*

Güşāde dest-i taḥsīn-i **ḳalem** insāḳ ile Ḫāliş
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [ḳalem,]*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol **ḳalem** miṣāl
Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [ḳalem,]*

Ma‘nī-i ḫoş-nevā-yı edāyı **ḳalem** döker
Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [ḳalem,]*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i ser-bestedür **ḳalem**
Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [ḳalem,]*

Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
Ḫāliş sebīke-i **ḳalemüm** hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [ḳalemüm, -üm]*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne‘amsüz
Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi **ḳalemsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [ḳalemsüz, -süz]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp **ḳalem**
Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [ḳalem,]*

Sende varken o melāḥat bu **ḳalem** ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [ḳalem,]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı **ḳalemde** ……-delüm
Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 15). [ḳalemde, -de]*

ḳalem-i meşḳ: *Meşk kalemi.*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī'ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 16). [ḳalem-i meşḳ,]*

kalk: *Açılmak.*

'Uşşāḳ görür zülfini sevdāları **ḳalḳar**
Gelmez hele bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [ḳalḳar, -ar]*

kalmaz: *Olduğu yeri ve durumu koruyamamak, sürdürememek.*

'Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden **ḳalmaz**
Nu'ūmet gelse ṭab'-ı saḫṭ-ı yāre penbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [ḳalmaz,]*

'Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden **ḳalmaz**
Nu'ūmet gelse ṭab'-ı saḫṭ-ı yāre penbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [ḳalmaz,]*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [ḳalmaz,]*

Olur isḫāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [ḳalmaz,]*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḫalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde vā'iẓ dünbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [ḳalmaz,]*

Ḫarīr-i va'd-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nu'ūmet gelse ṭab'-ı saḫṭ-ı yāre penbeden **ḳalmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [ḳalmaz,]*

kalmış: *Kalmak, bulunmak.*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eṣmārdan **ḳalmış**
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [ḳalmış,]*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eṣmārdan **ḳalmış**
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [ḳalmış,]*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [ḳalmış,]*

Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [ḳalmış,]*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [ḳalmış,]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāṣir kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan **ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [ḳalmış,]*

kām: *Arzu, meram, maksat.*

Eyler şüküfte ol gül-i **kām-ı** bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [kām-ı, --ı]*

Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur **kām-ı** ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [kām-ı, --ı]*

ḳamer: *Ay II Sevgilinin yüzü.*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr ü **ḳamer** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [ḳamer,]*

ḳāmet-i ra‘nāsı: *Güzel boylu (Sevgilinin güzel boyu).*

Ḳāmet-i ra‘nāsı bir maẕmūna olmaz āşinā
Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [ḳāmet-i ra‘nāsı, -sı]*

kāmuñ: *Meram, arzu, murat, emel, istek.*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her **kāmuñ**
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [kāmuñ,]*

ḳan: *Âşığın yüreğindeki aşkın acısıyla gözünden akıttığı kanlı gözyaşı.*

Nice **ḳanlar** dökilür ḥamret-i gül-rūsında
Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [ḳanlar, -lar]*

ḳanber: *Hazret-i Ali'nin kölesi.*

Dil oldı leylī-i zülfüñle **ḳanber** gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḥayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [ḳanber,]*

Mey-āşām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
Zifāf it **ḳanberi** bintü’l-‘ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [ḳanberi, -i]*

ḳanbūr: *Kanbur. II Felek.*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ meyli **ḳanbūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [ḳanbūr,]*

ḳand: *Şeker.*

ʻAnber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
Şordum o **ḳand-ı** leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [ḳand-ı, -ı]*

Vaṣf-ı **ḳand-ı** laʻli Ḫāliş sāḥa-i tanẕīrde
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 17). [ḳand-ı, -ı]*

Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan degül
Olmışam ḥulvü'l-meẕāḳ-ı **ḳand-i** esrār-ı baṣal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [ḳand-i, --i]*

Leẕẕet-i güftārı **ḳande** yā müẕāb-ı laʻline
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [ḳande, -e]*

kand-i lebüñ: *Dudak şekeri, tatlı dudak.*

Vaṣf itsem olur **ḳand-i lebüñ** cān müteleẕẕiẕ
Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [ḳand-i lebüñ, -üñ]*

ḳandīl: *Kandil, sıvı halindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.*

Dü çeşmānum teveccüh eyle **ḳandīl-i** fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [ḳandīl-i, -i]*

kāni‘: *Hani.*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye **ḳāni‘**
Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [ḳāni‘, -ye]*

kanı: *Hani, nerede.*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa **ḳanı**
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [ḳanı,]*

kān-ı dile: *Gönül madeni.*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede **kān-ı dile** ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 22). [kān-ı dile, -e]*

ķannāduma: *Şeker yapan, şekerci. II Sevgili.*

Hecme-i nuẓẓār-ı ‘uşşāķ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk iderler gül-‘iẕārān şīşe-i **ķannāduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [ķannāduma,]*

ķānūn: *Yasa, emir, hüküm. Geçerli olan kural.*

İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken ber-ṭaraf
Köhne **ķānūn** ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [ķānūn,]*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı **kānūn** içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [kānūn,]*

kap: *Yakalamak II toplamak.*

Heft sūrāḫ-ı ḥavāssı **ķapa** ol dem-beste
Evc-i ṭāķı nigeh eylerse de şeh çün Manşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [ķapa, -a]*

kapat: *Kapamak.*

Boġazdan aķaraķ yelken **ķapatdı** keştī-i sāġar
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 11). [ķapatdı, -dı]*

kār: *Fayda, kazanç.*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne **kār** eyler
Ķadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [kār,]*

Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle ‘unşur-ı cānān
Eṭibbā añlasa **ķār** u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [ķār,]*

kara: *Siyah.*

Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i va‘d-i viṣāl
Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör **ķaradur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [ķaradur, -dur]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi **ķara** çıķar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [ķara,]*

kār-hāne: *Fabrika II Dünya.*

Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
O **kār-ḫāneyi** pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [kār-ḫāneyi, -y, -i]*

ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden: *Mana denizinin derinliği.*

Ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden ne iḫrāc eylesek
Cevher-i Ḫāliş dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 15). [ḳa‘r-ı deryā-yı ma’ānīden, -den]*

karīb: *Yakın.*

Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama **ḳarīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [ḳarīb,]*

karīn: *Yakın, arkadaş.*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ḳarīn-i, -i]*

kārūre: *Cam kap.*

Gördi **ḳārūresini** vesveseden dūr oldı
Eyledi ref‘-i raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 17). [ḳārūresini, -si, -ni]*

kaş: *Gözün üzerindeki siyah ve kalın kemerli kıllar.*

Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol **ḳaşı** kemānuñ
Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [ḳaşı, -ı]*

Atup ḫadengi kemān **ḳaşı** şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [ḳaşı, -ı]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem **ḳaşlar** ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [ḳaşlar, -lar]*

kaşd: *Amaç.*

Eger **ḳaşd** ile dil-dār āb-ı şāfī şunsa sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [ḳaşd,]*

kāse: *Yayvan kap, tas, kadeh.*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī **kāsede** ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [kāsede, -de]*

kāse-i çīnīdeki: *Çin'de imal edilmiş kâse, çini kâse.*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ Ḫāliş
Pür-ṣadā **kāse-i çīnīdeki** hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 16). [kāse-i çīnīdeki, -de, -ki]*

kāse-i dilde: *Gönül kasesi, gönül.*

Dāye-dār olmak içün şerbet-i la‘l ile müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [kāse-i dilde, -de]*

ḳasem: *Yemin, and.*

Te'līf idiyor ḳudreti var faṣl-ı dürūġı
Āġāz idemez ṣohbet-i cānān **ḳasemsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [ḳasemsüz, -süz]*

kaṣīde: *Kaside nazım şekli.*

Ḥisān-ı naẓm zülf-i perīşānı ḳaldırur
Ta‘līk olınsa Ka‘be-i ḥüsne **ḳaṣīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [ḳaṣīdemüz, -müz]*

ḳaşına: *Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā'-i cū‘
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl **ḳaşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [ḳaşına,]*

kaṣr-ı visāl: *Kavuşma köşkü.*

Çār-rükn üzre żarūretle durur **ḳaṣr-ı visāl**
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 11). [ḳaṣr-ı visāl,]*

ḳaṭ‘: *Keme LL Terk etme LL Vazgeçme.*

Ṭoġrı **ḳaṭ‘** it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [ḳaṭ‘,]*

ḳaṭār: *Katar, sıra, dizi.*

Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker
Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber **ḳaṭār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [ḳaṭār-ı, -ı]*

katre: *Damla.*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [ḳaṭre,]*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter **ḳatre** dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḫaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [ḳatre,]*

kavdan: *Yanmaya; tutuşmaya hazır ağaç kabuğu.*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum **ḳavdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [ḳavdan,]*

kavm: *Kavim, topluluk.*

Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı **ḳavm-i** cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [ḳavm-i, -i]*

kavm-i tātārı: *Tatar kavmi, soyu.*

Olur bir köhne mażmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
Şebīḫūn itse çeşmi **ḳavm-i Tātārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 16). [ḳavm-i tātārı, -ı]*

kavs: *Yay, yay biçiminde olan şey (Kaş bağlamında).*

Çekse de ḫamyāze **ḳavs** ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [ḳavs,]*

kavs-i ebrūdan: *Kaş yayı.*

Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [ḳavs-i ebrūdan, -dan]*

kayār: *Görüş veya düşünce durumunu değiştirmek.*

Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliş
Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla **ḳayāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 18). [ḳayāruñ, -uñ]*

ḳayd: *Bağ, zincir.*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [ḳayd-ı, -ı]*

Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme **ḳayd-ı** lā'ubālīden
Öper 'ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [ḳayd-ı,]*

ḳayyūm: *Varlıkları diri tutan, zâtıyla kâim olan Allah.*

Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn bu mescidüñ **ḳayyūmına** ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [ḳayyūmına, -ı, -n, -a]*

kazzāz: *Kumaşçı, manifaturacı.*

Evvelleri mānend-i ḫarīr idi ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i **ḳazzāz-ı** melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [ḳazzāz-ı, -ı]*

kebāb: *Ateşe karşı kızartılmış et, büryân.*

Dil olup la'l-i yār ile sūzān
Bezm-i cānān daḫı **kebāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [kebāb,]*

kebīr: *Ulu, büyük, cüsseli, azîm.*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb
Bu idi evvel olan ḫāhiş-i **kebīr-i** heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [kebīr-i, -i]*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim
Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [kebīr,]*

kebūter: *Güvercin.*

O şāhīn-i nigeh 'uṣṣāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [kebūterveş, -veş]*

kec: *Eğri büğrü, çarpık, düzgün olmayan, yalan.*

Her işüñ şonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
' İllet-i **kec** derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [kec,]*

keç-bīn: *Eğri bakan, şaşı.*

Ülfet idemez kec-rev ü **kec-bīn** ile hergiz
Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [kec-bn̄,]*

kec-mest: *Sarhoş.*

Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
Rind-i **kec-mest-i** felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [kec-mest-i, -i]*

kec-rev: *Eğri gidişli.*

Ülfet idemez **kec-rev** ü kec-bīn ile hergiz
Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [kec-rev,]*

kec-vaż’ı sipihrüñ: *Kaderin eğriliği (Tanıkta kara bahtlı oluş kadere bağlanmıştır).*

Baḫt-ı siyehümden mi bu **kec-vaż’ı sipihrüñ**
Bir gün idemem re’yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [kec-vaż’ı sipihrüñ, -üñ]*

keder: *Gam, ısırap, elem, hüzün.*

Dilde ṣafvet mi ḳodı zülf-i seḥāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü **keder** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [keder,]*

kef-i ḥaḍīb-i: *Kınalı el.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [kef-i ḫaḍīb-i, -i]*

kef-i kevsere: *Kevser nehrinin köpüğü.*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde **kef-i kevs̲ere** baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [kef-i kevs̲ere, -e]*

kefş-i pāyına: *(Sevgilinin) pabucu, ayağı.*

Yerler yüzin sürince anuñ **kefş-i pāyına**
Pāy ını būs içün o şehe iltecā ‘abes̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [kefş-i pāyına, -ına]*

keh-rübā: *Kehribar taşı.*

Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
Çü **keh-rübā** dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [keh-rübā,]*

kej: *Eğri, çarpık.*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [kej,]*

kej-dūn: *Çarpık, Eğri.*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḥabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [kej-dūn,]*

kelāl: *Yorgunluk, bezme, fütûr.*

Dehāna ġonca yā cüz' eyle maẕmūn nükte-i ma'dūm
Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı şey'-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [kelāl-i, -i]*

kelle: *Kelle,baş.*

'Aceb mi **kelleler** ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eserdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 19). [kelleler, -ler]*

kem: *Eksiklik, kötü huy.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı **kemīni** ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [kemīni, -īn, -ī]*

kemāl: *Erginilik, olgunluk, pişkinlik.*

Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o māh
Bu ġurre-i **kemāle** o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [kemāle, -e]*

kemāl-i ḥasen: *Güzellikte mükemmellik.*

Vir zekūt-ı cemālüñ 'uşşāḳa
Bu **kemāl-i ḥasen** nişāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [kemāl-i ḥasen,]*

kemāl-i nāzından: *Eda, cilve olgunluğu, nazın son derecesi.*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm **kemāl-i nāzından**
Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 13). [kemāl-i nāzından, -ı, -n, -dan]*

kemān: *Kavis, yay II Kaş.*

Ḳoşar **kemānına** bu dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [kemānına, -ı, -n, -a]*

Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol ḳaşı **kemānuñ**
Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [kemānuñ, -uñ]*

Vaṣf-ı ma'nīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı **kemān** ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [kemān,]*

Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne nişān
Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına **kemān** getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [kemān,]*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ **kemānından**
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [kemānından, -ın, -dan]*

Ey **kemān** ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [kemān,]*

Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
Ebrū-yı zūr-ı çille **kemānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [kemānum, -um]*

Atup ḫadengi **kemān** ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [kemān,]*

kemān-ı saḫtı: *Sert yay (sevgilinin kavisli kaşları bağlamında).*

Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [kemān-ı saḫtı, -ı]*

kemān-keş: *Okçu, ok atmakta mahir adam.*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o **kemān-keşler** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [kemān-keşler, -ler]*

kemend-i sevdā: *Aşk ipi (tuzak bağlamında).*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
Āhum olmaḳda resen-sāz-ı **kemend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [kemend-i sevdā,]*

kemer: *Bel kuşağı.*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [kemer,]*

Dilüñ **kemerde** degül çār-mışra'a naẓarı
O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [kemerde, -de]*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde **kemerdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [kemerdür, -dür]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür **kemerüñ**
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [kemerüñ,]*

kemīni: *Eksiklik, kötü huy.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı **kemīni** ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [kemīni,]*

kem-māye: *Kötü maya, mayası bozuk.*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş
Nice **kem-māye** kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [kem-māye,]*

'Uşşāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [kem-māye,]*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu 'uşşāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [kem-māye,]*

kenār: *Bir şekli sınırlayan çizgi parçalarından her biri.*

Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḫāliş
Kenārı lücce-i deryā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 10). [kenārı, -ı]*

kenār-ı lücce-i: *Deniz kenarı.*

Ciger-gāhı **kenār-ı lücce-i** āġūş-ı ḫulyāya
Dil-i sīm-ābumuz deryā meḳāṭırdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [kenār-ı lücce-i, -i]*

kendi: *Kendi.*

Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp āh
Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [kendi,]*

Kendi zu‘mınca nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 13). [kendi,]*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde **kendin** sāde levḥ
Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [kendin, -n]*

İçinden **kendini** dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [kendini, -ni]*

kepāde: *Ok atma taliminde kullanılan yay.*

Erbāb-ı fende ḳalmasa ma‘nā-yı ebruvān
Hem-çün **kepāde** mışra‘-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [kepāde,]*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i **kepādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [kepādemüzi,]*

kerem: *Cömertlik, lütuf, iyilik.*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna **keremdür** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [keremdür, -dür]*

kereste: *Tomrukların cins ve kalitelerine göre belli ölçülerde boylamasına biçilmesinden elde edilen, marangozluk ve inşaat malzemesi olarak kullanılan odun.*

Ceẕb-i ta‘affünāt ile bulmış metāneti
Enf-i raḳīb lehcede ḥayli **kerestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [kerestedür, -dür]*

kerre: *Defa.*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir **kerre** aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [kerre,]*

Bir **kerre** esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [kerre,]*

kes: *Kesmek.*

Sifāl-i ġamla **kesermiş** ḥimār-ı derd-i serüñ
Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [kesermiş, -er, -miş]*

ke's: *Bırakmak, vaz geçmek.*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
'Araḳla būselik lebrīz idince **ke's-i** ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ke's-i, -i]*

kesād: *Kıtlık, yokluk, azlık.*

Püşt-i lebde çemen-i Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ
Nefes-i 'Īsī-i dem-baḫşa virür naḳş-ı **kesād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [kesād,]*

keş-ā-keş: *Çekişme, uğraşma, kavga.*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [keş-ā-keş-i, --i]*

keş-ā-keşe: *Çekişme, uğraşma, kavga.*

Ebrū-yı zūr-ı sā'id-i nāzişle ḳalmadı
Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet **keş-ā-keşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 14). [keş-ā-keşe,]*

kesb-i ḥalāvet: *Hoşluk, güzellik elde etme.*

Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur la'l-i teri
Gül-i la'linden ider **kesb-i ḥalāvet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 12). [kesb-i ḥalāvet,]*

kesb-i ḥalāvet ider: *Tatlılık, hoşluk elde etmek.*

Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur la'l-i teri
Gül-i la'linden ider kesb-i ḥalāvet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 12). [kesb-i ḥalāvet ider, -er]*

kesel: *Gevşeklik, tembellik.*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma gelmez **kesel**
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [kesel,]*

Ḫāliṣā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 15). [kesel virdi, -di]*

ke’s-i ṭanbūrda: *Tambur kasesi, tambur.*

Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [ke’s-i ṭanbūrda, -da]*

keşīde: *Çekilmiş, çekmiş.*

Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū **keşīdesin**
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [keşīdesin, -sin]*

Ebrūlarındadur naẓar-ı dil **keşīdemüz**
La‘l-i lebüñ görince bozıldı ‘aḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [keşīdemüz, -müz]*

‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
Virdi ebrūya **keşīde** yine ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [keşīde,]*

Ebrūları dü mıṣra’-ı ber-ceste restedür
Levḥ-i ḥüsün **keşīdesi** ḥarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [keşīdesi, -si]*

kesil: *Ayrılmak, uzaklaşmak, vazgeçmek.*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [kesilse, -se]*

keşkül: *Eskiden gezginci Kalenderî dervişlerin halktan aldıkları yiyecekleri karışık olarak içine koydukları, Hindistan cevizi kabuğu veya abanozdan yapılmış yapılmış kap.*

Keşkül itmez bu hilāl-i feleki destinde
Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 19). [keşkül,]*

keş-me-keş: *Karışıklık.*

Bālāda yoḳ dilüñ naẓarı bestedür bezim
Ebrūda **keş-me-keş** hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [keş-me-keş,]*

keşret: *Bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk halinde görülmesi.*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra **keşret-i** züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [keşret-i, -i]*

Keşret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [keşret-i, -i]*

Keşret-i nuẕẕār ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [keşret-i, -i]*

keştī-i emel: *Arzu gemisi.*

Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [keştī-i emel,]*

keştī-i sāġar: *Şarap gemisi.*

Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı **keştī-i sāġar**
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 11). [keştī-i sāġar,]*

kevn: *Varlık, kainat.*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige **kevnüñ** meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [kevnüñ, -üñ]*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i ḥāzıḳı pek ḥastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [kevnüñ, -üñ]*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
Kevnüñ ṭabīb-i ḥāzıḳı ġāyetle ḥastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 16). [kevnüñ, -üñ]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi **kevne** mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [kevne, -e]*

keyf-i efyūn: *Afyon keyfi.*

Ḫāli seyr it gör bu āteş-reng-i mīnā-gerdeni
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [keyf-i efyūn,]*

keyfin: *Sağlık, rahat, huzur, afiyet, istek, heves, zevk.*

Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā **keyfin**
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [keyfin,]*

keyfiyyet: *Bir şeyin esâsı ve iç yüzü.*

Leb-i cānānda gerçi müfīż neş'e-i cārīdür
Ṣoruñ **keyfiyyet-i** ṣahbā-yı 'ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [keyfiyyet-i, --i]*

La'l-i nābuñ yād ile lezzet helāk eyler beni
Çeşm-i maḫmūrında **keyfiyyet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [keyfiyyet,]*

ki: *Ki bağlacı.*

Her dem **ki** pāy-ı nāzişi bu dīdeye baṣar
Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [ki,]*

Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden
Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur bā'is *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [ki,]*

Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 12). [ki,]*

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki rāci' nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14). [ki,]*

Neşve bintü'l-'inebi tā **ki** olaldan dāmād
Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [ki,]*

Ne dem **ki** nāvek-i nāza olursa sīne nişān
Nigāh-ı dikḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [ki,]*

Bezim de 'aks-i 'iẕāruñ görince mīnāda
Dimiş **ki** Ḫāliṣe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [ki,]*

Çār-ebrūları gūyā **ki** murabba' mısra'
ḫaṭṭ ına maṭla'-ı eş'ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [ki,]*

Zülf-i pür-çīn **ki** vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [ki,]*

Ne dem **ki** bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [ki,]*

Bir dil-bere dil vir **ki** ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ki,]*

O ġonca-fem ne demde açılur şaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [ki,]*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş
Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [ki,]*

Kimüñ vebāline girsem **ki** cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [ki,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān
Olmaya tā **ki** ‘ayār-ı zer-i Ḫāliṣ maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [ki,]*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki leẕẕet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliṣ ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [ki,]*

Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül
Feryādı hezār it güle ammā **ki** edīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [ki,]*

O faṣl u vaṣlı **ki** taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-şūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [ki,]*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [ki,]*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur **ki** çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [ki,]*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [ki,]*

Ḥayfā **ki** çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [ki,]*

Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [ki,]*

Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [ki,]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne **ki** istersen olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [ki,]*

‘Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eşerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [ki,]*

kibār: *Büyükler, ulular.*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat **kibāra** keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [kibāra, -a]*

kibār-ı ‘aṣra: *Zamanın büyükleri.*

Varma ümmīd-i recā ile **kibār-ı ‘aṣra**
Az hedāyā ile aduñ daḥı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [kibār-ı ‘aṣra, -a]*

kıç: *Teknenin geri tarafı.*

Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ olıyor **ḳıçda** dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [ḳıçda, -da]*

kıl: *T. Yapmak, etmek, eylemek.*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp **ḳıldum** ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [ḳıldum, -du, -m]*

Açıldı baḫş-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ **ḳīl** ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [ḳīl,]*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri **ḳıl** tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [ḳıl,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [ḳıl,]*

kilk: *Far. Kalem, kamış kalem.*

Cenāb-ı nükte-senc-i **kilk-i** aḥbādan resīd ister
Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [kilk-i, -i]*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn **kilk** ile her şeb
Nikātı nüsḫa-i tenvīrini taṣṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [kilk,]*

Ḫāliṣā zīr-i hevā **kilk-i** hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i rengīnden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [kilk-i, -i]*

Bu naẓm-ı dil-keş-i lü'lü'-ṭırāzı ey Ḫāliş
Bu **kilk-i** nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [kilk-i, -i]*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre
Endīşe olur levṭa(?)-i **kilke** müteşā'ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [kilke, -e]*

Münşī-i levḥ-i hüner **kilk-i** 'uṭārid rehber
Maḥv-ı iṡbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [kilk-i, --i]*

Ḫāliṣā mehçe-i **kilkinde** be-dīdār oldı
Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [kilkinde, -i, -n, -de]*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı **kilk-i** hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 16). [kilk-i, --i]*

Hele bintü'ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi 'aceb zevce
Ki bilmem **kilk** ile mīnā gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [kilk,]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker ile **kilk-i** Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 16). [kilk-i, -i]*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş
Nice kem-māye **kilk-i** bī-naġam şeş-tāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [kilk-i, --i]*

Bu **kilk-i** edhemi Nābī cenābına āḫir
Bu dāne-dār olan eş'ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [kilk-i, --i]*

kilk-i dür-efşānını: *Inci saçan kalem.*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu **kilk-i dür-efşānını**
Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 13). [kilk-i dür-efşānını, -ı, -n, -ı]*

kilk-i ḫāliş: *Saf, temiz kalem LL Şairin mahlası.*

Seḥāb-ı **kilk-i Ḫāliş** reşḥ ider feyż-i meāṡir kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab'-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [kilk-i ḫāliş,]*

'Aceb mi tāze ma'nā reşḥ iderse **kilk-i Ḫālişden**
Mesām-ı şi're müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [kilk-i ḫālişden, -den]*

kilk-i ḫoş-gūdan: *Hoş, tatlı konuşan kamış kalem.*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Şafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz **kilk-i ḥoş-gūdan** ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 18). [kilk-i ḥoş-gūdan, -dan]*

kilk-i hünerle: *Hüner, marifet kalemi.*

Ma‘nī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem döker
Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [kilk-i hünerle, -le]*

kilk-i sīm-i hāliş'i: *Halis'in gümüş kalemi.*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş'i yek-pāre şor şorma bağa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 20). [kilk-i sīm-i ḫāliş'i, -i]*

kim: *"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi **kim**
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [kim,]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi **kim** yidi āyā **kim** oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [kim,]*

Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḥūsete **kim**
Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [kim,]*

Ol ‘akse ḥased **kim** görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [kim,]*

Ḫāliṣā Nābī-i üstāda **kim** olmış pey-rev
Şehd-i ma‘nā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 15). [kim,]*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol **kim**
Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [kim,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç
Her ne **kim** teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [kim,]*

Kimisi gerdiş-i mey **kimi** ḫalḳa-i tevḥīd
Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [kimi, -i]*

Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [kimisi, -i, -si]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [kim,]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi **kim** yidi āyā **kim** oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [kim,]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [kimüñ, -üñ]*

Şordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o reng-i demi **kim** sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [kim,]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir **kim**
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [kim,]*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş **kim**
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [kim,]*

kımāṭ: *Kundak.*

Sen **ḳımāṭ-ı** mehd-i i‘cāz içre ey ‘Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [ḳımāṭ-ı, -ı]*

kimi: *Bazısı.*

Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā keyfin
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [kimi,]*

Kimi ḫumār serin **kimi** Ḫāliṣā keyfin
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [kimi,]*

kimse: *Kim, kimse.*

Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [kimse,]*

kır: *Kırmak, parçalamak.*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ḳırup, -up]*

O tār-ı perçemi tel **ḳırdı** gerdānı naġamlarla
‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [ḳırdı, -dı]*

kırān: *İki ayrı şeyin birleşmesi.*

Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḥūsete kim
Semend-i eşheb-i nāzişlere **ḳırān** getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [ḳırān,]*

kışdan: *Kış mevsimi.*

Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül **ḳışdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [ḳışdan,]*

kīşden: *Ok kuburu.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir **kīşden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [kīşden,]*

kīse: *Kese, torba.*

İtsem ol sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl
Ceyb-i endīşededür **kīse** durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [kīse,]*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsi‘
Bāde-ḫārāna olur **kīse-i** iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [kīse-i, -i]*

kışr: *Kabuk.*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣūret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [ḳışra, -a]*

kişver-i kāfir: *Kâfir ülkesi.*

Kişver-i kāfir ziḥām-ı ‘işve-i pür-neşvesin
Ġamze pür-āşūb bir serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [kişver-i kāfir,]*

kişver-i kāfir-i nāzişde: *Nazlı kafirin memleketi (kafir sevgili bağlamında kullanılmıştır).*

Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ perçem-i müşgīne ġulüv
Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [kişver-i kāfir-i nāzişde, -de]*

kıṭ‘a: *Genelde iki beyitten kurulmuş, matlasız gazel biçimindeki nazım biçimi.*

Çār mışra‘la hele böyle ‘imādı **ḳıṭ‘a**
Dīdeler görmedi Ḫāliş bu ne a‘lā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [ḳıṭ‘a,]*

kitāb: *Yazılmış ve basılmış eser.*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep **kitāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [kitāb,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı **kitāb-ı** ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [kitāb-ı, -ı]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [kitāb-ı, -ı]*

kıvām: *Bir şeyin olgunluk derecesi.*

Dilüñ senüñ daḥı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu **ḳıvām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [ḳıvām,]*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken **ḳıvāmuñ** ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [ḳıvāmuñ, -uñ]*

kıy: *Acımayıp öldürmek.*

Ḫayālde **ḳıyamam** baḳmaġa o gül-rūya
İderse cünbiş-i müjgān-ı naẓra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [ḳıyamam, -a, -ma, -m]*

kızar: *Ateş karşısında pişmek.*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [ḳızarmış, -mış]*

ko: *Bırakmak.*

Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre şeb-nemi **ḳomaduñ** āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [ḳomaduñ, -ma, -duñ]*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 11). [ḳo,]*

Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
Ḳomaz bir mīve bāġ-ı ‘işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [ḳomaz, -maz]*

Dilde ṣafvet mi **ḳodı** zülf-i seḫāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [ḳodı, -dı]*

Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [ḳomaz, -maz]*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi **ḳor** bād-ı ṣabā Ḥāliş
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [ḳor, -r]*

köhne: *Yıpranmış, eskimiş.*

İnkisār-ı şīşe-i ḫāṭır dururken ber-ṭaraf
Köhne ḳānūn ile Eflāṭūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [köhne,]*

Olur bir **köhne** mażmūn ġamze-i Tātār aña Ḥāliş
Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [köhne,]*

Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm **köhne** bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [köhne,]*

Bir zemīn-i **köhne** buldum Ḥālişā açdum yine
Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [köhne,]*

köhne sifāl: *Eski çanak.*

Ṣītı yoḳ **köhne sifāl** ile sebūnuñ Ḥāliş
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [köhne sifāl,]*

köhne-binā: *Eskimiş, yıpranmış bina.*

Ḥālişā virdi kesel **köhne-binā-yı** mażmūn
Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 15). [köhne-binā-yı, -yı]*

köhne-kefş: *Eski, yıpranmış ayakkabı.*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe nisbetle **köhne-kefş** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [köhne-kefş,]*

koḳ: *Kokmak.*

Baḳ henüz māderinüñ şīri **ḳoḳar** aġzında
Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [ḳoḳar, -ar]*

kon: *Konmak II yerleşmek.*

Rūya ġubār-ı pāyı **ḳonup** rūzgār ile
Ḥaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [ḳonup, -up]*

Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi evveller
Ḳondı ruḫsārına bir ḥüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [ḳondı, -dı]*

korḳ: *Ürkmek, endişe duymak, dehşete kapılmak.*

Bintü'l-'ineb dehānuma ḳor **ḳorḳaram** biber
Ḥāl-i siyāhı baña hemān dārçīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 3). [ḳorḳaram,]*

körpe: *Çok genç kimse.*

Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp āh
Bī-sūd o **körpe** ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [körpe,]*

koş: *Gitmek.*

Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [ḳoşar, -ar]*

koy-: *Ayırmak, uzaklaştırmak.*

Ḳaṭre dem cismümde **ḳoymaz** bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nişterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 11). [ḳoymaz, -maz]*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde ẓann idüp **ḳoymış** başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [ḳoymış, -mış]*

Keş-ā-keş-i ruḳabā **ḳoymadı** ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [ḳoymadı, -ma, -dı]*

Kesret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet **ḳoymadı**
Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [ḳoymadı, -ma, -dı]*

koyun: *Göğüsle giysi arası.*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al **ḳoynına** ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [ḳoynına, -ına]*

Al **ḳoynına** yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol

Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [ḳoynına, -ına]*

kūçe: *Dar sokaklar.*

Bu **kūçede** dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur

Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [kūçede, -de]*

kūçe-i dil: *Gönül sokağı (Aşığın gönlü bağlamında).*

Ṭutışdı **kūçe-i dil** şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū

Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [kūçe-i dil,]*

kūçe-i vīrāneden: *Virane sokak.*

Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya Ḫālişā

Bu teng-nāy-ı **kūçe-i vīrāneden** ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [kūçe-i vīrāneden, -den]*

ḳudret: *İktidar, güç.*

Ezber itmiş sīnede ḥarf-i viṣāl-i dil-beri

Dilde **ḳudret** yoḳ naẓar-ı ḥüsn-edā ta‘bīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [ḳudret,]*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme **ḳudret** yoḳ

Felekde ānı ṣoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [ḳudret,]*

Te’līf idiyor **ḳudreti** var faṣl-ı dürūġı

Āġāz idemez ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [ḳudreti, -i]*

ḳudūm: *Bir makama gelme, göreve başlama.*

Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḫayret

Ṣādī-i **ḳudūmüñ** dile olsaydı müsāfir **(***Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [ḳudūmüñ, -üñ]*

kühen-beste: *Eski beste.*

Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i ṭab‘

Yārüñ dilinde yine **kühen-bestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [kühen-bestedür, -dür]*

kūhsār: *Dağ.*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün **kūhsār**
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [kūhsār,]*

Kūhsāra daḫı söyleme esrārını Ḫāliş
Bi'r(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [kūhsāra, -a]*

Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
Gürīze çeşm-i āhū deşt ü **kūhsārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [kūhsārı, -ı]*

Şu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
Tīşe-i Ferhād'ı sen **kūhsāra** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [kūhsāra, -a]*

kul: *Abd, kul || aşık.*

Biterse de neferāt-ı sitāre ile **ḳula**
Bizüm 'ases gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [ḳula, -a]*

küleh: *Külah.*

Va'de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
Bize de olmadı bir demde **külehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [külehden, -den]*

ḳulḳul: *Ağzı dar sürahi veya kabaktan dökülürken çıkan ses.*

Lebinden emr-i **ḳulḳul** olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
'Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [ḳulḳul,]*

Naġam-ı ḫurmet-i **ḳulḳul** girilür güşa deyü
Ḳapamış penbe ile güşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 15). [ḳulḳul,]*

kulkul-ı mīnā: *Şarap şişesinin çıkardığı ses.*

İtdi şikeste **ḳulḳul-ı mīnā** ḥabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [ḳulḳul-ı mīnā,]*

kulluḳ: *Hizmet etmek.*

Ḳulluḳla olur penç-geh ṭā'at-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [ḳulluḳla, -la]*

ḳumāş: *İpek, yün, keten vesaireden yapılan ağır dokuma.*

Zerrīn **ḳumāş** o mihre ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [ḳumāş,]*

Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
Bu raṣad-gehde **ḳumāş-ı** ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [ḳumāş-ı,]*

kumāş-ı ḥüsne: *Güzellik kumaşı.*

Neyl içün bender-i nāzişde **ḳumāş-ı ḥüsne**
Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 9). [ḳumāş-ı ḥüsne, -e]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz
Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [ḳumāş-ı hüsni,]*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [ḳumāş-ı ḥüsni, -i]*

O çeşm-i sūzen-i müjgāna rişte-i emeli
Ḳumāş-ı ḥüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [ḳumāş-ı ḥüsnine, -i, -n, -e]*

kur: *Tesis etmek, parçaları bir araya getirmek.*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o şūḫ
Murġānı dil-figende-i ʻuşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [ḳurmış, -mış]*

kurş: *Bir yıldızın görünen yüzü.*

Olur **ḳurş-ı** semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi taʻtīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [ḳurş-ı, -ı]*

kürsī: *Camilerde va'za mahsus mahal.*

Żamīr-i ṭabʻ-ı rindān müstekindür saña rāciʻdür
Çıḳup **kürsīde** vāʻiẓ mey-keşāna bed-duʻādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [kürsīde, -de]*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ **kürsīde** ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [kürsīde, -de]*

kuru: *Kuru, canlılık emaresi olmayan.*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u **ḳurudadur**
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [ḳurudadur, -da, -dur]*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [ḳurudı, -dı]*

küşte: *Öldürülmüş, maktul.*

Dimiş aġyāre raḳīb **küştesi** meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [küştesi, -si]*

ʻĀlem-i maʻni gibi **küştesinüñ** ervāḫı
Ḥaşr olur bir daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [küştesinüñ, -si, -n, -üñ]*

ḳutb: *Manevi mertebelerin en yükseğinde bulunan kimse. Tanıkta kutb, Allah'ın emir ve yasaklarını uygulayan, o yolda ilerleyen kimse bağlamında kullanılmıştır.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
Cenāb-ı **ḳutba** merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 16). [ḳutba, -a]*

küteh: *Kısa.*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ʻahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi **kūtehdür** elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [kūtehdür, -dür]*

küttāb: *Katipler.*

Keşret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
Bī-mürekkeb līḳa-i **küttāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [küttāba, -a]*

kuvvet: *Güç.*

Keşret-i eşküm dü çeşmānumda **ḳuvvet** ḳoymadı
Bī-mürekkeb līḳa-i küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [ḳuvvet,]*

Ebrū-yı zūr-ı sāʻid-i nāzişle ḳalmadı
Bāzū-yı iḳtidārda **ḳuvvet** keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 14). [ḳuvvet,]*

kūy: *Hane, konak, menzil, mahalle.*

Çü ‘ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
O **kūy-ı** nāḳa-i Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [kūy-ı, --ı]*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā **kūyuñ** senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [kūyuñ, -(u)ñ]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya o **kūyında** a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [kūyında, -ı, -n, -da]*

Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū
Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [kūyına, -ı, -n, -a]*

O **kūyı** dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş
Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [kūyı, -ı]*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā **kūyuñ** senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [kūyuñ, -(u)ñ]*

kūy-ı dil-bere: *Sevgilinin köyü, mahallesi.*

Şu getürdüm çeşm-i giryānumla **kūy-ı dil-bere**
Tīşe-i Ferhād’ı sen kūhsāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 15). [kūy-ı dil-bere, -e]*

kūy-ı dil-dārı: *Sevgilinin semti.*

Gehī düzd-i ḫayālüm **kūy-ı dil-dārı** çalar çarpar
Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [kūy-ı dil-dārı, -ı]*

ḳuzġūn: *Kuzgun, kara karga.*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭālī‘ olur başuma ya **ḳuzġūn** düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ḳuzġūn,]*

kuzıcaġum: *Kuzucuk, sevgi sözcüğü.*

Kendi gibi nev-reste dil-āşūba düşüp āh
Bī-sūd o körpe **ḳuzıcaġum** berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [ḳuzıcaġum, -um]*

kuzu: *Koyun yavrusu.*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına **ḳuzum** beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [ḳuzum, -m]*

kapıl: *Aldanmak.*

Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan geç
Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān āşinādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 1). [ḳapılma, -ma]*

L l

lā: *Yok, değil.*

Söyler dehen-i ġamze baña **lā** vü ne‘amsüz
Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [lā,]*

lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan: *Sevgilinin dünyayı aldatan yalvarması.*

Ḳapılma **lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan** geç
Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān āşinādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 1). [lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan, -dan]*

lafẓ: *Söz.*

İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter **lafẓa** cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [lafẓa, -a]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [lafẓı, -ı]*

Tefeyyüż **lafẓa** bu esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur bā‘is *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 15). [lafẓa,]*

lāġar: *İnce, zayıf, kilolu olmayan.*

Misāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
Raḳībüñ cismi **lāġar** olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [lāġar,]*

laḥza: *Bakacak kadar zaman, an.*

Laḥza hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
Geh olur dāfi‘a-ı sıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [laḥza,]*

Ol perī bir **laḥẓa** ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḥulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [laḥẓa,]*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir **laḥẓa** yāre dil tekāpūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [laḥẓa,]*

Ġamla sevdā **laḥẓa** olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [laḥẓa,]*

Biñ **laḥẓada** taşvīr ider eşkāl-i cihānı
Ol şu'le-i cevvāle-i pergār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 17). [laḥẓada, -da]*

lak: *Tokat.*

Çoḳ daḳḳ u **laḳ** muṣāḥabet itdi fırāṣda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [laḳ,]*

laḳlaḳ: *Anlamsız ve boş söz.*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
Bu sāl-i nevdeki **laḳlaḳ** yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [laḳlaḳ,]*

la'l: *Değişik renkleri bulunan değerli bir süs taşı.*

Ṣanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
Sāġarı **la'li** gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [la'li, -i]*

Ferdādaki leẕā'iẕ-i gül-būs-i **la'lidür**
Ṣūfī bezimde būse-i peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [la'lidür, -i, -dür]*

Leblebici ṭıflınuñ **la'liyle** mest olmaḳda dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [la'liyle, -i, -y, -le]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i **la'l** ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [la'l,]*

La'line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem
Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [la'line, -i, -ne]*

La'l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [la'l-i, -i]*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā'il oldı leẕẕet-i **la'l-i** lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [la'l-i, -i]*

Ebrūlarındadur naẕar-ı dil keşīdemüz
La‘l-i lebüñ görince bozıldı ‘aḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [la‘l-i, -i]*

Yāḳūt-ı femüñ **la‘l-i** lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [la‘l-i, -i]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi **la‘l-i** mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [la‘l-i, -i]*

Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı **la‘l** ile
Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 15). [la‘l,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i **la‘l** ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [la‘l,]*

Ārzū-yı şemme-i **la‘l** ile ṣordum sāġarı
Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [la‘l,]*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı **la‘line**
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [la‘line, -i, -n, -e]*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter ne var ne yoḳ
La‘linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [la‘linde, -i, -n, -de]*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i **la‘lüñ** müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [la‘lüñ, -ün]*

Nūş eyleyince sāġar-ı ṣahbā-yı **la‘lini**
Geldi o demde ol ruḥ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 11). [la‘lini, -i, -n, -i]*

Vaṣf-ı ḳand-ı **la‘li** Ḫāliş sāḥa-i tanẕīrde
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 17). [la‘li, -i]*

Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i **la‘li** budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [la‘li, -i]*

Reg-i āb-ı güher mi **la‘li** yoḫsa reng-i meyden mi
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [la‘li, -i]*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı **la‘lidür** bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [la‘lidür, -i, -dür]*

Nice ḳanlar dökilür ḫamret-i gül-rūsında
Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [lāl,]*

la‘le: *Lale II Kadeh.*

Eṭibbā ma‘den-i **la‘le** daḫı bir ḫāsiyet yazmış
Henūz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [la‘le,]*

Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i **la‘le** mümtezic
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [la‘le,]*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil **lāle**
Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [lāle,]*

la‘l-gūn: *Kırmızı renkli, al.*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle **la‘l-gūnından** ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [la‘l-gūnından, -ı, -n, -dan]*

la‘l-i cām: *Şarap kırmızısı ll Şarap renkli dudak (sevgili bağlamında).*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre **la‘l-i cām** saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [la‘l-i cām,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḫāliş
Ne reng virdi ‘iẕār üzre **la‘l-i cām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [la‘l-i cām,]*

la‘l-i gül-fāmuñla: *Gül renkli dudak.*

Ārzū-yı **la‘l-i gül-fāmuñla** ey mihr-i münīr
Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [la‘l-i gül-fāmuñla, -uñ, -la]*

la‘l-i nābuñ: *Saf şarap.*

La‘l-i nābuñ yād ile leẕẕet helāk eyler beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [la‘l-i nābuñ, -uñ]*

la‘l-i sāġar-ı şahbā: *Şarap Kadehinin kırmızılığı, rengi.*

O **la‘l-i sāġar-ı şahbā** arar bulur buluşur
O cām-ı neşve-i mīnā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [la‘l-i sāġar-ı şahbā,]*

la‘l-i teri: *(sevgilinin) ıslak ve kırmızı dudakları.*

Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur **la‘l-i teri**

Gül-i la‘linden ider kesb-i ḥalāvet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 11). [la‘l-i teri, -i]*

la‘l-i yār: *Sevgilinin lal gibi kırmızı dudakları.*

Dil olup **la‘l-i yār** ile sūzān

Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [la‘l-i yār,]*

la‘l-nümā: *Dudağı andıran.*

‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile **la‘l-nümādur**

Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 11). [la‘l-nümādur, -dur]*

lāne-sāz: *Yuva kurmak, yuva yapmak.*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler

Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [lāne-sāz-ı, -ı]*

latīf: *Hoş, güzel.*

Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı **latīfi**

Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [latīfi, -i]*

lā’ubālī: *Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.*

Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı **lā’ubālīden**

Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [lā’ubālīden, -den]*

lavṭa: *Sapı uzun, uda benzer çalgı.*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre

Endīşe olur **levṭa(?)-i** kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [levṭa(?)-i,]*

lazım: *Gerek, gerekli.*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna ta‘ẓīm itme **lāzımdur**

Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 13). [lāzımdur, -dur]*

lāzum: *Lüzumlu, gerekli.*

Besle ġurābı **lāzum** olur çeşmüñ oymaġa
Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [lāzum,]*

leb: *Dudak.*

Eyler **lebinüñ** leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
Taḥrīr ider ol ḥüsn-i ḫaṭ eş'ār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 7). [lebinüñ, -inüñ]*

Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü **leb-i** cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-'ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [leb-i, --i]*

Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i **leb-i** gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [leb-i, --i]*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā'il oldı leẕẕet-i la'l-i **lebe** bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [lebe, -e]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz
Fem-i neşāṭa **lebüñ** gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [lebüñ, -üñ]*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i **leb** henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [leb,]*

Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
Gelmiş o gird-i **lebdeki** müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [lebdeki, -de, -ki]*

Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
Būy-ı **leb-i** gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [leb-i, --i]*

Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı **leb-i** la'li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [leb-i, --i]*

Varup fırāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
Leb-i taṣavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [leb-i, --i]*

'Anber midür bilinmedi Ḥāliş o ḫāller
Ṣordum o ḳand-ı **leb** didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [leb,]*

Şemīm āmāde **leb** yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [leb,]*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk

Faṭīr-i nīme ṣad **leb** ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [leb,]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya

Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [leb-i, --i]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna

Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [lebüñ, -üñ]*

Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı şikem

Ṭarāvetinde **lebinden** füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [lebinden, -i, -n, -den]*

Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı **lebüñ**

Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]*

Işırmışlar **leb** ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid

Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [leb,]*

Olup şermende-i būs-ı ‘iẕārı meclis-i meyde

Enār-ı nuḳl-i **leb** oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [leb,]*

Baḳ henūz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında

Leẕẕet-i şīr ü şeker var **leb-i** gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [leb-i, -i]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez

Hezār [u] bülbüle virmez **leb-i** güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [leb-i, -i]*

Ṭıfl iken mektebde **leb** gül-nārsın bildüm seni

Gül-‘iẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [leb,]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz

‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [lebinden, -i, -n, -den]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i **lebüñ** cevher-i nāzuñ

İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi

Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]*

Ebrūlarındadur naẓar-ı dil keşīdemüz

La‘l-i **lebüñ** görince bozıldı ‘aḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [lebüñ, -üñ]*

Besle seḫāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i **leb** be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [leb,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gün ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] **lebiyle** mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [lebiyle, -i, -y, -le]*

Gerd-i **lebde** sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḥayāt
Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [lebde, -de]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı seyr it
Al ḫayāle **lebini** rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [lebini, -i, -n, -i]*

Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān
Al ḫayāle **lebini** rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 12). [lebini, -i, -n, -i]*

leb-ā-leb: *Ağzına kadar dolu.*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā’il eyler şem‘-i himmetdür
Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [leb-ā-leb,]*

leb-ber-leb: *Dudak dudağa.*

Leb-i sāḳī ile gül-būs olalı **leb-ber-leb**
Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [leb-ber-leb,]*

Mey-āşām ol leb-i ḫāhişle **leb-ber-leb** sebūlarla
Zifāf it ḳanberi bintü’l-‘ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [leb-ber-leb,]*

Ne dem **leb-ber-leb** olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḫabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [leb-ber-leb,]*

Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest olmaḳda dil
Ḫāliṣā **leb-ber-leb** ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [leb-ber-leb,]*

lebi: *Dudak.*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb **lebi**
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la‘lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [lebi,]*

leb-i cānānda: *Sevgilinin dudağı.*

Leb-i cānānda gerçi müfīż neş'e-i cārīdür
Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı 'ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [leb-i cānānda, -da]*

leb-i cūya: *Irmak kenarı.*

Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn ṣularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 12). [leb-i cūya,]*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde kef-i kevşere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā **leb-i cūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [leb-i cūyı, -ı]*

leb-i gül: *(Sevgilinin) gül renkli dudağı.*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 21). [leb-i gül,]*

leb-i ḫāhişle: *Arzulayan dudak, istekli dudak.*

Mey-āşām ol **leb-i ḫāhişle** leb-ber-leb sebūlarla
Zifāf it ḳanberi bintü'l-'ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [leb-i ḫāhişle, -le]*

leb-i sāġar: *Kadehin dudağı.*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş
Būsı **leb-i sāġar** ile rindān mütelezziz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [leb-i sāġar,]*

leb-i sāḳī: *İçki dağıtanın dudağı. II Sevgilinin dudağı.*

Leb-i sāḳī ile gül-būs olalı leb-ber-leb
Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [leb-i sāḳī,]*

leb-i ümniyye-i 'uşşāḳa: *Âşıkların ümit, istek dudağı.*

Henüz āġūş-ı müsemmāda iken virmişdür
Leb-i ümniyye-i 'uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [leb-i ümniyye-i 'uşşāḳa, -a]*

leb-i yāḳūt: *Kırmızı dudak.*

Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliṣ **leb-i yāḳūt** ile gūyā
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 13). [leb-i yāḳūt,]*

leblebi: *Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenen nohut.*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i laʿlüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol **leblebi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [leblebi,]*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḥayāt
Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol **leblebi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [leblebi,]*

Maʿden-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle laʿl-günından ġaraż ol **leblebi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [leblebi,]*

Leblebici ṭıflınuñ laʿliyle mest olmaḳda dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol **leblebi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [leblebi,]*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı laʿlidür bir **leblebi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [leblebi,]*

leblebici: *Leblebici || leblebi yapan kişi.*

Leblebici ṭıflınuñ laʿliyle mest olmaḳda dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [leblebici,]*

lebrīz: *Ağzına kadar dolu.*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
ʿAraḳla būselik **lebrīz** idince keʾs-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [lebrīz,]*

lehce: *Dil.*

Ceẕb-i taʿaffünāt ile bulmış metāneti
Enf-i raḳīb **lehcede** ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [lehcede, -de]*

leʾīmān: *Alçaklık.*

Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ʿuṣṣāḳa
Olamaz bir dil-i aġyār-ı **leʾīmān** vâsiʿ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [leʾīmān,]*

lerziş: *Titreme, titreyiş.*

O bir mir'āt-i bī-sīm-āb-ı **lerziş** bāb-ı ḥayretdür
Be-ġāyet pür-'iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [lerziş,]*

'Aceb mir'āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
Teb-i bī-tāb-ı ḫayret **lerziş-i** endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [lerziş-i, -i]*

lerziş-yāb: *Titreme.*

İdelden āyīne gözden nihān ol 'aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı **lerziş-yāb-ı** ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [lerziş-yāb-ı, -ı]*

leş: *Leş, ölü.*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan **leşler** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [leşler, -ler]*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭāli' olur başuma ya ḳuzġūn düşer **leşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [leşe,]*

leşker-i ġam: *Gam askeri.*

Dilde şafvet mi ḳodı zülf-i seḥāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [leşker-i ġam,]*

leşker-i tātārdan: *Tatar askerleri || Sevgilinin gamzesi.*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir **leşker-i Tātārdan** şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [leşker-i tātārdan, -dan]*

leṭāfet: *Güzellik, hoşluk.*

Henūz āġūş-ı müsemmāda iken virmişdür
Leb-i ümniyye-i 'uşşāḳa **leṭāfet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [leṭāfet,]*

İtmekde rūḥ-ı ma'ni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş **leṭāfet** ile eşer söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [leṭāfet,]*

levend-i sevdā: *Aşk askeri (Aşık bağlamında).*

Dil siyeh-mest gelüp meykede-i nāzişden
Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze **levend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [levend-i sevdā,]*

levḥ: *Sayfa.*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde **levḥ**
Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [levḥ,]*

Ebrūları dü mıṣra’-ı ber-ceste restedür
Levḥ-i ḥüsün keşīdesi ḥarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [levḥ-i, -i]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile **levḥ-i** münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [levḥ-i, -i]*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i **levḥ-i** ṣāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [levḥ-i, -i]*

Kendi zu‘mınca nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi **levḥa** tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 14). [levḥa, -a]*

levḥa: *Bir yere asılmak üzere yazılmış veya yapılmış yazı veya resim.*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı **levḥa-i** ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [levḥa-i, --i]*

levḥa-i zerrīne: *Altından levha.*

Pür-encüm **levḥa-i zerrīne** sīmīn kilk ile her şeb
Nikātı nüsḫa-i tenvīrini taṣṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [levḥa-i zerrīne, -e]*

levḥ-i hüner: *Hüner levhası.*

Münşī-i **levḥ-i hüner** kilk-i ‘uṭārid rehber
Maḥv-ı iṣbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [levḥ-i hüner,]*

levḥ-i sādeye: *Sade levha II sevgilinin yüzü.*

Ḫālişā maẕmūn-ı ḫāli yazsa **levḥ-i sādeye**
Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 11). [levḥ-i sādeye, -ye]*

leylā: *Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.*

Çü ‘ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
O kūy-ı nāḳa-i **Leylā** arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [leylā,]*

Dil oldı **leylī-i** zülfüñile ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḥayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [leylī-i, -i]*

leyl-i ḳadr: *Kadir gecesi, bin aydan daha hayırlı olduğuna inanılan mübarek gece.*

Bu **leyl-i ḳadr** zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [leyl-i ḳadr,]*

lezā’iz: *Lezzet.*

Ferdādaki **leẕā’iẕ-i** gül-būs-i la‘lidür
Ṣūfī bezimde būse-i peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [leẕā’iẕ-i, -i]*

lezzet: *Tat, zevk.*

La‘l-i nābuñ yād ile **leẕẕet** helāk eyler beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [leẕẕet,]*

İntiẓārında olur devlet-i ḥulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [leẕẕet,]*

Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi **leẕẕet** ṣīt-i eş‘āruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [leẕẕet,]*

İtdi ḥulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā’il oldı **leẕẕet-i** la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [leẕẕet-i, --i]*

Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş
Bulınmış intiḳām-ı **leẕẕet-i** vuṣlat ‘adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 18). [leẕẕet-i, --i]*

lezzet-baḫş: *Lezzet verme.*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḥulyāya
Ki **leẕẕet-baḫş** olur rü’yāsı Ḫāliş ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [leẕẕet-baḫş,]*

lezzet-i güftārı: *Söz lezzeti.*

Lezzet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı laʿline
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [lezzet-i güftārı, -ı]*

lezzet-i rengīnini: *Parlak lezzet (Sevgilinin dudağı bağlamında).*

Eyler lebinüñ **lezzet-i rengīnini** taḳrīr
Taḥrīr ider ol ḥüsn-i ḫaṭ eşʿār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 7). [lezzet-i rengīnini, -i, -n, -i]*

lezzet-i şīr: *Sütün lezzeti.*

Baḳ henüz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
Lezzet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [lezzet-i şīr,]*

līka: *Çehre.*

Keşret-i eşküm dü çeşmānumda ḳuvvet ḳoymadı
Bī-mürekkeb **līḳa-i** küttāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [līḳa-i, -i]*

lisān: *Dil.*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
V'ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen **lisānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [lisānum, -um]*

O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp vāʿiẓ
Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [lisānı, -ı]*

Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı **lisānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [lisānum, -um]*

lisān-ı ḥāl: *Gönül dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [lisān-ı ḥāl,]*

livā: *Bayrak.*

Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı
Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı **livā-yı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [livā-yı, --yı]*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur perçem
Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [livā-yı, --yı]*

lu‘b: *Oyun.*

Çār-pāresiyle **lu‘bını** nā-çār idüp pesend
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 11). [lu‘bını, -ı, -n, -ı]*

lücce-i deryā: *Denizdeki girdab.*

Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḥāliş
Kenārı **lücce-i deryā** arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 10). [lücce-i deryā,]*

lüknet-āmīz: *Kekeleme, pelteklik, tutukluk gibi konuşma kusûru.*

Ol dehān-ı **lüknet-āmīzinde** ḥarf-i vuṣlatı
Neş’e-sāz-ı bāde-i dirîne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [lüknet-āmīzinde, -inde]*

lü’lü’: *İnci.*

Cüst ü cū itmekde baḥr-i ṭab‘ı ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı **lü’lü’den** ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 16). [lü’lü’den, -den]*

‘İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḥammerden
Vücūd ı tā ser ü pā **lü’lü’-i** müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [lü’lü’-i, --i]*

lü’lü’-ṭırāz: *Eskiden elbiselerin yakalarına, yen ağızlarına, önlerine ve eteklerine sırma vb. ile işlenen süslere ve alâmetlere verilen isim.*

Bu naẓm-ı dil-keş-i **lü’lü’-ṭırāzı** ey Ḥāliş
Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [lü’lü’-ṭırāzı, -ı]*

lutf: *Bağış, ihsan, kerem, cömertlik.*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki istersen olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [lutf-ı, -ı]*

M m

mā: *Biz, birinci çokluk şahıs zamiri.*

Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh **mā** ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2).*
[mā,]

ma‘ānī: *Manalar.*

Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri şāhum
Bu naṭ‘-ı **ma‘ānīde** piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 16).*
[ma‘ānīde, -de]

mābeyn: *Iki şeyin arası, ara.*

İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [mābeyn-i, -i]*

mācera: *Macera, baştan geçen olay.*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden **mā-cerā-yı** la‘lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [mā-cerā-yı, -yı]*

mā-cerāsın: *Macera, serüven.*

Bu ne sır şahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [mā-cerāsın, -n]*

māçīn’den: *Çin'in güney kısmı.*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü **Māçīn’den** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [māçīn’den,]*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i **mācinden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [mācinden,]*

ma‘cūn: *Macun, hamur kıvamına getirilmiş ilaç.*

Bir nevāzişle devā it ey ṭabīb-i rūzgār
Yoḫsa bu dil-ḫasteler **ma‘cūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 14). [ma‘cūna, -a]*

Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
Henüz añlanmaduḳ **ma‘cūndur** cevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 16). [ma‘cūndur, -dur]*

ma‘den: *Maden, kaynak, kan.*

Sifāl ü **ma‘den-i** billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [ma‘den-i, -i]*

Eṭibbā **ma‘den-i** la‘le daḫı bir ḫāsiyet yazmış
Henüz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [ma‘den-i, -i]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-günından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [ma‘den-i, -i]*

māder: *Anne.*

Baḳ henūz **māderinüñ** şīri ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [māderinüñ, -i, -nüñ]*

ma‘dūm: *Yok, var olmayan.*

Dehāna ġonca yā cüz’ eyle maẕmūn nükte-i **ma‘dūm**
Kelāl-i ṭab‘a bādī cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [ma‘dūm,]*

maġfiret: *Allah'ın kullarını affetmesi.*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān olsa
Ol yüm-i **maġfiret-i** ḥażret-i Gufrān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [maġfiret-i, -i]*

maġşūş: *Saf ve halis olmayan, içine hile karıştırılmış olan, karışık, hileli.*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş **maġşūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [maġşūş,]*

maġz: *Öz, iç, ruh.*

Ḳışra baḳma **maġza** baḳ ey zāhid-i şūret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [maġza, -a]*

İtdi te’şīr-i cünūn **maġz-ı** ser-i nā-şāduma
Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [maġz-ı, -ı]*

Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi **maġz-ı** faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [maġz-ı,]*

maġz-ı bādām: *Badem içi, bir şeyin özü.*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i şūret-perest
Nūrı çeşme **maġz-ı bādām** oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [maġz-ı bādām,]*

māh: *Ay, kamer.*

Bu mihr ü **māhı** görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [māhı, -ı]*

Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme o **māh**
Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 13). [māh,]*

maḥabbet: *Sevmek, sevgi, ruhun bir şeye meyli.*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü **maḥabbetüm**
Neşv ü nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [maḥabbetüm, -üm]*

Yanar bir şu'le-i nūr-ı **maḥabbetdür** çü pervāne
Döner 'uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [maḥabbetdür, -dür]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa **maḥabbetle** bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [maḥabbetle, -le]*

Maḥabbetüñ göricek şu'le ṭāb-ı reşkinden
Raḳīb eritdi bütün baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [maḥabbetüñ, -üñ]*

maḥabbet-penāh: *Sevgi.*

Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi **maḥabbet-penāh-ı** bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [maḥabbet-penāh-ı, -ı]*

mā-ḥaṣal: *Elde edilen şey, sonuç; sözün kısası.*

Mā-ḥaṣal mīrüm olup manṣıb-ı muḫlişle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliṣ olur 'ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 25). [mā-ḥaṣal,]*

maḥbere: *Mürekkep hokkası.*

Ḫāliṣā bā-'aşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme vü **maḥberede** baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 14). [maḥberede, -de]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā **maḥbereden** ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [maḥbereden, -den]*

maḥbūb: *Sevgili, güzel.*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer **maḥbūb**
Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [maḥbūb,]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer **maḥbūb**
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [maḥbūb,]*

maḥbūb-liḳā: *Sevimli yüz.*

Şeyḫ-i **maḥbūb-liḳādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī
Nūrı çeşm-i żu‘afādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [maḥbūb-liḳādur, -dur]*

maḥfūẓ: *Korunmuş.*

Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede **maḫfūẓ**
Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [maḫfūẓ,]*

Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede **maḫfūẓ**
Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [maḫfūẓ,]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [maḫfūẓ,]*

Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ‘ayne
Faḳr ehli olur ḫırḳa-i peşmīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [maḫfūẓ,]*

Reng virmede şahbā gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā
Yāri idemez sīne-i bī-kīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [maḫfūẓ,]*

Kūhsāra daḫı söyleme esrārını Ḫāliş
Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede **maḫfūẓ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [maḫfūẓ,]*

māh-ı rūze: *Ramazan ayı.*

Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [māh-ı rūze, -e]*

māhir: *Hünerli, becerikli.*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede **māhir**
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [māhir,]*

mahmūrī: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳāni‘

Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [maḫmūrī-i, -i]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı

Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna **maḫmūrı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [maḫmūrı,]*

māh-rū: *Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol **māh-rū**

Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [māh-rū,]*

Bezme idince rūy-ı teveccüh o **māh-rū**

Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [māh-rū,]*

maḥşūr oldı: *Etrafı çevrili bir şekilde kalmak.*

İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey nūr

Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [maḥşūr oldı, -dı]*

maḥv: *Yok olma, ortadan kalkma.*

Maḥv-ı vücūd-ı ‘āşıḳı her şeb ifādedür

Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [maḥv-ı, --ı]*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid rehber

Maḥv-ı iṣbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [maḥv-ı, --ı]*

maḥv idüp: *Ortadan kaldırma.*

Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār

Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [maḥv idüp, -üp]*

maḥv itdi: *Mahvetmek. yıkmak. yok etmek.*

Cism-i hicrān-geştemi **maḥv itdi** şol tebeh nüḥūl

Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [maḥv itdi, -di]*

mā’-i: *Su rengi, mavi.*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle **mā’-i** pīḫ

Dest-i ḥikmet ile her ṣu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [mā’-i,]*

Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
Rūz u şeb deryūzeden ‘ālemde **mā‘ildür** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [mā‘ildür, -dür]*

Mā’il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [mā’il,]*

maḳar: *Karar kılınan, oturulan yer.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
Cenāb-ı ḳutba merkezveş **maḳardur** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 16). [maḳardur, -dur]*

maḳṣad: *Amaç, istek, hedef.*

Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest olmaḳda dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol **maḳṣad** hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [maḳṣad,]*

maḳsim-i erzāḳ: *Rızıkların bölüştürüldüğü yer.*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā’il
O demde **maḳsim-i erzāḳ** olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [maḳsim-i erzāḳ,]*

ma‘kūs: *Tersine dönmüş, baş aşağı çevrilmiş.*

Ẕātında o bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [ma‘kūsına, -ı, -n, -a]*

ma‘kūs olursa: *Tersine dönmek.*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [ma‘kūs olursa, -ur, -sa]*

māliş: *Sürme, sürtme, sürüş, ovma, ovuşturma LL yüz (sevgilinin yüzü bağlamında).*

Mālişüñe rü’yā-yı ḫayāl oldı vücūdum
Rü’yā göremem cism ile ta‘bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [mālişüñe, -ü, -ñ, -e]*

ma‘nā: *Anlam, kavram.*

Erbāb-ı fende ḳalmasa **ma‘nā-yı** ebruvān
Hem-çün kepāde mıṣra‘-ı ber-cestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [ma‘nā-yı, -yı]*

ʻAceb mi tāze **maʼnā** reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şiʻre müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [maʼnā,]*

mānend: *Gibi.*

Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi taʻabbüsi
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [mānend-i, -i]*

Ḳurmış dü ebruvānını **mānend-i** dām o şūḥ
Murġānı dil-figende-i ʻuşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [mānend-i, --i]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi **mānend-i** nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [mānend-i, --i]*

Evvelleri **mānend-i** ḥarīr idi ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [mānend-i, --i]*

mānende: *Benzeyen, müşabih.*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā **mānende-i** cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 14). [mānende-i, --i]*

mānend-i ġonca: *Gonca gibi.*

Mā'il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [mānend-i ġonca,]*

mānī: *Mana, anlam.*

Buldum o nihād ile siriştinde ṭabīʻat
Eyler nice **mānīleri** iẓhār-ı ṭabīʻat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 16). [mānīleri, -ler, -i]*

Maʻnī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem döker
Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [maʻnī-i, -i]*

Sāz-ı nevā-yı **maʻni-i** ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [maʻni-i, -i]*

İtmekde rūḥ-ı **maʻni-i** ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [maʻni-i, -i]*

Bir tāze ṭıfl-ı **ma‘nī** ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [ma‘nī,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i **ma‘nīde** hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [ma‘nīde, -de]*

Vaṣf-ı **ma‘nīde** olur nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [ma‘nīde, -de]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uṣṣāḳdan
Māni‘-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [māni‘-i, -i]*

ma‘nī-zād: *Mananın evladı, çocuğu.*

Ḫāliṣā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i rengīnden olur **ma‘nī-zād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [ma‘nī-zād,]*

ma‘nī-zāduma: *Mananın evladı, çocuğu.*

Günde biñ ‘ıḳd-ı æüreyyā Ḫāliṣā īṣār ider
Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa **ma‘nī-zāduma** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [ma‘nī-zāduma,]*

manşıb-ı muhlişle: *Samimi, gönülden olan mertebe.*

Mā-ḥaşal mīrüm olup **manşıb-ı muḫlişle** be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 25). [manşıb-ı muḫlişle, -le]*

manşūr: *"Enel-hak" "ben Allah'ım" dediği için 922'de asılarak öldürülen ünlü mutasavvıf.*

Heft sūrāḥ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün **Manşūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [manşūr,]*

mār-ı hākinüñ: *Toprak yılanı.*

Dūd-perver yār **mār-ı ḫākinüñ** taṣvīridür
Şem‘ veş pervāne sūzāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [mār-ı ḫākinüñ, -i, -nüñ]*

mashara: *Maskara, soytarı.*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından
Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne **masḫaradur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 14). [masḫaradur, -dur]*

maşīr: *Gidilecek yer, varılacak yer.*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı ḫaṣīrdür hemān **maşīr** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [maṣīr,]*

ma‘şiyet: *Âsîlik, itâatsizlik.*

Zencīr-bend-i **ma‘şiyetüz** gerçi Ḫālişā
‘Afv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 15). [ma‘şiyetüz, -üz]*

maṭla‘: *Doğuş yeri II Şiirin (gazel, kaside gibi) ilk beyiti.*

Çār-ebrūları gūyā ki murabba‘ mısra‘
ḫaṭṭ ına **maṭla‘-ı** eş‘ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [maṭla‘-ı, -ı]*

Pāleheng olmaġa şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı nūr-ı fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 24). [maṭla‘-ı, -ı]*

maṭlab: *Arzu, talep.*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [maṭlaba, -a]*

Bir **maṭlabuñ** var ise yine Ḥaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliş ricā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [maṭlabuñ, -uñ]*

maṭleb: *İstek, istenilen şey.*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden **maṭleb** lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la‘lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [maṭleb,]*

mātürīdiyye: *Ebû Hanîfe (ö. 150/767) ve Ebû Mansûr el-Mâtürîdî’nin (ö. 333/944) görüşleri etrafında oluşan kelâm mektebi.*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [mātürīdiyye,]*

mav: *Ak darının tozu, Su kabağının iç zarı, Saçtaki kepek.*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda **mavdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [mavdan,]*

māye: *Cevher ‖ sermaye.*

Leb-i gül **māye** ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 21). [māye,]*

Gūşına itmez eser āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
Ol gül-i ter nām-ver bir **māye-i** ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [māye-i, -i]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz
Fem-i neşāṭa lebüñ gibi **māye** baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [māye,]*

Nühüfte **māye** miyān-beste-i nevā-yı emel
Ne ġam naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [māye,]*

Sa'y u ibrām u ṭaleb **māyesidür** her kāmuñ
Maṭlaba ḫā'il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [māyesidür, -si, -dür]*

māye-dār: *Mayalı, kudretli; paralı.*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫāliṣā
Olsa nigīn-i ṭab'uma bir **māye-dār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [māye-dār-ı, -ı]*

māye-i hamīr-i heves: *İstek hamurunun mayası, istek.*

Geçirdüñ 'ömri cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
Budur cihānda hemān **māye-i ḫamīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [māye-i ḫamīr-i heves, -i]*

mażbūt: *Düzenli, düzgün. II Sağlam.*

Vaḳ'a-i tārīḫ-i hicrānum benüm **mażbūṭ** iken
Ḫādiṣāt-ı ravżatü'l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 15). [mażbūṭ,]*

maẓhar-ı: *Mazhar olma, erişme, nâil olma.*

Ol hüviyyetle ḳabūl itdi fenāfi'llāhı
Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [maẓhar-ı,]*

mażmūn: *Nükteli, sanatlı, ince söz.*

Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı **mażmūn**
Böyle bir tāze zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 15).*
[mażmūn,]

Olur bir köhne **mażmūn** ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15).*
[mażmūn,]

Dehāna ġonca yā cüz' eyle **mażmūn** nükte-i ma'dūm
Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı şey'-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7).*
[mażmūn,]

Şanki bu ṭab'-ı raşānetle ḥişār-ı naẓma
Sırr-ı **mażmūn** u me'ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6).*
[mażmūn,]

Ḳāmet-i ra'nāsı bir **mażmūna** olmaz āşinā
Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 1).*
[mażmūna, -a]

mażmūn-ı ḫāli: *(Sevgilinin) beninin mazmunu, manası.*

Ḫālişā **mażmūn-ı ḫāli** yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 11).*
[mażmūn-ı ḫāli, -i]

ma'zūr: *Mazereti olan, mazeretli.*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẓīreñ ta'līḳ
Ka'be-i ḫażret-i üstād-ı Vesīm'e **ma'ẕūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16).*
[ma'ẕūr,]

me'āl: *Manalar.*

Me'āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr idelüm
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i 'abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1).*
[me'āl-i, -i]

me'ān: *Beraber.*

Şanki bu ṭab'-ı raşānetle ḥişār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn u **me'ān** ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6).*
[me'ān,]

meāsir: *Ata yadigarı eserler, Güzel eserler.*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i **meāṣir** kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab'-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9).*
[meāṣir,]

mecāl: *Güç, kuvvet, tâkat.*

Vardı fırāş-ı yāre ḫayālüm yavaş yavaş
Gitdi bu şuşa ile **mecālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [mecālüm, -üm]*

mecāz: *Hakikat, gerçek dışı.*

İsti‘āreyle **mecāz** itmededür taḳrīri
Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [mecāz,]*

mecāz: *Gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ‘ışḳ ol reviş budur
Açma ḥabāb-ı çeşm-i **mecāz** işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [mecāz,]*

meclā: *Ayna.*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde levḥ
Niyyet-i **meclā-yı** ṭab‘-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [meclā-yı,]*

meclis: *Oturulacak, toplanılacak yer.*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir **meclisde** vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [meclisde, -de]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya **meclisde** ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [meclisde, -de]*

Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken **meclisde**
Geh olur dāfi‘a-ı ṣıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [meclisde, -de]*

İtme kürsīde daḫl-i pīr-i muġān
Vā‘iẓüñ **meclisi** ṣevāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 12). [meclisi, -i]*

O duḫter-i reze **meclisde** daḫl idüp vā‘iẓ
Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [meclisde, -de]*

meclis-i meyde: *Şarap, içki meclisi.*

Olup şermende-i būs-ı ‘ıẕārı **meclis-i meyde**
Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 13). [meclis-i meyde, -de]*

mecnūn: *Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.*

Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi **Mecnūnuñ**
Ferāmūş itse baḫş-i ‘ışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [mecnūnuñ, -uñ]*

Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
Dīde-i **Mecnūn-ı** ‘ışḳında heves zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 12). [mecnūn-ı, --ı]*

mecnūn-ı melāmet-zede: *Ayıplanmış Mecnun.*

Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
Çoḳ ‘ākili gördüm hele zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [mecnūn-ı melāmet-zede,]*

mecrūḥ: *Yaralanmış.*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil **mecrūḥ** iken
Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [mecrūḥ,]*

medār: *Dayanak.*

Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa **medār-ı** la‘l ile
Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 15). [medār-ı, -ı]*

medhūş: *Dehşete uğramış, korkmuş.*

Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü’l-ayn ile bu nükhet-i dārū **medhūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [medhūş,]*

meftūn: *Âşık, müptelâ, tutkun.*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
Hele **meftūnı** olmaz var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [meftūnı, -ı]*

meh: *Ay II Sevgili, dilber.*

O **mehi** eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [mehi, -i]*

Rūya ey **meh** gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [meh,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle **meh-i** hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [meh-i, -i]*

İtmiş yine **meh** sünbüli zīb-āver-i kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [meh,]*

Perī midür o **mehüñ** ṣūreti ḫayālümde
Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [mehüñ, -üñ]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey **meh** saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [meh,]*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı ṣoruñ bir **meh-i** münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [meh-i, -i]*

Ol **mehüñ** ḫīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [mehüñ, -üñ]*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā **meh-i** nevred seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [meh-i, --i]*

mehāsā: *Ay gibi.*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [mehāsā,]*

mehçe: *Küçük ay, hilal.*

Ḫālişā **mehçe-i** kilkinde be-dīdār oldı
Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [mehçe-i, -i]*

mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn: *Güzellik sancağının küçük hilali.*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür
Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn,]*

mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete: *Hasret kederinin uzaklığı (sevgiliye duyulan özlem bağlamında).*

Böyle **mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete** dizgin mi girer
Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete, -e]*

mehd: *Beşik.*

Sen ḳımāṭ-ı **mehd-i** i‘cāz içre ey ‘Īsī-nefes
Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [mehd-i,]*

meh-i: *Ay.*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle **meh-i** hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [meh-i,]*

mehi: *Ay yüzlü güzel.*

Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliṣ
Bedr-i **mehi** nev-hāle ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 10). [mehi,]*

meh-i ḥüsninde: *Güzellik ayı II Sevgili.*

Meh-i ḥüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [meh-i ḥüsninde, -i, -n, -de]*

meh-i ken‘ān: *Kenan şehrinin ayı II Hz. Yusuf.*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it
Cānāne ile ol **meh-i Ken‘ān** müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [meh-i ken‘ān,]*

meh-i nev: *Hilâl.*

Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı bir **meh-i nev** nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [meh-i nev,]*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı ruḫsārından
Mihr pertev-zededür rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [meh-i nev,]*

meh-i peyker: *Nurlu, ay yüzlü. Yüzü ay gibi parlak ve güzel olan.*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
Dil-berler içre ol **meh-i peyker** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [meh-i peyker,]*

meh-i temmūzda: *Temmuz ayı.*

Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 11). [meh-i temmūzda, -da]*

meh-peyker: *Ay II Sevgili, dilber.*

Bu şeb baḫş itdi tār-ı zülf o **meh-peyker** ḫuşūşında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [meh-peyker,]*

meh-rū: *Ay gibi güzel parlak yüz. II Ay yüzlü sevgili.*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu'le-i mihrüñle ey **meh-rū**
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [meh-rū,]*

mehtāb: *Ay ışığı.*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta'bīr ider **mehtāb**
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı 'anberīn tanẓīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [mehtāb,]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta'bīr ider **mehtāb**
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı 'anberīn tanẓīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [mehtāb,]*

Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi şayda
İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [mehtāb,]*

Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla 'uşşāḳuñ
Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taşvīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [mehtāb,]*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş'al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [mehtāb,]*

Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü'd-dīn-i Kübrādur
Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [mehtāb,]*

Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi ta'tīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 14). [mehtāb,]*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk ile her şeb
Nikātı nüsḫa-i tenvīrini taṣṭīr ider **mehtāb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [mehtāb,]*

Pür-encüm levḥa-i zerrîne sîmîn kilk ile her şeb
Nikâtı nüsḫa-i tenvîrini tasṭîr ider **mehtâb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [mehtâb,]*

Pür-encüm levḥa-i zerrîne sîmîn kilk ile her şeb
Nikâtı nüsḫa-i tenvîrini tasṭîr ider **mehtâb** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [mehtâb,]*

meh-tâb: *Ay aydınlığı, ay ışığı.*

Olan ḫamyâze-rîz ḥasret-i bedr-i cemâlüñle
Şeb-i hecrinde rü'yâda daḫı **meh-tâbdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [meh-tâbdan, -dan]*

Meh-tâba düşüp şevk ü ṣafâmuz yine Ḫâliş
Bedr-i mehi nev-hâle ile dâ'irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [meh-tâba, -a]*

Meh-i ḥüsninde hâle yâ seḥâb-endûd-ı ḥicrândur
Cemâl-i bedr-i yâre sâye-i **meh-tâbdur** perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [meh-tâbdur, -dur]*

mehveş: *Ay gibi güzel, sevgili.*

Sipihr-i feyże **mehveş** nûr u ferdûr ḫalḳa-i tevḥîd
Gülistân-ı cemâle verd-i terdûr ḫalḳa-i tevḥîd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [mehveş,]*

Ḥayfâ ki çeşm-i dil olalı dûş o **mehveşe**
Ey mihr-i şu'le-sûz-ı cihân düşdüm âteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [mehveşe, -e]*

meke': *Hile.*

Yeme şunmaz ne 'aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
'Âşıḳânuñ **Meke'sinde** ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [meke'sinde, -si, -n, -de]*

mekteb: *Okul.*

Ṭıfl iken **mektebde** leb gül-nârsın bildüm seni
Gül-'iẕârı ġonca-i gülzârsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [mektebde, -de]*

mektûb: *Yazılı, yazılmış.*

Beñzedüp sîmîn-ber-i yâri ḫaṭâyî ḳâġıda
Jâj-ḫâ **mektûb-ı** bî-elḳâba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 14). [mektûb-ı, -ı]*

melâhat: *Güzellik.*

Bu nev-ḫaṭ çār mıṣra‘la **melāḥat** resmini Ḥāliṣ
Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [melāḥat,]*

Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı **melāḥat** görinmedi
Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [melāḥat,]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü **melāḥat** be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [melāḥat,]*

Sende varken o **melāḥat** bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [melāḥat,]*

Ṣabāhü’l-ḫayr pīşān-ı **melāḥat** hīç göz açdurmaz
Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [melāḥat,]*

Evvelleri mānend-i ḫarīr idi ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı **melāḥat** tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [melāḥat,]*

Açıldı baḫṣ-i fenn-i beyān-ı **melāḥati**
Çoḳ ḳīl ü ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [melāḥati, -i]*

Ġażab o şūḫa **melāḥatle** ḥüsn ü ān getürür
Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [melāḥatle, -le]*

Sulṭān-ı ‘işve ḥüsn-i **melāḥat-ger** aydur
Baḳ tīr-i nāzişe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [melāḥat-ger,]*

melāḥat-ṭırāz: *Güzellik donatan.*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
Serīr-i ḥüsn-i **melāḥat-ṭırāza** ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [melāḥat-ṭırāza, -a]*

melāḥat-yāb: *Yüz güzelliği.*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur perçem
Livā-yı şīve zer-tār-ı **melāḥat-yābdur** perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [melāḥat-yābdur, -dur]*

melek: *Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.*

Zā’irān-ı ḥarem-i türbesidür ḥūr u **melek**
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [melek,]*

me’lūf: *Ülfet etmiş, alışmış, alışık.*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile **me’lūf** olmış
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [me’lūf,]*

memhūrī: *Mühür.*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
Çalınmadı ismüñ hele mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [memhūrī-i, -i]*

me’mūn: *Abbasi halifesi.*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan **me’mūn**
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [me’mūn,]*

memzūc: *Karışık, sulu şarap.*

Rīze-hā-yı ‘anberi **memzūc-ı** müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [memzūc-ı, -ı]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle **memzūc** āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [memzūc,]*

men: *Teklik birinci kişi zamiri, ben.*

Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı **men**
Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [men,]*

mengūş: *Küpe.*

Degme elmāsları zīver-i **mengūş** itmez
Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 21). [mengūş,]*

merām: *Arzu, istek, maksat.*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler
Mezra‘-ı neyl-i **merām** olmaz piristūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [merām,]*

merdüm: *Göz bebeği.*

Amān ey dīde pāy-ı **merdüm-i** çeşmine yüz sürme
Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5).*
[merdüm-i, --i]

merdümān: *İnsanlar, adamlar.*

Ey **merdümān-ı** ḫāme-i müyīn-ṭırāz-ı çeşm
Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 9).*
[merdümān-ı, -ı]

Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi olsam daḫı
Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9).*
[merdümān-ı, -ı]

merdümek-i çeşm: *Göz bebeği.*

Ḫam-geşte miyān **merdümek-i çeşm** çü ḫalḳa
Çeşmüm göremez zülfīni ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 9).*
[merdümek-i çeşm,]

Pāpūşını ḳaldırmadadur **merdümek-i çeşm**
Cānān olamaz ḫiẕmeti çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 15).*
[merdümek-i çeşm,]

İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey nūr
Şīşede **merdüm-i çeşm** oldı perīveş maḥṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 2).*
[merdüm-i çeşm,]

Ṭāli‘-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından mıdur
Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 4).*
[merdüm-i çeşm,]

Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15).*
[merdüm-i çeşm,]

Müdām **merdüm-i çeşm** oldı reft ü rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9).*
[merdüm-i çeşm,]

Müdām **merdüm-i çeşm** oldı reft ü rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9).*
[merdüm-i çeşm,]

Neẕẕāre itse **merdüm-i çeşmi** ta‘abbüsi
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 7).*
[merdüm-i çeşmi, -i]

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı hilāl-i ‘īdi
Yaḳ ışur **merdüm-i çeşmine** ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 12).*
[merdüm-i çeşmine, -i, -n, -e]

merġūle: *Kıvrım, büklüm.*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı **merġūlesin** görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [merġūlesin,]*

merḥamet: *Acıma, merhamet etme, şefkat gösterme.*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn saña
Gelmez mi ẕerre **merḥamet** ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [merḥamet,]*

merhem-zede: *Merheme bağımlı.*

Merhem-zededür ‘āṣıḳa dīnār-ı maḥabbet
Ḳāl eylemeden sikke keser nār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [merhem-zededür, -dür]*

merkezveş: *Merkez, belirli bir yerin ortası.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat resm ider gūyā
Cenāb-ı ḳutba **merkezveş** maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 16). [merkezveş,]*

mesā’il: *Meseleler.*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli **mesā’ilden** ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [mesā’ilden, -den]*

meş‘al: *Meşale.*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine **meş‘al** be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [meş‘al,]*

meşām: *Burun, koku alacak yer.*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler **meşām-ı** dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [meşām-ı,]*

Çāk itdi **meşām-ı** dil-i nālān-ı hezārı
Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [meşām-ı, -ı]*

Me’āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr idelüm
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [meşāma, -a]*

Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
Me **Meşām-ı** gīsuvān-ı encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 14). [meşām-ı, --ı]*

‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [mesām-ı,]*

meşām-ı dilde: *Gönül burnu, gönül.*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi ḳor bād-ı şabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [meşām-ı dilde, -de]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḥayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler **meşām-ı dile** müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [meşām-ı dile, -e]*

mesbūḳ: *Sebk edilmiş, geçilmiş, başkalarından geri kalmış, arkada bırakılmış.*

Olan **mesbūḳ-ı** fen-i şoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [mesbūḳ-ı, -ı]*

mescid: *Mescit, cami, namaz kılacak yer.*

Ne **mescide** gelür ü ne mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [mescide, -e]*

Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn bu **mescidüñ** ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [mescidüñ, -üñ]*

mesfūr: *Adı geçen.*

Olan mesbūḳ-ı fen-i şoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i **mesfūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [mesfūr,]*

meşhed: *Birinin şehit olduğu yer, mahall-i şehâdet, medfen-i şehîd: meşhed-i pâk-i cenâb-ı Haydar.*

‘Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki tīġ-i **meşhed-i** raḥmet eserdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [meşhed-i,]*

meşk: *Öğrenmek için yapılan ders, tâlim, çalışma, alıştırma.*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş **meşḳ-i ḍarb**
Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [meşḳ-i, -i]*

Buña Nābī Belīġ ü Nā'ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
İder **meşḳ-i** süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [meşḳ-i, -i]*

meşk ider: *Alışmak veya öğrenmek için çalışmak.*

Ḫāme Ḫāliṣ **meşḳ ider** ṭūṭī gibi tanẓīrde
Cevher-i ṭab'-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [meşḳ ider, -er]*

meşk-i: *El alıştırması.*

Sā'id-i fitneyle **meşḳ-i** çūb ider ol şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [meşḳ-i,]*

meslah: *Hayvan kesim yeri, mezbaha.*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i **meslaḫa** ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [meslaḫa, -a]*

mesned-i ḫüsninden: *Güzellik makamı.*

Ḫaṭ geldi daḫı **mesned-i ḫüsninden** inmedi
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [mesned-i ḫüsninden, -i, -n, -den]*

meşreb: *Yaratılış, huy, tabiat.*

Bu mümsik **meşrebi** ta'yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [meşrebi, -i]*

Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
Nūş-ı zehr-āblaruñ **meşrebidür** rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [meşrebidür, -i, -dür]*

Zāhid ile bu **meşreb-i** rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [meşreb-i, --i]*

mest: *Sarhoş, kendinden geçmek.*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
Nigāh-ı **mest-i** nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [mest-i, -i]*

Şarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende nergisi seyr ile **mest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [mest,]*

Der-āġūş itmeden āyīne ʻaks-i sīne-i yāri
Olursam **mest-i** bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [mest-i, -i]*

Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey **mest-i** nāz
Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ʻayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [mest-i, -i]*

Leblebici ṭıflınuñ laʻliyle **mest** olmaḳda dil
Ḥāliṣā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [mest,]*

O ġonca-fem ne demde açılur şaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i **mest-i** nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [mest-i, -i]*

Şarāb-ı naḫvet ile **mest-i** nāz iken cānān
Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [mest-i, -i]*

mestān: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḥāliş
Naʻrelerle adı var mey-kedenüñ **mestānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 18). [mestānuñ, -uñ]*

mestāneye: *Kendinden geçmiş,aklı başında olmayan,sarhoş.*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [mestāneye, -y, -e]*

mest-i dil-siyeh: *Kara gönüllü sarhoş.*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş ülfete
O **mest-i dil-siyeh** Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [mest-i dil-siyeh,]*

mest-i ḫābdur: *Uyku sarhoşu.*

O çār-erkān-ı yāri hedme **mest-i ḫābdur** bāʻiş
Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur bāʻiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [mest-i ḫābdur, -dur]*

mesṭūr: *Örtülü, kapalı, gizli, saklı.*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama sīnede Ḫāliş
Çalınmadı ismüñ hele **mesṭūr-ı** defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [mesṭūr-ı, -ı]*

metānet: *Dayanıklılık, sağlamlık II gayret, çaba.*

Ceẕb-i ta‘affünāt ile bulmış **metāneti**
Enf-i raḳīb lehcede ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [metāneti, -i]*

mevālī-zāde: *Efendiler LL Azad edilmiş köleler.*

Bilād-ı rābi‘ası çār-şūret-i ḫaṭ ile
Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma **mevālī-zādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 14). [mevālī-zādemüzi,]*

mevc: *Dalga.*

Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup **mevcine** dūd-ı āhum
‘Āḳıbet itdi dilüm silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 11). [mevcine, -i, -n, -e]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı **mevc-i** ıżṭırāb-ālūd
Dil-i şafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [mevc-i, --i]*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde **mevc-i** cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [mevc-i, --i]*

İderse **mevc-i** yüm-i çeşm-i ‘andelīb ḫurūş
Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [mevc-i, --i]*

Sīm-āb-ı **mevc** berg-i gül-i naḳş-ı ‘ārıżuñ
Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [mevc,]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O **mevc-i** naḳş-ı ḫaşīrdür hemān maşīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [mevc-i, --i]*

mevc-āver: *Dalgalanmak.*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 11). [mevc-āver,]*

mevce: *Dalga.*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [mevce-i, -i]*

Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
Ḫayāl-i çīn-i zülfüñ **mevce-i** girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [mevce-i, -i]*

Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
Dil-i nā-rāmı çekmiş **mevce-i** zencīre cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [mevce-i,]*

mevc-i āb: *Su dalgası.*

Fenā-yı rūzgārı **mevc-i āb** ile idüp tasṭīr
Vefāsı neş'e-i yek-laḥẓadur bu 'ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [mevc-i āb,]*

mevc-i pīçiş-i zülfindeki: *Kıvrımlı, dalgalı saç lülesi.*

Rubūde itmege kāh-ı vücūdı cezbe-i ḥüsnüñ
O **mevc-i pīçiş-i zülfindeki** girdābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [mevc-i pīçiş-i zülfindeki, -i, -n, -de, -ki]*

mevc-i yem-i hüner: *Hüner denizinin dalgası (Övgü bağlamında).*

Telāṭum itmede **mevc-i yem-i hüner** Ḫāliş
Kenārı lücce-i deryā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 9). [mevc-i yem-i hüner,]*

meveddet: *Sevme, sevgi, muhabbet.*

Felekde ḫāhiş-i neyl-i **meveddet** böyledür Ḫāliş
Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat 'adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 17). [meveddet,]*

mevhibe-zā: *İhsan. Sevgi. Hediye.*

Zā'ırān-ı ḥarem-i türbesidür ḫūr u melek
Himmet-i **mevhibe-zādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 16). [mevhibe-zādur, -dur]*

mevlā: *Allah.*

Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend idüp
Ḫāliş virür murādını **mevlā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 22). [mevlā-yı,]*

mevsim: *Senenin dört kısmından her biri.*

Olursa **mevsim-i** vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 15). [mevsim-i, -i]*

mevsim-i tehniye: *Kutlama mevsimi.*

Mā-ḥaṣal mīrüm olup manṣıb-ı muḫliṣle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliṣ olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 26). [mevsim-i tehniye,]*

mey: *Şarap.*

Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına
Bezm-i **meyde** yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [meyde, -de]*

Tāb-ı **meyle** reng-i zībālar gelür ruḫsārına
Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [meyle, -le]*

Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [meye, -e]*

Kimisi gerdiş-i **mey** kimi ḫalḳa-i tevḥīd
Felek bu çarḫı daḫı çoḳ zamān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [mey,]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre **mey** sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [mey,]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i **mey-i** nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [mey-i, --i]*

Görüp **mey-i** ruḫ-ı rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı ‘iẕār ile āfītāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [mey-i, --i]*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i **mey-i** gül-gūn
Ṭutar ṣahbā gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [mey-i, --i]*

mey içerken: *Şarap içmek, içki içmek.*

Baḳma her ḫāline Ḫāliṣ **mey içerken** cānān
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 11). [mey içerken, -er, -ken]*

mey-āşām: *Şarap içen.*

Mey-āṣām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
Zifāf it ḳanberi bintü'l-'ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [mey-āṣām,]*

meydan: *Geniş yer, açıklık, saha II âlem.*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu **meydānda** Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [meydānda, -da]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi **meydānda** mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [meydānda, -da]*

meydān-ı belāġatde: *Sözün etkili söylendiği yer.*

Cenāb-ı Sābite tanẓīre **meydān-ı belāġatde**
Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 13). [meydān-ı belāġatde, -de]*

mey-fürūş: *Meyhaneci.*

Neşve bintü'l-'inebi tā ki olaldan dāmād
Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [mey-fürūş-ı, -ı]*

mey-hāne: *İçki içilen yer.*

Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i nāz
Āferīn **mey-ḫānenüñ** ser-ḫīşına 'ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [mey-ḫānenüñ, -nüñ]*

Ne mescide gelür ü ne **mey-ḫāneye** gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā ne şudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [mey-ḫāneye, -y, -e]*

Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i **meyḫāneden** ġaraż
Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [meyḫāneden, -den]*

mey-i: *Şarap, bade.*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış **mey-i** ser-mest-i nāz
Ḫāliṣā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [mey-i,]*

mey-i gül-fāmsuz: *Gül renkli şarap.*

La'l-i nāb-ı cāẕibüñ olmış **mey-i gül-fāmsuz**
Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [mey-i gül-fāmsuz, -suz]*

mey-i gül-gūn: *Gül renkli şarap.*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [mey-i gül-gūn,]*

Al ḫayāle **mey-i gül-gūn** ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [mey-i gül-gūn,]*

mey-i gül-gūn: *Gül renkli, kırmızı şarap (yüz bağlamında).*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [mey-i gül-gūn,]*

mey-i ülfet: *Hemhal olma şarabı.*

Laḥza hem-bezm-i **mey-i ülfet** iken meclisde
Geh olur dāfi‘a-ı ṣıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [mey-i ülfet,]*

meyil itdi: *Meyletmek, yönelmek.*

Ṭabī‘at daḫı **meyil itdi** nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 13). [meyil itdi, -di]*

mey-kede: *Meyhane.*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḫāliṣ
Na‘relerle adı var **mey-kedenüñ** mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 18). [mey-kedenüñ, -n, -üñ]*

meykede-i nāzişden: *Cilve meyhanesi LL Sevgilinin mekanı.*

Dil siyeh-mest gelüp **meykede-i nāzişden**
Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [meykede-i nāzişden, -den]*

mey-keşān: *Şarap içenler.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña rāci‘dür
Çıḳup kürsīde vā‘iẓ **mey-keşāna** bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [mey-keşāna, -a]*

Ne dem ki bezm-i meyi **mey-keşān** çeker çevirür
O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [mey-keşān,]*

meyl: *Meyil, yönelme.*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ **meyli** ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [meyli, -i]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı **meyle** la‘l-gūnından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [meyle, -e]*

O tengī-i dehenüñ **meyli** ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [meyli, -i]*

mezāḳından: *Zevk, tat.*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
O şūḫuñ va‘d-i vuṣlat pek nümāyāndur **meẕāḳından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [meẕāḳından,]*

mezheb: *Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri ll. Yol, usül.*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü **meẕhebinde** pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [meẕhebinde, -i, -n, -de]*

mezra‘: *Tarla.*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler
Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [mezra‘-ı, -ı]*

mezra‘a: *Tarıma elverişli, ekilip dikilecek toprak, geniş tarım arâzisi.*

Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme sevri
Ḥāżır bulınur **mezra‘ada** belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 12). [mezra‘ada, -da]*

mi: *Soru eki.*

Şordı namāzsız **mı** diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [mı,]*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet **midür**
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [midür, -dür]*

Biz görmedik **mi** ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
Feryādı ‘andelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [mi,]*

Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
Olmaz **mısın** ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 12). [mısın, -sın]*

Hemān gülde **mi** tertīb bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [mi,]*

Perī **midür** o mehüñ ṣūreti ḫayālümde
Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [midür, -dür]*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur **mı** dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [mı,]*

Fikr ü endīşe durur **mı** diyü sīnemde baḳup
Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [mı,]*

Ṭāli‘-i vārūne **mi** baḫt-ı siyāhından mıdur
Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [mi,]*

Ṭāli‘-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından **mıdur**
Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [mıdur, -dur]*

Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ **mı** olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [mı,]*

Ḫācet **mi** ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele re’y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [mi,]*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb var **mıdur** çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [mıdur, -dur]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ **midür** nedür kemerüñ
Miyānına nice bel bağlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [midür, -dür]*

Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
Çeşm-i deryāya gelür **mi** Ḫāliṣā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [mi,]*

‘Aceb **mi** tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫāliṣden
Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [mi,]*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi
Nebāt olur **mı** elezz sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [mı,]*

Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur **mı** muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [mı,]*

‘Anber **midür** bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
Ṣordum o ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [midür, -dür]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda **mıdur**
Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [mıdur, -dur]*

Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer **mi** Ḫāliṣā
Ṣūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [mi,]*

Reg-i āb-ı güher **mi** la‘li yoḫsa reng-i meyden **mi**
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [mi,]*

Reg-i āb-ı güher **mi** la‘li yoḫsa reng-i meyden **mi**
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [mi,]*

Ṣu‘ā‘-ı zer **midür** derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [midür, -dür]*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār
Hele meftūnı olmaz var **mıdur** dil-ber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [mıdur, -dur]*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i ṣāfından **mı** nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [mı,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi **mi** baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [mi,]*

Teşbīh olur **mı** gülşen içinde bu nergise
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [mı,]*

Güş itmedüñ **mi** nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
Ey ġonca gülşen içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [mi,]*

Neşve-i meyden **mi** reng-i būseden **mi** gül-‘iẕār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [mi,]*

Neşve-i meyden **mi** reng-i būseden **mi** gül-‘iẕār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [mi,]*

‘Aceb **mi** kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eserdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 19). [mi,]*

Şeb-i zülfi yine iḥyāda **mı** Ḫāliş beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 13). [mı,]*

Ḳavs-i ebrūdan **mı** ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [mı,]*

Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i ma‘nī
Olur **mı** bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş‘ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [mı,]*

Dilde şafvet **mi** ḳodı zülf-i seḥāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [mi,]*

Görür **mi** şehvet ile duḫter-i rezi ‘ayyāş
Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [mi,]*

Bintü’l-‘inebcigüñ başı **mı** çıḳdı bacadan
İnbīḳ-i ḥacr-ı terbiyede dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 9). [mı,]*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye bir dem **mi** olur sāġar-ı Cem’süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [mi,]*

Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli yoḳ **mı** ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [mı,]*

Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher **midür**
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 13). [midür, -dür]*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
Efendi çoḳ **mı** bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [mı,]*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn saña
Gelmez **mi** ẕerre merḥamet ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [mi,]*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül **mi** ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [mi,]*

Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete dizgin **mi** girer
Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [mi,]*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet **mi** ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür şīrāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 13). [mi,]*

Ḥoḳḳa-i dür **mi** ya bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 13). [mi,]*

Sikkeye gelmez **mi** bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş’i yek-pāre ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [mi,]*

Baḫt-ı siyehümden **mi** bu kec-vaż’ı sipihrüñ
Bir gün idemem re’yümi taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [mi,]*

Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān
Yāruñ ‘aceb engüşti **mi** zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [mi,]*

Reh-güzār-ı Ḥaḳ **mıdur** yā rāh-ı cānān mı ʻaceb
Dest-i aʻmāda ʻaṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [mıdur, -dur]*

Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān **mı** ʻaceb
Dest-i aʻmāda ʻaṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [mı,]*

micmer: *Buhurdanlık.*

Me'āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü żamīr idelüm
Meşāma **micmer-i** dil-sūziş-i ʻabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [micmer-i,]*

micmer-fürūz: *İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı.*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna taʻẓīm itme lāzımdur
Dil-i **micmer-fürūz** ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [micmer-fürūz,]*

micmer-i dil: *Gönül buhurdanlığı.*

Rīze-hā-yı ʻanberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [micmer-i dil,]*

midād: *Mürekkep, yazı mürekkebi.*

Ter dimāġ eyledi terṭīb **midād-ı** ḫāme
Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [midād-ı, -ı]*

Gel ey **midād** çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ʻarūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [midād,]*

mihr: *Güneş, şems, âfitâb.*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı **mihr-i** ʻālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [mihr-i, -i]*

İrtifāʻ-ı ḳadridür **mihrüñ** seḥer rū-māl ile
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [mihrüñ, -üñ]*

Ṣaḳın fāş itme **mihrüñ** ol hilāl-i ġurre-i nāza
İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [mihrüñ, -üñ]*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān **mihr** ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [mihr,]*

Bulursam irtifā‘ı pertev-i **mihr-i** ‘iẕāruñla
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 11). [mihr-i, -i]*

Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir **mihr-i** müşa‘şa‘
Ol rütbe eşi‘ayla durur ḥāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [mihr-i, -i]*

Besler seḥāb-ı eşkle **mihr** ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [mihr,]*

Geh ider bīnāları **mihr-i** süḫan revnaḳ-şiken
Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā’-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [mihr-i,]*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı ruḫsārından
Mihr pertev-zededür rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [mihr,]*

Bu **mihr** ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [mihr,]*

Ḥayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
Ey **mihr-i** şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [mihr-i, -i]*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan şoñra
Naẓar mir’āte olmaz **mihr-i** pür-envārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [mihr-i, -i]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā **mihr-i** pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [mihr-i, -i]*

Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuṣūṣında
Nedür ol zīver āyā **mihr-i** pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [mihr-i, -i]*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o **mihre** ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [mihre, -e]*

Pertevüñ **mihr-i** süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [mihr-i,]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne **mihr-i** pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [mihr-i,]*

Żiyā-yı **mihri** temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı şoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [mihri, -i]*

mihr: *Güneş.*

Şu‘le-i **mihr-i** cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
Nükte-senc-i şu‘arā tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [mihr-i, --i]*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ **mihr-i** süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [mihr-i, --i]*

O şūḫuñ **mihr-i** pertev-sūzı sārī rub‘-ı meskūna
Dil-i ‘uşşāḳı gūyā fażl-ı dā’ırdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [mihr-i, -i]*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol **mihr-i** pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [mihr-i, -i]*

Düşerdi berg-i ‘iẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
Rubūde eylese **mihrüñ** dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [mihrüñ, -üñ]*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i **mihrüñle** ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [mihrüñle, -üñ, -le]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ **mihr** ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [mihr,]*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
O **mihri** seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [mihri, -i]*

Zerrīn ḳumāş o **mihre** ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [mihre, -e]*

mihr ü vefādan: *Sevgi ve dostluk.*

Ṣadāḳatse murāduñ Ḫālişā bu dehr-i fānīde
Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan **mihr ü vefādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 16). [mihr ü vefādan, -dan]*

miḥrāb: *Cami ve mescitlerin kıble tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer.*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi **miḥrābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [miḥrābdan, -dan]*

Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i **miḥrābdan** yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [miḥrābdan, -dan]*

Herkes perestiş itmede **miḥrāb-ı** nāzişe
Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [miḥrāb-ı,]*

miḥrāb-ı dü ebrūya: *Sevgilinin kemer şeklindeki kaşları ve kaşların arasında kalan kısım.*

Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 14). [miḥrāb-ı dü ebrūya, -ya]*

mihr-i ‘ālem-tābdan: *Dünyayı aydınlatan güneş.*

Şehā şevḳ-i ‘iẕāruñ **mihr-i ‘ālem-tābdan** yanmış
Fürūġ-ı şem‘-i ‘ışḳum şu‘le-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [mihr-i ‘ālem-tābdan, -dan]*

mihr-i ‘āşık: *Aşığın sevgisi.*

Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [mihr-i ‘āşıḳ,]*

mihr-i cihān: *Cihan, dünya güneşi.*

O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
Ṭolanur üstüme ol **mihr-i cihān** dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [mihr-i cihān,]*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī **mihr-i cihān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [mihr-i cihān,]*

mihr-i enverüñ: *Parlak güneş.*

Şu‘le-i elmāsveş zīb ü ferüñ parlar geçer
Ġırre itme ḥüsne **mihr-i enverüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [mihr-i enverüñ, -üñ]*

mihr-i münīr: *Parlak güneş.*

Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey **mihr-i münīr**
Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [mihr-i münīr,]*

mihr-i nūr-ı ṣubḥ: *Sabah nurunun güneşi.*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol **mihr-i nūr-ı şubḥ** u şafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [mihr-i nūr-ı şubḥ,]*

mihr-i zer-tār-ı melāḥat: *Yüz güzelliği altından olan güneş (Beyitte, sevgilinin yüz güzelliği güneşe benzetilmiştir).*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [mihr-i zer-tār-ı melāḥat,]*

miksīr: *Çok söyleyici, geveze.*

Öyle **miksīr** degüldür yine şimdi vā'iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [miksīr,]*

mīl-i müje: *Kirpik mili.*

Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
Gözet **mīl-i müje** sevdā-yı enẓārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [mīl-i müje,]*

mīl-i sürme: *Göze sürme çekecek âlet.*

Ḫayli dem rū-mālsin ey **mīl-i sürme** çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [mīl-i sürme,]*

mi'mār: *İmar eden,yapan.*

Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe **mi'mār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [mi'mār,]*

mīnā: *Şişe.*

O la'l-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur buluşur
O cām-ı neşve-i **mīnā** arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [mīnā,]*

Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür
Elmās-tırāş-ı sāġar-ı Cemdür şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [mīnāda, -da]*

Āġāz-ı būs idince uṣūl ile Ḫāliṣā
Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 18). [mīnāda, -da]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [mīnā-yı, --yı]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [mīnā-yı, --yı]*

Mīnā bezimde gūşını penbeyle ḥıfẓ ider
Ḫāliş işitmesün ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 11). [mīnā,]*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü **mīnā** sāġar-ı şahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [mīnā,]*

Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
Ki bilmem kilk ile **mīnā** gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [mīnā,]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
‘Aceb ḫayretdeyüm **mīnā** ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [mīnā,]*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [mīnā,]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi **mīnā** ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [mīnā,]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i **mīnā** ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [mīnā,]*

Bezim de ‘aks-i ‘iẓāruñ görince **mīnāda**
Dimiş ki Ḫāliṣe gör naḫl-i erġuvān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [mīnāda, -da]*
mīnā: *Şarap şişesi, kadeh.*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı **mīnāda** pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7).* *[mīnāda, -da]*

Yetiş şābūn neş’e ile ḥabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā **mīnā-yı** terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [mīnā-yı, --yı]*

Destinde ġonca şanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
Şundı şarāb-ı gül ile **mīnā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 14). [mīnā-yı, --yı]*

Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng ile **mīnāda** gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [mīnāda, -da]*

mīnāb: *Parlaklık (?).*

Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur bā‘iş
Hemān reng-i ḥacālet ‘ārıża **mīnābdur** bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [mīnābdur, -dur]*

mīnā-gerden: *Şişe,cam, sırça (beyitte şarap şişesi yapma bağlamında kullanılmaktadır).*

Ḫāli seyr it gör bu āteş-reng-i **mīnā-gerdeni**
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [mīnā-gerdeni, -i]*

minber: *Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ **minber-i** yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [minber-i, -i]*

minḳār: *Taşçı kalemi. Taş yontmaya mahsus kalem.*

Şeker-ḫand olmada elfāẓ-ı ma‘nī nükte bulduḳça
Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat **minḳāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [minḳāre, -e]*

mīr: *Baş, başkan.*

A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ **mīr-i** zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [mīr-i, --i]*

Mā-ḥaṣal **mīrüm** olup manşıb-ı muḫlişle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 25). [mīrüm, -üm]*

mīrān: *Beyler.*

Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde o **mīrān** henūz
İdemez ‘āşıḳına def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [mīrān,]*

mir’āt: *Ayna.*

O bir **mir’āt-i** bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḥayretdür
Be-ġāyet pür-‘iber naḳş-ı şüverdür ḥalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [mir’āt-i, -i]*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan şoñra
Naẓar **mir’āte** olmaz mihr-i pür-envārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [mir’āte, -e]*

‘Aceb **mir’āt-ı** bī-sīm-ābdur āyīne-i ḥulyā
Teb-i bī-tāb-ı ḥayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 15). [mir’āt-ı, --ı]*

mir‘at-i dile: *Gönül aynası.*

Oldı **mir‘at-i dile** endām-ı cānān āşinā
‘Aks-i yār ile ḥayālüm oldı pinhān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [mir‘at-i dile, -e]*

misāl: *Benzer.*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem **miṣāl**
Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [miṣāl,]*

Nigāh-ı germ ile ruḥsār-ı tāb-nākında
Miṣāl-i şeb-nem-i dürr-i ‘Aden tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [miṣāl-i, -i]*

O şūḫ sübḥayı ra‘nā deler ṭaḳar geçirür
Miṣāl-i cevher-i a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [miṣāl-i,]*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [miṣāl-i, -i]*

misḳab: *Matkap.*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ **miṣḳab-ı** enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [miṣḳab-ı, -ı]*

mısra‘: *Mısra, dize.*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki **mışra‘** ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [mışra‘,]*

Çār-ebrūları gūyā ki murabba‘ **mısra‘**
ḫaṭṭ ına maṭla‘-ı eş‘ār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [mısra‘,]*

mışra’-ı ber-ceste: *En kuvvetli, en güzel olan mısra.*

Ebrūları dü **mışra'-ı ber-ceste** restedür

Levḥ-i ḥüsün keşīdesi ḥarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [mışra'-ı ber-ceste,]*

Erbāb-ı fende ḳalmasa ma'nā-yı ebruvān

Hem-çün kepāde **mışra'-ı ber-cestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [mışra'-ı ber-cestedür, -dür]*

mışra'-ı çār-ı: *Dört mısra.*

Ḥācet mi ḳaldı **mışra'-ı çār-ı** tedebbüre

Ben bildigüm budur hele re'y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [mışra'-ı çār-ı, -ı]*

mīve: *Meyve.*

Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār

Ḳomaz bir **mīve** bāġ-ı 'işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 14). [mīve,]*

miyān: *Bel.*

Şeh-nāz ider 'uşşāḳa düşen būselik itmek

Şarmaḳ o **miyānı** tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [miyānı, -ı]*

miyān: *Ortada.*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile

O būs-ı la'l ü **miyānuñ** nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [miyānuñ, -uñ]*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her şeb

Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [miyān-ı, -ı]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş

Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [miyān-ı, -ı]*

Maḫmūrī-i ser-mest-i **miyān** pāçeye ḳāni'

Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [miyān,]*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı **miyānı** itmede taḳlīd

Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [miyānı, -ı]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ

Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [miyānına, -ı, -n, -a]*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [miyān,]*

Vaṣf-ı ma‘nīde olur nükte-i ḫam-keşte **miyān**
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [miyān,]*

Ḫam-geşte **miyān** merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
Çeşmüm göremez zülfini ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 9). [miyān,]*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳāni‘
Yārile **miyānumda** ṣu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [miyānumda, -umda]*

miyān-best: *Bel bağlamış, hemen işe hazır.*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [miyān-best-i, -i]*

miyān-beste: *Bel bağlamış, hemen işe hazır.*

Nühüfte māye **miyān-beste-i** nevā-yı emel
Ne ġam naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [miyān-beste-i, -i]*

Çār-mışra‘la **miyān-beste** nevā bu ṭavr ile
Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [miyān-beste,]*

miyān-beste-i zencīre: *Zincire bel bağlamak.*

Āġāz iderek yāri ḥüseynīye çıḳarduñ
Āġūşı **miyān-beste-i zencīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [miyān-beste-i zencīre, -e]*

mīzāb: *Oluk.*

Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya **mīzābdur** bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 16). [mīzābdur, -dur]*

‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir **mīzābdur** perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [mīzābdur, -dur]*

Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
Seyl-i eşk-i ḥasretüm **mīzāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [mīzāba, -a]*

Mīzābıdur ḥarīmine ey Ka'be-i ḥasen
Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [mīzābıdur, -ı, -dur]*

Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem **mīzābdan** ḳalmaz
Ḥayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [mīzābdan, -dan]*

mizāc: *Tabiat, huy, tıynet, yaratılış.*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi la'l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [mizāc-ı, -ı]*

mıżrāb: *Telli sazları çalmakta kullanılan küçük alet, tezene II tırnak.*

Gehī düzd-i ḥayālüm kūy-ı dil-dārı çalar çarpar
Gehī **mıżrāb-ı** müşt-sīne-i şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [mıżrāb-ı, -ı]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması **mıżrāb-ı** tīşeyle
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [mıżrāb-ı, -ı]*

Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
Ke's-i ṭanbūrda **mıżrāb** ile tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [mıżrāb, -da]*

Bir naġme içün ḥayli ḥırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile **mıżrāb** ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [mıżrāb,]*

mū: *Saç.*

Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i 'uşşāḳ
İder her **mū** gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [mū,]*

mū-be-mū: *Büyük bir dikkatle, inceden inceye, bir bir, tek tek.*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan **mū-be-mū** her şeb
Ḥayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [mū-be-mū,]*

mū-be-mūlarla: *Tel tel, inceden inceye.*

Miyān-ı ḥaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs **mū-be-mūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [mū-be-mūlarla,]*

mu‘ciz-beyān: *Mucizeler söyleyen.*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliş gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i **mu‘ciz-beyānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 12). [mu‘ciz-beyānum, -um]*

müdāhane: *Dalkavukluk, iki yüzlülük.*

Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i va‘d-i viṣāl
Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [müdāhaneyle, -y, -le]*

müdāhinden: *Dalkavuk, birisini yalandan öven.*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı **müdāhinden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [müdāhinden,]*

müdām: *Her zaman, daima, devamlı ǁ şarap.*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ **müdām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [müdām,]*

Dāye-dār olmak içün şerbet-i la‘l ile **müdām**
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [müdām,]*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [müdām,]*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la‘lüñ **müdām**
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [müdām,]*

müdārā: *Yüze gülme.*

Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ tefāḫurı
Varken bu iḫtiḳān-ı **müdārā** devā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 12). [müdārā,]*

müddet: *Zaman, vakit.*

Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir ḫayli **müddet** cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [müddet,]*

müdebbir: *İş ve davranışlarının sonucunu inceden inceye düşünerek hareket eden, tedbirli ve ihtiyatlı davranan (kimse).*

Geh olur muḳbile sermāye-i ‘izzet şerbet
Gāh **müdebbirlere** cān-gāh-ı veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [müdebbirlere, -ler, -e]*

müdevverden: *Yuvarlak bir şekilde.*

‘İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḥammerden
Vücūd ı tā ser ü pā lü’lü’-i **müdevverden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [müdevverden,]*

müfīż: *Bereketlendirmek, feyizlendirmek, feyiz vermek.*

Leb-i cānında gerçi **müfīż** neş’e-i cārīdür
Şoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [müfīż,]*

müfsid-tek: *Bozucu, fesad eden.*

‘Arż-ı kālā idicek Yūsuf-ı ḥüsn-i ḫulḳuñ
Bīve-i **müfsid-tek** ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [müfsid-tek,]*

müfti: *Fetva veren.*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın **müftī-i** mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [müftī-i, --i]*

muġān: *Meyhaneci.*

Du‘ā idüp yine pīr-i **muġāna** ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [muġāna, -a]*

muġbeçe: *Hristiyan sevgili.*

Çār-rükn üzre żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey **muġbeçe** mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 12). [muġbeçe,]*

muġber: *Tozlanmış, lekelenmiş. II Kırgın, küskün, dargın.*

Muġberāsā Ḫāliṣā rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ
Pey-rev olmaḳ vādī-i Ṣābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 11). [muġberāsā, -āsā]*

muḥammerden: *Yoğrulmuş; özellikler, nitelikler birbirine karıştırılma.*

‘İẕārı farḳ idemem ben gül-i **muḥammerden**
Vücūd ı tā ser ü pā lü’lü’-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [muḥammerden,]*

muḥtāc: *Muhtaç, İhtiyacı olan.*

Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
Olur **muḥtāc** ehl-i ḫībre engüşter ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [muḥtāc,]*

muhteremdür: *Hürmet görmüş. İhtiram olunmuş. Kıymetli ve şerefli kimse. Saygıdeğer.*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber **muḥteremdür** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [muḥteremdür, -dür]*

müje: *Kirpik. II Sevgilinin kirpiği.*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i **müjeñ** bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [müjeñ, -ñ]*

Ziyāde çekme ḫadeng-i **müjeñ** kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [müjeñ, -ñ]*

müjgān: *Kirpikler.*

Bāzū-yı ġamz ile **müjgānuñ** idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [müjgānuñ, -uñ]*

Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü ‘āleme
Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [müjgān,]*

O çeşm-i sūzen-i **müjgāna** rişte-i emeli
Ḳumāş-ı ḫüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [müjgāna, -a]*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı **müjgānum** ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [müjgānum, -um]*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [müjgānları, -lar, -ı]*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [müjgānları, -lar, -ı]*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i **müjgānuñ**
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [müjgānuñ, -uñ]*

muḳābil: *Mukabele eden. Karşısında bulunan, karşı. Muhatab.*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [muḳābildür, -dür]*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze **muḳābil olamaz**
Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfi gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [muḳābil olamaz, -a, -maz]*

mukaddem: *Önce gelen, önceki, önce.*

ʻAṭāsı Ḫālişe taḳsīmden **muḳaddemdür**
Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 17). [muḳaddemdür, -dür]*

mukarrer: *Bildirilmiş, anlatılmış.*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı **muḳarrer** ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [muḳarrer,]*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne **muḳarrer** zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [muḳarrer,]*

mukattar: *İmbikten geçirilmiş, damıtılmış.*

Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı **muḳaṭṭar** gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [muḳaṭṭar,]*

mukbil: *Bahtı açık ve tâlihli, yüce mevki ve makamlara erişmiş olan.*

Geh olur **muḳbile** sermāye-i ʻizzet şerbet
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [muḳbile, -e]*

mükerrerden: *Sürekli, her daim.*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i **mükerrerden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [mükerrerden,]*

Bu iḥtişāmını dīvān-ı ḥaşre dek Ḫāliş
Girü bıraḳmadı destārını **mükevverden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [mükevverden,]*

mükteseb: *Kazanç.*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle mā'-i pīḫ
Dest-i ḥikmet ile her şu **müktesebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 12). [müktesebdür, -dür]*

mül: *Şarap.*

Dil-teşne ḫastedür **mül-i** la'l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [mül-i, -i]*

Dil-teşne ḫastedür **mül-i** la'l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [mül-i, -i]*

Gül ü **mül** āteş-i ter hem zebān-ı şu'le bir sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [mül,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle **mül** ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [mül,]*

Lebüñ **mül** idi gül-i **mül** femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [mül,]*

Lebüñ **mül** idi gül-i **mül** femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [mül,]*

mülaḳḳab: *Ar. Lakaplanmış, lakaplı; adlandırılan.*

Ḫavf-ı viṣāle reşk ile aġyār idüp nizā'
Oldı raḳīb-i ḫar o **mülaḳḳabla** iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [mülaḳḳabla, -la]*

mümāsil: *Benzer, eş.*

Gāhī semene geh güle geh 'ıṭra **mümāṯil**
Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı 'iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [mümāṯil,]*

mū-miyā: *İlaç.*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı **mū-miyādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 12). [mū-miyādan, -dan]*

mū-miyān: *İnce belli.*

Dilüñ kemerde degül çār-mışra‘a naẓarı
O **mū-miyānına** beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [mū-miyānına, -ı, -n, -a]*

Ḫayāl-i **mū-miyānuñ** tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [mū-miyānuñ, -uñ]*

Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
Ol **mū-miyāna** besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [mū-miyāna, -a]*

Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [mū-miyānuñ, -uñ]*

Ḫayāl-i **mū-miyānuñ** alamaz āġūş-ı ḫulyāya
Ol āfet va‘de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 11). [mū-miyānuñ, -uñ]*

mümkin: *Sonradan var olan, var olması için başka bir varlığa muhtaç olan.*

Ne **mümkin** pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī’ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [mümkin,]*

mümkün: *Olması, gerçekleşmesi imkan dahilinde olan.*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne **mümkün** ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [mümkün,]*

mümsik: *Cimri.*

Bu **mümsik** meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [mümsik,]*

mümtezic: *Kaynaşmış, iç içe olan.*

Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le **mümtezic**
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [mümtezic,]*

münāfıḳ: . *Zahiren müslim ve bâtınen kâfir olan.*

Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir beyān itdi

Ḫaber virdi **münāfıḳmış** baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [münāfıḳmış, -mış]*

mün‘akis: *Akseden, yansımış.*

Naḳş-ı ḫaṭı ṣaḥīfe-i dillerde **mün‘akis**

Ḫātem-meniş başar dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 11). [mün‘akis,]*

münaḳḳāş: *Nakışlı, işlemeli, süslü.*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne

Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i **münaḳḳaşlar** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [münaḳḳaşlar, -lar]*

münāsib: *Münasip, uygun.*

Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre **münāsib**

Çoḳ ‘ākili gördüm hele zencīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [münāsib,]*

Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre **münāsib**

Çoḳ ‘ākili gördüm hele zencīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [münāsib,]*

Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż’ı sipihrüñ

Bir gün idemem re’yümi taḳdīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [münāsib,]*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste

Teşbīh idecek şey bulamam tīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [münāsib,]*

Āġāz iderek yāri ḥüseynīye çıḳarduñ

Āġūşı miyān-beste-i zencīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [münāsib,]*

Mālişüñe rü’yā-yı ḫayāl oldı vücūdum

Rü’yā göremem cism ile ta‘bīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [münāsib,]*

Ceybümde iken ‘aḳlı düşürdüm yine Ḫāliş

Yāri göricek ḫābda tedbīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [münāsib,]*

Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān

Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [münāsib,]*

Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān

Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre **münāsib** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [münāsib,]*

münevverden: *Nurlu, parlak.*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı ṣoruñ bir meh-i **münevverden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [münevverden,]*

münīb: *Asiliği bırakarak Allah'a yönelmek.*

Al ḫayr duʻāsın elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne **münīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [münīb,]*

münkesirān: *Kırgın bir şekilde.*

Eyle talṭīf dil-i **münkesirān-ı** çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [münkesirān-ı, -ı]*

münşi: *İnşâda usta olan yazar, iyi nesir yazan.*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ʻuṭārid rehber
Maḥv-ı iṡbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [münşī-i, --i]*

müntaḫab: *Seçilmiş, seçkin.*

Ṭarḥ idüp Ḫāliṣ taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden **müntaḫabdur** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 14). [müntaḫabdur, -dur]*

murabbaʻ: *Dört mısradan oluşan şiir.*

Çār-ebrūları gūyā ki **murabbaʻ** mısraʻ
ḫaṭṭ ına maṭlaʻ-ı eşʻār-ı dil-ārā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [murabbaʻ,]*

murād: *Maksat, meram, niyet.*

Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
İtse taḥrīküñ **murād** ʻālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [murād,]*

Ṣadāḳatse **murāduñ** Ḫālişā bu dehr-i fānīde
Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 15). [murāduñ, -uñ]*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden **murād**
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [murād,]*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden **murād**
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [murād,]*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [murād,]*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣūret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [murād,]*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [murād,]*

Gāh olur bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [murād,]*

Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feth ider bir gün saña
Ḫāliṣā beyt-i tevekküldür bu revzenden **murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [murād,]*

Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend idüp
Ḫāliṣ virür **murādını** mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 22). [murādını, -ı, -(n)ı]*

mürekkeb: *Mürekkep.*

Ḫāliṣ **mürekkebüñ** daḫı reftār-ı Sābite
Beñzer velī yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 11). [mürekkebüñ, -üñ]*

mürġān: *Kuşlar.*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o şūḫ
Murġānı dil-figende-i ‘uşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [murġānı, -ı]*

murg-ı ḫucestedür: *Saadet kuşu.*

Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
Şeh-bāz-ı ġamzı şayda ne **murg-ı ḫucestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [murg-ı ḫucestedür, -dür]*

murġ-ı ḫużūrumuñ: *Huzur ve rahatlık kuşu.*

Tāb u tüvānı ḳalmadı **murġ-ı ḫużūrumuñ**
Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [murġ-ı ḫużūrumuñ, -um, -uñ]*

murġ-ı muṣavverdür: *Tasvir edilmiş kuş.*

Rūḥ bir **murġ-ı muṣavverdür** ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [murġ-ı muṣavverdür, -dür]*

murġ-ı nazardan: *Nazar kuşu.*

Ṣaḳın **murġ-ı naẓardan** ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
Ṣabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [murġ-ı naẓardan, -dan]*

mürīdi: *Tarikata girmiş olan şeyhin veya mürşidin şakirdi, talebesi.*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde vā‘iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [mürīdi,]*

mürtecel: *Düşünülmeden hemen söylenmiş söz veya şiir.*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā
Baḫṣ-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā’im **mürtecel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [mürtecel,]*

mürüvvet: *İnsaniyet, mertlik, yiğitlik.*

Ṣadāḳatse murāduñ Ḫālişā bu dehr-i fānīde
Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 16). [mürüvvetle, -le]*

Ancaḳ **mürüvvet** itmedür ebnāya Ḫālişā
Bu teng-nāy-ı kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [mürüvvet,]*

mūsā: *İsrailoğullarına elçi olarak gönderilen peygamber; Hz. Musa.*

Ben o ‘Ḫsī lebi ṣordum daḫı **Mūsāda** iken
Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene ṣem‘-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [mūsāda, -da]*

müsāfir: *Konuk, mihman.*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber **müsāfir** olsa dile
O būs-ı la‘l ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [müsāfir,]*

Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḥayret
Ṣādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı **müsāfir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [müsāfir,]*

musâhabet: *İki kişi arasında yapılan konuşma, görüşme.*

Çoḳ daḳḳ u laḳ **muṣāḥabet** itdi firāşda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [muṣāḥabet,]*

müşa‘şa‘: *Şa' şaalı, parlak, parlayan. II Gösterişli.*

Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i **müşa‘şa‘**
Ol rütbe eşi‘ayla durur ḥāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [müşa‘şa‘,]*

müsāvī: *Denk, eşit, aynı seviyede.*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe
Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [müsāvī,]*

muṣavver: *Bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve suret verilmiş.*

Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i **muṣavver** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [muṣavver,]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı **muṣavver** var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [muṣavver,]*

Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i **muṣavverden** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [muṣavverden,]*

muṣavvir: *Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.*

Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i **muṣavvirde**
Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [muṣavvirde, -de]*

müseddes: *Altışar mısrâlık bentlerden oluşan manzûme.*

A Ḫāliş bu **müseddes** hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [müseddes,]*

müseddes-hāne: *Altı kısımdan meydana gelmiş ev.*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş

Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 11). [müseddes-ḫāne-i, -i]*

Çāşnī-baḫş olsa ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ

Bu **müseddes-ḫāne-i** zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [müseddes-ḫāne-i, -i]*

müsemmā: *Ad verilmiş, isimlendirilmiş, ismi olan.*

Henūz āġūş-ı **müsemmāda** iken virmişdür

Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [müsemmāda, -da]*

müşevves: *Dağınık, perişan.*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne

Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı **müşevveşler** ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [müşevveşler, -ler]*

müşg: *Hâlis misk kokusu.*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı **müşg** semāsını āh

O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [müşg,]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād

Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [müşgīn, -īn]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ

Miyānına nice bel baġlayam o **müşg-i** terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [müşg-i, --i]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe

Müsāvī olsa būy-ı **müşg** ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [müşg,]*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı **müşg** itmek ḫaṭā

Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [müşg,]*

Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de **müşge** yaḳīndür

Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [müşge, -e]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi **müşg-i** Çīne

Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [müşg-i,]*

müşg-bār: *Misk, koku saçan; ihsan, iyilik.*

Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i şerm olur
Pür-jāle itdi ġoncaları **müşg-bār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [müşg-bār-ı, -ı]*

müşg-bū: *Misk kokulu.*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile **müşg-bū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [müşg-bū,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile **müşg-bū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [müşg-bū,]*

Tenzū şanur o gerden-i sīmīni şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i **müşg-bū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [müşg-bū,]*

müşg-būlarla: *Misk kokusu.*

Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i **müşg-būlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [müşg-būlarla,]*

müşg-būs: *Misk kokulu.*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i **müşg-būsında** ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [müşg-būsında, -ı, -n, -da]*

müşg-būy: *Mis kokulu.*

Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
Ṣabā ol **müşg-būy-ı** zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [müşg-būy-ı, -ı]*

müşg-i çīn: *Çin miski.*

Ey zülf baḳma ḫāl-i perīşāna raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [müşg-i çīn,]*

müşg-i çīne: *Çin miski. Çin ahusunun misk kesesi.*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [müşg-i çīne, -e]*

müşg-i çīnüñ: *Çin miski. Çin ahusunun misk kesesi.*

Muṭāf-ı rūya zülf-i **müşg-i çīnüñ** zīb ü zīverdür
Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [müşg-i çīnüñ, -üñ]*

müşg-i ḫoten: *Hoten miski.*

Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn **müşg-i ḫoten** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [müşg-i ḫoten,]*

müşgīn: *Misk kokusu.*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [müşgīn,]*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı **müşgīnüñ** içün
Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 11). [müşgīnüñ, -üñ]*

Ḳomaz ol zülf-i **müşgīn** sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [müşgīn,]*

Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı vaṣf içün
Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [müşgīn-i, --i]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i **müşgīn** niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [müşgīn,]*

müşgīn-ġubār: *Misk kokulu toz.*

Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
Gelmiş o gird-i lebdeki **müşgīn-ġubār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [müşgīn-ġubār-ı, -ı]*

müşgīn-perend: *Mis kokulu ipek kumaş.*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide
Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [müşgīn-perend-i, -i]*

müşgīn-sāz: *Misk kokulu.*

‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şi‘re **müşgīn-sāz** bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [müşgīn-sāz,]*

müşg-zāy: *Misk.*

Sünbüllerüñ açarsa n’ola ravża-i behişt
Gīsū-yı **müşg-zāy-ı** ‘ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [müşg-zāy-ı, -ı]*

muşḥaf: *Kitap II Güzellik.*

Ol **muşḥaf-ı** cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [muṣḥaf-ı,]*

muşḥaf-ı cemāli: *Güzellik kitabı.*

Ol **muşḥaf-ı cemāli** hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [muṣḥaf-ı cemāli, -i]*

mūsīkār: *İran kültüründe, gagasındaki deliklerden rüzgar estikçe çeşitli sesler çıkardığı söylenen bir masal kuşu.LL Müzisyen (Şair bağlamında).*

Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet ṣīt-i eş‘āruñ
Dü şen bu **mūsīḳār-ı** feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [mūsıḳār-ı, -ı]*

müşkil: *Zor, güç.*

Muġberāsā Ḫāliṣā rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ
Pey-rev olmaḳ vādī-i Sābitde **müşkildür** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 12). [müşkildür, -dür]*

müstekin: *Gizlenen, saklanan, içte olan.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān **müstekindür** saña rāci‘dür
Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [müstekindür, -dür]*

müşt-sīne: *Gönül tarağı (Müzik bağlamında, gönlü hoş eden anlamında kullanılmıştır).*

Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı çalar çarpar

Gehī mıżrāb-ı **müşt-sīne-i** şeş-tārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [müşt-sīne-i, -i]*

muṭāf: *Etrafında dönülen, çevrelenen.*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür

Ḥarīm-i Ka'be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [muṭāf-ı, -ı]*

mütelezziz: *Lezzet aldığından hoşnut olan, lezzet duyan.*

Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ cān **mütelezziz**

Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān **mütelezziz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [mütelezziz,]*

Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle

Rü'yāda ider ādemi şeyṭān **mütelezziz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [mütelezziz,]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it

Cānāne ile ol meh-i Ken'ān **mütelezziz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [mütelezziz,]*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş

Būsı leb-i sāġar ile rindān **mütelezziz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [mütelezziz,]*

mütelezziz ider: *Tat almak, lezzet bulmak.*

Çeşm-i hevesüm revzen-i endīşede ḳaldı

Gāhī ider 'uşşāḳını hicrān mütelezziz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [mütelezziz ider, -er]*

mütelezziz olur: *Tat almak, lezzet bulmak.*

Vaṣf itsem olur ḳand-i lebüñ cān mütelezziz

Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān mütelezziz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [mütelezziz olur, -ur]*

müteşā'ir: *Şair geçinen kimse.*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre

Endīşe olur levṭa(?)-i kilke **müteşā'ir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [müteşā'ir,]*

muṭrib-nevā: *Çalgıcı, çalgı çalan. Şarkıcı, şarkı söyliyen.*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḥ şeh-nāz itmede **muṭrib-nevādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [muṭrib-nevādan, -dan]*

müvekkel: *Vekil olma.*

O vaḳte oldı **müvekkel** cenāb-ı Mīkā’il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [müvekkel,]*

mūy: *Kıl, kıl gibi ince, mûy miyân.*

Olur **mūy-ı** şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [mūy-ı,]*

Kemer bir ḫalḳa **mūy-ı** nā-resā evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [mūy-ı, -ı]*

müyesser: *Kolaylıkla elde edilen.*

Olup şermende-i būs-ı ‘iẕārı meclis-i meyde
Enār-ı nuḳl-i leb oldı **müyesser** āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [müyesser,]*

Durur fütādelerüñ reh-güẕār-ı ‘ışḳuñda
Müyesser olmadı ey şūḥ bir selām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

mūy-ı ḫaṭ: *Yanakta yeni çıkan tüyler.*

Ḫurde-kārı eylemiş **mūy-ı ḫaṭ** u ḫālüñ ġarīb
Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āṣārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [mūy-ı ḫaṭ,]*

mūyīn-kilk: *Kamış kalem.*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre **mūyīn-kilk-i** müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [mūyīn-kilk-i, -i]*

mūyīn-tırāz: *Kıl, saç teli gibi ince.*

Ey merdümān-ı ḫāme-i **mūyīn-ṭırāz-ı** çeşm
Zīver-nümā-yı şūret-i taşvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [mūyīn-ṭırāz-ı, -ı]*

müzāb: *Erimiş, eritilmiş.*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā **müẕāb-ı** laʻline
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [müẕāb-ı, -ı]*

müzād ider: *Arttırmak, çoğaltmak.*

Leb-i sāḳī ile gül-būs olalı leb-ber-leb
Çeşm-i pür-eşküm ider sāġar-ı ser-şārı müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [müzād ider, -er]*

N n

nāb: *Karışıksız, karıştırılmamış. Berrak, temiz.*

Mīzābıdur ḥarīmine ey Ka'be-i ḥasen
Āb-ı sirişk-i çeşme-i raḥmet-i **nābumuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [nābumuz, -u, -muz]*

Laʻl-i **nāb-ı** cāẕibüñ olmış mey-i gül-fāmsuz
Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [nāb-ı, -ı]*

nābī: *XVII. yüzyılda yaşamış, hikemî şiirin Divan Edebiyatındaki en önemli temsilcisi olan şair.*

Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliş
Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 17). [nābīye, -y, -e]*

Şeş-perle pīş-i **Nābīye** Ḫāliş inüp ḳalem
Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [nābīye, -ye]*

Bu kilk-i edhemi **Nābī** cenābına āḫir

Bu dāne-dār olan eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [nābī,]*

Buña **Nābī** Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur

İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [nābī,]*

Kendi zu‘mınca nazīre idicek **Nābīye**

Ḫāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 13). [nābīye, -ye]*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād **Nābī’ye**

Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [nābī’ye, -ye]*

nābī-i üstāda: *Üstad, büyük şair Nâbi.*

Ḫāliṣā **Nābī-i üstāda** kim olmış pey-rev

Ṣehd-i ma‘nā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 15). [nābī-i üstāda, -a]*

nābuñ: *Karışıksız, karıştırılmamış. Berrak, temiz.*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ

İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i **nābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [nābuñ,]*

nabż: *Atar damar.*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın

Öz reg-i **nabż-ı** ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [nabż-ı, -ı]*

Reg-i **nabż-ı** ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz

O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [nabż-ı, -ı]*

Mevc-āver olmada reg-i **nabżında** bed-mizāc

Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 11). [nabżında, -ı, -n, -da]*

nâ-çâr: *Çaresiz, zor durumda, ister istemez.*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur

İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i **nā-çārdan** ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [nā-çārdan, -dan]*

Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḥüsni taṣvīr itdiler
Dād elinden ṣā‘irüñ **nā-çārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [nā-çārsın, -sın]*

Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i **nā-çār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [nā-çār,]*

Çār-pāresiyle lu‘bını **nā-çār** idüp pesend
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 11). [nā-çār,]*

nāçīz: *Hiç hükmünde olan, değersiz, önemsiz, küçük.*

Görüp zemīnini Ḫāliṣ cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste ḫāme-i **nāçīzi** der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [nāçīzi, -i]*

Destinde bu şükūfe-i ḫāṭır-firībümüz
Nāçīz-i nīm-sebze-i ḫod-rūy-ı destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 12). [nāçīz-i, -i]*

nādir: *Seyrek, ender.*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile **nādir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [nādir,]*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı tene **nādir** tene **nādir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [nādir,]*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı tene **nādir** tene **nādir** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [nādir,]*

nādire-pīrā: *Söylenmemiş sözleri bulup süsleyen || Şair.*

Bu naẓm-ı dil-keş-i lü’lü’-ṭırāzı ey Ḫāliş
Bu kilk-i **nādire-pīrā** deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [nādire-pīrā,]*

nāf: *Göbek II bel.*

Zülfi **nāf-i** ḫotene perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [nāf-i, -i]*

nāfe-i dil: *Güzel söz.*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [nāfe-i dil,]*

nāfe-i müşk-i ġazālāndur: *Ceylanların güzel kokulu miski.*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [nāfe-i müşk-i ġazālāndur, -dur]*

naġam: *Nağmeler II sözler, şiirler.*

Simā'-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet ṣīt-i eş'āruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden **naġamdur** hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [naġamdur, -dur]*

Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
Ḳapamış penbe ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 15). [naġam-ı, -ı]*

Sāz-ı nevā-yı ma'ni-i ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān ney **naġam** döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [naġam,]*

Bozuḳ düzen iken **naġam-ı** şarḳī-i yāre
Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā'ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [naġam-ı, -ı]*

Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde **naġamsuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 12). [naġamsuz, -suz]*

Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
Ne ġam **naġam** diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [naġam,]*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı **naġamlarla**
'Araḳla būselik lebrīz idince ke's-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [naġamlarla, -lar, -la]*

naġme: *Şiir, nağme.*

Nühüfte **naġmemüz** nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [naġmemüz, -müz]*

Bir **naġme** içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [naġme,]*

Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
Būselik fehm olınur **naġme** vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [naġme,]*

naġme-i mūsīḳārı: *Kaknüs veya musikar, büyük bir gagası ve gagasında yüzlerce delik bulunan, rüzgâr esmesi sonucu bu deliklerden nağmeli sesler çıkaran ve bu şekilde musikinin doğuşuna öncülük ettiğine inanılan büyük mitolojik bir kuş. LL Musikar kuşunun nağmesi.*

Güşına girmez iken **naġme-i mūsīḳārı**

Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile tārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [naġme-i mūsiḳārı, -ı]*

naġme-rīz: *Nağme saçan.*

Ey ḫāme **naġme-rīz-i** nevā-yı nihānum ol

V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [naġme-rīz-i, -i]*

naġme-sürūde: *Hoş şarkı, güzel nağme.*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i ser-bestedür ḳalem

Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [naġme-sürūdelikde, -lik, -de]*

nahçīr ider: *Avlamak.*

Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi ṣayda

İdüp bu hāleyi dām-ı nihān **naḫçīr ider** mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [naḫçīr ider, -er]*

naḫl-i erġuvān: *Erguvan renkli fidan. II Sevgili.*

Bezim de ‘aks-i ‘iẕāruñ görince mīnāda

Dimiş ki Ḫālişe gör **naḫl-i erġuvān** getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [naḫl-i erġuvān,]*

nahl-i gül: *Gül fidanı.*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş

Ki zehr-i erguvānveş **naḫl-i gül** pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [naḫl-i gül,]*

naḫvet: *Kendini büyük görme.*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i **naḫvet** midür

Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [naḫvet,]*

Şarāb-ı **naḫvet** ile mest-i nāz iken cānān

Yüz üstine sürinüp büseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [naḫvet,]*

‘İllet-i **naḫvet** seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş

Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 13). [naḫvet,]*

nā'il: *İstediği şeye erişen, arzu ettiğini ele geçiren.*

Olursun **nā'il-i** ‘izzet serāy-ı mülk-i istiġnā
Velīkin Yūsufāsā iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [nā'il-i, -i]*

nā'il oldı: *Erişmek, elde etmek, ulaşmak.*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle şād
Nā'il oldı lezzet-i la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [nā'il oldı, -dı]*

nā'ilī: *17.yüzyıl Sebk-i Hindi akımının önemli temsilcisi.*

Buña Nābī Belīġ ü **Nā'ilī** Rāġıb daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [nā'ilī,]*

nāḳa: *Dişi deve.*

Çü ‘ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
O kūy-ı **nāḳa-i** Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [nāḳa-i, --i]*

naḳd: *Nakit, sermaye.*

Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme
Gözet efsūnı Ḫāliṣ **naḳd-i** vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [naḳd-i, -i]*

naḳd-i enfāsı: *Nefeslerinin kıymeti.*

Vaḳt-i ‘ömrini itme ṣarf-ı hevā
Naḳd-i enfāsı bil ḥisāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 14). [naḳd-i enfāsı, -sı]*

naḳd-i ḫayālüñ: *Hayal sermayesi.*

Dil-berüñ **naḳd-i ḫayālüñ** viremez ‘uṣṣāḳa
Olamaz bir dil-i aġyār-ı le'īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [naḳd-i ḫayālüñ, -üñ]*

naḳd-i murād: *Istek sermayesi.*

İtsem ol sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl
Ceyb-i endīşededür kīse durur **naḳd-i murād** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [naḳd-i murād,]*

nakḵāşına: *Süsleme ustası II Allah.*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḫaṭ u ḫālüñ ġarīb
Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āşārına **nakḵāşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [nakḵāşına,]*

nakş: *Güzellik ‖ nakış.*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde **nakş-ı** efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [nakş-ı, --ı]*

Nühüfte-kār-ı **nakş** āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [nakş,]*

Ḳaldı **nakş-ı** nigehi neşve-i pür-‘işvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [nakş-ı,]*

Püşt-i lebde çemen-i Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ
Nefes-i ‘Īsī-i dem-baḫşa virür **nakş-ı** kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [nakş-ı, --ı]*

Nakş-ı ḫaṭı ṣaḥīfe-i dillerde mün‘akis
Ḫātem-meniş başar dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 11). [nakş-ı, --ı]*

Mīnāda **nakş-ı** reng-i femi mevc-bestedür
Elmās-tırāş-ı sāġar-ı Cemdür şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [nakş-ı, --ı]*

Āġāz-ı būs idince uṣūl ile Ḫāliṣā
Mīnāda **nakş-ı** reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 18). [nakş-ı, --ı]*

Ṣākirüñ tanẓīri esnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı bir **nakş-ı** digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [nakş-ı, -ı]*

Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i **nakş-ı** ‘ārıżuñ
Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [nakş-ı, -ı]*

Rü’yāda **nakş-ı** būse ile gül gül itdigüm
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [nakş-ı, -ı]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i **nakş-ı** ḫaşīrdür hemān maşīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [nakş-ı, -ı]*

Hemān **naḳş-ı** der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd

Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [nakş-ı, -ı]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze **naḳş** olmaz

Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [nakş,]*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş

Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze **naḳş** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [nakş,]*

naḳş oldı: *Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.*

Mey-i gül-gūn ile **naḳş oldı** ne güller rūya

Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [nakş oldı,]*

naḳş-beste: *Süslü biçimde söylemek.*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol

V'ey **naḳş-beste** saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [nakş-beste,]*

naḳş-ı: *Resim, nakış.*

Zülfi pür-çīn fiten **naḳş-ı** pesend-i sevdā

Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [nakş-ı,]*

Zülfi pür-çīn fiten **naḳş-ı** pesend-i sevdā

Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [nakş-ı,]*

naḳş-ı būs: *Öpücük resmi.*

Naḳş-ı būs ile ruḫ u gerden-i reng-ā-renge

Virdi bir neşve fem-i la'l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 23). [naḳş-ı būs,]*

naḳş-ı ḥaṣīr-i: *Hasır nakşı.*

Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst zāhidā

Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ būriyā 'abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [naḳş-ı ḥaṣīr-i, -i]*

naḳş-ı nāz: *Zarif süslemeler.*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh **naḳş-ı nāz** ide

Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [nakş-ı nāz,]*

nakş-ı nigīn: *Yüzük kaşı yazısı.*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül mi ṣafḥada **naḳş-ı nigīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [nakş-ı nigīn,]*

La‘line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem
Çākū-yı **naḳş-ı nigīn** zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [nakş-ı nigīn,]*

nakş-ı şā‘irdür: *Şairin görüntüsü, resmi.*

Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faşluñ
Nühüfte-kār ile dil **naḳş-ı şā‘irdür** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [nakş-ı şā‘irdür, -dür]*

nakş-ı şüverdür: *Yüzlerin tasviri.*

O bir mir’āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḥayretdür
Be-ġāyet pür-‘iber **naḳş-ı şüverdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 18). [nakş-ı şüverdür, -dür]*

nakş-ı süveydā-yı: *Yürekte olan siyah nokta.*

Çeşm-i āhūsındaki **naḳş-ı süveydā-yı** fiten
Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [nakş-ı süveydā-yı,]*

Çeşm-i āhūsındaki **naḳş-ı süveydā-yı** fiten
Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [nakş-ı süveydā-yı, -yı]*

nālān: *İnleyen.*

Çāk itdi meşām-ı dil-i **nālān-ı** hezārı
Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [nālān-ı, --ı]*

nāle: *Inilti, feryat.*

Gāh olur bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [nāle-i, -i]*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse **nāle** pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 16). [nāle,]*

Bu **nāle** rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [nāle,]*

‘Andelīb itmiş idi **nāle-i** cān-gāh hezār
Esdi bu gülşene ṣad-şükr ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [nāle-i, --i]*

nāle-i bülbül: *Bülbülün iniltisi. ll Âşığın feryadı.*

Berg-i gül ü ruḥsāra degül **nāle-i bülbül**
Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [nāle-i bülbül,]*

nāle-i cān-gāh-ı bülbüli: *Bülbülün gönül iniltisi.*

Güş itmedüñ mi **nāle-i cān-gāh-ı bülbüli**
Ey ġonca gülşen içre hezārān enīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [nāle-i cān-gāh-ı bülbüli, -i]*

nāle-i cān-gāhumı: *Can evinin iniltisi.*

Ser-tā-be-ḳadem **nāle-i cān-gāhumı** seyr it
Bülbül olamaz hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [nāle-i cān-gāhumı,]*

nāliş: *İnilti, inleme, figan.*

Hezāruñ **nālişi** gūş-ı güle hīç eylemez te’sīr
Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [nālişi, -i]*

Gicede **nālişi** terk itmez idi bülbül-i zār
‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [nālişi, -i]*

Hezār **nālişi** ol ġonca zīr-i güş itmez
Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [nālişi, -i]*

nāliş-i dil-dāra: *Sevgilinin feryadı.*

Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra çıḳar
Gösteriş reng-i figān **nāliş-i dil-dāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [nāliş-i dil-dāra, -a]*

nām: *Ad II Şan,şöhret.*

La‘line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem
Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı **nāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [nāmdur, -dur]*

namāz: *İslâm’ın en önemli şartlarından birisi, Müslümanların üzerine günde beş vakit yapılması farz kılınan bir ibadet .*

Şordı **namāzsız** mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [namāzsız, -sız]*

namlı: *Tanınmış, ünlü, meşhur.*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken
Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [nāmlı,]*

nām-ver: *Namlı, adlı, ünlü.*

Gūşına itmez eser āh-ı ciger-sūz-ı seḥer
Ol gül-i ter **nām-ver** bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [nām-ver,]*

Naḳş-ı ḫaṭı ṣaḥīfe-i dillerde mün'akis
Ḫātem-meniş başar dile ol **nām-ver** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [nām-ver,]*

nā-nihāde: *Sonsuz nimetler, hadsiz yiyecekler.*

'Aṭāsı Ḫālişe taḳsīmden muḳaddemdür
Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı **nā-nihādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 18). [nā-nihādemüzi,]*

na're: *Nara, haykırma. II Geceleri sevginin mahallesinden ayrılmayan aşığın narası.*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḫāliş
Na'relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 18). [na'relerle, -ler, -le]*

nā-resā: *Münasip, uygun olmayan.*

Kemer bir ḫalḳa mūy-ı **nā-resā** evhāmdur bunda
Miyān āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl īhāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [nā-resā,]*

nā-reste: *Erişmemiş, ulaşmamış, olgunlaşmamış.*

Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas zībāsıdur Ḫāliş
' İẕārında ḫaṭ-ı **nā-restesi** bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [nā-restesi, -si]*

nār-ı maḥabbet: *Aşk ateşi.*

Merhem-zededür 'āşıḳa dīnār-ı maḥabbet
Ḳāl eylemeden sikke keser **nār-ı maḥabbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [nār-ı maḥabbet,]*

nā-şāduma: *Mutsuz, üzüntülü.*

İtdi te'şīr-i cünūn maġz-ı ser-i **nā-şāduma**
Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [nā-şāduma,]*

nā-sezā: *Münasebetsizlik, uygunsuzluk.*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u **nā-sezā**
Baḫş-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā'im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [nā-sezā,]*

naṭ': *Bir şeyi methederek anlatma, vasıflandırma.*

Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri şāhum
Bu **naṭ'-ı** ma'ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 16). [naṭ'-ı, -ı]*

nāṭūr: *Bağ bekçisi.*

Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma **nāṭūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 12). [nāṭūr,]*

nāvek-i ġamzı: *Sevgilinin etkili yan bakış okları.*

Şaştında ursa **nāvek-i ġamzı** nişānemüz
Ol ḫande-i verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [nāvek-i ġamzı, -ı]*

nāvek-i müjgān: *Kirpik okları.*

Her zamān **nāvek-i müjgān** ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [nāvek-i müjgān,]*

nāvek-i nāza: *Naz oku.*

Ne dem ki **nāvek-i nāza** olursa sīne nişān
Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [nāvek-i nāza, -a]*

nā-yābuñ: *Benzeri olmayan, nadir.*

Dehāna ġonca yā cüz' eyle mażmūn nükte-i ma'dūm
Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı şey'-i **nā-yābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [nā-yābuñ,]*

nāz: *İşve, cilve.*

Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
Nevk-i **nāzuñ** ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [nāzuñ, -uñ]*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ʻışḳ-ı **nāz** ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [nāz,]*

Bir dil-bere dil vir ki ola ʻişvede māhir
Olsa reviş ü **nāz** u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [nāz,]*

Dest-i ḫayāle almaya gör baʻż ṭavrını
Ḫābīde **nāz** iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [nāz,]*

Gūyā ufuḳ-ı **nāzda** bir mihr-i müṣaʻṣaʻ
Ol rütbe eşiʻayla durur ḫāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [nāzda, -da]*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü **nāz** eṣmārdan ḳalmış
Ḥulī ṣeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [nāz,]*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i **nāz-ı** şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [nāz-ı, -ı]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i **nāz** iken ol şāhīnler
Mezraʻ-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [nāz,]*

Deşt-i **nāz-ı** vaḫşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāṣ
Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [nāz-ı, -ı]*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı **nāz**
Eyler ʻuşşāḳı yine sehm-i saʻādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [nāz,]*

Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı **nāz**
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [nāz,]*

Gülzār-ı **nāz** içinde ne güller görür hezār
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [nāz,]*

Āh eylesem tecessüm idüp serv olur bedīd
Ḳadd-i ḫırām-ı **nāzı** lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [nāzı, -ı]*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i **nāz** iken cānān
Yüz üstine sürinüp büseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [nāz,]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu **nāz** u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [nāz,]*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i **nāz**
Ṭāli‘ olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [nāz,]*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i **nāzuñ** geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [nāzuñ, -uñ]*

Zaḫm-ı nevk-i **nāz** ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḫırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [nāz,]*

Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i **nāz**
Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [nāz,]*

‘İnān-ı eşheb-i **nāzuñ** ṭutup o pīl-raḳīb
Ḥuźūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [nāzuñ, -uñ]*

Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda
Sen o serv-i **nāz-ı** ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [nāz-ı, -ı]*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i **nāz**
Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [nāz,]*

Gāhī nevāziş-i nigehi geh ‘itāb-ı **nāz**
Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [nāz,]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i **nāzuñ**
İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [nāzuñ, -uñ]*

Piyāveş olma pā-māl esb-i **nāza** hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [nāza, -a]*

nāz eylemiş: *Nazlanmak.*

‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i **nāz eylemiş**
Ey ṭabīb-i ‘ışḳ bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 13). [nāz eylemiş, -miş]*

naẓar: *Bakmak.*

Dilüñ kemerde degül çār-mışra‘a **naẓarı**
O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [naẓarı, -ı]*

Bālāda yoḳ dilüñ **naẓarı** bestedür bezim
Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [naẓarı, -ı]*

Miyān-ı yāre vaḳt ile **naẓardan** mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [naẓardan, -dan]*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna **naẓar** ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [naẓar,]*

Görilmez cām-ı mey ʻaks-i ʻiẕār-ı yārdan şoñra
Naẓar mir'āte olmaz mihr-i pür-envārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [naẓar,]*

Ezber itmiş sīnede ḥarf-i viṣāl-i dil-beri
Dilde ḳudret yoḳ **naẓar-ı** ḥüsn-edā taʻbīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [naẓar-ı,]*

nazarī: *Bakış.*

Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni şoñra ʻanberīn ḫāli
Gelür dārü's-saʻāde **naẓarīye** ḫünkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [naẓarīye, -ye]*

nazar-ı çeşm: *Gözlerin bakışı.*

Ḫāliş **naẓar-ı çeşm** ü dilüñ kaʻb-ı latīfi
Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [naẓar-ı çeşm,]*

nazar-ı dil: *Gönül bakışı.*

Ebrūlarındadur **naẓar-ı dil** keşīdemüz
Laʻl-i lebüñ görince bozıldı ʻaḳīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [naẓar-ı dil,]*

nazar-ı mihr: *Güneşin bakışı.*

İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül
Bir gün **naẓar-ı mihr** olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 14). [naẓar-ı mihr,]*

nāzende: *Nazlı, işveli.*

Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı **nāzende**
Çü keh-rübā dili tenhā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [nāzende,]*

nāzenīn: *Narin, ince yapılı. II Sevgili.*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn saña
Gelmez mi ẕerre merḥamet ey **nāzenīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [nāzenīn,]*

nāz-ı eṭibbādan: *Doktorlan nazı LL Sevgilinin nazı.*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
Ṣaḳ ın **nāz-ı eṭibbādan** şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 12). [nāz-ı eṭibbādan, -dan]*

nāz-ı yār: *Sevgilinin nazı.*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i **nāz-ı yār** içün
Kevnüñ ṭabīb-i ḥāẕıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 15). [nāz-ı yār,]*

nāzil: *Nüzul eden, yukarıdan aşağıya inen.*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i ṣāfından mı **nāzildür**
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [nāzildür, -dür]*

nāẓır: *Bakan, nazar eden.*

Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa **nāẓır** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [nāẓır,]*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre **nāẓırdur** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [nāẓırdur, -dur]*

nazīre: *Bir şairin manzum eserine başka bir şair tarafından aynı vezin, kafiye ve edayla yazılan benzer manzume.*

Ola bu seb'a-i ebyāta **naẓīreñ** ta'līḳ
Ka'be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm'e ma'ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 15). [naẓīreñ, -ñ]*

O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliṣ
Bu nüh beyte **naẓīreñ** gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [naẓīreñ, -ñ]*

nazīre idicek: *Bir şairin manzum eserine başka bir şair tarafından aynı vezin, kafiye ve edayla yazılan benzer manzume yazmak.*

Kendi zuʿmınca **nazīre idicek** Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 13). [nazīre idicek, -icek]*

nāziş: *Naz.*

Neyl içün bender-i **nāzişde** ḳumāş-ı ḥüsne
Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 9). [nāzişde, -de]*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār ister
Terkeş-i **nāzişine** ġamze-i Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [nāzişine, -i, -n, -e]*

Çeker **nāzişle** dest-i itminān-ı himmet-i yāri
Teheyyüb eylemez bād-ı hevā yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [nāzişle, -le]*

Her dem ki pāy-ı **nāzişi** bu dīdeye baṣar
Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ʻabeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [nāzişi, -i]*

Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḥūsete kim
Semend-i eşheb-i **nāzişlere** ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [nāzişlere, -ler, -e]*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i **nāzişe** nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [nāzişe, -e]*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı **nāziş-i** ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [nāziş-i, -i]*

Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı **nāzişe**
Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [nāzişe, -e]*

Ebrū-yı yāre ider **nāziş** iki mıṣraʻ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [nāziş,]*

Sulṭān-ı ʻişve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur
Baḳ tīr-i **nāzişe** o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [nāzişe, -e]*

Ebrū-yı zūr-ı sāʻid-i **nāzişle** ḳalmadı
Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 13). [nāzişle, -le]*

nāziş-ger: *Avı ürküterek avcının tarafına kovalayan adam.*

Sāʻid-i fitneyle meşk-i çūb ider ol şeh-süvār
Nīze-i pür-şayḳal-i **nāziş-gerüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [nāziş-gerüñ, -üñ]*

nāziş-i cānāna: *Sevgilinin nazı.*

Rüsūm-ı **nāziş-i cānāna** ta‘ẓīm itme lāzımdur

Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 13). [nāziş-i cānāna, -a]*

naẓm: *Şiir, nazım.*

Bu **naẓm-ı** dil-keş-i lü’lü’-ṭırāzı ey Ḫāliş

Bu kilk-i nādire-pīrā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [naẓm-ı,]*

İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker ta‘ṣīr

Dehān-ı ṭūṭī-i **naẓma** süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [naẓma, -a]*

Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi Ḫālişā

Cevher-fürūş **naẓm** olalı var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [naẓm,]*

Ṣanki bu ṭab‘-ı raṣānetle ḫişār-ı **naẓma**

Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [naẓma, -a]*

naẓm-ı āb-dāra: *Parlak, taze şiir.*

Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliş

Bu **naẓm-ı āb-dāra** söylese dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [naẓm-ı āb-dāra, -a]*

naẓm-ı belāġat: *Belagatlı şiir.*

Ma‘nī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem döker

Kilk-i hünerle **naẓm-ı belāġat** raḳam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [naẓm-ı belāġat,]*

naẓra: *Bakış.*

Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa o gül-rūya

İderse cünbiş-i müjgān-ı **naẓra** ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [naẓra,]*

Ḳıl **naẓra** vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ

Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [naẓra,]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa **naẓra-i** ‘uşşāḳdan

Māni‘-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [naẓra-i, -i]*

naẓra-i bārīk-i: *İnce bakış (kıskançlık bağlamında).*

Gül-i rūyuñ ṭayanmaz **naẕra-i bārīk-i** aġyāre
Temūzı ‘ışḳı berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 11). [naẕra-i bārīk-i, -i]*

naẕra-i mehden: *Ay bakışı.*

Mihr-i ‘āşıḳ olamaz **naẕra-i mehden** fārīġ
Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [naẕra-i mehden, -den]*

ne: *Nasıl.*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [ne,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç
Her **ne** kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [ne,]*

Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā‘irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [ne,]*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından
Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā **ne** masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 14). [ne,]*

Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [ne,]*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [ne,]*

Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
Şeh-bāz-ı ġamzı şayda **ne** murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [ne,]*

Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [ne,]*

Virür nu‘ūmeti elbet sebīke-i sīme
Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 6). [ne,]*

Bu **ne** sır ṣahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [ne,]*

Ne mescide gelür ü **ne** mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā **ne** ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [ne,]*

Ne mescide gelür ü **ne** mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā **ne** ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [ne,]*

Bu yebs-i zühdi ile **ne** yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [ne,]*

Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [ne,]*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ʻışḳ-ı nāz **ne** dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [ne,]*

O ġonca-fem **ne** demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [ne,]*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī'ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫāliṣā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [ne,]*

Zerrīn ḳumāş o mihre **ne** pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [ne,]*

Yāre **ne** ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ne,]*

Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
Ne ġam naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [ne,]*

O çeşm-i meste füsūn u fiten **ne** kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [ne,]*

Çār mıṣraʻla hele böyle ʻimādı ḳıṭʻa
Dīdeler görmedi Ḫāliş bu **ne** aʻlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [ne,]*

Ḫāliş bu taṣavvufla taṣarruf **ne** belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [ne,]*

Ne rengi **ne** būyı olur evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te'sīr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [ne,]*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te'sīr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [ne,]*

Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde **ne** ṭanbūr ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ne,]*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
Girdi zencīre nigeh şunʻı **nedür** zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 12). [nedür, -dür]*

Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
Ne farḳı var ʻacebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [ne,]*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [ne,]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür **nedür** kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [nedür, -dür]*

Her işüñ şonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
‘ İllet-i kec derekātında **ne** var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [ne,]*

Gülzār-ı nāz içinde **ne** güller görür hezār
Gül-ḫand-i şevḳ-i ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [ne,]*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [ne,]*

Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
Bīşügūnında a kāfir o beyāż başlar **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [ne,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar **ne**
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ne,]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [ne,]*

Yeme şunmaz **ne** ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [ne,]*

Yeme şunmaz **ne** ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [ne,]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan leşler **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [ne,]*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [ne,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar **ne**
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar **ne** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [ne,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḥıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [nedür, -dür]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la **ne** ki istersen olur zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [ne,]*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı **ne** tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [ne,]*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [ne,]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [ne,]*

Ne çeker ḫārıñ elinden ʻacebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [ne,]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı **ne** güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [ne,]*

Rīziş-i ebr-i ʻaṭūfet gāh düşnām-ı kibār
Her **ne** bārān olsa gökden aña ḳā'ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [ne,]*

Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet **ne** bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [ne,]*

Ḳaʻr-ı deryā-yı ma'ānīden **ne** iḫrāc eylesek
Cevher-i Ḫāliş dür-i meknūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 15). [ne,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḫāliş
Ne reng virdi ʻiẕār üzre laʻl-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [ne,]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek **ne** güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ne,]*

Bu şeb baḥs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [nedür, -dür]*

ne dem: *Ne zaman.*

Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne nişān
Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [ne dem,]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile taʻbīr ider mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ʻanberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [ne dem,]*

ne var ne yok: *Olanların bütünü, kontrol etmek amacıyla tespit etmek ne olduğunu.*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter **ne var ne yoḳ**
Laʻlinde neşve-i gül-i sāġar **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [ne var ne yoḳ,]*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter **ne var ne yoḳ**
Laʻlinde neşve-i gül-i sāġar **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [ne var ne yoḳ,]*

Aldum ḫayāle āyīnede ‘aks-i sīnesin
Endām-ı ṣafvet-i dil-i dil-ber **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [ne var ne yoḳ,]*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
Dil-berler içre ol meh-i peyker **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [ne var ne yoḳ,]*

Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [ne var ne yoḳ,]*

Zerrīn ṣu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [ne var ne yoḳ,]*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḫāliṣ olındı tecrübesi fer **ne var ne yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 12). [ne var ne yoḳ,]*

ne‘am: *Evet, öyledir.*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü **ne‘amsüz**
Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [ne‘amsüz, -süz]*

nebāt: *Bitki.*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā **nebāt** u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [nebāt,]*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [nebāt,]*

Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür feylesof
Hep beyān itmiş **nebātı** ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [nebātı, -ı]*

Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i **nebātātı** yimez
Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [nebātātı, -ı]*

neccār: *Marangoz (Şair kendisini bir marangoza benzeterek şairliğini övmektedir).*

Ḫāliṣā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle bir tāze zemīn açmaġa **neccār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [neccār,]*

necm: *Yıldız, sitâre.*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı **necm-i** gīsū-dār idi

Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [necm-i, -i]*

necmü’d-dīn-i kübrādur: *"Fıkıh, tefsîr, hadîs âlimlerinden ve evliyânın büyüklerinden. Tasavvufda Kübreviyye (Zehebiyye) diye bilinen yolun mürşididir (rehberidir). İsmi, Ahmed bin Ömer bin Muhammed bin Abdullah el-Hayvekî olup, künyesi Ebü’l-Cennâb’dır. Bu künye kendisine, rü’yâda Peygamber efendimiz tarafından verilmiştir. Lakabları; Necmeddîn, Şeyh-ül-İmâm, Zâhid-ül-kebîr ve Şeyh-i Harezm’dir. Necmeddîn-i Kübrâ diye meşhûr oldu. Yaptığı bütün münâzaralarda galip geldiği için, kendisine et-Tâmmet-ül-kübrâ lakabı da verilmiştir. Ehl-i sünnet âlimlerinin büyüklerinden ve evliyânın önde gelenlerinden olan Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri, 539 (m. 1145) senesinde, Harezm köylerinden Hayvek’te doğdu. Buna nisbetle Hayvekî denilmiştir. 618 (m. 1221) senesi Rebî’ul-evvel ayında, Harezm’de Cengiz askeri tarafından şehîd edildi."*.

Sipihrüñ tekyesinde şanki **Necmü’d-dīn-i Kübrādur**

Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 11). [necmü’d-dīn-i kübrādur, -dur]*

neden: *Niçin, hangi sebepten.*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra

Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [neden,]*

nefer: *Asker, er.*

Ḳulluḳla olur penç-geh ṭā‘at-ı dil-dār

Ṭardı **nefer** itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [nefer,]*

neferāt: *Neferler, askerler, erler.*

Biterse de **neferāt-ı** sitāre ile ḳula

Bizüm ‘ases gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [neferāt-ı, -ı]*

nefes-i ‘īsī-i dem-baḥşa: *Hz. İsa'nın hayat bağışlayan nefesi.*

Püşt-i lebde çemen-i Ḥıżr-ı ḥayāt-engīzüñ

Nefes-i ‘Īsī-i dem-baḫşa virür naḳş-ı kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [nefes-i ‘īsī-i dem-baḫşa, --i-a-i]*

nefīr-i heves: *Heves nefiri (feryat, ses verme bağlamında).*

Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel

Ne ġam naġam diyerek ötmede **nefīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [nefīr-i heves,]*

nehr: *Akarsu, çay, ırmak.*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde çü **nehr-i** ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [nehr-i, -i]*

nemā: *Gelişme, büyüme.*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü **nemā** bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [nemā,]*

nergis: *İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek. Suyu, uyuşturucudur. Mahmur bakışı andırır.*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
Nigāh-ı mest-i **nergis** çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [nergis,]*

O ġonca-fem ne demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i **nergis** dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [nergis,]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O **nergisler** çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [nergisler, -ler]*

Çemende **nergisüñ** ‘ömri füzūn-ter gülden
Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [nergisüñ, -üñ]*

Teşbīh olur mı gülşen içinde bu **nergise**
Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [nergise, -e]*

Öyle ser-mest o **nergisleri** yāruñ Ḫāliş
Na‘relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [nergisleri, -ler, -i]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü **nergis** ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [nergis,]*

Şemm eylemeden būy-ı güli eyledi taṣvīr
Būy-ı semen ü **nergisi** gülzār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 12). [nergisi, -i]*

Şarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende **nergisi** seyr ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [nergisi, -i]*

Nigāh-ı **nergis-i** taṣvīrine i‘ādemüzi
O şūḫ çeşmine ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [nergis-i,]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engūrı
Ḫabābāsā virür ol **nergis-i** çeşmāna maḫmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [nergis-i,]*

nerm: *Yumuşak.*

Ḥarīr-i vaʿd-i vuṣlat **nerm** olurdı Ḫāliṣā ammā
Nuʿūmet gelse ṭabʿ-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [nerm,]*

Mizāc-ı saḫtını **nerm** itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi laʿl-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [nerm,]*

nermī-i hāṭır: *Yumuşak hatırlı.*

Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker ol ḳaşı kemānuñ
Gelmez dil-i sengīnine hīç **nermī-i ḫāṭır** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [nermī-i ḫāṭır,]*

nerm-revlik: *Yumuşaklık.*

Nābīye **nerm-revlik** ider gāhīce Ḫāliṣ
Bu ḫāme-i edhem-revişüñ yoḳla ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 17). [nerm-revlik,]*

neş'e: *Neşe, mutluluk.*

Leb-i cānānda gerçi müfīż **neş'e-i** cārīdür
Şoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ʿışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [neş'e-i, -i]*

İçinden kendini dāmād idüp **neş'eyle** ṣahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [neş'eyle, -y, -le]*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasḫīr
Vefāsı **neş'e-i** yek-laḫẓadur bu ʿālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [neş'e-i, -i]*

Yetiş ṣābūn **neş'e** ile ḥabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [neş'e,]*

neş'e-sāz: *Neşe.*

Ol dehān-ı lüknet-āmīzinde ḥarf-i vuṣlatı
Neş'e-sāz-ı bāde-i dīrīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [neş'e-sāz-ı, -ı]*

neş'et ider: *Ortaya çıkmak.*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o şūḫ
Reng-i laʻlinden ider gül gibi neş'et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 20). [neş'et ider, -er]*

nesīb: *Nesebi temiz, soylu.*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i **nesīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [nesīb,]*

nesīc: *İnci işlemeli bir çeşit sırmalı diba.*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [nesīc-i, -i]*

nesil: *Bir kimsenin zürriyeti, evlat ve torunları, soy, sülale.*

Sāġar-ı şahbāyı gör Cem **nesli** bir tīredür
Duḫt-ı rezle şıḳma pek bintü'l-ʻineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [nesli, -i]*

nesīm: *Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.*

Çın seḥer Ḫāliş **nesīme** şordı dil reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [nesīme, -e]*

Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [nesīm,]*

neste: *Bir şey, nesne.*

Ol vaʻde-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
Yār ile rū-be-rūda bütün **neste** nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [neste,]*

Ol vaʻde-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
Yār ile rū-be-rūda bütün neste **nestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [nestedür, -dür]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
Ḫavf u niyāzumuz bedeli **nestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [nestedür, -dür]*

neşv: *Gelişme, büyüme.*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [neşv,]*

neşve: *Sevinç, keyif.*

Neşve bintü'l-'inebi tā ki olaldan dāmād
Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [neşve,]*

Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliş **neşve-i** rūy-ı nigār
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-'ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 9). [neşve-i, -i]*

Virmez ṣafā-yı **neşve-i** ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i 'ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [neşve-i, -i]*

Bāġ-ı dilümde **neşve-i** rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [neşve-i, -i]*

Bāġ-ı dilümde **neşve-i** rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [neşve-i, -i]*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i ter ne var ne yoḳ
La'linde **neşve-i** gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [neşve-i, -i]*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab'uma gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā'yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [neşve-i, -i]*

Ḳaldı nakş-ı nigehi **neşve-i** pür-'işvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [neşve-i, -i]*

Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine dil **neşve** ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [neşve,]*

Ümmīẕ-i **neşve** ḫāhiş-i meyḫāneden ġaraż
Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [neşve,]*

neşve virdi: *Neşe, sevinç vermek.*

Nakş-ı būs ile ruḫ u gerden-i reng-ā-renge
Virdi bir neşve fem-i la'l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 24). [neşve virdi, -di]*

neşve-hāne: *Sevinç evi (Meyhane bağlamında).*

Raḥīḳ-i būs-ı 'iẕāruñla ehl-i keyf-i dile
Bu **neşve-ḫānede** rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [neşve-ḫānede, -de]*

neşve-i meyden: *Şarap neşesi.*

Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi gül-‘iẕār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor ṣorma bańa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [neşve-i meyden, -den]*

nev: *Yeni.*

Ḫaṭṭında sebz-i **nev** çemen-i ter ne var ne yoḳ
La‘linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [nev,]*

nevā: *Ezgi, ses, sada.*

Miyān-best-i **nevā-yı** şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [nevā-yı, --yı]*

Sāz-ı **nevā-yı** ma‘ni-i ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [nevā-yı, --yı]*

Ey ḫāme naġme-rīz-i **nevā-yı** nihānum ol
V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [nevā-yı, --yı]*

Çār-mışra‘la miyān-beste **nevā** bu ṭavr ile
Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [nevā,]*

nev-āġāz: *Yeni ahenk başlangıcı.*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān tār-ı **nev-āġāz-ı** sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [nev-āġāz-ı, -ı]*

nevā-sāz: *Nağme düzücü, hânende, mutrıp.*

Her sāza **nevā-sāz-ı** nühüft olsa da Ḫāliş
Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [nevā-sāz-ı, -ı]*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [nevā-sāz,]*

nevā-yı emel: *İstek, arzu sedası.*

Nühüfte māye miyān-beste-i **nevā-yı emel**

Ne ġam naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [nevā-yı emel,]*

nevāz: *Okşayıcı, taltif edici, iyi edici.*

Hezār eserle seher hem-çü āteş-i gül-i ter

Bir ‘andelīb-i **nevāzā** arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [nevāzā, -a]*

nevāziş: *Gönül almak, iltifat.*

Dil berāber olur aġyāre **nevāzişlerde**

Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [nevāzişlerde, -ler, -de]*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i **nevāzişden** o şūḫ

Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [nevāzişden, -den]*

Bir **nevāzişle** devā it ey ṭabīb-i rūzgār

Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma‘cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 13). [nevāzişle, -le]*

Gāhī **nevāziş-i** nigehi geh ‘itāb-ı nāz

Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [nevāziş-i, -i]*

nevāziş: *İltifat, okşama.*

O çār-ebrū olur reşk-i **nevāziş** ile Ḫāliş rām

Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [nevāziş,]*

nevāziş-kārī: *Okşayıcılık.*

Tebessüm-rīz-i gül-ḫand olsada bu ṣūret-i devrān

Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [nevāziş-kārī-i,]*

nevbet: *Sıra, devir.*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken

Şimdi **nevbet** pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [nevbet,]*

nev-ġonca: *Taze gonca.*

Belki bu **nev-ġoncanuñ** te’s̲īr iderdi gūşına

Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [nev-ġoncanuñ, -n, -uñ]*

nev-ġubār: *Toz.*

Ey **nev-ġubār-ı** ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ

Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [nev-ġubār-ı, -ı]*

nevḥa: *Ölünün arkasından sesle ağlama, mâtemle feryat etme.*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i **nevḥa** zārum gördiler

Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [nevḥa,]*

nev-hāle: *Ayın, bâzan da güneşin etrâfında görülen parlak halka şeklindeki ışık, ay ağılı, ayla:.*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb

Sāye-i **nev-hāle-i** āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [nev-hāle-i, -i]*

Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz yine Ḫāliş

Bedr-i mehi **nev-hāle** ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 10). [nev-hāle,]*

nev-haṭ: *Ayva tüyleri yeni çıkmış sevgili.*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide

Müşgīn-perend-i **nev-ḫaṭ-ı** sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [nev-ḫaṭ-ı, -ı]*

Bu **nev-ḫaṭ** çār mışra‘la melāḥat resmini Ḫāliş

Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [nev-ḫaṭ,]*

nev-haṭān: *-Ayva tüyleri yeni çıkan.*

Nev-ḫaṭān-ı ruḫ-ı āyīne ġubārāna henūz

Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [nev-ḫaṭān-ı, -ı]*

nev-haṭṭ: *Ayva tüylerinin yeni yeni belirmeye başlaması.*

Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı

Nev-zemīn ḫıṭṭa-i **nev-ḫaṭṭ-ı** livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [nev-ḫaṭṭ-ı, -ı]*

nevīn: *Yeni, yepyeni, yeni şey.*

Dāniş ü ʻaḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şāʻir-i sihr-i **nevīn** ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [nevīn,]*

nevk: *Sivri uç.*

Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [nevk-i,]*

Zaḫm-ı **nevk-i** nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḫırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [nevk-i,]*

nev-mecrā: *Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vukū bulan hal ve olay.*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar ṣoñra bu **nev-mecrā-yı** ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [nev-mecrā-yı, -yı]*

nev-perde: *Bir müzik parçasını meydana getiren seslerden herbirinin kalınlık veya incelik derecesi.*

Nühüfte naġmemüz **nev-perde** ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [nev-perde,]*

nevred: *Gezen, yol alan, dolaşan.*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i **nevred** seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [nevred,]*

nev-reste: *Yeni büyümüş, yeni ortaya çıkmış, taze (sevgili).*

Kendi gibi **nev-reste** dil-āşūba düşüp āh
Bī-sūd o körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [nev-reste,]*

nevr-i gerden-i mehtābdur: *Ayın gerdanının ışıltısı (Tanıkta aşığı yaralaması bağlamında yer almıştır).*

Girībān-çāk dāġ-ı sīne-i fersūde pīrāhen
İden ʻuşşāḳı **nevr-i gerden-i mehtābdur** bāʻiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 12). [nevr-i gerden-i mehtābdur, -dur]*

nev-sebz: *Yeni yetişmiş.*

Destinde ġonca şanma o **nev-sebz-i** şāḫ-ı gül
Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [nev-sebz-i, -i]*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde **nev-sebze** ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [nev-sebze,]*

Besle seḥāb-ı eşk ile **nev-sebze-i** ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [nev-sebze-i, -i]*

nev-şinīd: *İşitme, duyma.*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu **nev-şinīd** iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [nev-şinīd,]*

nev-zemīn: *Yeni yol, yeni tarz.*

Bulup bu **nev-zemīnde** bir defīne Hindū-yı ḫāme
Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i vāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 13). [nev-zemīnde, --de]*

Bu **nev-zemīn-i** Sābite beñzer mi Ḫālişā
Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [nev-zemīn-i, -i]*

Ḫālişā mehçe-i kilkinde be-dīdār oldı
Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [nev-zemīn,]*

nev-zuhūr: *Yeni çıkma, taze, yeni olan.*

Tīre-i perçemle reşk-i **nev-ẓuhūr-ı** ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [nev-ẓuhūr-ı, -ı]*

ney: *Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān **ney** naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [ney,]*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt u **ney** şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [ney,]*

ney-i şeker: *Şeker kamışı.*

İderse ḫāme-i Ḫāliş **ney-i şeker** ta‘şīr

Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [ney-i şeker,]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm

Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 16). [ney-i şeker,]*

neyistān-ı şekerdür: *Şeker kamışı tarlası.*

Vaṣf-ı ḳand-ı la‘li Ḫāliş sāḥa-i tanẓīrde

Bir **neyistān-ı şekerdür** ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 18). [neyistān-ı şekerdür, -dür]*

neyl: *İsteğe ulaşma.*

Neyl içün bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne

Dil-i ṣad-pāremüzi zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 9). [neyl,]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler

Mezra‘-ı **neyl-i** merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [neyl-i, -i]*

Felekde ḫāhiş-i **neyl-i** meveddet böyledür Ḫāliş

Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i vuṣlat ‘adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 17). [neyl-i,]*

neyl-i būse: *Öpücük isteğine ulaşma.*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi **neyl-i būse** içün

Bu cām virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 11). [neyl-i būse,]*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi **neyl-i būse** içün

Bu cām virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 11). [neyl-i būse,]*

neyl-i yek-būse: *Tek öpücük isteği.*

Neyl-i yek-būse ile rif‘at-i cāh it ey dil

Ser-firāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [neyl-i yek-būse,]*

ney-pāre: *Kamıştan yapılmış üflemeli çalgı aleti parçası.*

İtse de devrān benüm **ney-pāre-i** baḫtum şikest

Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḫoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [ney-pāre-i, -i]*

nezd-i kibār-ı ‘aṣrda: *Devrin büyüklerinin huzuru.*

Bir maṭlabuñ var ise yine Ḥaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliṣ ricā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 14). [nezd-i kibār-ı ‘aṣrda, -da]*

neẕẕāre: *Bakış.*

Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [neẕẕāre,]*

n’i: *Ne, hangi şey.*

N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘iẕār
Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īşāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 21). [n’idigün, -digün]*

nice: *Pek çok.*

Buldum o nihād ile siriştinde ṭabī‘at
Eyler **nice** mānīleri iẓhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 16). [nice,]*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliṣ
Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [nice,]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına **nice** bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [nice,]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [nice,]*

Nice ḳanlar dökilür ḥamret-i gül-rūsında
Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [nice,]*

Ṣīt-i bülendümüz **nice** gūş eyler ehl-i ṭab‘
Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [nice,]*

nigāh: *Bakış, nazar.*

Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi ‘ayyāş
Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 12). [nigāh-ı, -ı]*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [nigāh-ı, -ı]*

Perestiş itmek içün jāle şanma rūyında
Vużū' ider bu gül eşk-i **nigāh-ı** bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [nigāh-ı, -ı]*

Ay sipihr-i 'işve hem-çün ra'd bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü **nigāh-ı** şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [nigāh-ı, -ı]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ **nigāh** itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [nigāh,]*

Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan
Ṣaḳın pāy-ı **nigāhı** ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [nigāhı, -ı]*

Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine i'ādemüzi
O şūḫ çeşmine ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [nigāh-ı, --ı]*

nigāha almayalı: *Göz önüne getirmek, hayal etmek.*

Ḫayālini o nihālüñ **nigāha almayalı**
Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [nigāha almayalı, -ma, -y, -alı]*

nigāh-ı dikḳatüm: *Dikkatli bakış.*

Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne nişān
Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [nigāh-ı diḳḳatüm, -ü, -m]*

nigāh-ı germ: *Sıcak bakış. II Sevgi dolu bakış.*

Nigāh-ı germ ile ruḥsār-ı tāb-nākında
Miṣāl-i şeb-nem-i dürr-i 'Aden tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [nigāh-ı germ,]*

Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
Açıldı sīnede şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [nigāh-ı germ,]*

nigār: *Güzel, dilber.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı **nigār** ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [nigār,]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı **nigār** ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [nigār,]*

nigeh: *Bakış, nazar.*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı **nigeh** reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [nigeh,]*

Gāhī nevāziş-i **nigehi** geh ʻitāb-ı nāz
Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [nigehi, -i]*

Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı **nigehi**
Ṭarfetü'l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [nigehi, -i]*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
Girdi zencīre **nigeh** ṣunʻı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 12). [nigeh,]*

Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [nigeh,]*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı **nigeh-i** sāḥiri gör
Ḥayfdur şöhreti ʻayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [nigeh-i, -i]*

Olma zer-dīde **nigeh** rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣanʻat-ı ʻayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [nigeh,]*

Evvel remīde bāl-i **nigeh** āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [nigeh,]*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı **nigeh** serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [nigeh,]*

Ḳaldı naḳş-ı **nigehi** neşve-i pür-ʻişvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [nigehi, -i]*

Tīr-bāz-ı **nigehi** atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 11). [nigehi, -i]*

nigeh eylerse: *Bakmak.*

Heft sūrāḫ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı **nigeh eylerse** de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [nigeh eylerse, -r, -se]*

nigeh-endāz: *Bakış atan.*

O ġazāle **nigeh-endāz** olalı çeşm-i ḫayāl
Dil-i ʻuşşāḳa yine oldı beyābān vâsiʻ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [nigeh-endāz,]*

nigīn: *Mühür, hâtem.*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa **nigīn-i** ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [nigīn-i, -i]*

nihād: *Huy, yaradılış.*

Buldum o **nihād** ile siriştinde ṭabī‘at
Eyler nice mānīleri iẓhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [nihād,]*

nihāl: *Fidan ǁ fidan boylu güzel.*

Müşgīn perçemüñ o **nihālüñ** idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [nihālüñ, -üñ]*

Ḫayālini o **nihālüñ** nigāha almayalı
Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [nihālüñ, -üñ]*

Müşgīn perçemüñ o **nihālüñ** idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [nihālüñ, -üñ]*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur o **nihālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [nihālüm, -üm]*

nihāl-i güle: *Gül fidanı.*

Teh-i **nihāl-i güle** dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [nihāl-i güle, -e]*

nihāl-i ḥüsn: *Güzel, alımlı fidan.*

Gelüp ḫaṭ ol **nihāl-i ḥüsn** ü nāz eşmārdan ḳalmış
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [nihāl-i ḥüsn,]*

nihān: *Saklı, gizli.*

Bu zaḫm-ı dil **nihān** bir ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [nihān,]*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı **nihān** içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [nihān,]*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı **nihānum** ol

V'ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [nihānum, -um]*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile

O būs-ı la'l ü miyānuñ **nihān** çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [nihān,]*

İdelden āyīne gözden **nihān** ol 'aks-i cānānı

Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [nihān,]*

Esrār-ı 'ışḳ rāz-ı **nihānum** degül benüm

Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [nihānum, -um]*

nikāb: *Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ

Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn **niḳāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [niḳāb-ı, -ı]*

nikāt: *Nükteler, zarif sözler.*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk ile her şeb

Nikātı nüsḫa-i tenvīrini taṣṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [nikātı, -ı]*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından

Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 14). [nikātı, -ı]*

nīlī-reng: *Nil renkli.*

Riyāż-ı sīne **nīlī-reng** ile bir ḥavż idüp inşā

Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [nīlī-reng,]*

nime: *Ne, kim.*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk

Faṭīr-i **nīme** ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [nīme,]*

nīm-laḥẓa: *Yarım bakış, gözuciyle. bakış.*

Almasam āġūş-ı ḥulyāya ḫayāl-i vuṣlatuñ

Nīm-laḥẓa sūziş-i ḥasret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [nīm-laḥẓa,]*

nīm-sebze: *Yarım yaprak.*

Destinde bu şükūfe-i ḫāṭır-firībümüz
Nāçīz-i **nīm-sebze-i** ḫod-rūy-ı destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 12). [nīm-sebze-i, -i]*

nīş: *İğne LL Zehir.*

La‘line ol zaḫm-nāk-ı **nīş-i** elmās-ı sitem
Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [nīş-i, -i]*

nişāb: *Sermaye.*

Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi Ḫālişā
Cevher-fürūş naẓm olalı var **nişābumuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [nişābumuz, -u, -muz]*

Vir zekūt-ı cemālüñ ‘uşşāḳa
Bu kemāl-i ḥasen **nişāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [nişāb,]*

nişān: *Hedef, nişangâh.*

Ne dem ki nāvek-i nāza olursa sīne **nişān**
Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [nişān,]*

Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir **nişān** yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [nişān,]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet **nişānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [nişānum, -um]*

nişāne: *Hedef.*

Şaştında ursa nāvek-i ġamzı **nişānemüz**
Ol ḫande-i verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [nişānemüz, -müz]*

nişāne-i dil: *Gönül izi.*

Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü ‘āleme
Müjgān **nişāne-i dil** içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [nişāne-i dil,]*

nisbet: *Göre, nazaran, nisbetle.*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe **nisbetle** köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [nisbetle, -le]*

nişeste: *Oturan, oturmuş.*

Ol buġday eñlü dil-bere fiḳr-i daḳīḳ idüp
Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde **nişestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [nişestedür, -dür]*

nīşter: *Keskin bıçak, neşter.*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa **nīşter** ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [nīşter,]*

Ḳatre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feşşādsın
Öz reg-i nabż-ı ḫayāle **nīşterüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [nīşterüñ, -üñ]*

niyāz: *Yalvarma, rica, istirham.*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi **niyāz-ı** ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [niyāz-ı, -ı]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
Ḫavf u **niyāzumuz** bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [niyāzumuz, -u, -muz]*

niyyet: *Niyet, maksat.*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde levḥ
Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [niyyet-i, -i]*

nizā’: *Tartışma, çekişme.*

Süḫan-dānī **nizā’uñ** Ḫālişā cānān idüp inṣāf
Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [nizā’uñ, -uñ]*

Ḫavf-ı vişāle reşk ile aġyār idüp **nizā‘**
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [nizā‘,]*

İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ **nizā‘**
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [nizā‘,]*

nīze: *Mızrak.* || *Sevgilinin kirpikleri.*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var **nīze-i** ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [nīze-i, --i]*

nīze-i pür-ṣayḳal-i: *Cilalı mızrak (Sevgilinin kaşları bağlamında).*

Sā‘id-i fitneyle meşḳ-i çūb ider ol şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [nīze-i pür-ṣayḳal-i, -i]*

noḳṭa: *Nokta.*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [noḳṭa-i, -i]*

noḳṭa noḳṭa: *Nokta nokta.*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç
Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 11). [noḳṭa noḳṭa,]*

noḳṭa-i evhāmdur: *Varlığı şüpheli nokta (sevgilinin ağzı bağlamında).*

Bu dehen ey ġonca-fem bir **noḳṭa-i evhāmdur**
Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [noḳṭa-i evhāmdur, -dur-i]*

noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı siyāhı: *Siyah benin noktası.*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı siyāhı, -ı]*

n’ola: *Nolsa, nolsa gerek.*
Ṭuruḳuñ olsa **n’ola** ṣūr ile İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [n’ola,]*

Sünbüllerüñ açarsa **n’ola** ravża-i behişt
Gīsū-yı müşg-zāy-ı ‘ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [n’ola,]*

nüh: *Dokuz adedi.*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde **nüh**
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [nüh,]*

Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı **nüh** daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [nüh,]*

Her işüñ ṣonı olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
‘ İllet-i kec derekātında ne var **nüh** cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [nüh,]*

Ḫāliṣā ḥāṣılı bu **nüh** ṣadef-i devrānda
Ṣā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [nüh,]*

Sikender’sin begüm ‘ibretle cism-i ṣāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör **nüh** cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [nüh,]*

O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliṣ
Bu **nüh** beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 24). [nüh,]*

nühüft: *Mûsikîde bir makam.*

Her sāza nevā-sāz-ı **nühüft** olsa da Ḫāliṣ
Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [nühüft,]*

nühüfte: *Gizli olarak, gizlice.*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [nühüfte,]*

Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
Ne ġam naġam diyerek ötmede nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [nühüfte,]*

nühüfte naġmedür: *Gizli ses.*

Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i ‘uşşāḳ
İder her mū gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 11). [nühüfte naġmedür, -dür]*

nühüfte-kār: *Mûsikîmizde yegâh makāmına aşîran (mi) perdesine nakledilmiş bir uşşak dörtlüsü ilâvesiyle elde edilen, en az altı buçuk asırlık bir birleşik makam.*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [nühüfte-kār-ı, -ı]*

Ne ġam şeh-nāz iderse sen dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şā‘irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [nühüfte-kār,]*

nüḫūl: *Veremin ilk evresi.*

Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol tebeh **nüḫūl**
Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [nüḫūl,]*

nuḫūset: *Uğursuzluk.*

Virür **nuḫūseti** elbette ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ
Teşebbüs itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [nuḫūseti, -i]*

Raḳībi baġlayalum ṭūle-i **nuḫūsete** kim
Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [nuḫūsete, -e]*

nühust: *En önce, en birinci.*

Süḫan-dānī nizā’uñ Ḫāliṣā cānān idüp inṣāf
Bu bir da‘vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç **nuḫust** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [nuḫust,]*

nükāt: *Noktalar.*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [nükāt-ı, -ı]*

nükhet: *Güzel koku.*

Dil ḫayāle alalı sırr-ı fem-i mevhūmuñ
Eyledi ġonca daḫı **nükhet-i** ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [nükhet-i, -i]*

Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü’l-ayn ile bu **nükhet-i** dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [nükhet-i, -i]*

nükhet-i ‘anber: *Anber kokusu.*

Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker
Būy-ı benefşe **nükhet-i ‘anber** ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [nükhet-i ‘anber,]*

nukl: *Meze.*

Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar **nuḳl-i** leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [nuḳl-i,]*

Olup şermende-i būs-ı ʻiẕārı meclis-i meyde
Enār-ı **nuḳl-i** leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [nuḳl-i, -i]*

Olurdı **nuḳl** içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [nuḳl,]*

nuḳre-i eşk: *Gümüş taneciklere benzeyen gözyaşı.*

Çekīde-ber- çekīde her seḥer olmaḳda ḥasret-rīz
Bahār u nev-ḥazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [nuḳre-i eşk,]*

nükte: *Ancak dikkat edildiğinde anlaşılan ince söz ve mana.*

Dükendi **nükte** virür sāḥil-i yem-i maʻnī
Olur mı bu ḥas u ḫāşāk Ḫālişā eşʻār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [nükte,]*

Şeker-ḫand olmada elfāẕ-ı maʻnī **nükte** bulduḳça
Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [nükte,]*

Dehāna ġonca yā cüz' eyle maẕmūn **nükte-i** maʻdūm
Kelāl-i ṭabʻa bādī cüst ü cūsı şey'-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [nükte-i, -i]*

Ṭıfılken ḳāle gelmez **nükte** söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẕ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [nükte,]*

Vaṣf-ı maʻnīde olur **nükte-i** ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [nükte-i, -i]*

Ġamz-ı çeşmi **nükte-i** sırr-ı femüñ īmā ider
Çeşm-i gūyāsındaki şoḥbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 17). [nükte-i, -i]*

O sebzīn **nükte** ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [nükte,]*

İtdi rāz-ı dilümi çeşm-i süḫan-gū ifşā
Nükte-i ġamzı ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [nükte-i,]*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [nükte-i,]*

nükte-i çeşmi: *Gözün anlamı.*

Ol ġazālüñ **nükte-i çeşmi** daḥı Ḥāliş saña
Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [nükte-i çeşmi, -i]*

nükte-i ḥaṭṭa: *Ince, zarif yazı.*

Ṭabī‘at daḥı meyil itdi **nükte-i ḥaṭṭa**
Yaḳışdı bu ḥaṭ u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 13). [nükte-i ḥaṭṭa,]*

Ṭabī‘at daḥı meyil itdi **nükte-i ḥaṭṭa**
Yaḳışdı bu ḥaṭ u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 13). [nükte-i ḥaṭṭa, -a]*

‘Āşıḳ-ı zāre ider **nükte-i ḥaṭṭı** ta‘līm
Virdi ebrūya keşīde yine ra‘nā ḥaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [nükte-i ḥaṭṭı, -ı]*

nükte-senc: *Sözden anlayan.*

Cenāb-ı **nükte-senc-i** kilk-i aḥbādan resīd ister
Cevāb-ı ḥāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [nükte-senc-i, -i]*

Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
Nükte-senc-i şu‘arā tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [nükte-senc-i, -i]*

nükte-sencān: *Nükteden anlayanlar II nükteli şiir yazan şairler; sarraflar.*

Ṣāliḥuñ Ḥāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını
Ḥayli demdür **nükte-sencāndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [nükte-sencāndur, -dur]*

nümāyān: *Görünen, açık, âşikâr.*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
O şūḫuñ va‘d-i vuṣlat pek **nümāyāndur** meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [nümāyāndur, -dur]*

Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı **nümāyān**
Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [nümāyān,]*

nümayiş: *Gösteriş, görünüş.*

Gülüñ nümāyişi yek-reng iken olur ferdā
Diger **nümāyiş-i** āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [nümāyiş-i, -i]*

Gülüñ **nümāyişi** yek-reng iken olur ferdā
Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [nümāyişi, -i]*

nümāyiş-ger: *Gösterişli.*

Engüşti virür zīnet-i engüşter-i zīver
Raḫ şındaki ṣafvetle **nümāyiş-ger-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [nümāyiş-ger-i, -i]*

nümāyiş-i gül: *Gül gösterisi.*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [nümāyiş-i gül,]*

nūr: *Işık, ziya, aydınlık, nur.*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā'il eyler şem'-i himmetdür
Leb-ā-leb **nūr** ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [nūr,]*

İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey **nūr**
Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [nūr,]*

Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la'le mümtezic
Nūrı 'ārıżdur çü berg-i āsmān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [nūrı, -ı]*

Şeyḫ-i maḥbūb-liḳādur Ḥācı Bektaş-ı Velī
Nūrı çeşm-i żu'afādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [nūrı, -ı]*

İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde **nūr**
Te'sīr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [nūr,]*

Sipihr-i feyże mehveş **nūr** u ferdür ḫalḳa-i tevḥīd
Gülistān-ı cemāle verd-i terdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [nūr,]*

Yanar bir şu'le-i **nūr-ı** maḥabbetdür çü pervāne
Döner 'uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [nūr-ı, -ı]*

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki rāci' **nūr-ı** Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14). [nūr-ı, -ı]*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣūret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [nūrı, -ı]*

Zīb-i dūş oldı görüp **nūr-ı** hilāl-i ‘īdi
Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 11). [nūr-ı, -ı]*

Tābiş-i yār āb u tāb iledür
Nūrı devrān āfitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [nūrı, -ı]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler taḳlīd
Ṣafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [nūr-ı, --ı]*

Pāleheng olmaġa şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı **nūr-ı** fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 24). [nūr-ı, --ı]*

nūr-ı başar: *Göz nuru.*

Neẓẓāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
Mānend-i sürme durmaz o **nūr-ı başar** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [nūr-ı başar,]*

nūr-ı cebīnüñ: *Alındaki parlaklık (Sevgili bağlamında).*

Ne dem **nūr-ı cebīnüñ** mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [nūr-ı cebīnüñ, -üñ]*

nūr-ı nigehden: *Aydınlık bakış.*

Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı bir meh-i nev **nūr-ı nigehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [nūr-ı nigehden, -den]*

nūr-ı tecellī: *Tecelli nuru.*

Ṭılısm-ı daḫme-i **nūr-ı tecellī** ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 11). [nūr-ı tecellī,]*

nūş: *İçme, içmek.*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba **nūş-ı** cūy-ı nāz
Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [nūş-ı, -ı]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı **nūş** itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-günından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [nūş,]*

Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [nūş-ı,]*

Nūş eyleyince sāġar-ı şahbā-yı la‘lini
Geldi o demde ol ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 11). [nūş eyleyince, -y, -ince]*

nüsah: *Nüshalar, yazılı belgeler.*

Ḥarf-i ümmīdleri **nüsaḫ** ile me’lūf olmış
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [nüsaḫ,]*

nūş-ā-nūş-ı: *Sürekli içilen, içtikçe içilen.*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma gelmez kesel
Bezm-i **nūş-ā-nūş-ı** ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [nūş-ā-nūş-ı,]*

nüsha: *Kitap.*

Hezārān **nüsḫa-i** evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [nüsḫa-i, --i]*

nüsha-i tenvīrini: *Aydınlık sayfa.*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk ile her şeb
Nikātı **nüsḫa-i tenvīrini** tasṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [nüsḫa-i tenvīrini, -i, -n, -i]*

nuṭḳ-ı ḳalem: *Kalemin konuşması (söz söyleyememe bağlamında kullanılmıştır).*

Nice ḳanlar dökilür ḥamret-i gül-rūsında
Lāl olur **nuṭḳ-ı ḳalem** çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [nuṭḳ-ı ḳalem,]*

nu‘ūmet: *Yumuşaklık.*

Virür **nu‘ūmeti** elbet sebīke-i sīme
Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [nu‘ūmeti, -i]*

Ḥarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [nu‘ūmet,]*

‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz
Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [nu’ūmet,]*

nüẕẕār: *Nazırlar, bakanlar.*

Kes̲ret-i **nuẕẕār** ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [nuẕẕār,]*

Hecme-i **nuẕẕār-ı** ‘uṣṣāḳ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk iderler gül-‘iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [nuẕẕār-ı, -ı]*

O o

o: *T. Üçüncü teklik şahıs işaret zamiri.*

Müşgīn perçemüñ **o** nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [o,]*

O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [o,]*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [o,]*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [o,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ
Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [o,]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür
Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [o,]*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taşvīridür
Şem' veş pervāne sūzāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [o,]*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i ġazālāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [o,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç
Her ne kim teşbīhe şāyāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [o,]*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını
Ḫayli demdür nükte-sencāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [o,]*

Biz āşināyız **o** 'aks-i cemāle āyīnede
Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [o,]*

Öyle ser-mest **o** nergisleri yāruñ Ḫāliş
Na'relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [o,]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
O ṣūḫuñ va'd-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [o,]*

Tenzū ṣanur **o** gerden-i sīmīni şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [o,]*

Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf **o** meh-peyker ḫuṣūṣında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [o,]*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 14). [o,]*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [o,]*

Sende varken **o** melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [o,]*

ʿAnber midür bilinmedi Ḫāliṣ **o** ḫāller
Ṣordum **o** ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [o,]*

Ben **o** ʿĪsī lebi ṣordum daḫı Mūsāda iken
Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şemʿ-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [o,]*

O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [o,]*

Öyle işkeste-dil oldı **o** şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [o,]*

O laʿl-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur buluşur
O cām-ı neşve-i mīnā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [o,]*

O laʿl-i sāġar-ı ṣahbā arar bulur buluşur
O cām-ı neşve-i mīnā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [o,]*

Çü ʿışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur şeb-i hicrān
O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [o,]*

O çeşm-i mesti bir ʿayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm ey perī-rū ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [o,]*

O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī rubʿ-ı meskūna
Dil-i ʿuşşāḳı güyā fażl-ı dāʾirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [o,]*

Ġażab **o** şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [o,]*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [o,]*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [o,]*

Ḫayālini **o** nihālüñ nigāha almayalı
Bu eşk-i cūşiş-i ḥasretle dīde bir deredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [o,]*

Dilüñ kemerde degül çār-mışraʿa naẓarı
O mū-miyānına beste uṣūl-i çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [o,]*

Çarpmışdur **o** perīyi yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [o,]*

Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
Mānend-i sürme durmaz **o** nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [o,]*

Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme **o** māh
Bu ġurre-i kemāle **o** bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 13). [o,]*

Eyler tebessüm-i sipeh-i encüme **o** māh
Bu ġurre-i kemāle **o** bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 14). [o,]*

A Ḫāliṣ bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [o,]*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile
O būs-ı la‘l ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [o,]*

Gül-‘iẕārında **o** yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter
Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taṣvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [o,]*

O çeşm-i sūzen-i müjgāna rişte-i emeli
Ḳumāş-ı ḥüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [o,]*

Müşgīn perçemüñ **o** nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [o,]*

Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen tereşşuḥ ider
O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı ẕeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [o,]*

O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taṣvīr
Bu āhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [o,]*

Baḳup **o** zülfine ta‘līḳ-nüvīs-i cīm olsam
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [o,]*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Ṣarmaḳ **o** miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [o,]*

Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
Ḫābīde nāz iken **o** bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [o,]*

Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [o,]*

O ġonca-fem ne demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [o,]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [o,]*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [o,]*

Zerrīn ḳumāş **o** mihre ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [o,]*

O rütbe cism-i ża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [o,]*

O cām-ı meyde görüp ‘aks-i tīġ-i ebrūsın
Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [o,]*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [o,]*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı **o** hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [o,]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [o,]*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur **o** nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [o,]*

Nūş eyleyince sāġar-ı ṣahbā-yı la‘lini
Geldi **o** demde ol ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [o,]*

Hezār āh ile bülbül güy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
Görüp şevḳuñ **o** ġonca ‘andelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [o,]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [o,]*

Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
Gelmiş **o** gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [o,]*

O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [o,]*

Şükr-i hezār **o** çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [o,]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam **o** müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [o,]*

İdelden āyīne gözden nihān ol ‘aks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür **o** bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [o,]*

Varup fırāşına zāhid **o** çeşm-i ser-mesti
Leb-i taṣavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [o,]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı ḫaṣīrdür hemān maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [o,]*

Piyāveş **olma** pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [olma, -ma]*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te'ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā'ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [o,]*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [o,]*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil 'iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [o,]*

Çemende nergisüñ 'ömri füzūn-ter gülden
Ḫazān ider **o** da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [o,]*

Bezme idince rūy-ı teveccüh **o** māh-rū
Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [o,]*

'Anber midür bilinmedi Ḫāliş **o** ḫāller
Ṣordum **o** ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [o,]*

Yeme ṣunmaz ne 'aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
'Āşıḳānuñ Meke'sinde ya **o** dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [o,]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya **o** kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [o,]*

Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i şūḫı
Bīşügūnında a kāfir **o** beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [o,]*

Ḫayfā ki çeşm-i dil olalı dūş **o** mehveşe
Ey mihr-i şu'le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [o,]*

Sulṭān-ı 'işve ḫüsn-i melāḥat-ger aydur
Baḳ tīr-i nāzişe **o** fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [o,]*

Şehbāl-i nāzuñ açsa **o** ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭāli' olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [o,]*

Ḫavf-ı viṣāle reşk ile aġyār idüp nizā'
Oldı raḳīb-i ḫar **o** mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [o,]*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş ülfete

O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [o,]*

O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden seyr eyledüm Ḫāliş

Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [o,]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış **o** büt āyīne rūlarla

O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [o,]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla

O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [o,]*

Olmış **o** baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi

Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [o,]*

Destinde ġonca ṣanma **o** nev-sebz-i şāḫ-ı gül

Ṣundı ṣarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [o,]*

Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine i‘ādemüzi

O şūḫ çeşmine ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [o,]*

O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp vā‘iẓ

Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [o,]*

‘İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup **o** pīl-raḳīb

Ḥużūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [o,]*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla

‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [o,]*

Kendi gibi nev-reste dil-āṣūba düşüp āh

Bī-sūd **o** körpe ḳuzıcaġum berelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [o,]*

Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda

Sen **o** serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [o,]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş

Yeter **o** şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [o,]*

O şāhīn-i nigeh ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn eyler

Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [o,]*

Alma **o** perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle

Rü’yāda ider ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [o,]*

Mā’il **o** rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler

Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [o,]*

O şūḫ sübḥayı ra‘nā deler ṭaḳar geçirür
Mi̱s̱āl-i cevher-i a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [o,]*

Perī midür **o** mehüñ ṣūreti ḫayālümde
Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [o,]*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş **o** kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [o,]*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür **o** mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 22). [o,]*

Ẕātında **o** bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [o,]*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh
O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [o,]*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [o,]*

Ḫayālde ḳıyamam baḳmaġa **o** gül-rūya
İderse cünbiş-i müjgān-ı naẓra ḫār-ı āẕār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [o,]*

Buldum **o** nihād ile siriştinde ṭabī‘at
Eyler nice mānīleri iẓhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [o,]*

O çār-erkān-ı yāri hedme mest-i ḫābdur bā‘i̱s̱
Peresti ṣ-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur bā‘i̱s̱ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [o,]*

Rubūde itmege kāh-ı vücūdı cezbe-i ḥüsnüñ
O mevc-i pīçiş-i zülfindeki girdābdur bā‘i̱s̱ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [o,]*

Ṣordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp **o** reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [o,]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [o,]*

Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
O kār-ḫāneyi pīr-i muġān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [o,]*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām **o** şūḫ
Murġānı dil-figende-i ‘uṣṣāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [o,]*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden **o** şūḫ
Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [o,]*

O bir mir’āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḫayretdür
Be-ġāyet pür-‘iber naḳş-ı şüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 17). [o,]*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [o,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ
Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur **o** zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [o,]*

Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde **o** mīrān henūz
İdemez ‘āṣıḳına def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [o,]*

Şeb-i ḫaṭda **o** rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [o,]*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [o,]*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
Pāy ını būs içün **o** şehe ilticā ‘abe̲s *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [o,]*

o şeb: *O gece.*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [o şeb,]*

oġl: *Erkek çocuk.*

Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül **oġlıdur** gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 20). [oġlıdur, -ıdur]*

oḳ: *Silah, savaş aleti.*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı penç-gāh **oḳu** ‘uṣṣāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [oḳu, -u]*

oḳu: *Okumak, söylemek.*

Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’s̲īr
Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [oḳur, -r]*

ol: *Olmak.*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
Āhum **olmaḳda** resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [olmaḳda, -maḳ, -da]*

Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān **olmış**

Dāġı sīnemde biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [olmış, -mış]*

Girdi baḫt-ı siyehüm beynine zülf-i siyehüñ

Şeb-i hicrāna **olup** fāṣıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [olup, -up]*

Ḫalḳa-der-ḫalḳa **olup** mevcine dūd-ı āhum

‘Āḳıbet itdi dilüm silsile bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 11). [olup, -up]*

Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki reng ü būyuñ

Gice de **olsa** ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [olsa, -sa]*

Ṭutamaz ‘uḳde **olur** dildeki reng ü būyuñ

Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [olur, -ur]*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim

Ġamze-i cānāna ṣoñra **oldı** şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [oldı, -dı]*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl

Dāġı Ḫāliş **oldı** şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [oldı, -dı]*

Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ

Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [olmadan, -dan, -ma]*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl

Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 13). [olmamışdur, -ma, -mış, -dur]*

Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına

Bezm-i meyde yāre **olmaz** bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [olmaz, -maz]*

Evvel **olmış** ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār

Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḥıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [olmış,]*

Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm **olmaġla** ‘uşşāḳuñ

Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taşvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [olmaġla, -maġ, -la]*

Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş

Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [olur, -ur]*

Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār

Her ne bārān **olsa** gökden aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [olsa, -sa]*

Çekīde-ber- çekīde her seḥer **olmaḳda** ḥasret-rīz

Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [olmaḳda, -maḳ, -da]*

Mālişüñe rü’yā-yı ḫayāl **oldı** vücūdum
Rü’yā göremem cism ile ta‘bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [oldı, -dı]*

Şeb-i tārīkini zülfinde görüp gerdenini
Żulmet-i şebde **olan** reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [olan, -an]*

Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [ol,]*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
Bülbül **olamaz** hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [olamaz, -a, -maz]*

Ḳulluḳla **olur** penç-geh ṭā‘at-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [olur, -ur]*

Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt **olmadadur** la‘l-i teri
Gül-i la‘linden ider kesb-i ḥalāvet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 11). [olmadadur, -mada, -dur]*

Dāye-dār **olmak** içün şerbet-i la‘l ile müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [olmak, -mak]*

Mā-ḥaşal mīrüm **olup** manşıb-ı muḫlişle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 25). [olup, -up]*

Geh **olur** muḳbile sermāye-i ‘izzet şerbet
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [olur, -ur]*

Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
Geh **olur** dāfi‘a-ı ṣıḳlete ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [olur, -ur]*

Mā-ḥaşal mīrüm olup manşıb-ı muḫlişle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliş **olur** ‘ādet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 26). [olur, -ur]*

Āteş-i terle **olan** ṣūret-i ruḫsārı görüp
Gül-i ṣad-bergdeki reng-i nigūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [olan, -an]*

Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
Taḥrīr ider **ol** ḥüsn-i ḫaṭ eş‘ār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 8). [ol,]*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft **olsa** da Ḫāliş
Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [olsa, -sa]*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna ta‘ẓīm itme lāzımdur
Dil-i micmer-fürūz **ol** tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [ol,]*

Ṣadāḳatse murāduñ Ḫāliṣā bu dehr-i fānīde

Mürüvvetle dürūġ-āmīz **olan** mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 16). [olan, -an]*

Tebessüm-rīz-i gül-ḫand **olsada** bu ṣūret-i devrān

Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [olsada, -sa, -da]*

Olursun nā’il-i ‘izzet serāy-ı mülk-i istiġnā

Velīkin Yūsufāsā iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [olursun, -ur, -sun]*

O vaḳte **oldı** müvekkel cenāb-ı Mīkā’il

O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [oldı, -dı]*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā’il

O demde maḳsim-i erzāḳ **olur** bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [olur, -ur]*

Olur Ḫāliṣ senüñ de belki ‘ayn-ı ṣems-i taḥḳīḳüñ

Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [olur, -ur]*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣūret-perest

Nūrı çeşme maġz-ı bādām **oldı** revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [oldı, -dı]*

Gāh **olur** bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh ṣevḳ-i vecd

Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [olur, -ur]*

İtsem **ol** sīm-teni zīver-i āġūş-ı ḫayāl

Ceyb-i endişededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [ol,]*

Ḫāliṣā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ

Günde bir beyze-i rengīnden **olur** ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [olur, -ur]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it

Cānāne ile ol meh-i Ken‘ān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [ol,]*

La‘line **ol** zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem

Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [ol,]*

Gūşına itmez eṣer āh-ı ciger-sūz-ı seḥer

Ol gül-i ter nām-ver bir māye-i ibrāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [ol,]*

O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş

Ṭolanur üstüme **ol** mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [ol,]*

Heft sūrāḥ-ı ḫavāssı ḳapa **ol** dem-beste

Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [ol,]*

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı hilāl-i ‘īdi

Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine **ol** ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 12). [ol,]*

Öyle işkeste-dil **oldı** o şikenc-i ṭurreñ

Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [oldı, -dı]*

Zīb-i dūş **oldı** görüp nūr-ı hilāl-i ‘īdi

Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 11). [oldı, -dı]*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer

Dür seḥāb **olsa** gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [olsa, -sa]*

Olur bir köhne mażmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş

Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 15). [olur, -ur]*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur

Bī-revāc **olsun** ġazel Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [olsun, -sun]*

Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār

Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [olma, -ma]*

Ṣaḳın fāş itme mihrüñ **ol** hilāl-i ġurre-i nāza

İder çīn-i cebīn **ol** ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [ol,]*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet

Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [olursañ, -ur, -sañ]*

Besle ġurābı lāzum **olur** çeşmüñ oymaġa

Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [olur, -ur]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile **ol** ṣatr-ı evvelde

O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [ol,]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde

O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [olan, -an]*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr **oldıġındandur**

Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr **oldıġındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [oldıġındandur, -dıġ, -ın, -dan, -dur]*

Nühüfte naġmemüz nev-perde ṭanbūr **oldıġındandur**

Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr **oldıġındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [oldıġındandur, -dıġ, -ın, -dan, -dur]*

Sifāl-i köhne gül-gūn rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı semmūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ ta'bīr-i mesfūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 12). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr **oldığındandur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [oldığındandur, -dığ, -ın, -dan, -dur]*

A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn **olmaḳ**
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i zenbūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 13). [olmaḳ, -maḳ]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān **olması** mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [olması, -ması]*

Meh-i temmūzda gāhī **olur** sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 11). [olur, -ur]*

Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı semmūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [olursun, -ur, -sun]*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile **oldı** rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [oldı, -dı]*

Dükendi nükte virür sāḥil-i yem-i ma'nī
Olur mı bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş'ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [olur, -ur]*

Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı şikem
Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [olursa, -ur, -sa]*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş
Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [ol,]*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir **olsa** dile
O būs-ı la‘l ü miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [olsa, -sa]*

Ol dehān-ı lüknet-āmīzinde ḥarf-i vuṣlatı
Neş’e-sāz-ı bāde-i dirīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [ol,]*

Ol buġday eñlü dil-bere fikr-i daḳīḳ idüp
Ey çarḫ-ı āsiyā ḫum-ı dilde nişestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [ol,]*

Ḫaṭ geldi gitmez **oldı** derūnumdan ārzū
Kūyına şimdi pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [oldı, -dı]*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile **oldı** ḫarāb
Ḫār u gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 7). [oldı, -dı]*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı **olmış** dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [olmış, -mış]*

Ṭāḳat-güdāz **olsa** eger ḍarb-ı nuṭḳuma
Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [olsa, -sa]*

Baḳup o zülfine ta‘līḳ-nüvīs-i cīm **olsam**
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [olsam, -sa, -m]*

Dil **olup** la‘l-i yār ile sūzān
Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [olup, -up]*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü bī-naḳş **ol**
Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [ol,]*

Teşne-leb-i gül-fāmına **ol** sāġar-ı ser-şār
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [ol,]*

Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb **olmasa** nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [olmasa, -ma, -sa]*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [olsa, -sa]*

Ḳalmazdı bu sīnemde hümūm-ı ġam-ı ḥayret
Şādī-i ḳudūmüñ dile **olsaydı** müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [olsaydı, -sa, -y, -dı]*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i yāre
Endīşe **olur** levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [olur, -ur]*

Gencīne-i fuṣūl-i dürer gibi Ḫāliṣā
Cevher-fürūş naẓm **olalı** var nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [olalı, -alı]*

Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i cemālüñle

Şeb-i hecrinde rü'yāda daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [olan, -an]*

Ne mümkin pey-rev **olmaḳ** ḥażret-i üstād Nābī'ye

Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [olmaḳ, -maḳ]*

Siyeh-baḫtān-ı 'ışḳuñ 'afv-ı cürmi dilde cüst **olmaz**

Olur 'afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [olmaz, -maz]*

Siyeh-baḫtān-ı 'ışḳuñ 'afv-ı cürmi dilde cüst **olmaz**

Olur 'afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [olmaz, -maz]*

Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur

Anuñ çün başma sā'at ceyb-i ḫāṭırda dürüst **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [olmaz, -maz]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd

Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab' u endāmında süst **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [olmaz, -maz]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ

Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [olmaz, -maz]*

Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫālişā cānān idüp inṣāf

Bu bir da'vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [olmaz, -maz]*

Siyeh-baḫtān-ı 'ışḳuñ 'afv-ı cürmi dilde cüst olmaz

Olur 'afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [olur, -ur]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd

Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab' u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [olur, -ur]*

İtmiş yine meh sünbüli zīb-āver-i kākül

Bir gün naẓar-ı mihr **olamaz** bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 14). [olamaz, -a, -maz]*

Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm

Cānān **olamaz** ḫiẓmeti çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 16). [olamaz, -a, -maz]*

Bir gül göricek evc ü ḥüseynīye çıḳarsın

Olmaz mısın ey bülbül-i şūrīde naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 12). [olmaz, -maz]*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ

Mestāneye bir dem mi **olur** sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [olur, -ur]*

Ḫāliş naẕar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı latīfi

Yār ile geçinmek güç **olur** būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [olur, -ur]*

Çın seḥer Ḫāliş nesīme ṣordı dil reng-i lebüñ

Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār **oldı** istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 10). [oldı, -dı]*

La‘l-i nāb-ı cāẕibüñ **olmış** mey-i gül-fāmsuz

Bulmış ārāyiş cemāl āyīne-i endāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [olmış, -mış]*

Hezār-ġāze ṭırāz **olsa** ebruvān-ı bütān

Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [olsa, -sa]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr **oldı** eşk ile

İtmiş ẕuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [oldı, -dı]*

Nevā-sāz **oldı** zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende

Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [oldı, -dı]*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde

Raḳībüñ cismi lāġar **olsa** da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [olsa, -sa]*

Olur iṣḥāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı

Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [olur, -ur]*

Ḫarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm **olurdı** Ḫāliṣā ammā

Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [olurdı, -ur, -dı]*

Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās

Zīnet-dih-i ārāyiş **olur** cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [olur, -ur]*

Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā

Zīnet-dih-i ārāyiş **olur** cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 14). [olur, -ur]*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile zer maḥbūb

Bu idi evvel **olan** ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [olan, -an]*

Bu ḫāhiş ile dil olmış ‘aceb esīr-i heves

Heves heves diyerek **oldı** dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [oldı, -dı]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb

Kim itdi kim yidi āyā kim **oldı** sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [oldı, -dı]*

Bu ḫāhiş ile dil **olmış** ‘aceb esīr-i heves

Heves heves diyerek oldı dil faḳīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [olmış, -mış]*

Geçirdüñ ‘ömri cebīn-sāy-ı ḫāk **olup** yek-vār

Budur cihānda hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [olup, -up]*

O cām-ı meyde görüp ‘aks-i tīġ-i ebrūsın

Dü-nīm **olup** dil-i Ḫāliş şikest **olup** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [olup, -up]*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler

Ḳadīmi **oldı** o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [oldı, -dı]*

İderse mevc-i yüm-i çeşm-i ‘andelīb ḫurūş

Dehān-ı ġonca **olur** jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [olur, -ur]*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eşmārdan ḳalmış

Ḥulī şeft-ālūlardan dūr **olup** dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [olup, -up]*

Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa **olup** çār-pā gidüp

Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [olup, -up]*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil **oldı** pür-cūş

Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [oldı, -dı]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān

Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [olmaya, -ma, -ya]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün **ol** ġamze-i cādū

O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [ol,]*

Şeker-ḫand **olmada** elfāẓ-ı ma‘nī nükte bulduḳça

Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [olmada, -ma, -da]*

Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i sīne-i yāri

Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [olursam, -ur, -sa, -m]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken **ol** şāhīnler

Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [ol,]*

Ṭāli‘-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından mıdur

Merdüm-i çeşm **olamaz** şemşīr-i ebrūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [olamaz, -amaz]*

Deşt-i nāz-ı vaḥşet olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāṣ
Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [olmadı, -ma, -dı]*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḫẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [olmadı, -ma, -dı]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [olmadı, -ma, -dı]*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr **olmadı** bu hāy ile hūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 14). [olmadı, -ma, -dı]*

Deşt-i nāz-ı vaḥşet **olmaz** çeşm-i āhūdan ḫalāṣ
Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [olmaz, -maz]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler
Mezra‘-ı neyl-i merām **olmaz** piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [olmaz, -maz]*

Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ
Bir giyāh **olmaz** çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [olmaz, -maz]*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş **olmaz** kilk-i ḫoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 18). [olmaz, -maz]*

Ol zülf-i çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker
Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [ol,]*

Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe **olsa** vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [olsa, -sa]*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫāliṣā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [olsa, -sa]*

Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i şerm **olur**
Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [olur, -ur]*

Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ mı **olursa** bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [olursa, -ur, -sa]*

Ḫarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf **olmış**
Noḳṭa-i reml ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [olmış, -mış]*

Kālā-yı tefāḫur düşürür āfet-i ‘ayne
Faḳr ehli **olur** ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [olur, -ur]*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān olsa
Ol yüm-i maġfiret-i ḥażret-i Gufrān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [ol,]*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [ol,]*

O ġazāle nigeh-endāz **olalı** çeşm-i ḫayāl
Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [olalı, -alı]*

Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ‘uşşāḳa
Olamaz bir dil-i aġyār-ı le’īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [olamaz, -amaz]*

O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
Dil-i ‘uşşāḳa yine **oldı** beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [oldı, -dı]*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl **olmayalum**
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [olmayalum, -ma, -y, -alum]*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān **olsa**
Ol yüm-i maġfiret-i ḥażret-i Gufrān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 5). [olsa, -sa]*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsi‘
Bāde-ḫārāna **olur** kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [olur, -ur]*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā‘iẓ
Öteden berü **olur** soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [olur, -ur]*

Mihr-i ‘āşıḳ **olamaz** naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [olamaz, -amaz]*

Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
Gelse de ḫaṭ **olamaz** tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [olamaz, -a, -maz]*

İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri
Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [olamaz, -amaz]*

Mihr-i ‘āşıḳ olamaz naẓra-i mehden fārīġ
Olmadı bir meh-i nev nūr-ı nigehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [olmadı, -ma, -dı]*

Yapışur ṭurmaz eli her şeyine dil-dāruñ
Olmadı ‘āşıḳ-ı şūride ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [olmadı, -ma, -dı]*

Va‘de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm
Bize de **olmadı** bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [olmadı, -ma, -dı]*

Dūde vü sürmede var būy-ı ‘alāḳa Ḫāliṣ
Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 12). [olmadı, -ma, -dı]*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred **olmadı** resā
Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [olmadı, -ma, -dı]*

Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ **olıyor** ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [olıyor, -ı, -yor]*

Ne rengi ne būyı **olur** evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te’s̲īr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [olur, -ur]*

Sāmān-ı cevābı ile pā-bend **olur** āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [olur, -ur]*

Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [olma, -ma]*

Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa‘n **olmış**
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [olmış, -mış]*

Destde sāġarı ḫūy-gerde **olup** şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [olup, -up]*

Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ
Dökerdi dür gibi sīmīn-sebīkeden güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [olaydı, -a, -y, -dı]*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki le̲z̲zet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliṣ ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 13). [olup, -up]*

Olup āyīnede ‘aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki le̲z̲zet-baḫş **olur** rü’yāsı Ḫāliṣ ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [olur, -ur]*

Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [olursa, -ur, -sa]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh saña ḫayr **olsa** gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [olsa, -sa]*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḫā’il **olur** diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [olur, -ur]*

Her işüñ şonı **olur** şīve-i taḳdīre vuṣūl

‘ İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [olur, -ur]*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme

Ḫāliṣ imdādı **olur** ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [olur, -ur]*

Şākirüñ tanẓīri eṣnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden

Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [oldı, -dı]*

Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan degül

Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı baṣal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [olmışam, -mış, -am]*

Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem şākirem

Aṭlas-ı pür-mevc-rīz **olsa** ḳabā itmem ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [olsa, -sa]*

Telḫ-kām **olsam** da tekvīnāt-ı eşyādan degül

Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı baṣal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [olsam, -sa, -m]*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā u nā-sezā

Baḫṣ-i istiḫḳāḳ **olur** ḳalbümde dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [olur, -ur]*

Ṭoġrı ḳaṭ‘ it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı

İnḥirāf-ı dest-i ḫāme **olmasun** bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 12). [olmasun, -ma, -sun]*

Tīġ-i ebrū **olsa** da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz

Eyler ‘uşşāḳı yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [olsa, -sa]*

Çāşnī-baḫş **olsa** ger telḫ-āb-ı düşnām-ı lebüñ

Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [olsa, -sa]*

Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb **ol**

Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [ol,]*

Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb **ol**

Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [ol,]*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār

Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḫüsninde ḫaṭīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ol,]*

Dikḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it

Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [ol,]*

Esrārını bir ġoncaya fāş itme çü bülbül

Feryādı hezār it güle ammā ki edīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [ol,]*

Al ḫayr du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ

Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [ol,]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliṣ

İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [ol,]*

Pür-neşve **olup** şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliṣ

İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [olup, -up]*

İde ol ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn

Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 12). [ola, -a]*

Ḫāliṣā mehçe-i kilkinde be-dīdār **oldı**

Nev-zemīn ḫıṭṭa-i nev-ḫaṭṭ-ı livā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [oldı, -dı]*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum **ol**

V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [ol,]*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum **ol**

V’ey nakş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [ol,]*

Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp

Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [ol,]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ

Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [ol,]*

Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı men

Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [ol,]*

Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı çeşm

Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [ol,]*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliṣ gibi hemān

Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum **ol** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 12). [ol,]*

Āh eylesem tecessüm idüp serv **olur** bedīd

Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [olur, -ur]*

Mevc-āver **olmada** reg-i nabżında bed-mizāc

Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 11). [olmada, -ma, -da]*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider

Ḳayd-ı riyāmuz **olsa** da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [olsa, -sa]*

Bu kilk-i edhemi Nābī cenābına āḫir

Bu dāne-dār **olan** eş‘ārumuz cevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [olan, -an]*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim

Kebīr **olan** günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [olan, -an]*

Ḳaldı naḳş-ı nigehi neşve-i pür-‘işvesinüñ

Pür-ḥabāb **oldı** ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [oldı, -dı]*

Ḫalāṣ **olmaz** zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden

Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [olmaz, -maz]*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi

Nebāt **olur** mı eleẕẕ sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [olur, -ur]*

Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar zāhid

Gül-āb **olur** mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [olur, -ur]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden **oldı** zer-dīde

Su’āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [oldı, -dı]*

O çār-ebrū **olur** reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām

Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [olur, -ur]*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür **ol** ṣūḫ

Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [ol,]*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil **olduḳca**

O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [olduḳca, -duḳca]*

Neden geldi suḫūnet cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra

Ki ḫālī **olmadı** kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [olmadı, -ma, -dı]*

Gülüñ nümāyişi yek-reng iken **olur** ferdā

Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [olur, -ur]*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ‘iẕār ile

Ki **olmaz** ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [olmaz, -maz]*

Ḳomaz ol zülf-i müşgīn sāyesinde **olsa** ‘anberlü

Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [olsa, -sa]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir

Olur āyīne **olsa** sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [olsa, -sa]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe

Müsāvī **olsa** būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [olsa, -sa]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir

Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [olur, -ur]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir

Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [olur, -ur]*

Ḫayfā ki çeşm-i dil **olalı** dūş o mehveşe

Ey mihr-i şu‘le-sūz-ı cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [olalı, -alı]*

Ḫavf-ı vişāle reşk ile aġyār idüp nizā‘

Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [oldı, -dı]*

Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḫālişā

Şūḫın ṭırāz **olsa** ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [olsa, -sa]*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz

Ṭāli‘ **olur** başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [olur, -ur]*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẓār-ı yārdan şoñra

Naẓar mir’āte **olmaz** mihr-i pür-envārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [olmaz, -maz]*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa yār

Hele meftūnı **olmaz** var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [olmaz, -maz]*

Lebinden emr-i ḳulḳul **olsa** da sırr-ı dehen çıḳmaz

‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [olsa, -sa]*

Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi

Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [olur, -ur]*

‘Araḳ-rīz **oldı** sāġarda görüp ‘aks-i ruḫ-ı yāri

Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [oldı, -dı]*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne **oldı** bī-imsāk

Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [oldı, -dı]*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ **olmış** terkeş ülfete

O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [olmış, -mış]*

Mehāsā fāżıl **olmış** pertevüñ mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [olmış, -mış]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [olurdı, -ur, -dı]*

Dil **oldı** leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [oldı, -dı]*

Olup şermende-i būs-ı ʿiẕārı meclis-i meyde
Enār-ı nuḳl-i leb **oldı** müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 14). [oldı, -dı]*

Bu şeb zānū-nişīn **olmış** o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [olmış, -mış]*

Olup şermende-i būs-ı ʿiẕārı meclis-i meyde
Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 13). [olup, -up]*

Ey kemān ebrū idüp **ol** ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [ol,]*

Belki bu nev-ġoncanuñ teʾs̲īr iderdi gūşına
Hem-res-i efġānı **olsa** bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [olsa, -sa]*

Ġamla sevdā laḫẓa **olmaz** pīş-i çeşmümden cüdā
Ḫālişā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [olmaz, -maz]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng **olursa** naẕra-i ʿuşşāḳdan
Māniʿ-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [olursa, -ursa]*

Vaṣf-ı maʿnīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān **ol** ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [ol,]*

İntiẕārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet **olmaz** hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [olmaz, -maz]*

Ḫālişā Nābī-i üstāda kim **olmış** pey-rev
Şehd-i maʿnā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 15). [olmış, -mış]*

Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār
ʿĀlemüñ **olsa** vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [olsa, -sa]*

İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz hele yār **olsa** da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [olsa, -sa]*

Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [olsa, -sa]*

Vaṣf-ı ma‘nīde **olur** nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [olur, -ur]*

Nice ḳanlar dökilür ḥamret-i gül-rūsında
Lāl **olur** nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i süḫan-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [olur, -ur]*

Dil berāber **olur** aġyāre nevāzişlerde
Olsa yāruñ eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [olur, -ur]*

‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḫı
Ḥaşr **olur** bir daḫı āyīne-i zānūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [olur, -ur]*

İntiẓārında **olur** devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz hele yār olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 13). [olur, -ur]*

Ṭuruḳuñ **olsa** n’ola ṣūr ile İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [olsa, -sa]*

Luṭf-ı Ḥaḳ’la ne ki istersen **olur** zīr-i ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [olur, -ur]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre **olur**
Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [olur, -ur]*

Giymez bu çarḫ-ı aṭlası virse felek aña
Berg-i gül **oldı** ḥulle-i ḫārā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 18). [oldı, -dı]*

Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
Ġalṭān-ı ‘ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [olmış, -mış]*

Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile sirişt
Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 19). [olsa, -sa]*

Olursa mevsim-i vaṣl-ı ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 15). [olursa, -ur, -sa]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engürı
Ḥabābāsā virür **ol** nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [ol,]*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān **oldı** Ṭāhirveş

Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [oldı, -dı]*

Ne dem leb-ber-leb **olsa** sāġar-ı ser-şār-ı engūrı

Ḫabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [olsa, -sa]*

Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest olmaḳda dil

Ḫālişā leb-ber-leb **ol** maḳṣad hemān **ol** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [ol,]*

Çeşm-i nergis tā ezel **olmış** mey-i ser-mest-i nāz

Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [olmış, -mış]*

Merdümān-ı çeşminüñ āzādesi **olsam** daḫı

Ġayret-i aḳrān-ı ḥürriyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [olsam, -sa, -m]*

ol: *O, üçüncü teklik şahıs işaret zamiri.*

Evvel olmış **ol** ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i yār

Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḥıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [ol,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür

Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [ol,]*

Göñül şayd eyle **ol** çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep

Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [ol,]*

Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a Ḫālişā

Ol dil-nişīn şuffe baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [ol,]*

Dilüñ senüñ daḫı **ol** ṭıfla dil-rubūde imiş

Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [ol,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün

Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [ol,]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya

Ol āfet va‘de durmaz virme bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [ol,]*

Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā

Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [ol,]*

Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū

Dil düçār olmaġ ile **ol** teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [ol,]*

Mā’il o rütbe ḫandeye **ol** verd-i ter güler

Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [ol,]*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u ṣafaḳ ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [ol,]*

Şaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol ḫande-i verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [ol,]*

Naḳş-ı ḫaṭı ṣaḥîfe-i dillerde mün‘akis
Ḫātem-meniş başar dile **ol** nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 12). [ol,]*

Görse bu şîve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş ṣarīr-i ḫāmemüze **ol** ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [ol,]*

Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
Ṣabā **ol** müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [ol,]*

Sā‘id-i fitneyle meşḳ-i çūb ider **ol** şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [ol,]*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 13). [ol,]*

Ṣaḳın fāş itme mihrüñ **ol** hilāl-i ġurre-i nāza
İder çīn-i cebīn **ol** ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [ol,]*

Her şeb şikenc-i zülf ile diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [ol,]*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn **ol** ḳalem miṣāl
Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [ol,]*

Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle imtizāc
Ḫāme Ḫāliş **ol** şeb-i āẕīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [ol,]*

Ol va‘de-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 13). [ol,]*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 14). [ol,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [ol,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [ol,]*

Ḫāliṣā yād ideli **ol** şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [ol,]*

Çoḳ çille-i saḫtuñ çeker **ol** ḳaşı kemānuñ
Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [ol,]*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı ʻışḳ **ol** reviş budur
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [ol,]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr **ol** ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ol,]*

Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşaʻşaʻ
Ol rütbe eşiʻayla durur ḥāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [ol,]*

Gelüp ḫaṭ **ol** nihāl-i ḥüsn ü nāz esmārdan ḳalmış
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [ol,]*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [ol,]*

Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [ol,]*

Nūş eyleyince sāġar-ı şahbā-yı laʻlini
Geldi o demde **ol** ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [ol,]*

Eyler şüküfte **ol** gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [ol,]*

Vaʻde-i ḫulfını ben **ol** dedenüñ bilmez idüm
Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [ol,]*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
Dil-berler içre **ol** meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [ol,]*

Ol ʻakse ḥased kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ʻāşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [ol,]*

Çıḳdı būyı yine **ol** zülf-i ʻabīr-efşānuñ
Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [ol,]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā **ol** cihān-tābuñ
İder penbeyle memzūc āteşi laʻl-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [ol,]*

İdelden āyīne gözden nihān **ol** ʻaks-i cānānı
Dili sīm-āb-ı lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [ol,]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş saña
Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [ol,]*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eşʻār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [ol,]*

İde **ol** ẕāt-ı Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [ol,]*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ sīne-ṣāf **ol** kim
Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [ol,]*

Ḳomaz **ol** zülf-i müşgīn sāyesinde olsa ‘anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [ol,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür **ol** zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [ol,]*

Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuṣūṣında
Nedür **ol** zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [ol,]*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup **ol** māh-rū
Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ol,]*

Mey-āşām **ol** leb-i ḫāhişle leb-ber-leb sebūlarla
Zifāf it ḳanberi bintü’l-‘ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [ol,]*

Ol hüviyyetle ḳabūl itdi fenāfi’llāhı
Maẓhar-ı sırr-ı fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [ol,]*

Hezār nālişi **ol** ġonca zīr-i gūş itmez
Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [ol,]*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar **ol** mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [ol,]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [ol,]*

Eylesem de **ol** ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
Ġamze-i çeşmindeki vaḥşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [ol,]*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
Ḫāliṣā **ol** bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 20). [ol,]*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la‘lüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül **ol** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [ol,]*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḫayāt
Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine **ol** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [ol,]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-günından ġaraż **ol** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [ol,]*

Leblebici ṭıflınuñ laʿliyle mest olmaḳda dil
Ḥāliṣā leb-ber-leb **ol** maḳṣad hemān **ol** leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 10). [ol,]*

Maʿden-i yāḳūt **olur** viṣn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle laʿl-gūnından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [olur, -ur]*

Ḳāmet-i raʿnāsı bir maẕmūna olmaz āşinā
Serve baḳma **ol** ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [ol,]*

Göñül ṣayd eyle **ol** çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḥayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [ol,]*

Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı nümāyān
Ḥasret çeker **ol** ʿāşıḳ-ı ḥūn-bār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 10). [ol,]*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ʿuṣṣāḳ-ı dil-beste
Henūz **ol** ṣūḥ ṣeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [ol,]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi seyr it
Cānāne ile **ol** meh-i Kenʿān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [ol,]*

Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri **ol** āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [ol,]*

Aḫṣamdan yidügi şey ʿaḳlında ḳalmamış
Ol āfitābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [ol,]*

Biñ laḥẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı
Ol şuʿle-i cevvāle-i pergār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 18). [ol,]*

ol: *Olmak, gerçekleşmek, meydana gelmek.*

Açıldı baḫṣ-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl ü ḳāl **olındı** dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [olındı, -ın, -dı]*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḥāliş **olındı** tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 12). [olındı, -ın, -dı]*

Pāleheng **olmaġa** şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭlaʿ-ı nūr-ı fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 23). [olmaġa, -maġ, -a]*

Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
Būselik fehm **olınur** naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [olınur, -ın, -ur]*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn
Ṭutar ṣahbā gelū-yı sāʿid-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [olınca, -ınca]*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş **olmış**
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [olmış, -mış]*

Bir dil-bere dil vir ki **ola** ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ola,]*

Neşve bintü’l-‘inebi tā ki **olaldan** dāmād
Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [olaldan,]*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [oldılar,]*

Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [oldılar,]*

Feyż-baḫş **olmadadur** bu gül-i eş‘ār-ı Vesīm
Ḫālişüñ sāḥa-i tanẓīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [olmadadur, -dadur]*

Leblebici ṭıflınuñ la‘liyle mest **olmaḳda** dil
Ḫālişā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [olmaḳda, -da]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş **olmaz**
Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [olmaz,]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle tāze naḳş **olmaz**
Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [olmaz,]*

Raḥīḳ-i būs-ı ‘iẕāruñla ehl-i keyf-i dile
Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [olmaz,]*

Hezār-ġāze ṭırāz olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [olmaz,]*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [olmaz,]*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş **olmaz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [olmaz,]*

Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
Olm ış hezār-ẕikr ile şeydā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [olmış,]*

olup ḳalmış: *Olup kalmak.*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt **olup ḳalmış**
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [olup ḳalmış,]*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt **olup ḳalmış**

Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [olup ḳalmış,]*

Biz āşināyız o ʻaks-i cemāle āyīnede

Dilümde ṣūret-i rūḫ-ı elest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [olup ḳalmış,]*

Perī midür o mehüñ ṣūreti ḫayālümde

Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [olup ḳalmış,]*

Şarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ

Çemende nergisi seyr ile mest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [olup ḳalmış, -mış]*

Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ

Ṭıbāḳ-ı nüh daḥı ber-dest dest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [olup ḳalmış,]*

Ḥarīr-i pāre-i zülfī derīçehā-yı dile

Ḥavāsı teb zer-i kānumda best **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [olup ḳalmış,]*

O cām-ı meyde görüp ʻaks-i tīġ-i ebrūsın

Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest **olup ḳalmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [olup ḳalmış,]*

olur: *Olmak.*

Teşbīh **olur** mı gülşen içinde bu nergise

Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [olur,]*

Görmeden bī-hūş **olurlarmış** seni ey mest-i nāz

Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ʻayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [olurlarmış, -ur, -lar, -mış]*

Ne dem ki nāvek-i nāza **olursa** sīne nişān

Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [olursa, -ur, -sa]*

on dört: *On dört, 14 sayısı.*

Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi **on dört** yaşına

Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [on dört,]*

orta: *Orta, ara yer, meydan.*

Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu şeb

Āferīn bu **orṭanuñ** aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [orṭanuñ, -nuñ]*

otur: *Beklemek.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8).*
[otur,]

oymaġ: *Yüksük.*

Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ **oymaġa**
Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 9).*
[oymaġa, -a]

Ö ö

‘ömr: *Ömür, hayat.*

Çemende nergisüñ **‘ömri** füzūn-ter gülden
Ḫazān ider o da baḫt-ı siyāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [‘ömri, -i]*

Geçirdüñ **‘ömri** cebīn-sāy-ı ḫāk olup yek-vār
Budur cihānda hemān māye-i ḫamīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [‘ömri, -i]*

öp: *Öpmek.*

Sāḳī dilüñ al **öp** ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem’süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [öp,]*

Al ḫayr du‘āsın elin **öp** pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [öp,]*

Ḫalāṣ olmaz zebān-ı ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden
Öper ‘ayyāṣ-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 14). [öper, -er]*

öt: *Ötmek.*

Nühüfte māye miyān-beste-i nevā-yı emel
Ne ġam naġam diyerek **ötmede** nefīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [ötmede, -me, -de]*

Būy-ı ‘iẕārı çanına **ot** ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [ot,]*

öte: *Uzak.*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā‘iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [öteden, -den]*

öyle: *O şekilde, ona benzer, onun gibi.*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā‘iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [öyle,]*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḫāliṣ
Na‘relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [öyle,]*

Keşkül itmez bu hilāl-i feleki destinde
Öyle sulṭān-ı Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 20). [öyle,]*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı **öyle** kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [öyle,]*

Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [öyle,]*

Siḥr-i çeşmi **öyle** ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [öyle,]*

öz: *Kendi, kendisi.*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [öz,]*

P p

pā-bend: *Ayağı bağlı olan kimse, esir.*

Sāmān-ı cevābı ile **pā-bend** olur āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [pā-bend,]*

pāçe: *Kesilen hayvanlardan yapılan çorba.*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān **pāçeye** ḳāni‘
Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [pāçeye, -ye]*

pā-der-rikāb: *Ayağı üzengide, hareket etmek üzere bulunan.*

Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
Pā-der-rikāb-ı devlete bu iştihā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [pā-der-rikāb-ı, -ı]*

pāleheng: *Yular, dizgin.*

Pāleheng olmaġa şāyeste degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı nūr-ı fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 23). [pāleheng,]*

pā-māl: *Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.*

Piyāveş olma **pā-māl** esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [pā-māl,]*

Hecme-i nuẓẓār-ı ‘uşşāḳ itdi **pā-māl-i** cemāl
Reşk iderler gül-‘iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [pā-māl-i,]*

pāpūş: *Ayakkabı.*

Pāpūşını ḳaldırmadadur merdümek-i çeşm
Cānān olamaz ḫiẕmeti çoḳ iki ḫademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 15). [pāpūşını, -ı, -n, -ı]*

pāre: *Parça, kısım.*

Ḥarīr-i **pāre-i** zülfi derīçehā-yı dile
Ḥavāsı teb zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [pāre-i, -i]*

parla: *Parlamak, ışıldamak.*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḫüsn ü ān **parlar** geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [parlar, -r]*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḫüsn ü ān **parlar** geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [parlar, -r]*

Ḳavs-i ebrūdan mı ḫaṭṭ-ı sebz-i la‘le mümtezic
Nūrı ‘ārıżdur çü berg-i āsmān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [parlar, -r]*

Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [parlar, -r]*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [parlar, -r]*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil ḥāl-i dīgerdür hemān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [parlar, -r]*

Ḫāliṣā mażmūn-ı ḥāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī kāġıdından zer-nişān **parlar** geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [parlar, -r]*

Sūz-ı çeşmüñ **parladur** ey ġonca çeşm-i bülbüli
Şu‘le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [parladur, -dur]*

parlar geçer: *Parlamak.*

Şu‘le-i elmāsveş zīb ü ferüñ **parlar geçer**
Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [parlar geçer, -er]*

Şu‘le-i elmāsveş zīb ü ferüñ **parlar geçer**
Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [parlar geçer, -er]*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [parlar geçer,]*

Sā‘id-i fitneyle meşḳ-i çūb ider ol şeh-süvār
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [parlar geçer,]*

Keşret-i nuẕẕār ile gül-rū ‘araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün ‘araḳ rūḥ-ı terüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [parlar geçer,]*

Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı ülkerīn **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [parlar geçer,]*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz reg-i nabż-ı ḥayāle nīşterüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [parlar geçer,]*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş zerüñ **parlar geçer** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [parlar geçer,]*

pāy: *Ayak.*

Her dem ki **pāy-ı** nāzişi bu dīdeye başar

Çeşme ġubār-ı maḳdemi var tūtiyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [pāy-ı, -ı]*

Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan

Şaḳın **pāy-ı** nigāhı ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [pāy-ı, -ı]*

Ḫāk-i **pāy-ı** ḳademi dīdelere sürme-resā

‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [pāy-ı, -ı]*

Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri

Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 13). [pāyına, -ı, -n, -a]*

Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı **pāyına**

Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [pāyına, -ı, -n, -a]*

Amān ey dīde **pāy-ı** merdüm-i çeşmine yüz sürme

Gözet mīl-i müje sevdā-yı enżārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [pāy-ı, -ı]*

pāy-der-gil: *Ayağı çamurda. II Sıkıntıda, dertte.*

Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı ‘aceb

Dest-i a‘māda ‘aṣāveş **pāy-der-gildür** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [pāy-der-gildür, -dür]*

pāy-ı dil: *Gönül hissesi.*

Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū

Kūyına şimdi **pāy-ı dil** āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [pāy-ı dil,]*

pāy-ı ḳalem: *Kalemin ayağı II Şairlik yeteneği.*

Şeker-ḫand olmada elfāẓ-ı ma‘nī nükte bulduḳça

Hele **pāy-ı ḳalem** ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [pāy-ı ḳalem,]*

pāyını: *Ayak.*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına

Pāy ını būs içün o şehe ilticā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [pāyını, -ı, -n, -ı]*

pā-zede-i ‘ışk: *Aşkın ayaklar altına alınması, çiğnenmesi.*

Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete dizgin mi girer
Eyledi **pā-zede-i ‘ışḳ** semend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [pā-zede-i ‘ışḳ,]*

pehlūsında: *Omuz. Bedenin iki yanından her biri, yan.*

İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz hele yār olsa da **pehlūsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [pehlūsında,]*

pejmürde: *Dağınık, perişan.*

Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān **pejmürde**
Bī-vefāsın a sitem-ger buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [pejmürde,]*

pek: *Çok fazla, öyle pek.*

Bir maṭlabuñ var ise yine Ḥaḳḳa **pek** yapış
Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliṣ ricā ‘abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [pek,]*

Sāġar-ı ṣahbāyı gör Cem nesli bir tīredür
Duḫt-ı rezle ṣıḳma **pek** bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [pek,]*

Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliṣ neşve-i rūy-ı nigār
Duḫt-ı rezle ṣıḳma **pek** bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 10). [pek,]*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne **pek** zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [pek,]*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı **pek** ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [pek,]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından
O şūḫuñ va‘d-i vuṣlat **pek** nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [pek,]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda **pek** ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [pek,]*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād ü meẕhebinde **pek** celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [pek,]*

penbe: *Pamuk.*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki **penbeyle** ṣu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [penbeyle, -y, -le]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i laʻl ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki **penbeyle** şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [penbeyle, -y, -le]*

Mīnā bezimde gūşını **penbeyle** ḥıfẓ ider
Ḫāliṣ işitmesün ġazel-i nā-şinīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 11). [penbeyle, -y, -le]*

Mizāc-ı saḫtını nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ
İder **penbeyle** memzūc āteşi laʻl-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [penbeyle, -y, -le]*

ʻAceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz
Nu'ūmet gelse ṭab'-ı saḫt-ı yāre **penbeden** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [penbeden, -den]*

Ḥarīr-i vaʻd-i vuṣlat nerm olurdı Ḫāliṣā ammā
Nuʻūmet gelse ṭabʻ-ı saḫt-ı yāre **penbeden** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [penbeden, -den]*

Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
Ḳapamış **penbe** ile gūşını elbet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 16). [penbe,]*

penç-gāh: *Klasik Türk Musikisi'nde rast ve beyâtî dizilerinden meydana gelen birleşik makam.*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı **penç-gāh** oḳu ʻuṣṣāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [penç-gāh,]*

penç-geh: *Beşinci yer || Rast perdesinde karar eden birleşik makamlar.*

Ḳulluḳla olur **penç-geh** ṭāʻat-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [penç-geh,]*

penç-geh: *Beşinci yer || Rast perdesinde karar eden birleşik makamlar.*

Ḳulluḳla olur **penç-geh** ṭāʻat-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [penç-geh,]*

per: *Kanat.*

Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine **per** ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [per,]*

perçem: *Kakül, tepede bırakılan saç.*

Müşgīn **perçemüñ** o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünün ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [perçemüñ, -üñ]*

Zülfi nāf-i ḫotene **perçemi** müşg-i Çīne

Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [perçemi, -i]*

O tār-ı **perçemi** tel ḳırdı gerdānı naġamlarla

‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [perçemi, -i]*

Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden **perçemi**

Bu günāhı zāhid-i istiġfāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [perçemi, -i]*

Tīre-i **perçemle** reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur

İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [perçemle, -le]*

Leb-i gül māye ile **perçem-i** eftīmūnı

Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 21). [perçem-i, --i]*

Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı **perçem-i** zülf-i siyeh

Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [perçem-i, -i]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş **perçemün** ol ġamze-i cādū

O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [perçemün, -ün]*

Semmūra ġarḳ kākül ü **perçemle** rūyı gör

Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [perçemle, -le]*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur **perçem**

Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [perçem,]*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur **perçem**

Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [perçem,]*

Meh-i ḥüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur

Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [perçem,]*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās

Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [perçem,]*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her şeb

Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [perçem,]*

‘Aceb mi tāze ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden

Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur **perçem** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [perçem,]*

Müşgīn **perçemüñ** o nihālüñ idince yād

Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [perçemüñ, -ü, -ñ]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü **perçemüñle** ḳīl ü ḳāl itmiş

Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [perçemüñle, -üñ, -le]*

Çıḳdı būyı yine ol zülf-i ʻabīr-efşānuñ

Zīr-i fesden görinen **perçemidür** cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [perçemidür, -i, -dür]*

perçem-i müşgīne: *Sevgilinin misk kokulu kâkülü.*

Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ **perçem-i müşgīne** ġulüv

Kişver-i kāfir-i nāzişde sefer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [perçem-i müşgīne, -e]*

perde-dār: *Perdeci, perde arkasında bekleyen, hâcib.*

Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider bir gün saña

Ḥālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [perde-dār-ı, -ı]*

perestiş: *Tapma, tapınma.*

Herkes **perestiş** itmede miḥrāb-ı nāzişe

Ebrū-yı zūr-ı çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [perestiş,]*

Perestiş itmek içün jāle şanma rūyında

Vużū' ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [perestiş,]*

perestiş-gāh: *Tapılacak yer.*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum

Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [perestiş-gāh-ı, --ı]*

perestiş-gāh-ı ḥüsne: *Güzellik, mabedi (sevgilinin kaşları bağlamında).*

O çār-erkān-ı yāri hedme mest-i ḫābdur bā'iş

Peresti ş-gāh-ı ḥüsne gūşe-i miḥrābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [perestiş-gāh-ı ḥüsne, -e]*

pergār: *Yay, daire çizmekte kullanılan araç, pergel adlı aletin eski metinlerde kullanılan şekli.*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı **pergār-ı** nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [pergār-ı, -ı]*

Biñ laḥẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı
Ol şu'le-i cevvāle-i **pergār-ı** ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 18). [pergār-ı,]*

pergār-ı ḥakīkat: *Hakîkat pergeli.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi **pergār-ı Ḥaḳīḳat** resm ider gūyā
Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 15). [pergār-ı ḥaḳīḳat,]*

perī: *Güzel.*

Ol **perī** ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 11). [perī,]*

Ol **perī** bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [perī,]*

Çarpmışdur o **perīyi** yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [perīyi, -y, -i]*

Perī midür o mehüñ ṣūreti ḫayālümde
Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [perī,]*

Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir **perī**
Bu ḫilāf-ı cins ile ülfet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 15). [perī,]*

perīde: *Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim.*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i **perīdemüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [perīdemüz, -müz]*

perī-peyker: *Peri yüzlü II Sevgili.*

Alma o **perī-peykeri** āġūş-ı ḫayāle
Rü'yāda ider ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [perī-peykeri, -i]*

perī-rū: *Güzel yüzlü, çok güzel kimse.*

O çeşm-i mesti bir ‘ayyār-ı sāḥirdür çalar çarpar
Ḫayālüm ey **perī-rū** ġamze kāfirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [perī-rū,]*

perīşān: *Karmakarışık.*

Müşgīn-i tār-ı zülf-i **perīşānı** vaṣf içün
Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [perīşānı, -ı]*

Perīşān söyledür tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [perīşān,]*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş **perīşān** oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [perīşān,]*

Başdan çıḳmış **perīşān** zīr-i fesden perçemi
Bu günāhı zāhid-i istiġfāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [perīşān,]*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ **perīşān**
Az vaḳtile te’sīr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [perīşān,]*

perīveş: *Peri gibi güzel sevgili.*

İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey nūr
Şīşede merdüm-i çeşm oldı **perīveş** maḥşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [perīveş,]*

pertev: *Işık.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme umar isticābeti
İster fürūġ-ı **pertev-i** himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [pertev-i, -i]*

Mehāsā fāżıl olmış **pertevüñ** mihr-i süḫan-tābuñ
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [pertevüñ, -üñ]*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifā‘-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [pertevüñ, -üñ]*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi **pertev-i** ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [pertev-i, -i]*

Bulursam irtifā‘ı **pertev-i** mihr-i ‘iẕāruñla
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 11). [pertev-i, -i]*

Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
Ḫaylice bilür **pertev-i** üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 20). [pertev-i,]*

Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla ‘uşşāḳuñ

Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taṣvīr ider mehtāb (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [perteviyle, -i, -y, -le]

pertev: *17. Yüzyıl şairi*

Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür **Pertev**
Nükte-senc-i şu‘arā tāze dehendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [pertev,]*

Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür **Pertev**
Nükte-senc-i şu‘arā tāze dehendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [pertev,]*

Dāniş ü ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [pertev,]*

Şanki bu ṭab‘-ı raşānetle ḫişār-ı naẓma
Sırr-ı maẕmūn u me‘ān ile bedendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [pertev,]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mıṣra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [pertev,]*

Ḫālişā ḥāṣılı bu nüh ṣadef-i devrānda
Şā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür **Pertev** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [pertev,]*

pertev-ārā: *Parlaklık.*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden murād
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [pertev-ārā-yı, --yı]*

pertev-i mihrüñle: *Güneş ışıltısı II sevgi, muhabbet ışıltısı.*

Bu dehen ey ġonca-fem bir noḳṭa-i evhāmdur
Pertev-i mihrüñle dil çün jāle bī-ārāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [pertev-i mihrüñle, -ü, -ñ, -le-üñ, -le]*

pertev-i ruḫı: *Ruh parlaklığı, nuru II aydınlatan, yol gösteren sevgili.*

Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
Bu **pertev-i ruḫı** çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [pertev-i ruḫı, -ı]*

pertev-sūz: *Yakan ışık. Güneşe karşı tutulduğu zaman, ışıkları bir noktaya toplayan ve bu suretle ışığın değdiği yeri yakan mercek.*

O şūḫuñ mihr-i **pertev-sūzı** sārī rub‘-ı meskūna
Dil-i ‘uşşāḳı gūyā faż̈l-ı dā’irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [pertev-sūzı,]*

pertev-zede: *Ziya, ışık.*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı ruḫsārından
Mihr **pertev-zededür** rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [pertev-zededür, -dür]*

pervāne: *Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.*

Sāḳī çü hāle şem‘ine **pervānelikledür**
Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [pervānelikledür, -lik, -le, -dür]*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi **pervāne** eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [pervāne,]*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taşvīridür
Şem‘ veş **pervāne** sūzāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [pervāne,]*

Yanar bir şu‘le-i nūr-ı maḥabbetdür çü **pervāne**
Döner ‘uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [pervāne,]*

pervâneveş: *Gece vaktinde ışığın etrafında dönen kelebek gibi.*

Maḥv idüp **pervāneveş** şol rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
Kimse görmez şüret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [pervāneveş,]*

perveriş: *Yetiştirme, eğitme.*

Besle seḫāb-ı eşk ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i **perveriş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [perveriş,]*

pes: *Bundan böyle, artık.*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid
Dükān-ı sin-keşān **pes** bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [pes,]*

pesend: *Beğeni, takdir.*

Çār-pāresiyle lu'bını nā-çār idüp **pesend**
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 11). [pesend,]*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı **pesend-i** sevdā
Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [pesend-i, -i]*

peşmīnede: *Yünden yapılan bir kumaş çeşidi.*

Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḫırḳa-i **peşmīnede** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [peşmīnede,]*

peyām: *Haber.*

Peyām-ı ḫande-i gül geldi rāh-ı bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [peyām-ı, -i]*

peymāne: *Büyük kadeh, şarap bardağı.*

Ferdādaki leẕā'iẕ-i gül-būs-i la'lidür
Ṣūfī bezimde būse-i **peymāneden** ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [peymāneden, -den]*

pey-rev: *Ardı sıra giden, tâbi olan, izinden giden, uyan.*

Ne mümkin **pey-rev** olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī'ye
Ḳalem-i meşḳ süḫanda Ḫālişā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 15). [pey-rev,]*

Ḫālişā Nābī-i üstāda kim olmış **pey-rev**
Ṣehd-i ma'nā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 15). [pey-rev,]*

Muġberāsā Ḫāliṣā rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ
Pey-rev olmaḳ vādī-i Ṣābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 12). [pey-rev olmaḳ, -maḳ]*

peyveste: *Birbirine ulaşmak.*

Bālāda yoḳ dilüñ naẕarı bestedür bezim
Ebrūda keş-me-keş hele **peyvestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [peyvestedür, -dür]*

pīç pīç: *Kıvrım kıvrım.*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn **pīç pīç**
Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 11). [pīç pīç,]*

pīçiş: *Büklüm, kıvrım, dolaşık.*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [pīçiş-i, -i]*

Çü **pīçiş-i** ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [pīçiş-i, -i]*

pīçiş-i zülf-i müselsel: *(Sevgilinin) zincire benzeyen zülfünün kıvrımı.*

Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
Dīde-i Mecnūn-ı ʻışḳında heves zencīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 11). [pīçiş-i zülf-i müselsel, -i]*

pīh: *İç yağı.*

Eyledi taḳṭīr inbīḳ-i hünerle māʼ-i **pīḫ**
Dest-i ḥikmet ile her şu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [pīḫ,]*

pīl-rakīb: *Binici, binen.*

ʻİnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o **pīl-raḳīb**
Ḥuẓūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [pīl-raḳīb,]*

pinhān: *Saklı, gizli.*

Oldı mirʻat-i dile endām-ı cānān āşinā
ʻAks-i yār ile ḫayālüm oldı **pinhān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [pinhān,]*

pīr: *Bir tarikatin kurucusu.*

Du‘ā idüp yine **pīr-i** muġāna ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ş̲evāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [pīr-i, -i]*

pīrāhen: *Gömlek.*

Girībān-çāk dāġ-ı sīne-i fersūde **pīrāhen**
İden ‘uşşāḳı nevr-i gerden-i mehtābdur bā‘iş̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 11). [pīrāhen,]*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ **pīrehen** söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [pīrehen,]*

Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül **pīrehenüñ**
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 13). [pīrehenüñ, -üñ]*

pirelendi: *Üzerinde pire olmak II (Yanakta, yüzde) tüyler çıkmak; kuşkulanmak, huylanmak, şüphelenmek.*

Dil şu‘le-i ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır **pirelendi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [pirelendi,]*

pīre-zen: *Kocakarı.*

Görür mi şehvet ile duḫter-i rezi ‘ayyāş
Nigāh-ı **pīre-zen-i** gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 12). [pīre-zen-i, -i]*

pīr-i muġān: *Meyhaneci II Sevgili.*

Ne dem ki bezm-i meyi mey-keşān çeker çevirür
O kār-ḫāneyi **pīr-i muġān** çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [pīr-i muġān,]*

İtme kürsīde daḫl-i **pīr-i muġān**
Vā‘iẓüñ meclisi ş̲evāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 11). [pīr-i muġān,]*

Al ḫayr du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [pīr-i muġān, -uñ]*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ **pīr-i muġānuñ**
Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem’süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [pīr-i muġānuñ, -uñ]*

piristū: *Kırlangıç.*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş ülfete

O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [piristū,]*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol şāhīnler

Mezra‘-ı neyl-i merām olmaz **piristūdan** ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [piristūdan, -dan]*

pīş: *Yanmak, tutuşmak.*

Şeş-perle **pīş-i** Nābīye Ḫāliṣ inüp ḳalem

Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [pīş-i, -i]*

Dil oldı leylī-i zülfüñle ḳanber gibi āşüfte

Ki gitmez **pīş-i** çeşmümden ḥayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [pīş-i, -i]*

Ġamla sevdā laḥẓa olmaz **pīş-i** çeşmümden cüdā

Ḫāliṣā vardur Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [pīş-i, -i]*

Yāri çapraz altına almış **pişürmişler** bu şeb

Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [pişürmişler, -ür, -miş, -ler]*

pīşān: *Alın (Sevgilinin alnı bağlamında).*

Ṣabāhü’l-ḫayr **pīşān-ı** melāḥat hīç göz açdurmaz

Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [pīşān-ı, -ı]*

piyāde: *Yaya, ayağıyla yürüyerek giden.*

Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri şāhum

Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde **piyādeyle** süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 16). [piyādeyle, -yle]*

‘İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb

Ḥużūrı şāh-ı ġama sürdiler **piyādemüzi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [piyādemüzi,]*

piyāle: *Kadeh, şarap bardağı.*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle

Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [piyāle,]*

piyāveş: *Yayan.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [piyāveş,]*

pür-āşūb: *Kargaşa, fitne dolu.*

Kişver-i kāfir ziḥām-ı ‘işve-i pür-neşvesin
Ġamze **pür-āşūb** bir serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [pür-āşūb,]*

pür-cilā: *Çok cilalı, parlak II çok süslü, güzel; çok sanatlı.*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken
Şimdi nevbet **pür-cilā** destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [pür-cilā,]*

pür-çīn: *Kıvrım kıvrım.*

Zülfi **pür-çīn** fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [pür-çīn,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn **pür-çīn** pīç pīç
Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 11). [pür-çīn,]*

pür-cūş: *Coşku dolu, coşkun.*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı **pür-cūş**
Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [pür-cūş,]*

pür-dāġ: *Yarası çok, bol yaralı.*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür **pür-dāġ-ı** dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 15). [pür-dāġ-ı, --ı]*

Olursa sīne **pür-dāġ-ı** şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [pür-dāġ-ı, --ı]*

pür-efkār: *Üzüntü dolu; düşüncelerle dolu.*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse nāle **pür-efkārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 16). [pür-efkārdur, -dur]*

pür-elemdür: *Kederli, keder dolu.*

Göñül ṣayd eyle ol çeşm-i ġazāli **pür-elemdür** hep
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [pür-elemdür, -dür]*

pür-encüm: *Yıldız dolu.*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne sīmīn kilk ile her şeb
Nikātı nüsḫa-i tenvīrini tasṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [pür-encüm,]*

pür-envār: *Parıl parıl parlayan nur dolu.*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan ṣoñra
Naẓar mir’āte olmaz mihr-i **pür-envārdan** ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [pür-envārdan, -dan]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū‘ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i **pür-envārsın** bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [pür-envārsın, -sın]*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı ruḫsārından
Mihr pertev-zededür rūy-ı **pür-envārından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [pür-envārından,]*

pür-enver: *Çok, dolu nurlu.*

Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuṣūṣında
Nedür ol zīver āyā mihr-i **pür-enver** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [pür-enver,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i **pür-enver** ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [pür-enver,]*

pür-eşk: *Gözyaşı ile dolu.*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn ü ānı olmış dil-şiken
Çeşm-i **pür-eşkümde** nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [pür-eşkümde, -ü, -m, -de]*

pürgüneh: *Günah dolu.*

Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
Derūnuñ **pür-güneh** ber-dūş-ı semmūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [pür-güneh,]*

pür-hāb: *Uyku dolu olmak.*

O ġonca-fem ne demde açılur ṣaḥn-ı çemen-zāra
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i **pür-ḫābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 14). [pür-ḫābdan, -dan]*

pür-ḥabāb: *Hava kabarcığı ile dolu.*

Ḳaldı naḳş-ı nigehi neşve-i pür-ʿişvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [pür-ḥabāb,]*

pür-ḥīre itdi: *Kamaşma ile doldurmak, hayran bırakmak (göz bağlamında).*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḥīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [pür-ḥīre itdi, -di]*

pür-ʿiber: *İbretle dolu.*

O bir mir'āt-i bī-sīm-āb-ı lerziş bāb-ı ḥayretdür
Be-ġāyet **pür-ʿiber** naḳş-ı ṣüverdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 18). [pür-ʿiber,]*

pür-işve: *Cilve, işve dolu.*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i **pür-işvedür**
Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [pür-işvedür, -dür]*

Ḳaldı naḳş-ı nigehi neşve-i **pür-ʿişvesinüñ**
Pür-ḥabāb oldı ṣanur sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [pür-ʿişvesinüñ, -sinüñ]*

pür-jāle: *Su damlacıklarıyla dolu.*

Rūyuñ görürse gülşen ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [pür-jāle,]*

pür-jeng: *Paslı olmak.*

Ṣafḥ-ı rū **pür-jeng** olursa naẓra-i ʿuşşāḳdan
Mānīʿ-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [pür-jeng,]*

pür-mevc-rīz: *Çok dalgalı (kumaşlardaki hare bağlamında).*

Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ʿabāyem şākirem
Aṭlas-ı **pür-mevc-rīz** olsa ḳabā itmem ʿamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [pür-mevc-rīz,]*

pür-müşrif: *Sözlükte "yükseğe çıkmak, yüksekten bakmak; kontrol etmek" anlamındaki işrâf masdarından türeyen müşrif kelimesi, devletin askerî ve adlî alanları dışında her türlü malî işlerini ve hesaplarını kontrol eden denetçi ve müfettişleri ifade eder.*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen
Saḳf-ı **pür-müşrifde** yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [pür-müşrifde, -de]*

pür-nār: *Ateş dolu.*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş
Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül **pür-nārdur** sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [pür-nārdur, -dur]*

pür-neşve: *Sevinç, neşe dolu.*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [pür-neşve,]*

pür-nizār: *Zayıf, güçsüz.*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm **pür-nizār** itdükce sen
Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [pür-nizār,]*

pür-nūrı: *Nurla dolu.*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i **pür-nūrı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [pür-nūrı,]*

pür-ṣadā: *Ses, seda ile dolu.*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ Ḫāliş
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 16). [pür-ṣadā,]*

pür-şerer: *Kıvılcımlarla dolu, aydınlanmış.*

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki rāci‘ nūr-ı Hū-yı **pür-şererdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14). [pür-şererdür, -dür]*

pür-ser-sām: *Sersemlik ile dolu.*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş ülfete
O mest-i dil-siyeh Tātār **pür-ser-sāmdur** bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [pür-ser-sāmdur, -dur]*

pür-zahm: *Yaralı bir şekilde.*

Olmamışdur dil daḫı **pür-zaḫm-ı** gülzār-ı cemāl
Dāġı Ḫāliş oldı şimdi verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 13). [pür-zaḫm-ı, -ı]*

püskül: *Sarkan saç demeti.*

Sürīni üzre dökse cār şālüñ **püskülüñ** dil-dār
Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [püskülüñ, -üñ]*

püşt: *Arka, sırt, zahr.*

Taḥsīn-i dest-i **püşt-i** zemīn ol ḳalem miṣāl
Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [püşt-i, -i]*

püşt-i lebde: *Dudağın ardı.*

Püşt-i lebde çemen-i Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ
Nefes-i ‘Īsī-i dem-baḫşa virür naḳş-ı kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 3). [püşt-i lebde, -de]*

pūte: *İçinde maden eritilen kap, pota.*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm **pūte-i** ma‘nīde hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [pūte-i, -i]*

R r

rābi‘a: *Özel isim.*

Bilād-ı **rābi‘ası** çār-şūret-i ḫaṭ ile
Düşürdi ḫıṭṭa-i Şāma mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 13).*
[rābi‘ası, -sı]

rāci‘: *Rica eden.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña **rāci‘dür**
Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 9).*
[rāci‘dür, -dür]

Celāl-i āteş-i cevvāle-i envār-ı hestīdür
Ki **rāci‘** nūr-ı Hū-yı pür-şererdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 14).*
[rāci‘,]

ra‘d: *Gök gürlemesi, gök gürültüsü.*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün **ra‘d** bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [ra‘d,]*

rāġıb: *18.yüzyıl divan şairi.*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī **Rāġıb** daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliṣ-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [rāġıb,]*

raġmen: *Rağmen.*

Sāḳī ile duḫt-ı reze **raġmen** yine Ḫāliṣ
Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [raġmen,]*

rāh: *Yol, tarik.*

Peyām-ı ḫande-i gül geldi **rāh-ı** bülbülden
Nesīm işitdi maḥabbet-penāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [rāh-ı, -ı]*

rāḥat: *Ferahlık.*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde **rāḥat** yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [rāḥat,]*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür **rāḥat** kibāra keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [rāḥat,]*

rāh-ı cānān: *Sevgilinin yolu.*

Reh-güzār-ı Ḫaḳ mıdur yā **rāh-ı cānān** mı ‘aceb
Dest-i a‘māda ‘aṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [rāh-ı cānān,]*

rāh-ı mecāz: *Gerçek olmayan yol.*

Esrār-ı ‘ışḳ rāz-ı nihānum degül benüm
Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [rāh-ı mecāz,]*

rāh-ı sühan: *Söz yolu.*

Muġberāsā Ḫāliṣā **rāh-ı süḫan** ġāyet daḳīḳ

Pey-rev olmaḳ vādī-i S̱ābitde müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 11). [rāh-ı süḫan,]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem

Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 14). [rāh-ı süḫanda, -da]*

raḫīk: *Cennetteki ırmaklardan biri.*

Raḥīḳ-i būs-ı ‘iẕāruñla ehl-i keyf-i dile

Bu neşve-ḫānede rengīn ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [raḫīḳ-i, -i]*

raḫm idüp: *Acımak, merhamet göstermek.*

Ey zülf baḳma ḥāl-i perīşāna **raḫm idüp**

Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [raḫm idüp, -üp]*

raḫmet: *Esirgeme, kollama, merhamet.*

Mīzābıdur ḥarīmine ey Ka’be-i ḥasen

Āb-ı sirişk-i çeşme-i **raḫmet-i** nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [raḫmet-i, -i]*

raḫmet: *Merhamet, bağışlama.*

‘Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında

Ki tīġ-i meşhed-i **raḫmet** e̱serdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [raḫmet,]*

rahşındaki: *Gösterişli, güzel at.*

Engüşti virür zīnet-i engüşter-i zīver

Raḫ şındaki şafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [raḫşındaki, -ı, -n, -da, -ki]*

raḳam: *Sayı, miktar, nicelik.*

Ma‘nī-i ḫoş-nevā-yı edāyı ḳalem döker

Kilk-i hünerle naẓm-ı belāġat **raḳam** döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [raḳam,]*

raḳīb: *Şiirde sevgiliyi aşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu aşıktan soğutmaya çalışan kimse.*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [raḳībüñ, -üñ]*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i **raḳīb**
Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [raḳīb,]*

Maḥabbetüñ göricek şu'le ṭāb-ı reşkinden
Raḳīb eritdi bütün baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [raḳīb,]*

Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
Yüki boşandı **raḳīb** arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [raḳīb,]*

Al ḳoynına yāri şeb-i ḥulyāda ḥabīb ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı **raḳīb** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [raḳīb,]*

Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye Ḫāliş
Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 12). [raḳīb-i, -i]*

İtdi **raḳīb** güft ü şenīd ile çoḳ nizā'
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [raḳīb,]*

Dimiş aġyāre **raḳīb** küştesi meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [raḳīb,]*

Ḫavf-ı vişāle reşk ile aġyār idüp nizā'
Oldı **raḳīb-i** ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 16). [raḳīb-i, -i]*

Raḳībe itdigün evżā'ı hep bir bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfiḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [raḳībe, -e]*

Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
Eyledi reʿ-i **raḳīb** ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [raḳīb,]*

Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı dil-dāra
Raḳīb 'uṣāre-i ṭūr-ı ḥasedle cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [raḳīb,]*

Ceẕb-i ta'affünāt ile bulmış metāneti
Enf-i **raḳīb** lehcede ḫayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [raḳīb,]*

Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey **raḳīb**
Feryādı 'andelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [raḳīb,]*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken **raḳīb**
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [raḳīb,]*

Miṣāl-i dūd-ı tenbākū ider āh-ı fürū-bürde
Raḳībüñ cismi lāġar olsa da işkenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [raḳībüñ, -üñ]*

Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme **raḳīb**
Büselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [raḳīb,]*

Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan
Ṣaḳın pāy-ı nigāhı ey **raḳīb** dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [raḳīb,]*

Meh-i temmūzda gāhī olur sermāye-i sermā
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 12). [raḳīb-i, -i]*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre şān Ḫāliş
Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [raḳīb,]*

Ḳurudı **raḳībüñ** çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [raḳībüñ, -üñ]*

Raḳībi bağlayalum ṭūle-i nuḥūsete kim
Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [raḳībi, -i]*

İder gül-ḫand-ı istihzā **raḳībüñ** süḫre-kārından
O şūḫuñ va'd-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [raḳībüñ, -üñ]*

rakīb-i bed-likā: *Sevimsiz rakip.*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol **raḳīb-i bed-liḳā** mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 14). [raḳīb-i bed-liḳā,]*

raḳş iderek: *Dans etmek.*

Çār-pāresiyle lu'bını nā-çār idüp pesend
Zāhid görince **raḳş iderek** didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [raḳş iderek, -erek]*

rām: *Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş **rām**
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [rām,]*

ra'nā: *Güzel, hoş.*

O şūḥ sübḥayı **ra‘nā** deler ṭaḳar geçirür
Miṣāl-i cevher-i a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [ra‘nā,]*

‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
Virdi ebrūya keşīde yine **ra‘nā** ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [ra‘nā,]*

raṣad-geh: *Seyirgah, temaşa yeri.*

Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
Bu **raṣad-gehde** ḳumāş-ı ülkerīn parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [raṣad-gehde, -de]*

raṣānet: *Sağlamlık, dayanıklılık.*

Ṣanki bu ṭab‘-ı **raṣānetle** ḫiṣār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [raṣānetle, -le]*

rāst: *Doğru, düzgün.*

Ma‘kūs olursa da işümüz **rāstdur** yine
‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [rāstdur, -dur]*

Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp **rāst** zāhidā
Naḳş-ı ḥaṣīr-i cebheye baḳ būriyā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [rāst,]*

ravż: *Bahçe.*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [ravżumda, -um, -da]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [ravżumda, -um, -da]*

ravża-i behişt: *Cennet bahçesi.*

Sünbüllerüñ açarsa n’ola **ravża-i behişt**
Gīsū-yı müşg-zāy-ı ‘ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [ravża-i behişt,]*

ravżatü’l-aḥbāb: *Dost, tanıdık bahçesi.*

Vaḳ‘a-i tārīḫ-i hicrānum benüm mażbūṭ iken
Ḥādiṣāt-ı **ravżatü’l-aḥbāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 16). [ravżatü’l-aḥbāba, -a]*

ravż-ı endīşemde: *Endişe bahçesi.*

Ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū berg-i ḫazān
Ravż-ı endīşemde şāhum şāḫ-ı zerdālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 12). [ravż-ı endīşemde, -m, -de]*

rāyet: *Sancak, bayrak.*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı zülfi gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [rāyet-i, -i]*

rāz: *Gizlenen şey, sır.*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu **rāz-ı** ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [rāz-ı, -ı]*

Esrār-ı 'ışḳ **rāz-ı** nihānum degül benüm
Rāh-ı mecāz fenn-i beyānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [rāz-ı, -ı]*

rāz-ı dehen: *Dudağın sırrı (Sevgili bağlamında).*

Ebrū-yı tu gūyed-i süḫan **rāz-ı dehen** nīst
Bā-noḳṭa-i cüz'-i deheneş ser-i süḫan nīst *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 13, Mısra 1). [rāz-ı dehen,]*

rāz-ı dilümi: *Gönül sırrı.*

İtdi **rāz-ı dilümi** çeşm-i süḫan-gū ifşā
Nükte-i ġamzı ider cünbiş-i ebrū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [rāz-ı dilümi, -üm, -i]*

recā: *Ümit, umut.*

Varma ümmīd-i **recā** ile kibār-ı 'aşra
Az hedāyā ile aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [recā,]*

ref': *Yüceltme, yukarı kaldırma.*

Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
Eyledi **ref'-i** raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [ref'-i, -i]*

reft: *Gitme, gidiş.*

Müdām merdüm-i çeşm oldı **reft** ü rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [reft,]*

Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [reft,]*

reftār: *Salına salına yürüyüş.*

Görince ḫalḳa-i çeşm üzre mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh **reftārdan** ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [reftārdan, -dan]*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile hergiz
Yengān iledür cünbiş ü **reftār-ı** ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 14). [reftār-ı, -ı]*

reftār-ı sābite: *Bosnalı Sabit; 17. ve 18. yüzyıllar arasında yaşamış olan Osmanlı şairidir. LL Sabit tarzı(Şair, Şiir tarzını Sabit'in şiir tarzına benzetmekdedir).*

Ḫāliş mürekkebüñ daḫı **reftār-ı Sābite**
Beñzer velī yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 11). [reftār-ı sābite, -e]*

reg: *Damar.*

Ḳaṭre dem cismümde ḳoymaz bī-amān feṣṣādsın
Öz **reg-i** nabż-ı ḫayāle nīşterüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 12). [reg-i, --i]*

Mevc-āver olmada **reg-i** nabżında bed-mizāc
Kevnüñ ṭabīb-i ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 11). [reg-i, --i]*

Reg-i āb-ı güher mi la‘li yoḫsa reng-i meyden mi
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [reg-i, --i]*

Reg-i nabż-ı ḫayāle ursa nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [reg-i, --i]*

Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [reg-i, --i]*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta **reg-i** la‘lüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [reg-i, --i]*

rehā: *Kurtulma, kurtuluş.*

O çār-ebrū olur reşk-i nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [rehā,]*

rehber: *Kılavuz, yol gösterici.*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i ‘uṭārid **rehber**
Maḥv-ı iṡbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [rehber,]*

reh-güzār: *Geçilen yol, geçit.*

‘Aceb mi kelleler ġalṭān olursa **reh-güzārında**
Ki tīġ-i meşhed-i raḥmet eṡerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 19). [reh-güzārında, -ı, -n, -da]*

reh-güzār-ı ḥaḳ: *Hak yolu.*

Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur yā rāh-ı cānān mı ‘aceb
Dest-i a‘māda ‘aṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [reh-güzār-ı ḥaḳ,]*

reh-güzār-ı ‘ışḳuñda: *Aşk yolu.*

Durur fütādelerüñ **reh-güẓār-ı ‘ışḳuñda**
Müyesser olmadı ey şūḫ bir selām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [reh-güẓār-ı ‘ışḳuñda, -uñ, -da]*

reh-i cānān: *Sevgilinin yolu.*

Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer bilmezler
Sālikān-ı **reh-i cānān** faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [reh-i cānān,]*

reh-i yāri: *Sevgilinin yolu.*

Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle ‘unṣur-ı cānān
Eṭibbā añlasa ḳār u **reh-i yāri** zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [reh-i yāri, -i]*

remīde: *Ürkmüş, korkmuş.*

Evvel **remīde** bāl-i nigeh āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 11). [remīde,]*

reml: *Kum falı.*

Ḥarf-i ümmīdleri nüsaḫ ile me’lūf olmış
Noḳṭa-i **reml** ile basṭ itmede ḫayfā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [reml,]*

renciş viremez: *Eziyet ve sıkıntı verme.*

Ḫāliş ḳulıdur gülşen-i esrār-ı Ḫudānuñ
Renciş viremez berg-i güle ḫār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [renciş viremez, -e, -mez]*

reng: *Renk.*

Çoḳ **renge** temessül ider āsār-ı ṭabī‘at
Ḳāle gelecek şey’ degül esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [renge, -e]*

Sifāl-i köhne gül-gün **rengüñ** itmez ẕerrece iẓhār
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [rengüñ, -üñ]*

Mīnāda naḳş-ı **reng-i** femi mevc-bestedür
Elmās-tıraş-ı sāġar-ı Cemdür şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [reng-i, -i]*

Reng virmede ṣahbā gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā
Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [reng,]*

Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn **reng** ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [reng,]*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı **rengi** faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [rengi, -i]*

Destde sāġarı ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [reng-i, -i]*

Ne **rengi** ne būyı olur evrāḳ perīşān
Az vaḳtile te’sīr-i fiġān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [rengi, -i]*

Çeşm-i bülbül göricek bir güli gülzāra çıḳar
Gösteriş **reng-i** fiġān nāliş-i dil-dāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [reng-i, --i]*

Āġāz-ı būs idince uṣūl ile Ḫāliṣā
Mīnāda naḳş-ı **reng-i** femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 18). [reng-i, --i]*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i **reng-i** perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [reng-i, --i]*

Leb-i sāġarda **reng-i** būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [reng-i, --i]*

Bu mihr ü māhı görüp **reng** ü bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [reng,]*

reng ü būyuñ: *Renk ve koku.*

Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki **reng ü būyuñ**
Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [reng ü būyuñ, -uñ]*

reng virdi: *Parlaklık, renk vermek.*

Ne **reng virdi** ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [reng virdi, -di]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḫāliş
Ne **reng virdi** ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [reng virdi, -di]*

reng-i: *Renk.*

Tāb-ı meyle **reng-i** zībālar gelür ruḫsārına
Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [reng-i,]*

reng-i būseden: *Öpücük rengi.*

Neşve-i meyden mi **reng-i būseden** mi gül-‘iẕār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra şor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [reng-i būseden, -den]*

reng-i demi: *Zamanın rengi.*

Ṣordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o **reng-i demi** kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [reng-i demi, -i]*

reng-i ezhārı: *Çiçeklerin rengi.*

Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
Temūzı ‘ışḳı berg ü **reng-i ezhārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12). [reng-i ezhārı, -ı]*

reng-i gül-būy-ı lebüñ: *Dudağın gül kokulu rengi (Sevgili bağlamında).*

Reng-i gül-būy-ı lebüñ yazsa medār-ı la‘l ile
Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 15). [reng-i gül-būy-ı lebüñ, -üñ]*

reng-i ḫacālet: *Mahcubiyet rengi.*

Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer **reng-i ḫacālet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 14). [reng-i ḥacālet,]*

Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur bā'iş
Hemān **reng-i ḫacālet** 'ārıża mīnābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [reng-i ḫacālet,]*

reng-i 'izārı: *Yanağın rengi (Sevgilinin yanağı bağlamında).*

Gül ile gülşene baḳ **reng-i iẕārı** seyr it
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [reng-i 'iẕārı,]*

reng-i kebūdīn: *Mavi renk.*

Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
Geh **reng-i kebūdīn** görinür zīver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [reng-i kebūdīn, -n]*

reng-i la'linden: *Kırmızı renk.*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o şūḫ
Reng-i la'linden ider gül gibi neş'et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 20). [reng-i la'linden,]*

reng-i lebüñ: *Dudağın rengi.*

Çın seḥer Ḫāliş nesīme şordı dil **reng-i lebüñ**
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [reng-i lebüñ, -üñ]*

reng-i meyden: *Şarap rengi.*

Reg-i āb-ı güher mi la'li yoḫsa **reng-i meyden** mi
Olur muḥtāc ehl-i ḫībre engüşter ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [reng-i meyden, -den]*

reng-i nehārı: *Gündüz rengi, aydınlık.*

Şeb-i tārīkini zülfinde görüp gerdenini
Żulmet-i şebde olan **reng-i nehārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [reng-i nehārı, -ı]*

reng-i neşāt: *Sevinç mutluluk hali.*

Bu ne sır ṣahbā-yı la‘linden çıḳar **reng-i neşāt**
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [reng-i neşāt,]*

reng-i nigūyı: *Hoş, güzel renk.*

Āteş-i terle olan ṣūret-i ruḫsārı görüp
Gül-i ṣad-bergdeki **reng-i nigūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [reng-i nigūyı, -yı]*

reng-i rūyuñ: *Yüzünün rengi.*

Gül degüldür **reng-i rūyuñ** gösterür cām-ı ḥabāb
‘Aks-i sāġarda ruḫuñ gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [reng-i rūyuñ, -uñ]*

reng-i ṣahbā: *Şarabın rengi.*

Sifāl-i köhne gül-gūn rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
Virürse **reng-i ṣahbā** cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [reng-i ṣahbā,]*

rengīn: *Renkli, boyalı.*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
Cism-i **rengīn-i** ṣafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [rengīn-i, -i]*

‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile la‘l-nümādur
Rengīn görinür zīb-i ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 12). [rengīn,]*

Raḥīḳ-i būs-ı ‘iẕāruñla ehl-i keyf-i dile
Bu neşve-ḫānede **rengīn** ġıdā-yı berş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [rengīn,]*

Ḫāliṣā zīr-i hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i **rengīnden** olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [rengīnden, -den]*

Görüp mey-i ruḫ-ı **rengīnüñ** ıẕṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı ‘iẕār ile āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [rengīnüñ, -üñ]*

Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp **rengīn** şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 12). [rengīn,]*

resā: *Yetişen, erişen II Uygun.*

Yine geldi eşer-i ẕıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i iclāl-i **reşā-yı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [resā-yı, -yı]*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı **resā**
Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [resā,]*

resen-sāz: *(ip) bağlayan. (āşığın ahı bağlamında).*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
Āhum olmaḳda **resen-sāz-ı** kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [resen-sāz-ı, --ı]*

reşh: *Damla II çok az miktar.*

Eylerdi **reşḥ-i** āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i ṭab‘uma bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 11). [reşḥ-i, -i]*

‘Aceb mi tāze ma’nā **reşḥ** iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [reşḥ,]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş **reşḥ** ider feyż-i meāşir kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [reşḥ,]*

reşha: *Damla.*

Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliş **reşḥaya** mīzābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 16). [reşḥaya, -y, -a]*

reşha-i ġamām: *Keder damlası.*

Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya ṭoḫm-ı nergisini
Bu eşk-i çeşm ile bes **reşḥa-i ġamām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [reşḥa-i ġamām,]*

reşid: *Akil, baliğ.*

Cenāb-ı nükte-senc-i kilk-i aḥbādan **resīd** ister
Cevāb-ı ḫāme-i mesṭūr defātirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 15). [resīd,]*

reşk: *Kıskançlık.*

Tīre-i perçemle **reşk-i** nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i ‘ālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [reşk-i, -i]*

Döküp ʻiẕārına ḥasretle **reşk** şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [reşk,]*

Ḫavf-ı viṣāle **reşk** ile aġyār idüp nizāʻ
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [reşk,]*

Hecme-i nuẕẕār-ı ʻuşşāḳ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk iderler gül-ʻiẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [reşk,]*

O çār-ebrū olur **reşk-i** nevāziş ile Ḫāliş rām
Rehā bulsaydı dil bir kerre aġyār-ı müdāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [reşk-i, --i]*

reşk-endāz: *Gıpta ettirici, imrendirici.*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede taḳlīd
Dilüm ḥasretle **reşk-endāzdur** çenber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [reşk-endāzdur, -dur]*

reşk-i lebüñ: *Dudağın kıskançlığı.*

Olursa **reşk-i lebüñ** ile dūd-ḫār-ı şikem
Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [reşk-i lebüñ, -üñ]*

resm: *Usul, erkan, merasim.*

Bu nev-ḫaṭ çār mışraʻla melāḥat **resmini** Ḫāliş
Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [resmini, -i, -n, -i]*

Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda
Bu **resm-i** kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [resm-i, --i]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya **resm-i** hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [resm-i, --i]*

resm ider: *Nakşetmek, resmetmek, şekiller çizmek.*

Ḫuṭūṭ-ı feyżi pergār-ı Ḥaḳīḳat **resm ider** gūyā
Cenāb-ı ḳutba merkezveş maḳardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 15). [resm ider, -er]*

resm-i āhumı: *Ah resmi.*

O gīsuvānı idüp **resm-i āhumı** taṣvīr
Bu āhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [resm-i āhumı, -u, -m, -ı]*

reste: *Kurtulmuş.*

Ebrūları dü mıṣra'-ı ber-ceste **restedür**
Levḥ-i ḥüsün keşīdesi ḥarf-i ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [restedür, -dür]*

Zencīr-bend-i ma'ṣiyetüz gerçi Ḫālişā
'Afv-ı Ḫudāy ile serümüz **restedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [restedür, -dür]*

Sem'an ve ṭā'a ḥaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile **restedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 14). [restedür, -dür]*

revā görmedi: *Bir kimseye bir davranışı uygun görmek.*

Bir ḥalḳa-i sīmīni **revā görmedi** devrān
Yāruñ 'aceb engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [revā görmedi, -me, -di]*

revġan: *Yağ.*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey zāhid-i ṣüret-perest
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı **revġandan** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [revġandan, -dan]*

revġan-ı bādāmdur: *Badem yağı.*

Sūz-ı çeşmüñ parladur ey ġonca çeşm-i bülbüli
Şu'le-i āvāze bādī **revġan-ı bādāmdur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [revġan-ı bādāmdur, -dur]*

reviş: *Gidiş, tarz, tavır, üslûp.*

Bir dil-bere dil vir ki ola 'işvede māhir
Olsa **reviş** ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [reviş,]*

Gel bāde-nūş-ı sāġar-ı 'ışḳ ol **reviş** budur
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [reviş,]*

revnaḳ: *Göz alıcılık, parlaklık, tazelik.*

Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [revnaḳ,]*

Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevḥīde **revnaḳ** cūşiş-i ezkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [revnaḳ,]*

revnaḳ-şiken: *Parlaklığı kıran olup.*

Geh ider bīnāları mihr-i süḫan **revnaḳ-şiken**
Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā'-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [revnaḳ-şiken,]*

revzen: *Pencere (keşif, idrak etme bağlamında).*

Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider bir gün saña
Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu **revzenden** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [revzenden, -den]*

revzen-i endīşede: *Endişe penceresi, endişe.*

Çeşm-i hevesüm **revzen-i endīşede** ḳaldı
Gāhī ider 'uşşāḳını hicrān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 7). [revzen-i endīşede, -de]*

re'y: *Görüş, düşünce, mütalaa.*

Ḥācet mi ḳaldı mışra'-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele **re'y-i** ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [re'y-i, -i]*

Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż'ı sipihrüñ
Bir gün idemem **re'yümi** taḳdīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [re'yümi, -üm, -i]*

rez: *Üzüm ağacı, asma.*

İçinden kendini dāmād idüp neş'eyle ṣahbāya
Başıldı duḫter-i **rezle** gice dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [rezle, -le]*

ricā: *Makam.*

Bir maṭlabuñ var ise yine Ḥaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı 'aṣrda Ḫāliş **ricā** 'abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 14). [ricā,]*

rif'at-i cāh: *Makamın yüceliği.*

Neyl-i yek-būse ile **rif'at-i cāh** it ey dil
Ser-firāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 11). [rif'at-i cāh,]*

rind: *Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.*

Sāġar-ı ser-şārı **rindüñ** būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la‘lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [rindüñ, -üñ]*

Ārzū-yı la‘l-i gül-fāmuñla ey mihr-i münīr
Rind-i kec-mest-i felek devr idemez bir cāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [rind-i,]*

Sikender’sin begüm ‘ibretle cism-i şāfı seyr eyle
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i **rindi** gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 12). [rindi, -i]*

rindān: *Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.*

Olmadan hem-neşve-i ser-mest-i gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra **rindān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [rindān,]*

Tābiş-i ‘ışḳ ile **rindān-ı** şerer bilmezler
Sālikān-ı reh-i cānān faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [rindān-ı, --ı]*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege **rindān** sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [rindān,]*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş
Būsı leb-i sāġar ile **rindān** mütelezziz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [rindān,]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde **rindāna**
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [rindāna, -a]*

rindāne: *Aldırışsız.*

Al ḫayr du‘āsın elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı ṣafā tekyede **rindāne** münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [rindāne,]*

rindānuñ: *Rintler, dünya işlerini hoş görenler.*

Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür **rindānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [rindānuñ,]*

rindī: *Rintlik, her şeyden vazgeçiş.*

Zāhid ile bu meşreb-i **rindīyi** farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [rindīyi, -yi]*

rişte-i emeli: *İstek ipi.*

O çeşm-i sūzen-i müjgāna **rişte-i emeli**
Ḳumāş-ı ḥüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [rişte-i emeli, -i]*

riyā: *İki yüzlülük.*

Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı **riyāyı** biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [riyāyı, -y, -ı]*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı **riyāmuz** olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [riyāmuz, -muz]*

riyāż-ı sīne: *Sine/bağır bahçeleri.*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [riyāż-ı sīne,]*

rīze-hā: *Küçük parça(lar),kırıntı(lar).*

Rīze-hā-yı ‘anberi memzūc-ı müşg itmek ḫaṭā
Micmer-i dil ḫāl-i dīgerdür hemān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [rīze-hā-yı, --yı]*

rīz-i ma‘nīdür: *Mana saçan.*

Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba **rīz-i ma‘nīdür** yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliş reşḥaya mīzābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 15). [rīz-i ma‘nīdür, -dür]*

rīziş: *Dökülüş, akış.*

Çeşm-i ḥayāt-ı **rīziş-i** Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [rīziş-i, -i]*

rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet: *Şefkat bulutunun dökülüşü (sevgilinin saçı bağlamında).*

Rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet gāh düşnām-ı kibār
Her ne bārān olsa gökden aña ḳā’ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [rīziş-i ebr-i ‘aṭūfet,]*

rızk: *Allah'ın bütün yarattıklarına verdiği nimet.*

ʿAṭāsı Ḫālişe taḳsīmden muḳaddemdür
Viren cenāb-ı Ḫudā **rızḳ-ı** nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 18). [rızḳ-ı, --ı]*

rū: *Yüz.*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle **rū** virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [rū,]*

Ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle **rū** berg-i ḫazān
Ravż-ı endīşemde şāhum şāḫ-ı zerdālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 11). [rū,]*

Sürmesün **rū** zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [rū,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle **rū** virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [rū,]*

Ṣafḥ-ı **rū** pür-jeng olursa naẓra-i ʿuşşāḳdan
Māniʿ-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [rū,]*

rübā: *Çeken, kendine çeken.*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü **rūba** dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [rūba,]*

Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
Reft ü **rūba** göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [rūba,]*

rubāhveş: *Tilki gibi.*

Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ **rūbāhveş** aġyār
Ḳomaz bir mīve bāġ-ı ʿişvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 13). [rūbāhveş,]*

rū-be-rū: *Yüz yüze.*

Ol vaʿde-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz
Yār ile **rū-be-rūda** bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [rū-be-rūda, -da]*

rubʿ-ı meskūna: *Dünyanın hayat için elverişli karalarla kaplı kısmı.*

O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı sārī **rubʿ-ı meskūna**
Dil-i ʿuşşāḳı gūyā faż̈l-ı dāʾirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [rubʿ-ı meskūna, -a]*

rübūde: *Gönlünü kaptırmış, âşık.*

Düşerdi berg-i ‘iẕār üzre şeb-nem-i çeşmüm
Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [rubūde,]*

Rubūde itmege kāh-ı vücūdı cezbe-i ḥüsnüñ
O mevc-i pīçiş-i zülfindeki girdābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [rubūde itmege, -me, -ge-meg, -e]*

ruh: *Yanak.*

Nakş-ı būs ile **ruḫ** u gerden-i reng-ā-renge
Virdi bir neşve fem-i la‘l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 23). [ruḫ,]*

Gül degüldür reng-i rūyuñ gösterür cām-ı ḥabāb
‘Aks-i sāġarda **ruḫuñ** gülzār-ı āteş-fāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 6). [ruḫuñ, -uñ]*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
Ceyş-i ḥaṭ-ı **ruḫı** zülfi gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ruḫı, -ı]*

ruh: *Can, nefes.*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı **ruḫuñ** bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [ruḫuñ, -un]*

Biz āşināyız o ‘aks-i cemāle āyīnede
Dilümde ṣūret-i **rūḫ-ı** elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [rūḫ-ı, -ı]*

Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [rūḥ,]*

İtmekde **rūḥ-ı** ma‘ni-i ter lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eṣer söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [rūḥ-ı, -ı]*

İtse de tāb-ı **ruḫuñ** ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [ruḫuñ, -uñ]*

Görüp mey-i **ruḫ-ı** rengīnüñ ıżṭırāb idelüm
Bugün fürūġ-ı ‘iẓār ile āfitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [ruḫ-ı, -ı]*

Pertev-ārā-yı **ruḫuñ** gülzār u gülşenden murād
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [ruḫuñ, -uñ]*

ruhām: *Mermer.*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i **ruḫām-ı** gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliṣ'i yek-pāre ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [ruḫām-ı, --ı]*

rūḥ-baḫş: *Ruh veren, ruh bahşeden.*

Ṭuruḳuñ olsa n'ola ṣūr ile İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [rūḥ-baḫş-ı, -ı]*

ruḫ-ı ālüm: *Kırmızı yanak.*

Nūş eyleyince sāġar-ı ṣahbā-yı la'lini
Geldi o demde ol **ruḫ-ı ālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [ruḫ-ı ālüm, -üm]*

ruḥ-ı āyīne: *Ayna gibi olan yanak.*

Nev-ḫaṭān-ı **ruḫ-ı āyīne** ġubārāna henūz
Ḫaṭ-ı buṭlān çekilür ḫaṭṭ-ı siyeh-kārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [ruḫ-ı āyīne,]*

rūḥ-ı revānum: *Ruhun ferahlığı.*

Rü'yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
Ey sīm-ten bu **rūḥ-ı revānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [rūḥ-ı revānum, -um]*

rūḥ-ı terüñ: *Parlak, pürüzsüz yanak.*

Keşret-i nuẕẕār ile gül-rū 'araḳ-rīz-i ḥicāb
Bu ġażabla çün 'araḳ **rūḥ-ı terüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [rūḥ-ı terüñ, -üñ]*

ruh-ı yāra: *Sevgilinin yanağı.*

Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i 'arūs
Bir ucı kākül-i müşgīn-i **ruḫ-ı yāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [ruḫ-ı yāra, -a]*

ruh-ı yāri: *Sevgilinin yanağı.*

'Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp 'aks-i **ruḫ-ı yāri**
Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [ruḫ-ı yāri, -i-ı]*

ruhsār: *Sevgilinin yüzü, yanağı.*

Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür **ruḫsārına**

Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [ruḫsārına, -ına]*

Kitāb-ı şafḥa-i **ruḫsārı** bellü ḫaṭṭ u hāmişden

Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [ruḫsārı, -ı]*

Böyle būy-ı kākülüñ **ruḫsāra** eylerse dirīġ

Bir giyāh olmaz çemende būy-ı şeb-būdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 11). [ruḫsāra, -a]*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü fer virür

Pür-ḫīre itdi pertev-i **ruḫsārı** dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [ruḫsārı, -ı]*

Girye-ḫīz-i ‘aks-i **ruḫsār-ı** sirişk-i ḥasretem

Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ‘ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [ruḫsār-ı, -ı]*

Tūtiyā idi ġubār-ı ḳademi evveller

Ḳondı **ruḫsārına** bir ḥüsn-edā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [ruḫsārına, -ı(n), -a]*

Dil şu‘le-i **ruḫsār** ile evvel çıralandı

Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [ruḫsār,]*

Berg-i gül ü **ruḫsāra** degül nāle-i bülbül

Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [ruḫsāra, -a]*

Berg-i gül ü **ruḫsāra** degül nāle-i bülbül

Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [ruḫsāra, -a]*

Işırmışlar leb ü **ruḫsār-ı** yāri şorma ey zāhid

Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [ruḫsār-ı,]*

ruhsār-ı la‘linüñ: *Al yanak (Sevgili bağlamında).*

Burḳa‘-ı **ruḫsār-ı la‘linüñ** açup ol māh-rū

Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ruḫsār-ı la‘linüñ, -i, -nüñ]*

ruhsār-ı tāb-nākında: *Temiz parlak yüz.*

Nigāh-ı germ ile **ruḫsār-ı tāb-nākında**

Miṣāl-i şeb-nem-i dürr-i ‘Aden tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [ruḫsār-ı tāb-nākında, -ı, -n, -da]*

ruhsārından: *Yanak, yüz, çehre.*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı **ruḫsārından**
Mihr pertev-zededür rūy-ı pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [ruḫsārından,]*

ruḳabā: *Rakipler.*

Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ gözedürken
Gördüm **ruḳabā** ṣūret-i aġyār ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [ruḳabā,]*

Keş-ā-keş-i **ruḳabā** ḳoymadı ne tīr ü kemān
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [ruḳabā,]*

rūlarla: *Yüz.*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne **rūlarla**
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [rūlarla, -, -]*

rū-māl: *Ayaklara yüz sürücü olmak.*

İrtifā'-ı ḳadridür mihrüñ seḥer **rū-māl** ile
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [rū-māl,]*

Ḫayli dem **rū-mālsin** ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 11). [rū-mālsin, -sin]*

rummān: *Nar mevyesi.*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la'lüñ müdām
Ābı ṣāf-ı dāne-i **rummān** degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [rummān,]*

rumūz: *İşaretler, remizler, ince nükteler, manası gizli olan işaretler.*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne'amsüz
Ebrūları taḥrīr-i **rumūz** itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [rumūz,]*

rūşen: *Aydınlanmak.*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i 'ālem-tāb **rūşenden** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [rūşenden, -den]*

rū-siyeh: *Kara yüzlü || Kötü kimse.*

Şüst ü şū itmege deryā-yı firāvānında
Rū-siyeh ben gibi bir ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 14). [rū-siyeh,]*

rüsūm: *Usul, tavır.*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna taʿẓīm itme lāzımdur
Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 13). [rüsūm-ı, --ı]*

rütbe: *Makam, derece.*

O **rütbe** cism-i żaʿf-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [rütbe,]*

Gūyā ufuḳ-ı nāzda bir mihr-i müşaʿşaʿ
Ol **rütbe** eşiʿayla durur ḥāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [rütbe,]*

Bu **rütbe** ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [rütbe,]*

Maḥv idüp pervāneveş şol **rütbe** tāb-ı gül-ʿiẕār
Kimse görmez ṣüret-i ʿaksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [rütbe,]*

O **rütbe** virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [rütbe,]*

Mā’il o **rütbe** ḫandeye ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [rütbe,]*

rüteb: *Rütbeler, dereceler.*

Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
İtse taḥrīküñ murād ʿālī **rütebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [rütebdür, -dür]*

rūy: *Yüz.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i **rūy-ı** nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [rūy-ı, --ı]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i **rūy-ı** nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [rūy-ı, --ı]*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı **rūy-ı** zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [rūy-ı, --ı]*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde levḥ
Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı **rūyını** taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [rūyını, -ı, -n, -ı]*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle **rūyı** gör
Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [rūyı, -ı]*

Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
Ġāze-ṭırāz-ı **rūy-ı** ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [rūy-ı, -ı]*

Döküp ‘iẓārına ḥasretle reşk şeb-nem içün
Bu eşk-i dīdeyi gül **rūyına** gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [rūyına, -ın, -a]*

Perestiş itmek içün jāle şanma **rūyında**
Vużū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [rūyında, -ın, -da]*

Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i şerm olur
Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [rūyuñ, -uñ]*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
Va‘d idüp **rūyuñ** temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [rūyuñ, -uñ]*

Bezme idince **rūy-ı** teveccüh o māh-rū
Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [rūy-ı, --ı]*

Olma gül-çīn-i ġażab **rūy-ı** cebīn-i düşnām
Nūş-ı zehr-āblaruñ meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [rūy-ı,]*

Meh-i nev ġurrelenür āb-rūy-ı ruḫsārından
Mihr pertev-zededür **rūy-ı** pür-envārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [rūy-ı,]*

Bu nāle **rūy-ı** güle būyına degül Ḫāliş
Hezār gūş iderüz bir şifāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [rūy-ı,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile **rūyı** seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [rūyı, -ı]*

rüya: *Uykuda görülen şey, düş.*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller **rūya**
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [rūya,]*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi **rūya** ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [rūya,]*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür seḥāb olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [rūya,]*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [rūya,]*

Muṭāf-ı **rūya** zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür
Ḥarīm-i Ka'be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [rūya,]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı **rūya** resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [rūya,]*

Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i **rūya** eşk-i ter
Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [rūya,]*

Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i cemālüñle
Şeb-i hecrinde **rü'yāda** daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [rü'yāda, -da]*

Rü'yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm
Ey sīm-ten bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 11). [rü'yāda, -da]*

Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle
Rü'yāda ider ādemi şeyṭān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [rü'yāda, -da]*

Mālişüñe rü'yā-yı ḫayāl oldı vücūdum
Rü'yā göremem cism ile ta'bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [rü'yā,]*

Mālişüñe **rü'yā-yı** ḫayāl oldı vücūdum
Rü'yā göremem cism ile ta'bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [rü'yā-yı, -yı]*

Olup āyīnede 'aksüñ senüñ āġūş-ı ḫulyāya
Ki leẕẕet-baḫş olur **rü'yāsı** Ḫāliş 'ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 14). [rü'yāsı, -sı]*

rūy-ı: *Güzel yüz.*

Olma zer-dīde nigeh **rūy-ı** ḫayāl-i dil-dār

Aduñ ey çeşm-i ḫıred şan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [rūy-ı, -ı]*

rūy-ı āteş-tābdan: *Kızgın surat.*

Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çındür yoḫsa

Çerāġı dilde sūziş **rūy-ı āteş-tābdan** yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [rūy-ı āteş-tābdan, -dan]*

rūy-ı bedr: *Ay yüz, ay yüzlü.*

Şeb-i ḫaṭda o **rūy-ı bedr** yine meş‘al be-dūş olmış

O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [rūy-ı bedr,]*

rūy-ı çemen: *Çimenliğin yüzü.*

Bu ḫaṭ-ı sebz ile **rūy-ı çemen** tereşşuḥ ider

O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı zeḳan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [rūy-ı çemen,]*

rūy-ı meh-tābuñ: *Ay ışığına benzeyen yanak.*

Olursa sīne pür-dāġ-ı şüküfe sebz-i ḫaṭṭuñla

Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü **rūy-ı meh-tābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [rūy-ı meh-tābuñ,]*

rūy-ı mihrde: *Güneşin yüzü.*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā

Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [rūy-ı mihrde, -de]*

rūy-ı mīnāya: *Cam gibi şeffaf, parlak yüz.*

Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül pīrehenüñ

Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 14). [rūy-ı mīnāya, -ya]*

rūy-ı nigār: *Eğilmiş kaş.*

Fürūġ-ı āteş-i terle ‘iẕārı gördükce

Bu bāġ-ı dilde biter ḫūşe ḫūşe **rūy-ı nigār** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [rūy-ı nigār,]*

Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliş neşve-i **rūy-ı nigār**

Duḫt-ı rezle şıḳma pek bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 9). [rūy-ı nigār,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ʻiẕārı seyr it
Al ḫayāle lebini **rūy-ı nigārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [rūy-ı nigārı,]*

Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini **rūy-ı nigārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 12). [rūy-ı nigārı,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ʻiẕārı seyr it
Al ḫayāle lebini **rūy-ı nigārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [rūy-ı nigārı, -ı]*

Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini **rūy-ı nigārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 12). [rūy-ı nigārı, -ı]*

rūy-ı pür-tābuñ: *Parlak yüz.*

Döker zülfüñ ʻiẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen yelden ṭoġan aydan şaḳınmış **rūy-ı pür-tābuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [rūy-ı pür-tābuñ,]*

rūz: *Gün, gündüz.*

Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫāliṣā cānān idüp inṣāf
Bu bir daʻvā-yı **rūz-ı** āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [rūz-ı,]*

Ġurre-i **rūze** şikem-ḫārāna virmiş dā'-i cūʻ
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 11). [rūze, -e]*

rūz u şeb: *Gündüz ve gece.*

Yād ider feyyāżuñ iʻṭāsında cāhildür ġarīb
Rūz u şeb deryūzeden ʻālemde māʻildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [rūz u şeb,]*

rūzgār: *Devir, zaman; esinti,yel.*

Fenā-yı **rūzgārı** mevc-i āb ile idüp tasṭīr
Vefāsı neş'e-i yek-laḥẓadur bu ʻālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [rūzgārı, -ı]*

Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān **rūzgār-ı** feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [rūzgār-ı, --ı]*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup **rūzgār** ile
Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [rūzgār,]*

S s

sa‘ādet: *Bahtiyarlık, mutluluk.*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
Eyler ‘uṣṣāḳı yine sehm-i **sa‘ādetdür** baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [sa‘ādetdür, -dür]*

sā‘at: *Saat ll zaman.*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
Güzīne **sā‘at-i** dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [sā‘at-i, -i]*

Dü-çeşmān-ı ḫayālinde ġubār-ı ḫaṭṭı çārubdur
Anuñ çün başma **sā‘at** ceyb-i ḫāṭırda dürüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [sā‘at,]*

sabā: *Kuzey doğudan esen hafif ve tatlı rüzgar.*

Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [ṣabā,]*

Bir kerre esse bād-ı **ṣabā** zülf-i yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [ṣabā,]*

Ṣaḳın murġ-ı naẕardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
Ṣabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [ṣabā,]*

ṣabāḥ: *Sabah.*

Virür nuḫūseti elbette ḫāb-ı nāz-ı **ṣabāḥ**
Teşebbüs itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı **ṣabāḥ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [ṣabāḥ,]*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider vuḥūş u ṭuyūr
Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı **ṣabāḥ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ṣabāḥ,]*

O vaḳte oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı **ṣabāḥ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [ṣabāḥ,]*

Biterse de neferāt-ı sitāre ile ḳula
Bizüm 'ases gibi bārū degül ayāz-ı **ṣabāḥ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [ṣabāḥ,]*

Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā keyfin
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı **ṣabāḥ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [ṣabāḥ,]*

ṣabāḥu'l-ḫayr: *Hayırlı, güzel sabahlar.*

Ṣabāḥü'l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz
Ġam endūd-ı ḫaṭuñ tārīkī-i aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [ṣabāḥü'l-ḫayr,]*

ṣabā-yı: *Sabaha doğru kuzeydoğudan esen serin, hoş, latif bahar rüzgarı.*

'Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
Esdi bu gülşene ṣad-şükr **ṣabā-yı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [ṣabā-yı,]*

sābit: *XVII. yüzyıl divan şairlerinden Bosnalı Sâbit.*

Zemīn-i **Sābite** ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [sābite, -e]*

Bu nev-zemīn-i **Sābite** beñzer mi Ḫālişā

Şūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 17). [sābite, -e]*

Cenāb-ı **Sābite** tanẓīre meydān-ı belāġatde

Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 13). [sābite, -e]*

sābūn: *Genç erkek, delikanlı, civan.*

Yetiş **şābūn** neş'e ile ḥabāb ālūde-dāmendür

Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [şābūn,]*

Sūḫte olmaḳ ile taṯhīr oldı hicrān sūz-ı 'ışḳ

Şüst ü şūlarla dilüm **şābūna** olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [şābūna, -a]*

sadā: *Ses, avaz, yankı.*

Ṣadā-yı ḫande-i şemmüm kemāl-i nāzından

Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 13). [şadā-yı, --yı]*

sad-āferīn: *Pek çok takdir.*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḫaṭ u ḫālüñ ġarīb

Ṣāni'uñ **şad-āferīn** āsārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [şad-āferīn,]*

sadākat: *Doğruluk. II. Bağlılık.*

Ṣadāḳatse murāduñ Ḫālişā bu dehr-i fānīde

Mürüvvetle dürūġ-āmīz olan mihr ü vefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 15). [şadāḳatse, -se]*

sad-berg: *Yüz yapraklı, katmerli.*

Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i **şad-berg-i** gül-i gülzār-ı nār

Deşt-i ġamz-ı sāḫir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [şad-berg-i, -i]*

sāde: *Süsten arınmış, ziynetsiz.*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin **sāde** levḥ

Niyyet-i meclā-yı ṭab'-ı rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [sāde,]*

Ḫāliş mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite

Beñzer velī yalan degül **sāde** dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [sāde,]*

Terk-i ārāyiş idüp **sāde** dil ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [sāde,]*

<u>sadef:</u> *Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı.*

Ḫāliṣā ḫāṣılı bu nüh **şadef-i** devrānda
Ṣā'irān zümresine dürr-i 'Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [ṣadef-i, -i]*

Olmış o baḥr-i vaḥdet içinde **şadef** gibi
Ġalṭān-ı 'ışḳ ile dür-i yektā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [ṣadef,]*

<u>şad-nükte:</u> *Yüz ince anlam.*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [ṣad-nükte,]*

<u>sad-pāre:</u> *Yüz parça.*

Neyl içün bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
Dil-i **şad-pāremüzi** zīver-i bāzār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 10). [ṣad-pāremüzi, -müz, -i]*

Zaḥm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i **sad-pāredür** bu ḥırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [sad-pāredür, -dür]*

<u>şad-şükr:</u> *Yüzlerce şükür (ki).*

'Andelīb itmiş idi nāle-i cān-gāh hezār
Esdi bu gülşene **şad-şükr** ṣabā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [ṣad-şükr,]*

<u>saf:</u> *Temiz, saf.*

Eşk-i seyl-āb dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [ṣafı, -ı]*

<u>saf:</u> *Sıra, dizi.*

Beñzedür dil āb-ı yāḳūta reg-i la'lüñ müdām
Ābı **şāf-ı** dāne-i rummān degül ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [ṣāf-ı, --ı]*

Ḫaṭ u ebrūsı vaḥy-i levḥ-i **şāfından** mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [ṣāfından, -ın, -dan]*

şafā: *Gönül huzuru*

Virmez **şafā-yı** neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [ṣafā-yı, -yı]*

Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it **şafā-yı** bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [ṣafā-yı, -yı]*

Meh-tāba düşüp şevk ü **şafāmuz** yine Ḫāliş
Bedr-i mehi nev-hāle ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [ṣafāmuz, -muz]*

safā-āver: *Mutluluk, huzur getirici.*

‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile la‘l-nümādur
Rengīn görinür zīb-i **ṣafā-āver-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 12). [ṣafā-āver-i, -i]*

safā-güster: *Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği saçan.*

Yāre ne ḳadar virse **ṣafā-güster-i** elmās
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ṣafā-güster-i, -i]*

safḥ: *Affetme, bir kusurdan göz yumma.*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 18). [ṣafḥı, -ı]*

Bu şeb zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş **ṣafḥ-ı** rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [ṣafḥ-ı, -ı]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uṣṣāḳdan
Māni‘-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [ṣafḥ-ı, -ı]*

ṣafḥa: *Sayfa, levha.*

Kitāb-ı **ṣafḥa-i** ruḫsārı bellü ḫaṭṭ u hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz u istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [ṣafḥa-i, --i]*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül mi **ṣafḥada** naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [ṣafḥada, -da]*

şafvet: *Saflık.*

Dilde **şafvet** mi ḳodı zülf-i seḥāb-endūduñ
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [şafvet,]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ʻuşşāḳdan
Māniʻ-i **şafvet** degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [şafvet,]*

Engüşti virür zīnet-i engüşter-i zīver
Raḫ şındaki **şafvetle** nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [şafvetle, -le]*

Aldum ḫayāle āyīnede ʻaks-i sīnesin
Endām-ı **şafvet-i** dil-i dil-ber ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [şafvet-i, -i]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i **şafvet** nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [şafvet,]*

sāġar: *Kadeh ‖ şarap.*

Meye ḥumret getürür ʻaks-i lebi **sāġarda**
Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [sāġarda, -da]*

Ṣanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
Sāġarı laʻli gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [sāġarı, -ı]*

Ḳaldı naḳş-ı nigehi neşve-i pür-ʻişvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı şanur **sāġar-ı** ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [sāġar-ı, -ı]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da sırr-ı dehen çıḳmaz
ʻAceb ḫayretdeyüm mīnā ile **sāġar** ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [sāġar,]*

Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa **sāġarla**
O cām ʻaks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [sāġarla, -la]*

Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şuʻle bir **sāġar**
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [sāġar,]*

Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi yine dil neşve ile **sāġar-ı** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [sāġar-ı, -ı]*

Olur mūy-ı şikesti **sāġar-ı** mīnāda pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [sāġar-ı, -ı]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir **sāġar-ı** ser-şār ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [sāġar-ı, -ı]*

Ne dem leb-ber-leb olsa **sāġar-ı** ser-şār-ı engürı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [sāġar-ı, -ı]*

Destde **sāġarı** ḫūy-gerde olup şerminden
Reng-i gül-gūn-ı leb-i laʻli budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [sāġarı, -ı]*

Ārzū-yı şemme-i laʻl ile şordum **sāġarı**
Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [sāġarı, -ı]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ şahbāya meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey **sāġarda** gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [sāġarda, -da]*

ʻAraḳ-rīz oldı **sāġarda** görüp ʻaks-i ruḫ-ı yāri
Dil-i sīm-āba sāyeñ bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [sāġarda, -da]*

Leb-i **sāġarda** reng-i būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [sāġarda, -da]*

Nūş eyleyince **sāġar-ı** şahbā-yı laʻlini
Geldi o demde ol ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 11). [sāġar-ı,]*

sāġar-ı cemdür: *Cem'in efsanevî kadehi; bu kadehin tılsımlı ve üzerinde yedi yazı olduğuna inanılır.*

Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür
Elmās-tırāş-ı **sāġar-ı Cemdür** şikestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [sāġar-ı cemdür, -dür]*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ
Mestāneye bir dem mi olur **sāġar-ı Cem'süz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [sāġar-ı cem'süz, -süz]*

sāġar-ı ekdār: *Kederler kadehi.*

Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı **sāġar-ı ekdār**
Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı semmūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [sāġar-ı ekdār,]*

sāġar-ı ʻışḳ: *Aşk kadehi.*

Gel bāde-nūş-ı **sāġar-ı ʻışḳ** ol reviş budur
Açma ḥabāb-ı çeşm-i mecāz işte iş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [sāġar-ı ʻışḳ,]*

sāġar-ı ṣahbā: *Büyük kadeh.*

Sifāl ü ma'den-i billūr ü mīnā **sāġar-ı ṣahbā**
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [sāġar-ı ṣahbā,]*

sāġar-ı ṣahbāyı: *Şarap kadehi.*

Sāġar-ı ṣahbāyı gör Cem nesli bir tīredür
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü'l-'ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [sāġar-ı ṣahbāyı, -yı]*

sāġar-ı ser-şār: *Ağzına kadar dolu kadeh.*

Teşne-leb-i gül-fāmına ol **sāġar-ı ser-şār**
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa nāẓır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [sāġar-ı ser-şār,]*

Leb-i sāḳī ile gül-būs olalı leb-ber-leb
Çeşm-i pür-eşküm ider **sāġar-ı ser-şārı** müzād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [sāġar-ı ser-şārı, -ı]*

Sāġar-ı ser-şārı rindüñ būseden maṭleb lebi
Būs-ı Cemden mā-cerā-yı la'lidür bir leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [sāġar-ı ser-şārı, -ı]*

sāḥa-i tanẓīrde: *Nazire sahası.*

Vaṣf-ı ḳand-ı la'li Ḫāliş **sāḥa-i tanẓīrde**
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 17). [sāḥa-i tanẓīrde, -de]*

sāḥa-i tanzīrine: *Nazire sahası.*

Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i eş'ār-ı Vesīm
Ḫāliṣüñ **sāḥa-i tanẓīrine** gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [sāḥa-i tanẓīrine, -i, -n, -e]*

ṣahbā: *Şarap.*

Nūş eyleyince sāġar-ı **ṣahbā-yı** la'lini
Geldi o demde ol ruḫ-ı ālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 11). [ṣahbā-yı, -yı]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ **ṣahbāya** meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [ṣahbāya, -ya]*

Reng virmede **şahbā** gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā
Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [şahbā,]*

Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i cārīdür
Şoruñ keyfiyyet-i **şahbā-yı** ‘ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [şahbā-yı, -yı]*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn
Ṭutar **şahbā** gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [şahbā,]*

İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle **şahbāya**
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [şahbāya, -y, -a]*

Degül tebḫāle gird-i lebde ‘aks-i rengi **şahbādan**
Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u vişn-ābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [şahbādan, -dan]*

şahbā-yı la‘l la‘linden: *Dilsiz kadeh.*

Bu ne sır şahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [şahbā-yı la‘l la‘linden, -inden]*

şāḥib-ḳırān: *Her zaman muvaffak olan hükümdar.*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i **şāḥib-ḳırān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [şāḥib-ḳırān,]*

saḥīfe-i dillerde: *Gönül sayfası.*

Naḳş-ı ḫatı **şaḥīfe-i dillerde** mün‘akis
Ḫātem-meniş başar dile ol nām-ver güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 11). [şaḥīfe-i dillerde, -ler, -de]*

saḥīfe-i ruḥ-ı yāre: *Yarin yanağının sayfası.*

Baḳup o zülfine ta‘līḳ-nüvīs-i cīm olsam
Şahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [şahīfe-i ruḫ-ı yāre, -e]*

şaḥīḥ: *Gerçek, doğru.*

Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
Ne farḳı var ‘acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [ṣaḥīḥ-i, -i]*

sāḥil-i ġamda: *Gam sahili.*

Bu **sāḥil-i ġamda** hele sen fırḳate düşdüñ
Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [sāḥil-i ġamda, -da]*

sāḥil-i yem-i ma‘nī: *Hakikat denizinin kıyısı.*

Dükendi nükte virür **sāḥil-i yem-i ma‘nī**
Olur mı bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş‘ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [sāḥil-i yem-i ma‘nī,]*

sāḥir: *Sihir yapıcı.*

Ḫaṭṭıdur ser-sebz-i ṣad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
Deşt-i ġamz-ı **sāḥir-i** çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [sāḥir-i, -i]*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i **sāḥiri** gör
Ḫayfdur şöhreti ‘ayyārlaruñ zürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 15). [sāḥiri, -i]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su’āl itdüm anı bir **sāḥir** ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [sāḥir,]*

Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
Yanından i‘āz ile geç ey **sāḥir-i** kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [sāḥir-i,]*

saḥn-ı çemen-zāra: *Bahçenin meydanı, çimenliğin ortası.*

O ġonca-fem ne demde açılur **ṣaḥn-ı çemen-zāra**
Ki çeşm-i mest-i nergis dīde-i pür-ḫābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 13). [ṣaḥn-ı çemen-zāra,]*

saḥn-ı gülzārı: *Gül bahçesi alanı.*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde kef-i kevsere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [ṣaḥn-ı gülzārı, -ı]*

saht: *Güç, bela.*

Çoḳ çille-i **saḫtuñ** çeker ol ḳaşı kemānuñ
Gelmez dil-i sengīnine hīç nermī-i ḫāṭır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [saḫtuñ, -uñ]*

‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz

Nu’ūmet gelse ṭab’-ı **saḫt-ı** yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [saḫt-ı, -ı]*

Mizāc-ı **saḫtını** nerm itdi mīnā ol cihān-tābuñ

İder penbeyle memzūc āteşi la‘l-i mey-i nābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [saḫtını, -ın, -ı]*

Ḥarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā

Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı **saḫt-ı** yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [saḫt-ı, --ı]*

saht-sīm: *Sert gümüş.*

Virür nu‘ūmeti elbet sebīke-i sīme

Ne **saḫt-sīmleri** sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 6). [saḫt-sīmleri, -ler, -i]*

saḥūr: *Sahur.*

Hilāl-i rūzeyi gördüm **saḥūr** idüp Ḫāliş

Helāl-i mā’ide-i yārdur faṭīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [saḥūr,]*

sā‘id: *Kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı.*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn

Ṭutar ṣahbā gelū-yı **sā‘id-i** sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [sā‘id-i, -i]*

Ebrū-yı zūr-ı **sā‘id-i** nāzişle ḳalmadı

Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 13). [sā‘id-i, -i]*

sā‘id-i fitneyle: *Fitne çıkaran kimselerin kolu.*

Sā‘id-i fitneyle meşḳ-i çūb ider ol şeh-süvār

Nīze-i pür-şayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [sā‘id-i fitneyle, -y, -le]*

sakf: *Tavan, çatı, dam.*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen

Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [saḳf-ı, -ı]*

sākī: *Mecliste içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen yine Ḫāliş

Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [sāḳī,]*

Sāḳī dilüñ al öp ayaġuñ pīr-i muġānuñ

Mestāneye bir dem mi olur sāġar-ı Cem'süz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [sāḳī,]*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş **sāḳī**

Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [sāḳī,]*

Şanma tebḫāle gird-i leb **sāḳī**

Sāġarı la'li gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [sāḳī,]*

Sāḳī çü hāle şem'ine pervānelikledür

Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [sāḳī,]*

şaḳın: *Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır

Şaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 12). [şaḳın,]*

Döker zülfüñ 'iẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan

Esen yelden ṭoġan aydan **şaḳınmış** rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [şaḳınmış, -mış]*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü te'ḫīrüñ beyān eyler

Dü-şūretli mesā'ilden **şaḳın** müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [şaḳın,]*

Feżā-yı senesinden çeşm-i düzdi gelmedi avdan

Şaḳın pāy-ı nigāhı ey raḳīb dendān-ı ḥavḥavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [şaḳın,]*

Şaḳın murġ-ı naẕardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it

Şabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [şaḳın,]*

Şaḳın fāş itme mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza

İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [şaḳın,]*

sākiyā: *Ey saki.*

Yetiş şābūn neş'e ile ḥabāb ālūde-dāmendür

Temiz it **sāḳiyā** mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [sāḳiyā,]*

sāl-i nevdeki: *Yeni yıl.*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣüret

Bu **sāl-i nevdeki** laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [sāl-i nevdeki, -de, -ki]*

ṣāliḥ: *Dinin buyruklarına uygun harekette bulunan.*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını
Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 13). [ṣāliḥuñ, -uñ]*

sālikān: *Bir yola girmiş olanlar, müridler.*

Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer bilmezler
Sālikān-ı reh-i cānān faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [sālikān-ı,]*

salṭanat: *Hükümdarlık, sultanlık; hakimiyet, güç.*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra şor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 17). [salṭanatla, -la]*

sâmân: *Servet, zenginlik II saman.*

Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i üstād-ı gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 19). [sāmān-ı, --ı]*

saña: *Sana.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür **saña** rāci‘dür
Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [saña,]*

Perde-dār-ı ġayb-ı muṭlaḳ feṭḥ ider bir gün **saña**
Ḫālişā beyt-i tevekküldür bu revzenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [saña,]*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh **saña** ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [saña,]*

Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ **saña** ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [saña,]*

Bilürem ben bu dile bülbül-i şeydā dirler
Saña bir ġonca-i nev-reste-i zībā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [saña,]*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn **saña**
Gelmez mi ẕerre merḥamet ey nāzenīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [saña,]*

Bintü‘l-‘ineb dehānuma ḳor ḳorḳaram biber
Ḫāl-i siyāhı baña hemān dārçīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [saña,]*

Ey zülf baḳma ḥāl-i perīşāna raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [saña,]*

Güş itmedüñ mi nāle-i cān-gāh-ı bülbüli
Ey ġonca gülşen içre hezārān enīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [saña,]*

Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a Ḫālişā
Ol dil-nişīn şuffe baña şeh-nişīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [saña,]*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn **saña**
Gelmez mi ẕerre merḥamet ey nāzenīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [saña,]*

Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya ṭoḫm-ı nergisini
Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [saña,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḫāliş
Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [saña,]*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş‘ār-ı iltiyām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [saña,]*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse içün
Bu cām virmedi ser-mestī-i menām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 12). [saña,]*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft ü rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [saña,]*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām **saña**
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [saña,]*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām **saña**
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [saña,]*

Saña kāfīdür şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [saña,]*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur yine
‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [saña,]*

Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [saña,]*

Durur fütādelerüñ reh-güẕār-ı ‘ışḳuñda
Müyesser olmadı ey şūḫ bir selām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [saña,]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliş **saña**
Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 13). [saña,]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām **saña** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [saña,]*

şan‘at: *Ustalık.*

Olma zer-dīde nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
Aduñ ey çeşm-i ḫıred **şan‘at-ı** ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [ṣan‘at-ı, -ı]*

sāni‘: *Yaratan, halkeden” anlamında Allah için kullanılır.*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḫaṭ u ḫālüñ ġarīb
Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āṣārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [ṣāni‘uñ, -ün]*

sāniye: *Bir dakikanın altmışta biri olan zaman birimi.*

Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur
Ey çarḫ senüñ **sāniyeli** yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [ṣāniyeli, -li]*

sanki: *Sanki, tıpkı, gûyâ.*

Ṣanki bu ṭab‘-ı raṣānetle ḫişār-ı naẓma
Sırr-ı maẖmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [ṣanki,]*

Sipihrüñ tekyesinde **şanki** Necmü’d-dīn-i Kübrādur
Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 11). [ṣanki,]*

şanma: *Sanmak, zannetmek.*

Ṣanma tebḫāle gird-i leb sāḳī
Sāġarı la‘li gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [ṣanma,]*

sanṭūr: *Tellerine iki küçük tokmakla vurulmak suretiyle çalınan kanuna benzer çalgı.*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı **sanṭūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [sanṭūr,]*

sanur: *Sanmak, düşünmek, zannetmek.*

Tenzū **şanur** o gerden-i sīmīni şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [ṣanur,]*

sar: *Örtmek, sarıp sarmalamak.*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [şarmaḳ, -maḳ]*

şarf: *Harcama.*

Nigāh-ı nergis-i taşvīrine i‘ādemüzi
O şūḫ çeşmine **şarf** itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [şarf,]*

şarf-ı hevā: *Arzu ve isteği boş yere harcama, zay'i etme.*

Vaḳt-i ‘ömrini itme **şarf-ı hevā**
Naḳd-i enfāsı bil ḥisāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 13). [şarf-ı hevā,]*

sārī: *Birinden diğerine geçen, sirâyet eden, nüfuz eden, yayılan.*

O şūḫuñ mihr-i pertev-sūzı **sārī** rub‘-ı meskūna
Dil-i ‘uşşāḳı gūyā faż̇l-ı dā’irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [sārī,]*

şarīr-i hāmemüze: *Kalemin gıcırtısı.*

Görse bu şīve-i ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliş **şarīr-i ḫāmemüze** ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 16). [şarīr-i ḫāmemüze, -müz, -e]*

saṭr: *Satır, dize.*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
V’ey naḳş-beste **saṭr-ı** hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [saṭr-ı, -ı]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i şoñ ile ol **şatr-ı evvelde**
O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [şatr-ı evvelde, -de]*

savāb: *Doğru, yanlış değil.*

Ḥācet mi ḳaldı mışra‘-ı çār-ı tedebbüre
Ben bildigüm budur hele re’y-i **şavāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [şavāb-ı, -ı]*

sa‘y: *Çaba, gayret.*

Sa‘y u ibrām u ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḫā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [sa‘y,]*

şayd: *Avlama, avlanmak.*

Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
Şeh-bāz-ı ġamzı **şayda** ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [şayda, -a]*

şayd: *Avlama, avlanma.*

Gice deşt-i felekde āhuvān-ı encümi **şayda**
İdüp bu hāleyi dām-ı nihān naḫçīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [şayda, -a]*

Göñül şayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [şayd eyle,]*

Göñül şayd eyle ol çeşm-i ġazāli pür-elemdür hep
Ḫayāl-i būy-ı zülfe nāfe-i dil ġamla demdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [şayd eyle,]*

sāye: *Gölge.*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [sāye-i,]*

O rütbe cism-i ża'f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen **sāyem** daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [sāyem, -m]*

Yine geldi eşer-i ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [sāye-i, --i]*

Meh-i ḥüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i yāre **sāye-i** meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [sāye-i, --i]*

'Araḳ-rīz oldı sāġarda görüp 'aks-i ruḫ-ı yāri
Dil-i sīm-āba **sāyeñ** bāde-i gül-fāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [sāyeñ, -ñ]*

Ḳomaz ol zülf-i müşgīn **sāyesinde** olsa 'anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [sāyesinde, -si, -n, -de]*

sayḳal-zidā: *Cilâ. Cilâ yapan âlet. Parlatan.*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn ü melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [ṣayḳal-zidā-yı, -yı]*

sāz: *Musiki ‖ çalıp söyleme.*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i ser-bestedür ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [sāz-ı, --ı]*

Her **sāza** nevā-sāz-ı nühüfţ olsa da Ḫāliş
Taḥsīn olınur dāniş ü eţvār-ı ţabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 19). [sāza, -a]*

seb’a: *Yedi.*

Ola bu **seb’a-i** ebyāta naẓīreñ ta’līḳ
Ka’be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm’e ma’ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 15). [seb’a-i, -i]*

sebeb: *Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.*

Cevheri ta‘rīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
Zīr-gehden āb-ı cārīye **sebebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [sebebdür, -dür]*

Şükr-i hezār o çeşm-i **sebel** dīde-i raḳīb
Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [sebel,]*

Geh ider bīnāları mihr-i süḫan revnaḳ-şiken
Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫāliṣā dā’-i **sebel** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 12). [sebel,]*

sebīke: *Eritilip kalıba dökülen parça, külçe.*

Ţāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuţḳuma
Ḫāliş **sebīke-i** ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [sebīke-i, -i]*

sebīke-i sīme: *Eritilmiş gümüş.*

Virür nu‘ūmeti elbet **sebīke-i sīme**
Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [sebīke-i sīme, -e-i]*

sebū: *Şarap kabı, testi.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine **sebū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [sebū,]*

Ţutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān **sebūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [sebūlarla, -lar, -la]*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile **sebūnuñ** Ḫāliş

Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [sebūnuñ, -nuñ]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile

Tākı kemīni ḫūşe yerine **sebū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [sebū,]*

Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū

Āmāde dilde bāde-i şevḳi **sebū** sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [sebū,]*

Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū

Āmāde dilde bāde-i şevḳi **sebū** sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [sebū,]*

Ṣordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze

Zāhid görüp o reng-i demi kim **sebūdadur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [sebūdadur, -da, -dur]*

Mey-āşām ol leb-i ḫāhişle leb-ber-leb **sebūlarla**

Zifāf it ḳanberi bintü'l-'ineble ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [sebūlarla,]*

sebz: *Yeşil, yeni.*

O **sebzīn** nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ

Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [sebzīn, -in]*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı **sebzi** gibi

Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [sebzi, -i]*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile

İtmiş ẓuhūr ol ḫaṭ-ı **sebz-i** demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [sebz-i, -i]*

Ḫaṭṭında **sebz-i** nev çemen-i ter ne var ne yoḳ

La'linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [sebz-i, -i]*

Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe **sebz-i** ḫaṭṭuñla

Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [sebz-i, -i]*

Evvelleri mānend-i ḥarīr idi ḫaṭ-ı **sebz**

Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat tīrelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [sebz,]*

Gerd-i lebde **sebz-i** ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḥayāt

Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā yine ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [sebz-i, --i]*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide

Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı **sebze** eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [sebze,]*

Ḫaṭ-ı nev **sebze** dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū

O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [sebze,]*

sebz-i gülşen: *Yeşil gül bahçesi.*

Dökilsün delü delü eşk-i taḥassür dīde-i terden
Ki ḫaṭṭ-ı feyż-i sebz-i gülşene dūlābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [sebz-i gülşen, -e]*

sebz-i ḫaṭ: *Yeni çıkan ayva tüyleri. II Sevgili.*

Çār-ebrūsıyla **sebz-i ḫaṭ** tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḥẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [sebz-i ḫaṭ,]*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde kef-i kevṣere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 7)***.** *[sebz-i ḫaṭṭ,]*

sefer: *Askerin düşman karşısına gitmek üzere hareketi.*

Eyledi ceyş-i ḫaṭuñ perçem-i müşgīne ġulüv
Kişver-i kāfir-i nāzişde **sefer** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [sefer,]*

seg: *Köpek II Rakip.*

Ḳurudı raḳībüñ çü **seg-i** meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz ülfet idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [seg-i, -i]*

seḥāb: *Bulut.*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred **seḥāb**
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [seḥāb,]*

Rūya ey meh gelse ḫaṭ bu ḥüsn ü ān parlar geçer
Dür **seḥāb** olsa gehī mihr-i cihān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [seḥāb,]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāṣir kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [seḥāb-ı, -ı]*

Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
Ey **seḥāb-ı** dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [seḥāb-ı, -ı]*

seḥāb-endūd: *Bulut.*

Meh-i ḥüsninde hāle yā **seḥāb-endūd-ı** ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [seḥāb-endūd-ı, -ı]*

seḥāb-ı eşk: *Aşk bulutu.*

Besle **seḥāb-ı eşk** ile nev-sebze-i ḫaṭuñ
Āġūş-ı feyż-i leb be-leb-i perveriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [seḥāb-ı eşk,]*

Besler **seḥāb-ı eşkle** mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [seḥāb-ı eşkle, -le]*

seḥāb-ı feyż: *Bereketli bulutlar.*

Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [seḥāb-ı feyż,]*

seher: *Sabah olmağa başladığı vakit.*

Çekīde-ber- çekīde her **seḥer** olmaḳda ḥasret-rīz
Bahār u nev-ḫazān-ı nuḳre-i eşküm diremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [seḥer,]*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ **seḥer** rū-māl ile
Cism-i rengīn-i şafaḳla būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [seḥer,]*

Hezār eserle **seher** hem-çü āteş-i gül-i ter
Bir ‘andelīb-i nevāzā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [seher,]*

Mā’il o rütbe ḫandeye ol verd-i ter güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde **seḥer** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [seḥer,]*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u **seḥer** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [seḥer,]*

Nūr-ı tennūresini her **seḥer** eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [seḥer,]*

Her **seher** şerm ile gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle ‘izārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [seher,]*

sehm: *Nasip, hisse, pay.*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
Eyler ‘uşşāḳı yine **sehm-i** sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [sehm-i, -i]*

selām: *Esenlik dileme sözü.*

Durur fütādelerüñ reh-güẕār-ı ‘ışḳuñda
Müyesser olmadı ey şūḫ bir **selām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [selām,]*

semā: *Gökyüzü.*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg **semāsını** āh
O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [semāsını, -sı, -n, -ı]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i **semādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 18). [semādur, -dur]*

sem‘an: *Sekiz. II Sekizinci cennet. II Sevgilinin yüzü.*

Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [sem‘an,]*

semen: *Yasemin.*

Gāhī **semene** geh güle geh ‘ıṭra mümāsil
Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [semene, -e]*

Olur ḳurş-ı **semenle** ġāze-sāy-ı zülf-i şeb Ḫāliş
Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [semenle, -le]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [semen,]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mışra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u **semendür** Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [semendür, -dür]*

semend-i: *Güzel, süratli ve çevik at.*

Raḳībi baġlayalum ṭūle-i nuḥūsete kim
Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [semend-i,]*

semend-i sevdā: *Siyah renkli güzel, çevik at (sevda siyah renk bağlamında).*

Böyle mehcūr-ı ġam-ı ḥasrete dizgin mi girer
Eyledi pā-zede-i ‘ışḳ **semend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [semend-i sevdā,]*

semerüñ: *Hamalların yük taşırken kullandığı deriden sırt yastığı, arkalık.*

Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar **semerüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [semerüñ,]*

Olursun zāhidā zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı **semmūr** oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [semmūr,]*

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı hilāl-i ʻīdi
Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū **semmūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 12). [semmūr,]*

O sebzīn nükte ḫaṭ **semmūrı** zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [semmūrı, -ı]*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i **semmūrı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [semmūrı, -ı]*

Semmūra ġarḳ kākül ü perçemle rūyı gör
Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [semmūra, -a]*

sen: *Ikinci tekil şahıs.*

Ne ġam şeh-nāz iderse **sen** dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şāʻirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [sen,]*

ʻAnber midür bilinmedi Ḫāliş o ḫāller
Ṣordum o ḳand-ı leb didi **sen** itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [sen,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [sende, -de]*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce **sen**
Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [sen,]*

Dilüñ **senüñ** daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [senüñ, -üñ]*

Ḫurde-kārī-çeşm gūyā **sendeki** siḥr-i ḥelāl
Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 11). [sendeki, -de, -ki]*

Bu mümsik meşrebi taʻyīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ **senüñ** deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*

Olur Ḫāliş **senüñ** de belki ‘ayn-ı şems-i taḥḳīḳüñ

Cilā-yı tūtiyā rād-ı başardur ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 21). [senüñ, -üñ]*

Açar āġūşını şekl-i çelīpā deyr-i ḫulyāda

Bu resm-i kāfiri ġamzeñ **senüñ** çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [senüñ, -üñ]*

Bu sāḥil-i ġamda hele **sen** fırḳate düşdüñ

Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [sen,]*

Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur

Ey çarḫ **senüñ** s̱āniyeli yoḳ mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [senüñ, -üñ]*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol

V’ey naḳş-beste saṭr-ı hüner **sen** lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [sen,]*

Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş tecessüm bāġda

Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [sen,]*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i i‘cāz içre ey ‘Is̱ī-nefes

Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [sen,]*

Ṣu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere

Tīşe-i Ferhād’ı **sen** kūhsāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [sen,]*

Tīr-i müjgānuñ hezār ‘uṣṣāḳa te’s̱īr eylemiş

Zaḫm-ı berg-i gülşeni **sen** ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 12). [sen,]*

Olup āyīnede ‘aksüñ **senüñ** āġūş-ı ḫulyāya

Ki lez̲zet-baḫş olur rü’yāsı Ḫāliş ‘ālem-i ḫābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 13). [senüñ, -üñ]*

Hezāruñ gördi gülşen **sen** gibi ey ġonca-fem yoḳdur

Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [sen,]*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet

Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [senüñ, -üñ]*

Açup şevḳ-i ‘iz̲āruñ dāġ-ı dil gülzār şeklinde

Görinür baña **sensüz** gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [sensüz, -süz]*

Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi lez̲zet ṣīt-i eş‘āruñ

Dü **şen** bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 12). [şen,]*

Görmeden bī-hūş olurlarmış **seni** ey mest-i nāz

Āferīn mey-ḫānenüñ ser-ḫīşına ʻayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [seni, -i]*

sengīn: *Taştan, taş gibi, katı, pek.*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı teşvīş-i dil olduḳca

O **sengīn** dil ʻiẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [sengīn,]*

seni: *İkinci tekil şahıs zamiri.*

Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın bildüm **seni**

Gül-ʻiẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [seni,]*

Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın bildüm **seni**

Gül-ʻiẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [seni,]*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i iʻcāz içre ey ʻĮsī-nefes

Bir şeker-ḫā-ḫor-ı ḫoş-güftārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [seni,]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulūʻı necm-i gīsū-dār idi

Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [seni,]*

Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter

Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [seni,]*

Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḥüsni taṣvīr itdiler

Dād elinden şāʻirüñ nā-çārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [seni,]*

Dūd-ı āh-ı ʻandelīb itmiş tecessüm bāġda

Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [seni,]*

ʻĀşıḳ-ı āluftesin ʻāciz eṭibbā derdine

Çoḳ zamāndur Ḫālişā bīmārsın bildüm **seni** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [seni,]*

ʻİllet-i naḫvet **seni** dil-ḫaste-i nāz eylemiş

Ey ṭabīb-i ʻışḳ bu ʻillet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 13). [seni,]*

sensüz: *Sensiz, sen olmadan (Sevgili olmadan bağlamında).*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur **sensüz**

Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [sensüz,]*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur **sensüz**
Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [sensüz,]*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [sensüz,]*

Gül ü mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [sensüz,]*

Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [sensüz,]*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [sensüz,]*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş
Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [sensüz,]*

O rütbe cism-i ża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [sensüz,]*

Piyāle bir gül-i bī-jāledür pür-dāġ-ı dil lāle
Dil-i Ḫāliş iderse nāle pür-efkārdur **sensüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 16). [sensüz,]*

ser ü pā: *Baştan ayağa.*

‘İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḥammerden
Vücūd ı tā **ser ü pā** lü’lü’-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [ser ü pā,]*

Bu zaḫm-ı dil nihān bir ġonca-i ne’şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [ser-ā-pā,]*

serāy-ı mülk-i istiġnā: *Tok gözlülük sarayı.*

Olursun nā’il-i ‘izzet **serāy-ı mülk-i istiġnā**
Velīkin Yūsufāsā iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [serāy-ı mülk-i istiġnā, -i]*

ser-berg: *Usûle göre tezhipte motiflerin çıkmasına yarıyan yaprak şekilli ilk motif, ana motif.*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden murād
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān **ser-berg-i** sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [ser-berg-i, -i]*

Gül-‘iẕārında o yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter
Ḫaṭṭ ı **ser-berg-i** gül-i taṣvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [ser-berg-i, -i]*

ser-beste: *Gizli, kapalı.*

Sāz-ı nevā-yı ma‘ni-i **ser-bestedür** ḳalem
Naġme-sürūdelikde hemān ney naġam döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [ser-bestedür, -dür]*

serd: *Soğuk II Sert, haşin.*

Yübūset virdi ṭavr-ı **serd-i** nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [serd-i, -i]*

ser-dār-ı maḥabbet: *Aşk kumandanı.*

Ḳulluḳla olur penç-geh ṭā‘at-ı dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele **ser-dār-ı maḥabbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [ser-dār-ı maḥabbet,]*

ser-firāz olmak: *Önde/ileride gelmek, seçkin olmak.*

Neyl-i yek-būse ile rif‘at-i cāh it ey dil
Ser-firāz olmak ile cāy-ı fürūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 12). [ser-firāz olmak, -mak]*

ser-fürū: *Baş eğmek, itaat etmek ǁ minnet etmek.*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn **ser-fürū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [ser-fürū,]*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı **ser-fürūdadur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [ser-fürūdadur, -da, -dur]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn **ser-fürū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [ser-fürū,]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā **ser-fürūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ser-fürūlarla,]*

serḥadd: *Sınır, kenar.*

Kişver-i kāfir ziḥām-ı ‘işve-i pür-neşvesin
Ġamze pür-āşūb bir **serḥadd-i** bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [serḥadd-i, --i]*

serhadd-ı islāma: *İslam sınırı, Osmanlı Devleti sınırları (Rumeli toprakları kastedilir).*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh **serhadd-ı İslāma**
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [serhadd-ı islāma, -a]*

ser-ḫïş: *Sarhoş.*

Görmeden bī-hūş olurlarmış seni ey mest-i nāz
Āferīn mey-ḫānenüñ **ser-ḫïşına** ‘ayyāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [ser-ḫïşına, -ı, -n, -a]*

serin: *Baş.*

Kimi ḫumār **serin** kimi Ḫālişā keyfin
Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [serin,]*

serīr: *Taht, oturulacak yüksekçe yer, hükümdarlık.*

O çār encümen-ārā-yı ḫaṭ-ı sebzi gibi
Serīr-i ḥüsn-i melāḥat-ṭırāza ferş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [serīr-i, --i]*

serīr-i nāzda: *Cilve tahtı.*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı **serīr-i nāzda**
Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra şor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 17). [serīr-i nāzda, -da]*

sermāye-i ‘izzet: *Kıymetli sermaye.*

Geh olur muḳbile **sermāye-i ‘izzet** şerbet
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [sermāye-i ‘izzet,]*

sermāye-i sermā: *Gök sermayesi.*

Meh-i temmūzda gāhī olur **sermāye-i sermā**
Raḳīb-i bāridüñ ḥammāma nāṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 11). [sermāye-i sermā,]*

ser-mest: *Sarhoş, kendinden geçme.*

Olınca cām-ı elmās ile **ser-mest-i** mey-i gül-gūn
Ṭutar ṣahbā gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [ser-mest-i, -i]*

Çeşm-i nergis tā ezel olmış mey-i **ser-mest-i** nāz
Ḫālişā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [ser-mest-i, -i]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i **ser-mesti**
Leb-i taṣavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [ser-mesti, -i]*

Olmadan hem-neşve-i **ser-mest-i** gülfām-ı femüñ
Old ılar nuḳl-i leb-i gülnāra rindān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [ser-mest-i, -i]*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [ser-mest-i, -i]*

Maḫmūrī-i **ser-mest-i** miyān pāçeye ḳāni‘
Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [ser-mest-i, -i]*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab‘uma gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı **ser-mest-i** Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [ser-mest-i, -i]*

Öyle **ser-mest** o nergisleri yāruñ Ḫāliş
Na‘relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [ser-mest,]*

ser-mestī-i menām: *Uyku sarhoşluğu.*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse içün
Bu cām virmedi **ser-mestī-i menām** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 12). [ser-mestī-i menām,]*

ser-nūş: *Kafaya dikerek içmek.*

O çeşm-i meste füsūn u fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i **ser-nūş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [ser-nūş,]*

ser-şār: *Ağzına kadar dolu.*

Virmez ṣafā-yı neşve-i **ser-şār-ı** vuṣlatı
Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [ser-şār-ı, -ı]*

Ḳaldı nakş-ı nigehi neşve-i pür-‘işvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı şanur sāġar-ı **ser-şārından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [ser-şārından, -ı, -n, -dan]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı **ser-şār** ile gül-nār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [ser-şār,]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı **ser-şār-ı** engürı
Ḥabābāsā virür ol nergis-i çeşmāna maḥmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [ser-şār-ı,]*

ser-sebz: *Yemyeşil.*

Ḫaṭṭıdur **ser-sebz-i** şad-berg-i gül-i gülzār-ı nār
Deşt-i ġamz-ı sāḫir-i çeşminde hep āhū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [ser-sebz-i, -i]*

ser-şīşe: *Şişenin ucu.*

Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
Dūd-ı āteş-zād-ı **ser-şīşemde** tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 10). [ser-şīşemde, -m, -de]*

ser-tā-be-ḳadem: *Baştan ayağa.*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
Bülbül olamaz hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [ser-tā-be-ḳadem,]*

ser-tīz: *Sivri uçlu, keskin.*

Müjgānları **ser-tīz** durur deste- be-deste
Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [ser-tīz,]*

serv: *Servi.*

Āh eylesem tecessüm idüp **serv** olur bedīd
Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [serv,]*

Dūd-ı āh-ı ʻandelīb itmiş tecessüm bāġda
Sen o **serv-i** nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 12). [serv-i, -i]*

Ḳāmet-i raʻnāsı bir mażmūna olmaz āşinā
Serve baḳma ol ḳad-i mevzūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [serve, -e]*

servân: *Deveci.*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş
Ḫaṭ-ı sebzüñle **servān** serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [servān,]*

serv-i bülend-i sevdā: *Sevdanın uzun servisi.*

Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān olmış
Dāġı sīnemde biter **serv-i bülend-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [serv-i bülend-i sevdā,]*

serv-i hoş-reftār: *Salına salına yürüyen güzel, sevgili.*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş
Ḫaṭ-ı sebzüñle servān **serv-i ḫoş-reftār** şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [serv-i ḫoş-reftār,]*

serv-i nāz: *Naz servisi (Nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili).*

Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey **serv-i nāz**
Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [serv-i nāz,]*

setr it: *Örtmek.*

Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i kāküli **setr it**
Ṣabā ol müşg-būy-ı zülf-i ṭarrārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [setr it,]*

sevāb: *Sevap, doğruluk ve iyiliğin karşılığı.*

İtme kürsīde daḫl-i pīr-i muġān
Vā'iẓüñ meclisi **sevāb** iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 12). [sevāb,]*

Du'ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā'iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz **sevāb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [sevāb,]*

sevb: *Elbise.*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gün aṭlasa her cins ferve **sevb-i** üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [sevb-i, --i]*

sevdā: *Aşk ‖ kara, siyah.*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i **sevdā**
Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i **sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [sevdā,]*

Ġamla **sevdā** laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
Ḫālişā vardur Ḫaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [sevdā,]*

Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine yüz sürme
Gözet mīl-i müje **sevdā-yı** enẕārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [sevdā-yı, -yı]*

Tehālük-i ser-i **sevdā-yı** zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [sevdā-yı, -yı]*

Pāyına sürmek içün sürme çeküp dīdeleri
Düşdi **sevdālara** bu ʻāḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 14). [sevdālara, -lar, -a]*

ʻUşşāḳ görür zülfini **sevdāları** ḳalḳar
Gelmez hele bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [sevdāları, -lar, -ı]*

Ḥāl-i ʻiẕār-ı feyżidür ārāyiş-i cemāl
Cennetde ḥūriyāna bu **sevdā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 16). [sevdā-yı,]*

sevdā-zede: *Aşk vurgunu, sevdalı.*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi **sevdā-zede** kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 22). [sevdā-zede,]*

Başa çıḳmaz ser-i **sevdā-zede-i** zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [sevdā-zede-i, -i]*

sevr: *Öküz, boğa. II Hayvan.*

Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme **sevri**
Ḥāżır bulınur mezraʻada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 11). [sevri, -i]*

seyir: *Dolaşma,izleme.*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş **seyir** içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [seyir,]*

seyir: *Bakma, izleme, temâşâ.*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş **seyir** içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [seyir,]*

seyl: *Sel.*

Cūşiş-i **seyl-i** sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [seyl-i, --i]*

seyl-āb: *Gözyaşı seli.*

Eşk-i **seyl-āb** dem-ā-demle dil oldı pür-cūş
Ṣafı müjgānum ile dīde çü nehr-i ḫas-pūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [seyl-āb,]*

seyl-i: *Gözyaşı seli.*

Āh ey çeşm-i füsūn bī-ḥāba döndürdüñ beni
Seyl-i eşk-i ḥasretüm mīzāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [seyl-i,]*

seyr: *Bakma, seyretme, temaşa.*

Ṣarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende nergisi **seyr** ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [seyr,]*

seyr eyle: *Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ʻahdi **seyr eyle**
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [seyr eyle,]*

Sikender'sin begüm ʻibretle cism-i ṣāfı **seyr eyle**
Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 11). [seyr eyle,]*

O kūyı dūr-bīn-i ḫāmeden **seyr eyledüm** Ḥāliş
Bu nüh beyte naẓīreñ gerçi bī-hengāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 23). [seyr eyledüm, -dü, -m]*

seyr it: *Gezmek, gezinmek || temaşa etmek.*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ Ḥāliş
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 16). [seyr it,]*

Kendi zuʻmınca nazīre idicek Nābīye
Ḥāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 14). [seyr it,]*

Neyl-i yek-būse ile rifʻat-i cāh it ey dil
Ser-firāz olmak ile cāy-ı fürūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 12). [seyr it,]*

Āteş-i terle olan ṣūret-i ruḫsārı görüp
Gül-i ṣad-bergdeki reng-i nigūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [seyr it,]*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde kef-i kevs̲ere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [seyr it,]*

Meye ḥumret getürür ‘aks-i lebi sāġarda
Āte şīn reng ile mīnāda gelūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [seyr it,]*

Her seher şerm ile gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [seyr it,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı **seyr it**
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [seyr it,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı **seyr it**
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [seyr it,]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki taṣvīrümi **seyr it**
Cānāne ile ol meh-i Ken‘ān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [seyr it,]*

Yārüñ vefā-yı ḥüsn ü feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [seyr it,]*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı **seyr it**
Bülbül olamaz hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [seyr it,]*

Diḳḳatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni **seyr it**
Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [seyr it,]*

Ḫāli **seyr it** gör bu āteş-reng-i mīnā-gerdeni
Keyf-i efyūn bāde-i gül-gūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [seyr it,]*

Baḳma her ḫāline Ḫāliş mey içerken cānān
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 12). [seyr it,]*

Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile tārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [seyr it,]*

Ne çeker ḫārıñ elinden ‘acebā gülşende
Gül içün itdigi feryād-ı hezārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [seyr it,]*

Şeb-i tārīkini zülfinde görüp gerdenini
Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [seyr it,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı **seyr it**
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [seyr it,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı **seyr it**
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [seyr it,]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [seyr it,]*

Gül ile gülşene baḳ reng-i ‘iẕārı **seyr it**
Al ḫayāle lebini rūy-ı nigārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [seyr it,]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen ü nergis ile faṣl-ı bahārı **seyr it** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [seyr it,]*

seyre çıḳmış: *Gezintiye çıkmak, alay, merasim vb. görülecek şeyleri görmeye gitmek.*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
O mihri **seyre çıḳmış** dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [seyre çıḳmış, -mış]*

seyyāl-āteş: *Akıcı, görünen ateş.*

Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki **seyyāl-āteş-i** genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 12). [seyyāl-āteş-i, --i]*

sezā: *Uygun, münasip.*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur **sezā** u nā-sezā
Baḥs-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [sezā,]*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur **sezā** u nā-sezā
Baḥs-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [sezā,]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
Faḳr ile faḫre **sezādur** Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 14). [sezādur, -dur]*

ṣıdḳ: *İçten bağlılık, doğruluk, sadakat.*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı **ṣıdḳuñ** pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [ṣıdḳuñ, -uñ]*

sifāl: *Çanak çömlek. II Kadeh.*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [sifāl,]*

sifāl-i ġamla: *Gam çanağı.*

Sifāl-i ġamla kesermiş ḥımār-ı derd-i serüñ
Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [sifāl-i ġamla, -la]*

sifāl-i köhne: *Kırık, eski testi parçası.*

Sifāl-i köhne gül-gün rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [sifāl-i köhne,]*

sıġa: *Çekmek, çekilmek.*

Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [ṣīġa,]*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [ṣıġar, -r]*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [ṣıġar, -r]*

sıhhat: *Sağlam, sağlıklı.*

Ḥarf-i **ṣıḥḥat** ile eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-güy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [ṣıḥḥat,]*

sihr: *Büyü, efsun.*

Dāniş ü ʻaḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şāʻir-i **sihr-i** nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [sihr-i, -i]*

siḥr-āşinā: *Sihir bilen.*

Ḥüsn ü edā-yı şīve-i Ḫāliş gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i muʻciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 12). [siḥr-āşinā-yı, -yı]*

sihr-i çeşmi: *Göz büyüsü.*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [siḥr-i çeşmi, -i]*

sihr-i helāl: *Helal sihir (bakış bağlamında).*

Ḫurde-kārī-çeşm gūyā sendeki **siḥr-i ḥelāl**

Ġamze-i cādū-pesend efsūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 11). [siḥr-i ḥelāl,]*

Bir tāze ṭıfl-ı maʻnī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden

Ḫāliş duyıldı **siḥr-i ḥelālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 14). [siḥr-i ḥelālüm, -üm]*

sık: *Bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak.*

Sāġar-ı şahbāyı gör Cem nesli bir tīredür

Duḫt-ı rezle **şıḳma** pek bintü'l-'ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [şıḳma, -ma]*

Bāġ-ı ümniyyemde Ḫāliş neşve-i rūy-ı nigār

Duḫt-ı rezle **şıḳma** pek bintü'l-'ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 10). [şıḳma, -ma]*

sikender': *Hızr ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya kralı İskender.*

Sikender'sin begüm 'ibretle cism-i şāfı seyr eyle

Ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i rindi gör nüh cāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 11). [sikender'sin, -sin]*

sikke keser: *Basılmak (Sikkenin basılması).*

Merhem-zededür 'āşıḳa dīnār-ı maḥabbet

Ḳāl eylemeden **sikke keser** nār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [sikke keser, -er]*

sikkeye gelmez: *İşlenebilir duruma gelmek, ele gelmek.*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni

Kilk-i sīm-i Ḫāliş'i yek-pāre şor şorma bağa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [sikkeye gelmez, -mez-ye]*

sıklet: *Ağırlık II Sıkıntı.*

Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde

Geh olur dāfi'a-ı **sıḳlete** ālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [sıḳlete, -e]*

silk: *İp || Bir şeyle olan bağlantı.*

Dāniş ü ʿaḳl u ḫıred **silk-i** necīb-i emced
Şāʿir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [silk-i, -i]*

silsile: *Zincir.*

Ḫalḳa-der-ḫalḳa olup mevcine dūd-ı āhum
ʿĀḳıbet itdi dilüm **silsile** bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 12). [silsile,]*

sīm: *Gümüş.*

Sikkeye gelmez mi bu **sīm-i** ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i **sīm-i** Ḫāliş'i yek-pāre ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 19). [sīm-i,]*

simāʿ: *Yüz, çehre, beniz.*

Simāʿ-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet ṣīt-i eşʿāruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [simāʿ-ı, -ı]*

sīm-āb: *Gümüş renkli su.*

Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i **sīm-ābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [sīm-ābdan, -dan]*

Ol ʿakse ḥased kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ʿāşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [sīm-āba, -a]*

Olur deryā dilān **sīm-āb-ı** mevc-i ıżṭırāb-ālūd
Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭabʿ u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [sīm-āb-ı, -ı]*

İdelden āyīne gözden nihān ol ʿaks-i cānānı
Dili **sīm-āb-ı** lerziş-yāb-ı ḫayretdür o bī-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [sīm-āb-ı, -ı]*

Sīm-āb-ı mevc berg-i gül-i naḳş-ı ʿārıżuñ
Āyīne-i dilümde gümānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [sīm-āb-ı, -ı]*

sīm-āb-ı żiyā-baḫş: *Işık saçan gümüş (parlaklık bağlamında).*

Ẕātında o bī-lerziş ü **sīm-āb-ı żiyā-baḫş**
Maʿkūsına virmekdedür envār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [sīm-āb-ı żiyā-baḫş,]*

sīm-āyīne: *Gümüş.*

Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
Ne farḳı var ‘acebā **sīm-āyīne** ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [sīm-āyīne,]*

sīm-beden: *Gümüş beden. II Gümüş gibi parlak ve bembeyaz bedene sahip olan sevgili.*

Ḫāliş bu taṣavvufla taṣarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar **sīm-beden** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [sīm-beden,]*

sīm-ber: *Gümüş gibi beyaz göğüslü.*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş ‘uṣṣāḳ
Çekerler sīneye bir **sīm-berdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [sīm-berdür, -dür]*

sīmīn: *Gümüş.*

Pür-encüm levḥa-i zerrīne **sīmīn** kilk ile her şeb
Nikātı nüsḫa-i tenvīrini tasṭīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [sīmīn,]*

‘Aceb āyīne-i pūlāddan **sīmīn** beden ḳalmaz
Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫṭ-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [sīmīn,]*

Būs eyler iken ġabġab-ı **sīmīnini** yārüñ
Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [sīmīnini, -i, -n, -i]*

Gice ḫulyāda **sīmīn** āstān-ı yār içün aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [sīmīn,]*

Tenzū şanur o gerden-i **sīmīni** şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [sīmīni, -i]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i **sīmīne** hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [sīmīne, -e]*

sīmin-ber: *Gümüş gerdanlı.*

Bir anda ḫayālüñ idemem sīnede maḫfūẓ
Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [sīmīn-berin, -in]*

Beñzedüp **sīmīn-ber-i** yāri ḫaṭāyī ḳāġıda

Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 13). [sīmīn-ber-i, -i]*

sīmīn-billūr: *Gümüş ayna.*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn

Ṭutar ṣahbā gelū-yı sā'id-i **sīmīn-billūrı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [sīmīn-billūrı, -ı]*

sīmīn-sebīk: *Ay kadar parlak.*

Olaydı duḫter-i rezle zifāfı enbīküñ

Dökerdi dür gibi **sīmīn-sebīkeden** güherüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [sīmīn-sebīkeden, -eden]*

sīm-keşān: *Gümüş sanatçıları, gümüşü inceltip işleyenler.*

Virür nu'ūmeti elbet sebīke-i sīme

Ne saḫt-sīmleri **sīm-keşān** çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 6). [sīm-keşān,]*

sīm-ten: *Gümüş tenli II Sevgili.*

İtsem ol **sīm-teni** zīver-i āġūş-ı ḫayāl

Ceyb-i endīşededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [sīm-teni, -i]*

Rü'yāda naḳş-ı būse ile gül gül itdigüm

Ey **sīm-ten** bu rūḥ-ı revānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 12). [sīm-ten,]*

sin: *(س) sin harfi.*

Çıḳarup **sīn** ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ

Ṣīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [sīn,]*

sīne: *Göğüs, bağır ‖ gönül yürek.*

Her **sīnede** bir taḫt-gehi ṣāh-ı ḫayālüñ

Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [sīnede, -de]*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş 'uṣṣāḳ

Çekerler **sīneye** bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [sīneye, -ye]*

Ezber itmiş **sīnede** ḥarf-i viṣāl-i dil-beri

Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḥüsn-edā ta‘bīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 13). [sīnede, -de]*

Ne dem ki nāvek-i nāza olursa **sīne** nişān

Nigāh-ı diḳḳatüm ebrūsına kemān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [sīne,]*

Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı

Açıldı **sīnede** şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [sīnede, -de]*

Memhūrī-i zaḫmuñ arama **sīnede** Ḫāliş

Çalınmadı ismüñ hele mesṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [sīnede, -de]*

Ḳalmazdı bu **sīnemde** hümūm-ı ġam-ı ḥayret

Şādī-i ḳudūmüñ dile olsaydı müsāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [sīnemde, -m, -de]*

Bulursam irtifā‘ı pertev-i mihr-i ‘iẕāruñla

Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat **sīne** usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [sīne,]*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum

Şikāf-ı çāk-i ceyb-i **sīnesi** miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [sīnesi, -si]*

Reng virmede ṣahbā gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā

Yāri idemez **sīne-i** bī-kīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [sīne-i, -i]*

Bir anda ḫayālüñ idemem **sīnede** maḫfūẓ

Sīmīn-berin itdüm hele āyīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [sīnede, -de]*

Kūhsāra daḫı söyleme esrārını Ḫāliş

Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā idemez **sīnede** maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [sīnede, -de]*

Olursa **sīne** pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla

Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [sīne,]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir

Olur āyīne olsa **sīne-i** sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [sīne-i, -i]*

Dūd-ı āhum daḫı feyż-āver-i hicrān olmış

Dāġı **sīnemde** biter serv-i bülend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [sīnemde, -m, -de]*

Ḫayālümüzde çeküp yāri **sīneye** Ḫāliş

Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 11). [sīneye, -y, -e]*

Fikr ü endişe durur mı diyü **sīnemde** baḳup

Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [sīnemde, -m, -de]*

Zaḥm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı **sīnede**

Jende-i sad-pāredür bu ḥırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [sīnede,]*

sīne-i yāri: *Yârin göğsü.*

Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i **sīne-i yāri**

Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [sīne-i yāri, -i]*

sīne-kūbān: *Üzüntü ve keder ile göğsünü döven.*

Bu dehrüñ **sīne-kūbān** olması mıżrāb-ı tīşeyle

Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [sīne-kūbān,]*

sīne-ṣāf: *Gönlü temiz, temiz yürekli.*

Fenāyı terk idüp ey şeyḫ **sīne-ṣāf** ol kim

Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [sīne-ṣāf,]*

sin-keşān: *Çekenler, çekiciler (Sin harfi çekenler bağlamında).*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey zāhid

Dükān-ı **sin-keşān** pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [sin-keşān,]*

sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber: *Sevgilinin sırnaşan kedisi.*

Ṣıġar taḥsīn idüp dil herşeyüñ dest-i taşavvurla

O **sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber** muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber,]*

sipeh-i encüme: *Yıldızlar ordusu.*

Eyler tebessüm-i **sipeh-i encüme** o māh

Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 13). [sipeh-i encüme, -e]*

siper: *Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.*

Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi **siper** bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [siper,]*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür **siperüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [siperüñ,]*

sipihr: *Gök, sema.*

Ay **sipihr-i** ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [sipihr-i, -i]*

Sipihrüñ tekyesinde şanki Necmü’d-dīn-i Kübrādur
Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 11). [sipihrüñ, -üñ]*

sipihr-i feyże: *Bereket göğü.*

Sipihr-i feyże mehveş nūr u ferdür ḫalḳa-i tevḥīd
Gülistān-ı cemāle verd-i terdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [sipihr-i feyże, -e]*

sır: *Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.*

Bu ne **sır** ṣahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [sır,]*

sīr-i heves: *Heves, isteğe doymuş (olan).*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı **sīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [sīr-i heves,]*

sirişk: *Gözyaşı.*

Cūşiş-i seyl-i **sirişk-i** nevḥa zārum gördiler
Old ılar ṣoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [sirişk-i, --i]*

Mīzābıdur ḫarīmine ey Ka’be-i ḫasen
Āb-ı **sirişk-i** çeşme-i raḥmet-i nābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [sirişk-i, --i]*

Girye-ḫīz-i ‘aks-i ruḫsār-ı **sirişk-i** ḫasretem
Cūşiş-i enhār-ı ṭūfān-zār-ı ‘ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [sirişk-i, --i]*

sirişk-i dīde: *Gözyaşı.*

Sirişk-i dīde ey ebr-i kerem mīzābdan ḳalmaz
Ḫayāl-i çīn-i zülfüñ mevce-i girdābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [sirişk-i dīde,]*

Riyāż-ı sīne nīlī-reng ile bir ḥavż idüp inşā
Şirişk-i dīde mevc-i cūşiş-i enhārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [şirişk-i dīde,]*

sirişt: *Yaratılış, huy, mizaç.*

Buldum o nihād ile **siriştinde** ṭabī‘at
Eyler nice mānīleri iẓhār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [siriştinde, -i, -n, -de]*

Olsa ‘abāları varaḳ-ı gül ile **sirişt**
Güldür gül oġlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 19). [sirişt,]*

sırr: *Anlamak ve açıklamakta aklın âciz kaldığı şey.*

Ṣanki bu ṭab‘-ı raṣānetle ḫişār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [sırr-ı, -ı]*

Ol hüviyyetle ḳabūl itdi fenāfi’llāhı
Maẓhar-ı **sırr-ı** fenādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [sırr-ı, -ı]*

Lebinden emr-i ḳulḳul olsa da **sırr-ı** dehen çıḳmaz
‘Aceb ḫayretdeyüm mīnā ile sāġar ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [sırr-ı, --ı]*

Ḫālişā sırrına Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
Fetḥa bir **sırr-ı** ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 26). [sırr-ı, --ı]*

Ḫālişā **sırrına** Hū himmetüñ iste Ḥaḳdan
Fetḥa bir sırr-ı ‘alādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 25). [sırrına, -ı, -na]*

Ġamz-ı çeşmi nükte-i **sırr-ı** femüñ īmā ider
Çeşm-i gūyāsındaki şoḥbet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 17). [sırr-ı, --ı]*

sırr-ı dehānuñ: *Ağzın sırrı.*

‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan söyler
İşitse bir ḫafī **sırr-ı dehānuñ** bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [sırr-ı dehānuñ, -uñ]*

sırr-ı fem-i mevhūmuñ: *Gerçek dışı ağzın gizemi.*

Dil ḫayāle alalı **sırr-ı fem-i mevhūmuñ**
Eyledi ġonca daḫı nükhet-i ḫoş-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [sırr-ı fem-i mevhūmuñ, -uñ]*

sırr-ı süḫan: *Sözün sırrı.*

‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş **sırr-ı süḫan** söyler
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [sırr-ı süḫan,]*

ṣīt: *Ses, seda.*

Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i ṭab‘
Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [ṣīt-i, -i]*

Ṣītı yoḳ köhne sifāl ile sebūnuñ Ḫāliṣ
Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [ṣītı, -ı]*

sitāre: *Yıldız, necm.*

Biterse de neferāt-ı **sitāre** ile ḳula
Bizüm ‘ases gibi bārū degül ayāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [sitāre,]*

sitem: *Cefa,zulüm,eziyet.*

La‘line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı **sitem**
Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [sitem,]*

sitem-ger: *Zalim, haksızlık eden.*

Berg-i ḥüsnüñ idiyor bīm-i ḫazān pejmürde
Bī-vefāsın a **sitem-ger** buña dünyā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [sitem-ger,]*

sitem-rīz: *Sitem saçan.*

Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur
Geh **sitem-rīz-i** cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [sitem-rīz-i, -i]*

ṣīt-i eş‘āruñ: *Şiirlerin sesi LL Şiirlerin ünü.*

Simā‘-ı gūşa Ḫāliş virdi leẕẕet **ṣīt-i eş‘āruñ**

Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [ṣīt-i eş‘āruñ, -uñ]*

siyāh: *Kara, esved.*

Çemende nergisüñ ‘ömri füzūn-ter gülden

Ḫazān ider o da baḫt-ı **siyāh-ı** bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [siyāh-ı, --ı]*

siyeh: *Siyah, kara.*

Ḫāliṣā bā-‘aşer-i vaṣf-ı **siyeh** kākülidür

Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [siyeh, --i]*

Teng ise çeşm-i **siyeh** ġamze-i cānān vâsi‘

Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [siyeh,]*

Şemīm āmāde leb yek-bū **siyeh** bezm-i muṣavvirde

Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [siyeh,]*

Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i **siyeh**

Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [siyeh,]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür

Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne **siyeh** astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [siyeh,]*

İdemez zülf-i nigār-ı **siyeh-i** yāri beyān

Ḫāliṣā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 13). [siyeh-i, -i]*

siyeh-baht: *Kara bahtlı.*

Gel ey midād çeşm-i **siyeh-baḫtı** şerḥ idüp

Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [siyeh-baḫtı, -ı]*

siyeh-baḫtān: *Kara talihliler.*

Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz

Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile şüst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [siyeh-baḫtān-ı, -ı]*

siyeh-fāme: *Siyah.*

İtse de tāb-ı ruḫuñ ḫaṭṭ-ı **siyeh-fāme** dü-çār
Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [siyeh-fāme,]*

siyeh-kārī: *Siyahlık II yüz karalığı.*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [siyeh-kārī-i, --i]*

siyeh-kārī-i ḫaṭṭı: *Bir hat türü.*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı virdi rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [siyeh-kārī-i ḫaṭṭı,]*

siyeh-mest: *Körkütük sarhoş.*

Dil **siyeh-mest** gelüp meykede-i nāzişden
Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [siyeh-mest,]*

siyeh-rū: *Yüzü kara, günahkar, utanmaz.*

Bu nev-ḫaṭ çār mışra‘la melāḥat resmini Ḫāliş
Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [siyeh-rū,]*

sofra: *Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine **sofrası** züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [sofrası, -sı]*

sohbet: *İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musâhabe.*

Ġamz-ı çeşmi nükte-i sırr-ı femüñ īmā ider
Çeşm-i gūyāsındaki **şoḥbet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 18). [şoḥbet,]*

sohbet-i cānān: *Dost sohbeti.*

Te’līf idiyor ḳudreti var faṣl-ı dürūġı
Āġāz idemez **şohbet-i cānān** ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [şohbet-i cānān,]*

sohbet-i rindān: *Rintlerin sohbeti.*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā‘iẓ
Öteden berü olur **soḥbet-i rindān** vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [soḥbet-i rindān,]*

soñ: *Nihayet.*

Her işüñ **şonı** olur şīve-i taḳdīre vuṣūl
‘ İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [ṣonı, -ı]*

soñ: *Arka.*

Olan mesbūḳ-ı fen-i **şoñ** ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ ta‘bīr-i mesfūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [ṣoñ,]*

söndür: *Söndürmek.*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm **söndürmege** rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [söndürmege, -me, -ge]*

soñra: *Sonra.*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar **ṣoñra** bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [ṣoñra,]*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna **ṣoñra** oldı şeyṭān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [ṣoñra,]*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan **ṣoñra**
Naẓar mir’āte olmaz mihr-i pür-envārdan **ṣoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [ṣoñra,]*

Görilmez cām-ı mey ‘aks-i ‘iẕār-ı yārdan **ṣoñra**
Naẓar mir’āte olmaz mihr-i pür-envārdan **ṣoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [ṣoñra,]*

Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni **ṣoñra** ‘anberīn ḫāli
Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan **ṣoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [ṣoñra,]*

Görür ālāy-ı ceyş-i ḥüsni **ṣoñra** ‘anberīn ḫāli
Gelür dārü’s-sa‘āde naẓarīye ḫünkārdan **ṣoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [ṣoñra,]*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan **ṣoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [ṣoñra,]*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ
Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan **şoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [şoñra,]*

Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i ezkārdan **şoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [şoñra,]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya
Ol āfet va‘de durmaz virme bil inkārdan **şoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [şoñra,]*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliş-i nā-çārdan **şoñra** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [şoñra,]*

<u>şor:</u> *Sormak, araştırmak.*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [ṣor,]*

Ṣu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
Tīşe-i Ferhād’ı sen kūhsāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [ṣor,]*

Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 14). [ṣor,]*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [ṣor,]*

Tīr-i müjgānuñ hezār ‘uşşāḳa te’sīr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 12). [ṣor,]*

Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
Bu günāhı zāhid-i istiġfāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [ṣor,]*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş’i yek-pāre **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 20). [ṣor,]*

Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [ṣor,]*

N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘izār
Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īşāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 22). [ṣor, -ı]*

Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi gül-‘izār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [ṣor,]*

Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra **şor** ṣorma baña
‘Andelībüñ sūzişin gülzāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [ṣor,]*

Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra **şor** ṣorma baña
‘Andelībüñ sūzişin gülzāra **şor** ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [ṣor,]*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş’i yek-pāre ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 20). [ṣorma, -ma]*

Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra ṣor **şorma** baña
‘Andelībüñ sūzişin gülzāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [ṣorma, -ma]*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [ṣorma, -ma]*

N’idigün bilmem ‘araḳ-rīz-i ḥicāb ol gül-‘iẕār
Ḫāme-i aḥbār-ı dür-īṣāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 22). [ṣorma, -ma]*

Ṣu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
Tīşe-i Ferhād’ı sen kūhsāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [ṣorma, -ma]*

Ḫoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 14). [ṣorma, -ma]*

Tīr-i müjgānuñ hezār ‘uṣṣāḳa te’ṣīr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 12). [ṣorma, -ma]*

Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
Bu günāhı zāhid-i istiġfāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [ṣorma, -ma]*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [ṣorma, -ma]*

Çeşm-i āhūsındaki naḳş-ı süveydā-yı fiten
Nevk-i nāzuñ ġamze-i ḫūn-ḫāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [ṣorma, -ma]*

Neşve-i meyden mi reng-i būseden mi gül-‘iẕār
Yoḫsa ‘aks-i sāġar-ı ser-şāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [ṣorma, -ma]*

Şevḳ-i ‘ışḳum tābiş-i ruḫsāra ṣor **şorma** baña
‘Andelībüñ sūzişin gülzāra ṣor **şorma** baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [ṣorma, -ma]*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı **şoruñ** bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [ṣoruñ, -uñ]*

Leb-i cānānda gerçi müfīż neş’e-i cārīdür
Ṣoruñ keyfiyyet-i ṣahbā-yı ‘ışḳı ehl-i bāṭından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [ṣoruñ, -uñ]*

‘Anber midür bilinmedi Ḫāliṣ o ḫāller
Ṣordum o ḳand-ı leb didi sen itme cüst ü cū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [ṣordum, -du, -m]*

Ben o ‘Işī lebi **şordum** daḫı Mūsāda iken
Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şem‘-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [ṣordum, -du, -m]*

Çın seḥer Ḫāliṣ nesīme **şordı** dil reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 9). [ṣordı, -dı]*

Ṣordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [ṣordı, -dı]*

Ārzū-yı şemme-i la‘l ile **şordum** sāġarı
Bezm-i meyde zāhidā vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [ṣordum, -du, -m]*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri **şorma** ey zāhid
Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [ṣorma, -ma]*

söyle: *Demek, söylemek.*

‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan **söyler**
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [söyler, -r]*

‘Aceb īmā-yı ebrū ḫāmeveş sırr-ı süḫan **söyler**
İşitse bir ḫafī sırr-ı dehānuñ bu dehen **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [söyler, -r]*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı Yūsuf-ı himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [söyler, -r]*

Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
Ferāmūş itse baḥs-i ‘ışḳı tārīḫ-i kühen **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [söyler, -r]*

Şaḳın fāş itme mihrüñ ol hilāl-i ġurre-i nāza
İder çīn-i cebīn ol ebrū-yı ḫāṭır-şiken **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [söyler, -r]*

Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliṣ
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ‘Aden **söyler** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [söyler, -r]*

İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i ter lafẕa cilve-ger
Ḫāliṣ leṭāfet ile eṣer **söyleyiş** budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 14). [söyleyiş, -y, -iş]*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne‘amsüz
Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [söyler, -r]*

Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte **söyler** çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [söyler, -r]*

Güşāde dest-i taḥsīn-i ḳalem insāḳ ile Ḫāliṣ
Bu naẓm-ı āb-dāra **söylese** dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [söylese, -se]*

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen yoḳ
Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [söyler, -r]*

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen yoḳ
Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [söylerse, -r, -se]*

Kūhsāra daḫı **söyleme** esrārını Ḫāliṣ
Bi’r(?)-i ḳaṣabāsā idemez sīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [söyleme, -me]*

Ol ġazālüñ nükte-i çeşmi daḫı Ḫāliṣ saña
Söyledür īmā-yı ġamz ile ġazel-ender-ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 14). [söyledür, -ür]*

Perīşān **söyledür** tāb u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliṣ ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [söyledür, -ür]*

söyler söyledür: *Söylemek.*

Bāde ey gül ġamze-i pür-kīne **söyler söyledür**
Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [söyler söyledür, -dür]*

Bāde ey gül ġamze-i pür-kīne **söyler söyledür**
Çeşm-i mestüñ ṭıfl-ı bī-temkīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [söyler söyledür,]*

Bu ne sır ṣahbā-yı la‘linden çıḳar reng-i neşāt
Mā-cerās ın ḫāṭır-ı ġam-gīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [söyler söyledür,]*

Ol dehān-ı lüknet-āmīzinde ḥarf-i vuṣlatı
Neş’e-sāz-ı bāde-i dīrīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [söyler söyledür,]*

Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [söyler söyledür,]*

Eyledi dāmād iken bintü'ṣ-ṣefeyle imtizāc
Ḫāme Ḫāliṣ ol ṣeb-i āẕīne **söyler söyledür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [söyler söyledür,]*

söz: *Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil.*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl tefsīr
Sözüm ey ḫāme hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [sözüm, -ü, -m]*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı 'ahdi seyr eyle
Dırāz itme **sözi** kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [sözi, -i]*

Ey zülf baḳma ḥāl-i perīşāna raḥm idüp
Varsa **sözümde** būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [sözümde, -üm, -de]*

su: *Su.*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la'l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle **şu** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [ṣu,]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la'l ile Ḫāliṣā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle **şu** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [ṣu,]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliṣ
İç **şu** yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [ṣu,]*

Ne mescide gelür ü ne mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā ne **şudadur** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [ṣudadur, -da, -dur]*

şu getürdüm: *Gözüne yaş getirmek. (ağlama bağlamında kullanılmıştır).*

Ṣu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
Tīşe-i Ferhād'ı sen kūhsāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 15). [ṣu getürdüm, -dü, -m]*

şu sızmaz: *Birbiriyle çok yakın arkadaşlık kurmak.*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳāni'
Yārile miyānumda **şu sızmaz** gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [ṣu sızmaz,]*

su'āl: *Soru sormak.*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su’āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [su’āl,]*

sübha: *Sabah, sabah vakti, fecr zamanı.*

O ṣūḥ **sübḥayı** ra‘nā deler ṭaḳar geçirür
Miṣāl-i cevher-i a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [sübḥayı, -yı]*

süd kuzısıdur: *Korunması gerekecek denli küçük çocuk, yavru, bebek.*

Daḫı **süd ḳuzısıdur** yebs-i nebātātı yimez
Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [süd ḳuzısıdur, -dur]*

sūde: *Gitme, gidiş.*

Yolında eyleye gör **sūde** cebhe-i şevḳi
O mevc-i nakş-ı ḫaṣīrdür hemān maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [sūde,]*

ṣuffe: *Sofa.*

Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭab‘a Ḫālişā
Ol dil-nişīn **ṣuffe** baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [ṣuffe,]*

sūfī: *Tasavvuf ehli, eren, ermiş, gönlü saf kişi.*

Ferdādaki leẕā’iẕ-i gül-būs-i la‘lidür
Ṣūfī bezimde būse-i peymāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [ṣūfī,]*

sühan: *Söz.*

Buña Nābī Belīġ ü Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i **süḫanlar** Ḫāliş-i nā-çārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 14). [süḫanlar, -lar]*

İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker ta‘ṣīr
Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma **süḫan** tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [süḫan,]*

Ne mümkin pey-rev olmaḳ ḥażret-i üstād Nābī’ye
Ḳalem-i meşḳ **süḫanda** Ḫāliṣā ārābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 16). [süḫanda, -da]*

Söyler **süḫanı** ġamze-i gūyāda dehen yoḳ
Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [süḫanı, -ı]*

Geh ider bīnāları mihr-i **süḫan** revnaḳ-şiken
Çeşm-i deryāya gelür mi Ḫālişā dā'-i sebel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 11). [süḫan,]*

Şu'le-i mihr-i cihān-tāb-ı **süḫandür** Pertev
Nükte-senc-i şu'arā tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [süḫandür, -dur]*

sühan-dānī: *Söz etmesini bilen, söz bilir.*

Süḫan-dānī nizā'uñ Ḫālişā cānān idüp inṣāf
Bu bir da'vā-yı rūz-ı āḫiretdür hīç nuḫust olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [süḫan-dānī,]*

sühan-gūsında: *Söz söyleyen. II Şair.*

Nice ḳanlar dökilür ḥamret-i gül-rūsında
Lāl olur nuṭḳ-ı ḳalem çeşm-i **süḫan-gūsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [süḫan-gūsında,]*

sühan-sūz: *Ateşli söz (etkili söz bağlamında).*

Pertevüñ mihr-i **süḫan-sūzuñ** görüp Ḫāliş hemān
İrtifā'-ı ẓıll-i usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 17). [süḫan-sūzuñ, -uñ]*

sühan-tāb: *Parlak söz.*

Mehāsā fāżıl olmış pertevüñ mihr-i **süḫan-tābuñ**
Muḳābildür o mihre ḫaylice eyyāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 21). [süḫan-tābuñ, -uñ]*

sühre-kārından: *Maskaraca.*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ **süḫre-kārından**
O şūḫuñ va'd-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [süḫre-kārından,]*

sūhte olmaḳ: *Yanmak (Aşık olma bağlamında).*

Sūḫte olmaḳ ile taṭhīr oldı hicrān sūz-ı 'ışḳ
Şüst ü şūlarla dilüm şābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [sūḫte olmaḳ, -mak]*

suhūnet: *Sıcaklık, hararet.*

Neden geldi **suḫūnet** cünbiş-i sennūr-ı dil-dāra
Ki ḫālī olmadı kānūn içinde bāmda mavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [suḫūnet,]*

sūk: *Çarşı, pazar II şiir, şiir zemini.*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi **sūḳıdur**
Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş zerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 13). [sūḳıdur, -ı, -dur]*

sükker: *Şeker.*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür şimdi
Nebāt olur mı eleẕẕ **sükker-i** mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [sükker-i, -i]*

sularla: *Deniz suyu.*

Boġazdan aḳaraḳ yelken ḳapatdı keştī-i sāġar
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn **şularla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 12). [şularla,]*

süleymān: *Hz. Süleyman (as) peygamber.*

Her sīnede bir taḫt-gehi şāh-ı ḥayālüñ
Ḥükminde **Süleymān** gibi efkār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [süleymān,]*

sulṭān: *Hükümdar, padişah.*

Keşkül itmez bu hilāl-i feleki destinde
Öyle **sulṭān-ı** Ḫudādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 20). [sulṭān-ı, --ı]*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse **sulṭānum**
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [sulṭānum, -um]*

sulṭān-ı ‘işve: *Naz sultanı (Sevgili bağlamında).*

Sulṭān-ı ‘işve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur
Baḳ tīr-i nāzişe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [sulṭān-ı ‘işve,]*

sun: *Vermek, uzatmak, takdim etmek.*

Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī **şunsa** sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile vişn-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [şunsa, -sa]*

Yeme **şunmaz** ne ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [şunmaz, -maz]*

Destinde ġonca şanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 14). [şundı, -dı]*

sünbül: *Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek.*

İtmiş yine meh **sünbüli** zīb-āver-i kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [sünbüli, -i]*

Bu bāġ-ı terüñ **sünbüli** de müşge yaḳındür
Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [sünbüli, -i]*

Sünbüllerüñ açarsa n’ola ravża-i behişt
Gīsū-yı müşg-zāy-ı ‘ıṭr-sā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [sünbüllerüñ, -ler, -üñ]*

sünbül-zār: *Sümbül bahçesi II sevgilinin saçları.*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ
Bāġı **sünbül-zār-ı** cānāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [sünbül-zār-ı, -ı]*

sünbül-zār: *Sümbül bahçesi.*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O nergisler çemen-zār içre **sünbül-zāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [sünbül-zāre, -e]*

sünnet: *Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi.*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni **sünnet** yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [sünnet,]*

sür: *Sürmek.*

Yerler yüzin **sürince** anuñ kefş-i pāyına
Pāy ını būs içün o şehe iltićā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [sürince, -ince]*

Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna **sür** yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [sür,]*

Pāyına **sürmek** içün sürme çeküp dīdeleri
Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 13). [sürmek, -mek]*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü **şürmez** tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [şürmez, -mez]*

Sürmesün rū zāhidān yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [sürmesün, -me, -sün]*

Ṭuruḳuñ olsa n'ola **şūr** ile İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [şūr,]*

sūrāh: *Delik, gedik.*

Heft **sūrāḥ-ı** ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de şeh çün Manşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [sūrāḥ-ı, -ı]*

sürdi: *At sürmek.*

'İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb
Ḥużūrı şāh-ı ġama **sürdiler** piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [sürdiler, -ler]*

şūret: *Görünüş.*

Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı çeşm
Zīver-nümā-yı **şūret-i** taşvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [şūret-i, -i]*

Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe tāb-ı gül-'iẕār
Kimse görmez **şūret-i** 'aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [şūret-i, -i]*

Perī midür o mehüñ **şūreti** ḫayālümde
Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [şūreti, -i]*

Biz āşināyız o 'aks-i cemāle āyīnede
Dilümde **şūret-i** rūḫ-ı elest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [şūret-i, -i]*

Gösterür āyīnemüz **şūretde** kendin sāde levḥ
Niyyet-i meclā-yı ṭab'-ı rūyını taşvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [şūretde, -de]*

Şūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [şūret-i, --i]*

şūret virdi: *Şekil vermek. Belirli bir biçime girmesini sağlamak, biçimlendirmek.*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [ṣūret virdi, -di]*

ṣūret-i aġyār: *Rakibin görüntüsü.*

Dil sāḥa-i ḫulyāda viṣālüñ gözedürken
Gördüm ruḳabā **ṣūret-i aġyār** ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [ṣūret-i aġyār,]*

ṣūret-i devrān: *Zamanın sureti.*

Tebessüm-rīz-i gül-ḫand olsada bu **ṣūret-i devrān**
Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [ṣūret-i devrān,]*

ṣūret-i ruhsārı: *Yanağın şekli.*

Āteş-i terle olan **ṣūret-i ruḫsārı** görüp
Gül-i ṣad-bergdeki reng-i nigūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [ṣūret-i ruḫsārı, -ı]*

süreyyā: *Ülker yıldızı.*

Günde biñ ‘ıḳd-ı **æüreyyā** Ḫālişā īṣār ider
Çeşm-i inṣāf ile gerdūn baḳsa ma‘nī-zāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [æüreyyā,]*

sürīn: *Eziyet çekme, perişan olma.*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān
Yüz üstine **sürinüp** būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [sürinüp, -üp]*

sürme: *Göze çekilen maruf siyah madde.*

Neẓẓāre itse merdüm-i çeşmi ta‘abbüsi
Mānend-i **sürme** durmaz o nūr-ı başar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [sürme,]*

sürme çeküp: *Sürme çekmek, sürme çekip güzelleşmek.*

Pāyına sürmek içün **sürme çeküp** dīdeleri
Düşdi sevdālara bu ‘āḳıbeti hicrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 13). [sürme çeküp, -üp]*

sürme-i ḳudret: *Kuvvet , güç , kudret sürmesi.*

Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu **sürme-i ḳudret** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 12). [sürme-i ḳudret,]*

sürme-resā: *Yetişen, yetiştiren, erişen.*

Ḫāk-i pāy-ı ḳademi dīdelere **sürme-resā**
‘Ayn-ı pīrāna cilādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [sürme-resā,]*

suṣa: *Bir dağlama yöntemi.*

Vardı fīrāş-ı yāre ḫayālüm yavaş yavaş
Gitdi bu **şuṣa** ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [şuṣa,]*

Ḫulyā ḥuveyş-i **şuṣa** olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [şuṣa,]*

sūsen: *Susam denilen bitki.*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden murād
Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i **sūsenden** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [sūsenden, -den]*

süst: *Gevşek, zayıf, güçsüz.*

Siyeh-baḫtān-ı ‘ışḳuñ ‘afv-ı cürmi dilde cüst olmaz
Olur ‘afv ile dāmān-ı güneh mā ile **şüst** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [şüst,]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ u endāmında **süst** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [süst,]*

süvār: *Ata binmiş, binici.*

Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri şāhum
Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle **süvāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 16). [süvāruñ, -üñ]*

sūy: *Yan, yön, taraf, cihet.*

Gelürdi belki **sūy-ı** i‘tidāle ‘unṣur-ı cānān
Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [sūy-ı, -ı]*

sūz: *Yanma, yanık, ateş. II Istırap, keder.*

Sūz-ı çeşmüñ parladur ey ġonca çeşm-i bülbüli
Şu'le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [sūz-ı, -ı]*

Ḫāliş bu taşavvufla taşarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [sūzı, -ı]*

sūzān: *Yakıcı, yakan.*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taşvīridür
Şem' veş pervāne **sūzāndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [sūzāndur, -dur]*

Dil olup la'l-i yār ile **sūzān**
Bezm-i cānān daḫı kebāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [sūzān,]*

sūzen: *İğne ll Kirpik (Sevgilinin kirpiği bağlamında).*

O çeşm-i **sūzen-i** müjgāna rişte-i emeli
Ḳumāş-ı ḫüsnine bī-cā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [sūzen-i, -i]*

sūz-ı 'ışḳ: *Aşk ateşi.*

Sūḫte olmaḳ ile taṯhīr oldı hicrān **sūz-ı 'ışḳ**
Şüst ü şūlarla dilüm şābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [sūz-ı 'ışḳ,]*

sūziş: *Yürek yangını.*

Şevḳ-i 'ışḳum tābiş-i ruḫsāra şor şorma baña
'Andelībüñ **sūzişin** gülzāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [sūzişin, -in]*

Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çīndür yoḫsa
Çerāġı dilde **sūziş** rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [sūziş,]*

sūziş-i ḥasret: *Ayrılık ateşi.*

Almasam āġūş-ı ḫulyāya ḫayāl-i vuṣlatuñ
Nīm-laḫẓa **sūziş-i ḥasret** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [sūziş-i ḥasret,]*

sūziş-i pervāneden: *İçi yanan kelebek.*

Maḥv-ı vücūd-ı 'āşıḳı her şeb ifādedür
Şem-i cemāle **sūziş-i pervāneden** ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [sūziş-i pervāneden, -den]*

Ş ş

şād: *Mutluluk.*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli yek-būseyle **şād**
Nā'il oldı leẕẕet-i la'l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [şād,]*

şād: *Yüz, 100 sayısı, pek çok.*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme **ṣad** leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [ṣad,]*

şafaḳ: *Güneş gurup ettikten sonra ufukta kalan kızıl aydınlık, alaca karanlık.*

İrtifā‘-ı ḳadridür mihrüñ seḥer rū-māl ile
Cism-i rengīn-i **şafaḳla** būs-ı dāmenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [şafaḳla, -la]*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u **şafaḳ** ḫayr u şer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [şafaḳ,]*

Diḳḳatle beyāż-ı **şafaḳ-ı** gerdeni seyr it
Gördükce ḫaṭuñ yalvarup aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [şafaḳ-ı, -ı]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 18). [şafaḳ-ı, -ı]*

şafak-reng: *Kızıl renkli.*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [şafaḳ-reng,]*

şāh: *Efendi, hükümdar. II Sevgili.*

Farḳ eyle bu elfāz ile fārisleri **şāhum**
Bu naṭ‘-ı ma‘ānīde piyādeyle süvāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 15). [şāhum, -(u)m]*

Ol **şāhuñ** idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [şāhuñ, -uñ]*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde temkīn ile **şāhum** ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [şāhum, -(u)m]*

Ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū berg-i ḫazān
Ravż-ı endīşemde **şāhum** şāḫ-ı zerdālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 12). [şāhum, -um]*

Ol perī bir laḥẓa ünsiyyet ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda **şāh-ı** ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [şāh-ı,]*

şāh-ı ġama: *Gam padişahı II Satrançta şahın verdiği korku, mat olma korkusu.*

‘İnān-ı eşheb-i nāzuñ ṭutup o pīl-raḳīb
Ḥużūrı **şāh-ı ġama** sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [şāh-ı ġama, -a]*

şāḥ-ı gül: *Gül padişahı (15. yy şairi Gülşeni kastedilmiştir).*

Destinde ġonca şanma o nev-sebz-i **şāḥ-ı gül**
Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [şāḥ-ı gül,]*

şāh-ı hūbāna: *Güzellerin şahı, en güzeli.*

Bu mümsik meşrebi ta'yīb iderler şāh-ı ḥūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [şāh-ı ḥūbāna,]*

şāh-ı şeft-ālūya: *Şeftali dalı.*

Yazıḳdur **şāḥ-ı şeft-ālūya** baḳ rūbāhveş aġyār
Ḳomaz bir mīve bāġ-ı 'işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 13). [şāḥ-ı şeft-ālūya, -ya]*

şāh-ı zerdālū: *Şeftali ağacı.*

Ḥasret-i ruḫsār-ı nesrīnüñle rū berg-i ḫazān
Ravż-ı endīşemde şāhum **şāḥ-ı zerdālū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 12). [şāḥ-ı zerdālū,]*

şāhid: *Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı **şāhid-i** vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [şāhid-i, --i]*

şāhiḳ: *Yüce, büyük dağ.*

Lāne-sāz-ı **şāhiḳ-i** nāz iken ol şāhīnler
Mezra'-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [şāhiḳ-i, -i]*

şāhin: *Maruf avcı kuş. Şahin.*

Lāne-sāz-ı şāhiḳ-i nāz iken ol **şāhīnler**
Mezra'-ı neyl-i merām olmaz piristūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [şāhīnler, -ler]*

şāhīn-i nigeh: *Bakışları şahin gibi olan (sevgili bağlamında).*

O **şāhīn-i nigeh** 'uṣṣāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḫaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [şāhīn-i nigeh,]*

şāhīn-i nigeh: *Bakışları şahin gibi olan (sevgili bağlamında).*

O **şāhīn-i nigeh** ‘uşşāḳı zīr-i bāl-i emn eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [şāhīn-i nigeh,]*

şā‘ir: *Şiir söyleyen.*

Dāniş ü ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [şā‘ir-i, -i]*

Çār-ebrūlarla vaṣf-ı ḥüsni taṣvīr itdiler
Dād elinden **şā‘irüñ** nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [şā‘irüñ, -üñ]*

şā‘irān: *Şairler.*

Ḫāliṣā ḫāṣılı bu nüh ṣadef-i devrānda
Şā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [şā‘irān,]*

şākir: *Şükür ve hamd edici, eden.*

Şākirüñ tanẓīri eşnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 13). [şākirüñ, -üñ]*

Gerçi firḳat-pīşe-i āl-i ‘abāyem **şākirem**
Aṭlas-ı pür-mevc-rīz olsa ḳabā itmem ‘amel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [şākirem, -em]*

şakk-ı hāmeden: *Kalemin yarılması.*

Bir tāze ṭıfl-ı ma‘nī ṭoġup **şaḳḳ-ı ḫāmeden**
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [şaḳḳ-ı ḫāmeden, -den]*

şāl: *Omza atılan veya boyna sarılan yün kumaş, örtü, atkı.*

Sürīni üzre dökse cār **şālüñ** püskülüñ dil-dār
Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [şālüñ, -üñ]*

şalvār: *Genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir pantolon türü.*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun **şalvāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [şalvāre, -e]*

şām: *Akşam II karanlık.*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḥaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner **şām** u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [şām,]*

Bilād-ı rābi‘ası çār-ṣūret-i ḫaṭ ile
Düşürdi ḫıṭṭa-i **Şāma** mevālī-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 14). [şāma, -a]*

şāmil: *İçine alan, kaplayan.*

Lezzet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt u ney şekerdür şehde **şāmildür** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [şāmildür, -dür]*

şāmme: *Koku alma duyusu.*

Gāhī semene geh güle geh ‘ıṭra mümāsil
Şeft-ālū gibi **şāmmede** būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [şāmmede, -de]*

şān: *Büyüklük, ululuk*

Raḳīb bulsa daḫı gerdiş içre **şān** Ḫāliş
Ol āsiyāyı ḫar-ı nā-tüvān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [şān,]*

Ḳaldı naḳş-ı nigehi neşve-i pür-‘işvesinüñ
Pür-ḥabāb oldı **şanur** sāġar-ı ser-şārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [şanur, -ur]*

Destinde ġonca **şanma** o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
Şundı şarāb-ı gül ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 13). [şanma, -ma]*

Perestiş itmek içün jāle **şanma** rūyında
Vuẓū’ ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [şanma, -me]*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Şān-ı muḳarrer ile virildi cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [şān-ı, -ı]*

Şevket ü dārāt u **şānuñ** ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [şānuñ, -uñ]*

Bu leyl-i ḳadr zülfüñ ile **şāne** oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [şāne, -e]*

Ḫayāl-i vuṣlatı **şanduḳ** dilden oldı zer-dīde
Su’āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [şanduḳ, -du, -ḳ]*

şāne-zen: *Baş tarayan, tarayıcı.*

Zülf-i ṭarrārı içün **şāne-zen-i** ṭa'n olmış
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [şāne-zen-i, -i]*

şarāb: *Sarhoşluk veren sıvı.*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḥabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez **şarābumuz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [şarābumuz, -u, -muz]*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān
Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [şarāb-ı, --ı]*

Du'ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā'iẓ
Yuṭup **şarāb-ı** riyāyı biraz sevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [şarāb-ı, --ı]*

şarāb-ı gül: *Gül renkli şarap.*

Destinde ġonca ṣanma o nev-sebz-i şāḫ-ı gül
Ṣundı **şarāb-ı gül** ile mīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 14). [şarāb-ı gül,]*

şarāb-ı naḥvet: *Kibirlenme şarabı.*

Şarāb-ı naḫvet ile gördi çeşm-i maḫmūruñ
Çemende nergisi seyr ile mest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [şarāb-ı naḫvet,]*

şarkī: *Mûsikîmizde çok kullanılmış olan, aşk, ayrılık, eğlence, içki vb. duygular üzerine küçük usûllerle bestelenmiş, ara nağmesi ve nakarâtı bulunan parça.*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı **şarḳī-i** yāre
Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā'ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [şarḳī-i, -i]*

şaşt: *Başparmağın yay çekilen yeri.*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı **şaşt** olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [şaşt,]*

Şaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol ḫande-i verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [şaştında, -ı, -n, -da]*

Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları **şaştındadur**
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [şaştındadur, -ın, -da, -dur]*

şāyān: *Layık, yaraşır, uygun.*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç
Her ne kim teşbīhe **şāyāndur** o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [şāyāndur, -dur]*

şāyeste: *Lâyık.*

Pāleheng olmaġa **şāyeste** degül bedr-i ḳamer
Maṭla‘-ı nūr-ı fezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 23). [şāyeste,]*

şeb: *Gece.*

Her **şeb** şikenc-i zülf ile diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [şeb,]*

Maḥv-ı vücūd-ı ‘āşıḳı her **şeb** ifādedür
Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [şeb,]*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her **şeb**
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [şeb,]*

Bu **şeb** baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [şeb,]*

Bu **şeb** zānū-nişīn olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [şeb,]*

Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu **şeb**
Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [şeb,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu **şeb** diḳḳatle zāhid itdi mi baḫs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [şeb,]*

Ḫāliṣā yād ideli ol **şeb-i** deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [şeb-i, --i]*

Saña kāfīdür **şeb-i** yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [şeb-i, --i]*

Al ḳoynına yāri **şeb-i** ḫulyāda ḥabīb ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [şeb-i, --i]*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās

Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [şeb-i, --i]*

Siyāhī-i **şebi** teşbīh iderler Ḫālişā zülfe

Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [şebi, -i]*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū

Va‘d idüp rūyuñ temāşāya **şeb-i** āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [şeb-i, --i]*

şebāne: *Gece vakti, geceleyin.*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh

O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [şebāne,]*

şeb-bū: *Şebboy çiçeği.*

Gül-‘iẕārında o yāruñ ḫāl-i ‘anber-bū biter

Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taşvīrdür **şeb-bū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [şeb-bū,]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā zülfe

Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i **şeb-bū** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [şeb-bū,]*

Böyle būy-ı kākülüñ ruḫsāra eylerse dirīġ

Bir giyāh olmaz çemende būy-ı **şeb-būdan** ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 12). [şeb-būdan,]*

Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki reng ü būyuñ

Gice de olsa ider būyını **şeb-bū** ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [şeb-bū,]*

Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār

‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi **şeb-būsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [şeb-būsında,]*

şebeh: *Benzeme, benzeyiş, benzerlik.*

İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri

Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i **şebehden** fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [şebehden, -den]*

şeb-i āzīne: *Cuma gecesi.*

Eyledi dāmād iken bintü’ş-şefeyle imtizāc

Ḫāme Ḫāliş ol **şeb-i āẕīne** söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [şeb-i āẕīne,]*

şeb-i deycūr-ı: *Karanlık gece (bilgisizlik bağlamında).*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā'il eyler şem'-i himmetdür
Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [şeb-i deycūr-ı, --ı-ı]*

şeb-i ḥaṭda: *Ayva tüyleri gibi kapkara olan gece.*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş'al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [şeb-i ḫaṭda, -da]*

şeb-i ḫayāle: *Hayal gecesi.*

Ḫaṭṭuñ **şeb-i ḫayāle** meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [şeb-i ḫayāle, -e]*

Ḫaṭṭuñ **şeb-i ḫayāle** meh-i hāle rū virür
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [şeb-i ḫayāle, -e]*

şeb-i hecrinde: *Ayrılık gecesi; sevgiliden ayrılık.*

Olan ḫamyāze-rīz ḥasret-i bedr-i cemālüñle
Şeb-i hecrinde rü'yāda daḫı meh-tābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [şeb-i hecrinde, -i, -n, -de]*

şeb-i hicrān: *Ayrılık gecesi.*

Çü 'ışḳ-ı sūziş-i Mecnūndur **şeb-i hicrān**
O kūy-ı nāḳa-i Leylā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [şeb-i hicrān,]*

Girdi baḫt-ı siyehüm beynine zülf-i siyehüñ
Şeb-i hicrāna olup fāşıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [şeb-i hicrāna, -a]*

şeb-i intiẓārdur: *Bekleme gecesi.*

Viren ṣafāyı **şeb-i intiẓārdur** Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [şeb-i intiẓārdur, -dur]*

şeb-i taḥassürümüz: *Hasret gecesi.*

Şeb-i taḥassürümüz geçdi neyl-i būse içün
Bu cām virmedi ser-mestī-i menām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 11). [şeb-i taḥassürümüz, -ümüz]*

şeb-i tārīkini: *Karanlık gece (Sevgilinin siyah saçı bağlamında).*

Şeb-i tārīkini zülfinde görüp gerdenini
Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [şeb-i tārīkini, -i, -n, -i]*

şeb-i zülfi: *Gece gibi siyah saç.*

Şeb-i zülfi yine iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 13). [şeb-i zülfi, -i]*

şebīh: *Benzer, denk.*

Olur bir köhne maẓmūn ġamze-i Tātār aña Ḫāliş
Şebīḫūn itse çeşmi ḳavm-i Tātārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 16). [şebīḫūn, -üñ]*

Cüyūş-ı ḫāl u ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [şebīḫūn, -üñ]*

şeb-nem: *Çiğ.*

Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre **şeb-nemi** ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [şeb-nemi, -i]*

Nigāh-ı germ ile ruḫsār-ı tāb-nākında
Miṣāl-i **şeb-nem-i** dürr-i ‘Aden tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [şeb-nem-i, -i]*

Düşerdi berg-i ‘iẕār üzre **şeb-nem-i** çeşmüm
Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [şeb-nem-i, -i]*

Döküp ‘iẕārına ḥasretle reşk **şeb-nem** içün
Bu eşk-i dīdeyi gül rūyına gül-āb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [şeb-nem,]*

şeft-ālū: *Şeftali II sevgillinin şeftaliye benzetilen dudağı.*

Gāhī semene geh güle geh ‘ıṭra mümāṣil
Şeft-ālū gibi şāmmede būy-ı ‘iẕāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [şeft-ālū,]*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn ü nāz eṣmārdan ḳalmış
Ḫulī **şeft-ālūlardan** dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [şeft-ālūlardan, -lar, -dan]*

şeh: *Sultan, padişah II Sevgili.*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
Pāy ını būs içün o **şehe** ilticā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [şehe, -e]*

Heft sūrāḥ-ı ḥavāssı ḳapa ol dem-beste
Evc-i ṭāḳı nigeh eylerse de **şeh** çün Manṣūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [şeh,]*

şehā: *Ey padişah, ey sevgili.*

Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i va‘d-i viṣāl
Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [şehā,]*

Būs-ı femüñ taṣavvur olınmaḳ **şehā** ‘abeş
Āġūş-ı mū-miyānı içün ḫulyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [şehā,]*

Şehā şevḳ-i ‘iẕāruñ mihr-i ‘ālem-tābdan yanmış
Fürūġ-ı şem‘-i ‘ışḳum şu‘le-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [şehā,]*

Şehā gülşende feyż-i şevḳüm āteş-bārdur sensüz
Nigāh-ı mest-i nergis çeşm-i bī-envārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [şehā,]*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [şehā,]*

şehbāl-i nāz: *Can kuşunun naz kanadı.*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭāli‘ olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [şehbāl-i nāz, -uñ]*

şeh-bāz: *Doğan kuşu.*

Besle ġurābı lāzum olur çeşmüñ oymaġa
Şeh-bāz-ı ġamzı ṣayda ne murg-ı ḫucestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [şeh-bāz-ı, -ı]*

şehd: *Bal.*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt u ney şekerdür **şehde** şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [şehde, -e]*

şehd-i ma‘nā: *Mana balı (Sözün güzelliği bağlamında).*

Ḫāliṣā Nābī-i üstāda kim olmış pey-rev
Şehd-i maʿnā bulınur ḫāme-i ḫoş-gūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 16). [şehd-i maʿnā,]*

şeh-nāz: *Musikimizin en eski birleşik makamlarından biri, eğlence.*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ʿuşşāḳ-ı dil-beste
Henūz ol şūḫ **şeh-nāz** itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [şeh-nāz,]*

Şeh-nāz ider ʿuşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [şeh-nāz,]*

Ne ġam **şeh-nāz** iderse sen dügāh it būselik faṣluñ
Nühüfte-kār ile dil naḳş-ı şāʿirdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [şeh-nāz,]*

şeh-nişīn: *Pencere çıkıntısı, balkon.*

Urdum zirāʿ-ı hendese-i ṭabʿa Ḫāliṣā
Ol dil-nişīn ṣuffe bağa **şeh-nişīn** saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [şeh-nişīn,]*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
Bu ṣuʿlem **şeh-nişīn-i** yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [şeh-nişīn-i,]*

şeh-per: *Kuşun kanadındaki en uzun tüy.*

Yine geldi eşer-i ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i **şeh-per-i** iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [şeh-per-i, --i]*

şeh-pesend: *Sultan tarafından çok beğenilmek.*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda
Şeh-pesend ṭavrını ḫünkāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [şeh-pesend,]*

şeh-süvār: *Çok usta at binicisi.*

Sāʿid-i fitneyle meşḳ-i çūb ider ol **şeh-süvār**
Nīze-i pür-ṣayḳal-i nāziş-gerüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [şeh-süvār,]*

şeh-vār: *İri taneli inci (Beyitte sevgilinin dişi bağlamındadır).*

Ḥoḳḳa-i dür mi ya bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür **şeh-vāra** ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 14). [şeh-vāra, -a]*

şehvet: *Arzu, gelip geçici (maddi) istek(ler).*

Görür mi **şehvet** ile duḫter-i rezi ʻayyāş
Nigāh-ı pīre-zen-i gerdiş-i fenā aradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 11). [şehvet,]*

şeker: *Şeker.*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı laʻline
Yā nebāt u ney **şekerdür** şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [şekerdür, -dür]*

Baḳ henüz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr ü **şeker** var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [şeker,]*

seker-hā-hor: *Şeker, tatlı söz.*

Sen ḳımāṭ-ı mehd-i iʻcāz içre ey ʻĮsī-nefes
Bir **şeker-ḫā-ḫor-ı** ḫoş-güftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [şeker-ḫā-ḫor-ı, -ı]*

seker-hand: *Tatlı gülüş.*

Şeker-ḫand olmada elfāẓ-ı maʻnī nükte bulduḳça
Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre yaṣlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [şeker-ḫand,]*

şekl: *Biçim, tarz.*

Açar āġūşını **şekl-i** çelīpā deyr-i ḫulyāda
Bu resm-i kāfiri ġamzeñ senüñ çāsārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [şekl-i, --i]*

Açup şevḳ-i ʻiẕāruñ dāġ-ı dil gülzār **şeklinde**
Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [şeklinde,]*

Açup şevḳ-i ʻiẕāruñ dāġ-ı dil gülzār **şeklinde**
Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [şeklinde,]*

Olurdı nuḳl içün ey ġonca-fem bezminde rindāna
Lebüñ bir sāġar-ı ser-şār ile gül-nār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [şeklinde,]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür
Ḥarīm-i Kaʻbe-i ḥüsne siyeh astār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [şeklinde,]*

Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez te’s̲īr

Oḳur güftār-ı bī-ma‘nī gibi eş‘ār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [şeklinde,]*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş

Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār **şeklinde** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [şeklinde,]*

şem‘: *Mum II sevgili.*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taşvīridür

Şem‘ veş pervāne sūzāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [şem‘,]*

Sāḳī çü hāle **şem‘ine** pervānelikledür

Bezm-i cemāl-i yāre bizüm intisābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [şem‘ine, -i, -n, -e]*

şem: *Kulak II ses.*

Ẕikr-i ezhār ile **şem** itseñ eger zülf-i ‘arūs

Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [şem,]*

şem‘-i: *Mum ǁ Sevgili.*

Şehā şevḳ-i ‘iẕāruñ mihr-i ‘ālem-tābdan yanmış

Fürūġ-ı **şem‘-i** ‘ışḳum şu‘le-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [şem‘-i,]*

şem-i cemāle: *Güzelliğin mumu.*

Maḥv-ı vücūd-ı ‘āşıḳı her şeb ifādedür

Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [şem-i cemāle, -e]*

şem‘-i himmetdür: *İyilik mumu.*

Şeb-i deycūr-ı cehle zā’il eyler **şem‘-i himmetdür**

Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [şem‘-i himmetdür, -dür]*

şem‘-i kāfūr: *Beyaz renkli, güzel kokulu mum.*

Ben o ‘ Işī lebi şordum daḫı Mūsāda iken

Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene **şem‘-i kāfūr** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [şem‘-i kāfūr,]*

şemīm: *Güzel koku.*

Şemīm āmāde leb yek-bū siyeh bezm-i muṣavvirde
Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istişmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [şemīm,]*

Terāzū-yı **şemīme** aldı dil būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [şemīme, -e]*

şemm: *Koklamak.*

Tenzū şanur o gerden-i sīmīni **şemm** ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [şemm,]*

Ṣadā-yı ḫande-i **şemmüm** kemāl-i nāzından
Nikātı kāfiyemüz Ḫālişā ne masḫaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 13). [şemmüm, -üm]*

Berg-i gül ü ruḫsāra degül nāle-i bülbül
Ol ġonca-femi **şemm** ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [şemm,]*

semm eylemeden: *Koklamak.*

Şemm eylemeden būy-ı güli eyledi taṣvīr
Būy-ı semen ü nergisi gülzār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 11). [şemm eylemeden, -me, -den]*

şemme: *Koklamak.*

Gerden-i yāri uṣūl ile idüp **şemme** raḳīb
Būselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [şemme,]*

semme-yāb: *Koku bulucu.*

Çın seḥer Ḫāliş nesīme ṣordı dil reng-i lebüñ
Şemme-yāb-ı būy-ı ruḫsār oldı istişmāmsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 10). [şemme-yāb-ı, -ı]*

semm-i ruhsār: *Yanak kokusu (sevgili bağlamında).*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [şemm-i ruḫsār,]*

şemşīre: *Kılıç.* || *Sevgilinin kaşları.*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken
Şimdi nevbet pür-cilā destindeki **şemşīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [şemşīredür, -dür]*

şemşīr-i ebrūdan: *Kaşın kılıcı.*

Ṭāli‘-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından mıdur
Merdüm-i çeşm olamaz **şemşīr-i ebrūdan** ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [şemşīr-i ebrūdan, -dan]*

senīd: *Duyulmuş, işitilmiş.*

İtdi raḳīb güft ü **şenīd** ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede var ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [şenīd,]*

şer: *Tehlike, bela, felaket.*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ u ṣafaḳ ḫayr u **şer** güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [şer,]*

şer: *Baş.*

Tehālük-i **ser-i** sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [ser-i, -i]*

Zencīr-bend-i ma‘ṣiyetüz gerçi Ḫālişā
‘Afv-ı Ḫudāy ile **serümüz** restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 16). [serümüz, -ü, -müz]*

İtdi te’s̲īr-i cünūn maġz-ı **ser-i** nā-ṣāduma
Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [ser-i, --i]*

Başa çıḳmaz **ser-i** sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [ser-i, -i]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var **ser-i** gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [ser-i, -i]*

şerār: *Kıvılcım II ateş.*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [şerār-ı, --ı]*

serāre: *Kıvılcım.*

Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı men
Tāb-āver-i **şerāre-i** āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [şerāre-i, -i]*

serāre-pāş: *Kıvılcım saçan.*

Dirīġ itmez **şerāre-pāş-ı** teşvīş-i dil olduḳca
O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [şerāre-pāş-ı, -ı]*

şerbet: *Şerbet II İlaç.*

Geh olur muḳbile sermāye-i ‘izzet **şerbet**
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [şerbet,]*

Geh olur muḳbile sermāye-i ‘izzet **şerbet**
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı veḳāḥat **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [şerbet,]*

Laḥẓa hem-bezm-i mey-i ülfet iken meclisde
Geh olur dāfi‘a-ı ṣıḳlete ālet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [şerbet,]*

Henūz āġūş-ı müsemmāda iken virmişdür
Leb-i ümniyye-i ‘uşşāḳa leṭāfet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [şerbet,]*

Daḫı bir şīr ü şeker-ḫūrde o mīrān henūz
İdemez ‘āşıḳına def’-i ḥarāret **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [şerbet,]*

Dāye-dār olmak içün şerbet-i la‘l ile müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [şerbet,]*

Çāşnī-baḫş-ı ḥayāt olmadadur la‘l-i teri
Gül-i la‘linden ider kesb-i ḥalāvet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 12). [şerbet,]*

Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 14). [şerbet,]*

Naġam-ı ḥurmet-i ḳulḳul girilür gūşa deyü
Ḳapamış penbe ile gūşını elbet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 16). [şerbet,]*

Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
Eyledi ref‘-i raḳīb ile ṭabābet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [şerbet,]*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o şūḫ
Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 20). [şerbet,]*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 22). [şerbet,]*

Naḳş-ı būs ile ruḫ u gerden-i reng-ā-renge
Virdi bir neşve fem-i la‘l-i nezāket **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 24). [şerbet,]*

Mā-ḥaşal mīrüm olup manṣıb-ı muḫlişle be-kām
Mevsim-i tehniye Ḫāliş olur ‘ādet **şerbet** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 26). [şerbet,]*

şerbet-i la‘l: *Sevgilinin lâl renkli, kırmızı dudağının şerbeti.*

Dāye-dār olmak içün **şerbet-i la‘l** ile müdām
Kāse-i dilde çeker ḫayli eẕiyyet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [şerbet-i la‘l,]*

şerer: *Kıvılcım.*

Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı **şerer** bilmezler
Sālikān-ı reh-i cānān faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [şerer,]*

şerh: *Açıklama,izah etme.*

Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı **şerḥ** idüp
Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı ‘arūs-ı zamānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [şerḥ,]*

şerm: *Utanma.*

Viren gül-reşk-i **şermi** yāre āb-ı tābdur bā‘iş
Hemān reng-i ḫacālet ‘ārıża mīnābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [şermi, -i]*

Her seher **şerm** ile gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [şerm,]*

Destde sāġarı ḫūy-gerde olup **şerminden**
Reng-i gül-gūn-ı leb-i la‘li budur ḫūbānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [şerminden, -i, -n, -den]*

Rūyuñ görürse gülşen ‘araḳ-rīz-i **şerm** olur
Pür-jāle itdi ġoncaları müşg-bār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [şerm,]*

şermende: *Utanan, utangaç, mahcup.*

Olup **şermende-i** būs-ı ‘iẕārı meclis-i meyde
Enār-ı nuḳl-i leb oldı müyesser āb-rūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 13). [şermende-i, -i]*

şermendeveş: *Utangaç, mahçup.*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i **şermendeveş** sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [şermendeveş,]*

şeş-per: *Eski savaş aletlerinden topuz.*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı **şeş-perüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [şeş-perüñ, -üñ]*

Açdum yine bu **şeş-per-i** ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [şeş-per-i, -i]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem
Rāh-ı süḫanda ḥadd-i zebānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 13). [şeş-perle, -le]*

şeş-tār: *Yerini daha sonra tambura bırakan altı telli eski bir saz, çeşte.*

Gehī düzd-i ḫayālüm kūy-ı dil-dārı çalar çarpar
Gehī mıżrāb-ı müşt-sīne-i **şeş-tārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [şeş-tārı, -ı]*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş
Nice kem-māye kilk-i bī-naġam **şeş-tāre** yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [şeş-tāre, -e]*

şevher: *Koca, eş.*

Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb zevce
Ki bilmem kilk ile mīnā gibi **şevher** ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 12). [şevher,]*

şevk: *Gönül meyli, arzu.*

Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre yaşlanmış
Görüp **şevḳuñ** o ġonca ‘andelīb-i zāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [şevḳuñ, -uñ]*

Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı **şevḳe** olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [şevḳe, -e]*

Pür-neşve olup **şevḳ-i** ilāhī ile Ḫāliş
İç şu yerine bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 11). [şevḳ-i, --i]*

Gülzār-ı nāz içinde ne güller görür hezār
Gül-ḫand-i **şevḳ-i** ġonca fiġānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [şevḳ-i, -i]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı **şevḳ-i** semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 18). [şevḳ-i, --i]*

Meh-tāba düşüp **şevk** ü ṣafāmuz yine Ḫāliş
Bedr-i mehi nev-hāle ile dā'irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [şevk,]*

Miyān-best-i nevā-yı **şevḳ-i** vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [şevḳ-i, --i]*

Bezme idince rūy-ı teveccüh o māh-rū
Āmāde dilde bāde-i **şevḳi** sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [şevḳi, -i]*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i **şevḳi**
O mevc-i naḳş-ı ḫaṣīrdür hemān maṣīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [şevḳi, -i]*

şevket: *Büyüklük, azamet, heybet.*

Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
'Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [şevket,]*

şevk-i 'ışḳum: *Aşk hevesiyle.*

Şevḳ-i 'ışḳum tābiş-i ruḫsāra ṣor ṣorma baña
'Andelībüñ sūzişin gülzāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [şevḳ-i 'ışḳum, -um]*

şevḳ-i 'iẕāruñ: *Yanağının hevesi.*

Açup **şevḳ-i 'iẕāruñ** dāġ-ı dil gülzār şeklinde
Görinür baña sensüz gülşen āteş-zār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [şevḳ-i 'iẕāruñ, -uñ]*

Şehā **şevḳ-i 'iẕāruñ** mihr-i 'ālem-tābdan yanmış
Fürūġ-ı şem'-i 'ışḳum şu'le-i mehtābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [şevḳ-i 'iẕāruñ, -uñ]*

sevk-i vecd: *Arzulu çoşku.*

Gāh olur bādī-i def'-i vaḥşetüñ geh **şevḳ-i vecd**
Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [şevḳ-i vecd,]*

sey: *Şey, herhangi bir şey.*

Aḫşamdan yidügi **şey** 'aḳlında ḳalmamış
Ol āfītābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [şey,]*

Yapışur ṭurmaz eli her **şeyine** dil-dāruñ
Olmadı 'āşıḳ-ı şūrīde 'atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [şeyine, -i, -n, -e]*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
Teşbīh idecek **şey** bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [şey,]*

Dehāna ġonca yā cüz' eyle mażmūn nükte-i ma'dūm
Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı **şey'-i** nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [şey'-i, -i]*

Çoḳ renge temessül ider āṣār-ı ṭabī'at
Ḳāle gelecek **şey'** degül esrār-ı ṭabī'at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [şey',]*

şeydā: *Divane, müptelâ.*

Gülzār-ı vaḥdet içre açup berg-i rūlaruñ
Olm ış hezār-ẕikr ile **şeydā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [şeydā-yı, -yı]*

şeyh: *Tarikatta müridlerin reisi.*

Fenāyı terk idüp ey **şeyḫ** sīne-ṣāf ol kim
Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [şeyḫ,]*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi **şeyḫ** kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [şeyḫ,]*

Şeyḫ-i maḥbūb-liḳādur Ḥācı Bektaş-ı Velī
Nūrı çeşm-i żu'afādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [şeyḫ-i, -i]*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe **şeyḫe** daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [şeyḫe, -e]*

şeyhān: *Şeyhler.*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm **şeyḫāna** yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [şeyḫāna, -a]*

şeyh-i riyā: *İki yüzlü kaba sofu.*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise **şeyḫ-i riyā**
Ḫān-ḳāhında yine sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 11). [şeyḫ-i riyā,]*

şeyṭān: *İnsanları iğvâ ve izlâl eden, azdıran mel'ûn-ı şehîr, iblis, dîv.*

Siḥr-i çeşmi öyle ḫurde naḳş-ı efsūn itdi kim
Ġamze-i cānāna ṣoñra oldı **şeyṭān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [şeyṭān,]*

Alma o perī-peykeri āġūş-ı ḫayāle
Rü'yāda ider ādemi **şeyṭān** müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [şeyṭān,]*

şifā: *Hastalıktan kurtulma, sağalma.*

Ḳo dursun bir ṭarafda şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan **şifā-yı** mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 12). [şifā-yı,]*

şifāh: *Döşeme, zemin.*

Bu nāle rūy-ı güle būyına degül Ḫāliş
Hezār güş iderüz bir **şifāh-ı** bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [şifāh-ı, -ı]*

şifā-hāne-i: *Hastane.*

Derd-mendāna **şifā-ḫāne-i** esrār-ı Ḫudā
Ḫaste-i ' ışḳa devādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [şifā-ḫāne-i,]*

şikāf: *Yarık, yara.*

Perestiş-gāh-ı ḥüsnī hedm içün ḫaṭ gelse sulṭānum
Şikāf-ı çāk-i ceyb-i sīnesi miḥrābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [şikāf-ı, -ı]*

şikem: *Karın, mide.*

Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı **şikem**
Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [şikem,]*

şikem-hārān: *Mide.*

Ġurre-i rūze **şikem-ḫārāna** virmiş dā'-i cū'
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 11). [şikem-ḫārāna, -a]*

şiken: *Kıvrım, büklüm.*

Baḳup o zülfine ta'līḳ-nüvīs-i cīm olsam
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre **şiken** tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [şiken,]*

şikenc: *Büklüm, kıvrım.*

Öyle işkeste-dil oldı o **şikenc-i** ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [şikenc-i, -i]*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [şikenc-i, -i]*

şikenc-i zülf: *Saçın kıvrımı.*

Her şeb **şikenc-i zülf** ile diller şikestedür
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [şikenc-i zülf,]*

şikest: *Kırık, kırılmış.*

O cām-ı meyde görüp ‘aks-i tīġ-i ebrūsın
Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş **şikest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [şikest,]*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum **şikest**
Ṣafḥı ṭab‘-ı Ḫāliş olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 17). [şikest,]*

Olur mūy-ı **şikesti** sāġar-ı mīnāda pek ẓāhir
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [şikesti, -i]*

şikeste: *Kırık.*

İtdi **şikeste** ḳulḳul-ı mīnā ḥabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile virmez şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [şikeste,]*

Görüp zemīnini Ḫāliş cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [şikeste,]*

Her şeb şikenc-i zülf ile diller **şikestedür**
Ol mū-miyāna besteligüm köhne bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [şikestedür, -dür]*

Mīnāda naḳş-ı reng-i femi mevc-bestedür
Elmās-tırāş-ı sāġar-ı Cemdür **şikestedür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [şikestedür, -dür]*

şimden: *Bundan sonra.*

Nigāh-ı germ ü ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
Açıldı sīnede **şimden** girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [şimden,]*

şimdi: *Şimdi.*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
Dāġı Ḫāliş oldı **şimdi** verd-i ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [şimdi,]*

Nāmlı cevherli ebrūlarla dil mecrūḥ iken
Şimdi nevbet pür-cilā destindeki şemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [şimdi,]*

Ḫaṭ geldi gitmez oldı derūnumdan ārzū
Kūyına **şimdi** pāy-ı dil āheste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [şimdi,]*

Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede **şimdi** geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [şimdi,]*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi fırāşda
Ülfetde **şimdi** hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [şimdi,]*

Lebüñ mül idi gül-i mül femüñdedür **şimdi**
Nebāt olur mı elezz sükker-i mükerrerden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [şimdi,]*

Ṭıfl iken bilmezdi girdi **şimdi** on dört yaşına
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [şimdi,]*

Öyle mikṣīr degüldür yine **şimdi** vā'iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [şimdi,]*

Ol mehüñ ḥīn-i ṭulū'ı necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [şimdi,]*

Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā **şimdi** siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [şimdi,]*

şi'r: *Şiir.*

'Aceb mi tāze ma'nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı **şi're** müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [şi're, -e]*

şīr ü şeker-ḫūrde: *Süt ve ufak şeker (bebek bağlamında).*

Daḫı bir **şīr ü şeker-ḫūrde** o mīrān henūz
İdemez ‘āşıḳına def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [şīr ü şeker-ḫūrde,]*

Daḫı bir **şīr ü şeker-ḫūrde** o mīrān henūz
İdemez ‘āşıḳına def’-i ḥarāret şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [şīr ü şeker-ḫūrde,]*

şīrāze-i sevdā: *Aşk bağı.*

Meşām-ı dilde cem‘iyyet mi ḳor bād-ı ṣabā Ḫāliş
Hevā-yı zülf ile b'ügsistedür **şīrāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 14). [şīrāze-i sevdā,]*

şīr-i: *Arslan.*

O tengī-i dehenüñ meyli ġonca-i teredür
O **şīr-i** ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [şīr-i,]*

şīri: *Ana sütü.*

Baḳ henūz māderinüñ **şīri** ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr ü şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 11). [şīri,]*

şīşe: *Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.*

İdüp efsürde ḫayāl-i nigehüñle ey nūr
Şīşede merdüm-i çeşm oldı perīveş maḥşūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [şīşede, -de]*

Hecme-i nuẕẕār-ı ‘uşşāḳ itdi pā-māl-i cemāl
Reşk iderler gül-‘iẕārān **şīşe-i** ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [şīşe-i, -i]*

şīşe-i çeşmümde: *I. Göz şişesi ll. Göz çukuru.*

Perī midür o mehüñ ṣūreti ḫayālümde
Vücūd ı **şīşe-i çeşmümde** hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [şīşe-i çeşmümde, -ü, -m, -de]*

şīşe-i işkeste-i: *Kırılmış şişe (Gönül bağlamında).*

Ḳo dursun bir ṭarafda **şīşe-i işkeste-i** ḫāṭır
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 11). [şīşe-i işkeste-i, -i]*

şitāb: *Acele etmek, Elini çabuk tutmak.*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān
Yüz üstine sürinüp būseye **şitāb** idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [şitāb,]*

şīve: *Naz, şive.*

Ḥüsn ü edā-yı **şīve-i** Ḫāliṣ gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu'ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [şīve-i, -i]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u **şīve-i** pür-işvedür
Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [şīve-i, -i]*

Görse bu **şīve-i** ḫaṭ-ı ebrū keşīdesin
Ḫāliṣ ṣarīr-i ḫāmemüze ol ḳader güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 15). [şīve-i, -i]*

'Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i 'ālem-tābdur perçem
Livā-yı **şīve** zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [şīve,]*

Ḳıl naẓra vech-i ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile **şīve-i** müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [şīve-i, -i]*

Çıḳarup sīn ile ḳāfı idüp īmā ḫaṭṭāṭ
Şīve-i ḫaṭṭı güzel eyledi imlā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [şīve-i, -i]*

Her işüñ ṣonı olur **şīve-i** taḳdīre vuṣūl
' İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [şīve-i, -i]*

şīve-i cānān: *Sevgilinin işvesi,cilvesi.*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı **şīve-i cānān**
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [şīve-i cānān,]*

şīve-i küttābdan: *Kâtiplerin tutumları.*

Bu nev-ḫaṭ çār mışra'la melāḥat resmini Ḫāliṣ
Siyeh-rū ḫāme yazmış **şīve-i küttābdan** yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [şīve-i küttābdan, -dan]*

şīven: *Matem; sızlanma.*

Gāh olur bādī-i def‘-i vaḥşetüñ geh şevḳ-i vecd
Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı **şīvenden** murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [şīvenden, -den]*

şiyāruñ: *Sığır sürüsü.*

Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme şevri
Ḫāżır bulınur mezra‘ada belki **şiyāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 12). [şiyāruñ,]*

şöhret: *Ün.*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ var nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [şöhretüñ, -üñ]*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör
Ḥayfdur **şöhreti** ‘ayyārlaruñ ẕürdānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 16). [şöhreti, -i]*

şol: *Şu, o, bu.*

Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi **şol** tebeh nüḥūl
Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [şol,]*

Maḥv idüp pervāneveş **şol** rütbe tāb-ı gül-‘iẕār
Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḥı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [şol,]*

şu‘ā‘a: *Işık.*

Zerrīn **şu‘ā‘a** çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [şu‘ā‘a,]*

şu‘ā‘-ı zer: *Altın ışıklı (Güneş bağlamında).*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḫāliş
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 17). [şu‘ā‘-ı zer,]*

şu‘arā: *Şairler.*

Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
Nükte-senc-i **şu‘arā** tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [şu‘arā,]*

şūh: *İşveli, cilveli dilber/güzel.*

Başa çekdi bizi bir çırpıda dürzī-i **şūḫı**

Bīşügünında a kāfir o beyāż başlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [şūḫı, -ı]*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider ‘uşşāḳ-ı dil-beste

Henūz ol **şūḫ** şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [şūḫ,]*

Ġażab o **şūḫa** melāḥatle ḥüsn ü ān getürür

Bu pertev-i ruḫı çeşm-i dile ṭuman getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [şūḫa, -a]*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o **şūḫ**

Murġānı dil-figende-i ‘uşşāḳa yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [şūḫ,]*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol **şūḫ**

Dü şürmez tābe-i tutḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [şūḫ,]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş

Yeter o **şūḫa** maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [şūḫa, -a]*

Çekse yek-ḳaṭresin inbīk-i nevāzişden o **şūḫ**

Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [şūḫ,]*

O **şūḫuñ** mihr-i pertev-sūzı sārī rub‘-ı meskūna

Dil-i ‘uşşāḳı gūyā faż̧l-ı dā’irdür çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [şūḫuñ, -uñ]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından

O **şūḫuñ** va‘d-i vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [şūḫuñ, -uñ]*

Nigāh-ı nergis-i taṣvīrine i‘ādemüzi

O **şūḫ** çeşmine ṣarf itmedi irādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [şūḫ,]*

O **şūḫ** sübḥayı ra‘nā deler ṭaḳar geçirür

Miṣāl-i cevher-i a‘lā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [şūḫ,]*

Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḫāliṣā

Ṣūḫın ṭırāz olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [şūḫın, -ıñ]*

şūh-ı leyle-i: *Gece güzeli.*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh

O **şūḫ-ı leyle-i** ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [şūḫ-ı leyle-i, --i]*

şükāt(?): *Şikayetler. Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazılar, yakınmalar.*

Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin

Ḫāliş **şükāt(?)-ı** cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 14). [şükāt(?)-ı, -ı]*

şükr-i hezār: *Bin şükür.*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḫāliş olındı tecrübesi fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 11). [şükr-i hezār,]*

şükūfe: *Aşık.*

Olursa sīne pür-dāġ-ı **şükūfe** sebz-i ḫaṭṭuñla
Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn ü rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [şükūfe,]*

şükūfe-i ḫāṭır-firīb: *Gönül aldatan çiçek.*

Destinde bu şükūfe-i ḫāṭır-firībümüz
Nāçīz-i nīm-sebze-i ḫod-rūy-ı destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 11). [şükūfe-i ḫāṭır-firīb, -ü, -müz]*

süküfte: *Açılmış.*

Eyler **süküfte** ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa vezān rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [süküfte,]*

şuʿle: *Alev, ateş alevi.*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
Bu **şuʿlem** şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [şuʿlem, -m]*

Maḥabbetüñ göricek **şu'le** ṭāb-ı reşkinden
Raḳīb eritdi bütün baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [şu'le,]*

Şu'le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
Nükte-senc-i şu'arā tāze dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [şu'le-i, -i]*

Ṭutışdı kūçe-i dil **şu'le-i** mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [şu'le-i, -i]*

Dil **şu'le-i** ruḫsār ile evvel çıralandı
Ḫaṭṭuñ gelüp ārāmiş-i ḫāṭır pirelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [şu'le-i, -i]*

Biñ laḥẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı
Ol **şu'le-i** cevvāle-i pergār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 18). [şu'le-i,]*

Yanar bir **şu'le-i** nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
Döner ʻuşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [şuʿle-i,]*

Şu‘le-i elmāsveş zīb ü ferüñ parlar geçer
Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [şu‘le-i,]*

<u>şu‘le-i āvāze:</u> *Yüksek sesin alevi (Şiddetli konuşma bağlamında).*

Sūz-ı çeşmüñ parladur ey ġonca çeşm-i bülbüli
Şu‘le-i āvāze bādī revġan-ı bādāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [şu‘le-i āvāze,]*

<u>şu‘le-i mehtābdan:</u> *Ay ışığının alevi.*

Şehā şevḳ-i ‘iẕāruñ mihr-i ‘ālem-tābdan yanmış
Fürūġ-ı şem‘-i ‘ışḳum **şu‘le-i mehtābdan** yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [şu‘le-i mehtābdan, -dan]*

<u>şu‘le-rīz:</u> *Alev alev yanan.*

Ey **şu‘le-rīz-i** tābiş-i āh-ı derūn-ı men
Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [şu‘le-rīz-i, -i]*

<u>şu‘le-sūz:</u> *Yakmak.*

Ḥayfā ki çeşm-i dil olalı dūş o mehveşe
Ey mihr-i **şu‘le-sūz-ı** cihān düşdüm āteşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [şu‘le-sūz-ı, -ı]*

<u>şūr-ı nigehinden:</u> *Bakış fitnesi.*

Āşūb-ı fiten ġamze-i **şūr-ı nigehinden**
Yanından i‘āz ile geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [şūr-ı nigehinden, -i, -n, -den]*

<u>şüst ideli:</u> *Güçsüz bırakma.*

Ṭaşt-ı endīşede **şüst ideli** gül pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 13). [şüst ideli,]*

Ṭaşt-ı endīşede **şüst ideli** gül pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 13). [şüst ideli, -eli]*

<u>şüst ü şū itmege:</u> *Yıkamak (yüz bağlamında).*

Şüst ü şū itmege deryā-yı fırāvānında
Rū-siyeh ben gibi bir ‘abd-ı siyeh-kār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 13). [şüst ü şū itmege, -me, -ge]*

Yetiş şābūn neş’e ile ḥabāb ālūde-dāmendür

Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle **şüst ü şūlarla** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [şüst ü şūlarla,]*

Sūḫte olmaḳ ile taṭhīr oldı hicrān sūz-ı ‘ışḳ

Şüst ü şūlarla dilüm şābūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [şüst ü şūlarla, -lar, -la]*

T t

tā: *Değin, dek, kadar.*

Neşve bintü'l-'inebi **tā** ki olaldan dāmād
Mey-fürūş-ı ġamı ġamzeyle başup virdi güşād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [tā,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma'nīde hemān
Olmaya **tā** ki 'ayār-ı zer-i Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [tā,]*

Neşve-i cām-ı ḳaderden ṭab'uma gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā'yem **tā** ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [tā,]*

'İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḥammerden
Vücūd ı **tā** ser ü pā lü'lü'-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [tā,]*

Çeşm-i nergis **tā** ezel olmış mey-i ser-mest-i nāz
Ḫāliṣā ol bāde-i naḫvet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 19). [tā,]*

ṭā'a: *Uzak anlamında belirtme hali. (taa).*

Sem'an ve **ṭā'a** ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [ṭā'a,]*

ta'abbüs: *Surat asma, somurtma.*

Neẕẕāre itse merdüm-i çeşmi **ta'abbüsi**
Mānend-i sürme durmaz o nūr-ı baṣar güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [ta'abbüsi, -i]*

ta'affünāt: *Kötü kokular.*

Ceẕb-i **ta'affünāt** ile bulmış metāneti
Enf-i raḳīb lehcede ḥayli kerestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [ta'affünāt,]*

ta'ām: *Yemek, aş.*

Bu kūçede dili yanıḳ **ṭa'āmına** çaġırur
Ne yerde yanġın 'aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [ṭa'āmına, -ı, -n, -a]*

ta'arruż: *Bir şey veya bir kimse üzerine şiddetle saldırma, çatışma, sataşma.*

Mātürīdiyye **ta'arruż** eyle fi'lüñ ḫālıḳı
İ'tiḳād ü meẕhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [ta'arruż,]*

ṭā'at: *İbadet.*

Ḳulluḳla olur penç-geh **ṭā'at-ı** dil-dār
Ṭardı nefer itmez hele ser-dār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [ṭā'at-ı, -ı]*

tāb: *Güç, kuvvet, takat.*

Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına
Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [tāb-ı,]*

Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [tāb,]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u **tāb-ı** ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [tāb-ı, -ı]*

Döker zülfüñ ‘iẕāra ḫavf-ı **tāb-ı** dūd-ı āhumdan
Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [tāb-ı, -ı]*

İtse de **tāb-ı** ruḫuñ ḫaṭṭ-ı siyeh-fāme dü-çār
Belki ey meh saña ḫayr olsa gerek aḫşamuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [tāb-ı, -ı]*

Maḥv idüp pervāneveş şol rütbe **tāb-ı** gül-‘iẕār
Kimse görmez ṣūret-i ‘aksüm daḫı āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [tāb-ı,]*

Şafaḳ-reng eylemiş **tāb-ı** ruḫuñ bir āteş-i terle
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẕar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [tāb-ı,]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-gūnından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [tāb-ı, -ı]*

Perīşān söyledür **tāb** u teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [tāb,]*

Ḫarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nu‘ūmet gelse **ṭab‘-ı** saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [ṭab‘-ı, -ı]*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir kim
Zihī bu ter-zemīn bir **ṭab‘-ı** gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [ṭab‘-ı, -ı]*

Eylerdi reşḥ-i āb güher-i ḫāme Ḫālişā
Olsa nigīn-i **ṭab‘uma** bir māye-dār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 12). [ṭab‘uma, -u, -m, -a]*

Şākirüñ tanẕīri eşnāsında **ṭab‘-ı** ḫāmeden
Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 13). [ṭab‘-ı, -ı]*

Şanki bu **ṭab‘-ı** raṣānetle ḥişār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn u me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [ṭab‘-ı, -ı]*

Açdum yine bu şeş-per-i **ṭab‘umla** bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [ṭab‘umla, -um, -la]*

Cüst ü cū itmekde baḥr-i **ṭab‘ı** ġavvāṣ-ı hüner
Bulamaz endīşemüz iḫrāc-ı lü’lü’den ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 15). [ṭab‘ı, -ı]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
Dil-i ṣafvet-nihāduñ **ṭab‘** u endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [ṭab‘,]*

Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i **ṭab‘**
Yārüñ dilinde yine kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [ṭab‘,]*

‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz
Nu’ūmet gelse **ṭab’-ı** saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [ṭab’-ı, -ı]*

ṭab‘a: *Yaratılış, huy, mizaç.*

Dehāna ġonca yā cüz’ eyle mażmūn nükte-i ma‘dūm
Kelāl-i **ṭab‘a** bādī cüst ü cūsı şey’-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [ṭab‘a,]*

ṭabābet: *Hekimlik, doktorluk.*

Gördi ḳārūresini vesveseden dūr oldı
Eyledi ref‘-i raḳīb ile **ṭabābet** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 18). [ṭabābet,]*

tāb-āver: *Güç veren.*

Ey şu‘le-rīz-i tābiş-i āh-ı derūn-ı men
Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [tāb-āver-i, -i]*

tābe: *Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden.*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez **tābe-i** tuṭḳalı āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [tābe-i, -i]*

ṭab‘-ı: *Tabiat, huy, yaradılış.*

Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi tanżīrde
Cevher-i **ṭab‘-ı** Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [ṭab‘-ı,]*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde levḥ
Niyyet-i meclā-yı **ṭab‘-ı** rūyını taṣvīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [ṭab‘-ı,]*

ṭab‘-ı dil: *Gönlün tabiatı, huyu. II Gönlün parlaklığı.*

Ebruvānuñ görmege **ṭab‘-ı dil** imsāk eylemez
Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir yıldur ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [ṭab‘-ı dil,]*

ṭab‘-ı hāliṣ: *Saf, temiz huylu (Halis, şairin mahlası).*

İtse de devrān benüm ney-pāre-i baḫtum şikest
Ṣafḥı **ṭab‘-ı Ḫāliṣ** olmaz kilk-i ḥoş-gūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 18). [ṭab‘-ı ḫāliṣ,]*

ṭab‘-ı hüner: *Yetenekli şairlik kabiliyeti.*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü **ṭab‘-ı hüner** şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [ṭab‘-ı hüner,]*

ṭab‘-ı kalem: *Kalemin gücü.*

İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri
Olamaz **ṭab‘-ı ḳalem** vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [ṭab‘-ı ḳalem,]*

ṭāb-ı maḥabbeti: *Aşkın, sevginin gücü.*

Gelince ḫāṭıra **ṭāb-ı maḥabbeti** Ḫāliṣ
Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 15). [ṭāb-ı maḥabbeti,]*

Gelince ḫāṭıra **ṭāb-ı maḥabbeti** Ḫāliṣ
Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 15). [ṭāb-ı maḥabbeti, -i]*

ṭāb-ı reşkinden: *Kıskançlık ateşi, harareti.*

Maḥabbetüñ göricek şu‘le **ṭāb-ı reşkinden**
Raḳīb eritdi bütün baġrı yaġını fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [ṭāb-ı reşkinden, -i, -n, -den]*

ṭab‘-ı rindān: *Rintlerin mizacı.*

Żamīr-i **ṭab‘-ı rindān** müstekindür saña rāci‘dür

Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [ṭab‘-ı rindān,]*

ṭabī‘at: *Doğa, tabiat.*

Buldum o nihād ile siriştinde **ṭabī‘at**

Eyler nice mānīleri iẓhār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 15). [ṭabī‘at,]*

Buldum o nihād ile siriştinde **ṭabī‘at**

Eyler nice mānīleri iẓhār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 16). [ṭabī‘at,]*

Biñ laḥẓada taṣvīr ider eşkāl-i cihānı

Ol şu‘le-i cevvāle-i pergār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 18). [ṭabī‘at,]*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa

Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 13). [ṭabī‘at,]*

Her sīnede bir taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ

Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [ṭabī‘at,]*

Ẕātında o bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş

Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [ṭabī‘at,]*

Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr

Taḥrīr ider ol ḫüsn-i ḫaṭ eş‘ār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 8). [ṭabī‘at,]*

Bī-çeşm ü dehen eşk ile güftārı nümāyān

Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 10). [ṭabī‘at,]*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile hergiz

Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 14). [ṭabī‘at,]*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliş

Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı **ṭabī‘at** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 20). [ṭabī‘at,]*

ṭabīb: *Tıp âlimi, tıp ilmini bilen, hastalara bakan hekim.*

Mevc-āver olmada reg-i nabżında bed-mizāc

Kevnüñ **ṭabīb-i** ḫāzıḳı pek ḫastedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 12). [ṭabīb-i, -i]*

‘İllet-i naḫvet seni dil-ḫaste-i nāz eylemiş

Ey **ṭabīb-i** ‘ışḳ bu ‘illet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 14). [ṭabīb-i, -i]*

Ḥarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı tesellī virse
Hezeyān-güy-ı **ṭabībi** dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [ṭabīb-i, -i]*

Bīmār-ı çeşm-i dil-siyeh-i nāz-ı yār içün
Kevnüñ **ṭabīb-i** ḥāẕıḳı ġāyetle ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 16). [ṭabīb-i,]*

ṭabīb-i rūzgār: *Devrin hekimi. II Sevgili.*

Bir nevāzişle devā it ey **ṭabīb-i rūzgār**
Yoḫsa bu dil-ḫasteler ma'cūna olmaz āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 13). [ṭabīb-i rūzgār,]*

ṭabīb-i zamānuñ: *Devrin doktoru (Sevgili bağlamında).*

Dil-ḫasteye **ṭabīb-i zamānuñ** tefāḫurı
Varken bu iḫtiḳān-ı müdārā devā 'abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 11). [ṭabīb-i zamānuñ, -uñ]*

ta'bīr: *Ifade, anlatım.*

Mālişüñe rü'yā-yı ḫayāl oldı vücūdum
Rü'yā göremem cism ile **ta'bīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [ta'bīre, -e]*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir ṭıynetüñ **ta'bīr-i** mesfūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [ta'bīr-i, -i]*

Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge yaḳındür
Ta'bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [ta'bīr,]*

ta'bīr ider: *Açıklamak, yorumlamak.*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile **ta'bīr ider** mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı 'anberīn tanẓīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [ta'bīr ider, -er]*

ta'bīre: *Lafız ile beyan, rüya yorumu.*

Ezber itmiş sīnede ḫarf-i viṣāl-i dil-beri
Dilde ḳudret yoḳ naẓar-ı ḫüsn-edā **ta'bīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [ta'bīredür, -dür]*

tābiş: *Parlayış.*

Ey şu‘le-rīz-i **tābiş-i** āh-ı derūn-ı men
Tāb-āver-i şerāre-i āteş-feşānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [tābiş-i, -i]*

tābiş-i ‘ışḳ: *Aşkın parlayışı.*

Tābiş-i ‘ışḳ ile rindān-ı şerer bilmezler
Sālikān-ı reh-i cānān faner bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [tābiş-i ‘ışḳ,]*

tābiş-i meyle: *Şarap parıltısı.*

Her seher şerm ile gülşende ‘araḳ-rīz olıyor
Tābiş-i ş-i meyle ‘iẕārındaki ḫūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [tābiş-i meyle, -le]*

tābiş-i mihr-i ruḫuñ: *Yüz güneşinin paraklığı (sevgili bağlamında).*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu **tābiş-i mihr-i ruḫuñ** müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [tābiş-i mihr-i ruḫuñ, -uñ]*

tābiş-i ruhsāra: *(Sevgilinin) yanağının ışıltısı.*

Şevḳ-i ‘ışḳum **tābiş-i ruḫsāra** şor şorma baña
‘Andelībüñ sūzişin gülzāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [tābiş-i ruḫsāra, -a]*

tābiş-i yār: *Yarin parlaklığı.*

Tābiş-i yār āb u tāb iledür
Nūrı devrān āfītāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [tābiş-i yār,]*

tab‘uma: *Karakter, mizac.*

Neşve-i cām-ı ḳaderden **ṭab‘uma** gelmez kesel
Bezm-i nūş-ā-nūş-ı ser-mest-i Ḫudā’yem tā ezel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [ṭab‘uma,]*

ṭāhir: *Temiz.*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı **Ṭāhirveş**
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [ṭāhirveş,]*

taḥrīḳ: *Hareketlendirmek.*

Edviyeyle ḫuşyeyi **taḥrīk** ider hem-çün ẕeker
İtse taḥrīküñ murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [taḥrīk,]*

Edviyeyle ḫuşyeyi taḥrīk ider hem-çün ẕeker
İtse **taḥrīküñ** murād ‘ālī rütebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [taḥrīküñ, -üñ]*

taḥrīr: *Yazma, kaleme alma.*

Söyler dehen-i ġamze baña lā vü ne‘amsüz
Ebrūları **taḥrīr-i** rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [taḥrīr-i,]*

taḥrīr ider: *Yazmak, kaleme almak.*

Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
Taḥrīr ider ol ḥüsn-i ḫaṭ eş‘ār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 8). [taḥrīr ider, -er]*

taḥsīn: *Güzel, övülmüş.*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i zemīn ol ḳalem miṣāl
Erbāb-ı ṭab‘a bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [taḥsīn-i, -i]*

Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa **taḥsīn** ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [taḥsīn,]*

Güşāde dest-i **taḥsīn-i** ḳalem insāḳ ile Ḫāliş
Bu naẓm-ı āb-dāra söylese dürr-i ‘Aden söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [taḥsīn-i,]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
Nice **taḥsīn** itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [taḥsīn,]*

taḥsīn idüp: *Beğenmek, takdir etmek.*

Ṣıġar **taḥsīn idüp** dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [taḥsīn idüp, -üp]*

Ṣıġar **taḥsīn idüp** dil herşeyüñ dest-i taṣavvurla
O sinnevr-i temelluḳ-sāz-ı dil-ber muḥteremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [taḥsīn idüp,]*

taḥsīn olınur: *Beğenilmek.*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliş
Taḥsīn olınur dāniş ü eṭvār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 20). [taḥsīn olınur, -ın, -ur-ur]*

tahsîs: *Belli bir gaye için ayırmak.*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler **taḫṣīṣ**
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ṣevb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [taḫṣīṣ,]*

taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ: *Hayal padişahının tahtı (Sevgili padişah olarak hayal edilmiştir).*

Her sīnede bir **taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ**
Ḥükminde Süleymān gibi efkār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [taḫt-gehi şāh-ı ḫayālüñ, -üñ]*

taḥvīl: *Değiştirme, değişim, dönüştürme.*

Saña kāfīdür şeb-i yeldā-yı zülf-i iftirāḳ
İtse **taḥvīl** āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [taḥvīl,]*

ṭāḳ: *Kavisli yapı; sevgilinin kaşının yayı, kavisi.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Ṭākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [ṭākı, -ı]*

Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm **ṭāḳ-ı** ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [ṭāḳ-ı, -ı]*

ṭāḳat-güdāz: *Dayanılmaz.*

Ṭāḳat-güdāz olsa eger ḍarb-ı nuṭḳuma
Ḫāliş sebīke-i ḳalemüm hep derem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [ṭāḳat-güdāz,]*

taḳdīm: *Sunma.*

O faṣl u vaṣlı ki **taḳdīm** ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [taḳdīm,]*

taḳdīr: *Beğenme, değer biçme.*

Baḫt-ı siyehümden mi bu kec-vaż’ı sipihrüñ
Bir gün idemem re’yümi **taḳdīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [taḳdīre, -e]*

Her işüñ ṣonı olur ṣīve-i **taḳdīre** vuṣūl
‘ İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [taḳdīre, -e]*

tākı: *Daha.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [tākı,]*

takın: *Belli bir şekle bürünmek, kuşanmak.*

Ṭaḳınmış zīr-i ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [ṭaḳınmış, -mış]*

taklīd: *Öykünmek. benzemeye çalışmak.*

Hemān naḳş-ı der-āġūş-ı miyānı itmede **taḳlīd**
Dilüm ḥasretle reşk-endāzdur çenber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [taḳlīd,]*

Nūr-ı tennūresini her seḥer eyler **taḳlīd**
Ṣafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [taḳlīd,]*

taklīd-i şīve: *Nazını/üslubunu taklit etmek.*

Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i meyḫāneden ġaraż
Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [taḳlīd-i şīve,]*

takrīr: *Anlatım, anlatış.*

İsti‘āreyle mecāz itmededür **taḳrīri**
Olamaz ṭab‘-ı ḳalem vech-i şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [taḳrīri, -i]*

taḳrīr eyler: *Anlatmak, ifade etmek.*

Eyler lebinüñ leẕẕet-i rengīnini taḳrīr
Taḥrīr ider ol ḫüsn-i ḫaṭ eş‘ār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 7). [taḳrīr eyler, -r]*

taḳsīm: *Bölme, parçalara ayırma.*

‘Aṭāsı Ḫālişe **taḳsīmden** muḳaddemdür
Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 17). [taḳsīmden, -den]*

taktīr: *Damıtma, imbikten geçirme.*

Eyledi **taḳṭīr** inbīḳ-i hünerle mā'-i pīḫ
Dest-i ḥikmet ile her şu müktesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 11). [taḳṭīr,]*

ṭaleb: *İstemek, istenilmek, rağbet etmek, edilmek.*

Sa'y u ibrām u **ṭaleb** māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḫā'il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [ṭaleb,]*

ṭāli': *Kısmet, baht.*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭāli' olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ṭāli',]*

ṭāli'-i vārūne: *Ters, uğursuz talih.*

Ṭāli'-i vārūne mi baḫt-ı siyāhından mıdur
Merdüm-i çeşm olamaz şemşīr-i ebrūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [ṭāli'-i vārūne, -e]*

ta'līk ola: *Asılmak.*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẓīreñ ta'līḳ
Ka'be-i ḥażret-i üstād-ı Vesīm'e ma'ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 15). [ta'līḳ ola, -a]*

ta'līk olınsa: *Ertelemek II asmak II Talik yazısı olmak.*

Ḥisān-ı naẓm zülf-i perīşānı ḳaldırur
Ta'līk olınsa Ka'be-i ḥüsne ḳaşīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [ta'līk olınsa, -ın, -sa]*

ta'līk-nüvīs: *Talik yazan.*

Baḳup o zülfine **ta'līḳ-nüvīs-i** cīm olsam
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [ta'līḳ-nüvīs-i, -i]*

ta'līm: *Öğretme, öğrenme.*

'Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı **ta'līm**
Virdi ebrūya keşīde yine ra'nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [ta'līm,]*

taltīf: *Gönlü hoş etme, iltifat etme.*

Eyle **talṭīf** dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile ẓahrın dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [talṭīf,]*

tamām: *Bitme, tamamlanma, sona erme.*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [tamāmı, -ı]*

ta‘n: *Ayıplama, kötüleme.*

Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i **ṭa‘n** olmış
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [ṭa‘n,]*

tanbūr: *Klâsik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı.*

Nühüfte naġmemüz nev-perde **ṭanbūr** oldıġındandur
Bu aḥdeblige kevnüñ meyli ḳanbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [ṭanbūr,]*

Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne **ṭanbūr** ile mıżrāb ile tāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ṭanbūr,]*

O tār-ı perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
‘Araḳla büselik lebrīz idince ke’s-i **ṭanbūrı** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ṭanbūrı,]*

tanīn: *Tınlama, çınlama.*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı
Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḫāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [ṭanīn-i, -i]*

Sifāl ü ma‘den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir **ṭanīn-i** Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [ṭanīn-i, -i]*

tanẓīr: *Nazire yapmak, benzetmek.*

Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi **tanẓīrde**
Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [tanẓīrde, -de]*

Şākirüñ **tanẓīri** eşnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger tāze ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 13). [tanẓīri, -i]*

Bir zemīn-i köhne buldum Ḫālişā açdum yine
Āferīn **tanẓīr** iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 14). [tanẓīr,]*

Cenāb-ı Sābite **tanẓīre** meydān-ı belāġatde
Ḫayāl-i ḫāma düşdi ḫāme Ḫāliş cüst ü cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 13). [tanẓīre, -e]*

Ne dem nūr-ı cebīnüñ mihr ile ta‘bīr ider mehtāb
O şeb çün hāle ḫaṭṭ-ı ‘anberīn **tanẓīr ider** mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [tanẓīr ider, -er]*

tār: *Saz teli.*

Gūşına girmez iken naġme-i mūsīḳārı
Ke’s-i ṭanbūrda mıżrāb ile **tārı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [tārı, -ı]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı tīşeyle
Hezārān **tār-ı** nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [tār-ı, -ı]*

tār: *Tel, saç teli.*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ zünnāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [tārı, -ı]*

O **ṭār-ı** zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [ṭār-ı,]*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide
Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [tār-ı, -ı]*

Bu şeb baḥs itdi **tār-ı** zülf o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [tār-ı, -ı]*

Müşgīn-i **tār-ı** zülf-i perīşānı vaṣf içün
Efsāne-gūy-ı şā‘ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [tār-ı, -ı]*

Bir naġme içün ḫayli ḫırāşīdelük eyler
Beyninde ne ṭanbūr ile mıżrāb ile **tāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [tāruñ, -uñ]*

O **tār-ı** perçemi tel ḳırdı gerdānı naġamlarla
‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [tār-ı, -ı]*

ṭaraf: *Cihet, canip, semt, yan.*

Ḳo dursun bir **ṭarafda** şīşe-i işkeste-i ḫāṭır
Ṣaḳ ın nāz-ı eṭibbādan şifā-yı mū-miyādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 11). [ṭarafda, -da]*

Bir **ṭarafdan** ceyş-i ḫaṭṭı bir ṭaraf çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [ṭarafdan, -dan]*

Bir **ṭarafdan** ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
Başuma gün ṭoġmadı ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [ṭarafdan, -dan]*

Bir ṭarafdan ceyş-i ḫaṭṭı bir **ṭaraf** çāsār-ı nāz
Ġamze-i Tātār ile ārāmiş itmez bir düvel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [ṭaraf,]*

ṭarāvet: *Tazelik, körpelik.*

Olursa reşk-i lebüñ ile dūd-ḫār-ı şikem
Ṭarāvetinde lebinden füzūn degül gül-nār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [ṭarāvetinde, -i, -n, -de]*

ṭard: *Uzaklaştırmak, kovmak.*

Ḫayālümüzde çeküp yāri sīneye Ḫāliş
Raḳīb-i bed-güheri şöyle **ṭard-ı** bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 12). [ṭard-ı, -ı]*

ṭarfetü'l-ayn: *Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman.*

Ḫāle yek-naẓra ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü'l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [ṭarfetü'l-ayn,]*

ṭarf-ı ebruvāna: *Kaşların kenarı.*

Ṭaḳınmış zīr-i **ṭarf-ı ebruvāna** gerçi gül ammā
Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [ṭarf-ı ebruvāna, -a]*

ṭarḥ: *Atmak, kovmak.*

Ṭarḥ idüp Ḫāliş taṣavvuf-güne fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [ṭarḥ,]*

ṭa'rīf: *Tarif, açıklama, tanımlama.*

Cevheri **ta‘rīf** idüp ābek tereşşuḥ itdirür

Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [ta‘rīf,]*

ta‘rīf: *Anlatma, tanımlama.*

Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ

‘Āḳıbet eyledi **ta‘rīf** ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [ta‘rīf,]*

tārīh-i hicrānum: *Ayrılık zamanı.*

Vaḳ‘a-i **tārīḫ-i hicrānum** benüm mażbūṭ iken

Ḥādiṣāt-ı ravżatü’l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 15). [tārīḫ-i hicrānum, -um]*

tārīh-i kühen: *Eski tarih.*

Dilin zencīre çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ

Ferāmūş itse baḫṣ-i ‘ışḳı **tārīḫ-i kühen** söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [tārīḫ-i kühen,]*

tārīkī: *Maddî ve manevî yol.*

Ṣabāhü’l-ḫayr pīşān-ı melāḥat hīç göz açdurmaz

Ġam endūd-ı ḫaṭuñ **tārīkī-i** aḫşamdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [tārīkī-i, -i]*

ṭarz: *Biçim, şekil.*

Dāniş ü ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced

Ṣā‘ir-i sihr-i nevīn **ṭarz-ı** ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [ṭarz-ı, --ı]*

ṭās: *İçki veya su kabı.*

Ṭanīn-i **ṭās-ı** gerdūn-ı visālüñ vaḳti yaḳlaşdı

Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [ṭās-ı, --ı]*

taş dikdi: *Eskiden rekor sayılan bir ok atışında okun düştüğü yere nişan olmak üzere bir taş koymak.*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile **ṭaş dikdi**

Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 11). [ṭaş dikdi, -di]*

taşarruf: *Tarz, yöntem.*

Ḫāliş bu taşavvufla **taşarruf** ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [taşarruf,]*

taşavvuf: *Sufilik, sofuluk, Allah'a yürekten bağlanma.*

Ḫāliş bu **taşavvufla** taşarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 11). [taşavvufla, -la]*

taşavvuf-gūne: *Tasavvuf tarzında, tasavvufî.*

Ṭarḥ idüp Ḫāliş **taşavvuf-gūne** fāḫir bir ġazel
Ḥikmet ile kāfiyemden müntaḫabdur feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 13). [taşavvuf-gūne,]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
Leb-i **taşavvur** ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [taşavvur,]*

Gördüm **taşavvurumda** hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı zerdī-i reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [taşavvurumda, -u, -m, -da]*

taşavvur olınmaḳ: *Düşünülmek, istenmek.*

Būs-ı femüñ **taşavvur olınmaḳ** şehā ‘abeş
Āġūş-ı mū-miyānı içün ḫulyā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [taşavvur olınmaḳ, -ın, -maḳ-maḳ]*

ta‘şīr: *Taşımak; bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek.*

İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker **ta‘şīr**
Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [ta‘şīr,]*

taşt-ı endīşede: *Düşünce leğeni, düşünce.*

Ṭaşt-ı endīşede şüst ideli gül pīrehenüñ
Rūy-ı mīnāya döñer reng-i ḥacālet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 13). [ṭaşt-ı endīşede, -de]*

tastīr: *Satır hâline koyma, satır hâlinde yazma.*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp **tasṭīr**
Vefāsı neş’e-i yek-laḥẓadur bu ‘ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [tasṭīr,]*

Pür-encüm levḥa-i zerrîne sîmîn kilk ile her şeb
Nikâtı nüsḫa-i tenvîrini **tasṭîr ider** mehtâb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [tasṭīr ider, -er]*

<u>taşvîr:</u> *Suret vermek, verilmek.*

Ey merdümân-ı ḫâme-i müyîn-ṭırâz-ı çeşm
Zîver-nümâ-yı ṣûret-i **taşvîr-i** cânum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [taşvīr-i, -i]*

Ol bezm-i muṣavvirdeki **taşvîrümi** seyr it
Cânâne ile ol meh-i Ken‘ân mütelezziz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [taşvīrümi, -ü, -m, -i]*

Rûḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizâr
Ṭûṭî-i **taşvîri** ol âyîne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [taşvīri, -i]*

Şemîm âmâde leb yek-bû siyeh bezm-i muṣavvirde
Ġaraż bûy-ı fem-i **taşvîrüñ** istişmâmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 20). [taşvīrüñ, -üñ]*

Dûd-perver yâr mâr-ı ḫâkinüñ **taşvîridür**
Şem‘ veş pervâne sûzândur o zülf ü ḫâl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [taşvīridür, -i, -dür]*

Nigâh-ı nergis-i **taşvîrine** i‘âdemüzi
O şûḫ çeşmine ṣarf itmedi irâdemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [taşvīrine, -i, -n, -e]*

O gîsuvânı idüp resm-i âhumı **taşvîr**
Bu âhı germle dehen-i semen tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [taşvīr,]*

Çâr-ebrûlarla vaṣf-ı ḥüsni **taşvîr** itdiler
Dâd elinden şâ‘irüñ nâ-çârsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [taşvīr,]*

Şemm eylemeden bûy-ı güli eyledi taşvîr
Bûy-ı semen ü nergisi gülzâr-ı ṭabî‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 11). [taşvīr eyledi, -di]*

Cemâlüñ perteviyle ḫîre-çeşm olmaġla ‘uşşâḳuñ
Żiyâ-yı nûr-ı mihri gûyiyâ **taşvîr ider** mehtâb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [taşvīr ider, -er]*

Biñ laḥẓada **taşvîr ider** eşkâl-i cihânı
Ol şu‘le-i cevvâle-i pergâr-ı ṭabî‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 17). [taşvīr ider, -er]*

Gösterür āyīnemüz ṣūretde kendin sāde levḥ

Niyyet-i meclā-yı ṭab‘-ı rūyını **taṣvīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [taṣvīredür, -dür]*

tātār: *Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār ister

Terkeş-i nāzişine ġamze-i **Tātār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [tātār,]*

taṯhīr oldı: *Temizlenmek, arınmak.*

Sūḫte olmaḳ ile **taṯhīr oldı** hicrān sūz-ı ‘ışḳ

Ṣüst ü ṣūlarla dilüm ṣābūna olmaz āṣinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [taṯhīr oldı, -dı]*

ta‘ṭīr ider: *Güzel bir koku ile kokulandırmak.*

Olur ḳurṣ-ı semenle ġāze-sāy-ı zülf-i ṣeb Ḫāliṣ

Me Meṣām-ı gīsuvān-ı encümi **ta‘ṭīr ider** mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 14). [ta‘ṭīr ider, -er]*

tav: *Dağ.*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol ṣūḫ

Dü ṣürmez tābe-i tuṭḳalı āteş-dāndan **tavdan** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [tavdan, -dan]*

tavr: *Davranış.*

Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż **ṭavrını**

Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill ü ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [ṭavrını, -ı, -n, -ı]*

Yübūset virdi **ṭavr-ı** serd-i nāz-ı şīve-i cānān

Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [ṭavr-ı, -ı]*

Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu **ṭavr** ile

Cüfte dü yekdür uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 11). [ṭavr,]*

Salṭanatla cünbiş-i şūḫı serīr-i nāzda

Şeh-pesend **ṭavrını** ḫünkāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 18). [ṭavrını, -ı, -n, -ı]*

ṭāvus: *Tavus kuşu II Sevgili.*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o **ṭāvus** ġurer-i nāz
Ṭāli‘ olur başuma ya ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [ṭāvus,]*

ṭayan: *Dayanmak, sabretmek.*

Gül-i rūyuñ **ṭayanmaz** naẕra-i bārīk-i aġyāre
Temūzı ‘ışḳı berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 11). [ṭayanmaz, -maz]*

ta‘yīb iderler: *Ayıplamak.*

Bu mümsik meşrebi ta‘yīb iderler şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [ta‘yīb iderler,]*

Bu mümsik meşrebi **ta‘yīb iderler** şāh-ı ḫūbāna
Şehā kūyuñ senüñ deryūze-kārāna keremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [ta‘yīb iderler, -er, -ler]*

tayyibe: *İyi, güzel, hoş.*

Enfās-ı **tayyibeyle** beni ḥişşe-mend idüp
Ḫāliş virür murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 21). [tayyibeyle, -yle]*

tāze: *Yeni, körpe.*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı zülfine Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle **tāze** naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [tāze,]*

Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı yimez
Gelse de ḫaṭ olamaz **tāze** giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [tāze,]*

Ḫaṭ gelmedi gūş eyleme feryād-ı hezārı
Bu deşt-i melāḥatde henūz **tāze** çemen yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [tāze,]*

Şākirüñ tanẕīri eşnāsında ṭab‘-ı ḫāmeden
Oldı bir naḳş-ı digerle cilve-ger **tāze** ġazel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 14). [tāze,]*

‘Aceb mi **tāze** ma’nā reşḥ iderse kilk-i Ḫālişden
Mesām-ı şi‘re müşgīn-sāz bir mīzābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [tāze,]*

Şu‘le-i mihr-i cihān-tāb-ı süḫandür Pertev
Nükte-senc-i şu‘arā **tāze** dehendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [tāze,]*

Ḫāliṣā virdi kesel köhne-binā-yı maẓmūn
Böyle bir **tāze** zemīn açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [tāze,]*

Ḳumāş-ı hüsni gibi böyle **tāze** nakş olmaz
Fem-i neşāṭa lebüñ gibi māye baḫş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [tāze,]*

Bir **tāze** ṭıfl-ı ma‘nī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [tāze,]*

ta‘ẓīm itme: *Yüceltmek.*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna **ta‘ẓīm itme** lāzımdur
Dil-i micmer-fürūz ol tehniyet-sāz-ı cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 13). [ta‘ẓīm itme, -me]*

teb: *Hararet.*

Perīşān söyledür tāb u **teb-i** hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [teb-i, -i]*

‘Aceb mir’āt-ı bī-sīm-ābdur āyīne-i ḫulyā
Teb-i bī-tāb-ı ḫayret lerziş-i endāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 16). [teb-i, -i]*

Çarpmışdur o perīyi yine bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol **teb-i** nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [teb-i, -i]*

Ḥarīr-i pāre-i zülfi derīçehā-yı dile
Ḫavāsı **teb** zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [teb,]*

tebeh: *Mahvolmak, harap olmak.*

Cism-i hicrān-geştemi maḥv itdi şol **tebeh** nüḥūl
Dūr-bīn ile baḳarlar cevher-i eb‘āduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [tebeh,]*

tebessüm: *Gülmek.*

Eyler **tebessüm-i** sipeh-i encüme o māh
Bu ġurre-i kemāle o bedr-i ḳamer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 13). [tebessüm-i,]*

tebessüm: *Gülümsemek.*

Feryād-ı ‘andelībe **tebessümde** ġoncamuz
Bu gülşenüñ hezārını görmiş güẕer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [tebessümde, -de]*

tebessüm-rīz: *Tebessüm saçan.*

Tebessüm-rīz-i gül-ḥand olsada bu ṣūret-i devrān
Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı vaż‘-ı nā-becādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [tebessüm-rīz-i, -i]*

tebhāle: *Hararetten dudakta meydana gelen kabartı, uçuk.*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
Degül **tebḫāle** gerd-i leb henüz vişn-ābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [tebḫāle,]*

Şanma **tebḫāle** gird-i leb sāḳī
Sāġarı la‘li gör ḥabāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [tebḫāle,]*

Degül **tebḫāle** gird-i lebde ‘aks-i rengi şahbādan
Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u vişn-ābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [tebḫāle,]*

tecessüm: *Maddeleşmek.*

Āh eylesem **tecessüm** idüp serv olur bedīd
Ḳadd-i ḫırām-ı nāzı lisānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [tecessüm,]*

Dūd-ı āh-ı ‘andelīb itmiş **tecessüm** bāġda
Sen o serv-i nāz-ı ḫoş-reftārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 11). [tecessüm,]*

Tecessüm itdi dūd-ı āh-ı bülbül bāġda Ḫāliş
Ḫaṭ-ı sebzüñle servān serv-i ḫoş-reftār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [tecessüm,]*

tecrübe: *Deneme, sınama.*

Şükr-i hezār o çeşm-i sebel dīde-i raḳīb
Ḫāliş olındı **tecrübesi** fer ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 12). [tecrübesi, -si]*

tedbīr: *Önlem alma.*

Mecnūn-ı melāmet-zede **tedbīre** münāsib
Çoḳ ‘ākili gördüm hele zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [tedbīre, -e]*

Ceybümde iken ‘aḳlı düşürdüm yine Ḫāliş
Yāri göricek ḫābda **tedbīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [tedbīre, -e]*

tedebbür: *Belli bir şeyin sonunu düşünme, tefekkür etme.*

Ḥācet mi ḳaldı mıṣra‘-ı çār-ı **tedebbüre**
Ben bildigüm budur hele re’y-i ṣavāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [tedebbüre, -e]*

Ṣūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker teşrīḥine
Çoḳ **tedebbür** eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [tedebbür,]*

tefāḫur: *Övünme.*

Dil-ḫasteye ṭabīb-i zamānuñ **tefāḫurı**
Varken bu iḥtiḳān-ı müdārā devā ‘abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 11). [tefāḫurı, -ı]*

Kālā-yı **tefāḫur** düşürür āfet-i ‘ayne
Faḳr ehli olur ḥırḳa-i peşmīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [tefāḫur,]*

tefeyyüż: *Feyz bulma, ilerleme.*

Tefeyyüż lafẓa bu esḥāba rīz-i ma‘nīdür yoḫsa
Feżā-yı fikre Ḫāliṣ reşḥaya mīzābdur bā‘iṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 15). [tefeyyüż,]*

tefsīr: *Yorum II açıklama.*

Nükte-i ḫaṭ-ı yāri ḳıl **tefsīr**
Sözüm ey ḫāme hep kitāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [tefsīr,]*

teh: *Tek, yalnız.*

Teh-i nihāl-i güle dökdi ḫūn-ı eşki hezār
Nümāyiş-i gül ile oldı rengi faṣl-ı bahār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [teh-i, -i]*

tehālük: *Meyletme, istekle atılma.*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [tehālük-i, -i]*

tehdīd: *Korkutma, gözdağı verme.*

‘Uşşāḳı ġālibā yine **tehdīd** içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [tehdīd,]*

teheyyüb eylemez: *Heybetlenmek.*

Çeker nāzişle dest-i itminān-ı himmet-i yāri
Teheyyüb eylemez bād-ı hevā yel-pāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [teheyyüb eylemez, -mez]*

tehī: *Boş.*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil **tehī** āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [tehī,]*

te'hīr: *Erteleme, geciktirme, sonraya bırakma.*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm ü **te'ḫīrüñ** beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā'ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [te'ḫīrüñ, -üñ]*

tehniyet-sāz: *Tebrik etme.*

Rüsūm-ı nāziş-i cānāna ta'ẓīm itme lāzımdur
Dil-i micmer-fürūz ol **tehniyet-sāz-ı** cefādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 14). [tehniyet-sāz-ı, --ı]*

tek ü pūyı: *Koşuşturmak, yazmak.*

Kendi zu'mınca nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi levḥa **tek ü pūyı** seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 14). [tek ü pūyı, -ı-yı]*

tekāpū: *Çabalamak.*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḫẓa yāre dil **tekāpūdan** ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [tekāpūdan, -dan]*

tekbīr ider: *Tekbir getirmek.*

Sipihrüñ tekyesinde ṣanki Necmü'd-dīn-i Kübrādur
Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile **tekbīr ider** mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 12). [tekbīr ider, -er]*

tekellüm: *Kelam etme, konuşma.*

Sebz-i ḫaṭṭ ile **tekellümde** kef-i kevs̱ere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı temāşā leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [tekellümde, -de]*

tekvīn: *Var eden, meydana getiren Allah.*

Müseddes-ḫāne-i **tekvīn-i** eşyā böyledür Ḫāliş
Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 11). [tekvīn-i, -i]*

tekvīnāt: *Var etmeler, yaratmalar.*

Telḫ-kām olsam da **tekvīnāt-ı** eşyādan degül
Olmışam ḥulvü'l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı başal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [tekvīnāt-ı, -ı]*

tekye: *Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.*

Hezārān cūşa geldi **tekye-i** gülşende gül diye
Gelür tevḥīde revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [tekye-i,]*

Sipihrüñ **tekyesinde** şanki Necmü'd-dīn-i Kübrādur
Döner bir ḫalḳa-i tevḥīd ile tekbīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 11). [tekyesinde, -si, -n, -de]*

Al ḫayr du'āsın elin öp pīr-i muġānuñ
Ey cām-ı şafā **tekyede** rindāne münīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [tekyede, -de]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ **tekye-i** dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [tekye-i, -i]*

tekye-i gülşende: *Gül bahçesinin tekkesi.*

Tekye-i gülşende feryād-ı hezār itmekdedür
Bülbül-i dehr olmadı bu hāy ile hūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 13). [tekye-i gülşende, -de]*

tekyesin: *Dergah, tekke.*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile **tekyesin** eş'ār
Çıḳ minber-i yāre ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [tekyesin,]*

tel: *Saç teli.*

O ṭār-ı perçemi **tel** ḳırdı gerdānı naġamlarla
‘Araḳla būselik lebrīz idince ke’s-i ṭanbūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [tel,]*

telāṭum itmede: *Dalgalanmak.*

Telāṭum itmede mevc-i yem-i hüner Ḫāliş
Kenārı lücce-i deryā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 9). [telāṭum itmede, -me, -de]*

telh-āb: *Acı su.*

Çāşnī-baḫş olsa ger **telḫ-āb-ı** düşnām-ı lebüñ
Bu müseddes-ḫāne-i zenbūr-ı dil bilmez ‘asel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [telḫ-āb-ı, -ı]*

telḫ-kām: *Damağı acı olan; kederli.*

Telḫ-kām olsam da tekvīnāt-ı eşyādan degül
Olmışam ḥulvü’l-meẕāḳ-ı ḳand-i esrār-ı baṣal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [telḫ-kām,]*

te’lîf: *Kitap, eser yazma.*

Te’lîf idiyor ḳudreti var faṣl-ı dürūġı
Āġāz idemez ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [te’līf,]*

temāşā: *Eğlence, haz, safa.*

Temāşā eylesem āyīne-i ḫulyāda endāmuñ
Dilüm bir ḫayli müddet cevher-i sīm-ābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [temāşā,]*

Sebz-i ḫaṭṭ ile tekellümde kef-i kevs̲ere baḳ
Ṣaḥn-ı gülzārı **temāşā** leb-i cūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [temāşā,]*

Żiyā-yı mihri **temāşāya** çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı ṣoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [temāşāya, -ya]*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
Va‘d idüp rūyuñ **temāşāya** şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [temāşāya, -ya]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i yāri **temāşāya**
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [temāşāya, -y, -a]*

temelluk-sāz: *Yalvaran, dalkavukluk eden.*

Ḳapılma lābe-i ‘ālem-firīb-i dil-rubādan geç
Temelluḳ-sāz-ı istihzā hezārān āşinādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [temelluḳ-sāz-ı, --ı]*

temessül ider: *Belli bir şekil ve sûrete girme.*

Çoḳ renge **temessül ider** āṣār-ı ṭabī‘at
Ḳāle gelecek şey’ degül esrār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [temessül ider, -er]*

temhīd: *Ön söz, giriş, mukaddime.*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra **temhīd-i** ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [temhīd-i, -i]*

temiz: *Ahlakça lekesiz.*

Yetiş şābūn neş’e ile ḫabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [temiz,]*

temkīn: *İhtiyatlı ve tedbirli olma.*

Piyāveş olma pā-māl esb-i nāza hem-çü ferzāne
Otur ḫāneñde **temkīn** ile şāhum ḳaçma bir kīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [temkīn,]*

temren: *Okun ucundaki sivri demir.*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı **temreni** sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [temreni, -i]*

temūz: *Temmuz, miladî takvimin yedinci ayı. II Aşırı sıcak.*

Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
Temūzı ‘ışḳı berg ü reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12). [temūzı, -ı]*

ten: *Beden, cisim, gövde, vücut.*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı **tene** nādir **tene** nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [tene, -e]*

Şeh-nāz ider ‘uşşāḳa düşen būselik itmek
Şarmaḳ o miyānı **tene** nādir **tene** nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [tene, -e]*

tenbākū: *Tömbeki, tütün, duhan.*

Çeşm-i pür-efsūnını yād ile bir āh eylesem
Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde **tenbākū** biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 10). [tenbākū,]*

teng: *Arkadaş, eş, dost.*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān vâsi‘
Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [teng,]*

tengī-i dehenüñ: *Dar, küçük ağız (Sevgilinin ağzı bağlamında).*

O **tengī-i dehenüñ** meyli ġonca-i teredür
O şīr-i ḫurdeyi al ḳoynına ḳuzum beredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [tengī-i dehenüñ, -üñ]*

teng-nāy: *Dar yer, sıkıntılı yer LL Dünya.*

Ancaḳ mürüvvet itmedür ebnāya Ḥālişā
Bu **teng-nāy-ı** kūçe-i vīrāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [teng-nāy-ı, -ı]*

tenhā: *Yalnız, ıssız.*

Ḳoşar kemānına bu dest-gāh-ı nāzende
Çü keh-rübā dili **tenhā** deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [tenhā,]*

tennūre: *Fırına, ocağa; Mevlevî dervişlerinin semâ sırasında giydikleri geniş eteklik.*

Nūr-ı **tennūresini** her seḥer eyler taḳlīd
Şafaḳ-ı şevḳ-i semādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 17). [tennūresini, -si, -n, -i]*

tenvīr ider: *Aydınlatmak, nurlandırmak, parlatmak.*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr yine meş‘al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin **tenvīr ider** mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [tenvīr ider, -er]*

tenzū: *Güzellik. II Ateşe konup güzel koku veya tütsü için yakılan kokulu parça.*

Tenzū şanur o gerden-i sīmīni şemm ider
Ceyb-i vücūdı būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [tenzū,]*

ter: *Yeni, taze.*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i **terdeki** penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [terdeki, -de, -ki]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i **terdeki** penbeyle şu virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [terdeki, -de, -ki]*

İtmekde rūḥ-ı ma‘ni-i **ter** lafẓa cilve-ger
Ḫāliş leṭāfet ile eser söyleyiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 13). [ter,]*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [ter,]*

Yetiş şābūn neş’e ile ḥabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı **terle** şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [terle, -le]*

Şafaḳ-reng eylemiş tāb-ı ruḫuñ bir āteş-i **terle**
Ne mümkün ḫīre çeşmāna naẓar ol mihr-i pür-nūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [terle, -le]*

Ḫaṭṭında sebz-i nev çemen-i **ter** ne var ne yoḳ
La‘linde neşve-i gül-i sāġar ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [ter,]*

teraḥḥum it: *Merhamet etmek, acımak.*

Kem-māye bī-nevālara zāhid **teraḥḥum it**
İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu ‘uṣṣāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [teraḥḥum it,]*

terāzū: *Doğruca tartıp kıymetlendiren tartı.*

Terāzū-yı şemīme aldı dil būy-ı ‘iẕār ile
Ki olmaz ġonca-i gül bu fem-i cānān ile hem-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [terāzū-yı, --yı]*

Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
Olsa yāruñ eger inṣāf **terāzūsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [terāzūsında,]*

terbiye: *Eğitim.*

Bintü’l-‘inebcigüñ başı mı çıḳdı bacadan
İnbīḳ-i ḥacr-ı **terbiyede** dil-rübūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 10). [terbiyede, -de]*

tereşşüḥ: *Sızıntı.*

Cevheri ta‘rīf idüp ābek **tereşşuḥ** itdirür

Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [tereşşuḥ,]*

Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen **tereşşuḥ ider**

O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı ẕeḳan **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [tereşşuḥ ider, -er]*

Bu ḫaṭ-ı sebz ile rūy-ı çemen **tereşşuḥ ider**

O ḥüsn-i Yūsuf’a çāh-ı ẕeḳan **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [tereşşuḥ ider, -er]*

O gīsuvānı idüp resm-i āhumı taṣvīr

Bu āhı germle dehen-i semen **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [tereşşuḥ ider, -er]*

Baḳup o zülfine ta‘līḳ-nüvīs-i cīm olsam

Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [tereşşuḥ ider, -er]*

Nigāh-ı germ ile ruḫsār-ı tāb-nākında

Miṣāl-i şeb-nem-i dürr-i ‘Aden **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [tereşşuḥ ider, -er]*

İderse ḫāme-i Ḫāliş ney-i şeker ta‘şīr

Dehān-ı ṭūṭī-i naẓma süḫan **tereşşuḥ ider** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [tereşşuḥ ider, -er]*

terk: *Bırakma, terk etme.*

Gicede nālişi **terk** itmez idi bülbül-i zār

‘Ālemüñ olsa vefā gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [terk,]*

Fenāyı **terk idüp** ey şeyḫ sīne-ṣāf ol kim

Kebīr olan günehi dilde cāy-gīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [terk idüp, -üp]*

terkeş: *Okluk, ok çantası.*

Ḫam-ı gīsūlara bir baḫt-ı siyeh-kār ister

Terkeş-i nāzişine ġamze-i Tātār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [terkeş-i, --i]*

Sulṭān-ı ‘işve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur

Baḳ tīr-i nāzişe o fiten-pīşe **terkeşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [terkeşe, -e]*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış **terkeş** ülfete

O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [terkeş,]*

terk-i ārāyiş: *Süsü, gösterişi terk etmek.*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil ü bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr ü ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [terk-i ārāyiş,]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ [ü] ‘abā içre olur
Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [terk-i ārāyiş,]*

terk-i āsāyiş: *Huzuru, rahatı terk etmek.*

Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i ṭurreñ
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [terk-i āsāyiş,]*

tertīb: *Düzen, düzenleme.*

Hemān gülde mi **tertīb** bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [tertīb,]*

Ter dimāġ eyledi **terṭīb** midād-ı ḫāme
Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye zükkāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [terṭīb,]*

terüñ: *Taze.*

Bu bāġ-ı **terüñ** sünbüli de müşge yaḳındür
Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [terüñ,]*

terüñ: *Taze.*

Çü pīçiş-i ḫam-ı zülfüñ midür nedür kemerüñ
Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i **terüñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [terüñ,]*

ter-zemīn: *Taze zemin LL Yeni şiir (Yeni şiir bağlamında kullanılmıştır).*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir kim
Zihī bu **ter-zemīn** bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [ter-zemīn,]*

teşbīh: *Benzetme, kıyas etme.*

Mū-miyānuñ yine **teşbīh** idecek fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf ile yek-mū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [teşbīh,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç

Her ne kim **teşbīhe** şāyāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [teşbīhe, -e]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne

Böyle **teşbīh** ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [teşbīh,]*

Teşbīh olur mı gülşen içinde bu nergise

Çeşm-i Ḫudā-yı dīde-i bīnā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 11). [teşbīh,]*

Siyāhī-i şebi **teşbīh** iderler Ḫālişā zülfe

Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [teşbīh,]*

teşbīh idecek: *Benzetmek.*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste

Teşbīh idecek şey bulamam tīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [teşbīh idecek, -ecek]*

tesbīh ider: *Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.*

Lisān-ı ḫāl ile **tesbīḥ ider** vuḥūş u ṭuyūr

Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [tesbīḥ ider, -er]*

teşbīh idüp: *Benzetmek.*

Müşg-i Çīne būyını **teşbīh idüp** ḳıldum ḫaṭā

Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [teşbīh idüp, -üp]*

teşebbüs itmede: *Bir iş yapmaya yeltenmek, başlamak.*

Virür nuḥūseti elbette ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ

Teşebbüs itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [teşebbüs itmede, -me, -de]*

tesellī: *Avuntu.*

Ḫarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı **tesellī** virse

Hezeyān-gūy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [tesellī,]*

tesellī-sāz: *Teselli eden.*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ **tesellī-sāz** iken

Olmadı bir laḫẓa yāre dil tekāpūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [tesellī-sāz,]*

tesellī-yāb: *Teselli bulan, avunan.*

Dil **tesellī-yāb-ı** vuṣlatdur sezā u nā-sezā

Baḫṣ-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā'im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [tesellī-yāb-ı, -ı]*

te'sīr: *Kıymet, değer vermek.*

Hezāruñ nālişi gūş-ı güle hīç eylemez **te'sīr**

Oḳur güftār-ı bī-ma'nī gibi eş'ār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [te'sīr,]*

Belki bu nev-ġoncanuñ **te'sīr** iderdi gūşına

Hem-res-i efġānı olsa bülbülüñ feryāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [te'sīr,]*

Tīr-i müjgānuñ hezār 'uşşāḳa **te'sīr eylemiş**

Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 11). [te'sīr eylemiş, -miş]*

İtdi **te'sīr-i** cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma

Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [te'sīr-i,]*

te'sīr-i fiġān: *Ağlayıp sızlama etkisi.*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān

Az vaḳtile **te'sīr-i fiġān** ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [te'sīr-i fiġān,]*

te'sīr-i şevḳ-i vecd: *Muhabbet arzusunun etkisi.*

İtmiş Ḫalīli āteş-i tevḥīd içinde nūr

Te'sīr-i şevḳ-i vecd ile esmā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [te'sīr-i şevḳ-i vecd,]*

teslīm: *İtaat, boyun eğme.*

Gāhī nevāziş-i nigehi geh 'ıtāb-ı nāz

Teslīm-i defter-i dilümüz ceste cestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [teslīm-i, -i]*

Tīġ-i ġamzeñ itdi ‘uṣṣāḳı ‘inān-gīr-i ecel
Eyledüm **teslīm-i** gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 2).*
[teslīm-i, -i]

teşne-leb: *Dudağı kurumuş.*

Teşne-leb-i gül-fāmına ol sāġar-ı ser-şār
Revnaḳ bulamaz çeşm-i ḥabāb olmasa nāẕır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 5).*
[teşne-leb-i, -i]

teşrīh: *Bir sorunu veya konuyu ele alıp en ince noktalarına kadar gözden geçirerek anlatma, açıklama.*

Ṣūret-i eşkāl-i ḫuşyeyle ẕeker **teşrīḥine**
Çoḳ tedebbür eylemişdür bī-edebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 7).*
[teşrīḥine, -i, -n, -e]

teşvīş: *Karıştırma, bulandırma.*

Dirīġ itmez şerāre-pāş-ı **teşvīş-i** dil olduḳca
O sengīn dil ‘iẕār-ı āteşīnüñ bir çaḳum ḳavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 3).*
[teşvīş-i, --i]

teveccüh: *Bir şeye doğru yönelme, bir tarafa dönme.*

Bezme idince rūy-ı **teveccüh** o māh-rū
Āmāde dilde bāde-i şevḳi sebū sebū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [teveccüh,]*

Dü çeşmānum **teveccüh** eyle ḳandīl-i fürūzāndur
Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 7).*
[teveccüh,]

tevḥīd: *Allah’ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.*

Hezārān cūşa geldi tekye-i gülşende gül diye
Gelür **tevḥīde** revnaḳ cūşiş-i eẕkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 10).*
[tevḥīde, -e]

tıbāḳ: *Kat, tabaka.*

Hemān gülde mi tertīb bir güle evrāḳ
Ṭıbāḳ-ı nüh daḫı ber-dest dest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 10).*
[ṭıbāḳ-ı, -ı]

tıfıl: *Küçük çocuk ǁ toy, deneyimsiz.*

Ṭıfılken ḳāle gelmez nükte söyler çeşm-i gūyāsı
Nigeh bir ḥāfıẓ-ı çābük-zebān ezber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [ṭıfılken, -ken]*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḥalvetinde **ṭıfl-ı** iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde vā'iẓ dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 7). [ṭıfl-ı, -ı]*

Bir tāze **ṭıfl-ı** ma'nī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [ṭıfl-ı, -ı]*

Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört yaşına
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm yaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [ṭıfl,]*

Ṭıfl iken mektebde leb gül-nārsın bildüm seni
Gül-'iẕārı ġonca-i gülzārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [ṭıfl,]*

Leblebici **ṭıflınuñ** la'liyle mest olmaḳda dil
Ḫāliṣā leb-ber-leb ol maḳṣad hemān ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 9). [ṭıflınuñ, -ı, -n, -uñ]*

Dilüñ senüñ daḫı ol **ṭıfla** dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [ṭıfla,]*

ṭıfl-ı bī-temkīne: *Tebdirsiz çocuk.*

Bāde ey gül ġamze-i pür-kīne söyler söyledür
Çeşm-i mestüñ **ṭıfl-ı bī-temkīne** söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [ṭıfl-ı bī-temkīne, -e]*

tīġ: *Kılıç.*

'Aceb mi kelleler ġalṭān olursa reh-güzārında
Ki **tīġ-i** meşhed-i raḥmet eserdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 20). [tīġ-i, --i]*

O cām-ı meyde görüp 'aks-i **tīġ-i** ebrūsın
Dü-nīm olup dil-i Ḫāliş şikest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [tīġ-i, --i]*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
Eyler 'uşşāḳı yine sehm-i sa'ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [tīġ-i, --i]*

tīġ u hançer: *Kılıç ve hancer LL Sevgilinin kaşı.*

Dil siyeh-mest gelüp meykede-i nāzişden
Tīġ u ḫançer be-kef-i ġamze levend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [tīġ u ḫançer,]*

tīġ-i ebr[uv]ān: *Kaşların kılıcı II sevgilinin sivri uçlu, kavisli kaşları.*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden murād
Vaşfı **tīġ-i ebr[uv]ān** ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [tīġ-i ebr[uv]ān,]*

tīġ-i ġamzeñ: *Sevgilinin öldürücü yan bakışının kılıcı.*

Tīġ-i ġamzeñ itdi ʻuşşāḳı ʻinān-gīr-i ecel
Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ʻaḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [tīġ-i ġamzeñ, -ñ]*

tık-: *Zorla bir yere sokmak veya kapamak.*

Būy-ı ʻiẕārı çanına ot **ṭıḳdı** ġoncanuñ
Çoḳ mı olursa bāng-ı verāsı hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [ṭıḳdı, -dı]*

tılısm: *Esrarlı güç.*

Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī ṭūr-ı vaḥdetdür
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 11). [ṭılısm-ı, --ı]*

Pīçiş-i zülf-i **ṭılısm-ı** zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [ṭılısm-ı, --ı]*

tīr: *Ok.*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej ü ḫaṭla **tīr-i** nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [tīr-i, -i]*

Müjgānları ser-tīz durur deste- be-deste
Teşbīh idecek şey bulamam **tīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [tīre, -e]*

Sulṭān-ı ʻişve ḥüsn-i melāḥat-ger aydur
Baḳ **tīr-i** nāzişe o fiten-pīşe terkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [tīr-i, -i]*

tīr ü kemān: *Ok ve yay. || (Sevgilinin) Delici bakışları ve kaşları.*

Keş-ā-keş-i ruḳabā ḳoymadı ne **tīr ü kemān**
Ḳırup ġubār-ı ḫaṭı çille-i kepādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [tīr ü kemān,]*

ṭırāz: *Elbiselere nakışla yapılan süs.*

Bu nev-zemīn-i Sābite beñzer mi Ḫāliṣā
Şūḫın **ṭırāz** olsa ġazel gelse baş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 18). [ṭırāz,]*

Hezār-ġāze **ṭırāz** olsa ebruvān-ı bütān
Hilāl-i nāzişe nisbetle köhne-kefş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [ṭırāz,]*

tīr-bāz: *Ok (Sevgilinin kirpiği bağlamında).*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 11). [tīr-bāz-ı, -ı]*

Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i zih-gīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [tīr-bāzuñ, -uñ]*

tīr-bāzān: *Ok (Sevgilinin kirpiği bağlamında).*

Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [tīr-bāzān-ı,]*

tīre: *Bulanık, kara, karanlık.*

Tīre-i perçemle reşk-i nev-ẓuhūr-ı ḫaṭṭıdur
İnkisāf-ı mihr-i ʻālem-tāb rūşenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [tīre-i, -i]*

Sāġar-ı şahbāyı gör Cem nesli bir **tīredür**
Duḫt-ı rezle şıḳma pek bintü'l-ʻineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [tīredür, -dür]*

tīre-baht-ı beste-i ʻuşşāḳ: *Talihsiz aşıkların bestesi.*

Nühüfte naġmedür bu **tīre-baḫt-ı beste-i ʻuşşāḳ**
İder her mū gelū-yı üstüḫān āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 11). [tīre-baḫt-ı beste-i ʻuşşāḳ,]*

tīrelen: *Kararmak.*

Evvelleri mānend-i ḫarīr idi ḫaṭ-ı sebz
Dükkānçe-i ḳazzāz-ı melāḥat **tīrelendi** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [tīrelendi, -n, -di]*

tīr-i ġamzesi: *Gamze oku.*

Yek **tīr-i ġamzesi** yetişürken dü ʻāleme
Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [tīr-i ġamzesi, -si]*

tīr-i heves: *Heves oku, heves.*

Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli **tīr-i heves** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [tīr-i heves,]*

tīr-i müjgānuñ: *Kirpik oku (Sevgili bağlamında).*

Tīr-i müjgānuñ hezār ʻuṣṣāḳa te'sīr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 11). [tīr-i müjgānuñ, -uñ]*

tīşe: *Kazma.*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı **tīşe-i** Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [tīşe-i, -i]*

Bu dehrüñ sīne-kūbān olması mıżrāb-ı **tīşeyle**
Hezārān tār-ı nev-āġāz-ı sanṭūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [tīşeyle, -y, -le]*

tīşe-i ferhād'ı: *Ferhadın kazması.*

Ṣu getürdüm çeşm-i giryānumla kūy-ı dil-bere
Tīşe-i Ferhād'ı sen kūhsāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 16). [tīşe-i ferhād'ı, -ı]*

tıynet: *Yaratılış, huy, mizaç.*

Olan mesbūḳ-ı fen-i ṣoñ ile ol ṣatr-ı evvelde
O kāfir **ṭıynetüñ** taʻbīr-i mesfūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [tıynetüñ, -üñ]*

tīz-bāl: *Hızlı.*

Piristū **tīz-bāl-i** ġamzeñ olmış terkeş ülfete
O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [tīz-bāl-i, -i]*

toġ-: *Doğmak, ortaya çıkmak.*

Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i zülf-i siyeh
Başuma gün **ṭoġmadı** ey āfitāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [ṭoġmadı, -ma, -dı]*

Bir tāze ṭıfl-ı ma'nī **ṭoġup** şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḥr-i ḥelālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 13). [ṭoġup, -up]*

Döker zülfüñ 'iẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen yelden **ṭoġan** aydan şaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [ṭoġan, -an]*

toġrı: *Doğru.*

Ṭoġrı ḳaṭ' it yār ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [ṭoġrı,]*

tohm-ı emeli: *Arzu ve istek tohumu.*

Toḫm-ı emeli ekmek içün besleme ṣevri
Ḫāżır bulınur mezra'ada belki şiyāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 11). [toḫm-ı emeli, -i]*

tohm-ı nergisini: *Nergis tohumu.*

Eküp ḥadīḳa-i ḫulyāya **ṭoḫm-ı nergisini**
Bu eşk-i çeşm ile bes reşḥa-i ġamām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [ṭoḫm-ı nergisini, -i, -n, -i]*

tolan: *Dolanmak, dolaşmak, gezmek.*

O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
Ṭolanur üstüme ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [ṭolanur, -ur]*

tūfān: *Her yeri kaplayan çok su, pek ziyade yağan yağmur.*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa zārum gördiler
Old ılar şoñra bu nev-mecrā-yı **ṭūfān** āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [ṭūfān,]*

ṭūfān-zār: *Tufan yeri.*

Girye-ḫīz-i 'aks-i ruḫsār-ı sirişk-i ḥasretem
Cūşiş-i enhār-ı **ṭūfān-zār-ı** 'ışḳum bī-cedel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [ṭūfān-zār-ı, -ı]*

tūġ: *Tüy, saç, kıl.*

‘Aceb **tūġ-ı** fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur perçem
Livā-yı şīve zer-tār-ı melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [tūġ-ı, -ı]*

<u>tuġrā:</u> *Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde **ṭuġrā-yı** zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [ṭuġrā-yı, --yı]*

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı **ṭuġrānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [ṭuġrānuñ,]*

<u>ṭūle:</u> *Bir çeşit av köpeği.*

Raḳībi bağlayalum **ṭūle-i** nuḥūsete kim
Semend-i eşheb-i nāzişlere ḳırān getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [ṭūle-i, -i]*

<u>ṭulū‘:</u> *Doğma, doğuş.*

Ol mehüñ ḥīn-i **ṭulū‘ı** necm-i gīsū-dār idi
Şimdi kevne mihr-i pür-envārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [ṭulū‘ı, -ı]*

<u>tuman:</u> *Duman, sis.*

Ġażab o şūḫa melāḥatle ḥüsn ü ān getürür
Bu pertev-i ruḥı çeşm-i dile **ṭuman** getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [ṭuman,]*

<u>tur:</u> *Durmak, yer etmek.*

Yapışur **ṭurmaz** eli her şeyine dil-dāruñ
Olmadı ‘āşıḳ-ı şūrīde ‘atehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [ṭurmaz, -maz]*

<u>türbe:</u> *Genellikle içinde büyük bir kimse gömülü olduğu, ziyâretgâh hâline getirilen mezar, ziyâret edilen mezar.*

Zā’irān-ı ḥarem-i **türbesidür** ḥūr u melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [türbesidür, -si, -dür]*

<u>tūr-ı ḥasedle:</u> *Hased dağı.*

Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı dil-dāra
Raḳīb ‘uṣāre-i **ṭūr-ı ḥasedle** cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [ṭūr-ı ḥasedle, -le]*

ṭūr-ı vaḥdetdür: *Vahdet Tûr'u, birlik dağı.*

Ṭılısm-ı daḫme-i nūr-ı tecellī **ṭūr-ı vaḥdetdür**
Ki seyyāl-āteş-i genc-i güherdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 11). [ṭūr-ı vaḥdetdür, -dür]*

ṭūr-ı vuṣlatda: *Kavuşma Turu, kavuşma dağı.*

Ben o ʻİsī lebi ṣordum daḫı Mūsāda iken
Ṭūr-ı vuṣlatda yaḳar gerdene şemʻ-i kāfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [ṭūr-ı vuṣlatda, -da]*

ṭurre: *Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.*

Şebāne **ṭurre-i** gīsū-yı müşg semāsını āh
O şūḫ-ı leyle-i ẓulmā arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [ṭurre-i, --i]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol **ṭurreler** meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [ṭurreler, -ler]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mıṣraʻ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [ṭurre-i, --i]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū virür
Ol **ṭurreler** meşām-ı dile müşg-bū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [ṭurreler, -ler]*

ṭurre-i şīrīni: *Şirinin saçı (Ferhad ile Şirin hikayesinin baş kahramanı).*

İtdi teʼs̱īr-i cünūn maġz-ı ser-i nā-şāduma
Ṭurre-i Şīrīni gelmez ḫāṭır-ı Ferhāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [ṭurre-i şīrīni, -i]*

ṭurreñ: *Alna dökülen kıvırcık saç lülesi.*

Öyle işkeste-dil oldı o şikenc-i **ṭurreñ**
Terk-i āsāyiş ile çīn didi maġz-ı faġfūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [ṭurreñ,]*

turuk: *Oturulan yer, yerleşim alanı.*

Ṭuruḳuñ olsa nʼola ṣūr ile İsrāfīli
Rūḥ-baḫş-ı fuḳarādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [ṭuruḳuñ, -uñ]*

tut: *Tutmak.*

Ṭutamaz ‘uḳde olur dildeki reng ü būyuñ
Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [ṭutamaz, -a, -maz]*

‘İnān-ı eşheb-i nāzuñ **ṭutup** o pīl-raḳīb
Ḥużūrı şāh-ı ġama sürdiler piyādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [ṭutup, -up]*

Olınca cām-ı elmās ile ser-mest-i mey-i gül-gūn
Ṭutar şahbā gelū-yı sā‘id-i sīmīn-billūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [ṭutar, -ar]*

tūtī: *Papağan.*

Ḫāme Ḫāliṣ meşḳ ider **ṭūṭī** gibi tanżīrde
Cevher-i ṭab‘-ı Vesīm āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [ṭūṭī,]*

Rūḥ bir murġ-ı muṣavverdür ḳafes cism-i nizār
Ṭūṭī-i taṣvīri ol āyīne söyler söyledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [ṭūṭī-i, -i]*

tūtī-i hoş-güfte: *Hoş söz eden papağan.*

Biz görmedik mi **ṭūṭī-i ḫoş-güfte** ey raḳīb
Feryādı ‘andelībe yetişdi ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [ṭūṭī-i ḫoş-güfte,]*

tutış-: *Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak.*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [ṭutışdı, -dı]*

tutkal: *Jelatin.*

Bu rütbe ḫurde-sāl iken ḳıvāmuñ ḫoş bilür ol şūḫ
Dü şürmez tābe-i **tuṭḳalı** āteş-dāndan tavdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [tuṭḳalı, -ı]*

tüvān: *Güç, takât.*

Tāb u **tüvānı** ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [tüvānı, -ı]*

U u

[u]: *Ve.*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār **[u]** lebiyle mül ü būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [[u],]*

Terk-i ārāyiş idüp delḳ **[ü]** ‘abā içre olur
Faḳr ile faḫre sezādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 13). [[ü],]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
Hezār **[u]** bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [[u],]*

uc: *Sınır,had.*

Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i ‘arūs
Bir **ucı** kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [ucı, -ı]*

ufuḳ: *Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi göründüğü yer.*

Gūyā **ufuḳ-ı** nāzda bir mihr-i müşa‘şa‘
Ol rütbe eşi‘ayla durur ḫāver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [ufuḳ-ı, -ı]*

‘uḳde: *Düğüm II içe dert olan şey.*

Ṭutamaz **‘uḳde** olur dildeki reng ü būyuñ
Gice de olsa ider būyını şeb-bū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [‘uḳde,]*

um: *Ummak, ümit etmek,.*

Kef-i ḫaḍīb-i ḫāme **umar** isticābeti
İster fürūġ-ı pertev-i himmet-şihāb-ı ḥaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [umar, -ar]*

‘unṣur: *Madde.*

Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle **‘unṣur-ı** cānān
Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [‘unṣur-ı, -ı]*

ur: *Vurmak, yaralamak.*

Her zamān nāvek-i müjgān ile zaḫm **urmadadur**
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [urmadadur, -ma, -da, -dır]*

Reg-i nabż-ı ḫayāle **ursa** nīşter ḳatre dem çıḳmaz
O ḫūn-rīz-i müjeñ bir bī-emān ḥaccāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 13). [ursa, -sa]*

Şaştında **ursa** nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol ḫande-i verālarına bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [ursa, -sa]*

‘uṣāre: *Sıkılan şeylerden çıkan su.*

Feżā-yı sīne-i behcet-fürūz-ı dil-dāra
Raḳīb **‘uṣāre-i** ṭūr-ı ḥasedle cenderedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [‘uṣāre-i, -i]*

‘uṣṣāk: *Âşıklar.*

O şāhīn-i nigeh **‘uṣṣāḳı** zīr-i bāl-i emn eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [‘uṣṣāḳı, -ı]*

Girībān-çāk dāġ-ı sīne-i fersūde pīrāhen
İden **‘uṣṣāḳı** nevr-i gerden-i mehtābdur bā‘is *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 12). [‘uṣṣāḳı, -ı]*

Yanar bir şu‘le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
Döner **‘uṣṣāḳına** bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [‘uṣṣāḳına, -ı, -n, -a]*

Çeşm-i hevesüm revzen-i endīşede ḳaldı

Gāhī ider **‘uşşāḳını** hicrān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [‘uşşāḳını, -ı, -n, -ı]*

Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez **‘uşşāḳa**

Olamaz bir dil-i aġyār-ı le’īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [‘uşşāḳa, -a]*

Tīġ-i ġamzeñ itdi **‘uşşāḳı** ‘inān-gīr-i ecel

Eyledüm teslīm-i gerden gelmeden ‘aḳla ḫalel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [‘uşşāḳı, -ı]*

Hecme-i nuẕẕār-ı **‘uşşāḳ** itdi pā-māl-i cemāl

Reşk iderler gül-‘iẕārān şīşe-i ḳannāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [‘uşşāḳ,]*

Şeh-nāz ider **‘uşşāḳa** düşen būselik itmek

Ṣarmaḳ o miyānı tene nādir tene nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [‘uşşāḳa, -a]*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz

Eyler **‘uşşāḳı** yine sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [‘uşşāḳı, -ı]*

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı **‘uşşāḳ**

Gelür rāḥat kibāra keşret-i züvvārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [‘uşşāḳ,]*

Ḫayāl-i vaṣl-ı cānānı hem-āġūş eylemiş **‘uşşāḳ**

Çekerler sīneye bir sīm-berdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [‘uşşāḳ,]*

Kem-māye bī-nevālara zāhid teraḥḥum it

İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu **‘uşşāḳ** ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [‘uşşāḳ,]*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider **‘uşşāḳ-ı** dil-beste

Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [‘uşşāḳ-ı, --ı]*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o şūḫ

Murġānı dil-figende-i **‘uşşāḳa** yem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [‘uşşāḳa, -a]*

Vir zekūt-ı cemālüñ **‘uşşāḳa**

Bu kemāl-i ḥasen nişāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [‘uşşāḳa, -a]*

‘Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar

Gelmez hele bir ḥaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [‘uşşāḳ,]*

‘Uşşāḳı ġālibā yine tehdīd içün çıḳup

Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [‘uşşāḳı, -ı]*

Tīr-i müjgānuñ hezār **ʻuşşāḳa** teʾs̲īr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 11). [ʻuşşāḳa, -a]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i **ʻuşşāḳdan**
Māniʻ-i ṣafvet degül gerd ü ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [ʻuşşāḳdan, -dan]*

Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla **ʻuşşāḳuñ**
Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taṣvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [ʻuşşāḳuñ, -(u)ñ]*

ʻuşşāk-ı dil-beste: *Gönlü bağlı aşıklar.*

Nühüfte-kār-ı naḳş āġāz ider **ʻuşşāḳ-ı dil-beste**
Henūz ol şūḫ şeh-nāz itmede muṭrib-nevādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [ʻuşşāḳ-ı dil-beste,]*

ustād: *Öğretici, öğretmen.*

Bir zemīn-i köhne buldum Ḫālişā açdum yine
Āferīn tanẓīr iden **üstādına** evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 14). [üstādına, -ın, -a]*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẓīreñ ta'līḳ
Ka'be-i ḥażret-i **üstād-ı** Vesīm'e ma'z̲ūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16). [üstād-ı, --ı]*

Sāmān-ı cevābı ile pā-bend olur āḫir
Ḫaylice bilür pertev-i **üstād-ı** gubāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 20). [üstād-ı, --ı]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su'āl itdüm anı bir sāḥir ü **üstād-ı** kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [üstād-ı, --ı]*

usturlāb: *Yıldızların uzaklıklarını ölçmeye yarayan âlet.*

Bilindi irtifāʻ-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān
Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u **usturlābdur** bāʻi̲s̲ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [usturlābdur, -dur]*

Bulursam irtifāʻı pertev-i mihr-i ʻiẕāruñla
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne **usṭurlābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [usṭurlābdan, -dan]*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifāʻ-ı ẕıll-i **usṭurlāba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 18). [usṭurlāba, -a]*

uṣūl: *Bir ilimde bir sonuca erişmek için belli bir plana göre tâkip edilen yol, metot.*

Āġāz-ı būs idince **uṣūl** ile Ḫāliṣā
Mīnāda nakş-ı reng-i femi mevc-bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 17). [uṣūl,]*

Gerden-i yāri **uṣūl** ile idüp şemme raḳīb
Büselik fehm olınur naġme vü eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [uṣūl,]*

Dilüñ kemerde degül çār-mışra‘a naẓarı
O mū-miyānına beste **uṣūl-i** çenberedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [uṣūl-i, --i]*

Çār-mışra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
Cüfte dü yekdür **uṣūl** Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [uṣūl,]*

‘uṯārid: *Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür.*

Münşī-i levḥ-i hüner kilk-i **‘uṭārid** rehber
Maḥv-ı iṡbāt-ı ḥurūf itmede Ḥaḳḳā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [‘uṭārid,]*

uy: *Aynı şekilde hareket etmek, uygunluk.*

Çeşm-i zer dīdesine degme bir ‘ayyār **uymaz**
Ceybden ‘aklumı almış beni itdi bī-hūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [uymaz, -maz]*

Ü ü

ü: *Ve.*

Müdām merdüm-i çeşm oldı reft **ü** rūba dūçār
Efendi çoḳ mı bu ḫiẕmetde bir ġulām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [ü,]*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı bu ḫaṭ **u** eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [u,]*

Evvel olmış ol ḫat-ı sebz **ü** leb-i cāvīd-i yār
Çeşme-i nev-‘ayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [ü,]*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt **u** ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [u,]*

Mey-i gül-gūn ile naḳş oldı ne güller rūya
Semen **ü** nergis ile faṣl-ı bahārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [ü,]*

Berg-i gül **ü** ruḫsāra degül nāle-i bülbül
Ol ġonca-femi şemm ile gülzār-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [ü,]*

Ser-tā-be-ḳadem nāle-i cān-gāhumı seyr it
Bülbül olamaz hem-dem **ü** hem-rāz-ı maḥabbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [ü,]*

Naḳş-ı būs ile ruḫ **u** gerden-i reng-ā-renge
Virdi bir neşve fem-i la‘l-i nezāket şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 23). [u,]*

Al ḫayāle mey-i gül-gūn ile rūyı seyr it
Şemm-i ruḫsār [u] lebiyle mül **ü** būyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [ü,]*

Ẕātında o bī-lerziş **ü** sīm-āb-ı żiyā-baḫş
Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [ü,]*

Bī-çeşm **ü** dehen eşk ile güftārı nümāyān
Ḥasret çeker ol ‘āşıḳ-ı ḫūn-bār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 9). [ü,]*

Şemm eylemeden būy-ı güli eyledi taṣvīr

Būy-ı semen **ü** nergisi gülzār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 12). [ü,]*

Ülfet idemez kec-rev **ü** kec-bīn ile hergiz

Yengān iledür cünbiş **ü** reftār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [ü,]*

Ülfet idemez kec-rev **ü** kec-bīn ile hergiz

Yengān iledür cünbiş **ü** reftār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 14). [ü,]*

Her sāza nevā-sāz-ı nühüft olsa da Ḫāliş

Taḥsīn olınur dāniş **ü** eṭvār-ı ṭabīʿat *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 20). [ü,]*

Degül tebḫāle gird-i lebde ʿaks-i rengi şahbādan

Ḥabāb-ı laʿl-gūn-ı sāġar **u** viṣn-ābdur bāʿiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [u,]*

Bilindi irtifāʿ-ı nāz vaḳt-i vuṣlat-ı cānān

Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ **u** usturlābdur bāʿiş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 14). [u,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [ü,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [ü,]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn **u** şīve-i pür-işvedür

Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [u,]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür

Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [ü,]*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb

Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [ü,]*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taṣvīridür

Şem‘ veş pervāne sūzāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [ü,]*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā

Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [ü,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç

Her ne kim teşbīhe şāyāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [ü,]*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını

Ḫayli demdür nükte-sencāndur o zülf **ü** ḫāl **ü** ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [ü,]*

Sipihr-i feyże mehveş nūr **u** ferdür ḫalḳa-i tevḥīd

Gülistān-ı cemāle verd-i terdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [u,]*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār **u** gülşenden murād

Vaṣfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [u,]*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ **u** ṣafaḳ ḫayr **u** ṣer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [u,]*

Hecr ile dāmenüm ṭuṭuşup düşsem āteşe
Ol mihr-i nūr-ı ṣubḥ **u** ṣafaḳ ḫayr **u** ṣer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [u,]*

Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
Gürīze çeşm-i āhū deşt **ü** kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [ü,]*

Gül-i rūyuñ ṭayanmaz naẓra-i bārīk-i aġyāre
Temūzı ‘ışḳı berg **ü** reng-i ezhārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 12). [ü,]*

Şu‘le-i elmāsveş zīb **ü** ferüñ parlar geçer
Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [ü,]*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu üftāde nüh
Ḥiddet-i berḳ **ü** nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [ü,]*

Ḫayāl-i vuṣlat-ı dil-ber müsāfir olsa dile
O būs-ı la‘l **ü** miyānuñ nihān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [ü,]*

Bu yebs-i zühdi ile ne yaş **u** ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [u,]*

Ne mescide gelür **ü** ne mey-ḫāneye gider
Bilmem imām ile dil-i şeydā ne ṣudadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [ü,]*

Mevce-i girdāb-ı ḥüsn **ü** ānı olmış dil-şiken
Çeşm-i pür-eşkümde nev-sebze ḫam-ı gīsū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [ü,]*

Dil hevā-yı āteş-i hicrān ile oldı ḫarāb
Ḫār **u** gül bu gülşen içre āh hem-zānū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 8). [u,]*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil **ü** bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr **ü** ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [ü,]*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām **u** seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [u,]*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş **ü** nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [ü,]*

Dest-i ḫayāle almaya gör ba‘ż ṭavrını
Ḫābīde nāz iken o bütüñ ġill **ü** ġiş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [ü,]*

Bir gül göricek evc **ü** ḥüseynīye çıḳarsın
Olmaz mısın ey bülbül-i şūride naġamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 11). [ü,]*

Ḫāliṣ naẓar-ı çeşm **ü** dilüñ ka‘b-ı latīfi
Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 17). [ü,]*

Gül **ü** mül āteş-i ter hem zebān-ı şu‘le bir sāġar
Ḥabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [ü,]*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn **ü** āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [ü,]*

Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp yārüñ
Atıldı deşt **ü** beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [ü,]*

O çeşm-i meste füsūn **u** fiten ne kār eyler
Ḳadīmi oldı o hem-ḫāb-ı nāziş-i ser-nūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [u,]*

Gelüp ḫaṭ ol nihāl-i ḥüsn **ü** nāz eşmārdan ḳalmış
Ḫulī şeft-ālūlardan dūr olup dil bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [ü,]*

Ḫulyā ḥuveyş-i şuşa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil **ü** ḥālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [ü,]*

Tāb **u** tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [u,]*

Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per **ü** bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [ü,]*

Çoḳ daḳḳ **u** laḳ muṣāḥabet itdi firāşda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [u,]*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr **ü** maḥabbetüm
Neşv **ü** nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [ü,]*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr **ü** maḥabbetüm
Neşv **ü** nemā bulur o nihālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ü,]*

Fikr **ü** endīşe durur mı diyü sīnemde baḳup
Fikri āġūşına endīşemi itmiş ber-dūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [ü,]*

Açıldı baḫş-i fenn-i beyān-ı melāḥati
Çoḳ ḳīl **ü** ḳāl olındı dükenmez ḥisāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [ü,]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb **u** tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [u,]*

Mātürīdiyye ta‘arruż eyle fi‘lüñ ḫālıḳı
İ‘tiḳād **ü** mezhebinde pek celebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [ü,]*

Semmūra ġarḳ kākül **ü** perçemle rūyı gör
Dil-berler içre ol meh-i peyker ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [ü,]*

Yārüñ vefā-yı ḥüsn **ü** feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [ü,]*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde zīnet **ü** zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [ü,]*

Sa‘y **u** ibrām **u** ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [u,]*

Sa‘y **u** ibrām **u** ṭaleb māyesidür her kāmuñ
Maṭlaba ḥā’il olur diḳḳat ile ibrāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [u,]*

Dil tesellī-yāb-ı vuṣlatdur sezā **u** nā-sezā
Baḥṣ-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā’im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [u,]*

Ey nev-ġubār-ı ḥüsn **ü** melāḥat be-gird-i ḫaṭ
Ṣayḳal-zidā-yı levḥa-i ṣafvet nişānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [ü,]*

Ḥüsn **ü** edā-yı şīve-i Ḫāliş gibi hemān
Siḥr-āşinā-yı ḫāme-i mu‘ciz-beyānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 11). [ü,]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
Ḫavf **u** niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 14). [u,]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ **u** hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz **u** istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [u,]*

Kitāb-ı ṣafḥa-i ruḫsārı bellü ḫaṭṭ **u** hāmişden
Düşürdi ‘āşıḳı bu nāz **u** istiġnāsı ḫāhişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [u,]*

Işırmışlar leb **ü** ruḫsār-ı yāri ṣorma ey zāhid
Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [ü,]*

Perīşān söyledür tāb **u** teb-i hicrān-ı cānāna
Daḫı kilk-i hüner āvāre Ḫāliş ḳalmasun işden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 15). [u,]*

Bu mihr **ü** māhı görüp reng **ü** bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [ü,]*

Bu mihr **ü** māhı görüp reng **ü** bū arar zāhid
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [ü,]*

O faṣl u vaṣlı ki taḳdīm **ü** te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣüretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [ü,]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde
Su’āl itdüm anı bir sāḥir **ü** üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [ü,]*

Gelürdi belki sūy-ı i‘tidāle ‘unṣur-ı cānān
Eṭibbā añlasa ḳār **u** reh-i yāri zücācından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [u,]*

Nükāt-ı ḫaṭ **u** zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [u,]*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn **ü** Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [ü,]*

İtdi raḳīb güft **ü** şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm **ü** ġamzede var ḫayli güft **ü** gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [ü,]*

İtdi raḳīb güft **ü** şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm **ü** ġamzede var ḫayli güft **ü** gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [ü,]*

Sifāl **ü** ma‘den-i billūr **ü** mīnā sāġar-ı şahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [ü,]*

Sifāl **ü** ma‘den-i billūr **ü** mīnā sāġar-ı şahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede ẓāhir ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [ü,]*

Dāniş **ü** ‘aḳl u ḫıred silk-i necīb-i emced
Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [ü,]*

Dāniş ü ‘aḳl **u** ḫıred silk-i necīb-i emced
Şā‘ir-i sihr-i nevīn ṭarz-ı ḥasendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [u,]*

Şanki bu ṭab‘-ı raşānetle ḫişār-ı naẓma
Sırr-ı mażmūn **u** me‘ān ile bedendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [u,]*

Ebrū-yı yāre ider nāziş iki mıṣra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy **u** semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [u,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb **ü** ḫāl **ü** ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ü,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb **ü** ḫāl **ü** ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [ü,]*

Bu zülf-i çīn **ü** gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [ü,]*

Cüyūş-ı ḫāl **u** ḫaṭ ġamz-ı nigeh serhadd-ı İslāma
Şebīḫūn itdi kāfir leşker-i Tātārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [u,]*

Buña Nābī Belīġ **ü** Nā’ilī Rāġıb daḫı çoḳdur
İder meşḳ-i süḫanlar Ḫāliş-i nā-çārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 13). [ü,]*

Ḫaṭ **u** ebrūsı vaḥy-i levḥ-i şāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [u,]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb **ü** zīverdür
Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [ü,]*

Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde
Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān yoḳ güft **ü** gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [ü,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf **ü** perçemüñle ḳīl **ü** ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [ü,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf **ü** perçemüñle ḳīl **ü** ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [ü,]*

Ey kemān ebrū idüp ol ġamze-i cādū hücūm
Kej **ü** ḫaṭla tīr-i nāzuñ geldiler imdāduma *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [ü,]*

Çeşm **ü** ḫāl **ü** ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ü,]*

Çeşm **ü** ḫāl **ü** ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ü,]*

Ṣafḥ-ı rū pür-jeng olursa naẓra-i ‘uṣṣāḳdan
Māni‘-i ṣafvet degül gerd **ü** ġubār āyīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [ü,]*

Ḫurde-kārı eylemiş mūy-ı ḫaṭ **u** ḫālüñ ġarīb
Ṣāni‘uñ ṣad-āferīn āṣārına naḳḳāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [u,]*

Baḳ henūz māderinüñ şīri ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr **ü** şeker var leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [ü,]*

İçinden kendini dāmād idüp neş’eyle ṣahbāya
Başıldı duḫter-i rezle gice dil güft **ü** gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [ü,]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy **u** hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [u,]*

Zā’irān-ı ḥarem-i türbesidür ḫūr **u** melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [u,]*

Bāb-ı cevrüñ beklerüz zencīrveş ey serv-i nāz
Reft **ü** rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [ü,]*

Meh-tāba düşüp şevk **ü** ṣafāmuz yine Ḫāliş
Bedr-i mehi nev-hāle ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [ü,]*

Şevket **ü** dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet **ü** devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [ü,]*

Şevket ü dārāt **u** şānuñ ḫaṭ ile itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [u,]*

Şevket **ü** dārāt u şānuñ ḥaṭ ile itdi ẓuhūr
‘Āḳıbet bu behcet **ü** devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [ü,]*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb **ü** fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [ü,]*

O faṣl **u** vaṣlı ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [u,]*

Terk-i ārāyiş idüp sāde dil **ü** bī-naḳş ol
Felek-i aṭlesiyān mihr **ü** ḳamer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [ü,]*

Bir dil-bere dil vir ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz **u** edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [u,]*

Miyān-ı ḫaṭ **u** zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [u,]*

Olursa sīne pür-dāġ-ı şükūfe sebz-i ḫaṭṭuñla
Düşer faṣl-ı bahāra bedr-i ḥüsn **ü** rūy-ı meh-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [ü,]*

Nigāh-ı germ **ü** ġamz-ı çeşm-i ḫūn-ālūdı dāġ urdı
Açıldı sīnede şimden girü dervāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [ü,]*

Olur deryā dilān sīm-āb-ı mevc-i ıżṭırāb-ālūd
Dil-i ṣafvet-nihāduñ ṭab‘ **u** endāmında süst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [u,]*

üftāde: *Âşık, tutkun.*

Ay sipihr-i ‘işve hem-çün ra‘d bu **üftāde** nüh
Ḥiddet-i berḳ ü nigāh-ı şeş-perüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [üftāde,]*

ülfet: *Dostluk kurmak, yakınlaşmak.*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi fīrāşda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [ülfetde, -de]*

Ḳurudı raḳībüñ çü seg-i meslaḫa ḳanı
Cānān ile biz **ülfet** idelden ḫıralandı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [ülfet,]*

Merdüm-i çeşm ile istīnās idermiş bir perī
Bu ḫilāf-ı cins ile **ülfet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 16). [ülfet,]*

Piristū tīz-bāl-i ġamzeñ olmış terkeş **ülfete**
O mest-i dil-siyeh Tātār pür-ser-sāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [ülfete, -e]*

Ülfet idemez kec-rev ü kec-bīn ile hergiz
Yengān iledür cünbiş ü reftār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 13). [ülfet idemez, -e, -mez]*

ülkerī: *Kumaşın yüzü.*

Biz bün-i çāh-ı taḥassür beklerüz ey çerḫ-i dūn
Bu raṣad-gehde ḳumāş-ı **ülkerīn** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [ülkerīn, -n]*

ümīd: *Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.*

Bulursam irtifā‘ı pertev-i mihr-i ‘iẕāruñla
Ümīd-i vaḳt-i vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [ümīd-i, --i]*

ümmīd: *Umma, umuş, emel.*

Varma **ümmīd-i** recā ile kibār-ı ‘aṣra
Az hedāyā ile aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [ümmīd-i, -i]*

ümmīz: *Ümit.*

Ümmīẕ-i neşve ḫāhiş-i meyḫāneden ġaraż
Taḳlīd-i şīve cünbiş-i mestāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [ümmīẕ-i, -i]*

ümniyye: *(Ar.) Umut, istek, beklenti.*

Bāġ-ı **ümniyyemde** Ḫāliş neşve-i rūy-ı nigār
Duḫt-ı rezle ṣıḳma pek bintü’l-‘ineb hemşīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 9). [ümniyyemde, -m, -de]*

ünsiyyet: *Arkadaşlık. dostluk. ahbaplık.*

Ol perī bir laḥẓa **ünsiyyet** ne bilmez gūyiyā
Dīde-i ḫulyāda şāh-ı ḳavm-i cān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [ünsiyyet,]*

üst: *Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince **üstine** per ü bālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [üstine, -i, -n, -e]*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān
Yüz **üstine** sürinüp būseye şitāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [üstine, -ine]*

O mehi eyleyeli burc-ı sipihr āġūş
Ṭolanur **üstüme** ol mihr-i cihān dūr-ā-dūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [üstüme, -üm, -e]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı zülfe itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ṣevb-i **üst** olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [üst,]*

üstüḫān: *Kemik.*

Nühüfte naġmedür bu tīre-baḫt-ı beste-i ‘uşşāḳ
İder her mū gelū-yı **üstüḫān** āġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 12). [üstüḫān,]*

üzre: *Üzere.*

Çār-rükn **üzre** żarūretle durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 11). [üzre,]*

O rütbe cism-iża‘f-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn **üzre** düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [üzre,]*

Görince ḫalḳa-i çeşm **üzre** mūyīn-kilk-i müjgānuñ
Ol āhen-pāy-ı pergār-ı nigeh reftārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [üzre,]*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn **üzre** bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [üzre,]*

Düşerdi berg-i ‘iẕār **üzre** şeb-nem-i çeşmüm
Rubūde eylese mihrüñ dil-i fütādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [üzre,]*

Ne reng virdi ‘iẕār **üzre** la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [üzre,]*

Gelince ḫāṭıra tāb-ı maḥabbeti Ḫāliş
Ne reng virdi ‘iẕār **üzre** la‘l-i cām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 16). [üzre,]*

Sürīni **üzre** dökse cār şālüñ püskülüñ dil-dār
Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [üzre,]*

V v

vā-beste: *Bağlı.*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
Ḫaṭ diyü vaṣfumuz buña **vā-bestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [vā-bestedür, -dür]*

vā-beste-sühan: *Sözle ilgili, sözle alakalı.*

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen yoḳ
Söylerse daḫı vuṣlata **vā-beste-süḫan** yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [vā-beste-süḫan,]*

va‘d: *Söz.*

Burḳa‘-ı ruḫsār-ı la‘linüñ açup ol māh-rū
Va‘d idüp rūyuñ temāşāya şeb-i āzīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [va‘d,]*

Ḫarīr-i **va‘d-i** vuṣlat nerm olurdı Ḫālişā ammā
Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [va‘d-i, -i]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından

O şūḫuñ **va‘d-i** vuṣlat pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [va‘d-i, -i]*

va‘de: *Söz, vaat II süre.*

Ol **va‘de-i** dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz

Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 13). [va‘de-i, -i]*

Va‘de-i ḫulfını ben ol dedenüñ bilmez idüm

Bize de olmadı bir demde külehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [va‘de-i, -i]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya

Ol āfet **va‘de** durmaz virme bil inkārdan şoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [va‘de,]*

va‘de-i vaṣluñ: *Kavuşma vadi.*

Ḥırz-ı cān itmiş iken **va‘de-i vaṣluñ** Ḫāliş

‘Āḳıbet eyledi bu ḫāme-i ḫoş-gū ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [va‘de-i vaṣluñ, -uñ]*

va‘d-i viṣāl: *Kavuşma sözü.*

Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i **va‘d-i viṣāl**

Şehā bu baḫt-ı siyāhum yoġurdı gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [va‘d-i viṣāl,]*

vādī-i sābitde: *Sâbit'in (ö. 1721) meydana getirdiği üslup.*

Muġberāsā Ḫāliṣā rāh-ı süḫan ġāyet daḳīḳ

Pey-rev olmaḳ **vādī-i Sābitde** müşkildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 12). [vādī-i sābitde, -de]*

vāfir: *Fazla, çok.*

Bulup bu nev-zemīnde bir defīne Hindū-yı ḫāme

Gözet efsūnı Ḫāliş naḳd-i **vāfirdür** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 14). [vāfirdür, -dür]*

vaḥşet: *Korku.*

Gāh olur bādī-i def‘-i **vaḥşetüñ** geh şevḳ-i vecd

Nāle-i cān-gāh-ı āteş-zāy-ı şīvenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [vaḥşetüñ, -üñ]*

Ne **vaḫşetler** bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi yek-ṭarfa
Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [vaḫşetler, -ler]*

Deşt-i nāz-ı **vaḫşet** olmaz çeşm-i āhūdan ḫalāş
Olmadı bir būy-ı nāfe çīn-i gīsūdan ḫalāş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [vaḫşet,]*

Eylesem de ol ġazāli zīver-i deşt-i ḫayāl
Ġamze-i çeşmindeki **vaḫşet** helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [vaḫşet,]*

vaḥşet-zede: *Vahşete uğramış olan.*

Yeme şunmaz ne ‘aceb ġamze-i **vaḫşet-zedesi**
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [vaḫşet-zedesi, -si]*

vaḥy: *Allah'ın emirlerini ve yasaklarını, peygamberlerine melek vasıtasıyla veya vasıtasız olarak bildirmesi.*

Ḫaṭ u ebrūsı **vaḥy-i** levḥ-i şāfından mı nāzildür
Dimāġ-ı ḳāfiyem ey kilk-i ter zükāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 17). [vaḥy-i, --i]*

vā‘iẓ: *Vaaz eden.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña rāci‘dür
Çıḳup kürsīde **vā‘iẓ** mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [vā‘iẓ,]*

Ḫayālinden çıḳarmaz ḫalvetinde ṭıfl-ı iblīsi
Mürīdi ile bir meclisde **vā‘iẓ** dünbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 8). [vā‘iẓ,]*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi **vā‘iẓ**
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [vā‘iẓ,]*

Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna ey **vā‘iẓ**
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [vā‘iẓ,]*

O duḫter-i reze meclisde daḫl idüp **vā‘iẓ**
Lisānı ḥurmete almış efendi-zādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [vā‘iẓ,]*

İtme kürsīde daḫl-i pīr-i muġān
Vā‘iẓüñ meclisi ṣevāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 12). [vā‘iẓüñ, -ün]*

vaḳ‘a: *Olay, hadise.*

Vaḳ‘a-i tārīḫ-i hicrānum benüm mażbūṭ iken
Ḥādiṣāt-ı ravżatü’l-aḥbāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 15). [vaḳ‘a-i, -i]*

O **vaḳte** oldı müvekkel cenāb-ı Mīkā'il
O demde maḳsim-i erzāḳ olur bu rāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [vaḳte, -e]*

Ṭoġrı ḳaṭ' it yār ile güftār-ı **vaḳt-i** vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [vaḳt-i, -i]*

Mıyān-ı yāre **vaḳt** ile naẓardan mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı ẓulmetde ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [vaḳt,]*

vaḳt: *An, zaman.*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ **vaḳti** yaḳlaşdı
Güzīne sā'at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [vaḳti, -i]*

Bulursam irtifā'ı pertev-i mihr-i 'iẕāruñla
Ümīd-i **vaḳt-i** vuṣlat sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [vaḳt-i, -i]*

vakt-i 'ömrini: *Ömür vakti.*

Vaḳt-i 'ömrini itme ṣarf-ı hevā
Naḳd-i enfāsı bil ḥisāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 13). [vaḳt-i 'ömrini, -i, -n, -i]*

vakt-i vuslat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma vakti.*

Bilindi irtifā'-ı nāz **vaḳt-i vuṣlat-ı cānān**
Hemān ālāta dāʾir ḫaṭṭ u usturlābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 13). [vaḳt-i vuṣlat-ı cānān,]*

vaktile: *Vaktinde, vakitlice.*

Ne rengi ne būyı olur evrāḳ perīşān
Az **vaḳtile** te'sīr-i figān ile hezāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [vaḳtile,]*

vālī: *Malik, sahip, efendi, iyilik yapan (Allah).*

Şikenc-i zülf ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden **vālī-i** ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [vālī-i, -i]*

var: *Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.*

Varma ümmīd-i recā ile kibār-ı 'aṣra
Az hedāyā ile aduñ daḫı cerrāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [varma, -ma]*

Te’līf idiyor ḳudreti **var** faṣl-ı dürūġı
Āġāz idemez ṣohbet-i cānān ḳasemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [var,]*

Öyle ser-mest o nergisleri yāruñ Ḫāliṣ
Na‘relerle adı **var** mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 18). [var,]*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb **var** mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [var,]*

Ṣaḥīḥ-i cevhere baḳ ezberümde āyīnedür
Ne farḳı **var** ‘acebā sīm-āyīne ile berüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [var,]*

Her işüñ ṣonı olur ṣīve-i taḳdīre vuṣūl
‘ İllet-i kec derekātında ne **var** nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [var,]*

İtdi raḳīb güft ü şenīd ile çoḳ nizā‘
Mābeyn-i çeşm ü ġamzede **var** ḫayli güft ü gū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [var,]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına yārüñ nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver **var** ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [var,]*

Ġamla sevdā laḥẓa olmaz pīş-i çeşmümden cüdā
Ḫāliṣā **vardur** Ḥaḳīḳat bende-i dīrīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [vardur, -dur]*

Baḳ henūz māderinüñ ṣīri ḳoḳar aġzında
Leẕẕet-i şīr ü şeker **var** leb-i gül-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 12). [var,]*

Bir maṭlabuñ **var** ise yine Ḫaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliṣ ricā ‘abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [var,]*

Her dem ki pāy-ı nāziṣi bu dīdeye baṣar
Çeşme ġubār-ı maḳdemi **var** tūtiyā ‘abeṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [var,]*

Bāzū-yı ġamz ile müjgānuñ idermiş meşḳ-i ḍarb
Şöhretüñ **var** nīze-i ṣāḥib-ḳırān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [var,]*

Dūde vü sürmede **var** būy-ı ‘alāḳa Ḫāliṣ
Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 11). [var,]*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūṣ açarsa yār
Hele meftūnı olmaz **var** mıdur dil-ber ḫuṣūṣında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 14). [var,]*

Vardı firāṣ-ı yāre ḫayālüm yavaṣ yavaṣ
Gitdi bu ṣuṣa ile mecālüm yavaṣ yavaṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [vardı, -dı]*

Sende **varken** o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [varken, -ken]*

Gencīne-i fuşūl-i dürer gibi Ḫālişā
Cevher-fürūş naẓm olalı **var** nişābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [var,]*

Varup firāşına zāhid o çeşm-i ser-mesti
Leb-i taşavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [varup, -up]*

varaḳ-ı gül: *Gül yaprağı.*

Olsa ʻabāları **varaḳ-ı gül** ile sirişt
Güldür gül oğlıdur gül-i ḥamrā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 19). [varaḳ-ı gül,]*

vārestedür: *Kurtulmuş. bağımsız.*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da **vārestedür** bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [vārestedür, -dür]*

vaşf: *Nitelik, özellik, ayrıcalık.*

Vaşf-ı ḳand-ı laʻli Ḫāliş sāḥa-i tanẓīrde
Bir neyistān-ı şekerdür ḫāme-i ḫoş-gū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 17). [vaşf-ı, -ı]*

Müşgīn-i tār-ı zülf-i perīşānı **vaşf** içün
Efsāne-gūy-ı şāʻir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [vaşf,]*

Rūya ġubār-ı pāyı ḳonup rūzgār ile
Ḫaṭ diyü **vaşfumuz** buña vā-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [vaşfumuz, -u, -muz]*

Vaşf-ı maʻnīde olur nükte-i ḫam-keşte miyān
Çileden çıḳdı kemān ol ḫam-ı ebrūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [vaşf-ı, -ı]*

Çār-ebrūlarla **vaşf-ı** ḥüsni taşvīr itdiler
Dād elinden şāʻirüñ nā-çārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [vaşf-ı,]*

Ḫālişā bā-ʻaşer-i **vaşf-ı** siyeh kākülidür
Ḫāme vü maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 13). [vaşf-ı, --ı]*

Pertev-ārā-yı ruḫuñ gülzār u gülşenden murād
Vaşfı tīġ-i ebr[uv]ān ser-berg-i sūsenden murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [vaşfı, -ı]*

Zülf-i pür-çīn ki **vaşfında** ġażab-ı dü ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [vaşfında, -ı, -n, -da]*

Vaşf itsem olur ḳand-i lebüñ cān müteleẕẕiẕ
Bu ġonca-femüñle gül-i ḫandān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [vaşf itsem, -se, -m]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh ḫaṭā **vaşf-ı** müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [vaşf-ı,]*

vâsi‘: *Geniş.*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān **vâsi‘**
Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [vâsi‘,]*

Teng ise çeşm-i siyeh ġamze-i cānān **vâsi‘**
Bāde-ḫārāna olur kīse-i iḥsān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [vâsi‘,]*

O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
Dil-i ‘uşşāḳa yine oldı beyābān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [vâsi‘,]*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ‘işyān olsa
Ol yüm-i maġfiret-i ḫażret-i Gufrān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [vâsi‘,]*

Öyle mikṣīr degüldür yine şimdi vā‘iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [vâsi‘,]*

Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ viremez ‘uşşāḳa
Olamaz bir dil-i aġyār-ı le’īmān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [vâsi‘,]*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫālişā vesvesedür ḥīle-i şeyṭān **vâsi‘** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 12). [vâsi‘,]*

vāsıṭa: *Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, kullanılan nesne, âlet.*

Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i yārdan
Bu **vāsıṭa** ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [vāsıṭa,]*

vaşl: *Sevdiğine kavuşma, vuslat.*

Olursa mevsim-i **vaşl-ı** ḳalemde ……-delüm
Ney-i şeker ile kilk-i Ḫudā-yı dādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 15). [vaşl-ı,]*

O faşl u **vaşlı** ki taḳdīm ü te’ḫīrüñ beyān eyler
Dü-ṣūretli mesā’ilden ṣaḳın müftī-i mācinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [vaşlı, -ı]*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen
Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [vaṣl-ı,]*

vaż‘-ı nā-becādan: *Uygunsuz, münasip olmayan vaziyet.*

Tebessüm-rīz-i gül-ḫand olsada bu ṣūret-i devrān
Nevāziş-kārī-i aḥbāb-ı **vaż‘-ı nā-becādan** geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [vaż‘-ı nā-becādan, -dan]*

ve: *Ve.*

Sem‘an **ve** ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür yüzin
Ḫāliş şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [ve,]*

vebāl: *Günah, zarar, mesuliyet, kötülük.*

Kimüñ **vebāline** girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [vebāline, -i, -n, -e]*

vecd: *İlahi aşkla kendinden geçme.*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp **vecde**
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna yāri hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 11). [vecde, -e]*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i **vecde** kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [vecde, -e]*

vech: *Çehre, yüz.*

İsti‘āreyle mecāz itmededür taḳrīri
Olamaz ṭab‘-ı ḳalem **vech-i** şebehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [vech-i, -i]*

Ḳıl naẓra **vech-i** ḥüsnini açdı kitāb-ı ḫaṭ
Ṣad-nükte ile şīve-i müşgīn niḳāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [vech-i, -i]*

vefā: *Sözünde durma, sözü yerine getirme, dostlukta sebat gösterme.*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
Vefāsı neş’e-i yek-laḫẓadur bu ‘ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [vefāsı, -sı, -]*

Bu zamānuñ yine yek-ẕerre **vefāsındandur**
Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [vefāsındandur, -sı, -n, -dan, -dur]*

Ḳad-i bālā-yı yār ile **vefā-yı** ‘ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [vefā-yı, --yı]*

Gicede nālişi terk itmez idi bülbül-i zār
‘Ālemüñ olsa **vefā** gül gibi şeb-būsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [vefā,]*

vefā-yı ḫüsn: *Güzelliğin vefası.*

Yārüñ **vefā-yı ḫüsn** ü feri ‘ālem-i mis̱āl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [vefā-yı ḫüsn,]*

vekāhat: *Hayasızlık, utanmazlık.*

Geh olur muḳbile sermāye-i ‘izzet şerbet
Gāh müdebbirlere cān-gāh-ı **veḳāḥat** şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [veḳāḥat,]*

velī: *Lâkin, amma.*

Ḫāliş mürekkebüñ daḫı reftār-ı S̱ābite
Beñzer **velī** yalan degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [velī,]*

velīkin: *Fakat.*

Olursun nā’il-i ‘izzet serāy-ı mülk-i istiġnā
Velīkin Yūsufāsā iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [velīkin,]*

verā: *Arka, art, öte.*

Şaştında ursa nāvek-i ġamzı nişānemüz
Ol ḫande-i **verālarına** bī-siper güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [verālarına, -lar, -ı, -n, -a]*

Būy-ı ‘iẕārı çanına ot ṭıḳdı ġoncanuñ
Çoḳ mı olursa bāng-ı **verāsı** hezār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [verāsı, -sı]*

verd: *Gül.*

Olmamışdur dil daḫı pür-zaḫm-ı gülzār-ı cemāl
Dāġı Ḫāliş oldı şimdi **verd-i** ḫandān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 14). [verd-i,]*

verd-i ter: *Taze gül.*

Mā'il o rütbe ḫandeye ol **verd-i ter** güler
Mānend-i ġonca gülşen içinde seḥer güler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [verd-i ter,]*

verd-i terdür: *Taze gül.*

Sipihr-i feyże mehveş nūr u ferdür ḫalḳa-i tevḥīd
Gülistān-ı cemāle **verd-i terdür** ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [verd-i terdür, -dür]*

verem: *Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koh basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz.*

'Uşşāḳ görür zülfini sevdāları ḳalḳar
Gelmez hele bir ḫaste eṭibbāya **veremsüz** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [veremsüz, -süz]*

vesīm: *Ahmed Vesim, 18. yy divan şairi. (?).*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẓīreñ ta'līḳ
Ka'be-i ḫażret-i üstād-ı **Vesīm'e** ma'ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16). [vesīm'e, -e]*

Ḫāme Ḫāliş meşḳ ider ṭūṭī gibi tanẓīrde
Cevher-i ṭab'-ı **Vesīm** āyīne-i endāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [vesīm,]*

Ola bu seb'a-i ebyāta naẓīreñ ta'līḳ
Ka'be-i ḫażret-i üstād-ı **Vesīm'e** ma'ẕūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 16). [vesīm'e, -e]*

Feyż-baḫş olmadadur bu gül-i eş'ār-ı **Vesīm**
Ḫāliṣüñ sāḥa-i tanẓīrine gülzārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [vesīm,]*

vesvese: *Şüphe, kuruntu, aslı olmayan ihtimaller.*

Ol perī ile hem-āġūş-ı ḫayāl olmayalum
Ḫāliṣā **vesvesedür** ḥīle-i şeyṭān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 12). [vesvesedür, -dür]*

Gördi ḳārūresini **vesveseden** dūr oldı
Eyledi ref'-i raḳīb ile ṭabābet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 17). [vesveseden, -den]*

v'ey: *Bir varlığa seslenme ünlemi, ve ey.*

Ey ḫāme naġme-rīz-i nevā-yı nihānum ol
V'ey naḳş-beste saṭr-ı hüner sen lisānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [v'ey,]*

vezān: *Esen, esici.*

Eyler şüküfte ol gül-i kām-ı bahār-ı feyż
Ezhārı şevḳe olsa **vezān** rūzgār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [vezān,]*

vicdān: *İnsanın içindeki iyiyi kötüden ayırabilen ve iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevî his.*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i **vicdān** eyler insānı
Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [vicdān,]*

vilā: *Birbirinin ardı sıra gelmek.*

Bu zamānuñ yine yek-ẕerre vefāsındandur
Geh sitem-rīz-i cefā gāh **vilā-yı** iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [vilā-yı, -yı]*

vir: *Vermek.*

Kesilse gīsuvānı fitneden ey gāze-i sevdā
Siyeh-kārī-i ḫaṭṭı **virdi** rūya ġāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [virdi, -di]*

Sürīni üzre dökse cār şālüñ püskülüñ dil-dār
Virür āġūşa kālā-yı ḫayāl endāze-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [virür, -ür]*

Simā'-ı gūşa Ḫāliş **virdi** leẕẕet ṣīt-i eş'āruñ
Dü şen bu mūsīḳār-ı feyż-i ḫāmeñden naġamdur hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 11). [virdi, -di]*

Leb-i gül māye ile perçem-i eftīmūnı
Virdi sevdā-zede kān-ı dile ḥikmet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 22). [virdi, -di]*

Viren gül-reşk-i şermi yāre āb-ı tābdur bā'iş
Hemān reng-i ḫacālet 'ārıża mīnābdur bā'iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [viren, -en]*

Virür nuḥūseti elbette ḫāb-ı nāz-ı ṣabāḥ
Teşebbüş itmede ḥırmāna bī-niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [virür, -ür]*

Püşt-i lebde çemen-i Ḫıżr-ı ḥayāt-engīzüñ
Nefes-i 'Īsī-i dem-baḫşa **virür** naḳş-ı kesād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [virür, -ür]*

Vir zekūt-ı cemālüñ ‘uṣṣāḳa
Bu kemāl-i ḥasen niṣāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [vir,]*

Ḫaṭ geldi daḫı mesned-i ḥüsninden inmedi
Ṣān-ı muḳarrer ile **virildi** cevāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [virildi, -il, -di]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ alamaz āġūş-ı ḫulyāya
Ol āfet va‘de durmaz **virme** bil inkārdan ṣoñra *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 12). [virme, -mez]*

Enfās-ı tayyibeyle beni ḥışşe-mend idüp
Ḫāliṣ **virür** murādını mevlā-yı Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 22). [virür, -ür]*

Ne dem leb-ber-leb olsa sāġar-ı ser-şār-ı engürı
Ḫabābāsā **virür** ol nergis-i çeşmāna maḫmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [virür, -ür]*

Sifāl-i köhne gül-gün rengüñ itmez ẕerrece iẓhār
Virürse reng-i ṣahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [virürse, -ür, -se]*

Dükendi nükte **virür** sāḥil-i yem-i ma‘nī
Olur mı bu ḫas u ḫāşāk Ḫālişā eş‘ār *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [virür, -ür]*

Bir dil-bere dil **vir** ki ola ‘işvede māhir
Olsa reviş ü nāz u edā ḥüsn ile nādir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [vir,]*

Dil-berüñ naḳd-i ḫayālüñ **viremez** ‘uṣṣāḳa
Olamaz bir dil-i aġyār-ı le’īmān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [viremez, -emez]*

Raḳībe itdigün evżā‘ı hep bir bir beyān itdi
Ḫaber **virdi** münāfıḳmış baña yüksekden inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [virdi, -di]*

‘Aṭāsı Ḫālişe taḳsīmden muḳaddemdür
Viren cenāb-ı Ḫudā rızḳ-ı nā-nihādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 18). [viren, -en]*

Hezār nālişi ol ġonca zīr-i gūş itmez
Hezār [u] bülbüle **virmez** leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [virmez, -mez]*

Henüz āġūş-ı müsemmāda iken **virmişdür**
Leb-i ümniyye-i ‘uṣṣāḳa leṭāfet şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [virmişdür, -miş, -dür]*

Nükāt-ı ḫaṭ u zülf-i müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [virür, -ür]*

Yāre ne ḳadar **virse** ṣafā-güster-i elmās
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [virse, -se]*

Reng **virmede** ṣahbā gibidür ‘āṣıḳ-ı ṣeydā
Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [virmede, -me, -de]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [virür, -ür]*

Ḥarf-i ṣıḥḥat ile eczā-yı tesellī **virse**
Hezeyān-güy-ı ṭabībi dil-i bīmār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [virse, -se]*

Ẕātında o bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
Ma‘kūsına **virmekdedür** envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [virmekdedür, -mek, -de, -dür]*

Virür nu‘ūmeti elbet sebīke-i sīme
Ne saḫt-sīmleri sīm-keşān çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [virür, -ür]*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı vuṣlatı
Ser-mest-i ‘ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [virmez, -mez]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū **virür**
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [virür, -ür]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū **virür**
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [virür, -ür]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [virür, -ür]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [virür, -ür]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [virür, -ür]*

Dil-teşne ḫastedür mül-i la‘l ile Ḫālişā
Mīnā-yı çeşm-i terdeki penbeyle şu **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [virür, -ür]*

İtdi şikeste ḳulḳul-ı mīnā ḫabābumuz
Kej-dūn āb-ı rūy ile **virmez** şarābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [virmez, -mez]*

Engüşti **virür** zīnet-i engüşter-i zīver
Raḫ şındaki ṣafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [virür, -ür]*

Viren ṣafāyı şeb-i intiẓārdur Ḫāliş
Ḫayāl-i vaṣl ile ḳalur mı dil tehī āġūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [viren, -en]*

Yübūset **virdi** ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [virdi, -di]*

Virdi gül-reng-i ruḫuñ ṣahbāya meclisde ḥicāb
Olmadı bī-çāre mey sāġarda gül-rūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [virdi, -di]*

ʻĀṣıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı taʻlīm
Virdi ebrūya keşīde yine raʻnā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [virdi, -di]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna **virmiş** dā'-i cū'
Nice taḥsīn itmeyem yāruñ hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 11). [virmiş, -miş]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū **virür**
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [virür,]*

Ḫaṭṭuñ şeb-i ḫayāle meh-i hāle rū **virür**
Ol ṭurreler meşām-ı dile müşg-bū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [virür,]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince yād
Ravżumda berg-i bīd-i cünün ser-fürū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [virür,]*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe yerine sebū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [virür,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün
Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm vużū **virür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [virür,]*

visāde: *Yastık, dayanak.*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [visāde,]*

visal: *Ulaşmak, kavuşmak.*

Dil sāḥa-i ḫulyāda **viṣālüñ** gözedürken
Gördüm ruḳabā ṣūret-i aġyār ile hāżır *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [viṣālüñ, -üñ]*

Ḫavf-ı **viṣāle** reşk ile aġyār idüp nizā'
Oldı raḳīb-i ḫar o mülaḳḳabla iş başa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 15). [viṣāle, -e]*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı **visālüñ** vaḳti yaḳlaşdı
Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [visālüñ, -ü, -ñ]*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi fırāṣda
Ülfetde şimdi hecr-i **vişālüm** yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [viṣālüm, -üm]*

vişn-āb: *Vişne suyu.*

Degül tebḫāle gird-i lebde ‘aks-i rengi şahbādan
Ḥabāb-ı la‘l-gūn-ı sāġar u **vişn-ābdur** bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [vişn-ābdur, -dur]*

Eger ḳaṣd ile dil-dār āb-ı ṣāfī ṣunsa sāġarla
O cām ‘aks-i leb-i rengīn ile **vişn-ābdan** ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [vişn-ābdan, -dan]*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī
Degül tebḫāle gerd-i leb henüz **vişn-ābdan** yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [vişn-ābdan, -dan]*

Ma‘den-i yāḳūt olur **vişn-ābı** nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-gūnından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [vişn-ābı, -ı]*

Ārzū-yı şemme-i la‘l ile ṣordum sāġarı
Bezm-i meyde zāhidā **vişn-āba** döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [vişn-āba, -a]*

vü: *Ve.*

Ḫāliṣā bā-‘aşer-i vaṣf-ı siyeh kākülidür
Ḫāme **vü** maḥberede baḫt-ı Ḫocend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 14). [vü,]*

Ḫāliṣā yād ideli ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme **vü** ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 12). [vü,]*

Söyler dehen-i ġamze baña lā **vü** ne‘amsüz
Ebrūları taḥrīr-i rumūz itdi ḳalemsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [vü,]*

Dūde **vü** sürmede var būy-ı ‘alāḳa Ḫāliṣ
Olmadı ḫāme daḫı çeşm-i siyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 11). [vü,]*

Gerden-i yāri uṣūl ile idüp şemme raḳīb
Büselik fehm olınur naġme **vü** eṭvārından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [vü,]*

Ḳad-i bālā-yı yār ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe **vü** binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [vü,]*

vücūd: *Beden.*

Mālişüñe rü'yā-yı ḫayāl oldı **vücūdum**

Rü'yā göremem cism ile ta'bīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [vücūdum, -um]*

Miyān-best-i nevā-yı şevḳ-i vicdān eyler insānı

Vücūd-ı şāhid-i vecde kemerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [vücūd-ı, -ı]*

Tenzū şanur o gerden-i sīmīni şemm ider

Ceyb-i **vücūdı** būy-ı dil-āvīz-i müşg-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [vücūdı, -ı]*

Perī midür o mehüñ ṣūreti ḫayālümde

Vücūd ı şīşe-i çeşmümde hest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [vücūd ı, -ı]*

'İẕārı farḳ idemem ben gül-i muḥammerden

Vücūd ı tā ser ü pā lü'lü'-i müdevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [vücūdı, -ı]*

vücūd-ı 'āşıḳı: *Aşığın bedeni.*

Maḥv-ı **vücūd-ı 'āşıḳı** her şeb ifādedür

Şem-i cemāle sūziş-i pervāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [vücūd-ı 'āşıḳı, -ı]*

vuḥūş u ṭuyūr: *Vahşi hayvanlar ve kuşlar.*

Lisān-ı ḥāl ile tesbīḥ ider **vuḥūş u ṭuyūr**

Ḳarīn-i ḥācet ider ādemi niyāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [vuḥūş u ṭuyūr,]*

vuṣlat: *Kavuşmak, ulaşmak.*

Virmez ṣafā-yı neşve-i ser-şār-ı **vuṣlatı**

Ser-mest-i 'ışḳ-ı nāz ne dem cām-ı Cem döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [vuṣlatı, -ı]*

Bulursam irtifā'ı pertev-i mihr-i 'iẕāruñla

Ümīd-i vaḳt-i **vuṣlat** sīne usṭurlābdan ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 62, Mısra 12). [vuṣlat,]*

Ḥarīr-i va'd-i **vuṣlat** nerm olurdı Ḫālişā ammā

Nu'ūmet gelse ṭab'-ı saḫt-ı yāre penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 9). [vuṣlat,]*

Ṭoġrı ḳaṭ' it yār ile güftār-ı vaḳt-i **vuṣlatı**

İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [vuṣlatı, -ı]*

Felekde ḫāhiş-i neyl-i meveddet böyledür Ḫāliş

Bulınmış intiḳām-ı leẕẕet-i **vuṣlat** 'adūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 18). [vuṣlat,]*

İder gül-ḫand-ı istihzā raḳībüñ süḫre-kārından

O şūḫuñ va'd-i **vuṣlat** pek nümāyāndur meẕāḳından *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [vuṣlat,]*

Ḫayāl-i **vuṣlatı** ṣanduḳ dilden oldı zer-dīde

Su'āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [vuṣlatı, -ı]*

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen yoḳ

Söylerse daḫı **vuṣlata** vā-beste-süḫan yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [vuṣlata, -a]*

Dil tesellī-yāb-ı **vuṣlatdur** sezā u nā-sezā

Baḫṣ-i istiḥḳāḳ olur ḳalbümde dā'im mürtecel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [vuṣlatdur, -dur]*

vuṣūl: *Kavuşma.*

Her işüñ ṣonı olur ṣīve-i taḳdīre **vuṣūl**

' İllet-i kec derekātında ne var nüh cāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [vuṣūl,]*

vużū: *Abdest, abdest alma.*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün

Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm **vużū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [vużū,]*

Ol muṣḥaf-ı cemāli hem-āġūş seyir içün

Eşk-i dem-ā-dem ile dü çeşmüm **vużū** virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [vużū,]*

Perestiş itmek içün jāle ṣanma rūyında

Vużū' ider bu gül eşk-i nigāh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [vużū',]*

Y y

ya: *Ve yahut.*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat **yā** meh-i nevred seḥāb
Sāye-i nev-hāle-i āndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [yā,]*

Dehāna ġonca **yā** cüz' eyle mażmūn nükte-i ma'dūm
Kelāl-i ṭab'a bādī cüst ü cūsı şey'-i nā-yābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [yā,]*

Meh-i ḥüsninde hāle **yā** seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i yāre sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [yā,]*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur **yā** 'anberīn-aṭlās
Aşılmış Ka'be-i ḥüsn üzre bir zer-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [yā,]*

Yeme şunmaz ne 'aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
'Āşıḳānuñ Meke'sinde **ya** o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [ya,]*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād yatan leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [ya,]*

Tīr-bāz-ı nigehi atdı dile ṭaş dikdi
Ya bu meydānda Ḫāliş o kemān-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 12). [ya,]*

Şehbāl-i nāzuñ açsa o ṭāvus ġurer-i nāz
Ṭāli' olur başuma **ya** ḳuzġūn düşer leşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ya,]*

Ḥoḳḳa-i dür mi **ya** bir gencīne-i cevher midür
Dāne-i dendān-ı dür şeh-vāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 13). [ya,]*

Reh-güzār-ı Ḥaḳ mıdur **yā** rāh-ı cānān mı ‘aceb
Dest-i a‘māda ‘aṣāveş pāy-der-gildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [yā,]*

Leẕẕet-i güftārı ḳande **yā** müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [yā,]*

Leẕẕet-i güftārı ḳande yā müẕāb-ı la‘line
Yā nebāt u ney şekerdür şehde şāmildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [yā,]*

yā hū: *Ya Allah anlamında bir tabir. Kaderine razı olmayı ifade eder.*

Me’āl-i ḫaṭṭını **yā Hū** diyü żamīr idelüm
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [yā hū,]*

yâd: *Hatırlama,anma.*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince **yād**
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [yād,]*

Müşgīn perçemüñ o nihālüñ idince **yād**
Ravżumda berg-i bīd-i cünūn ser-fürū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [yād,]*

La‘l-i nābuñ **yād** ile leẕẕet helāk eyler beni
Çeşm-i maḫmūrında keyfiyyet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [yād,]*

Çeşm-i pür-efsūnını **yād** ile bir āh eylesem
Dūd-ı āteş-zād-ı ser-şīşemde tenbākū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 9). [yād,]*

yād ideli: *Hatırlamak.*

Ḫālişā **yād ideli** ol şeb-i deycūr-ı ḫaṭı
Ḫāme vü ṭab‘-ı hüner şām u seḥer bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 11). [yād ideli, -eli]*

Yād ider feyyāżuñ i‘ṭāsında cāhildür ġarīb
Rūz u şeb deryūzeden ‘ālemde mā‘ildür ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [yād ider, -er]*

yağ: *Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.*

Maḥabbetüñ göricek şu‘le ṭāb-ı reşkinden
Raḳīb eritdi bütün baġrı **yaġını** fenerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [yaġını, -ı, -n, -ı]*

yaġmur: *Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar halinde düşen su.*

Olur isḥāba zīr-i eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā **yaġmurlıdur** āz̲īnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [yaġmurlıdur, -lı, -dur]*

yaḳ ışur: *Güzel durmak, iyi gitmek; uygun olmak.*

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı hilāl-i ‘īdi
Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 12). [yaḳ ışur, -ur]*

yaḳīn: *Yakın.*

Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı
Būy-ı leb-i gül-fāme **yaḳīn** müşg-i ḫoten yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [yaḳīn,]*

Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge **yaḳīndür**
Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [yaḳīndür,]*

yaḳış: *Güzel durmak, iyi gitmek; uygun olmak.*

Ṭabī‘at daḫı meyil itdi nükte-i ḫaṭṭa
Yaḳışdı bu ḫaṭ u eş‘ār-ı iltiyām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 14). [yaḳışdı, -dı]*

yaklaş: *Gerçekleşmek üzere olmak.*

Ṭanīn-i ṭās-ı gerdūn-ı visālüñ vaḳti **yaḳlaşdı**
Güzīne sā‘at-i dem-sāzı ḥāżırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [yaḳlaşdı, -dı]*

yāḳūt: *Yakut II Sevgilinin dudağı.*

Ma‘den-i **yāḳūt** olur vişn-ābı nūş itdükce yār
Tāb-ı meyle la‘l-günından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [yāḳūt,]*

Yāḳūt-ı femüñ la‘l-i lebüñ cevher-i nāzuñ
İtdüm gice ḫulyā ile gencīnede maḫfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [yāḳūt-ı, -ı]*

yalan: *Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz,.*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣüret
Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ **yalan** yılan getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [yalan,]*

Ḫāliṣ mürekkebüñ daḫı reftār-ı Sābite
Beñzer velī **yalan** degül sāde dūdedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 12). [yalan,]*

yalvar: *Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek II mağlup olmak.*

Dikkatle beyāż-ı şafaḳ-ı gerdeni seyr it
Gördükce ḫaṭuñ **yalvarup** aḫşama ḳarīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [yalvarup, -up]*

yan: *Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.*

Āşūb-ı fiten ġamze-i şūr-ı nigehinden
Yanından i‘āz ile geç ey sāḥir-i kāfir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [yanından, -ın, -dan]*

yan: *Yanmak (Aşk ateşi bağlamında).*

Yanar bir şu‘le-i nūr-ı maḥabbetdür çü pervāne
Döner ‘uşşāḳına bir bāl ü perdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [yanar, -ar]*

yanar: *Yanmak.*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir **yanar** āteş
Ki zehr-i erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [yanar,]*

yanġın: *Acılı, dertli, yanık.*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde **yanġın** ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [yanġın,]*

yanık: *Üzüntülü, dertli.*

Bu kūçede dili **yanıḳ** ṭa‘āmına çaġırur
Ne yerde yanġın ‘aceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [yanıḳ,]*

yanmış: *Yanmak.*

Şehā şevḳ-i ʿiẕāruñ mihr-i ʿālem-tābdan **yanmış**

Fürūġ-ı şemʿ-i ʿışḳum şuʿle-i mehtābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [yanmış,]*

Şehā şevḳ-i ʿiẕāruñ mihr-i ʿālem-tābdan **yanmış**

Fürūġ-ı şemʿ-i ʿışḳum şuʿle-i mehtābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [yanmış,]*

Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı zülf-i çındür yoḫsa

Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [yanmış,]*

Ḳızarmış āteş-i terle gül-i şermendeveş sāḳī

Degül tebḫāle gerd-i leb henüz vişn-ābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [yanmış,]*

Dü çeşmānum teveccüh eyle ḳandīl-i fürūzāndur

Dilüm ṭāḳ-ı ḫayāl-i gūşe-i miḥrābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [yanmış,]*

Bu nev-ḫaṭ çār mışraʿla melāḥat resmini Ḫāliş

Siyeh-rū ḫāme yazmış şīve-i küttābdan **yanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [yanmış,]*

yap: *İnşa etmek.*

Kimi ḫumār serin kimi Ḫāliṣā keyfin

Yapar göñülleri her demde dil-nüvāz-ı ṣabāḥ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [yapar, -ar]*

Bir maṭlabuñ var ise yine Ḫaḳḳa pek **yapış**

Nezd-i kibār-ı ʿaşrda Ḫāliş ricā ʿabes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [yapış, -ış]*

Yapışur ṭurmaz eli her şeyine dil-dāruñ

Olmadı ʿāşıḳ-ı şūrīde ʿatehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [yapışur, -ur]*

yār: *Sevgili ǁ dost.*

Evvel olmış ol ḫat-ı sebz ü leb-i cāvīd-i **yār**

Çeşme-i nev-ʿayn-ı Ḫıżr-ı āb-ı ḥayvān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [yār,]*

Tāb-ı meyle reng-i zībālar gelür ruḫsārına

Bezm-i meyde **yāre** olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 12). [yāre, -e]*

Āġāz iderek **yāri** ḥüseynīye çıḳarduñ

Āġūşı miyān-beste-i zencīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [yāri, -i]*

Ceybümde iken ʿaḳlı düşürdüm yine Ḫāliş

Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [yāri, -i]*

Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān

Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [yāruñ, -uñ]*

Viren gül-reşk-i şermi **yāre** āb-ı tābdur bā‘iş

Hemān reng-i ḫacālet ‘ārıża mīnābdur bā‘iş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [yāre, -e]*

Dūd-perver **yār** mār-ı ḫākinüñ taşvīridür

Şem‘ veş pervāne sūzāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [yār,]*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ

Bu şuʿlem şeh-nişīn-i **yāre** nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 12). [yāre, -e]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i **yāri** beyān

Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 13). [yāri, -i]*

Ol va‘de-i dürūġ-ı güzeşte ḥisābumuz

Yār ile rū-be-rūda bütün neste nestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 49, Mısra 14). [yār,]*

Gül-‘iẕārında o **yāruñ** ḫāl-i ‘anber-bū biter

Ḫaṭṭ ı ser-berg-i gül-i taşvīrdür şeb-bū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*

Bozuḳ düzen iken naġam-ı şarḳī-i **yāre**

Endīşe olur levṭa(?)-i kilke müteşā’ir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [yāre, -e]*

Ḫāliş naẓar-ı çeşm ü dilüñ ka‘b-ı latīfi

Yār ile geçinmek güç olur būs-ı ḳademsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 18). [yār,]*

‘Aceb āyīne-i pūlāddan sīmīn beden ḳalmaz

Nu’ūmet gelse ṭab’-ı saḫt-ı **yāre** penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [yāre, -e]*

Ḫarīr-i va‘d-i vuṣlat nerm olurdı Ḫāliṣā ammā

Nu‘ūmet gelse ṭab‘-ı saḫt-ı **yāre** penbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 10). [yāre, -e]*

Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās

Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [yāre, -e]*

Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini **yārüñ**

Çekdi yine dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [yārüñ, -üñ]*

Kemān-ı saḫtı içün çilleler çeküp **yārüñ**

Atıldı deşt ü beyābāna ḫayli tīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [yārüñ, -üñ]*

Vardı fırāş-ı **yāre** ḫayālüm yavaş yavaş

Gitdi bu ṣuṣa ile mecālüm yavaş yavaş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [yāre, -e]*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı **yār** içün aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [yār,]*

Çār-ebrūsıyla sebz-i ḫaṭ tesellī-sāz iken
Olmadı bir laḫẓa **yāre** dil tekāpūdan ḫalāṣ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [yāre, -e]*

Reng virmede ṣahbā gibidür ‘āşıḳ-ı şeydā
Yāri idemez sīne-i bī-kīnede maḥfūẓ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [yāri, -i]*

Yārüñ vefā-yı ḫüsn ü feri ‘ālem-i miṣāl
Seyr it ṣafā-yı bezm-i muṣavver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [yārüñ, -üñ]*

Ol ‘akse ḫased kim görür endāmını **yāruñ**
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ‘āşıḳ-ı zāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*

Ṭoġrı ḳaṭ‘ it **yār** ile güftār-ı vaḳt-i vuṣlatı
İnḥirāf-ı dest-i ḫāme olmasun bārī eşel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 11). [yār,]*

Ol şāhuñ idüp ḫuṭbe ile tekyesin eş‘ār
Çıḳ minber-i **yāre** ḫaṭ-ı ḥüsninde ḫaṭīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [yāre, -e]*

Yāri görince daġdaġa-i iştiyāḳ ile
Ḥavf u niyāzumuz bedeli nestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 13). [yāri, -i]*

Ḫayālümüzde çeküp **yāri** sīneye Ḫāliş
Raḳīb-i bed-güheri şöyle ṭard-ı bāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 11). [yāri, -i]*

Ḳad-i bālā-yı **yār** ile vefā-yı ‘ahdi seyr eyle
Dırāz itme sözi kūtehdür elbet cübbe vü binīşden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [yār,]*

Bir kerre esse bād-ı ṣabā zülf-i **yārdan**
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [yārdan, -dan]*

Ebrū-yı **yāre** ider nāziş iki mışra‘ ile
Ṭurre-i kākül-i ḫoş-būy u semendür Pertev *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [yāre, -e]*

Açar ‘aksi daḫı āyīnede āġūş açarsa **yār**
Hele meftūnı olmaz var mıdur dil-ber ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 13). [yār,]*

İntiẓārında olur devlet-i ḫulyā-yı viṣāl
Leẕẕet olmaz hele **yār** olsa da pehlūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 14). [yār,]*

Yār der-ḫāb idi düşdi berg-i rūya eşk-i ter
Ey seḥāb-ı dīde gevher-bārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [yār,]*

Ma‘den-i yāḳūt olur vişn-ābı nūş itdükce **yār**
Tāb-ı meyle la‘l-günından ġaraż ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [yār,]*

Ḫayli dem rū-mālsin ey mīl-i sürme çeşmine
Yārda bu sürme-i ḳudret helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 12). [yārda, -da]*

Öyle ser-mest o nergisleri **yāruñ** Ḫāliş
Na‘relerle adı var mey-kedenüñ mestānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 17). [yāruñ, -uñ]*

Al ḳoynına yāri şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [yārı, -ı]*

Al ḳoynına **yāri** şeb-i ḫulyāda ḥabīb ol
Yārı çeküp āġūşa dil-āzār-ı raḳīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [yāri, -i]*

Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi yaz iken **yāre** bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [yāre, -e]*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı **yāri** ṣorma ey zāhid
Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [yāri, -i]*

Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu şeb
Āferīn bu orṭanuñ aşcısına yoldāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [yāri, -i]*

Sürmesün rū zāhidān **yāruñ** ġubār-ı pāyına
Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]*

Ġurre-i rūze şikem-ḫārāna virmiş dā’-i cū‘
Nice taḥsīn itmeyem **yāruñ** hilāl ḳaşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 12). [yāruñ, -uñ]*

Dil berāber olur aġyāre nevāzişlerde
Olsa **yāruñ** eger inṣāf terāzūsında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [yāruñ, -uñ]*

Beñzedüp sīmīn-ber-i **yāri** ḫaṭāyī ḳāġıda
Jāj-ḫā mektūb-ı bī-elḳāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 13). [yāri, -i]*

Çeşm ü ḫāl ü ānına **yārüñ** nigāh itmek ne güç
İki āhū-yı muṣavver var ser-i gencīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [yārüñ, -üñ]*

Ḫayāl-i mū-miyānuñ tekye-i dilde gelüp vecde
Der-āġūş eyledüm şeyḫāna **yāri** hāy u hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 12). [yāri,]*

Meh-i ḫüsninde hāle yā seḥāb-endūd-ı ḥicrāndur
Cemāl-i bedr-i **yāre** sāye-i meh-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [yāre, -e]*

Leb-i sāġarda reng-i būse-i **yāri** temāşāya
Dökerdüm ḥaşm-ı ḥasret-rīz-i mīnā ser-fürūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [yāri, -i]*

yara: *Bir iş için uygun olmak; yararlı olmak, yarar sağlamak; işine gelmek.*

Ḫāliş bu taşavvufla taşarruf ne belādur
Sūzı dili ifhāma **yarar** sīm-beden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [yarar, -r]*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳāni‘
Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [yārile,]*

yaş: *Islak.*

Bu yebs-i zühdi ile ne **yaş** u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [yaş,]*

yaşa: *Yaşamak, var olmak.*

Çār-pāresiyle lu‘bını nā-çār idüp pesend
Zāhid görince rakṣ iderek didi biñ **yaşa** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [yaşa,]*

yaşına: *Yaş, doğuştan beri ölçülen zaman.*

Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört **yaşına**
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm **yaşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [yaşına,]*

Ṭıfl iken bilmezdi girdi şimdi on dört **yaşına**
Baḳmadı bir dem benüm dil-dār çeşmüm **yaşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [yaşına,]*

yaşlanmış: *Dayanmak.*

Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre **yaşlanmış**
Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [yaşlanmış,]*

Hezār āh ile bülbül gūy-ı gülşen-zāre **yaşlanmış**
Görüp şevḳuñ o ġonca ‘andelīb-i zāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [yaşlanmış,]*

Der-āġūş itmeden āyīne ‘aks-i sīne-i yāri
Olursam mest-i bī-hūşı diyü dīvāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [yaşlanmış,]*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde ẓann idüp ḳoymış başun şalvāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [yaşlanmış,]*

Ḫaṭ-ı nev sebze dökmiş perçemün ol ġamze-i cādū
O nergisler çemen-zār içre sünbül-zāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [yaşlanmış,]*

Şeker-ḫand olmada elfāẕ-ı maʿnī nükte bulduḳça
Hele pāy-ı ḳalem ṣavṭī-ṣıfat minḳāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [yaşlanmış,]*

Müseddes-ḫāne-i tekvīn-i eşyā böyledür Ḫāliş
Nice kem-māye kilk-i bī-naġam şeş-tāre **yaşlanmış** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 12). [yaşlanmış,]*

yatan: *Boylu boyunca uzanıp yatan kimse.*

Dimiş aġyāre raḳīb küştesi meydānda mıdur
Ya o kūyında a cellād **yatan** leşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [yatan,]*

yavaş yavaş: *Yavaş bir biçimde, ağır ağır, adım adım, aheste aheste.*

Vardı firāş-ı yāre ḫayālüm **yavaş yavaş**
Gitdi bu ṣuṣa ile mecālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [yavaş yavaş,]*

Vardı firāş-ı yāre ḫayālüm **yavaş yavaş**
Gitdi bu ṣuṣa ile mecālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [yavaş yavaş,]*

Ḫulyā ḥuveyş-i ṣuṣa olup çār-pā gidüp
Ol çār-ebrūya dil ü ḥālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [yavaş yavaş,]*

Tāb u tüvānı ḳalmadı murġ-ı ḥużūrumuñ
Düşince üstine per ü bālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [yavaş yavaş,]*

Çoḳ daḳḳ u laḳ muṣāḥabet itdi firāṣda
Ülfetde şimdi hecr-i viṣālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [yavaş yavaş,]*

Besler seḥāb-ı eşkle mihr ü maḥabbetüm
Neşv ü nemā bulur o nihālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [yavaş yavaş,]*

Nūş eyleyince sāġar-ı ṣahbā-yı laʿlini
Geldi o demde ol ruḫ-ı ālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 12). [yavaş yavaş,]*

Bir tāze ṭıfl-ı maʿnī ṭoġup şaḳḳ-ı ḫāmeden
Ḫāliş duyıldı siḫr-i ḥelālüm **yavaş yavaş** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 76, Mısra 14). [yavaş yavaş,]*

yaz: *Kaleme almak.*

Ḫāliṣā maẕmūn-ı ḥāli **yazsa** levḥ-i sādeye
Bu ḥaṭāyī kāġıdından zer-nişān parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 11). [yazsa, -sa]*

Reng-i gül-būy-ı lebüñ **yazsa** medār-ı la‘l ile
Bu beyān-ı ḫāmede ezhār-ı şeft-ālū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 15). [yazsa, -sa]*

Bu nev-ḥaṭ çār mışra‘la melāḥat resmini Ḫāliş
Siyeh-rū ḫāme **yazmış** şīve-i küttābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [yazmış, -mış]*

Her giyāha ḫāṣṣiyet **yazmış** ‘acebdür feylesof
Hep beyān itmiş nebātı ẕū-nesebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [yazmış, -mış]*

Eṭibbā ma‘den-i la‘le daḫı bir ḫāsiyet **yazmış**
Henüz añlanmaduḳ ma‘cūndur cevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 15). [yazmış, -mış]*

yaz: *Yaz mevsimi.*

Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz yine gerdūn
Düşürdi **yaz** iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 12). [yaz,]*

yazık: *Acınma, üzüntü anlatan bir söz.*

Yazıḳdur şāḫ-ı şeft-ālūya baḳ rūbāhveş aġyār
Ḳomaz bir mīve bāġ-ı ‘işvede bārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 13). [yazıḳdur, -dur]*

ye: *Yemek.*

Yeme şunmaz ne ‘aceb ġamze-i vaḫşet-zedesi
‘Āşıḳānuñ Meke’sinde ya o dem-keşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [yeme, -me]*

yebs: *Yaş şeyin kuruması.*

Bu **yebs-i** zühdi ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫe daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [yebs-i, -i]*

Daḫı süd ḳuzısıdur **yebs-i** nebātātı yimez
Gelse de ḥaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [yebs-i, -i]*

yek: *Bir, tek.*

Yek tīr-i ġamzesi yetişürken dü ‘āleme
Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [yek,]*

Çār-mıṣra‘la miyān-beste nevā bu ṭavr ile
Cüfte dü **yekdür** uṣūl Fārāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 12). [yekdür, -dür]*

yek-bū: *Güzel koku.*

Şemīm āmāde leb **yek-bū** siyeh bezm-i muṣavvirde
Ġaraż būy-ı fem-i taṣvīrüñ istiṣmāmdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 19). [yek-bū,]*

yek-būse: *Tek öpücük.*

İtdi ḫulyāda fem-i āmāli **yek-būseyle** şād
Nā’il oldı lezzet-i la‘l-i lebe bayramsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [yek-būseyle, -y, -le]*

yek-ḳaṭre: *Tek damla.*

Çekse **yek-ḳaṭresin** inbīk-i nevāzişden o şūḫ
Reng-i la‘linden ider gül gibi neş’et şerbet *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 16, Mısra 19). [yek-ḳaṭresin, -sin]*

yek-laḥẓa: *Bir an bile.*

Fenā-yı rūzgārı mevc-i āb ile idüp tasṭīr
Vefāsı neş’e-i **yek-laḥẓadur** bu ‘ālem-i ābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [yek-laḥẓadur, -dur]*

yek-mū: *Tek (saç) teli (azlık bağlamında).*

Mū-miyānuñ yine teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf ile **yek-mū** ifşā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [yek-mū,]*

yek-naẓr: *Tek bakış.*

Ḫāle **yek-naẓra** ile itdi dimāġ-ı nigehi
Ṭarfetü’l-ayn ile bu nükhet-i dārū medhūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [yek-naẓra, -a]*

yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ: *Dudağın yüce nimeti (Tanıkta nimet olarak belirtilen sevgilnin dudağıdır).*

Yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ būs-ı ‘īdde
Pā-der-rikāb-ı devlete bu iştihā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [yek-ni‘met-i ‘azīz-i lebüñ, -üñ]*

yek-pāre: *Tek parçadan oluşan, bütün hâlinde, tek parça.*

Sikkeye gelmez mi bu sīm-i ruḫām-ı gerdeni
Kilk-i sīm-i Ḫāliş'i **yek-pāre** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 20). [yek-pāre,]*

yek-reng: *Aynı renkte olan, değişiklik göstermeyen.*

Gülüñ nümāyişi **yek-reng** iken olur ferdā
Diger nümāyiş-i āteşle āh-ı bülbülden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [yek-reng,]*

yek-sā'a: *Bir saat.*

Ehl-i hünerüñ gerdişi **yek-sā'a** ḳadardur
Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli yoḳ mı 'ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 13). [yek-sā'a,]*

yektā: *Tek, eşsiz, benzersiz.*

O ṭār-ı zülfine eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı
Çü dāne-i dür-i **yektā** deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [yektā,]*

Olmış o baḫr-i vaḥdet içinde ṣadef gibi
Ġalṭān-ı 'ışḳ ile dür-i **yektā-yı** Gülşenī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [yektā-yı, --yı]*

yek-ṭarf: *Göz açıp kapayıncaya kadar.*

Ne vaḫşetler bıraḳmış çeşm-i şūr-engīzi **yek-ṭarfa**
Gürīze çeşm-i āhū deşt ü kūhsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [yek-ṭarfa, -a]*

yek-zerre: *Bir zerre, en küçük bir kırıntı.*

Bu zamānuñ yine **yek-ẕerre** vefāsındandur
Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [yek-ẕerre,]*

yel: *Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.*

Döker zülfüñ 'iẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen **yelden** ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [yelden, -den]*

yeldā: *Uzun gece.*

Saña kāfīdür şeb-i **yeldā-yı** zülf-i iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḥamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [yeldā-yı, -yı]*

yelken: *Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü.*

Boġazdan aḳaraḳ **yelken** ḳapatdı keştī-i sāġar
Leb-i cūya ḥabābāsā düşüp rengīn şularla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 11). [yelken,]*

yel-pāze-i sevdā: *Aşk yelpazesi.*

Çeker nāzişle dest-i itminān-ı himmet-i yāri
Teheyyüb eylemez bād-ı hevā **yel-pāze-i sevdā** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [yel-pāze-i sevdā,]*

yem: *Deniz, umman.*

Ḳurmış dü ebruvānını mānend-i dām o şūḫ
Murġānı dil-figende-i ʻuşşāḳa **yem** döker *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [yem,]*

yeni: *Az zaman önce.*

Vaṣl-ı hicrān zār-ı cismüm pür-nizār itdükce sen
Saḳf-ı pür-müşrifde **yeñi** çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [yeñi,]*

yer: *Yer, Mekan.*

Bāġ-ı dilümde neşve-i rūy-ı nigār ile
Tākı kemīni ḫūşe **yerine** sebū virür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [yerine, -i, -n, -e]*

Bu kūçede dili yanıḳ ṭaʻāmına çaġırur
Ne **yerde** yanġın ʻaceb var mıdur çü çoḳ ḫaberüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [yerde, -de]*

Pür-neşve olup şevḳ-i ilāhī ile Ḫāliş
İç şu **yerine** bādeyi mānend-i nesīb ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 97, Mısra 12). [yerine, -i, -n, -e]*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet **yerindedür** siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [yerindedür, -dür]*

yerler yüzin: *Yeryüzü.*

Yerler yüzin sürince anuñ kefş-i pāyına
Pāy ını būs içün o şehe ilticā ʻabeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [yerler yüzin,]*

yet: *Yeterli, Kafi.*

Ne reng virdi ‘iẕār üzre la‘l-i cām saña
Yeter bu tābiş-i mihr-i ruḫuñ müdām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [yeter, -er]*

Dilüñ senüñ daḫı ol ṭıfla dil-rubūde imiş
Yeter o şūḫa maḥabbetle bu ḳıvām saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [yeter,]*

yetīm: *Zavallı, babasız.*

O ṭār-ı zülfine eşk-i **yetīm-i** ḫāṭırumı
Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [yetīm-i, -i]*

yetiş-: *Büyümek, olgunlaşmak.*

Biz görmedik mi ṭūṭī-i ḫoş-güfte ey raḳīb
Feryādı ‘andelībe **yetişdi** ġurābumuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [yetişdi, -di]*

Ṭutışdı kūçe-i dil şu‘le-i mihrüñle ey meh-rū
Yetişdi āteşüm söndürmege rindān sebūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [yetişdi, -di]*

Yetiş şābūn neş’e ile ḥabāb ālūde-dāmendür
Temiz it sāḳiyā mīnā-yı terle şüst ü şūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [yetiş,]*

Yek tīr-i ġamzesi **yetişürken** dü ‘āleme
Müjgān nişāne-i dil içün deste destedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [yetişürken, -ürken]*

yi-: *Ağızda çiğnemek.*

Aḫşamdan **yidügi** şey ‘aḳlında ḳalmamış
Ol āfītābı gör daḫı zīr-i gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [yidügi, -düg, -i].*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ zer maḥbūb
Kim itdi kim **yidi** āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [yidi, -di]*

Daḫı süd ḳuzısıdur yebs-i nebātātı **yimez**
Gelse de ḫaṭ olamaz tāze giyehden fārīġ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [yimez, -mez]*

yıl: *Sene, yıl.*

Ebruvānuñ görmege ṭab‘-ı dil imsāk eylemez
Māh-ı rūze gelmedi bu dehre bir **yıldur** ġarīb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [yıldur, -dur]*

yılan: *Yılan.*

O rütbe virdi dürūġ-ı viṣāline ṣūret
Bu sāl-i nevdeki laḳlaḳ yalan **yılan** getürür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [yılan,]*

yine: *Tekrar.*

Ma‘kūs olursa da işümüz rāstdur **yine**
‘İbret degül mi ṣafḥada naḳş-ı nigīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [yine,]*

Mū-miyānuñ **yine** teşbīh idecek fikr-i daḳīḳ
‘Āḳıbet eyledi ta‘rīf ile yek-mū ifṣā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [yine,]*

Şeb-i ḫaṭda o rūy-ı bedr **yine** meş‘al be-dūş olmış
O mihri seyre çıḳmış dīdesin tenvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [yine,]*

Ceybümde iken ‘aḳlı düşürdüm **yine** Ḫāliş
Yāri göricek ḫābda tedbīre münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [yine,]*

Bir maṭlabuñ var ise **yine** Ḫaḳḳa pek yapış
Nezd-i kibār-ı ‘aṣrda Ḫāliş ricā ‘abeş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 13). [yine,]*

Sāḳī ile duḫt-ı reze raġmen **yine** Ḫāliş
Būsı leb-i sāġar ile rindān müteleẕẕiẕ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [yine,]*

Şeb-i zülfi **yine** iḥyāda mı Ḫāliş beḫūruñ
Eyle bu ḫāmeyi miḥrāb-ı dü ebrūya buḫūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 13). [yine,]*

Çarpmışdur o perīyi **yine** bir çār-ebrū
Dil düçār olmaġ ile ol teb-i nā-çār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [yine,]*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında **yine** sofrası züvvāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [yine,]*

İtmiş **yine** meh sünbüli zīb-āver-i kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [yine,]*

Būs eyler iken ġabġab-ı sīmīnini yārüñ
Çekdi **yine** dil neşve ile sāġar-ı elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [yine,]*

Yine geldi eşer-i ẓıll-ı hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [yine,]*

Bir zemīn-i köhne buldum Ḫāliṣā açdum **yine**
Āferīn tanẓīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [yine,]*

Meh-tāba düşüp şevk ü ṣafāmuz **yine** Ḫāliş
Bedr-i mehi nev-hāle ile dā’irelendi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 131, Mısra 9). [yine,]*

‘Uşşāḳı ġālibā **yine** tehdīd içün çıḳup
Kem-māye bī-nevālara itmiş ḫiṭāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [yine,]*

Açdum **yine** bu şeş-per-i ṭab‘umla bir zemīn
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [yine,]*

‘Āşıḳ-ı zāre ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
Virdi ebrūya keşīde **yine** ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [yine,]*

Öyle mikṣīr degüldür **yine** şimdi vā‘iẓ
Öteden berü olur soḥbet-i rindān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [yine,]*

O ġazāle nigeh-endāz olalı çeşm-i ḫayāl
Dil-i ‘uşşāḳa **yine** oldı beyābān vâsi‘ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [yine,]*

Çıḳdı būyı **yine** ol zülf-i ‘abīr-efşānuñ
Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [yine,]*

Tīġ-i ebrū olsa da zehr-āba nūş-ı cūy-ı nāz
Eyler ‘uşşāḳı **yine** sehm-i sa‘ādetdür baġal *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [yine,]*

Bu zamānuñ **yine** yek-ẕerre vefāsındandur
Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [yine,]*

Ṣīt-i bülendümüz nice gūş eyler ehl-i ṭab‘
Yārüñ dilinde **yine** kühen-bestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [yine,]*

Du‘ā idüp **yine** pīr-i muġāna ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [yine,]*

Hevā-yı hecr ile dil-germ iken durmaz **yine** gerdūn
Düşürdi yaz iken yāre bürūdet bu degül ḳışdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 11). [yine,]*

Gerd-i lebde sebz-i ḫaṭṭ-ı Ḫıżrı virmekde ḫayāt
Ḫüsnüñ efzūn eylemiş ammā **yine** ol leblebi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [yine,]*

yoġur: *Yoğurmak (beyitte sevgilinin aşığı dert sahibi yapması bağlamında kullanılmıştır).*

Müdāhaneyle geçer dil-firīb-i va‘d-i viṣāl
Şehā bu baḫt-ı siyāhum **yoġurdı** gör ḳaradur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [yoġurdı, -dı]*

yoḳ: *Yok.*

Yoḳ dil-rübūde olmaduḳ ey āfitāb-ı ḥüsn
Bir ḳaṭre şeb-nemi ḳomaduñ āferīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [yoḳ,]*

Ṣītı **yoḳ** köhne sifāl ile sebūnuñ Ḫāliṣ

Pür-ṣadā kāse-i çīnīdeki hūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 15). [yoḳ,]*

Ezber itmiş sīnede ḥarf-i viṣāl-i dil-beri

Dilde ḳudret **yoḳ** naẓar-ı ḥüsn-edā ta‘bīredür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 14). [yoḳ,]*.

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen **yoḳ**

Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [yoḳ,]*

Çāk itdi meşām-ı dil-i nālān-ı hezārı

Būy-ı leb-i gül-fāme yaḳīn müşg-i ḫoten **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [yoḳ,]*

Bu sāḥil-i ġamda hele sen firḳate düşdüñ

Keştī-i emel ġarḳ olıyor ḳıçda dümen **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [yoḳ,]*

Ḫaṭ gelmedi güş eyleme feryād-ı hezārı

Bu deşt-i melāḥatde henūz tāze çemen **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [yoḳ,]*

Maḫmūrī-i ser-mest-i miyān pāçeye ḳāni‘

Yārile miyānumda şu sızmaz gözeden **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [yoḳ,]*

Ḫāliṣ bu taṣavvufla taṣarruf ne belādur

Sūzı dili ifhāma yarar sīm-beden **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 12). [yoḳ,]*

Ehl-i hünerüñ gerdişi yek-sā‘a ḳadardur

Ey çarḫ senüñ s̱āniyeli **yoḳ** mı ‘ayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 14). [yoḳ,]*

Bālāda **yoḳ** dilüñ naẓarı bestedür bezim

Ebrūda keş-me-keş hele peyvestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [yoḳ,]*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret **yoḳ**

Felekde ānı ṣoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [yoḳ,]*

Nevā-sāz oldı zaḫmuñ dilde rāḥat **yoḳ** bu gülşende

Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [yoḳ,]*

Hezārān nüsḫa-i evrāḳ-ı gül devr itdüm ‘ālemde

Reg-i sırr-ı femüñden bir nişān **yoḳ** güft ü gülarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [yoḳ,]*

Söyler süḫanı ġamze-i gūyāda dehen **yoḳ**

Söylerse daḫı vuṣlata vā-beste-süḫan **yoḳ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [yoḳ,]*

Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem **yoḳdur**

Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu zülf-i müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [yoḳdur, -dur]*

Nābīye nerm-revlik ider gāhīce Ḫāliṣ

Bu ḫāme-i edhem-revişüñ **yoḳla** ḳayāruñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 18). [yoḳla,]*

yol: *Uğruna,uğrunda ‖ amaç, maksat.*

Yolında eyleye gör sūde cebhe-i şevḳi
O mevc-i naḳş-ı ḫaşīrdür hemān maşīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [yolında, -ı, -n, -da]*

Zer-i Ḫāliş dökilmede **yolına**
Gerdiş-i çarḫumuz dolāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 15). [yolına, -ı, -n, -a]*

yoldāşına: *Yol arkadaşı; dost.*

Yāri çapraz altına almış pişürmişler bu şeb
Āferīn bu orṭanuñ aşcısına **yoldāşına** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [yoldāşına,]*

yübūset: *Yabislik, kuruluk, susuzluk.*

Yübūset virdi ṭavr-ı serd-i nāz-ı şīve-i cānān
Raḳībüñ miṣḳab-ı enfī daḫı idrārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [yübūset,]*

yük: *Ağır şey, ağırlık.*

Sifāl-i ġamla kesermiş ḥimār-ı derd-i serüñ
Yüki boşandı raḳīb arḳadan atar semerüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [yüki, -i]*

yüksek: *Yukarıda, üst tarafta olan yer.*

Raḳībe itdigün evżā'ı hep bir bir beyān itdi
Ḫaber virdi münāfıḳmış baña **yüksekden** inişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [yüksekden, -den]*

yüm: *Talih, baht.*

İderse mevc-i **yüm-i** çeşm-i 'andelīb ḫurūş
Dehān-ı ġonca olur jālelerle bāde-fürūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [yüm-i, -i]*

Bendesi ġavṭa-ḫor-ı lücce-i 'işyān olsa
Ol **yüm-i** maġfiret-i ḥażret-i Gufrān vâsi' *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [yüm-i, -i]*

yūsuf-: *Hz. Yusuf II güzel yüzlü.*

‘Arż-ı kālā idicek **Yūsuf-ı** ḥüsn-i ḫulḳuñ
Bīve-i müfsid-tek ipligi bāzāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [yūsuf-ı, -ı]*

Olursañ ḥıfẓ ile ‘işmet-sezā-yı **Yūsuf-ı** himmet
Senüñ dünyāda dāmen-çāk-ı ṣıdḳuñ pīrehen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [yūsuf-ı, --ı]*

yusufāsā: *Hz. Yusuf Peygamber gibi.*

Olursun nā’il-i ‘izzet serāy-ı mülk-i istiġnā
Velīkin **Yūsufāsā** iddi‘ā-yı mā-cerādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [yūsufāsā,]*

yuṭ: *Yutmak.*

Du‘ā idüp yine pīr-i muġāna ey vā‘iẓ
Yuṭup şarāb-ı riyāyı biraz ṣevāb idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [yuṭup, -up]*

yüz: *Yüz, suret, çehre.*

Sem‘an ve ṭā‘a ḫaṭ-ı hümāyūna sür **yüzin**
Ḫāliṣ şükāt(?)-ı cem-i ġafīr ile restedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 13). [yüzin, -i, -n]*

İdemez zülf-i nigār-ı siyeh-i yāri beyān
Ḫāliṣā maḥbereden ḫāme **yüzi** ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 14). [yüzi, -i]*

Şarāb-ı naḫvet ile mest-i nāz iken cānān

Yüz üstine sürinüp būseye şitāb idelüm (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [yüz,]

yüz sürme: *Baş eğmek, (huzurunda) yere kapanmak, ayaklara kapanmak (saygı bağlamında).*

Amān ey dīde pāy-ı merdüm-i çeşmine **yüz sürme**
Gözet mīl-i müje sevdā-yı enẓārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [yüz sürme, -me]*

Z z

ża‘f: *Güçsüzlük, zayıflık.*

O rütbe cism-i **ża‘f-ı** hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 13). [ża‘f-ı, -ı]*

zāhid: *Sofi, itikad sahibi.*

Varup firāşına **zāhid** o çeşm-i ser-mesti
Leb-i taşavvur ile būs idüp ḫabīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [zāhid,]*

Āġāz-ı neyçe-gāhuñ idüp rāst **zāhidā**
Naḳş-ı ḥaşīr-i cebheye baḳ būriyā ‘abes *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [zāhidā, -ā]*

Şordı namāzsız mı diyü duḫter-i reze
Zāhid görüp o reng-i demi kim sebūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [zāhid,]*

Zāhid ile bu meşreb-i rindīyi farḳ ider
Ḳayd-ı riyāmuz olsa da vārestedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [zāhid,]*

Işırmışlar leb ü ruḫsār-ı yāri şorma ey **zāhid**
Dükān-ı sin-keşān pes bellüdür āvīze-i dişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [zāhid,]*

Bu mihr ü māhı görüp reng ü bū arar **zāhid**
Gül-āb olur mı muḳaṭṭar gül-i muṣavverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [zāhid,]*

Çār-pāresiyle lu'bını nā-çār idüp pesend
Zāhid görince raḳṣ iderek didi biñ yaşa *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 12). [zāhid,]*

Miyān-ı ḫaṭ u zülf ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş
Bu şeb diḳḳatle **zāhid** itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 16). [zāhid,]*

Kem-māye bī-nevālara **zāhid** teraḥḥum it
İḫlāṣ-ı penç-gāh oḳu 'uṣṣāḳ ḫastedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [zāhid,]*

zāhidā: *Ey zahid.*

Olursun **zāhidā** zehr-ābe-nūş-ı sāġar-ı ekdār
Derūnuñ pür-güneh ber-dūş-ı semmūr oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [zāhidā,]*

Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa'n olmış
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [zāhidā,]*

Ārzū-yı şemme-i la'l ile şordum sāġarı
Bezm-i meyde **zāhidā** vişn-āba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [zāhidā,]*

zāhidān: *Zahidler, aşırı sofular.*

Sürmesün rū **zāhidān** yāruñ ġubār-ı pāyına
Āferīn bu mescidüñ ḳayyūmına ferrāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [zāhidān,]*

zāhid-i istiġfāra: *Tövbe eden zahit.*

Başdan çıḳmış perīşān zīr-i fesden perçemi
Bu günāhı **zāhid-i istiġfāra** şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [zāhid-i istiġfāra, -a]*

zāhid-i şūret-perest: *Şekilci dindar.*

Ḳışra baḳma maġza baḳ ey **zāhid-i şūret-perest**
Nūrı çeşme maġz-ı bādām oldı revġandan murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [zāhid-i ṣūret-perest,]*

ẓāhir: *Açık, aşina.*

Sifāl ü ma'den-i billūr ü mīnā sāġar-ı ṣahbā
Ne fāsıḳdur ki çīnī kāsede **ẓāhir** ṭanīn-i Hū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [ẓāhir,]*

Olur mūy-ı şikesti sāġar-ı mīnāda pek **ẓāhir**
Olur āyīne olsa sīne-i sīmīne hem-pehlū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [ẓāhir,]*

zaḫm: *Yara.*

Memhūrī-i **zaḫmuñ** arama sīnede Ḫāliş
Çalınmadı ismüñ hele meṣṭūr-ı defātir *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [zaḫmuñ, -uñ]*

Nevā-sāz oldı **zaḫmuñ** dilde rāḥat yoḳ bu gülşende
Enīn ü āh-ı feryādum hezār āzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [zaḫmuñ, -uñ]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O **zaḫm-ı** tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i güş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [zaḫm-ı, -ı]*

Zaḫm-ı nevk-i nāz ile güller açıldı sīnede
Jende-i sad-pāredür bu ḫırḳa-i peşmīnede *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [zaḫm-ı, -ı]*

zaḫm: *Vurma, darbe.*

Her zamān nāvek-i müjgān ile **zaḫm** urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [zaḫm,]*

zaḫme: *Telli çalgıları çalmakta kullanılan küçük alet, mızrap.*

Pīçiş-i zülf-i ṭılısm-ı **zaḫme-i** naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [zaḫme-i, -i]*

zaḫm-ı berg-i gülşeni: *Gül bahçesinin yaprağının yarası.*

Tīr-i müjgānuñ hezār 'uşşāḳa te'sīr eylemiş
Zaḫm-ı berg-i gülşeni sen ḫāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 12). [zaḫm-ı berg-i gülşeni, -i]*

zaḫm-ı dil: *Gönü yarası.*

Bu **zaḫm-ı dil** nihān bir ġonca-i ne'şküftedür her ān
Ser-ā-pā gülsitān bir āteşīn civārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [zaḫm-ı dil,]*

zahm-nāk: *Yaralı, zahmzede, mecruh.*

La'line ol **zaḫm-nāk-ı** nīş-i elmās-ı sitem
Çākū-yı naḳş-ı nigīn zīver-nümā-yı nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [zaḫm-nāk-ı, -ı]*

zahr: *Arka, sırt.*

Eyle talṭīf dil-i münkesirān-ı çarḫı
Ṣīġa taḥsīn ile **ẓahrın** dilin al eytāmuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [ẓahrın, -ı, -n]*

zā'il eyler: *Yok etmek, ortadan kaldırmak.*

Şeb-i deycūr-ı cehle **zā'il eyler** şem'-i himmetdür
Leb-ā-leb nūr ile bedr-i ḳamerdür ḫalḳa-i tevḥīd *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [zā'il eyler, -r]*

zā'irān: *Ziyaret edenler.*

Zā'irān-ı ḥarem-i türbesidür ḫūr u melek
Himmet-i mevhibe-zādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 15). [zā'irān-ı, -ı]*

zamān: *Zaman.*

Kimisi gerdiş-i mey kimi ḫalḳa-i tevḥīd
Felek bu çarḫı daḫı çoḳ **zamān** çeker çevirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [zamān,]*

Bu **zamānuñ** yine yek-ẕerre vefāsındandur
Geh sitem-rīz-i cefā gāh vilā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [zamānuñ, -uñ]*

'Āşıḳ-ı āluftesin 'āciz eṭibbā derdine
Çoḳ **zamāndur** Ḫālişā bīmārsın bildüm seni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 132, Mısra 14). [zamāndur, -dur]*

Gel ey midād çeşm-i siyeh-baḫtı şerḥ idüp
Ġāze-ṭırāz-ı rūy-ı 'arūs-ı **zamānum** ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [zamānum, -um]*

Her **zamān** nāvek-i müjgān ile zaḫm urmadadur
Tīr-bāzān-ı cefā şimdi siper bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [zamān,]*

żamīr: *Gönül, vicdan.*

Żamīr-i ṭab‘-ı rindān müstekindür saña rāci‘dür
Çıḳup kürsīde vā‘iẓ mey-keşāna bed-du‘ādan geç *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [żamīr-i,]*

Me’āl-i ḫaṭṭını yā Hū diyü **żamīr** idelüm
Meşāma micmer-i dil-sūziş-i ‘abīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [żamīr,]*

zann idüp: *Sanmak, zannetmek.*

Gice ḫulyāda sīmīn āstān-ı yār içün aġyār
Visāde **ẓann idüp** ḳoymış başun şalvāre yaşlanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [ẓann idüp, -üp]*

zānū: *Diz.*

Evvel remīde bāl-i nigeh āşnāyī idi
Zānū-yı fikre gelmede şimdi geliş budur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 12). [zānū-yı, -yı]*

zānū-nişest: *Dizleri üzerine oturmak.*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu zūrı ḥüsnle **zānū-nişest** olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [zānū-nişest,]*

zānū-nişīn: *Dizinde oturtmak.*

Bu şeb **zānū-nişīn** olmış o büt āyīne rūlarla
O gīsūlar dökilmiş ṣafḥ-ı rūya resm-i hūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [zānū-nişīn,]*

zānūsında: *Diz aynası, diz kapağı.*

‘Ālem-i ma‘ni gibi küştesinüñ ervāḥı
Ḥaşr olur bir daḫı āyīne-i **zānūsında** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [zānūsında,]*

zār: *Ağlamak.*

Vaṣl-ı hicrān **zār-ı** cismüm pür-nizār itdükce sen
Saḳf-ı pür-müşrifde yeñi çāpa döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [zār-ı, -i]*

‘Āşıḳ-ı **zāre** ider nükte-i ḫaṭṭı ta‘līm
Virdi ebrūya keşīde yine ra‘nā ḫaṭṭāṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [zāre, -e]*

Cūşiş-i seyl-i sirişk-i nevḥa **zārum** gördiler
Old ılar şoñra bu nev-mecrā-yı ṭūfān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [zārum, -um]*

zāruñ: *Ağlama, inleme, sızlanma.*

Ol ‘akse ḥased kim görür endāmını yāruñ
Sīm-āba döner ḳalbi hemān ‘āşıḳ-ı **zāruñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [zāruñ,]*

żarūret: *Mecbûriyet, zorunluluk.*

Çār-rükn üzre **żarūretle** durur ḳaṣr-ı visāl
Bu ḫarābāt da ey muġbeçe mi‘mār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 11). [żarūretle, -le]*

zāt: *Kendi, bizzat kendi.*

İde ol **ẕāt-ı** Ḫudā cümle ḫaṭādan me’mūn
Ola ecdādı gibi her güni cāy-ı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 11). [ẕāt-ı, -ı]*

Ẕātında o bī-lerziş ü sīm-āb-ı żiyā-baḫş
Ma‘kūsına virmekdedür envār-ı ṭabī‘at *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [ẕātında, -ı, -n, -da]*

zebān: *Dil.*

Ḫalāş olmaz **zebān-ı** ḫāme ḳayd-ı lā’ubālīden
Öper ‘ayyāş-meşreb cām ber-leb bellü gelişden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 106, Mısra 13). [zebān-ı, --ı]*

Şeş-perle pīş-i Nābīye Ḫāliş inüp ḳalem
Rāh-ı süḫanda ḥadd-i **zebānum** degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 14). [zebānum, -u, -m]*

zebān-ı şu‘le: *Alevli dil.*

Gül ü mül āteş-i ter hem **zebān-ı şu‘le** bir sāġar
Ḫabāb-ı çeşm-i bī-fer bezm-i mey bīzārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [zebān-ı şu‘le,]*

Şerār-ı āteş-i ‘ışḳı nihān içün dolaşur
Zebān-ı şu‘leyi pervāne eyledi ḫāmūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [zebān-ı şu‘leyi, -yi]*

zehr: *İçine işlediği organı bozan ve öldüren madde.*

Dökerdüm çeşm-i ḥasret-keş bu gülşen bir yanar āteş
Ki **zehr-i** erguvānveş naḫl-i gül pür-nārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [zehr-i, -i]*

zehr-āb: *Zehirli su.*

Olma gül-çīn-i ġażab rūy-ı cebīn-i düşnām
Nūş-ı **zehr-āblaruñ** meşrebidür rindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [zehr-āblaruñ, -lar, -uñ]*

zehr-ābe-nūş: *Zehir içen (keder bağlamında).*

Olursun zāhidā **zehr-ābe-nūş-ı** sāġar-ı ekdār
Derūnuñ pür-güneh ber-düş-ı semmūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [zehr-ābe-nūş-ı, --ı]*

zekūt-ı cemālüñ: *Yüz çukuru (Sevgili bağlamında).*

Vir **zekūt-ı cemālüñ** ʻuşşāḳa
Bu kemāl-i ḥasen niṣāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [zekūt-ı cemālüñ, -üñ]*

zemīn: *Yeryüzü.*

Taḥsīn-i dest-i püşt-i **zemīn** ol ḳalem miṣāl
Erbāb-ı ṭabʻa bu ġazel işkeste bestedür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 44, Mısra 11). [zemīn,]*

O rütbe cism-i żaʻf-ı hecr-i cānān ile dil-ḫaste
Zemīn üzre düşen sāyem daḫı bīmārdur sensüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 68, Mısra 14). [zemīn,]*

Görüp **zemīnini** Ḫāliş cenāb-ı Nābīnüñ
Şikeste ḫāme-i nāçīzi der-debīr idelüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [zemīnini, -i, -n, -i]*

Açdum yine bu şeş-per-i ṭabʻumla bir **zemīn**
Ḫāliş bu nev-şinīd iledür āb u tāb-ı ḫaṭ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [zemīn,]*

Zemīn-i Sābite ekmiş bezir-ger-i ḫāmuñ
Seḥāb-ı feyż ile Ḫāliş çemenlenür eserüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [zemīn-i, --i]*

Bir **zemīn-i** köhne buldum Ḫālişā açdum yine
Āferīn tanżīr iden üstādına evbāşına *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 123, Mısra 13). [zemīn-i, --i]*

Ḫālişā virdi kesel köhne-binā-yı maẕmūn
Böyle bir tāze **zemīn** açmaġa neccār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 16). [zemīn,]*

zenbūr: *Bal arısı.*

A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O zī-bāl-i cihānuñ mīr-i **zenbūr** oldığındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [zenbūr,]*

zencīr: *Zincir, sevgilinin saç bölüğü.*

Dilin **zencīre** çekmiş zülf-i Leylī gerçi Mecnūnuñ
Ferāmūş itse baḫş-i ʻışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [zencīre, -e]*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
Girdi **zencīre** nigeh ṣunʻı nedür zindānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 12). [zencīre, -e]*

Mecnūn-ı melāmet-zede tedbīre münāsib
Çoḳ ʻākili gördüm hele **zencīre** münāsib *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [zencīre, -e]*

Ḫayāl-i zülf ile Ceyḥūna döndi çeşm-i ḫūn-bārum
Dil-i nā-rāmı çekmiş mevce-i **zencīre** cūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [zencīre, -e]*

zencīr-bend: *Zincirle bağlı, zincire vurulmuş.*

Zencīr-bend-i maʻṣiyetüz gerçi Ḫālişā
ʻAfv-ı Ḫudāy ile serümüz restedür bezim *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 101, Mısra 15). [zencīr-bend-i, -i]*

zencīre: *Levhaların, yazma kitapların sayfa kenarlarına yapılan, iç içe geçmiş halkalar şeklindeki süsleme.*

Pīçiş-i zülf-i müselsel hecme-i neẕẕāreden
Dīde-i Mecnūn-ı ʻışḳında heves **zencīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 12). [zencīredür, -dür]*

zencīrveş: *Zincir gibi.*

Bāb-ı cevrüñ beklerüz **zencīrveş** ey serv-i nāz
Reft ü rūba göyüne(?) bevvāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [zencīrveş,]*

zer: *Altın.*

Biraz bacaḳlı biraz fındıḳ ile **zer** maḥbūb
Bu idi evvel olan ḫāhiş-i kebīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [zer,]*

Kimüñ vebāline girsem ki cem‘ **zer** maḥbūb
Kim itdi kim yidi āyā kim oldı sīr-i heves *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [zer,]*

Lafẓı ḳāl eyleyelüm pūte-i ma‘nīde hemān
Olmaya tā ki ‘ayār-ı **zer-i** Ḫāliş maġşūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [zer-i, -i]*

zer: *Altın, kıymetli bir maden.*

Ol cenāb-ı ḥażret-i Vessīm Efendi sūḳıdur
Bī-revāc olsun ġazel Ḫāliş **zerüñ** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 14). [zerüñ, -üñ]*

zer-bāf: *Altın tel ile kumaş dokuyan kimse.*

Nesīc-i deffe-i **zer-bāf-ı** zülfine Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [zer-bāf-ı, -ı]*

zerdī: *Altın.*

Gördüm taṣavvurumda hem-āġūş iken raḳīb
Bāl açdı rūy-ı **zerdī-i** reng-i perīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [zerdī-i, -i]*

zer-dīde: *Altın göz.*

Olma **zer-dīde** nigeh rūy-ı ḫayāl-i dil-dār
Aduñ ey çeşm-i ḫıred ṣan‘at-ı ‘ayyāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [zer-dīde,]*

Ḫayāl-i vuṣlatı ṣanduḳ dilden oldı **zer-dīde**
Su’āl itdüm anı bir sāḥir ü üstād-ı kāhinden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [zer-dīde,]*

zer-i ḫāliṣ: *Saf altın LL Şairin mahlası.*

Zer-i Ḫāliş dökilmede yolına
Gerdiş-i çarḫumuz dolāb iledür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 57, Mısra 15). [zer-i ḫāliş,]*

zer-i kānumda: *Altın menbağı. II Ruhun kaynağı.*

Ḫarīr-i pāre-i zülfi derīçehā-yı dile
Ḫavāsı teb **zer-i kānumda** best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [zer-i kānumda, -u, -m, -da]*

zerkeşe: *Altınla işlenmiş, altın işlemeli, altınlı.*

Bu zülf-i çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı **zerkeşe** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [zerkeşe,]*

zer-nişān: *Altın işlemeli.*

Ḫālişā mażmūn-ı ḫāli yazsa levḥ-i sādeye
Bu ḫaṭāyī kāġıdından **zer-nişān** parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 32, Mısra 12). [zer-nişān,]*

zerr: *Altın.*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde zīnet ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [zerrīn, -in]*

zerrāt: *Yaratılan en küçük şeyler.*

Ẕerrāt-ı gird-i ḫaṭṭ-ı melāḥat görinmedi
Gelmiş o gird-i lebdeki müşgīn-ġubār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [ẕerrāt-ı, -ı]*

zerre: *Çok az, az bir miktar.*

Çoḳdur bu ilticāya dil-i āhenīn saña
Gelmez mi **ẕerre** merḥamet ey nāzenīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [ẕerre,]*

Sifāl-i köhne gül-gün rengüñ itmez **ẕerrece** iẓhār
Virürse reng-i şahbā cām-ı billūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [ẕerrece, -ce]*

zerrīn: *Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek zīb ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [zerrīn,]*

zer-tāb: *Altın.*

Şeb-i deycūr-ı ḥüsn ü āndur yā ‘anberīn-aṭlās
Aşılmış Ka‘be-i ḥüsn üzre bir **zer-tābdur** perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [zer-tābdur, -dur]*

zer-tār: *Altın telli, altınla işlenmiş.*

‘Aceb tūġ-ı fürūġ-ı ḥüsn-i ‘ālem-tābdur perçem
Livā-yı şīve **zer-tār-ı** melāḥat-yābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [zer-tār-ı, -ı]*

zevce: *Bir erkeğin nikahlı eşi, karısı II kadın sevgili.*

Hele bintü’ş-şefeyle duḫt-ı rez düşdi ‘aceb **zevce**
Ki bilmem kilk ile mīnā gibi şevher ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 11). [zevce,]*

zīb: *Süs, güzellik.*

Zerrīn ḳumāş o mihre ne pek **zīb** ü fer virür
Pür-ḫīre itdi pertev-i ruḫsārı dīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [zīb,]*

‘Aks-i gül-i ruḫsārı ile la‘l-nümādur
Rengīn görinür **zīb-i** ṣafā-āver-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 12). [zīb-i, --i]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ **zīb** ü zīverdür
Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [zīb,]*

Sende varken o melāḥat bu ḳalem ḳaşlar ne
Zīb ü ḫāl ü ḫaṭ ile levḥ-i münaḳḳaşlar ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [zīb,]*

Şu‘le-i elmāsveş **zīb** ü ferüñ parlar geçer
Ġırre itme ḥüsne mihr-i enverüñ parlar geçer *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [zīb,]*

zībā: *Güzel, süslü, gösterişli.*

Tāb-ı meyle reng-i **zībālar** gelür ruḫsārına
Bezm-i meyde yāre olmaz bir gülistān āşinā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 5, Mısra 11). [zībālar, -lar]*

zī-bāl: *Ballı. II Hoşa giden.*

A Ḫāliş bu müseddes hānemüz bī-engübīn olmaḳ
O **zī-bāl-i** cihānuñ mīr-i zenbūr oldıġındandur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 45, Mısra 14). [zī-bāl-i, -i]*

zībāsı: *Güzel, süslü, gösterişli.*

Degüldür ġāze gül-gūn āṭlas **zībāsıdur** Ḫāliş
‘ İẕārında ḫaṭ-ı nā-restesi bes bellüdür ḫāvdan *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [zībāsıdur, -dur]*

zīb-āver: *Süsleyici, bezeyici. Süsleyerek, bezeyerek.*

İtmiş yine meh sünbüli **zīb-āver-i** kākül
Bir gün naẓar-ı mihr olamaz bāġ-ı iremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 13). [zīb-āver-i, -i]*

zīb-i dūş: *Omzun süsü.*

Zīb-i dūş oldı görüp nūr-ı hilāl-i ‘īdi
Yaḳ ışur merdüm-i çeşmine ol ebrū semmūr *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 30, Mısra 11). [zīb-i dūş,]*

ziḥām: *Kalabalık, izdiham.*

Kişver-i kāfir **ziḥām-ı** ‘işve-i pür-neşvesin
Ġamze pür-āşūb bir serḥadd-i bī-İslāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [ziḥām-ı, -ı]*

zih-gīre: *Sağ elin başparmağına takılan atış yüzüğü, şast, küştiban.*

Çekse de ḫamyāze ḳavs ebrūları şaştındadur
Tīr-bāzuñ çeşmi her dem ḫalḳa-i **zih-gīredür** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [zih-gīredür, -dür]*

Bir ḫalḳa-i sīmīni revā görmedi devrān

Yāruñ ‘aceb engüşti mi zih-gīre münāsib (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [zih-gīre, -e]

zihī: *Ne iyi, ne güzel.*

Seḥāb-ı kilk-i Ḫāliş reşḥ ider feyż-i meāşir kim
Zihī bu ter-zemīn bir ṭab‘-ı gevher-bārdan ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [zihī,]*

zikr: *Anma, yâd etme, hatırlama.*

Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger zülf-i ‘arūs
Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [zikr-i, --i]*

zıll: *Gölge II Yansıma.*

Yine geldi eşer-i **ẓıll-ı** hümā-yı iḳbāl
Sāye-i şeh-per-i iclāl-i resā-yı iḳbāl *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [ẓıll-ı, -ı]*

Pertevüñ mihr-i süḫan-sūzuñ görüp Ḫāliş hemān
İrtifā‘-ı **ẓıll-i** usṭurlāba döndürdüñ beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 128, Mısra 18). [ẓıll-i, -i]*

zindānuñ: *Zindan, hapishâne.*

Çīn-i zülfüñ heves-i gīsū-yı müşgīnüñ içün
Girdi zencīre nigeh ṣun‘ı nedür **zindānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 12). [zindānuñ,]*

zīnet: *Süs.*

Engüşti virür **zīnet-i** engüşter-i zīver
Raḫ şındaki ṣafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [zīnet-i, -i]*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde **zīnet** ü zīver ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [zīnet,]*

zīnet-dih: *Süs.*

Yāre ne ḳadar virse ṣafā-güster-i elmās
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [zīnet-dih-i, -i]*

Ḫāṣṣiyyet-i Ḫāliş leb-i yāḳūt ile gūyā
Zīnet-dih-i ārāyiş olur cevher-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 14). [zīnet-dih-i, -i]*

zīr: *Alt, aşağı.*

Ḫāliṣā **zīr-i** hevā kilk-i hümā-yı ṭab‘uñ
Günde bir beyze-i rengīnden olur ma‘nī-zād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [zīr-i, -i]*

Aḫşamdan yidügi şey ‘aḳlında ḳalmamış
Ol āfītābı gör daḫı **zīr-i** gelūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [zīr-i, -i]*

Olur isḥāba **zīr-i** eşk-i ḥasret çeşm-i maġmūmı
Hevā yaġmurlıdur āẕīnemüz çār-şenbeden ḳalmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [zīr-i, -i]*

Luṭf-ı Ḫaḳ’la ne ki istersen olur **zīr-i** ḳabūl
Gūyiyā ḫayr-du‘ādur Ḫācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 11). [zīr-i,]*

Hezār nālişi ol ġonca **zīr-i** gūş itmez
Hezār [u] bülbüle virmez leb-i güşādemüzi *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [zīr-i, --i]*

Ṭaḳınmış **zīr-i** ṭarf-ı ebruvāna gerçi gül ammā
Ṣabā hem-şemm-i güldür būy-ı ruḫsārı çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [zīr-i, -i]*

Çıḳdı būyı yine ol zülf-i ʿabīr-efşānuñ
Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [zīr-i, -i]*

zirā‘ urdum: *Ölçmek.*

Urdum zirā‘-ı hendese-i ṭabʿa Ḫālişā
Ol dil-nişīn şuffe baña şeh-nişīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [zirā‘ urdum, -du, -m-dum]*

zīr-geh: *Benzer.*

Cevheri taʿrīf idüp ābek tereşşuḥ itdirür
Zīr-gehden āb-ı cārīye sebebdür feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [zīr-gehden, -den]*

zīr-i bāl-i emn: *Emniyet kanadının altı.*

O şāhīn-i nigeh ʿuşşāḳı **zīr-i bāl-i emn** eyler
Kebūterveş dil-i üftāde gūyā der-ḥaremdür hep *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [zīr-i bāl-i emn,]*

zīr-i fesden: *Fesin altı.*

Başdan çıḳmış perīşān **zīr-i fesden** perçemi
Bu günāhı zāhid-i istiġfāra şor şorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [zīr-i fesden, -den]*

zīver: *Süs.*

İtsem ol sīm-teni **zīver-i** āġūş-ı ḫayāl
Ceyb-i endīşededür kīse durur naḳd-i murād *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [zīver-i,]*

Engüşti virür zīnet-i engüşter-i **zīver**
Raḫ şındaki şafvetle nümāyiş-ger-i elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [zīver,]*

Gūyā ḫaṭ-ı sebzindeki ālāyişi almış
Geh reng-i kebūdīn görinür **zīver-i** elmās *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [zīver-i, -i]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı zülf içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi **zīver-i** gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [zīver-i, -i]*

Zerrīn şu‘ā‘a çeşm-i ḫıred olmadı resā
Rūy-ı mihrde zīnet ü **zīver** ne var ne yoḳ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [zīver,]*

Bu şeb baḫs itdi tār-ı zülf o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol **zīver** āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [zīver,]*

Şu‘ā‘-ı zer midür derk itmedi çeşm-i ḫıred Ḥāliş
Nedür ol **zīver** āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 18). [zīver,]*

Muṭāf-ı rūya zülf-i müşg-i çīnüñ zīb ü **zīverdür**
Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [zīverdür, -dür]*

Degme elmāsları **zīver-i** mengūş itmez
Gerdiş-i Ḥaḳda hümādur Ḥācı Bektaş-ı Velī *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 126, Mısra 21). [zīver-i,]*

Eylesem de ol ġazāli **zīver-i** deşt-i ḫayāl
Ġamze-i çeşmindeki vaḥşet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [zīver-i,]*

zīver-i bāzār: *Pazar süsü.*

Neyl içün bender-i nāzişde ḳumāş-ı ḥüsne
Dil-i ṣad-pāremüzi **zīver-i bāzār** ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 10). [zīver-i bāzār,]*

zīver-i ṭūġ-ı zarīfāndur: *Zarifler nişanının, bayrağının süsü.*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür
Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o zülf ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur, -dur]*

zīver-nümā: *Süs gösteren.*

La‘line ol zaḫm-nāk-ı nīş-i elmās-ı sitem
Çākū-yı naḳş-ı nigīn **zīver-nümā-yı** nāmdur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [zīver-nümā-yı, -yı]*

Ey merdümān-ı ḫāme-i mūyīn-ṭırāz-ı çeşm
Zīver-nümā-yı ṣūret-i taṣvīr-i cānum ol *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [zīver-nümā-yı, -yı]*

żiyā: *Parlaklık, aydınlık.*

Żiyā-yı mihri temāşāya çeşme ḳudret yoḳ
Felekde ānı şoruñ bir meh-i münevverden *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [żiyā-yı, --yı]*

ziyade: *Çok, artık, fazla.*

Ziyāde çekme ḫadeng-i müjeñ kemānından
Tamāmı temreni sünnet yerindedür siperüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [ziyāde,]*

żiyā-yı nūr-ı mihri: *Güneşin ışığının parlaklığı.*

Cemālüñ perteviyle ḫīre-çeşm olmaġla ʻuşşāḳuñ
Żiyā-yı nūr-ı mihri gūyiyā taşvīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [żiyā-yı nūr-ı mihri, -i]*

zücācından: *Sırça, cam şişe.*

Gelürdi belki sūy-ı iʻtidāle ʻunṣur-ı cānān
Eṭibbā añlasa ḳār u reh-i yāri **zücācından** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [zücācından,]*

zühd: *Dünyaya rağbet etmeyen.*

Bu yebs-i **zühdi** ile ne yaş u ḳurudadur
Mīnā hemīşe şeyḫ daḫı ser-fürūdadur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [zühdi, -i]*

zuhūr: *Görünme, meydana çıkma.*

Çeşm-i ḥayāt-ı rīziş-i Ḫıżr oldı eşk ile
İtmiş **ẓuhūr** ol ḥaṭ-ı sebz-i demīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ẓuhūr,]*

Şevket ü dārāt u şānuñ ḫaṭ ile itdi **ẓuhūr**
ʻĀḳıbet bu behcet ü devlet helāk eyler beni *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [ẓuhūr,]*

zuhūr itse: *1. baş gösterme.*

Ẓuhūr itse eger bu ḫāne-i endīşede iḥrāḳ
Bu şuʿlem şeh-nişīn-i yāre nāẓırdur çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 33, Mısra 11). [ẓuhūr itse, -se]*

zükkāmuñ: *Zeki.*

Ter dimāġ eyledi terṭīb midād-ı ḫāme
Ḫāliş imdādı olur ḳāfiyeye **zükkāmuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [zükkāmuñ,]*

zülf: *Yüzün iki cihetinden sarkan saç, saç büklümü.*

Ey **zülf** baḳma ḥāl-i perīşāna raḥm idüp
Varsa sözümde būy-ı ḫaṭā müşg-i Çīn saña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [zülf,]*

Rāyet-i āh-ı seher-ḫīze muḳābil olamaz
Ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫı **zülfi** gibi cā-sār ister *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [zülfî, -i]*

Pīçiş-i **zülf-i** ṭılısm-ı zaḫme-i naḫvet midür
Ol raḳīb-i bed-liḳā mānende-i cāzū biter *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 51, Mısra 13). [zülf-i, -i]*

Baḳup o **zülfine** ta'līḳ-nüvīs-i cīm olsam
Ṣahīfe-i ruḫ-ı yāre şiken tereşşuḥ ider *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [zülfîne, -i, -n, -e]*

O sebzīn nükte ḫaṭ semmūrı **zülfe** itdiler taḫṣīṣ
Bu gül-gūn aṭlasa her cins ferve ş̲evb-i üst olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [zülfe, -e]*

Bir ṭarafdan ḫaṭ ġumūm-ı perçem-i **zülf-i** siyeh
Başuma gün ṭoġmadı ey āfītāb aḫşamsuz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [zülf-i, -i]*

Nesīc-i deffe-i zer-bāf-ı **zülfine** Ḫāliş
Ḳumāş-ı ḥüsni gibi böyle tāze naḳş olmaz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [zülfine, -i, -n, -e]*

Ḫarīr-i pāre-i **zülfi** derīçehā-yı dile
Ḫavāsı teb zer-i kānumda best olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [zülfî, -i]*

Tehālük-i ser-i sevdā-yı **zülf** içün kūhsār
O zaḫm-ı tīşe-i Ferhādı itdi zīver-i gūş *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [zülf,]*

Müşgīn-i tār-ı **zülf-i** perīşānı vaṣf içün
Efsāne-gūy-ı şā'ir-i dīvāneden ġaraż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [zülf-i, -i]*

Bir kerre esse bād-ı ṣabā **zülf-i** yārdan
Bu vāsıṭa ile alınur kām-ı ārzū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [zülf-i, -i]*

Ḳomaz ol **zülf-i** müşgīn sāyesinde olsa 'anberlü
Feżā-yı çenber itmiş āşiyān gūyā iki āhū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [zülf-i, -i]*

Siyāhī-i şebi teşbīh iderler Ḫālişā **zülfe**
Müsāvī olsa būy-ı müşg ile bāri gül-i şeb-bū *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [zülfe, -e]*

Bu şeb baḫ̲s itdi tār-ı **zülf** o meh-peyker ḫuşūşında
Nedür ol zīver āyā mihr-i pür-enver ḫuşūşında *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [zülf,]*

Bu leyl-i ḳadr **zülfüñ** ile şāne oldı bī-imsāk
Faṭīr-i nīme ṣad leb ḥasret-i bayramdur bunda *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [zülfüñ, -üñ]*

Miyān-ı ḫaṭ u **zülf** ü perçemüñle ḳīl ü ḳāl itmiş

Bu şeb diḳḳatle zāhid itdi mi baḥs mū-be-mūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 15). [zülf,]*

Şikenc-i **zülf** ile Ḫāliş perīşān oldı Ṭāhirveş

Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer zülf-i semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [zülf,]*

Dūd-perver yār mār-ı ḫākinüñ taşvīridür

Şem‘ veş pervāne sūzāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [zülf,]*

Mihr-i zer-tār-ı melāḥat yā meh-i nevred seḥāb

Sāye-i nev-hāle-i āndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [zülf,]*

Müşg-i Çīne būyını teşbīh idüp ḳıldum ḫaṭā

Nāfe-i müşk-i ġazālāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [zülf,]*

Noḳṭa noḳṭa ḫalḳa ḫalḳa çīn pür-çīn pīç pīç

Her ne kim teşbīhe şāyāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 12). [zülf,]*

Ṣāliḥuñ Ḫāliş görüp bu kilk-i dür-efşānını

Ḫayli demdür nükte-sencāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 14). [zülf,]*

Mehçe-i rāyāt-ı ḥüsn u şīve-i pür-işvedür

Zīver-i ṭūġ-ı ẓarīfāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [zülf,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [zülf,]*

Berg-i ruḫsār-ı gülistāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ

Bāġı sünbül-zār-ı cānāndur o **zülf** ü ḫāl ü ruḫ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [zülf,]*

O ṭār-ı **zülfine** eşk-i yetīm-i ḫāṭırumı

Çü dāne-i dür-i yektā deler ṭaḳar geçirür *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [zülfine, -i, -n, -e]*

Ol **zülf-i** çīne ḳāfile-sālār-ı gül çeker

Būy-ı benefşe nükhet-i ‘anber ḳaṭār-ı feyż *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [zülf-i, --i]*

Çıḳdı būyı yine ol **zülf-i** ‘abīr-efşānuñ

Zīr-i fesden görinen perçemidür cānānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [zülf-i, --i]*

Çü pīçiş-i ḫam-ı **zülfüñ** midür nedür kemerüñ

Miyānına nice bel baġlayam o müşg-i terüñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [zülfüñ, -üñ]*

Döker **zülfüñ** ‘iẕāra ḫavf-ı tāb-ı dūd-ı āhumdan
Esen yelden ṭoġan aydan ṣaḳınmış rūy-ı pür-tābuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [zülfüñ, -üñ]*

Saña kāfîdür şeb-i yeldā-yı **zülf-i** iftirāḳ
İtse taḥvīl āfitāb-ı vuṣlata burc-ı ḫamel *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [zülf-i, --i]*

Nükāt-ı ḫaṭ u **zülf-i** müşg-būsında ḫaṭā eyler
Virür eş‘āra temhīd-i ḥikāye Çīn ü Māçīn’den *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [zülf-i, -i]*

Zülfi nāf-i ḫotene perçemi müşg-i Çīne
Böyle teşbīh ḫaṭā vaṣf-ı müşevveşler ne *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [zülfi, -i]*

Bu **zülf-i** çīn ü gīsū-yı merġūlesin görüp
Daḫl itdi şeyḫ kürsīde ṭuġrā-yı zerkeşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [zülf-i, --i]*

Muṭāf-ı rūya **zülf-i** müşg-i çīnüñ zīb ü zīverdür
Ḥarīm-i Ka‘be-i ḥüsne siyeh astār şeklinde *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [zülf-i, --i]*

Hezāruñ gördi gülşen sen gibi ey ġonca-fem yoḳdur
Dimāġ-ı ‘ıṭrı çāk itmiş bu **zülf-i** müşg-būlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [zülf-i, --i]*

Şikenc-i zülf ile Ḥāliş perīşān oldı Ṭāhirveş
Gelelden vālī-i ḥüsne muḳarrer **zülf-i** semmūrı *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [zülf-i, --i]*

Şeb-i tārīkini **zülfinde** görüp gerdenini
Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [zülfinde, -i, -n, -de]*

Ḫam-geşte miyān merdümek-i çeşm çü ḫalḳa
Çeşmüm göremez **zülfini** ārāyiş-i ḫamsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 10). [zülfini, -i, -n, -i]*

‘Uşşāḳ görür **zülfini** sevdāları ḳalḳar
Gelmez hele bir ḫaste eṭibbāya veremsüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [zülfini, -i, -n, -i]*

Dil oldı leylī-i **zülfüñle** ḳanber gibi āşüfte
Ki gitmez pīş-i çeşmümden ḫayālüñ ārzūlarla *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]*

Zülfi pür-çīn fiten naḳş-ı pesend-i sevdā
Āhum olmaḳda resen-sāz-ı kemend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [zülfi, -i]*

Bu dūd-ı āh-ı āteş-zāy-ı **zülf-i** çīndür yoḫsa
Çerāġı dilde sūziş rūy-ı āteş-tābdan yanmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [zülf-i, -i]*

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār
Ḫoş gelür **zülfeleri** ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [zülfeleri, -ler, -i]*

zülf-i ‘anberüñ: *Amber kokulu saç (Sevgili bağlamında).*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı **zülf-i ‘anberüñ** zünnāra ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [zülf-i ‘anberüñ, -üñ]*

zülf-i ‘arūs: *Gelin saçı.*

Ẕikr-i ezhār ile şem itseñ eger **zülf-i ‘arūs**
Bir ucı kākül-i müşgīn-i ruḫ-ı yāra çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [zülf-i ‘arūs,]*

zülf-i leylī: *Kara saçlı II Leyla'nın saçı.*

Dilin zencīre çekmiş **zülf-i Leylī** gerçi Mecnūnuñ
Ferāmūş itse baḥs-i ‘ışḳı tārīḫ-i kühen söyler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [zülf-i leylī,]*

zülf-i nigār-ı: *Sevgilinin saçı.*

İdemez **zülf-i nigār-ı** siyeh-i yāri beyān
Ḫālişā maḥbereden ḫāme yüzi ḳara çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 13). [zülf-i nigār-ı, -ı]*

Bu bāġ-ı terüñ sünbüli de müşge yaḳīndür

Ta‘bīr idemem būyını ben zülf-i nigāruñ (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [zülf-i nigāruñ, -uñ]

Başa çıḳmaz ser-i sevdā-zede-i zülf-i nigār

Ḫoş gelür zülfeleri ḥüsn-i ḫaṭ-ı ṭuġrānuñ (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [zülf-i nigār,]

zülf-i perīşānı: *Sevgilinin darmadağınık saçı.*

Ḥisān-ı naẓm **zülf-i perīşānı** ḳaldırur
Ta‘līk olınsa Ka‘be-i ḥüsne ḳaṣīdemüz *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [zülf-i perīşānı, -ı]*

zülf-i pür-çīn: *Kıvrımlı saç.*

Zülf-i pür-çīn ki vaṣfında ġażab-ı dü ebrū
Bu ḫaṭā çoḳ saña ey ḫāme-i bī-cā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [zülf-i pür-çīn,]*

zülf-i şeb: *Gece gibi karanlık saç.*

Olur ḳurş-ı semenle ġāze-sāy-ı **zülf-i şeb** Ḫāliş
Me Meşām-ı gīsuvān-ı encümi ta‘tīr ider mehtāb *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 9, Mısra 13). [zülf-i şeb,]*

zülf-i sehāb-endūduñ: *Bulut sürülmüş saç (Sevgili bağlamında).*

Dilde ṣafvet mi ḳodı **zülf-i seḥāb-endūduñ**
Leşker-i ġam hele bir dürlü keder bilmezler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [zülf-i seḥāb-endūduñ, -uñ]*

zülf-i siyehüñ: *Siyah saç LL Sevgili.*

Girdi baḫt-ı siyehüm beynine **zülf-i siyehüñ**
Şeb-i hicrāna olup fāṣıla bend-i sevdā *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [zülf-i siyehüñ,]*

Tār-ı ḥarīr-i zülf-i siyeh naḳş-ı nāz ide

Müşgīn-perend-i nev-ḫaṭ-ı sebze eriş budur (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [zülf-i siyeh,]

zülf-i ṭarrārı: *Güzel yüzün iki cihetinden sarkan hilekâr saç.*

Ṣaḳın murġ-ı naẓardan ḫüsn-i bāl-i kāküli setr it
Ṣabā ol müşg-būy-ı **zülf-i ṭarrārı** çalar çarpar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [zülf-i ṭarrārı, -ı]*

Zülf-i ṭarrārı içün şāne-zen-i ṭa‘n olmış
Zāhidā itme ḫaṭā diş biliyor dendānuñ (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [zülf-i ṭarrārı, -ı]

zulmā: *Karanlık, siyah.*

Şebāne ṭurre-i gīsū-yı müşg semāsını āh
O şūḫ-ı leyle-i **ẓulmā** arar bulur buluşur *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [ẓulmā,]*

zulmet: *Karanlık.*

Miyān-ı yāre vaḳt ile naẓardan mū-be-mū her şeb
Ḫayāl-i tār-ı **ẓulmetde** ḳalup bī-tābdur perçem *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ẓulmetde, -de]*

żulmet-i şebde: *Gece karanlığı.*

Şeb-i tārīkini zülfinde görüp gerdenini
Żulmet-i şebde olan reng-i nehārı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [żulmet-i şebde,]*

zu‘m: *Zan, batıl zan, boş inanç.*

Kendi **zu‘mınca** nazīre idicek Nābīye
Ḫāmenüñ itdigi levḥa tek ü pūyı seyr it *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 17, Mısra 13). [zu‘mınca,]*

zümre: *Topluluk, câmia.*

Ẕurefā **zümresi** āṣārını görse Ḫāliṣ
Eṣer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [zümresi, -si]*

Ḫāliṣā ḥāṣılı bu nüh ṣadef-i devrānda

Şā‘irān zümresine dürr-i ‘Adendür Pertev (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 113, Mısra 10).
[zümresine, -si, -ne]

zū-neseb: *Neseb sahibi.*

Her giyāha ḫāṣṣiyet yazmış ‘acebdür feylesof
Hep beyān itmiş nebātı **ẕū-nesebdür** feylesof *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [ẕū-nesebdür, -dür]*

zünnār: *Hıristiyan keşişlerin çıplak ten üzerine kuşandıkları kıldan yapılmış, kaba ve sert kuşak ll Sevgilinin saçları (beyitte sevgilinin saçları bağlamında).*

Noḳṭa-i ḫāl-i siyāhı öyle kāfir-kīş kim
Tārı zülf-i ‘anberüñ **zünnāra** ṣor ṣorma baña *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [zünnāra, -a]*

zūr: *Güç, kuvvet.*

Atup ḫadengi kemān ḳaşı şaşt olup ḳalmış
Bu **zūrı** ḥüsnle zānū-nişest olup ḳalmış *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [zūrı, -ı]*

Herkes perestiş itmede miḥrāb-ı nāzişe
Ebrū-yı **zūr-ı** çille kemānum degül benüm *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [zūr-ı, -ı]*

Ebrū-yı **zūr-ı** sā‘id-i nāzişle ḳalmadı
Bāzū-yı iḳtidārda ḳuvvet keş-ā-keşe *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 115, Mısra 13). [zūr-ı, -ı]*

zürdānuñ: *Yalan, asılsız, uydurma, sahte.*

Ḫūrde-efsūn ile ġamz-ı nigeh-i sāḥiri gör
Ḫayfdur şöhreti ‘ayyārlaruñ **ẕürdānuñ** *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 91, Mısra 16). [ẕürdānuñ,]*

zurefā: *Zarafetli, seçkin kimseler.*

Ẕurefā zümresi āṣārını görse Ḫāliṣ
Eṣer-i kilk-i süḫan-sāzına Ḥaḳḳā dirler *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [ẕurefā,]*

<u>züvvār:</u> *Ziyaretçiler.*

Ne ḳadar faḳr ile ālūde ise şeyḫ-i riyā
Ḫān-ḳāhında yine sofrası **züvvāra** çıḳar *(Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 42, Mısra 12).*
[züvvāra, -a]

Ḫayāl-i yār ile ārāmiş itmez ḫāṭır-ı ‘uşşāḳ

Gelür rāḥat kibāra kesret-i züvvārdan ṣoñra (Mehmet Halis Efendi ve Divanı, Gazel 116, Mısra 8).
[züvvārdan, -dan]